INKVIZITORIUS

Wolfgang Hohlbein

sfinksas

Wolfgang Hohlbein

Eine unheimliche Reise in die dunkle Welt des Mittelalters

Der Inquisitor

Wolfgang Hohlbein

Inkvizitorius

Nepaprasta kelionė į tamsųjį viduramžių pasaulį

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Vytautas Kardelis

Vilnius 1999

UDK 830-3
Ho-98

Wolfgang Hohlbein
DER INQUISTOR
Bastei Lübbe, 1996

ISBN 9986-02-730-6

1

am prireikė trijų dienų kelionei iš Liubeko į Buchenfeldą – dviem mažiau, negu buvo numatęs, nes gan dažnai pavėžindavo geri žmonės – kartais vežime arba ant prikimštos vežėjo sėdynės, sykį netgi ant jaučio; tasai tada savo blausiomis kukulakėmis nepatikliai nužvelgė žmogystą su abitu. Tobijas nemėgo visokių raguotų padarų, nors, būdamas išsilavinęs žmogus, per visą gyvenimą bandė save įtikinti, kad toks nusiteikimas esą tik prietarai, bet ši antipatija neišnyko. Priešingai, į senatvę ji dar labiau stiprėjo. Kartais, pamatęs kokią ožką ar nepiktą karvę, pagaudavo save nejučia sulaikąs žingsnį.

Tačiau tas jautis jo nei numetė, norėdamas mirtinai sutrypti, nei pasmeigė savo ilgais lenktais ragais, ir Tobijas tikrai patogiai vėl nukeliavo kelio galą.

Apskritai tėvas Tobijas negalėjo skųstis likimu nuo tada, kai paliko Liubeko dominikonų vienuolyną.

Jis pasirinko karo žygio kelią, tad sutiko daug žmonių ir nebuvo patekęs į keblią padėtį – nė vienos nakties nepraleido po atviru dangumi. Tiktai vieną kartą buvo užkluptas blogo oro, ir netgi tada surado prieglobstį pas pa-

prastus, mielus žmones, lietus net nespėjo permerkti jo abito.

Laimei, jis taip pat nesusidūrė su vagimis ir atskalūnais. Tiesa, šiek tiek padėjo tas, kad nėjo tokiomis vietomis ir kartais apsimesdavo nematąs kokio žvilgsnio arba išvydęs apdriskusį žmogėną kiek pagreitindavo žingsnį. Kad kas patylomis keiksnotų abitą, bent jau šitoje kelionėje jam neteko patirti, nors žmonėms toks apdaras dažnai sukeldavo prisiminimus apie visas jų kančias ir patirtas skriaudas. Kartą jisai varė velnią, bet su tuo apsėstuoju nebuvo labai sunku: naujagimis berniukas, kurio sielai reikėjo tiktai profilaktinės apsaugos, buvo menkas niekas, palyginti su *tikrai* apsėstuoju velnio.

Tik vienintelį kartą jis pajuto baimę, kai ėjo ne keliu, bet pasuko taku per ąžuolų giria. Tobijas buvo daug girdėjęs apie šį mišką, prasidedantį pietų pusėje nuo Liūneburgo. Čia esą gyvenančios piktosios dvasios ir velnias, raganos savo piktus darbus krečiančios ir žaltvykslės neatsargų nakties keliauninką vedžiojančios ratu, kol šis nusiplūkęs nugriūva. Jis nelabai tuo tikėjo. Taigi, palikęs šurmuliuojantį Liūneburgą, metė paskutinį žvilgsnį į savo šešėlį ir vien smalsumo vedamas įžengė tiesiai į girią.

Neilgai trukus jis labai gailėjosi šitaip sumanęs. Tėvas Tobijas netikėjo piktosiomis dvasiomis ir velniu – ne taip, kaip paprasta liaudis. Tačiau šiame miške pats su jais susidūrė. Po senųjų ąžuolų vainikais, – kai kurie jų galėjo būti senesni už miestą, kurio mūrus jis prieš tris dienas buvo palikęs, – niekada nebuvo tikros dienos, net krūmų buvo mažai: tik paparčiai, išblukusios samanos ir grybai; prityrusi akis matė, kad jie visi nuodingi. Kaip ir tikėjosi, per girią ėjo greičiau ir smagiau nei keliu. Žmo-

gaus ranka prakirsta properša praskynė kelią gyvybę teikiančiai saulės jėgai, tad piktžolės ir dygliai vešėjo kairėje ir dešinėje, o jų žali ūsai lyg kokios pinklės draikiojosi po kojų, visa tai vertė jį beveik visą laiką eiti nuleista galva, kad nesukluptų. Be to, tankiame miške saulė kaitino ne taip negailestingai.

Ir vis dėlto...

Iš pradžių tai buvo tik nuojauta, sunkiai suvokiamas nesmagus jausmas, lyg svetimos rankos nemielas prisilietimas, nors ir nepasakytum kodėl. Girioje buvo vėsu. Amžina prieblanda ir kapų tyla, senųjų ąžuolų kamienai, daugelio tokie galingi, kad ir trys vyrai išskėstomis rankomis jų negalėtų apkabinti, ir jų didingi vainikai, virš galvos susipinklioję į vientisą stogą – viskas leido jam pajusti, kokia puiki ir kartu mįslinga buvo Dievo kūryba. Nežinia kodėl, ko jis negalėjo įvardyti, šis tylus, didingas pasaulis jam priminė katedrą, ir nežinia kodėl, ką jis dar mažiau suprato, šis pasaulis jį baugino. Tai nebuvo šventos pagarbos vieta. Ne maldos vieta, tik amžinos vėsos ir prieblandos karalystė, kur augo nuodingi grybai ir bastėsi nuodingi gyviai, šliaužiojo gyvatės, gal vorai ir kitokie bevardžiai padarai. Raguoti padarai.

Ir dievaži – tokioje vietoje turėjo būti piktųjų dvasių.

Jau vėliau, po kelių valandų, kai išpiltas prakaito ir drebėdamas (pats sau įsikalbėjo, kad nuo šalčio, o po teisybei – iš baimės) išėjo iš girios, o saulė lėtai slinko horizonto linkui, tėvas Tobijas suprato, jog tas piktąsias dvasias buvo sutikęs tylinčioje ąžuolų girios begalybėje. Jų buvo visur. Jos kuždėjosi lapams šlamant virš jo galvos, jos krizeno, kai jo žingsniai šnarėjo žemėje, jos painiojo mintis ir ėmė dumti akis tokiais dalykais, kurie išvis neegzistuoja. O taip, jisai suprato, kodėl žmonės bijosi šito

miško. Pats ėmė nuogąstauti, ir šitas išgąstis išaugo į didžiulę panišką baimę, kai jis aptiko raganų ratą.

Tai nebuvo pirmasis toks ratas, kurį tėvas Tobijas išvydo. Nebuvo net ir didžiausias. Bet jame buvo kažkas kraupaus. Kitoks negu visi kiti, kuriuos jisai matė – ir dažnai sunaikindavo.

Tėvas Tobijas keliavo jau geras dvi valandas, ir tas nemalonus jausmas pamažu virto kankinama baime, net maldos, be perstojo tyliai kalbamos, daugiau tos baimės jau nebegalėjo suvaldyti. Prie drebulio, kurį kėlė prieblanda ir šaltis, prisidėjo visiškai žemiškas baugulys pasiklysti, nes giria darėsi vis tankesnė, jis gan dažnai jau net nebeįstengė įžvelgti saulės ir nebegalėjo nutuokti, ar gerai einąs. Savaime suprantama, pagreitino žingsnį, pagaliau tamsiame smaragdinės lapijos danguje toli prieš save išvydęs plotelį šviesesnės žalumos.

Tai nebuvo girios pakraštys, nors to lyg ir tikėjosi, – tiktai proskyna. Jau gerokai anksčiau, jos dar nepriėjęs, jautė drungno oro dvelksmą. Širdis šoktelėjo iš džiaugsmo. Jis ėmė eiti dar sparčiau, jau kone bėgo – ir išsigandęs sustojo.

Proskyna buvo apsupta beveik neįžengiamos krūmų, vešlių žolių ir blyškių laukinių gėlių sienos; toji siena veržėsi prie mažo saulės apšviesto žemės lopinėlio krašto kaip ištroškęs žvėris prie tvenkinio. Bet šis pylimas buvo neaukštas, Tobijui siekė lygiai iki juosmens ir jis galėjo lengvai pažvelgti į vidų. Tenai nebuvo jokios žalumos, tik negyva, juoda, dvokianti žemė, šlykštus vientisas luistas; tas vaizdas priminė tėvui Tobijui sukrešėjusį kraują. Vienintelė gyvybė šiame gerų penkiolikos žingsnių skersmens juodos žemės rate buvo blyški grybų baltuma; grybai augo trimis vis mažesnėmis, bet ir storesnėmis, vie-

na su kita susiliejančiomis eilėmis. Jų buvo visokiausių rūšių, nemažai ir tokių, kurių tėvas Tobijas savo gyvenime dar iki šiol nebuvo matęs. Tačiau tie, kuriuos pažino, – greičiausiai ir tie, kurių nepažino, – visi iki vieno buvo nuodingi. Šio baisaus vaizdo viduryje buvo ratas žemės, rodos, išvis be jokios spalvos.

Tobijo rankos ėmė drebėti, nors buvo stipriai sugniaužęs maldai, kad net skaudėjo, o širdis pradėjo smarkiai daužytis. Staiga jis pajuto ant veido saulės šilumą, kuri per girios stogo plyšį sruvo aukštai virš jo galvos, pajuto šiltą vėjelį, taršantį jam plaukus, užuodė laukinių gėlių ir augalų, augančių priešais, kvapą, bet kartu atrodė, lyg mirtino šalčio dvelksmas liestų jo sielą. Ši vieta buvo... nelaba.

Tobijo lūpos šnabždėjo begarsę maldą, bet kadaise buvę patikimi lotyniški žodžiai negalėjo dabar paguosti. Jis pasitraukė per žingsnį atgal, jautė, kaip dar toliau įsibrovė į prietemos ir baimės karalystę, ir vėlei liko bestovįs. Jautėsi įkalintas, visiškai atiduotas jėgoms, kurios gyveno šios baisios vietos viduryje ir laukė lengvabūdiško keliautojo, traukiančio šiuo keliu, ir staiga jį apėmė baimė, baimė, kurią lig šiol buvo pajutęs tik vienintelį kartą gyvenime. Jisai suprato patekęs į tikrai prakeiktą vietą, žemės lopinėlį, kur nukrito pragaro šešėlis, kad jį užnuodytų.

Tėvas Tobijas nebuvo prietaringas žmogus. Tarp visų jo žmogiškų klaidų ir silpnybių – o jų buvo ne tiek jau mažai – prietaringumo nebuvo. Priešingai, per visą savo gyvenimą jis didžiavosi tuo, jog buvo išsilavinęs žmogus, kuriam istorijos apie raganas, naktimis jodinėjančias ant šluotos ir besimyluojančias su velniais, visuomet keldavo tik atlaidžią šypseną. Dėl tokių istorijų galėjo imti svy-

ruoti tikėjimas ir prasiskinti kelią tikrasis blogis. Tačiau netikėti piktosiomis dvasiomis ir raganų darbais dar nereiškia nuneigti velnio egzistavimo. O ne! Liuciferis klajojo tarp žmonių, jis buvo gudrus ir klastingas ir mokėjo slapstytis tuose daiktuose, kurie išrodė nepavojingi.

Tačiau visai neatrodė, kad ši vieta nepavojinga. Jos reginys sukėlė Tobijui pasibjaurėjimą. Iš vienu luitu virtusios juodos žemės rato kilo pavojus, tartum negirdimas balsas šaukė jam bėgti šalin, sprukti, daugiau nebepasitikėti sauganČia Dievo ranka, kuriai jis buvo patikėjęs savo gyvenimą.

Klastingą pagundą, slypinčią šiame vaizdinyje, Tobijas suprato paskutinę akimirką ir skubiai persižegnojo. Užsimerkė, ėmė melstis garsiau ir iš visų jėgų privertė save, kad balsas nedrebėtų; tada žodžiai aiškiai ir toli nuaidėjo per proskyną – tikriausiai vienintelis jo ginklas prieš velnio jėgą, įsikūrusią šioje vietoje. Jis ilgai taip stovėjo, bėrė vieną maldą po kitos ir svaidė piktosioms dvasioms didžios galios turinčius burtažodžius, anksčiau išmoktus.

Pastangos buvo bergždžios.

Jis tai jautė. Žodžiai, rodės, virsdavo... *daiktais* tą pačią akimirką, vos tik jie išsprūsdavo jam iš lūpų, ir būdami bekūniai prarasdavo galią, kad kažkokiai tamsiai esybei laukymės viduryje visai nebuvo baisūs. Tai, kas grįždavo atgal, buvo ne aidas, bet mekenantis pašaipus juokas, nuo kurio baimė lyg šalta ranka sugniauždavo vidurius. Šaukdamas jis staigiai apsisuko ir puolė iš čia, ir tik po kelių valandų vėl rado kelią.

Nors buvo dar nesutemę, pirmoje trobelėje tėvas Tobijas pasiprašė užkąsti ir naktigulto. Angliadegio šeima davė jam šį vakarą pastogę, bet jo būta labai nekalbaus dominikono. Nakties maldą jis išspaudė iš savęs vos pri-

siversdamas, ir kai rytą apyaušriu iškeliavo, pastebėjo tokius tų žmonių veidus, kad buvo net skaudu: jo, Dievo žmogaus, anie atrodė besibiją, jautėsi lyg nejaukiai ir buvo patenkinti, kad jis išėjo. Ne taip, kaip iki tol buvo pratęs, jis atkėlė savo abitą, išsitraukė nedidelį pinigą užmokėti žmonėms už 'nakvynę ir maistą. Jis ir pats dabar nežinojo, kodėl taip daro. Galbūt jautėsi atėmęs jiems ne tik valgį ir šilčiausią vietą miegoti prie ugnies, bet ir šiek tiek pasitikėjimo Dievo visagalybe.

Tobijas bandė nuvyti prisiminimus apie tą baisųjį raganų rato vaizdą, bet jam nesisekė. Ko gera, to siaubingo susitikimo su tamsybių jėgomis niekados negalės užmiršti, nes šioje miško proskynoje nutiko daugiau, ne tik kad jis pajuto velnio alsavimą. Tėvas Tobijas buvo suvestas į akistatą su stipriausiu šėtono ginklu: abejone. Kaip mielai dabar jis būtų atlikęs išpažintį, nes buvo pajutęs ne tik velnio prisilietimą, – jis ir nusidėjo, suabejojo Dievo globa tą baisiąją valandą, kai stovėjo miško pakraštyje ir matė lemtinguosius ženklus. Vis dėlto jis turėjo ilgam laikui atsisakyti ir šios paguodos, kaip ir daugelio patogumų, kuriuos teikė dominikonų vienuolynas Liubeke. Buchenfeldas buvo mažas miestelis, tiktai gyvenvietė, neturinti net savo turgaus, Hildesheimo vyskupas veikiausiai dar nė karto nebuvo jo aplankęs. Tobijui buvo garantuojama, kad jo užduotis čia neužimsianti daug laiko, bet jis nujautė, kad truks ilgiau, kol vėl galės grįžti į tylią savo celės vienatvę gyventi gyvenimo, kuriam iš tikrųjų ir buvo sukurtas: visiškai atsidėti Biblijos ir garbingų Bažnyčios tėvų raštų studijoms – ir kai kurių kitų dalykų; šiems jo vienuolyno abatas nors ir nepritarė, bet veikiau tyliai priėmė.

Tėvas Tobijas turėjo paslaptį. Dabar jis buvo trisdešimt

dvejų metų ir daugiau negu pusę šių metų jis skaitė ir darė knygų nuorašus. Bet paskutiniaisiais metais atrado scholastiką. Iš pradžių atvirai atmetė šį mokslą kaip ir daugelis jo brolių, taip pat ir Pretorijus, jo abatas, kurs neslėpė savo nepasitikėjimo moderniaisiais mokslais. O vėliau šis mokslas Tobijui parūpo pirmiausiai kilus tik minčiai, kad tai, su kuo jis taip smarkiai kovojo, geriau pažintų, jeigu turėtų daugiau ir parankesnių argumentų, nukreiptų prieš. Bet greitai jis pasidavė šio mokslo žavesiui kaip ir daugelis prieš jį.

Mokslo pasaulis buvo toks kerintis, pilnas paslapčių ir stebuklų, pritrenkiančių išvadų, ir vietoj kiekvienos mįslės, kurią jis įmindavo, atsiverdavo trys naujos. Ir nebuvo taip, kad toji mįslė šalintųsi Dievo, kaip tatai skubotai tvirtindavo daugelis jo priešininkų. Visai atbulai: daug kas, ko Tobijas anksčiau nesuvokė, jam tapo suprantamiau, ir jis geriau tikėjo tais dalykais, kuriuos suprato, užuot paprasčiausiai visa nesuprantama aiškinęs Dievo ar velnio veikimu. Argi galėjo būti didesnis stebuklas matyti, kokį sudėtingą mechanizmą sukūrė Viešpats, kad išlaikytų Žemės, visų jos augalų ir padarų pusiausvyrą? Jis didžiavosi būdamas išmanantis žmogus, dvasininkas, perskaitęs ir supratęs Aristotelį ir pažinęs Augustiną. Ir netgi susitaikė su nemaloniu skauduliu, kurį sukėlė šis pažinimas – būtent, kad jau vien šitas didžiavimasis buvo nuodėmė. Jis gyveno pamaldų gyvenimą. Atsižadėjo kūniškųjų aistrų – kitaip negu dauguma jo brolių, nebuvo linkęs į lėbavimus ir retai mėgaudavosi vynu; jis galėjo sau leisti vieną kitą nedidelę ydą.

Būdamas paskendęs savo mintyse, Tobijas visai nepastebėjo, kad miškas ima šviesėti. Staiga priešais išvydo laukus ir pievas, o netoliese siaurą upeliuką su mūriniu

tilteliu. Už jo dar aukštai esančios saulės šviesoje lyg šešėlį buvo galima įžiūrėti miestą.

Tobijas sustojo.

Tai turėjo būti Buchenfeldas. Jam buvo pasakyta, kad mažas miestelis esąs tuoj pat už miško, iš tiesų – miške, nes žemė, kuria jis keliavo, dar prieš vieną kartą žmonių priklausė ąžuolų giriai, paskui medžiai buvo iškirsti ir visa paversta dirvomis ir pievomis.

Jeigu šios žinios buvo tikros, tai žmonės čia turėjo gerokai paplušėti. Kiek tik akis užmatė, nebuvo jokio medžio, jokio krūmo, jokio augalo, kurs būtų siekęs aukščiau juosmens. Daugelyje laukų javai jau beveik sudoroti, bet jo patyrusi akis pastebėjo, kad čia valstiečiai išmano savo darbą – kairėje tįsojo platus, tiesiai su giria susisiekiantis kviečių laukas, už jo, tarp miesto ir upės, – pieva, kur greičiausiai buvo laikomos karvės ir avys, o kitoje kelio pusėje – apyniai, pupos ir miežiai, dauguma jų beveik jau nuimti. Pretorijus nupasakojo esant Buchenfeldą tokį mažą ir menką, betgi jo gyventojai suprato trilaukės žemdirbystės sistemos pranašumą; gerais metais ji galėjo duoti net ne vieną, o du derlius.

Veikiai pasidarė šilčiau. Giria dar pasilaikė sau nakties vėsą, bet čia, lauke, jis jautė saulės jėgą, iš pradžių malonią, vėliau varginančią ir galų gale net nemalonią, nes su tokiais drabužiais buvo labai karšta. Jis ištroško. Kadangi iki miesto tikrai buvo likę pusvalandis kelio, o čia link tilto rietėsi didelis lankas, tai Tobijas patraukė skersai per nuimtą kviečių lauką žemyn prie upės atsigerti ir apsivalyti, nes trijų dienų kelionė paliko pėdsakus veide ir ant drabužių. Jis norėjo būti švarus prieš įžengdamas į Buchenfeldą. Galiausiai juk ne elgetaujantis vienuolis buvo.

Upė buvo nelabai gili. Tobijas galėjo matyti dugną, srovė atrodė nesmarki, tad jis netgi atsisakė sukti į šoną link tilto ir tiesiog perbrido.

Tobijas pasidėjo ant žemės lazdą ir krepšį su manta, nusimetė sandalus ir įsibrido į upę. Vanduo buvo šaltesnis, nei tikėjosi; iš pradžių reikėjo net dantis sukąsti, ir srovė buvo daug smarkesnė, negu akiai atrodė. Tačiau tai buvo gaivus šaltukas, jis nuginė paskutinius nuovargio likučius ir pačią kelionės kankynę. Po keleto akimirkų vienuolis jau mėgavosi jausmu, kai ledinis šaltis slinko kūnu į viršų. Pagaliau visas paniro į upę.

Tėvas Tobijas vandenyje buvo tol, kol jo plaučiai, atrodė, jau ims plyšti, tada stryktelėjo į viršų, šniokuodamas kelis kartus įkvėpė ir iškvėpė ir galų gale išsinėrė iš savo abito.

Besitraukdamas per galvą apatinius drabužius pastebėjo, tarytum ant tilto kaži kas būtų šmėkštelėjęs. Išsigandęs liovėsi rengtis ir primerktomis akimis nepatikliai stebeilijo pilkojo statinio linkui. Bet tenai nieko nebuvo. Jis bus apsirikęs.

Rūpestingai panardino drabužius tris keturis kartus, kol šiurkšti medžiaga prisigėrė vandens, keletą kartų paskalavo ir išmetė ant kranto. Tada dar kartą priklaupė, norėdamas abiem rankomis pasisemti vandens ir nusiprausti veidą. Tik po to numalšino troškulį.

Vanduo buvo nuostabus. Skaidrus ir šaltas kaip ledas, jis išplovė iš burnos ne tik skonį prasto vyno, kuriuo jį praėjusį vakarą buvo pavaišinęs angliadegys, – tam gerajam žmogui tai, be abejonės, buvo brangenybė, – bet ir blogas mintis iš galvos. Vanduo buvo toks skanus, kad jis gėrė godžiais gurkšniais ir galop net užsimerkė besimėgaudamas paskutiniais siurbsniais.

Kai Tobijas vėl atsimerkė, pamatė negyvo vaiko veidą. Jį čia atnešė upė, jo kūnelis buvo užkliuvęs už akmens. Negyvas vaikelis atsigręžė į jį, lyg norėdamas apžiūrėti. Rankelės judėjo kartu su srove ir mosavo jam.

Tobijas suriko ir dumbliname upės dugne prarado pusiausvyrą. Akimirką jis paniro po vandeniu, bet tuojau vėl pašoko į viršų ir stengėsi pasiekti krantą. Kadangi buvo gurkštelėjęs vandens, tai ėmė springti. Siaubo apimtas, kosėjo ir skubiai brido atgal. Tada dar užrėpliojo upės šlaitu ir pagaliau atgavo kvapą.

Kad ir liovėsi šaukęs, bet vis tiek jis buvo taip išsigandęs, kaip niekados gyvenime. Negyvas vaikas čia, vandenyje, pamojo jam, *jis palietė jį*. Vaiko piršteliai užčiuopė jo skruostą, ir tai buvo kaži kas daugiau nei negyvo kūno prisilietimas. Jį stebėjo iš tikrųjų ne vaikas, bet *daiktas*, iššliaužęs iš juodojo mirusios žemės rato miške ir...

Tobijas vaitojo. Iš paskutiniųjų vertė save negalvoti. Gerai juk žinojo, kad prarastų nuovoką, jeigu taip darytų. Net jeigu *ko* ir nedarytų, norėdamas įrodyti pačiam sau, jog šis vaikas nėra atsiųstas pragaro jo pasiimti.

Drebėdamas Tobijas atsikėlė, skubiai apsidairė į visas puses ir keliaklupsčias nušliaužė atgal prie vandens. Negyvas vaikelis vis dar buvo šičia, nes jo koja buvo užkliuvusi už akmens, o mažos rankelės vis dar krutuliavo srovėje. Jis mojo jam. *Ateik čia. Aš esu tavo. Aš priklausau tau. O tu man.*

Tobijas dejuodamas užsimerkė, sugniaužė kumščius ir taip sukando dantis, kad net žandikauliai braškėjo. Šventasis Dominykai, *čiagi tik negyvas vaikas!* – galvojo jisai. *Daugiau nieko. Galbūt nelaimingas atsitikimas, o gal ir žmogžudystė.* Joks pragaro pasiuntinys. Jis atėjo ne iš raganų rato girioje, bet iš moters, nenorėjusios jo turėti, įsčių.

Šiaip ne taip jis nusiramino. Širdis vis dar daužėsi kaip šėlo apimtas kalvio kūjis, visas kūnas tirtėjo, bet paikos mintys pamažu ėmė trauktis jam iš galvos. Palengva atsistojo, vėl įbrido į upę ir prisivertė geriau apžiūrėti menkutį negyvą kūnelį.

Tai buvo visiškai mažytis vaikelis. Naujagimis. Nors ir vandenyje, kūnelis vienur kitur išterliotas motinos išskyrų, o nuo virkštelės – nutrauktos, ne nupjautos – kilo rausvos gleivės ir sklaidėsi vandenyje. Šis kraujas veikiausiai ką nors reiškė...

Tobijas nuvijo ir šią mintį, kol dar nepasidarė jam bloga, ir pasilenkė. Atsargiai ištraukė vaiką iš vandens, nunešė ant kranto ir paguldė žolėje. Kūnelis buvo dar šiltas. Iš pradžių Tobijas nebuvo pastebėjęs, nes ledinis vanduo buvo išsiurbęs šilumą, bet dabar jisai jautė, kad kūnelis dar šiltas. Jei būtų jam įžnybęs, būtų pradėjęs kraujuoti.

Vaikelis pagimdytas ne per seniausiai.

Vadinasi, jo motina turi būti kažkur netoliese.

Staiga Tobijui dingtelėjo į galvą tas šmėkštelėjimas, kurį tarėsi matęs ant tilto. Jis negalėjo susidaryti ano vaizdo. Kaži kas ten tikrai buvo. Gal šito negyvo vaikelio motina.

Greitai apsivilko šlapius marškinius ir pasileido bėgti. Tiltas buvo toliau, negu buvo numatęs, ir kadangi jis bėgo palei upę, kad šlaitas jį pridengtų ir nebūtų per anksti pastebėtas, tai ne itin spėriai stūmėsi į priekį. Gerokai užtruko, kol pasiekė tiltą; negana to, dar paslydo ant šlapios žolės ir labai skaudžiai parkrito, kad valandėlę gulėjo apsvaigęs ir sunkiai gaudė kvapą. Pagaliau keliaklupsčia peršliaužė paskutinę šlaito atkarpą ir šniokuodamas atsitiesė.

Jis buvo vienas. Tiltas pasirodė besąs gan masyvus

statinys, tartum per didelis tokiam siauram upeliūkščiui, bet jis galėjo patogiai žvalgytis iš savo pozicijų per mūrą, aukštumo sulig kelienių, o nuo čia kelias, tiesus kaip strėlė, ėjo iki pat Buchenfeldo. Nieko nebuvo matyti.

Nusivylęs, bet ir su lengvesne širdimi, nors ir negalėdamas dabar pats pasakyti to priežasties, Tobijas norėjo apsisukti ir vėl grįžti į tą vietą ant upės kranto, kur buvo palikęs savo drabužius, bet pamatė pėdsakus. Šie vedė į kitą tilto pusę pašlaičiui ir baigėsi dideliame išmindžiotos žolės plote. Jisai nusekė jais, ir nors nedaug patyrimo turėjo tokiuose dalykuose, nebuvo sunku suprasti istoriją, kurią tie pėdsakai jam pasakojo: kaži kas ne per seniausiai buvo nusileidęs šičia, ant upės kranto, ir atsisėdęs žolėje. Augalai plačiu ratu aplinkui buvo išgulę, tartum kas iš visų jėgų čia būtų trypęs (ar iš skausmo spardęsis kojomis?). Tobijui nereikėjo per daug smarkiai ieškoti, kad surastų galutinį įrodymą, jog aptiko ne nepatyrusio keliautojo, pasinaudojusio upe kaip paskutine poilsio vieta, pėdsakus: tik keli žingsniai pasroviui jis rado ryšelį kruvinų skepetų. Ištraukė iš upės, išvyniojo ir po akimirkos dygėdamasis švystelėjo atgal į vandenį. Dabar ryšelį pagriebė srovė ir nunešė tolyn. Išorinė mūrinio tilto pusė užstojo jam vaizdą tos vietos, iš kur jis buvo priėjęs prie kranto. Todėl nei jis moters, nei ši jo nepastebėjo. Tobijo susijaudinimas virto didžiuliu pykčiu, kai jis pamatė, kad srovė išardė ryšelį ir plukdė tolyn nuo jo. Tas pat galėjo nutikti ir su vaiku. Jeigu kaip tik tada nebūtų ėjęs pro šalį, tai nusikaltimas veikiausiai niekada nebūtų iškilęs aikštėn.

Vaiko žudikė dar turėjo būti kažkur netoliese. Kelio į miestą buvo gal koks pusvalandis, juo labiau moteriai, kuri buvo ką tik pagimdžiusi ir tikrai nebūtų galėjusi greitai bėgti.

Jis vėl užlėkė ant šlaito, dar kartą pažiūrėjo į miestą ir įsitikino, kad tarp Buchenfeldo ir upės nėra nė gyvos dvasios. Taigi liko kita kryptis – į mišką.

Tobijas akimirką pasvarstė, gal jam grįžus ir pasiėmus savo daiktus, bet vėliau nusprendė, kad taip prarastų per daug laiko, ir pasileido į priekį.

Tik paėjęs kelis žingsnius jis rado daugiau pėdsakų. Moters eita keliu, greičiausiai dėl to, kad taip buvo lengviau, bet ji neteko kraujo – ant dulkino kelio buvo matyti tamsi dėmė. Jis ėmė lėkti atgal tuo pačiu keliu ir uždusęs, apsipylęs prakaitu, sustojo prie girios pakraščio. Pėdsakai čia dingo.

Dvejodamas Tobijas apsidairė. Netikėjo, kad moteris būtų įlindusi giliai į mišką. Buvo nesunku įsivaizduoti, kas nutiko: ji pagimdė vaiką ir nuskandino, tikriausiai nesiryžo tuojau pat grįžti į Buchenfeldą, bet nukėblino į girią, kad kur nors tankiuose krūmuose pasislėptų ir palūkėtų, kol vėl grįš jėgos. Moteris, būdama tokios būklės, nebūtų toli ėjusi, nesvarbu, ar būtų jį mačiusi, ar ne.

Tobijas apsižvalgė. Kelias, vedantis link tilto ir į Buchenfeldą, už kelių žingsnių suėjo su miško keliu. Moteris galėjo pereiti jį skersai ir pranykti čia, tarp medžių, bet vargu ar taip galėjo būti: krūmai anoje pusėje buvo tokie tankūs, kad jam pačiam būtų buvę sunku ten prasibrauti. Savo jėgas ji būtų tausojusi.

Taigi jis pasuko į kairę. Žengė tyliai, kad nesukeltų jokio nereikalingo garso, kiek paėjęs vėl sustojo ir ėmė klausytis. Šviesa vos skverbėsi čia, tik keli žingsniai anapus girios pakraščio, per tirštą lapiją; ir vėl jį apėmė toks jausmas, tartum žengtų į ūksmingą žalią katedrą, kur gyvena *daiktai* ir balsai seka gūdžias istorijas iš tolimo, tamsaus laiko. Vėl akimirką sugrįžo baimė. O jeigu čia nebu-

vo nei moters, nei vaiko, vien tiktai pinklės, masalas, kad vėl jį čionai įviliotų, kad šios vietos piktosios dvasios galėtų užbaigti tai, ką vakar buvo pradėjusios?

Nesąmonė.

Vienuolis mintyse vėl susitvardė ir paėjėjo keletą žingsnių į priekį.

Jis matė kaži ką judant, bet per vėlai susigaudė. Nemikliai žengė į tą pusę ir taip pat nemikliai kilstelėjo ranką, bet jau nebegalėjo sukliudyti, nes susidūrė su padaru, ir šis parbloškė jį ant žemės. Tobijas skaudžiai susimušė, atsitrenkė nugara į akmenį ir mėgino išlaisvinti rankas, kad apsaugotų veidą. Pavyko, nes anas šią akimirką nuo jo atšoko. Tobijas pamatė greitą mostą, įniršusią pamėklę ir savaime pasuko galvą į šoną. Kietas daiktas skaudžiai nudrėskė jam ranką ir paliko gilų, kraujuotą brėžį; po akimirkos šis daiktas, dusliai švilpdamas, įsibedė šalia jo galvos į miško pievelę.

Tobijas išsigandęs riktelėjo, susirietė ir visai netikėtai griuvo visom keturiom, o užpuolikas vėl bandė ištraukti iš žemės lazdą. Tobijas vargais negalais atsitiesė – ir apstulbo.

Žmogiūkštis, išvertęs jį iš kojų ir vos per plauką nenudėjęs, jam siekė vos iki krūtinės, o pats Tobijas iš tiesų nebuvo labai aukštas.

Tai buvo berniūkštis, o gal mergaitė, atpažinti negalėjai, nes veidas ir plaukai buvo apskretę purvu, bet tėvas Tobijas suprato, kad jam daugių daugiausia galėtų būti šešeri ar septyneri metai. Vaikas vos beįstengė ištraukti lazdą iš žemės.

Bet tėvas Tobijas tučtuoj turėjo pripažinti, kad pavojus toli gražu dar nepraėjęs, nes vaikėzas kaipmat jau turėjo lazdą rankoje ir vėl kaip laukinis žvėris puolė prie

jo. Lazda atsitrenkė į pilvą, ir Tobijas gavo antrą, dar gilesnį, randą ant rankos, kai jis paskutinę akimirką kryptelėjo ir griebė tą lazdą, norėdamas išplėšti iš mažojo velniūkščio.

Jam nepavyko.

Vaikas iš visų jėgų ir taip tvirtai laikė savo ginklą, kad Tobijas tempė jį prie savęs drauge su lazda, kol kaire ranka galėjo pasiekti ir sučiupti už purvinų marškinių apykaklės. Vaikigalis tučtuojau paleido lazdą ir bandė ištrūkti, bet niekaip negalėdamas išsilaisvinti atsisuko ir abiem kumščiais pradėjo jį kulti. Tobijas tolydžio vis labiau niršo. Tai buvo pyktis, daugiau skiriamas sau pačiam, kad leidosi taip netikėtai užpuolamas vaiko, betgi mažų kumštelių smūgiai buvo skaudūs, negana to, berniūkštis dabar ėmė slinkti artyn, o avėjo kad ir paprastus, bet neapsakomai kietus sandalus sunkiais mediniais padais.

Tobijas čiupo jį ir kita ranka už apykaklės, iškėlė tiesiog į orą ir smarkiai supurtė.

– Liaukis! – suriko jis. – Tučtuoj liaukis, arba aš tave prikulsiu.

Mažasis plėšrūnas nesiliovė, dabar jau bandė savo ilgais nagais iškabinti jam akis. Tobijas įtūžęs nusuko veidą į šalį, staiga smarkiai stuktelėjo besispardantį ryšulį atgal ant žemės – ir skėlė antausį. Vaikas pargriuvo. Tačiau neišleido nė menkiausio garso. Nė karto nuo to, kai Tobijas jį pasivijo ir grūmodamas iškėlė ranką.

– Gal dabar pagaliau liausiesi? – paklausė.

Berniūkštis, – jo marškiniai buvo užsismaukę aukštyn, o apatinių drabužių jis neturėjo, taigi Tobijas šiek tiek galėjo spręsti apie lytį, – žiūrėjo į jį degančiomis akimis. Apskretę skruostai plieskė raudoniu, o akys priplūdo ašarų. Bet nepratarė nė žodžio.

Tobijas delsė. Akimirką jis nežinojo, kuris jausmas jame nugalėjo – pyktis ar susižavėjimas jėga. Trenkė stipriau, negu buvo ketinęs. Ranka degė, o kairioji berniuko akis nepaliaujamai mirksėjo ir ėmė tinti.

– Mano vaike, – švelniai tarė Tobijas. – Man labai gaila. Taip stipriai nenorėjau suduoti. Bet kodėl gi tu mane puoli? Aš tau nieko nepadariau.

Berniukas vis dar tylėjo, bet įsistebeilijo į jį dabar sakytum įžūliai, ne baugščiai. Pagaliau Tobijas susivokė.

– Kur tavo motina? – paklausė.

Staigus baimės šmėstelėjimas berniuko veide išdavė, kad Tobijas pataikė kaip pirštu į akį. Vaikas, nepaisant visų jo pastangų, negalėjo susivaldyti ir metė greitą žvilgsnį kažkur už Tobijo.

Tai buvo žvilgsnis, kuris Tobijui *iš tiesų* išgelbėjo gyvybę – žvilgsnis ir šešėlis, kurio atspindį Tobijas pamatė vaiko akyse. Jis pašoko, metė žingsnį atgal, paskui į šoną ir saugodamasis prisidengė ranka veidą. Akmuo, kurį moteris sviedė jam į veidą, tvojo į ranką. Tobijas susilaikė neriktelėjęs iš skausmo ir žaibo greitumu griebė moterį už rankos. Tuo pat metu kita ranka čiupo jai už plaukų ir vienu trūktelėjimu atlošė galvą.

Jis tikėjosi smarkesnio pasipriešinimo, bet moteris buvo tokia silpna, kad jo rankose sukniubo. Užuot ją įveikęs, Tobijas staiga turėjo pulti į priekį, kad sulaikytų.

Beveik tuo pat metu vaikas vėl pašoko, metėsi jam po kojų ir iš visų jėgų ėmė tąsyti, norėdamas išversti iš pusiausvyros. Tobijas įdūkęs jį nustūmė, bet šis vėl stryktelėjo ir griebėsi aštrios lazdos, ketindamas perverti Tobijui pilvą. Tobijas vienu spyriu berniūkštį nubloškė, bet šis ir dabar neliko gulėti, tik apdujęs purtė galvą, prispaudė ranką prie šonkaulių, kur buvo gavęs spyrį, – ir vėl nedelsdamas puolė.

Tobijas paleido gailiai vaitojančią moterį ant žemės, pritūpęs apsisuko ir šiurkščiai griebė vaikinukui už peties. Tada skėlė jam du tris skambius antausius. Šiuosyk rėžė taip smarkiai, kad vaikas aukštielninkas griuvo ant žemės ir pradėjo tyliai verkti.

– Palik jį ramybėje!

Moteris pagriebė jam už rankos. Tobijas vienu mostu išsivadavo, švelniai ją nustūmė ir nuėjo prie vaikinuko.

– Nesijudink iš vietos! – grasindamas pasakė tyčia gerokai pakeltu balsu. – Ir nebandyk daugiau manęs pulti, nes aš tave taip išpersiu, kad savo vardą pamirši, berniūkšti tu.

Iš tikrųjų jam buvo gaila to vaiko. Jis gi nieko daugiau nenorėjo, tiktai ginti savo motiną, kuriai manė kilus pavojų. Bet dėl to niekas nesikeitė, galvojo Tobijas, nes jis buvo *pavojingas*. Būdamas tik šešerių ar septynerių metų, jis mokėjo kovoti.

Tobijas metė į verkiantį vaiką dar vieną, paskutinį grasinamą žvilgsnį, tada greitai sugrįžo prie moters ir pasilenkė, tačiau įžvalgiai, neišleisdamas iš akių nei jos, nei berniuko.

Moteris užmerktomis akimis gulėjo ant šono, bet sąmonės nebuvo praradusi. Jai buvo nekas, tą rodė sunkus, trūkčiojantis alsavimas ir deganti kakta. Tobijas greitai metė žvilgsnį į berniuką – šis nekrutėjo, bet nepatikliai sekė kiekvieną jo judesį; tada jis pasilenkė ir atsargiai atvertė moterį ant nugaros. Jos oda buvo karšta ir sausa, o širdis tvinksėjo taip smarkiai, kad Tobijas jautė pašėlusį taktą net per drabužius, kai paėmė jai už peties. Moteris tyliai vaitojo ir akimirką praplėšė vokus, bet jis nebuvo tikras, ar jinai jį mato. Trumpas, beviltiškas puolimas prieš jį, regis, atėmė paskutines jos jėgas.

Akies krašteliu Tobijas matė, kaip berniukas atsistojo; pritūpęs pasisuko į jį ir valdingai pamojo prieiti.

– Padėk man!

Vaikinukas dvejodamas prisiartino, bet atrodė dabar jau galutinai įsitikinęs, kad Tobijas nenori jo motinai nieko bloga, tada kiek luktelėjęs padėjo jam karščiuojančią moterį šiek tiek patogiau paguldyti. Tobijas dabar gailėjosi nepasiėmęs savo daiktų. Jis neturėjo ne tik nieko, ką būtų galėjęs pakišti jai po galva vietoj pagalvės, bet ir visiškai ničnieko palengvinti jos kančioms.

Moterį varstė skausmai. Lūpos buvo pamėlusios ir drebėjo; nors šviesa buvo menka, Tobijas matė, kad jos oda išblyškusi kaip numirėlio. Smulkučiai prakaito perlai žvilgėjo ant veido, o kai jo žvilgsnis nuslydo žemyn prie moters drabužių, jis pamatė, kad ši vis dar kraujuoja. Tobijas jautėsi bejėgis. Jis buvo kunigas, ne gydytojas.

– Mums... reikia pagalbos, – išmikčiojo jis. – Ar kas gyvena čia, miške, netoliese?

Vaikinukas papurtė galvą ir tylėjo.

– Tada bėk į kaimą, – tarė Tobijas. – Pasakyk, kas atsitiko. Jie privalo atsiųsti vežimą. Ar savo kaime turite gydytoją?

Koks kvailas klausimas. Berniukas taip pasižiūrėjo į jį, kad Tobijui pasidarė aišku, jog šis niekada nežinojo, kas yra gydytojas.

– Tai tada būtinai nors pribuvėją, – pridūrė Tobijas. – Eik ir pakviesk ją. Bėk!

Nors paskutinį žodį jis rėkte išrėkė, berniukas nė nepajudėjo iš vietos. Tik jo žvilgsnis lakstė nuo Tobijo prie motinos veido.

– Ko tu lauki? – šiurkščiai paklausė Tobijas. – Nagi eik!

Pirmą kartą vaikas prabilo:

– Jie užmuš ją.

– Kas per nesąmonė! – užsipuolė jį Tobijas. – Ji mirs, jeigu mes nieko nedarysime. Suprask pagaliau!

Vaikinukas buvo kaip sustingęs. Tik lūpos pradėjo virpėti, ir ašaros, dabar riedančios jam per veidą, buvo jau ne nuo Tobijo smūgio.

– Palik jį. Jis... teisybę sako.

Moters balsas skambėjo silpnai, žodžiai buvo vos ne kaip paskutinis atodūsis. Nejučia Tobijas pakėlė akis į dangų ir pradėjo trumpą maldą.

– Palik mus ramybėje. Eik, – vėl prašnabždėjo moteris.

Tobijas buvo taip priblokštas, kad iš pradžių net žodžio nesurado atsakyti. Jo žvilgsnis dar kartą nuslydo jaunos moters veidu. Amžiaus negalėjai nusakyti, nes ji buvo ne mažiau murzina ir apsileidusi kaip ir berniukas, bet balsas buvo jaunas, nors dėl karščio ir trūkinėjo, o dantys sveiki ir beveik nepriekaištingo baltumo. Vargu ar ji galėjo turėti daugiau kaip dvidešimt, – galvojo Tobijas suglumęs.

– Eik, – tarė ji dar kartą, kai jis nepaisė jos žodžių.

Moters žvilgsnis blėsčiojo. Ji vargais negalais įkvėpdavo orą – kiekvienas įkvėpimas buvo palydimas virpančio garso, – ir Tobijas matė, kaip labai stiprus mėšlungis supurtydavo nualintą jos kūną. Jis pabandė nustatyti moters svorį, tačiau beveik tą pat akimirką pripažino, kad vargu ar pajėgs ją nunešti žemyn į kaimą. Jis nebuvo labai stiprus vyras.

– Tu nori mirti? – paklausė jis rimtai. – Taip ir atsitiks, jei nenugabensime tavęs pas ką nors, kas tau padės.

– Taip lengvai nemirštama, – atsakė moteris.

Ji sukando dantis, dar kartą giliai įkvėpė ir tada pabandė atsisėsti. Jai netgi pavyko. Bet netrukus vėl susmuko atgal ir susirietė iš skausmo.

– Tu kvaila moteris! – tarė Tobijas rūsčiai. – Aš turėčiau palikti tave čia mirti, taip, kaip tu nužudei vaiką!

Moteris sunkiai pakėlė galvą ir pažvelgė į jį. Jos veidas buvo skausmo perkreiptas, bet akys spindėjo.

– Apie ką tu šneki? – paklausė jinai. – Aš nieko nenužudžiau. Aš... aš maniau, kad tu nori mums ką bloga padaryti. Tai ir puoliau tave. Aš bijojau.

– Nemeluok! – Tobijas parodė į jos kruvinus drabužius, paskui dar ton pusėn, iš kur buvo atėjęs. – Aš radau vaiką. Ir mačiau tavo sūnų, kai tas stovėjo ant tilto ir žvalgėsi, ar niekas jūsų nemato.

Tai buvo tik spėjimas, bet šitaip jis tikėjosi prisikasti prie tiesos, nes jos žvilgsnis žaižaravo trumpai ir baikščiai. Tai buvo nutvertos nusidėjėlės žvilgsnis, o tokių Tobijas jau nemažai buvo matęs savo gyvenime. Bet moteris užsispyrusi patempė lūpas ir pabandė vėl atsisėsti. Šįkart jai pasisekė.

– Na kad ir taip, – suvaitojo jinai. – Kas tau rūpi?

Iš pradžių Tobijas buvo per daug sutrikęs, kad apskritai ką nors galėtų atsakyti. Bet galop suprato, kad nei ji, nei berniukas jo nematė, kai jis ėjo prie upės. Veikiausiai jie išvydo jį pirmąkart tada, kai jis grįžo jų pėdsakais į mišką – dabar jis buvo tik su sudėvėtais apatiniais drabužiais, basas ir kiaurai permirkęs. Iš kur jie galėjo žinoti, kas jis toks?

– Įsivaizduok, kad man rūpi, – tarė jis išsisukinėdamas. – Ir kad *kiekvienam* krikščioniui rūpi, kai moteris nužudo savo naujagimį.

Moters žvilgsnyje buvo tik atkaklumas.

– To aš nepadariau, – tvirtino ji. – Jis gimė negyvas. Aš... ėjau į miestą, kai prasidėjo sąrėmiai. Paklausk mano sūnų, jis gali tai patvirtinti. Vaikelis atėjo į pasaulį negyvas.

– Ir tada tu ilgai negalvodama įmetei jį upėn? – užsipuolė Tobijas. – Aš tavim netikiu. O ir paprasčiausias vaiko išmetimas pakelėje nėra geriau už žmogžudystę. Ar tau visiškai nerūpi jo siela? Jis turėjo būti palaidotas. Turėjo gauti sakramentus, tik su jais Dievas priims jo sielą.

– Jo sielą... – Moters balsas tapo nemalonus, ir piktos, baisios kibirkštys sklido iš jos akių. – Jis neturėjo sielos.

– Nenusidėk daugiau, moterie, – pasakė Tobijas rimtai. – Tu žinai, kad veikiausiai mirsi. Ar nori savo sąžinei, be žmogžudystės, užkrauti dar ir šventvagystę?

– Šventvagystė? – Ji nemaloniai nusijuokė, lyg išgirdusi juokingą sąmojį. – Ką tu išmanai apie šventvagystę? Ko tu nori iš mūsų? Palik mus ramybėje. Jei tu manai, kad aš čia numirsiu, tai leisk man numirti. Čia visiškai ne tavo reikalas.

– Gal kaip tik mano, – tyliai atsakė Tobijas. – Kuo tu vardu, moterie?

Kurį laiką ji atkakliai žiūrėjo į jį, tada nenoromis atsakė:

– Greta. O čia mano sūnus Fryderichas. Kodėl tu klausi?

– Aš norėčiau žinoti, už ką turiu melstis, Greta, – atsakė Tobijas. – Kodėl tu nugalabijai vaiką? Tu gi žinai, kad atimti žmogui gyvybę – tai nusikaltimas Dievui.

– Ar tu esi... kunigas? – paklausė Greta nepatikliai. Jos balsas įgavo jėgos, atrodė, bemat atsigausianti.

– O jeigu taip? – paklausė jis.

– Tai tas pat, – atsakė jinai.

Staiga jos balsas sutvirtėjo, prisipildė tarytum priešiškumo, kurio jis negalėjo tinkamai sau paaiškinti. Moteris kosėjo, bet kai jis norėjo ištiesti prie jos ranką, ši nutrenkė ją į šalį ir pažvelgė žybsinčiomis akimis.

– Tu ateini per vėlai, kunige, – ištarė ji. Ir staiga ėmė šaukti: – Taip! Nešk mane į kaimą. Apkaltink mane. Leisk įmesti į kalėjimą arba paskirti mirties bausmę, bet nesuk man galvos su savo dievobaimingais tuščiažodžiavimais. Tu inkvizitorius, tavęs jie buvo pasiuntę, ar ne taip? Ką dar tikiesi dabar pakeisti? Tu atėjai per vėlai. Turėjai ateiti prieš metus, kad sudegintum raganą. Dabar tu nieko nelaimėsi prieš velnio jėgą.

Nepaprastas moters priešiškumas nustebino ir išgąsdino Tobiją. Jis jautėsi esąs bejėgis, apkaltintas paprasčiausios bobos, nors pats turėtų būti kaltintojas. Jautė, kad jos pyktis buvo tikras, ir ne vien tik mirštančiosios nusidėjėlės įsiūtis, kuri skundėsi savo likimu ir suprato, kad jai dangaus vartai bus uždaryti.

– Ką tuo nori pasakyti? – paklausė jisai sutrikęs.

– Ką tuo noriu pasakyti?

Ji vėl užsikosėjo, sugniaužė priešais save rankas ir porą kartų giliai įkvėpė ir iškvėpė prieš sakydama toliau. Dabar ji kalbėjo kiek tyliau, bet tik todėl, kad jai ėmė jau stigti kvapo, o ne todėl, kad pyktis būtų praėjęs.

– Taip, aš nužudžiau vaiką, – rėžė ji drąsiai. – Ir įmečiau upėn, kad jis ten supūtų, jeigu taip nori žinoti. Tu kalbi apie jo sielą? Jis jos neturėjo.

– Nutilk! – griežtai paliepė Tobijas. Jis nejučia persižegnojo. – Tu nusidėjai.

Moteris juokėsi, bet tas juokas skambėjo kaip riksmas.

– Jis niekuomet neturėjo sielos, – atkakliai tvirtino, – nes nebuvo Dievo kūrinys, tik pragaro pavainikis. Būčiau nusidėjusi, jei būčiau palikusi jį gyvą. Tu nori jį palaidoti šventoje žemėje? Tai eik, atsinešk jį ir palaidok, ir tu pamatysi, kad žemė supelys, kur jis guli, ir žolė iš-

džius. Ir tai ne mano kaltė. O ne, tikrai ne! Aš juos įspėjau. Sakiau, kad jie vytų iš čia tą šėtono išperą. Imkite ugnies ir dervos ir sudeginkite ją, sakiau aš, bet nė vienas manęs nepaklausė.

Tobijas sukluso.

– Apie ką tu kalbi? – paklausė jis.

– Apie ką aš kalbu? Apie raganą. Apie šitą velnio bobą, kuri mus visus apkerėjo. Ji mane pražudė ir mano vyrą, ir... ir šitą velnio vaisių, kurį ištraukiau iš savo kūno. Ji ir visus kitus įstums į pražūtį.

Moteris vėl ėmė kosėti ir raitytis nuo naujos skausmo bangos, ir Tobijas suprato, kad ji dabar mirs ir jos siela bus prarasta. Jis veltui bandė pajusti nors truputį pykčio. Tai, ką ji padarė, buvo mirtina nuodėmė, bet jam nederėjo apie tai spręsti. Dabar jau ne. Ji netrukus stovės priešais savo Kūrėją ir bus atiduota Jo malonei. Jis ištiesė ranką ir atsargiai palietė jai petį. Šįkart ji nesipriešino.

– Liaukis taip šnekėjusi, mano vaike, – tarė jis švelniai. – Karštis aptemdė tau protą. Tu pati nenuvoki, ką kalbi. Melskis Dievui, kad Jis tau atleistų. Jeigu nori, – pridūrė tik vos pastebimai sudvejojęs, – aš tą padarysiu už tave.

Jis jau norėjo sunerti rankas, bet staiga ji dar kartą atsikėlė ir tvirtai sulaikė jo ranką.

– Nedaryk to, – pasakė ji. – Man jau niekas daugiau nebegali padėti. Tu tiktai susitepsi, jei bandysi. Aš turiu užmokėti už tai, ką esu padariusi. Gerai ir taip. Aš ir nenoriu, kad būtų kitaip.

Tobijas švelniai išsivadavo iš jos, dar kartą ištiesė rankas ir dešinės smiliumi ir didžiuoju pirštu palietė jai kaktą.

In nomine patris, et fil...

Moteris suriko tartum iš skausmo, nubloškė jo ranką į šalį ir atbula pašliaužė kiek tolyn. Jos veidas buvo perkreiptas, lyg būtų palietęs ją įkaitinta geležimi.

– Neliesk manęs, – rėkė jinai. – Aš esu prakeikta, ir kiekvienas, mane palietęs, taip pat pražus.

Ji kliedėjo. Tobijas suprato, kad dabar jau greitai bus viskas; ir karštis, ir besiartinanti mirtis ėmė jaukti jos sąmonę, jau iš tikrųjų moteris nenuvokė, ką daranti ar sakanti.

Tobijas atsistojo.

– Aš bėgu į kaimą ir atvesiu pagalbą, – pasakė labiau berniukui nei Gretai. – Bet užtruks – valandą tikrai, jeigu ne ilgiau. Pasirūpink ja tą laiką.

Berniukas nervingai kinktelėjo galva. Jo akys buvo apsiblaususios iš baimės, kai jis pripuolė prie motinos ir suspaudė jai ranką. Jis drebėjo.

– Nebijok, – tarė Tobijas. – Jai nieko jau neatsitiks. Aš tuoj lekiu.

– Ne!

Gretos balsas buvo netikėtai stiprus, ir kai ji atmerkė akis, žvilgsnis vėl buvo skaidrus. Tikriausiai paskutinį, šviesų akimirksnį, užjausdamas pagalvojo Tobijas. Nors ir žinojo, kokia turėjo būti brangi kiekviena akimirka, jis dar kartą priklaupė prie jos ir paėmė kitą ranką. Turbūt šis prisilietimas buvo vienintelė paguoda, suteikta jai per visą gyvenimą.

– Neik, prašau, – maldavo Greta.

– Bet aš nieko negaliu dėl tavęs padaryti, – atsakė Tobijas rimtai. – Tu nukraujuosi ar mirsi nuo karščio. Ar to nori?

– Aš nemirsiu, – tyliai atsakė Greta. – O jeigu, tada... tada tokia Dievo valia.

– Tai nėra Dievo valia – pasiduoti, – tarė Tobijas. – Tai nuodėmė nekovoti dėl savo gyvybės.

– Jie... jie mane užmuš, – pasakė Greta. – Jie mane nužudys, jeigu sužinos, ką aš padariau. Tu... tu teisus. Aš nužudžiau vaiką. Aš jį nuskandinau. Bet aš privalėjau taip padaryti. Tai... tai buvo velnio vaikas, patikėk manim, ir aš... aš juk turiu dar du vaikus.

Tobijas nustebęs pažvelgė į vaikinuką.

– Ar berniukas ne tas vienas tavo vaikas?

– Jis dar... turi seserį, – atsakė Greta. – Jų buvo trys, bet... vienas užpraėjusią žiemą mirė. Sušalo. Mano vyras sirgo ir negalėjo dirbti, ir mes... mums uždraudė prisikirsti malkų, grafas uždraudė, ir taip jis sušalo.

Moters akys paplūdo ašaromis, ji taip stipriai sugniaužė jam ranką, net iki skausmo.

– Jie mane užmuš, jei tu juos atsiųsi, – pakartojo dar sykį. – Teovulfas manęs jau seniai nekenčia. Jis... jis tik ir laukia dingsties, kad mane apkaltintų.

– Aš negaliu čia tavęs palikti ir leisti numirti, – rimtai pasakė Tobijas. – Bet aš tau pažadu – pasistengsiu, jog su tavimi būtų gerai elgiamasi.

Greta daugiau nieko neatsakė. Bet taip žiūrėjo į Tobiją, kad šis tik kelias akimirkas galėjo atlaikyti jos žvilgsnį. Gal ji manė, kad jis nesuprato jos? Tai nebuvo pirmas kartas, kai jisai stovėjo priešais moterį, iš grynos nevilties nužudžiusią savo vaiką. Paprastų žmonių gyvenimas buvo sunkus, kartais toks sunkus, kad jis ėmė net klausti save, kodėl Viešpats būtent vargšams duoda tokius išbandymus. Tobijas nuginė mintį beveik išsigandęs ir ištraukė ranką iš jos gniaužtų.

– Kas tas Teovulfas, apie kurį tu šnekėjai? – paklausė jis.

– Ji yra jo vaikystės draugė, – piktai iškošė Greta pro dantis. – Jis atsigabeno tą raganą į kaimą. Jis dėl visko kaltas. Viskas buvo gerai, kol toji nepasirodė. O su ja mus visus užgriuvo velnias. Ji dėl visko kalta. Tai jos kaltė, kad aš pagimdžiau šitą šėtono kūdikį. Jeigu tu nori ką nubausti, tai tik ją.

– Aš pažadu tau, kad su tavim bus pasielgta teisingai, – pasakė jis dar kartą. – Aš daviau tau žodį. Jeigu pas jus tikrai yra ragana ir ji kalta dėl tavo likimo, tai ji bus nubausta, bet ne tu.

Tobijas šiuos žodžius sakė visai rimtai. Jis dar nieko nežinojo apie Buchenfeldą ir apie spėjamą raganą, kuri čia prieš metus turėjusi pradėti savo piktadarystes, – po teisybei, jis dvejojo, ar toji ragana iš tikrųjų yra, – bet moteris kėlė jam sielvartą. Ji kalbėjo būdama sutrikusi, silpna ir sukrėsta ją apėmusio karščio, bet tai nereiškė, kad melavo. Veikiausiai ji nebuvo žudikė, tik taip suglumusi, kad net negalėtų būti kaltinama už tai, ką padariusi.

– O dabar aš einu ir atvesiu pagalbą, – tarė Tobijas. Jis padrąsinamai nusišypsojo. – Vėliau, kai tu pasveiksi ir vėl atgausi jėgas, mes pasimelsime ir apie viską pasišnekėsime.

Tobijas dar kartą nusišypsojo, pasilenkė paglostyti jai skruostą ir akimirkai išleido iš akių berniuką, o vaikas išnaudojo tą progą, griebė akmenį ir iš visų jėgų trenkė Tobijui į smilkinį. Šis vaitodamas parvirto, susiėmė rankomis galvą ir iš skausmo susirietė. Sąmonės neprarado, tačiau akyse aptemo, o skausmas galvoje buvo toks didelis, kad net pykino. Tartum iš labai toli jis išgirdo, kaip vaikas kaži ką pasakė motinai ir toji atsakė griežtu balsu, tada išgirdo tolstantį slopų šnaresį ir pagaliau prarado sąmonę.

Tiesa, Tobijas neturėjo labai ilgai gulėti apalpęs, nes kai atsipeikėjo, dar girdėjo nutolstančių žingsnių šlamesį. Dejuodamas atmerkė akis, pakėlė prie galvos ranką ir pajuto ant veido šiltą kraują. Pabandė keltis, pavyko tik iš antro ar trečio karto ir pritraukė prie kūno kelius, kad galėtų ant jų pasidėti galvą. Girios šešėliai šoko aplink jį pašėlusį šokį, ir vėl pradėjo pykinti; tas pykinimas kurį laiką buvo daug sunkesnis ir labiau kankino negu kalantis skausmas galvoje. Tėvas Tobijas ilgai taip sėdėjo, o kai skausmas ir pykinimas pagaliau nuslūgo, Gretos ir vaiko žingsniai seniai jau buvo nutilę.

Sunkiai atsikėlęs Tobijas atsirėmė medžio kamieno ir atgalia ranka nusibraukė nuo akių kraują. Jis buvo labai silpnas. Keliai drebėjo, jautė, jog pastangos pajudėti vėl sukelia tokį pykinimą, kad beveik tučtuoj pametė mintį juos abu vytis. Būdamas tokioje padėtyje nelabai turėjo noro kovoti su leisgyve moterimi ir velnio apsėstu vaikigaliu.

Kelias atgal prie upės jam atrodė daug ilgesnis negu pirma einant. Ėjimas vargino. Galva ūžė kaskart keliant koją, lyg ketindama sprogti. Šviesa gėlė jam akis, o kraujas ant veido pradėjo krešėti ir nemaloniai spausti odą.

Ir sulig kiekvienu žingsniu, žengiamu tolyn nuo miško, augo jo įtūžis.

Mažiausiai pyko jisai ant moters, kuri, ko gera, iš baimės buvo pusiau pakvaišusi, ir ant jos sūnaus, kurs nieko kita nedarė, tiktai gynė savo motiną, bet daug labiau niršo ant paties savęs, kad leidosi jų taip apmulkinamas.

Sverdėdamas iš silpnumo ir skausmo jis pasiekė tiltą, negrabiai nučiuožė šlaitu žemyn ir iki kelių įbrido upėn. Tyčia vengė pažvelgti į savo atspindį vandenyje, nes pagrįstai spėjo, kad nieko įspūdinga neteks išvysti, tad priklaupė ant kelių ir panardino galvą į vandenį.

Tobijas gerai nusiprausė ir pirštais perbraukė per galvą. Prisilietus skaudėjo, ir tai rodė, kad žaizda nebuvo pavojinga. Bet vis tiek ją gerai išplovė, taip pat ir žaizdas ant rankų ir daugybę subraižymų ant kojų, nes nenorėjo visiškai pasiduoti kvailam, nereikalingam įkarščiui, kurį buvo sukėlęs berniukas. Kai tik buvo tikras, kad viską padarė, ką galėjo, tada vėl atsikėlė ir paupiu patraukė link tos vietos, kur buvo palikęs savo abitą ir ryšelį su daiktais. Ir negyvą vaiką.

Jo čia jau nebebuvo.

Pačią pirmą akimirką Tobijas buvo taip apstulbęs, kad nepatikėjo savo akimis. Nustebęs apsidairė aplinkui, apieškojo šlaitą ir krantą ir galų gale netgi apžiūrėjo upę.

Vaiko čia nebebuvo. Kažkas jį turėjo pasiimti.

2

Buvo jau beveik pietūs, kai jis pasiekė Buchenfeldą. Upės ruožas iki miesto pasirodė esąs kur kas ilgesnis, nei iš pirmo žvilgsnio atrodė. Be to, jis nepakankamai įvertino savo jėgas ir nesuvokė, kaip smarkiai buvo sužeistas; keturis ar penkis kartus pakeliui turėjo sustoti, nes kankino pykinimas ir svaigimo jausmas, o vienąkart pasidarė taip bloga, kad jau, rodės, pradės vemti.

Tobijas patyliukais keiksnojo save už lengvabūdiškumą. Įtūžis, su kuriuo puolė berniukas, turėjo priversti jį saugotis. Jautėsi kiek geriau, kai ėmė artėti prie miesto. Šešėlis taip sutrumpėjo, kad turėjo būti jau beveik pietūs. Tarp skurdžių namukų raibuliavo oras, ir jisai nematė nė vieno žmogaus, kai įžengė pro miesto vartus. Vieš-

patavo tyla; vis dažniau ji turėjo jam kristi į akis ir daug vėliau jis turėjo rasti baisų tos tylos paaiškinimą.

Dabar toji tyla jį tik erzino.

Buchenfeldas buvo nedidelis miestelis – bet ne toks ir mažas, kaip jis tikėjosi. Už rąstais sutvirtinto žemės pylimo, juosiančio miestą vietoj mūro sienos, stūksojo kokia dešimtis tuzinų namų, dauguma – jų mažos, varganos medinės trobelės žemais šiaudiniais stogais; tik vienas kitas buvo pastatytas iš akmens. Jis dar matė keliolika dviaukščių pastatų, vienas buvo su gremėzdišku bokštu, iš tolo atrodė kaip didingi Dievo namai. Bet tai nebuvo bažnyčia. Bokštas buvo gynybos, ne varpinė; atidžiau apžiūrėjus pastatas atrodė taip, lyg būtų čia kas nusprendęs įrengti pilį, bet neturėjęs daugiau nei laiko, nei lėšų statyboms užbaigti.

Apskritai Buchenfeldas darė keistoką įspūdį, ne tik dėl to, kad tai buvo vieta, neturinti Dievo namų. (Bet kaip tada žmonės meldžiasi savo Dievui?) Vartai, per kuriuos įėjo tėvas Tobijas, buvo tik iš vienų staktų, kur vienas prieš kitą rūdijo keturi geležiniai gremėzdiški lankstai. Gatvės atkarpa, vedanti nuo čia link gynybinio pastato miesto viduryje, buvo grįsta, ir taip nagingai, kad Tobiją nustebino; šis grindinys galėtų drąsiai lygintis su turtingojo Liubeko gatvėmis. Bet kita kelio dalis buvo dulkėta, sutrypta žemė, per lietų turinti virsti marmalyne.

Ir Buchenfeldas *dvokė*.

Smarvė sklido nuo apskretusių kaminų, nuo žmonių ir gyvulių atliekų, nuo prakaito ir ligų. Visa tai jam buvo pažįstama. Miestų, kur jis iki šiol buvo gyvenęs, prisiminė būtent kvapą, ir iš pradžių manė, kad taip yra dėl to, jog jis keletą dienų praleido po tyru dangumi, todėl taip gerai jautė miesto dvoką.

Bet tai nebuvo tiesa. Nebe pirmas kartas, kai jis po ilgesnės kelionės grįžta į miestą, o Buchenfeldas juk ir nebuvo tikras miestas, tik mažytis lopinėlis, apie kurį jam buvo pasakyta, kad čia yra vos tūkstantis gyventojų. Tokiame mieste kaip Liubekas, kur gyvena kur kas daugiau žmonių ir jų atliekos ir išmatos mėtosi gatvėse, toks dvokas buvo suprantamas, – bet šičia?

Tėvas Tobijas sustojo ir apsidairė aplinkui. Švelnus vėjas dvelkė per žemą miesto sieną ir šiaušė jam plaukus; keista, kad jis nenunešė to kvapo. Tobijui veikiau atrodė, tartum jis atneša tą dvoką šičia.

Stojo nepaprasta tyla. Net tas tingus vėjas, kurį jautė ant veido, nekėlė nė menkiausio šlamesio. Buvo tylu tartum mirusiame mieste. Niekas nepasirodė prie namų, joks šešėlis nešmėstelėjo lange, niekas nėjo jo pasveikinti ar tik smalsiai pasiteirauti, nors jo atvykimas jau turėjo būti pastebėtas, nes tarp upės ir miesto, kiek tik aprėpia akis, nebuvo nieko.

Tobijas ėjo toliau truputėlį dvejodamas, kur turėtų pasukti. Apie tai nebuvo pagalvojęs – ir kam gi? Jis yra čia ne savo valia, tik todėl, kad buvo pakviestas.

Taigi tėvas Tobijas turėjo būti priimtas kaip pridera, galų gale jis juk buvo garbingas dominikonas. Negalėjo nė burmistro pasiteirauti, nes nieko kelyje nepasitaikė, ir dėl to jam buvo nemaloni mintis, kad turės belstis į kokią trobelę ir klausti.

Taigi jis pasuko į miesto vidurį. Viename didžiausių akmeninių pastatų turėtų rasti tą, kurio ieško.

Jam vėl smarkiau pradėjo spausti galvą, ir saulės šviesa skaudino akis. Mirksėdamas nusuko veidą į šalį ir plačiais žingsniais patraukė toliau.

Vieno iš dviejų akmeninių pastatų durys staiga atsivėrė ir mažas, nutrintu švarku žmogelis išėjo į lauką. Ap-

link jo plikę buvo siauras, netvarkingų žilų sruogų vainikas, o tuklus veidas blizgėjo kaip lašinių paltis. Virš dešinės akies pūpsojo bjauri karpa, apjuosta plonu sudžiūvusio kraujo ratilu, lyg jis būtų bandęs ją nukrapštyti ar nupjauti.

Jis dar nėjo pasveikinti tėvo Tobijo, todėl šis pusiau žingsnio sustojo laukdamas ir vienu tarpu nustebęs susiraukė. Tobijas matė, kad žmogelis kažką laikė kairėje rankoje, o dabar greitai užkišo už nugaros ir trumpai pagalvojęs tartum nesiryžo, ar čia grįžus į vidų ir ką nors darius, kad nematytų netikėto atvykėlio. Bet jų žvilgsniai jau susitiko. Storulio rankos dar sujudėjo už nugaros, lyg norėdamos kaži ką skubiai užkišti už diržo, tada jis prisiversdamas nutaisė pataikūnišką šypseną ir pamažėl pritipeno arčiau. Nieko nepasakė, tik pasuko galvą šonan ir klausiamai pažiūrėjo į Tobiją.

Aplinkybės Tobijui visada pasitaikydavo netikros. Jis buvo toks sutrikęs ir bejėgis, kad iš pradžių nebegalėjo rasti žodžių. Nežinojo, ko jam laukti – tokio sutikimo, šiaip ar taip, nelaukė. Pagaliau smarkiai atsikosėjo ir linktelėjo galva – labai atsargiai, kad nesukeltų naujo skausmo smilkiniuose.

– Linkiu jums geros dienos, – pradėjo jis oficialiai.

Storulis linktelėjo. Kairioji jo ranka ir toliau darbavosi už nugaros.

– Tėvas?

– Mano vardas Tobijas, – atsakė vienuolis. – Tėvas Tobijas. Jūsų miesto burmistras laukia manęs. Aš esu pasiųstas Liubeko dominikonų vienuolyno abato, kad...

– Jūs atkeliavote sudeginti raganos?

Storulio veidas nušvito; nušvito taip, kad Tobijas pradėjo jo nemėgti.

– Aš esu inkvizitorius, kurio jūs prašėte, – atsakė jis šaltai. – Ar deginti ir ką deginti – parodys apklausa.

Jeigu storuliui ir krito į akis staiga atsiradęs šaltis Tobijo balse, tai jis puikiai parodė to visiškai nepaisąs. Bet flegmatiškos jo elgsenos negalėjai taip staiga nuspėti – žmogelis priėjo du tris žingsnius artyn, pagaliau atitraukė kairę ranką nuo savo kelnių, o kita čiupo už Tobijo ryšulio. Tobijas stipriau prispaudė prie savęs menką lininį maišelį, ir storulis savo darbo nebaigė. Bet jis niekaip nesulaikė kreivo šypsnio, trumpai šmėstelėjusio lūpose.

– Maniau, kad būsiu laukiamas, – tvirtu balsu tarė Tobijas. – Gal būsite toks malonus ir palydėsite mane pas savo burmistrą?

– Pas burmistrą? – Storulis nusikvatojo, lyg Tobijas būtų pasakęs puikų sąmojį, ir vėl siekė ryšelio. – Ko nors panašaus mes čia neturime.

– Bet man buvo pasakyta...

– Jeigu jūs turite kokių klausimų ar pageidavimų, tai ramiausiai kreipkitės į mane. Vadinuosi Breseris.

Tobijas kurį laiką įsitempęs galvojo. Bet Breseris tikrai nebuvo iš tų vardų, kur jam buvo pasakyti. Taip pat ir iš tų, apie kuriuos buvo kalbama laiške.

– Betgi eime pirma vidun, tėve, – toliau kalbėjo Breseris. – Gatvėje juk nepatogu šnekėtis. Man regis... Jūs trupučiuką nusikamavęs, jeigu galima taip pasakyti. Ar kelionė buvo labai varginanti?

Tobijas sumurmėjo, net pats gerai nesuvokdamas ką, paskui patylėjo, kad storulis galėtų jį suprasti, ir galų gale nusileido – putlūs pirštai ištraukė jo nešulį. Po teisybei, jis labai džiaugėsi atsikratęs našta: šiurkšti virvė, ant kurios per petį kabojo ryšulys, skaudžiai pjovė odą, ir nors lininiame maišelyje iš tikrųjų nieko daugiau ne-

buvo, tik keletas raštų, kepaliukas duonos ir keli daiktai, reikalingi jo pareigoms atlikti, paskutinį kelio galą jis pradėjo jausti nemalonų svorį.

Eidamas nuo išgrįstosios gatvės ir sekdamas Breserį durų link, jis dar kartą metė žvilgsnį į kitą pastatą. Dabar, žiūrint iš arti, šis atrodė dar didesnis ir galingesnis negu iš tolo. Jausmas buvo lygiai toks, kaip tada miške. Tai buvo nelaba vieta, vieta be Dievo. Vieta, nuo kurios geriau laikytis atokiau. Jis tyliai paklausė:

– Kas čia per mūrinys?

Storulis stabtelėjo ir nužvelgė jį kiaulės akutėmis.

– Priklauso Teovulfui. Jis čia gyvena, kai būna mieste.

Teovulfas? Tai buvo vardas, kurį...

– Grafui, – toliau kalbėjo Breseris, išvydęs klausiamą Tobijo veidą. Jis neaiškiai pašmėžavo ranka. – Grafas Teovulfas. Jam priklauso žemės, kiek tik jūsų akis užmato, ir miškas, kurį jūs perėjote.

– O miestas?

– Miesto žemė – ne, – paslaptingai atsakė Breseris.

Jis patraukė toliau, ir gana skubriai, kad Tobijas turėjo šūktelėti jam, – norėjo užduoti dar vieną klausimą. Susilenkęs storulis įlindo pro žemas duris, užstūmė jas alkūne ir pranyko čia viešpataujančiuose šešėliuose.

– Ateikit, garbingasis tėve. Čia, viduje, truputėlį vėsiau. Aš tuoj parūpinsiu jums atsigaivinti ir užkąsti, tikriausiai pavargęs po kelionės.

Viduje iš tiesų buvo kiek vėsiau nei vidudienio saulės kaitroje. Be to, čia atsidavė ne puvėsiais, bet šiek tiek pelėsiais, kaip namuose po ilgos žiemos pirmą kartą pravėrus langus.

Tėvas Tobijas negalėjo daug matyti; durys buvo nors ir praviros, bet tokios siauros, kad beveik pačios save

užstojo ir neleido įsiskverbti saulės spinduliams. Vis dėlto jisai suprato, kad jiedu atsidūrė nedideliame prieangyje, kur yra kitos trejos durys. Dešinėje į viršutinį namo aukštą vedė siauri, labai statūs be turėklų laiptai. Patalpa buvo tikrai žema; jei ir kiti kambariai nebūtų aukštesni, tai šiame name reikėtų vaikščioti pasilenkus. Lubų sijos buvo nei apkaltos, nei išgražintos drožiniais, ir šio namo gyventojas nė karto nesivargino pakalkinti sienų. Namas atrodė apleistas; tik labiau ne nugyventas, o negyvenamas, lyg būtų ilgą laiką stovėjęs tuščias.

Šis įspūdis dar padidėjo, kai Breseris skubiai užbėgo priešais Tobiją ir iki galo atvėrė prieangio duris.

Už jų buvo nepaprastai didelis, bet taip pat žemas kambarys. Per dvejetą langų, kurių rėmuose buvo įdėtasgeltonas vaškinis popierius, į vidų sruvo šviesūs saulės spinduliai, tačiau ir čia atsivėrė tiktai plikos akmeninės sienos, neapkaltos lubos ir šiurkščios medinės grindys; jos girgždėjo ir braškėjo nuo Tobijo svorio. Baldų buvo tik stalas, neaptrauktas suolas, dvi žemos taburetės ir milžiniška skrynia.

Tobijas buvo sutrikęs. Ne, ne todėl, kad būtų tikėjęsis ar net *reikalavęs* prabangos – priešingai: jo celė Liubeko vienuolyne buvo dar spartietiškiau įrengta negu šitas kambarys. Taigi turėjo džiaugtis tokiam pastate sutikęs tikrai kuklaus gyvenimo būdo gyventoją. Bet jis anaiptol nebuvo nudžiugintas. Šitas namas atrodė... keistas. Keistas namas keistame mieste; ir su nepaprastai keistu gyventoju.

Breseris privedė jį prie suolo šalia lango ir padėjo ryšulį ant stalo.

– Sėskitės, tėve, – tarė jisai. – Atsikvėpkite valandėlę. Aš tuojau pasiųsiu savo žmoną, kad atneštų jums valgyti ir atsigerti.

– Nesivarginkite, gerasis žmogau, – pasakė Tobijas, bet dėkingai linktelėjęs sudribo ant suolo. – Aš nesu alkanas.

– Nesąmonė, – paprieštaravo Breseris. – Tikrai esate alkanas. Kur nakvojote, jeigu galima paklausti?

– Miške, – atsakė Tobijas. – Pas angliadegį, jisai su savo žmona...

– Aš juos abu pažįstu, – pertraukė jį šeimininkas. – Ir žinau kelią nuo jų namų iki čia.

– Trunka tik kokias porą valandų.

– Geriau sakykite – gerą dienos žygį, – pataisė jį Breseris. – Jūs turite būti alkanas.

Tobijas atsiduso, bet daugiau neprieštaravo, tiktai nuolankiai gūžtelėjo pečiais ir žiūrėjo, kaip storulis savo trumpomis kojomis stripinėjo aplink ir paskui išėjo iš kambario. Po akimirkos jis išgirdo jį lauke griausmingai ir ne visai draugiškai rėkiant savo žmonai, vardu Marija. Dominikonų reputacija neleido būti gerų pietų niekintojais. Niekas rimtai nemanė, kad kas nors, poniškai vilkintis, iš tiesų neturi jokių pretenzijų. Ir neturtingieji, jeigu reikalas taip pakrypdavo, sukūrė nuostabų susimokėlių mentalitetą – kiekvienam, kurs atsisakydavo kūniškų gyvenimo malonumų, stengdavosi juos suteikti. Tobijas iš tikrųjų nebuvo alkanas, bet, kita vertus, prisipažino, kad storulis buvo visiškai teisus: kelias tikrai buvo gan ilgas, ir jo kūnas reikalavo pastiprinimo, nesvarbu, ar jis jautė alkį, ar ne.

Belaukdamas storulio ir jo, ko gera, taip pat apkūnios ir taukinos žmonos jis pažvelgė pro langą ir pabandė išsiaiškinti tą keistą jausmą, kurį jam sukėlė Buchenfeldas. Jis nebuvo tikras, ar pats dėl to nėra kaltas: vis dėlto ilga kelionė, gyvybei gresiantis, bent jau sukrečiantis nuotykis, buvo pavargęs ir dar, be viso to, sužeistas. To-

kios būklės esant galbūt ir šventoji Roma jam būtų atrodžiusi keista.

Pro langą, prie kurio sėdėjo, jis galėjo matyti gretimai esančio namo su bokštu dalį, ir vėl prisiminė, kaip niūriai ir kraupiai tas namas veikė. Akmenys buvo milžiniški luitai, kiekvienas tinkamai nutašytas ir be skiedinio sukrautas vienas ant kito; technika, kuri jau seniai nebenaudojama. Daug kas sena ir gera pradingo. Jie gyveno greitai lekiančiu laiku, mąstė Tobijas, nešančiu daug permainų. Mokslai žygiavo pirmyn, ir nė metai nepraeidavo be naujo, nepaprasto išradimo, be naujų, netikėtų žinių. Kartais toks pašėlęs pasaulio keitimasis, – ir pirmiausia žmonių supratimo apie šį pasaulį, – tėvui Tobijui kėlė didelę baimę.

Šnaresys prie durų vėl grąžino jį į tikrovę. Tobijas pakėlė galvą ir išvydo maždaug keturiasdešimties metų išvargusią moterį, liesomis rankomis ir žilais plaukais; ji pasirodė tarpduryje su mediniu padėklu. Ant padėklo nešė alavinį ąsotį su dangteliu šalia taurės, kepalėlį duonos, sūrį ir švarią lėkštę, kur garavo paskrudęs kiaulienos kepsnys. Nustebęs Tobijas paklausė save, kaip ji galėjo per tas kelias akimirkas paruošti tokį valgį, kokį jis dabar matė. Tada prisiminė taukinas storulio rankas ir kad dienos metas – tikriausiai šeima sėdėjo valgydama virtuvėje, kai jis pasirodė. Jokių kerų. Tik atsitiktinumas.

Viliojantis keptos mėsos kvapas iš tikrųjų pažadino jam alkį. Tobijas dėkingai nusišypsojo, kai Marija priešais padėjo padėklą, ir net turėjo susitvardyti, kad godžiai nepultų prie maisto.

– Prašom kirsti, garbingasis tėve, – tarė Breseris eidamas pro šalį prie lango. – Ir nesidrovėkite paprašyti daugiau, jeigu neužteks. Mes turime pakankamai.

Tobijas sutramdė šypsnį. Šitiek būtų užtekę ir penkeriems pietums. Jis jau norėjo tai pasakyti, o Breseris čiupo už atidaryto lango ir atsisuko.

– Jeigu neprieštarausite, aš uždarysiu langą, kol pavalgysite. Šitaip dvokas jums ne taip labai įkyrės.

Tobijas nužvelgė jį nustebęs, ir pirmą kartą storulio šypsnys pasirodė rimtas, ne dirbtinis.

– O, suprantu, – tarė jis. – Jūs tyčia nieko nesakėte, kad neįžeistumėte. Bet šito daryti nereikia. Mums šis dvokas lygiai taip pat koktus kaip ir jums. Nors mes jau, ko gera, prie jo esame pripratę – kas gi mums daugiau belieka? – atsidusęs pridėjo.

– Bet kas čia yra? – stebėjosi Tobijas.

– Pelkė, – atsakė Breseris. – Jūs ją pamatysite. O dabar pirmiausia pavalgykite. Mes tuo tarpu galime šnekėtis – dabar arba paskui, kaip jums geriau.

Jo žmona nuėmė ąsočio dangtelį ir įpylė auksinio, skaidraus vyno į taurę. Tobijas sukalbėjo trumpą maldą, tada paėmė peilį ir atsiriekė geroką duonos riekę. Ji buvo dar šilta ir taip kvepėjo, jog jis turėjo susivaldyti, kad iškart nesusikištų viso gabalo į burną. Breseris sėdėjo šalia; ir Marija norėjo prisitraukti taburetę, bet jos vyras įsakmiu žvilgsniu išvijo ją iš kambario. Vienu tarpu Tobijas buvo bemėginąs ją pakviesti atgal ir pasakyti, kad ji ramiai gali pasilikti. Bet jau prasižiojęs tučtuoj suprato, kad tasai neparodys jai jokios malonės.

Valandėlę juodu tylėjo.

Tobijo alkis vis labiau stiprėjo, lyg pirmieji kąsniai būtų jį iš tiesų labai sužadinę, ir jis jautėsi tik pusiau sotus, kai sudorojo visą mėsą ir beveik puskepalį duonos. Būtų galėjęs dar kita tiek sukirsti, bet visą laiką jautė įsmeigtą į save priešais sėdinčiojo žvilgsnį ir nenorėjo pasiro-

dyti esąs iš tų, kur linkę ryti ir gerti, taigi tik atsilaužė paskutinį gabalą duonos, išdažė lėkštėje kepsnio sultis ir užgėrė gurkšniu vyno. Tada gardžiuodamasis perbraukė atgalia ranka lūpas ir atsilošė.

– Jūs paruošėte man puikų valgį, – tarė. – Ačiū. Jūsų žmona puiki šeimininkė, perduokite jai.

– Esu dėkingas, kad priėmėte mano kuklią dovaną, – atsakė Breseris pataikaujamai šypsodamasis. – Deja, negalėjome pavaišinti taip, kaip derėtų vaišinti tokio luomo žmogų.

Jis, rodos, laukė visiškai aiškaus atsakymo, bet Tobijas norėjo šiek tiek pakeisti tuščiažodžiavimą. Jis atsilošė, užsimerkė valandėlę ir tiesiog mėgavosi tamsa ir tyla. Tada vėl atsitiesė ir pažvelgė į Breserį.

– Taigi nėra nieko, kas būtų atsakingas?

– Aš, rodos, jau esu sakęs, kad rūpinsiuosi visais jūsų norais, tėve, ir...

Tobijas nutraukė jį atsargiu, bet įsakmiu mostu.

– Jeigu jūs neturite mieste nei burmistro, nei seniūno, tai kas tada parašė tą laišką, kur aš buvau čia kviečiamas? – paklausė jisai.

– Ferkoltas, – atsakė Breseris.

Tobijas negalėjo to nusakyti žodžiais – bet staiga jis tikrai pajuto užkliudęs temą, kuri nepatiko storuliui.

– Jis buvo... na lyg ir burmistras šičia.

– *Buvo* lyg ir burmistras? – primygtinai dar paklausė Tobijas.

Breseris nepatenkintas pasisukiojo ant kėdės.

– Jis mirė, – atsakė. – Padarydavo grafui visus darbus, kai jų atsirasdavo, suprantate.

Tobijas linktelėjo. Bent jau tarėsi supratęs. Kad ir kas būtų tasai Teovulfas, atrodo, jis gan savavališkai valdė Bu-

chenfeldą. Matyt, neleido miestui turėti nei tarybos, nei Dievo namų, tas rodė esant jį gan blogą žmogų. Tačiau tuo Tobijas turėtų pasirūpinti vėliau. Jis atvyko į Buchenfeldą dėl kaltinimų, iškeltų vienai šio miesto moteriai, bet ne tirti miesto tarybos reikalų. Tatai jam nepriklausė. Bet trikdė. Neteisingumas visada jį trikdė, nors (o gal veikiau – kadangi) jis aiškiai suprato, kad gyvena pasaulyje, kur žodis *teisingumas* gali turėti visiškai skirtingą reikšmę; visada priklausomai nuo to, kas tu esi ir kur tu esi.

Tobijas nutraukė savo mintis. Jau norėjo keltis, tik tą pat akimirką galvą persmelkė veriantis skausmas, ir jis nepajėgė susivaldyti nešūktelėjęs ir nepridėjęs rankos prie tvinksinčių smilkinių.

– Ar jaučiatės ne visai gerai, tėve? – susirūpinęs paklausė Breseris.

Valandėlę Tobijas dvejojo. Jis vėl paklausė save, kodėl nieko nepapasakojo apie moterį ir jos sūnų miške. Melas, – kurs gal visai ir nebuvo melas, tik veikiau nutylėjimas, – taip sklandžiai nuslydo jam nuo lūpų, kad net nebegalėjo sulaikyti. Bet šis melas nebūtų tapęs tiesa, jeigu būtų buvęs sustiprintas dar vienu melu. Tobijas padelsė dar akimirką, tada truktelėjo pečiais ir papasakojo Breseriui užpuolimo istoriją; ne visą ir ne su visomis skaudžiomis smulkmenomis. Breseris klausė nepratardamas nė žodelio, bet jo veidas vis labiau niaukėsi.

– Berniukas jus partrenkė? – aikčiojo jis netikėdamas, kai Tobijas baigė pasakoti.

Tobijas vėl truktelėjo pečiais ir truputį sumišęs nusišypsojo.

– Jis tiktai gynė savo motiną, – pasakė, staiga kilus minčiai, net jam pačiam nesuprantamai, – būtinai apginti berniuką.

Turbūt viskas priklausė ne nuo to, kas atsitiko, bet labiau nuo paties Breserio. Tobijas jau apgailestavo išvis papasakojęs šitą istoriją. Breseris nebuvo iš tų žmonių, kuriais būtų galima pasitikėti. Tobijui jis nepatiko, su šia mintimi jį ne kartą buvo apėmęs negeras jausmas.

– Jis manęs smarkiai nesužeidė, – dar pridūrė.

Breseris piktai mostelėjo ranka.

– Galėjo užmušti, – atsakė.

– Betgi to nepadarė, – atšovė Tobijas aštriau, negu buvo norėjęs. Ir tokiu pat tonu dar pridūrė: – Aš papasakojau jums ne tam, kad sužadinčiau jūsų gailestį. Jūs pažįstate tą moterį?

Breseris greitai papurtė galvą, lyg būtų laukęs vien šio klausimo. Tik po to valandėlę tarytum įtemptai galvojo. Šis vyras melagis, pamanė Tobijas.

– Ne, – tarė tada storulis. – Yra keturios nėščios moterys Buchenfelde. Bet nė viena iš jų šiomis dienomis nesiruošia gimdyti. Ir, be to, nėra tokios, kuri turėtų sūnų pagal jūsų nupasakojimą. – Jisai sukrizeno. – Ji bus jums primelavusi.

– Taip, – atsiduso Tobijas. – Taip, ko gera. Ji veikiausiai buvo išsigandusi.

– Ne be reikalo, – piktai tarė Breseris. – Vaiko žmogžudystė nėra toks dalykas, kurį mes čia pakęstume. Grafas griežtai žiūri, kad Bažnyčios ir kaizerio įstatymų būtų laikomasi. Aš tuojau pasiųsiu keletą vyrų į mišką, kad surastų tą moterį.

Nesuras, – pamanė Tobijas. Bet garsiai tarė:

– Siųskite. Tik įkalkite jiems į galvą, kad gerai elgtųsi su ja. – Jis atsistojo. – Galbūt dabar būsite toks malonus ir parodysite, kur turiu apsistoti, – tarė Tobijas ir manė, kad vis dėlto šiame nelemtame žemės kampelyje kažkur turėtų būti Dievo namai.

Breseris pažvelgė į jį šiek tiek nustebęs, ir Tobijas pasiskubino pridurti:

– Dar tiktai pietūs, bet jūs, ko gera, esate teisus – kelionė buvo varginga. Aš mielai kokią valandą pailsėčiau, kol pradėsiu tyrimą.

Breseris nerangiai pakilo.

– Jūs galite čia apsistoti. Užtektinai turiu vietos. Namas ir taip per didelis mano žmonai ir man.

Tobiją vėl apėmė nemalonus jausmas, ir sunkiai galėjo jį nuslopinti. Mintis apsigyventi šiame name jam nepatiko. Namas buvo didelis ir šiltas, bet tai buvo Breserio namas, ir tėvas Tobijas jau seniai suprato, kad žmonės tiesą kalbėjo: būtent namai laikui bėgant kažką perima iš savo šeimininko, prisitaiko prie jo charakterio, ir priešingai – joks žmogus nesikeičia juose gyvendamas. Bet jis neprieštaravo. Laimei, kad čia turėtų likti tik keletą dienų; gal tik šią naktį. Vienas dalykas buvo besti į ką pirštu ir sušukti: „Ragana!“, bet visai kas kita šį tvirtinimą įrodyti. Tobijas ilgai šnekėjosi su savo abatu prieš iškeliaudamas ir daug valandų praleido vartydamas panašius pranešimus ir protokolus. Daugelis raganų procesų baigdavosi taip, kad iškviestasis inkvizitorius paneigdavo kaltinimus ir neretai kaltintojas staiga pats virsdavo kaltinamuoju. Ir nedaugelis netiesioginių įkalčių, kurie iki šiol buvo žinomi, Tobijui atrodė vargiai tikėtini.

Ne, jis nemanė, kad turėtų ilgai pasilikti šioje vietoje. Taigi neprieštaravo, tiktai pasilenkęs apėjo aplink stalą, pasiėmė savo ryšelį ir atsimušė galva į lubas – suklydo norėdamas išsitiesti visu ūgiu.

Breseris pažvelgė į jį atsiprašomu žvilgsniu, lyg būtų kaltas dėl to, kad šis namas, atrodo, buvo pastatytas liliputams, bet nieko nepasakė, tiktai nuskubėjo prie durų ir vos nesuklupo skubiai jas atidarydamas. Prieangyje siau-

rais laiptais nuvedė Tobiją į viršutinį namo aukštą, kur kambariai stebėtinai buvo kur kas aukštesni negu apatinio – jis galėjo čia visu ūgiu išsitiesti; nors ir šičia buvo lygiai taip pat tuščia ir apdulkėję, bet maža patalpa, kur jį atvedė, darė labiau gyvenamą įspūdį negu apačioje.

Kambarys, tiesa, buvo beveik tuščias: prie siauro lango stovėjo iš pažiūros labai nepatogi lova su nudėvėta antklode, prie jos – žema taburetė.

– Galite čia kol kas pailsėti, tėve, – tarė Breseris. – Vėliau atnešiu kitą antklodę ir stalą. Aš manau – jums reikia stalo?

– Galbūt reikės šį tą parašyti, – patvirtino Tobijas. – Bet jūs nesivarginkite.

– Visai nesunku. Priešingai. – Breseris vėl nusišypsojo savo nemiela šypsena. – Gal visai neblogai, jeigu aš taip būsiu priverstas truputį apstatyti šį kambarėlį. – Jis lyg aiškindamas pamostigavo ranka per kambarį. – Čia viskas dar nelabai užbaigta, kaip jūs pats matote.

Tobijui galva ūžė ir svaigo. Jis nieko kita nenorėjo, tik griūti į lovą, nesvarbu, patogi ji ar ne, ir valandą numigti. Bet Breseris nenorėjo duoti jam ramybės, kol šis nepapasakos istorijos, kuri jam labai knietėjo.

– Jūs čia dar neseniai gyvenate? – paklausė Tobijas.

Breseris papurtė galvą.

– Tik šiame name, bet ne Buchenfelde. Tik kelias savaites. Kai derlius visas bus nuimtas, tikiuosi rasti truputėlį laiko pasirūpinti namu. Gėda juk palikti jį tokį apleistą. Bet aš turiu tik dvi rankas, ir ne kiekvienas darbas gali būti tuo pat metu padarytas. – Jis nusišiepė suglumęs ir patrepčiojo vietoje. – Mudu su žmona gyvename vieni, kad žinotumėt, – toliau kalbėjo jisai. – Viešpats nebuvo toks malonus ir nedovanojo mums vaikų.

Tobijas priėjo prie lango, atidarė ir pažvelgė į lauką.

Nors tik iš antrojo aukšto, bet jis galėjo matyti beveik visą miestą, net iki pylimo. Gatvės jau nebuvo tuščios: didelėje aikštėje, priešais abu akmeninius pastatus, pešėsi keletas vaikų, šen bei ten pusiau grįsta gatve prašliūžuodavo kokia žmogysta, už durų šmėžavo šešėliai. Bet vis tiek buvo labai tylu. Jis girdėjo balsus, vaikų juoką, duslius namų darbų garsus... Bet viskas buvo kaži kaip... prislopę. Beveik taip, galvojo jisai, lyg visas miestas būtų įpratęs kuždėtis, kad ko nors nepažadintų...

Tobiją apėmė keistas netikrumo jausmas, jis vėl uždarė langą ir atsisuko į Breserį. Storulis nekantriai žiūrėjo į jį.

– Čia... puikus namas, – tarė Tobijas – tik kad ką pasakytų. – Kodėl buvęs savininkas jį paliko?

– Namas priklausė Ferkoltui, – atsakė Breseris. – Jis mirė, kaip aš jau sakiau. Niekas nenorėjo čia keltis. Taip grafas ir perleido jį man.

Tobijas abejodamas pažvelgė į jį. Tokį namą? Išskyrus tą namą su bokštu, visi kiti miesto namai prieš šį įspūdingą statinį atrodė kaip nušiurę tvartai.

– Čia raganos namas, – atsakė Breseris į jo klausiamą žvilgsnį. – Kai kas jį laiko prakeiktu. Sako, kad Ferkoltas miręs nuo raupsų ar nuo kokios šiaip ligos, kur jinai savo kerais jam prišaukė. Bet aš tuo netikiu. Manau, kad įbėrė jam nuodų į valgį ir taip juo atsikratė.

– Žmogžudystė?

Tėvas Tobijas pažvelgė į Breserį abejodamas. Šito laiške nebuvo pasakyta. Kai ištinka paprasta mirtis, daug ką gali išmanyti ir pasauliečiai. Tėvas Tobijas šiuos dalykus gerai skyrė.

– Žmogžudystė... – Breseris atrodė svarstąs. – To negali sakyti. Ferkoltas buvo jau nebejaunas vyras, senokai perkopęs ketvirtą dešimtį. Dažnai sirgdavo. Vieną dieną

ramiai ir mirė. Bet šičia visi žino, kad jis buvo skolingas raganai.

Taip, piktai mąstė Tobijas. *Kaip toji vargšė moteris miške, taip ir ragana yra atsakinga už anos vaiko mirtį.*

– O kur ji dabar? – paklausė jis.

– Ragana? – Breseris parodė galva pro langą. – Kalėjime, kur raganoms ir priklauso. Po Ferkolto mirties Teovulfas liepė jai uždėti grandines ir įkalinti.

– Kada tai buvo? – pasiteiravo Tobijas, staiga suklusęs.

– Prieš keletą savaičių. – Breseris valandėlę įtemptai galvojo. Tada truktelėjo pečiais. – Trys, gal keturios.

Tobijas greitai mintyse suskaičiavo. Laiškas iš Buchenfeldo buvo atsiųstas prieš penkias savaites, tikriausiai kelias dienas prieš Ferkolto mirtį. Taigi apie tai dar niekas ir nešnekėjo.

– Ar iškėlėte jai bylą dėl žmogžudystės? – spėjo Tobijas. – Grafas oficialiai paskelbė kaltinimą?

Breseris papurtė galvą.

– Kam tie rūpesčiai? Visi žino, kad ji ragana. O dėl žmogžudystės, tai šios niekšystės, šiaip ar taip, nėra kaip įrodyti. – Jis blausiai nusišypsojo. – Jūs gi žinote, kokios jos. Gudrios kaip velnias. Ferkoltas sirgo ir mirė – bet šičia kiekvienas žino, kad jinai jį nugalabijo.

– Iš kur žino? – aštriai paklausė Tobijas.

Breseris suglumęs pažvelgė į jį.

– Ką jūs norite tuo pasakyti? – vėl paklausė Tobijas. – Iš kur žinote, kad tai buvo ragana, nužudžiusi Ferkoltą? Jūs pats pasakėte – jisai susirgo.

– Kiekvienas tai žino, – teisinosi Breseris. Jis atsitraukė kiek toliau ir atkišo į priekį pečius ir smakrą. Jo šypsnys atrodė dar labiau dirbtinis negu anksčiau. – Ji buvo jo žmona. Slaugė, kai šis sirgo. Per visą vasarą.

– Tai visai nepanašu į raganavimą, – tarė Tobijas.

Breseris šnirpštė.

– Ji nieko neprileido prie jo, – atkakliai atrėžė. – Grafas įsakė iš miesto pakviesti gydytoją. Mūsų senjoras rūpinasi mumis. Jis pasiuntė gydytojo ir užmokėjo jam iš nuosavo iždo, bet ji net neįsileido jo į namus. Išginė. Visus išgindavo, kurie tik ateidavo. Ferkoltas vis labiau silpo ir sirgo, bet ji nieko neprileido. Veikiausiai bijojo, kad jos planas nebūtų perprastas.

– Gal ji taip pat papraščiausiai bijojo dėl savo vyro, – tarė Tobijas.

– Bijojo! – Breseris nusijuokė. – Visi žino, kad ji ragana, – išrėžė jis karingai. – Ir visi žino, kokios suktos ir klastingos yra raganos. Jūs turėtumėte tai geriau žinoti negu aš, tėve. Šiaip ar taip, dėl to atkeliavote tokį tolimą kelią, kad ją nuteistumėte.

– Aš buvau čia siunčiamas, kad išsiaiškinčiau tam tikrus kaltinimus, pasakytus laiške, – šaltai pataisė jį Tobijas. – Ką iki šiol girdėjau, man labiau primena kvailystę negu raganavimą.

Breseris įsistebeilijo į jį. Tobijo pabrėžtinas pasakymas neleido daug abejoti tuo, ką jis iš tikrųjų turėjo galvoje sakydamas *kvailystė.*

Keletą akimirkų jie taip ir stovėjo spoksodami vienas į kitą. Tobijas susivokė kvailai besielgiąs. Visai nebuvo jokio reikalo dabar ginčytis su šituo tipu. Geriau Tobijas būtų patausojęs jėgas naudingesniam dalykui, iš kurio gal būtų buvę daugiau naudos. Galimas daiktas, tomis dienomis jam reikės vargti ne tiek su raganomis, kiek su buchenfeldiečių užsispyrimu. Visiškai nesvarbu, ar Breseris buvo tikras kvailys, – o tokiu Tobijas jį laikė, – ar ne, bet jis gyveno šituose namuose, turėjo įtakos ir ga-

lios ir veikiausiai buvo grafo statytinis. Tobijas klausė save, kas per žmogus buvo tasai Teovulfas, jeigu tokį kvailį kaip Breseris paskyrė į tą postą. Arba tikras avigalvis, arba begal gudrus valdovas, bet, ko gera, ne visai patrauklus, Dievo nebijantis šių dienų žmogus.

Pagaliau Tobijas metė paskutinį skausmingą žvilgsnį lovos pusėn ir atsidusęs vėl priėjo prie Breserio.

– Nuvesk mane pas ją.

Breseris tikrai išsigando.

– Pas raganą?

Tobijas linktelėjo.

– Dabar? – dar kartą paklausė tas.

Tobijas vėl nekantriai linktelėjo.

– Ar yra kokia nors priežastis nepradėti apklausos?

– N... ne, – mikčiodamas atsakė Breseris ir tuoj pat pasitaisė: – Nors taip. Ji... kalėjime. Tai yra vienintelė saugi vieta čia.

– Tai ko gi mes vis dar laukiame? – norėjo žinoti Tobijas.

Breseris akimirką susigūžė.

– Tiesą sakant, nėra jokio kliuvinio, – tarė jis išsisukinėdamas. – Tik... žmonės jos bijo. Niekas nenori prižiūrėti. Nors ji ir ragana, bet vis tiek reikia maisto ir vandens, kokių kitų daiktų. Niekas nenori imtis šio darbo, tai mano žmona turi būti pasiruošusi visa tai daryti.

– Na ir?

– Yra tik vienas kalėjimo raktas, – pasakė Breseris. – Ir ji visada jį nešiojasi su savimi.

– Tai eime ir paprašysime to rakto, – tarė Tobijas.

– Neįmanoma.

Breseris kone išsigandęs tučtuoj papurtė galvą, kad jo teigimas bent jau atrodytų panašus į tiesą. Jis buvo

menkas melagis, todėl Tobijas dar labiau laikė jį perniek. Jis neapkentė melagių, bet jeigu jau būdavo apmeluojamas, tai jausdavosi esąs bemaž įžeistas, kad taip nevykusiai norėta jį apgauti.

– Jos čia nėra, – toliau kalbėjo Breseris. – Išsiunčiau į pilį, kad praneštų grafui apie jūsų atvykimą. Kelias tolimas. Per valandą ji dar nesugrįš, – Breseris neryžtingai brūkštelėjo atgalia ranka lūpas. Jo žvilgsnis lakstė. – Kodėl... jums nepailsėjus kokią valandą? Aš ateisiu ir pažadinsiu, kai tik ji grįš.

– Jūs norite man pasakyti, kad nėra antro šio bokšto rakto? – šaltai tarė Tobijas.

– Žinoma, kad yra, – skubiai atšovė Breseris. – Grafas turi antrąjį raktą. Ir Ferkoltas turėjo. Bet visi jo daiktai tuojau po mirties buvo nugabenti į pilį.

– Kodėl?

– Jis buvo turtingas žmogus, – atsakė Breseris. – Grafas baiminosi vagių, ir dar, – ragana galėjo viską pasiglemžti ir nakčia migloje išnykti. Be to, aš tikiu, kad įrodymų tam buvo.

– Įrodymų? Kokių?

– Raganos piktadarysčių.

Tobijas įsmeigė akis į jį. Pamažu Breserio žodžiai ėmė nebe pykinti, bet jau siutinti. Jis nebegalėjo daugiau girdėti visų šitų kvailų tauškalų apie burtus ir raganavimus.

– Ar šiame mieste yra kalvis? – pasiteiravo jisai.

Breseris linktelėjo.

– Žinoma.

– Ar jis išmano savo darbą?

– Iki šiol dar niekas juo nesiskundė, – atsakė Breseris. – Kodėl klausiate?

– Tad eime ir atsiveskime jį, – pasakė Tobijas ir pro Breserį pasuko link durų. – Jeigu jis išmano savo darbą,

kaip jūs sakote, tai jam nebus sunku išlaužti bokšto spyną ir nepridaryti labai didelių nuostolių.

Tobijas bemaž galėjo jausti, kaip Breseris išblyško. Jam nepakako drąsos Tobijo sulaikyti, bet spėriai prasmuko už jo prie durų ir prisispaudė prie jų taip, kad Tobijas vėl turėjo likti bestovįs, jis nenorėjo prievarta nustumti ano iš kelio.

– Aš prašau jus, tėve, – tarė Breseris primygtinai. – Jūs negalite to daryti. Namas yra grafo nuosavybė. Jūs negalite liepti, kad išlaužtų spyną be...

– O aš manau, kad galiu, – šaltai nutraukė jį Tobijas. – Jūs nesirūpinkite. Aš prisiimsiu atsakomybę. Ir nuostolius padengsiu, jeigu jų atsiras. Turiu šiek tiek pinigų, galiu juos naudoti kaip tinkamas.

Tobijui buvo tiesiog malonumas slapta žiūrėti, kaip Breseris dvejodamas ieško naujo atsikalbinėjimo. Galų gale jis padarė taip, ko iš tikrųjų nė nebuvo manęs daryti: ištiesė ranką ir paprasčiausiai nustūmė mažąjį žmogelį į šalį.

– Aš prašau jus, tėve, tikrai taip nereikia. – Breseris sekė iš paskos laiptais žemyn išmuštas prakaito ir laužydamas rankas. – Kalviui reikės daugiau laiko, kol atidarys duris, negu mano žmonai sugrįžti. Ir patikėkite manimi – grafas tikrai nebus sužavėtas, jeigu jūs sugadinsite jo nuosavybę.

Tobijas sustojo vidur laiptų ir atsigręžė į Breserį. Jis nebuvo labai patenkintas, kai jam grasino. Kadangi Breseris stovėjo už jo, tai dabar šis buvo netgi gerokai didesnis. Tačiau jis tartum krūpčiojo nuo Tobijo žvilgsnio.

– Kas čia tas kvailas durų užraktas, kai kalbama apie viso miesto sielų išganymą? – pasišaipė Tobijas. – Aš prašau jus.

Breseris susiraukė.

– Jis... jis patrauks mane atsakomybėn, tėve, – tarė.

Kaip paskutinį išsigelbėjimą, jis ėmė taikyti į Tobijo užuojautą. Kas per pasigailėtina žmogysta!

– Aš jam pasakysiu, kad pats to primygtinai reikalavau, – atrėžė Tobijas. – Prieš jūsų valią. O dabar nesirūpinkite. Eikite ir pakvieskite tą kalvį, arba dar geriau: parodykite man kelią.

Taip tau nešaus į galvą jį kur išsiųsti ir man pasakyti, esą jo atsitiktinai nebuvę namie.

Breseris pasidavė. Tobijo akyse jis tiesiog subliuško kaip dumplės, išleidus orą.

– Jeigu jūs to reikalaujate...

– Taip, – dar kartą patvirtino Tobijas.

Jis greitai nulipo laiptais žemyn ir pasilenkęs dar žengė žingsnį į šalį, kad padarytų Breseriui vietos. Iš už vienų durų sklido garsai, ir Tobiją pagavo piktdžiuga, kai Breseris krūptelėjo ir vogčiomis metė į jį žvilgsnį. Tobijas dėjosi to nepastebėjęs, bet tada ūmai suvokė, kaip vaikiškai jis elgėsi, ir vėl ėmė pykti: ant Breserio, kartu ir ant savęs. Bukumu, nepaslankumu Breseris vis dėlto pasiekė, kad Tobijas leidosi į kalbas su tokiu menkysta. Vien toji mintis didino jo niršulį dar labiau. Iš tiesų Breseris nieko daugiau nelaimėjo, tik iki liūdno galo žaidė savo piktą žaidimą ir leido jam išlaužti spyną, tuo tarpu jo žmona už dešimties žingsnių triūsė namie.

Bet žiaurumas nebuvo būdingas Tobijo charakterio bruožas. Be to, Breseris nebuvo vertas maldos, kurią jis turėjo sukalbėti kaip atgailą už tokį elgesį.

– Palaukite, – tarė Tobijas.

Breseris sustojo ir nervingai apsidairė.

– Na?

Tobijas pakėlė ranką ir dėjosi įdėmiai besiklausąs, nors garsai už durų dabar jau buvo prislopę.

– Argi jūs nesakėte, kad gyvenate vienas su savo žmona?

Breseris linktelėjo.

– Man regis, lyg būčiau kažką girdėjęs, – kalbėjo Tobijas. – Bet greičiausiai būsiu apsirikęs. Jūsų žmona juk vargiai galėtų būti grįžusi.

– Ne, – atsakė Breseris. – Bet aš irgi manau, kas nors... Luktelkite valandėlę.

Jis nervingai sumosavo rankomis ir antrą kartą prasispraudė pro Tobiją. Vos ne tekinas įsmuko pro duris ir rūpestingai užtrenkė jas paskui save. Tobijas girdėjo, kaip jis valandėlę ten susijaudinęs šnekėjo, tada grįžo visas švytėdamas.

– Kokia laimė, – tarė jis. – Šita kvaila moteris net nebuvo išėjusi, įsivaizduokite sau. Aš buvau jai įkalęs į galvą tučtuojau skubėti pas grafą, bet jūs gi žinote, kokios tos bobos – ji mat norėjusi pirma susitvarkyti virtuvėje ir surasti jūsų lovai švarią paklodę. Bet aš nebausiu jos už nepaklusnumą. Šiaip ar taip...

Tobijas dėbtelėjo į jį šaltu žvilgsniu ir Breseris nutilo pusiau žodžio.

– Ar turite raktą?

– Ne, – atsakė Breseris. – Bet mano žmona atneš. Ji tučtuoj ateis.

Kol ji suras tą raktą, galvojo Tobijas. *Tu pats jį tikriausiai kur nukišai.* Bet nutylėjo, bijodamas išgirsti iš Breserio lūpų dar daugiau nesąmonių, ir nė žodžio netaręs išėjo.

Nors dvokas ir vėl buvo šlykštus ir keistas, bet jis lengviau atsikvėpė išėjęs į gatvę, nes čia vėl galėjo truputį atsitiesti. Tobijas markstėsi. Po namo prietemos vidudienio saulė plieskė tiesiog į akis, ir jisai staiga pajuto,

kaip pasidarė karšta. Oras tarp varganų miesto namelių, atrodė, virpėjo, ir jį tučtuoj pradėjo pilti prakaitas po šiurkščiu abitu. Breseris mažais žingsneliais tipeno jam pašonėje ir kaži ką plepėjo, bet Tobijas nesuprato jo žodžių. Staiga jį apėmė svaigulys. Viskas aplinkui ėmė suktis, ir jau antrą kartą, dabar kur kas stipriau negu pirma pastogės kambarėlyje, jį vėl persmelkė šitas keistas netikrumo jausmas. Tobijas jautėsi tarytum sapne, baisiame nakties košmare, kur tikrovė buvo jau nutolusi; taip toli, kad šiurpas sklido nuo šešėlių ir jo iš tiesų net suvokti negalėjai. Vaikų, – jie vis dar erzeliojo priešais namą, – figūros atrodė tarsi neaiškūs, juodi šešėliai, tik apsimetę esą jų kūnai, namai kiek sulinkę, lyg čia tikrai slapčia tykotų plėšrieji žvėrys, dulkės, sukeltos vaikų, kilo įvairiausiais keistais pavidalais, jie tik iš pažiūros atrodė atsitiktiniai, ir...

Šventasis Dominykai – kas pasidarė? Tobijas vaitojo. Svirduliuodamas žengė kelis žingsnius, drebėdamas pakėlė ranką prie galvos ir nurijo karčias seiles, susikaupusias aplink liežuvį.

– Kas jums?

Breserio balsas tarytum iš labai toli pasiekė jo ausis. Visa gatvė išsikreipė prieš akis, pavirto keistu vaizdu, lyg visa tai būtų matyti blogai nušlifuotame sidabriniame veidrodyje. Į burną sunkėsi tulžis, taip greitai, kad net nuryti nespėdavo, ir vienintelė priežastis, dėl kurios tvardėsi nevėmęs, buvo gėdos jausmas prieš Breserį.

– Kas jums, tėve? – Breseris palietė jam petį, o kita ranka griebė už alkūnės, kad galėtų prilaikyti.

Svaigulys praėjo, bet ir vėl ėmė tvinksėti smilkiniuose. Tobijas vis dar negalėjo gerai matyti, bet dabar buvo likęs tiktai skausmas, ir nuo to buvo sunku žiūrėti.

Tėvas Tobijas dar valandėlę nesijudino ir grūmėsi su savo kūno silpnumu, tada atsitiesė garsiai sudejavęs ir išvadavo savo ranką iš Breserio gniaužtų.

– Nieko, – išlemeno jisai. – Visai nieko. Ačiū.

Breseris abejodamas jį nužvelgė. Staiga pasidarė visiškai tylu. Kai Tobijas atsisuko, pamatė, kad nuskurę vaikai gatvėje taip pat į jį spokso sumišę iš smalsumo ir išgąsčio.

Greitai jis vėl atsigręžė į Breserį.

– Nieko, – tarė dar kartą. – Man galvą skauda. Aš... nesu tokių metų, kad peščiausi su mažais berniūkščiais.

Jis šyptelėjo, ir Breseris į tai atsakė tuo pačiu. Bet, nepaisant to, storulis liko rimtas.

– Paklausykite manęs ir prigulkite kokią valandą, – tarė jis. – Aš nusiųsiu ką nors į rūmus. Grafas turi tarnaitę, ji šiek tiek nutuokia apie gydymą. Būtų geriau, jeigu ji apžiūrėtų žaizdą.

– Čia tik įbrėžta.

– Kartais tai, ko nematyti, būna daug blogiau, – rimtai atsakė Breseris.

Tobijas tarėsi jaučiąs, kad iš šitų žodžių sklinda nuoširdus rūpestis dėl jo sveikatos; ir nebuvo minties jį vis dėlto sulaikyti ir neleisti įeiti į bokštą. Bet jis jau pasijuto tikrai geriau. Matyt, po kelionės buvo visiškai išsekęs. Galimas daiktas, dar prisidėjo ir bjaurus dvokas, – taip jam atrodė.

Paskutinę akimirką Tobijas susilaikė nepapurtęs galvos.

– Vėliau, – pasakė. – Dabar aš noriu pamatyti tą raganą.

Breseris dūsavo. Bet daugiau jau nebeprieštaravo, tik nieko nesakydamas palingavo galva ir pirma Tobijo pasuko prie gretimo namo.

Tobijas, eidamas artyn, įdėmiai stebėjo ypatingą statinį. Tas statinys ir dabar nebuvo praradęs savo kraupaus

poveikio – neabejotinai buvo senesnis negu kiti Buchenfeldo namai. Greičiausiai miestas, laikui bėgant, po truputį išaugo aplink šį statinį, lyg tai būtų Dievo namai. Tobijas, tiesa, ir labiausiai norėdamas negalėjo įsivaizduoti nė vieno žmogaus, kurs būtų laisva valia statęs savo trobelę šalia šito pastato. Masyvus, storas bokštas nieko neužstojo. Iš jo sklido tamsi, negera jėga. Bokšto kuorai priminė nulūžinėjusius raganos dantis; langai buvo siauri ir maži; tokie siauri, kad net lieknas suaugęs žmogus negalėtų pralįsti – tačiau vienas vienintelis buvo apsaugotas masyviu geležiniu kryžiumi. Stogas griozdiškas, o kraigas uždengtas keistomis kampuotomis skiedromis; to Tobijas dar niekur iki šiol nebuvo matęs. Tas kraigas atrodė kaip drakono ketera.

Tobijas, sekdamas paskui Breserį, vis lėtino žingsnį. Širdis ėmė plakti greičiau. Vien tik šio pastato durys kėlė jam nemalonų jausmą – plačios, bet labai žemos ir masyvios. Iš abiejų pusių buvo siauručiai langai, iš tikrųjų – šaudymo angos, pločio – tik rankai iškišti.

Ir tada galų gale jisai suvokė, kas iš tikrųjų buvo šitas pastatas.

Tvirtovė.

Tobijas buvo sutrikęs. Šalis pilna tvirtovių, ir daugelis, kurias jis buvo matęs, buvo ne ką didesnės už šį bokštinį namą; bet kas gi stato viduryje plikos skurdžios vietovės tvirtovę?

Breseris atidarė duris (beje, nereikėjo net rakto; masyviose duryse nebuvo jokios spynos, tik didelis skląstis) ir sustojo, o Tobijas paspartino žingsnį, kad neatsiliktų.

Viduje buvo taip vėsu, kaip jis ir buvo tikėjęsis, tačiau stebėtinai šviesu. Visas žemutinis aukštas buvo viena di-

džiulė patalpa su daugeliu mažų langelių; jų šviesa salę buvo pavertusi grotomis, griežtai suskirsčiusi šviesiomis ir tamsiomis linijomis. Tobijas manė pamatysiąs tokį pat skurdą kaip ir Breserio namuose, bet šičia salė buvo grįsta švariomis baltomis ir juodomis plytelėmis.

Priešais didžiulį židinį, prie pietinės sienos, stovėjo ąžuolinis stalas, mažiausiai penkiasdešimčiai žmonių, o iš tikrųjų čia buvo pristatyta tik apie pusę tuzino kėdžių. Kairėje ir dešinėje židinio pusėje ant sienų kabojo ginklai – skydas, kardas, alebarda ir dalis šarvų. Visur stovėjo žvakidės, o prie durų buvo stovas, kur galėjai įkišti deglą. Tiesiai priešais duris kabojo didžiulis aliejiniais dažais tapytas paveikslas. Tobijas pamėgino ten pavaizduotą figūrą atpažinti, bet jam nepavyko. Paveikslas buvo pakabintas tarp dviejų langų, ir pro juos krintančioje šviesoje galėjai matyti tik siluetą, purpurinį rudame fone. Greta, beveik priešingame salės gale, į viršų ir žemyn vedė laiptai lyg susiraitęs sraigės kiautas. Breseris priėjo prie šių laiptų jo visai nelaukdamas, ir Tobijas turėjo paskubėti. Jis girdėjo, kaip anoje salėje kraupiai aidėjo jų žingsniai. Kai eidamas atsisuko, pastebėjo mažyčius dulkių debesėlius, sukeltus jo paties ir Breserio. Debesėliai šoko saulės grotų tinkle kaip ūkas, kylantis iš pelkės.

Jo nuostabai, Breseris pasuko laiptais į viršų, o ne žemyn. Tobijas manė, kad kalėjimas yra rūsio patalpose. Bet Breseris kopė laiptais į viršų šnopuodamas, kaire ranka laikydamasis gremėzdiškų turėklų. Laiptų pabaigoje buvo užvožas – ne durys, tik masyvus, dar geležiniais rėmais sutvirtintas dangtis, kur buvo siauras, geležimi apkaustytas stebėjimo plyšys. Tobijas tučtuojau suvokė šito plyšio paskirtį. Tai buvo anga, per kur buvo galima šaudyti arba durti ietimi.

Tobijas stabtelėjo, kol Breseris vargo su grandine ir atidarė tą užvožą. Atrodo, gan ilgoką laiką jis nebuvo naudojamas; mechanizmas jau buvo pradėjęs rūdyti, ir Breseris turėjo įtempti visas jėgas, kad galėtų atidaryti pakankamai plačiai, taip, kad jie galėtų įeiti vidun.

Prieš lįsdamas į vidų, Tobijas dar metė žvilgsnį atgal į salę. Juodos ir baltos plytelės ant grindų tartum sudarė piešinį; nors viso to piešinio akys ir neaprėpė, bet vis tiek sukėlė jam nemalonų jausmą. Drebulio krečiamas nusisuko ir nuskubėjo paskui Breserį. Juodu įėjo į gan didelį kambarį; sumaniai išdėstytais kilimais ir užuolaidomis jis buvo padalytas į virtuvę ir didelį miegamąjį. Ir čia viskas buvo nuklota dulkių; kaip koks pilkas užvalktis jos sklaidėsi po kojomis ir kėlė Tobijui kosulį.

Prieš vieninteles duris, kurios buvo jau be užvožo, Breseris sustojo ir atsisuko į jį.

– Ko jūs laukiate? – paklausė Tobijas.

– Savo žmonos, tėve, – atsakė Breseris. – Ji netrukus ateis su raktu.

– Tai turėtume tikėtis, kad ji taip ir padarys, – rimtai tarė Tobijas. – Gal nebus kur jo nukišusi, ir nereikės kviesti kalvio. – Jis parodė į masyvią pakabinamą spyną šalia dešinės Breserio rankos (o Dieve, ji turėjo sverti kokią pusę centnerio!) ir pabrėžė savo žodžius nuožmiu žvilgsniu, nuo kurio Breseris dar labiau ėmė nervintis. – Ar čia durys į kalėjimą?

Breseris linktelėjo.

– Čia tik patalpą įrengėme, – pasakė jis. – Iki šiolei Buchenfelde kalėjimas mums buvo nereikalingas. Bet tai saugiausia vieta mieste.

Nebuvo kalėjimo? Tobijas buvo nustebintas. Buchenfeldas ne toks jau mažas miestas – su tūkstančiu gyven-

tojų. Sunku įsivaizduoti, kad šioje bandoje nebūtų nė vienos juodos avies. Tačiau jis tylėjo ir dairėsi aplinkui.

Dulkės, sukeltos jų žingsnių, tirštais tumulais lėtai sukosi ore, ir Tobijas jautė šio statinio šaltį. Drebulio krečiamas, jis pakėlė ranką ir glaudžiau suspaudė prie kaklo abitą.

– Kas čia iš tikrųjų yra? – paklausė.

– Šis namas? – Breseris gūžtelėjo pečiais, kai Tobijas jam linktelėjo, ir šiaip sau mostelėjo kaire ranka. – Jis priklauso grafui. Anksčiau čia gyveno jo šeima, kol jis pasistatė pilį. Bet šis namas jau seniai stovi. Jau trys kartos nugyveno, kai jisai stovi tuščias. Kartais čia apsigyvena grafas su svita, bet nedažnai.

Išvaizda rodo – tik kas penkiasdešimt metų, nusišaipė mintyse Tobijas. Tada garsiai tarė:

– Argi ne gėda palikti jį tuščią?

– Jūs teisus, – atsakė Breseris. – Bet niekas nenori gyventi šitame pastate. Gal jūs, tėve?

Tobijas beveik išsigandęs papurtė galvą, o Breseris sukrizeno ir kalbėjo toliau:

– Jis per didelis. Žiemą sunku prikūrenti, viduje niekada nebus tikros dienos. O daugelis žmonių baiminasi amžinos prieblandos už šitų sienų. Teovulfas mieliau nakvoja pas mane negu šiame name.

Tobijas suprato grafą. Jam ir pačiam ne kitaip būtų.

– Daugelis žmonių? – pakartojo jis. – O jūs – ne?

Breseris nusijuokė.

– Ne. Aš nepriklausau šitai prietaringai liaudžiai. Jei mane klausiate, tai aš netikiu tomis piktomis dvasiomis ir velniais, kurie visur vaidenasi senuose pastatuose. Taip pat ir dėl to, – pridėjo su neslepiamu pasididžiavimu, – grafas paskyrė mane Ferkolto įpėdiniu.

Taip, galvojo Tobijas. *Tas ir dar toji aplinkybė, kad tu esi kvailys, mano drauguži.* Su geroka pašaipa balse jis paklausė:

– Jūs netikite dvasiomis, bet tikite raganomis? Kaip tai suderinti?

Akimirką Breserio akyse vėl blykstelėjo anas priešiškumas.

– Labai paprastai, tėve, – atšovė jis išdidžiai. – Žiūrėkite, aš taip manau: velnias tikrai yra, taip, kaip yra Dievas, nes pagaliau Dievas sukūrė velnią, kad duotų žmonėms sunkius išbandymus. Tačiau ilgainiui velnias darėsi vis galingesnis, jis vis toliau stūmė gėrį ir tapo pragaro valdovu; jis netgi Jėzų Kristų, Mesiją, vedė į pagundą.

Tobijas spoksojo į jį. Nurijo atsakymą, kurs buvo ant liežuvio galo, ir mostelėjo Breseriui, kad tas toliau kalbėtų.

– Aš netikiu dvasiomis, bet raganos juk nėra dvasios, ar ne? Jos yra žmonės ir nusimano apie uždraustus darbus. Visi šitie tauškalai apie velnius ir dvasias tarnauja tik vienam tikslui – atitraukti mus nuo tikrosios blogio galios.

Breserio žvilgsnis pasidarė budrus, ir Tobijas suprato, kad bus geriau, jeigu jis nesileis į tą teologinę diskusiją; tik ne su šituo avigalviu ir juolab ne tokioje vietoje. Vis dėlto kiek padelsęs jis pasakė:

– Manote, kad velnias yra lygiai toks pat galingas kaip ir mūsų Dievas?

– Atsiprašau, pone. Jeigu mūsų krikščioniškasis Dievas būtų toks galingas kaip Liuciferis ir jo pragaro išperos, blogis mestų ant mūsų būties tik menkutį šešėlį. Bet žemė yra tik ašarų pakalnė, ir Dievo galybė, pergalė prieš velnią yra tik dangaus karalystėje.

Tai buvo erezija. Tačiau Breseris greitai pakėlė ranką ir kalbėjo toliau vos ne atsiprašinėdamas:

– Atleiskite, gal aš ne taip dailiai galiu išreikšti savo mintis, kaip jūs kad esate pratęs, garbingasis tėve. Aš, žinoma, nė kiek neabejoju Dievo meile. Jis nori mus, silpnus žmones, išgelbėti, bet blogis yra stiprus ir viešpatauja visuose daiktuose.

Toks paprastas žmogus? – galvojo Tobijas. Tai buvo išdailintas atskalūno kandumas, žodžiai lyg nuodingos gyvatės. Jis buvo visiškai sutrikęs, girdėdamas tokias tamsias pranašystes iš šio žmogaus lūpų; žmogaus, kurį dar prieš kelias akimirkas laikė kvailiu – ir kuris veikiausiai toks ir buvo.

– Aš visai nepykstu ant jūsų, – melavo Tobijas. – Priešingai. Tai yra... įdomi, bet gana tamsi teorija. Turėtume progai pasitaikius apie tai padiskutuoti.

Ir kas žino, pridėjo jisai mintyse, ***galbūt tada kaip tik atsiras Buchenfelde inkvizicijai darbo. Bet kitokio, negu tu, kvaily, sau leidai įsivaizduoti.***

– Bet kada, – atsakė Breseris. Jo balse galėjai girdėti lyg ir džiūgavimą. Gal jis iš tikrųjų manė įvėlęs priešininką į savo minčių raizgalynės tinklus. – Bus daug laiko pasišnekučiuoti. Vakarai čia ilgi, ir...

Žingsniai laiptais nutraukė Breserį. Tobijas žvilgtelėjo į dulkiną prietemą ir pažino Mariją, Breserio žmoną; toji nuleistais pečiais smulkiais žingsneliais tipeno link jų. Negi ji ką tik buvo kupina baimės? – svarstė Tobijas. Negi, kaip ir jis, jautė kraupų šios vietos alsavimą?

Breseris žengė jai priešais ir ištiesė ranką, dar prieš jai paduodant jam raktą. Tuo metu, kai Breseris stengėsi atrakinti spyną, Tobijas mėgino apžiūrėti Mariją. Toji suko žvilgsnį į šalį, ir staiga jis tarėsi sužinojęs jos baimės priežastį: Marija nenorėjo meluoti kunigui.

Spyna atšoko, Breseris įrėmė petį į sunkias duris, kad jas iki galo atvertų. Patalpoje tamsa siūbavo tartum ban-

gos drauge su užsistovėjusiu, žmogaus išmatas ir karštį primenančiu oru.

Vienuolis metė į Breserį labiau nustebusį nei piktą žvilgsnį, tiesiog pastūmė jį šonan ir įžengė pro duris.

Pačią pirmąją akimirką jis apžlibo. Kambarėlyje viešpatavo visiška tamsa. Čia buvo vienas langas, bet užkaltas lentomis, ir kai jo akys jau priprato prie tamsos, jisai pamatė, kad kaži kas buvo užkaišiojęs plyšius skudurais. Visur taip bjauriai dvokė, kad Tobijas vos begalėjo kvėpuoti, ir tada jis prisiminė tai, kas jam buvo šovę į galvą jau lauke, tačiau tada jis tam neteikė jokios reikšmės. Storas dulkių sluoksnis dengė grindis, bet niekur nebuvo matyti pėdų. Jeigu čia kas ir buvo, tai turėjo būti prieš kelias savaites.

Tobijas įsitempęs apsižvalgė aplink, tačiau galėjo įžvelgti tik šešėlius. Ausis pasiekė garsas; iš pradžių jį palaikė vaitojimu, paskui susivokė, kad tai buvo sunkūs, gergždžiantys mirštančio žmogaus atodūsiai. Sandalai ant drėgnų, lipnių grindų čiūžtelėjo, kai jis staigiai pasisuko į Breserį.

– Kiek jau laiko, kaip niekas nebuvo užėjęs į šią patalpą? – paklausė jisai. – Kada jūs paskutinį kartą buvote čia pasižiūrėti?

Breseris tylėjo.

– Kada? – užsipuolė jį Tobijas.

– Prieš... dvi savaites, – sulemeno užsikirsdamas Breseris. Dar skubiai pridėjo: – Palikome čia duonos ir vandens visam mėnesiui, ir...

– Atidarykite langą, – nutraukė jį Tobijas. – Tučtuoj!

– Bet, tėve. Grafas...

– Atidaryk langą! – liepė Tobijas. – Aš tau įsakau.

Jis ir Breserio galėjo įžvelgti tik apybraižą, bet kad šis vyras po tų jo žodžių krūptelėjo, vis dėlto pastebėjo.

Breseris pro Tobiją nuskubėjo prie lango ir nuo mažytės angos ėmė plėšti lentas.

Net pati šviesa, srūvanti į patalpą, veikė bjauriai. Iš pradžių Tobijas ėmė mirksėti, apsidairė – ir apstulbęs sustingo.

Žmogysta veikiau priminė skudurų krūvą nei gyvą žmogų. Negalėjai atpažinti nei galūnių, nei veido – moteris buvo susirietusi, kojos pritrauktos prie kūno, o rankos kone apkabinusios kelius; negimusio kūdikio, ieškančio šilumos motinos kūne, laikysena. Drabužiai, kadaise turėję būti balti, dabar buvo blausiai rusvi ir visiškai sudriskę, – jie nebuvo suplėšyti, bet praėsti puvėsių. Dvokas, trenkęs Tobijui į nosį, buvo toks šlykštus, kad jam darėsi bloga.

Jis įbedė žvilgsnį į Breserį. Storulis atsakė į tai kone atkakliu savuoju žvilgsniu. Tobijas iš pradžių manė, kad Breseris yra tik sumišęs, bet dar kartą pažvelgęs suprato, kad šis bijo – Tobijo ar grafo, prieš kurio griežtą įsakymą Tobijas čia įsiveržė.

Tobijas nurijo karčias seiles, vėl susirinkusias aplink liežuvį, ir žengė dar vieną dvejojantį žingsnį link pasigailėjimo vertos nelaimėlės, tūnančios kampe, bet tuojau vėl sustojo. Jam pačiam atrodė, kad tai nesąmonė – bet jis bijojo žengti toliau ir pažvelgti į veidą, kurs turėjo būti po susivėlusiais pilkai rudais plaukais. Moteris dar buvo gyva, bet vienu tarpu Tobijas net norėjo, kad jau būtų mirusi. Tik stebuklas dar galėjo ją išgelbėti. Bet niekas, nesvarbu, ką jis būtų padaręs, neturėjo mirti tokiomis aplinkybėmis.

– Atnešk kiek vandens, – paprašė jis pasisukęs į Breserio žmoną.

Marija padelsė, metė žvilgsnį į savo vyrą ir tik tada sukruto, kai tas beveik nemačiom linktelėjo galva. Tobi-

jo įtūžis dėl tokio elgesio dar pašoko. Pirmą kartą savo gyvenime jis norėjo pulti muštis.

Tobijas nuvijo pasibjaurėjimą ir pritūpė šalia moters. Jam pačiam prieš save buvo gėda, bet rankos drebėjo, ir prireikė visų jėgų, kad galėtų ištiesti jas ir paliesti susirietusį kūną. Betgi ir ji, tarė pats sau, yra Dievo kūrinys, gal tiktai paklydusi siela.

Moters drabužiai buvo drėgni ir jam prisilietus suiro į suskretusius skutus. Oda buvo visa apkepusi šašais ir suskretusi nuo purvo; atrodė, kad ji degte dega. *Dvi savaites*! Galvojo Tobijas pasibaisėjęs. *Čia ją uždarė ir visas dvi savaites visiškai nesirūpino*!

Jis pakėlė akis, metė į Breserį pykčiu degantį žvilgsnį ir apsidairė. Viename kampe kaži kas buvo padėta, tik iš trečio karto jis įžiūrėjo, kad tai krūva sužiedėjusios, supelijusios duonos, dalis jau buvo virtusi supuvusia balkšva mase; dvokiančios gleivės, mirtinos, jeigu jas valgytum. Šalia švinko vandens likutis cinko kibire. Tobijo tūžmastis peraugo į neapykantą.

Kai jisai suėmė tvirčiau ir bandė paversti moterį, sudžerškėjo geležis.

Tobijas iš pasibaisėjimo užsimerkė. Jiems dar negana buvo ją čia užrakinti ir paprasčiausiai pamiršti. Dar ir surakino.

– Atrakinkite... grandines, – tarė jis užsikirsdamas.

Tobijui buvo sunku kalbėti. Gerklėje stovėjo kartus, sunkus tumulas. Silpnumas, pasibjaurėjimas ir įniršis susimaišė į vieną jam nepažįstamą jausmą, atrodė, jog bijo pats savęs.

– Man neleidžia to daryti, – atsakė Breseris. – Grafas lieps mane nuplakti, jeigu aš taip padarysiu.

Tobijas pakėlė akis. Jo balsas buvo gana ramus, bet

storulis vėl krūptelėjo, ir jisai suprato, kad jo žvilgsnyje atsispindėjo daug kas, ką tasai pajuto.

– Tai yra niekis palyginti su tuo, ką aš padarysiu jums, jeigu tuojau nepaklausysite. Ką jūs manote dėl apkaltinimo žmogžudyste? Ką jūs manote, jeigu inkvizicija imsis jūsų, Breseri?

Breseris išblyško. Jis norėjo spėti, kad Tobijas tik šiaip sau grasina; bet gerai matė, kaip rimtai šis kalba. O jis juk nebuvo vien dvasininkas. Jis buvo inkvizitorius. Kuklus abitas, kurį dėvėjo, suteikė jam galią lemti gyvybę ar mirtį.

– Tėve, aš...

– Atrakinkite grandines! – sušuko Tobijas.

Breseris trūkčiodamas linktelėjo, ištraukė iš švarko kišenės raktą ir neapsakomai dygėdamasis ėmė klauptis šalia Tobijo. Imdamas už grandinės iš visų jėgų stengėsi neprisiliesti prie drebančio kūno.

Tobijas padėjo jam kiek tik galėdamas. Ėmėsi darbo labai rūpestingai, – nors moteris ir atrodė praradusi sąmonę, bet jis pastebėjo, kad kiekvienas prisilietimas jai kėlė neapsakomas kančias. Atsargiai ją apsuko, paguldė galvą ant savo kelių ir nekantriai laukė, kad Breseris atrakintų grandines. Jis dar kartą krūptelėjo pamatęs, kad raumenys ant jos riešų buvo išplėšti beveik iki kaulo; vien pūliuojanti žaizda, drėgna ir dvokianti.

Breseris prikando apatinę lūpą ir nusisuko; Tobijas suprato, kad bet kokie priekaištai buvo beprasmiški. Purtydamas galvą jis ištiesė ranką, nubraukė sulipusius plaukus nuo sąmonės netekusios moters veido – ir įkrito tiesiai į pragarą.

Jo vartai atsivėrė prieš jį tą pat akimirką, kai pažvelgė į pūliais aptekusį, purviną veidą; tas veidas kad ir buvo be-

veik neatpažįstamai sudarkytas, bet vis tiek išlaikė taip jam labai artimus bruožus, sutiko jį atmerktų, bet nematančių akių žvilgsniu. Jos karštas alsavimas lietė jį, kai jisai žiūrėjo į tą veidą, ir jam rodėsi, jog sutiko kažką savo sieloje, ir po baisios akimirkos suvokė: tai buvo jo Katrina.

3

Kiekvienas žmogus gyvenime turi vieną didelę nuodėmę. Nuodėmių esti daug; beveik tiek, kiek būna progų nusidėti. Nebūna nė dienos, kad viena ar netgi daugiau nuodėmių nebūtų padaryta, daugelis nuodėmių atleistinos ir suprantamos – jos nevertos net skatiko, nes juk kiekvieno žmogaus šventa pareiga taip susitvarkyti savo gyvenimą, kad nenusižengtų Dievo ir Bažnyčios įstatymams. Nuo seno brolis Tobijas buvo tvirtai įsitikinęs, kad nė viena žmogiška būtybė, išskyrus Mergelę Mariją, nebuvo be nuodėmės, netgi šventieji; taip, tikriausiai net ir apaštalai, nors jie buvo vedami paties Dievo Sūnaus.

Be to, tėvas Tobijas buvo tvirtai įsitikinęs, kad kiekvienas žmogus būna padaręs bent vieną didelę nuodėmę (ji nebūtinai turėjo sutapti su viena kuria iš septynių didžiųjų nuodėmių!), ir ši vienintelė nuodėmė galiausiai galėjo lemti kryptį, į kurią pasvirs teisingumo svarstyklės: link rojaus ar link pragaro.

Tobijo didžioji nuodėmė vadinosi Katrina.

Dieve aukščiausias – kiek jau laiko praėjo, kai jisai su ja susipažino? Jis net nežinojo. Katrina buvo trejais metais jaunesnė už jį, vadinasi, dabar dvidešimt devynerių; jie dažnai susitikinėdavo, tomis retomis valandėlėmis, kai

jinai neturėdavo namie darbo, žaisdavo su skudurine lėle, – Katrinos įmotė jai buvo padariusi, – ir kartu slankiodavo po didžiulius tamsius miškus. Vasarą kartu maudydavosi upėje, o žiemą kvatodami čiužinėdavo ledu. Juodu buvo draugai; nelygūs draugai, nes Katrina buvo pamestinukė, neturėjo tėvų, užauginta vienos geraširdės moterėlės iš kaimo, nors vargšė moteris dažnai ir pati neką turėdavo valgyti; tuo tarpu Tobijas buvo pasiturinčio pirklio sūnus, ne turtuolio, bet jis buvo vaikas iš šeimos, kur žodis *badas* buvo bemaž svetimas. Jis buvo berniukas, jinai mergaitė, bet jie buvo maži – kai susipažino, jam buvo septyneri, jai – ketveri, ir niekas neprieštaravo jų draugystei. Juodu augo kartu kaip brolis ir sesuo, jų kaimas buvo mažas, ir apie pasaulį jie sužinodavo tik tada, kai ateidavo bardas ir papasakodavo apie kaizerį ir karalystę, apie tokius dalykus, apie kuriuos jie nelabai dar ir nutuokdavo.

Tobijo gyvenimas, – veikiausiai ir Katrinos, – ko gera, būtų visiškai kitaip susiklostęs, jeigu tais metais, kai jam sukako šešiolika, nebūtų šio to nutikę: į miestą atkako keliaujantis pamokslininkas.

Tobijas nelankė jokios mokyklos. Mokyklos buvo tik dideliuose vyskupų miestuose kunigaikščių ar garbingų miesto tarybos narių vaikams. Skaityti ir truputį skaičiuoti jį pramokė tėvas, pakankamai, kad vėliau galėtų perimti prekybą ir nesužlugdyti jos per savaitę. O dėl Biblijos, tai kaime vis tiek buvo tik vienintelis autoritetas: kunigas; jis turėjo Bibliją ir žinojo į visus klausimus teisingą atsakymą. Taip pat jis buvo vienintelis, kurs įtariai žiūrėjo į Tobijo ir Katrinos draugystę – šiaip ar taip, jis nujautė, kad šiuodu miške veikė ir ką kita, ne vien uogas rinko ar malkas nešė. Tobijo tėvas taip pat tartum

žinojo apie jų meilę, bet apie tai niekados neprasitarė; vis tiek buvo aišku, kad Tobijas su Katrina tuoksis ir jis perims tėvo reikalus.

Jeigu nebūtų atėjęs keliaujantis pamokslininkas.

Tobijas tuo metu nelabai domėjosi Bažnyčios reikalais. Jis tikėjo Dievą ir velnią ir nuolatos klausė Mišių, beje, manė šitaip pakankamai atliekąs savo krikščioniškas pareigas.

Taip atsitiko, kad jis – kaip ir dauguma kaimiečių – nežiūrėjo labai rimtai į suvargusį žmogų paprastu, vien tik virve sujuostu abitu; šis vieną rytą pasirodė turgaus aikštėje ir pradėjo pamokslauti apie amžinąją ugnį ir prakeikimą. Nors Tobijas kurį laiką ir klausėsi jo pamokslo, bet tai, ką suprato, jam atrodė visiškai neaišku ir keista. Jis visai nežinojo, kuriam iš gausių elgetaujančių ordinų priklausė vienuolis, ir neturėjo to sužinoti. Bet kas sužavėjo Tobiją, – tai jo kalbėsena. Vienuolis kalbėjo karštais žodžiais, energingai mostiguodamas rankomis, ir kaimiečiai, kurie tik stabtelėdavo, nes vienuolio pasirodymas buvo pilkos kasdienybės paįvairinimas, greitai jo lūpų buvo pakerėti.

Ir Tobijui buvo ne kitaip.

Jis buvo atėjęs kartu su Katrina. Buvo malonus vasaros vakaras, ir saulė turėjo po poros trejeto valandų nusileisti. Juodu buvo beeiną prie upės ir nei iš šio, nei iš to padarė lankstą per turgaus aikštę. Katrina mėgo maudytis, Tobijas – ne. Tačiau jis mielai į ją spoksodavo, ir jai patiko, kai jis sėdėdavo ant upės kranto ir žiūrėdavo. Jis grožėjosi ja, ir Katrina tuo mėgavosi. Mergaitė turėjo dėl ko didžiuotis savimi, – nors jai tik šiais metais sukako trylika, bet ji beveik jau turėjo moters figūrą, dar labai liekną ir truputį vaikišką, bet greičiausiai dėl to ir tokią

patrauklią; ne taip, kaip jos motina sunkiomis, raukšlėtomis krūtimis ar nutukusiomis šlaunimis, išraizgytomis melsvų kraujagyslių, tarsi viena su kita susipinkliojusių kirmėlaičių. Katrinos krūtys buvo mažos ir stangrios, tamsiais kietais speneliais; jie dar labiau sustandėdavo, kai ji maudydavosi šaltame vandenyje.

Taip, jis mielai žiūrėdavo, kai ji maudydavosi upėje, kartais net ištisas valandas sėdėdavo ant kranto ir saugodavo, kad jos niekas neužkluptų. Turbūt tai buvo žavesys to, kas uždrausta, kas taip jaudino, nes paprastai po to jie darydavo tokius dalykus, apie kuriuos namie jis nieko nepasakodavo tėvui.

Ir gražbyliautojas vienuolis kalbėjo apie tuos uždraustus dalykus, kalbėjo apie prakeikimą ir kūniškus geidulius niūriais, baisiais žodžiais, bet jie Tobiją labiau žavėjo, nei buvo grasūs; ir jie neįvarė jam baimės, nors iš tikrųjų turėjo tai padaryti.

Pamokslininkas buvo iš tiesų neįprastos išvaizdos: didelis, labai didelis, siaurais, į priekį atsikišusiais pečiais, lyg visur būtų tampęs su savimi nematomą naštą, ir liesomis rankomis; pirštai lyg rausvos voro kojos nepaliaujamai ir nervingai virbėjo jam kalbant. Veidas liesas ir išsekęs. Akys giliai įdubusios, su tamsiais raukšlėtais maišeliais. Skruostai išvagoti randų, ir po ilga barzda gaužėsi tamsūs šešėliai, lyg nuo ką tik persirgtos ligos arba lėto liguistumo, kurs jo kūną jau turbūt ne vienerius metus sekino iš vidaus. Kalbėjo aukštu falcetu, ir jo balsas metams bėgant buvo tapęs šaižus. Akys, pasislėpusios po tankiais antakiais, žvelgė į pasaulį su niekados negęstančia rūstybe, tartum viskas, ką jis matė, buvo pripildę jį bjaurasties ir apmaudo. Ir koks keletas klausytojų, iš tolo apstojusių pusračiu, atrodė visiškai pakerėti to, ką jisai kalbėjo, tai rodė jų suglumę veidai.

Tačiau tėvas Hegenvaldas, kunigas, nepastebimai įsimaišęs tarp klausytojų, neatrodė labai sužavėtas, – šitai pastebėjo Tobijas. Veikiau piktas. Vaikinukas akylai jį stebėjo gana ilgai, ir jo akis pagavo, kad kunigo veido išraiška vis rūstėjo, juo ilgiau jisai klausėsi elgetaujančio vienuolio pagraudenimų. Ir nors Hegenvaldas nebuvo apsivilkęs kunigo drabužiais, nei kaip kitaip išsiskyrė, atrodė, jog vienuolis kažkaip jaučia, kad prieš jį stovi kaži kas daugiau negu paprastas smalsuolis, nes jo ugningas piktas žvilgsnis vis dažniau krypo į Hegenvaldą.

Tobijas sekė šią keistą dviejų Dievo žmonių dvikovą suglumęs ir drauge net smagiai. Iki šios dienos jis niekada iš tikrųjų nebuvo palikęs savo kaimo ir visada manė, kad Bažnyčia buvo vienintelė didžiulė bendrija, tarp kurios narių viešpatauja visiškas sutarimas. Kad ne visai taip, – o tai rodė vienuolio žodžiai ir Hegenvaldo žvilgsniai, kuriuos jisai svaidė į pamokslautoją, – jį glumino.

Katrina ėmė nekantriai tampyti jam ranką. Ji norėjo eiti prie upės. Jai tikrai buvo nuobodu klausytis niūraus vienuolio pamokslo. Bet Tobijas atkakliai papurtė galvą. Jis dar nenorėjo eiti. Šis svetimasis nesveiko veido ir voro pirštais jį žavėjo.

–... atsisakykite savo žemiškųjų gėrybių, turtų ir nuosavybės, nes šie daiktai yra velnio! – vienuolis tiesiog rėkė savo šaižiu įsakmiu balsu. Jis taip mostagavo rankomis, lyg tikrai būtų svaidęs žodžius aplink save. – Ir aš sakau, atsisakykite visų šitų šėtono ir pragaro pagundų, nes tik tas, kas netrokšta žemiškų turtų, gali visas atsiduoti Viešpačiui. Betgi šėtonas tykoja visur, kiekviename daikte, kiekviename žodyje, taip, kiekvienoje nekaltoje mintyje.

– Eime jau, – tyliai tarė Katrina.

– Aš noriu jo paklausyti, – atsakė Tobijas. Jis pabandė išsivaduoti iš jos, bet ši dar stipriau įsikirto jam į ranką.

– Man jis nepatinka, – pasakė Katrina. – Nemalonus ir kelia baimę.

Galbūt dėl to, kad jinai taip garsiai prašneko, o gal tai buvo tik grynas atsitiktinumas, bet staiga elgetaujantis vienuolis pasisuko ir įsistebeilijo į Tobiją savo šaltomis, skvarbiomis akimis. Vaikinuko širdis šoktelėjo iš vietos, kai pamokslininko smilius pakilo ir nukrypo tiesiai į jį ir Katriną; toks mostas buvo ne kas kita, tik kaltinimas.

– Žiūrėkite į tuos abu vaikus! – šaukė jisai. – Dievo kūriniai, moters pagimdyti ir dar nekalti, reikia manyti! O šėtonas jau ištiesęs ir į juos savo rankas, nes argi ne mirtina nuodėmė yra kūniški džiaugsmai, atvedę prie jų gimimo?

– Aš noriu eiti! – tarė Katrina.

Ir Tobijas daugiau neprieštaravo. Staiga jį suėmė baimė. Šitų tamsių akių žvilgsnis degino kaip ugnis, ir vienu tarpu jam tikrai atrodė, kad tos akys tiesiog per kaktą gali įžvelgti jo slapčiausią paslaptį. Jis nervingai linktelėjo ir norėjo apsigręžti, bet elgetaujantis vienuolis įsakmiai pakėlė ranką ir Tobijas sustojo kaip įbestas.

– Pasilik! – griaudėjo tasai. – Sakyk man, vaike, ar tu neturi nuodėmės? Ar šėtonas ir tave jau pražudė kaip ir visus kitus šičia?

Vėliau, kai Tobijas galvodavo apie tą dieną, – o taip darė, dievaži, dažnai, – priėjo išvadą, kad tas vyras buvo paprasčiausiai pakvaišęs, religinis fanatikas, tokių tomis dienomis buvo tuntai. Bet tą valandą jis buvo tvirtai įsitikinęs, kad pamokslininkas be jokio vargo skaitė jo mintis, lyg šios būtų buvusios degančiomis raidėmis išrašytos jam ant kaktos. Vaikinukas galėjo jausti, kaip veido spalvos keitė viena kitą, ir Katrina taip pat išblyško.

Tas irgi neliko vienuolio nepastebėta. Džiūgaudamas jisai žengė į priekį, ištiesė rankas, vienu grybšniu čiupo Tobiją ir Katriną taip smarkiai, kad net skausmas persmelkė. Tobijas pabandė išsivaduoti, bet vyras buvo kur kas stipresnis.

– Pažiūrėkite į juos! – plyšojo. – Dar vaikai, bet jau šėtono glėbyje! Ką jūs padarėte? Sakykite! Išpažinkite savo nuodėmes, ir jums bus atleista.

Tobijas net neketino šitam įtūžusiam vienuoliui nė žodžio pasakyti, bet dar niekada savo gyvenime jis nebuvo jautęs tokios baimės ir tokios gėdos. Dievas pasiuntė ženklą, ženklą, kurį žino visas pasaulis: jis ir Katrina gyveno nuodėmėje.

– Išpažinkite! – šaukė vienuolis. – Išpažinkite savo nuodėmes ir atgailaukite, ir Viešpats Dievas jums atleis!

– Atsipeikėkite, pamokslininke.

Tėvo Hegenvaldo balsas skambėjo negarsiai, bet taip aštriai, kad vienuolis vieną akimirką nustėro ir lyg pamiršo abu vaikus savo rankose.

– Paleisk vaikus! – užsipuolė jį Hegenvaldas. – Tuojau pat!

Pamokslininkas nereagavo, tik pakreipė galvą ir įsistebeilijo į Hegenvaldą.

– Kas tu esi? – paklausė jis.

Tobijas muistėsi ir tąsėsi kiek tik galėdamas, tad vienuolis dar labiau jį suspaudė, vos neuždusino. Ir Katrina priešinosi iš visų jėgų. Tik ji nebandė išsiveržti iš jo gniaužtų, dar kiek pasimuistė, tada apsisuko ir tvojo keliu anam į tarpukojį.

Pamokslininkas sušniokštė. Iš skausmo net akys jam išsprogo. Susirietė, paleido Katriną ir Tobiją ir griebėsi rankomis už pilvo. Tada palengva, aplinkiniams piktdžiu-

giškai besijuokiant, susmuko ant kelių ir sunkiai ėmė gaudyti kvapą.

Tobijas taip pat nuvirto, kai vienuolis jį netikėtai paleido. Pašliaužė galą šalin nuo žmogystos purvinu abitu, atsikėlė ir ėmė dairytis, kur Katrina. Toji stovėjo vos per žingsnį nuo jo, bet žiūrėjo ne į jį, o į vienuolį, – ir Tobiją tą akimirką nukrėtė šiurpas, kai jis pamatė jos veidą. Jame nebuvo nieko to, ką jis pats jautė, – jokios baimės, jokio išgąsčio, net ir siaubo, suvokus, kad buvo pakelta ranka prieš vienuolį. Katrinos akys liepsnojo, ir jose galėjai įžvelgti vien tik neapykantą. Staiga Tobijas suprato, kad ji būtų tą žmogų užmušusi, jeigu tuo mirksniu rankoje būtų turėjusi ginklą.

Jis reagavo instinktyviai, kaip vaikas – sugriebė Katrinos ranką, staigiai apsisuko ir nėrė į šalį tempdamas paskui save mergaitę. Iš pradžių toji leidosi tempiama. Tobijas pasiekė kitą turgaus aikštės pusę ir tik tada drįso mesti per petį žvilgsnį. Elgetaujantis vienuolis jau buvo pakilęs, bet vis dar stirksojo toje pačioje vietoje susirietęs iš skausmo; tėvas Hegenvaldas stovėjo priešais jį ir kalbėjo jam lygiai tokiais pačiais ugningais žodžiais, kaip prieš tai buvo daręs pamokslininkas.

Tobijas lėkė toliau, pro paskutinius kaimo namus link miško. Galų gale sustojo ir Katrina ištraukė savo ranką. Ji buvo visiškai be kvapo, ir Tobijo širdis smarkiai dunksėjo. Jis baugščiai apsidairė aplinkui ir atsitokėjęs pamatė, kad jų niekas nesiveja.

Katrina atrodė visai nebijanti, kad juos kas vytųsi. Mergaitės veidas buvo išraudęs nuo įtampos, o šlapios nuo prakaito sruogos karojo jai ant kaktos. Žvilgsnis, kuriuo jinai jį nužvelgė, buvo ledinis.

– Na, šiaip taip, – tarė Tobijas. – Jau maniau, negi tas bernas mums ką padarys? Ar jis išprotėjęs?

Katrinos žvilgsnis liko toks pat šaltas kaip iki tol, bet jame Tobijas kartu pamatė pyktį, kurio net nesuprato. Kai mergaitė ėjo pro šalį, jis ištiesė ranką, bet ši staigiai ją nustūmė ir žybtelėjo akimis.

– Tu norėtum jam tai pasakyti, – tarė jinai.

Tobijas visai nesuprato, ką ji turi galvoje.

– Ką?

Bet Katrina nepaaiškino savo žodžių, tik atkragino galvą ir skubiai nuėjo. Tobijas kurį laiką suglumęs žvelgė jai iš paskos. Pabandė pasivyti, bet kai buvo už poros žingsnių, toji pasileido lėkti.

Tobijas nieko negalėjo padaryti. Katrina nenorėjo su juo šnekėti.

Taip juodu pasiekė ežerą; jis buvo koks pusvalandis kelio nuo kaimo. Katrina nekalbėjo su juo, net nepažvelgė nė karto, tiktai visą laiką skubriai ėjo du žingsniai pirma jo.

Tas ežeras iš tiesų buvo joks ežeras, tik plokščias dubuo iš kietų uolų. Tiktai viduryje iš tikrųjų galima buvo paplaukioti. Bet jis buvo vidury miško, gana toli nuo kaimo, ir, – o tas buvo beveik dar svarbiau, – tai buvo vieta, turėjusi nelabą vardą. Žmonės jos vengė. Miškas šioje vietoje buvo tankus ir neįžengiamas, o apie šį ežerą buvo sekamos gūdžios istorijos. Esą kadaise čia viena moteris nuskandinusi savo vaiką ir nuo to laiko tą vietą slegiąs prakeikimas. Ir Tobijas šios vietos ilgą laiką vengė.

Katrina to nepaisė. Ji, savaime suprantama, vieną dieną čia atsivedė ir Tobiją; po teisybei, tada jis atsekė mergaitę čia tik todėl, kad nenorėjo pasirodyti esąs bailys. Bet ilgainiui Tobijas ėmė suprasti, kad visos tos istorijos ir niūrios legendos apie šią vietą neatitiko tiesos. Priešingai, vieta tiesiog spinduliavo nepaprasta ramybe.

Be to, čia buvo žuvų; niekada ligi šiol jos nebuvo pažinusios meškerės kabliuko klastos. Tobijas jau įprato nuo-

lat pasiimti valą ir kabliuką, taigi beveik visados parnešdavo į namus žuvų; motina kepdavo visiškai nesmalsaudama, iš kur čia tokios netikėtos dovanos.

Ir, žinoma, Katrinai ir jam čia niekas visiškai netrukdė. Ji buvo toji, kuri parodė jam šį ežerą, ir, be abejonės, ne vien tik dėl žuvingos vietos.

Tobijas labai nustebo, kad jie čia dabar atėjo. Jis vis dar nesuprato mergaitės pykčio priežasties, bet ta buvo taip įtūžusi, taip įpykusi, kaip niekad.

Kai jiuodu pasiekė krantą, Katrina tučtuoj puolė į ežerą ir greitai nusitraukė drabužius per galvą. Tobijas pagavo, kai ji atsainiai švystelėjo juos užu savęs, valandėlę neryžtingai laikė rankoje ir žiūrėjo, kaip ji nuoga bėga toliau ir pagaliau grakščiai panyra į vandenį. Valandėlę jis galvojo, gal iš paskos puolus. Tačiau to nepadarė, bet padėjo drabužius po krūmu, kur ji turėjo juos rasti išlipusi iš vandens. Tada vėl kiek paėjėjo atgal į mišką ir ėmė ieškoti tinkamos vietos, kur būtų galima pasikasti kirminų. Po valandėlės rado tris riebius sliekus, padėjo juos ant sauso ąžuolo lapo, – jį buvo tam pasiruošęs. Vienas nuo lapo nušliaužė, kol jis iš kišenės išsitraukė valą ir išnarpliojo mazgus. Antrąjį rūpestingai užmovė ant kabliuko, čia jis raitėsi ir spurdėjo kaip vargšas nusidėjėlis skaistyklos liepsnose; trečiąjį suvyniojo į tą ąžuolo lapą ir rūpestingai įsikišo kišenėn, kur buvo valas.

Vytinė, atstojusi jam meškerykotį, tebebuvo toje pačioje vietoje, kur buvo ją palikęs paskutinį kartą. Tai buvo gan gera vytinė: karklo šaka, beveik tiesi ir per plaštaką didesnė už patį Tobiją, gan lanksti ir galinti išlaikyti penkių svarų žuvį. Jis rūpestingai pritvirtino valą įrantoje, kurią buvo padaręs vytinės gale, ir dar kartą apsidairė Katrinos prieš mesdamas valą į vandenį.

Toji vis dar plaukiojo, lieknas rudas šešėlis sidabru

spindinčiame ežero mėlyje, ir buvo jau gan toli nuplaukusi, tad jis nebijojo per neapsižiūrėjimą jos sužeisti. Tobijas kartą buvo matęs, kokias baisias žaizdas žmogaus kūne gali išplėšti mažutėlis meškerės kabliukas; tas vaizdas jį taip paveikė, kad ištisas keturias savaites nebeturėjo jokio noro meškerioti. Katrinos sukeltieji ratilai vandenyje dabar išbaidė žuvis iš ežero vidurio, taigi jam reikėjo luktelėti tik kelias akimirkas, ir karklo vytelė jo rankoje truktelėjo pirmą kartą. Greitai ištraukė žuvį ir nusivylęs pamatė, kad tai buvo tiktai menkas žuvėkas, bene tokio dydžio kaip jo smilius. Nelabai apsimokėjo tokį nešti į namus, taigi nusprendė įmesti atgal į vandenį.

Ežeras tartum supyko, kad jis niekina jo auką, – teko gan ilgai laukti, kol užkibo antroji žuvis. Dabar jau buvo kur kas stambesnis laimikis: meškerė vienu trūktelėjimu taip sulinko, kad Tobijas vos vos galėjo išlaikyti ją rankose. Tada neatsargiai žengtelėjo vieną žingsnį ieškodamas, kur tvirčiau galėtų laikytis, ir galų gale iki blauzdų jau stovėjo vandenyje, o meškerė rankose vis dar trūkčiojo kaip pašėlusi. Jis bergždžiai bandė atspėti, kokią velnišką žuvį čia bus pagavęs: aplink jauką vanduo net putojo, lyg būtų viręs, ir jis matė tik neaiškų blizgulį bangose.

Tobijas iš visų jėgų traukė, plėšė meškerę, bet žuvis nelabai jam nusileido fizine jėga; galop visiškai prarado pusiausvyrą ir turėjo paleisti savo auką. Vaikinukas akimirką sutrikęs spoksojo į karklo vytelę savo rankose, paskui pakėlė akis – ir iš nuostabos šūktelėjo.

Vanduo nustojo kunkuliavęs, bet staiga prieš jį išniro Katrina su spurdančiu didžiuliu ešeriu rankose. Nors jai reikėjo ir nemažai pastangų sutramdyti dūkstančią žuvį, bet jinai garsiai juokėsi. Žuvies uodega plakė jai per nuogas rankas, ir Tobijas žinojo, kokie šitie smūgiai galėjo būti skaudūs. Bet ji, rodos, jų visai net nejautė.

Tobijas greitai metė meškerę, nubrido pas ją ir čiupo abiem rankom. Bet ir dviese jiems nepavyko sutramdyti žuvies; toji vis slydo iš jų glėbio ir vos neištrūko. Tobijas norėjo apsigręžti ir bristi į krantą akmens, kad galėtų pribaigti ešerį, bet Katrina irzliai nustūmė jį į šalį, užsimojo – ir šveitė žuvį ant kranto. Tobijas girdėjo, kaip ši atsitrenkė kaži kur į krūmus.

Kurį laiką jisai spoksojo į Katriną vos ne pasibaisėjęs. Ji džiūgaudama juokėsi. Ko gera, net nesuprato, kodėl jis buvo toks išsigandęs.

Jis jai nieko neaiškino, tik nuskubėjo į krantą ieškoti žuvies.

Tobijas jos nerado. Aiškiai girdėjo tekšnojimą ir uodegos smūgius į žemę, bet krūmai šioje vietoje buvo tokie tankūs, kad ir negalėjo tuoj pat surasti. Tada šovė jam į galvą paimti valą ir su juo ištraukti žuvį iš tankumyno. Akmeniu jis rengė galą žuvies kankynei.

Staiga Katrina atsirado šalia jo. Ji buvo jau susirinkusi savo drabužius, bet dar neapsirengusi, ir šluostėsi jais. Akyse blyksėjo pašaipa, kai ji atkragino galvą, kad džiūtų plaukai.

– Kodėl tu taip padarei? – paklausė jis priekaištingai. – Jokia gyvastis neturi taip kentėti.

Katrina juokėsi; skambus, švelnus juokas, rodos, pernelyg ilgai aidėjo per ežerą. Ji kaži kaip pasikeitė, galvojo Tobijas. Juodu dažnai būdavo prie ežero, bet dabar jis pajuto, jog tokios Katrinos dar nebuvo matęs: oda, padengta smulkučių vandens lašelių audeklu, mirguliavo kaip šilkas, ir jos veidas tartum degė. Mergaitės žvilgsnis jį jaudino, ir jis dėl to gėdijosi, nes galvoje vis dar griaudėjo elgetaujančio vienuolio žodžiai.

– Kodėl taip padarei, kvaily tu? – paklausė jinai, kai sausai išsišluostė plaukus ir nerūpestingai nusviedė dra-

bužius ant žemės. – Pasižiūrėk dabar, kaip ji atrodo! Tu gi sutraiškei jai galvą. Bjauru.

Bet jos balse nebuvo girdėti piktumo ar pasidygėjimo, veikiau pašaipa, o blizgesys akyse...

Tobijas nežinojo. Jis tik žinojo, kad jam nepatiko. Greitai nusuko žvilgsnį ir vėl pažiūrėjo į negyvą žuvį. Katrina buvo teisi – iš žuvies galvos buvo telikusi kruvina košė. Jis atsistojo, įmetė akmenį į vandenį ir nuėjo prie ežero nusiplauti rankų.

Tobijas girdėjo, kaip Katrina sekė paskui, ir po akimirkos vandenyje šalia savęs pamatė jos atvaizdą. Tačiau jis neištarė nė žodžio, tik pernelyg ilgai ir smarkiai trynė rankas ir tada atsitiesė vis dar nežiūrėdamas į ją. Kas gi dabar Katrinai atsitiko?

Kai jis norėjo grįžti į krantą, Katrina ištiesė ranką ir tvirtai sulaikė jį. Jos akys nepaprastai blizgėjo, kai jis pažvelgė į ją. Katrina juokėsi, bet taip, kaip dar niekada iki šiol.

Tobijas neryžtingai nustūmė jos ranką, trumpai šyptelėjo ir kone tekinas pasileido kranto link. Katrina juokėsi. Bet jau nebandė dar kartą sulaikyti, tiktai sekė iš paskos ir tylėdama žiūrėjo, kaip jis mėgino iškrapštyti meškerės kabliuką. Pirštus vėl taip išsiterliojo, kad antrą kartą turėjo eiti prie vandens nusiplauti.

– Ar duosi man gabalėlį? – paklausė Katrina, kai jisai grįžo.

Tobijas klausiamai į ją pažiūrėjo.

– Savo žuvies, – paaiškino jinai. – Aš alkana.

Tobijas dvejojo. Buvo sumanęs pasiimti žuvį namo, nes buvo gan didelė, būtų užtekę visai šeimynai vakarienei. Bet gal tada būtų turėjęs pasakyti, kam taip sutraiškė vargšą gyvį. Jis truktelėjo pečiais ir linktelėjo.

– Ji ir tau priklauso, – tarė jisai. – Mudu ją drauge pagavome.

Tobijas išdarė žuvį, atskyrė gabalą baltos mėsos nuo ašakų ir žiūrėjo, kaip Katrina atsikando. Ji akimis ir jį paragino, bet Tobijas visai nebuvo išalkęs. Priešingai – buvo tikras, kad šitos žuvies negalėtų nuryti nė mažiausio kąsnelio, kad ir koks būtų alkanas.

Katrina, kad ir kaip ten būtų, rodos, nepripažino tokių kliuvinių. Ji valgė greitai, beveik godžiai, lyg būtų buvusi marinta badu ir nebūtų praėję to keleto valandų, kai ji kartu su Tobijo šeima sukirto sočius pietus.

Kai ji baigė valgyti, Tobijas padėjo žuvį ant plokščio akmens krante (jis tvirtai pasiryžo ją čia pamiršti, kai juodu susiruoš eiti namo) ir žvilgtelėjo į dangų. Saulė buvo beveik pradingusi už medžių.

– Ko tu ieškai? – paklausė Katrina.

– Jau nedaug laiko, – atsakė Tobijas. – Mes... greitai turėsime kilti namo.

– Žinoma. – Katrina nusišypsojo, praėjo pro jį ir atsisėdo į minkštas samanas miško pakraštyje. – Bet dar kiek pabūkime. Taip gražu čia šį vakarą.

Tobijas neprieštaravo, truputėlį padelsęs atsisėdo šalia. Jis pats nesuprato, kodėl jam visiškai nebesinorėjo čia būti. Juk nebuvo jokio reikalo skubėti – buvo vasara, ir jeigu jis galvojo apie sceną turgaus aikštėje, tai iš tikrųjų nebuvo ko ypač anksti parsirasti namie. Tikriausiai tėvas jau bus girdėjęs apie atsitikimą su elgetaujančiu vienuoliu ir ims jam priekaištauti.

Katrina staiga, lyg būtų jis garsiai išsakęs savo mintis, tarė:

– Tu manai, kad jis pamišęs?

– Kas?

– Keliaujantis pamokslininkas. – Katrina pakėlė galvą, pažvelgė į dangų ir prisiglaudė jam prie peties. – Aš turiu galvoje, kaip jis kalbėjo... Ar tu matei jo akis?

Tobijas pastėro.

– Kokios gi tos akys?

– Buvo piktos, – atsakė Katrina. – Aš dar niekada nebuvau mačiusi tokių akių. Manau, jis beprotis.

Ji prisiglaudė ir Tobijas apglėbė ją rankomis. Katrina vis dar buvo šlapia, drėgmė skverbėsi pro jo marškinius ir jį pradėjo krėsti drebulys. Čia, pavėsyje, buvo jau lyg ir žvarbu, Katrinai turėjo būti šalta. Jis nesuprato, kodėl ji vis dar neapsirengia.

– Be to, aš girdėjau, kaip tavo tėvas šiandien rytą kalbėjosi su Barteliu. Apie jį.

– Apie pamokslininką? – nustebo Tobijas.

Katrina linktelėjo.

– Jisai sakė, kad kunigas būsiąs labai piktas. Hegenvaldas nekenčia tokių, kurie tik pasirodo ir kursto žmones.

– Jis gi nieko nesukurstė, – tarė Tobijas kiek pagalvojęs.

– Bet glumina žmones. Sako, kad jie neturi teisės būti laimingi. Tai blogai. Kokią prasmę turi toks gyvenimas? Visada tik baimė... – Ji patylėjo ir pridūrė: – Ar tu jam būtum pasakęs?

– Ką? – paklausė Tobijas.

– Kad mes jau mylime vienas kitą, nors...

Tobijas nustebęs pakėlė galvą ir pažvelgė į ją. Katrina buvo labai rimta. Ir tik dabar jisai suprato. Tuojau pasidarė aišku, kodėl jinai žiūrėjo į jį taip išgąstingai, o paskui taip piktai. Argi iš tikrųjų manė, kad jis išduotų jų paslaptį – įniršusiam pamokslininkui?

– Žinoma, ne, – atsakė jis tokiu balsu, kurs turėjo reikšti pasipiktinimą, bet skambėjo tik įžeidžiamai.

– Kurį laiką aš taip maniau, – pasakė Katrina. Ji bandė nusišypsoti, bet nepavyko ir visai nelauktai turėjo kovoti su ašaromis. – Aš to bijojau.

– Nesąmonė, – tarė Tobijas. – Aš tavęs kaip tik...

– Aš manau, jie išvarytų mane iš čia, – toliau kalbėjo Katrina, visai tyliai, drebančiu balsu.

– Nesąmonė, – dar kartą pasakė Tobijas. – Kodėl jie turėtų išvaryti?

– Nes tai, ką mudu čia darome, yra nuodėmė, – labai rimtai atsakė Katrina. – Tu juk žinai, ką tėvas Hegenvaldas sakė apie kūniškus malonumus. Kad jie draudžiami. Ir kad Dievas nubaus tuos amžinu prakeiksmu, kurie jiems pasiduos.

– Jeigu jie išsiskirs nuodėmėje, – atsakė jis vaikiška logika. – Bet mūsų tai neliečia. Mes juk tuoksimės, ar ne? Aš manau, mes priklausome vienas kitam ir...

Katrina ištiesė rankas, prisitraukė jo galvą ir pabučiavo.

Buvo kaip ir anais kartais, ir vis dėlto visiškai kitaip. Jos lūpos buvo švelnios ir šiltos kaip visada, bet jaudulys augo jame, lyg tai būtų pirmas kartas, kai ją liečia ir kelia ranką paglostyti jai krūtinę, – taip jis drebėjo. Visas jo kūnas virpėjo, kiekvienas narelis, rodos, degė liepsnose, o iš susijaudinimo strėnose beveik tvinksėjo skausmas.

Katrina dūsavo, užmerkė akis ir nugrimzdo ant nugaros į samanas kartu traukdama ir jį. Pirštai slydo jo pečiais, nagais kabinosi į nugarą ir vienu mostu nuplėšė jam marškinius, tuo metu Tobijo rankos slinko jos kūnu, tvirtu, plokščiu pilvu ir dar toliau žemyn, link tamsaus uždrausto trikampio tarp jos šlaunų, kurio paliesti iki šiol ji dar nebuvo leidusi.

Šiandien ji leido tai daryti.

Vikriai Katrina nutraukė jam kelnes ir glostė jį, iš pradžių lengvai, paskui vis greičiau ir stipriau, kol iš jaudu-

lio jis sudejavo ir pasisuko, ir praėjo tik kelios akimirkos, kai jis išsiliejo ant jos šlaunų.

Išsigandęs ir susigėdęs Tobijas atsitiesė ir įsmeigė žvilgsnį į ją, akimirką ir toji žiūrėjo taip pat išsigandusi kaip ir jis. Bet paskui nusišypsojo, ir kai jis norėjo kaži ką pasakyti, dar kartą prisitraukė jį ir užspaudė lūpas bučiniu.

Katrinos rankos glamonėdamos slinko jo nugara. Vėl per jo kūną šūstelėjo saldus drebulys. Jis buvo laimingas. Jie priklausė vienas kitam. Gyvenimas žemėje jau nebuvo vien kančios ir vargai, ne, ir šioje žemėje buvo galima rasti lopinėlį dangaus karalystės. Jis kiek pakėlė galvą, bučiavo jos lūpas ir užmerktas akis ir prisiglaudė kakta prie jos kaklo.

Tobijas svaigo iš laimės.

Staiga kaži kas trenkė jam į nuogą nugarą, ir jis net riktelėjo iš skausmo.

Vienu šuoliu Tobijas pašoko, staigiai apsisuko, bet ir vėl parpuolė gavęs kitą, dar stipresnį smūgį į veidą. Jisai suklupo ant Katrinos kojų, stipriai trenkėsi pakaušiu į šaknį ir valandėlę gulėjo apsvaigęs. Burna prisipildė kraujo. Tamsi migla bangavo jam akyse.

– *Prakeiktieji*! – riaumojo balsas, kurs jam pasirodė siaubingai pažįstamas. – *Velnio vaikai! Jie drįsta čia ištvirkauti ir Viešpačiui Dievui spjaudyti į veidą?!*

Tobijas bandė atsikelti, bet nepavyko. Rankose nebebuvo jėgos. Kraujas tekėjo iš burnos, ir jis vos nepakvaišo iš skausmo. Lyg per tamsų rūką matė milžinišką tamsią figūrą, kuri lyg piktoji dvasia išniro iš tirštos miglos ir grėsmingai pasilenkė prie Katrinos. Mergaitė inkštė iš baimės, rietėsi ir dešine ranka prisidengė veidą, o antrąja bandė užsidengti krūtinę.

– Paleistuve! – riaumojo vienuolis. – Pragaro liepsna tave tesudegina! Jūs nusidedate Dievui! Drįstate man akyse pasirodyti ir savo šlykščius geismus tenkinti!

Jis pasilenkė, šiurkščiai pagriebęs už plaukų pastatė Katriną ant kojų ir kita ranka rėžė jai skambų antausį, net jos galva atsitrenkė į medį. Katrina riktelėjo ir parpuolė, bet vienuolis tučtuoj vėl ją pakėlė ir užsimojo dar vienam smūgiui.

– Palik ją ramybėje!

Tobijas lyg per stebuklą vėl pašoko ant kojų. Jis nelabai ir pajuto, kaip įgavęs jėgos greitai pripuolė prie pamokslininko ir krito jam ant rankos, dar nespėjus šiam rėžti antro smūgio.

Staigiai užpultas vienuolis susvyravo. Jis paleido Katriną; ši inkšdama susirietė į kamuoliuką; pamokslininkas bandė nusipurtyti Tobiją ir tada ėmė laisvos rankos kumščiu jam tvoti.

Tobijas gavo du tris stiprius smūgius, ir jo jėgos išseko. Suinkštęs iš skausmo jis paleido vienuolio ranką ir suklupo ant kelių. Elgetaujantis pamokslininkas spyrė jam. Spyris buvo per greitas ir blogai apskaičiuotas, todėl nepataikė vaikinukui į veidą, kliuvo tik į petį.

Tobijui pasidarė bloga. Pamokslininkas riaumojo apie pragarą ir prakeiksmus, bet vaikinas jau nebesuprato jo žodžių; petys ir galva neapsakomai skaudėjo nuo smūgių, ir vienintelis dalykas, apie kurį jis dar galėjo galvoti, buvo absurdiškas klausimas, kaip jis iki šiol dar neprarado sąmonės ar nenumirė. Tada išgirdo rėkiančią Katriną, ir garsas jį vėl sugrąžino į tikrovę. Dejuodamas pasikėlė ant alkūnių, atgalia ranka nusibraukė nuo veido kraują ir pamėgino bent kiek susigaudyti. Viskas, ką jisai matė, buvo du nelygūs šešėliai, vienas – tamsus ir didelis, ant-

ras – mažas ir šviesus, – juodu grūmėsi tarpusavyje. Katrina rėkė kaip pamišusi.

Tobijas rankomis grabinėjo žemę ir užčiuopė lazdą. Tada pašoko ir dar kartą puolė prie vienuolio. Su nevilties jėga čiupo jį, nutempė nuo Katrinos į šalį ir rėžė lazda. Nuaidėjo šaižus klyksmas. Tobijas užsimojęs vėl tvojo, ir pajuto, kad lazda atsitrenkė į kažkokį keistą minkštą daiktą, ir tada vėl nuaidėjo riksmas, toks pilnas nenusakomo skausmo, kad Tobijas išsigandęs šūktelėjo ir atšoko atgal.

Pamokslininkas susverdėjo. Jis laikė susiėmęs veidą rankomis ir rėkė; tas riksmas buvo toks siaubingas, kad Tobijas tokius garsus buvo tik iš žvėrių gerklių girdėjęs, kai tie pajusdavo skerdiko peilį. Pro vienuolio pirštus plūdo raudonas, tirštas kraujas.

Sutrikęs Tobijas pažiūrėjo į save – stovėjo priešais Katriną plačiai išsižergęs, ją saugodamas ir laikė lazdą abiejose rankose. Tik lazda buvo ne lazda, bet jo meškerykotis.

Tada elgetaujantis vienuolis atitraukė rankas nuo veido, ir dabar iš Tobijo išsiveržė nesuvaldomas, laukinis klyksmas.

Vienuolis jau nebeturėjo akių, tik dvi baisias, kraujuojančias žaizdas.

Katrina taip pat suriko ir pasibaisėjusi užsidengė veidą rankomis. Tobijas susverdėjo ir išmetė sukruvintą meškerykotį. Vienuolis klykė kaip išprotėjęs; jo balso stygos galėjo trūkti. Svirduliuodamas ir aklai grabaliodamas aplinkui jis praėjo pro Tobiją, taip arti, kad būtų galėjęs beveik jį pačiupti, atsimušė į medį ir parpuolė. Tada ėmė lyg apsėstasis siautėti. Kumščiais pliekė žemę, rovė samanas, šaknis ir svaidė į šonus, ir dar vis rėkė ir rėkė.

Tobijas stovėjo lyg sustingęs. Jis jau nebešaukė; net ir nekvėpavo, tiktai įspitrino akis į tą sudarkytą veidą, į baisias žaizdas, jo padarytas tam vyrui. Jisai suluošino žmogų, atėmė jam brangiausią dalyką, kokį tik begalėjo turėti, išskyrus sielos išganymą: akių šviesą.

Betgi jis to nenorėjo!

Tobijas norėjo rėkti. Norėjo pripulti prie jo, apkabinti ir supurtyti, norėjo jam pasakyti, kad tai buvo baisus nelaimingas atsitikimas, bet negalėjo. Kūno nareliai jo jau nebeklausė. Jisai savo kūną panaudojo piktam – nužudyti, ir prarado teisę prašyti jį paklusnumo.

Rėkdamas vienuolis vėl pašoko ant kojų. Jo veidas vis labiau ir labiau tvino krauju, kraują gėrė abitas, krauju buvo išterliota žemė, jis buvo parkritęs, kraujas raudonai dažė jo kumščius, kuriais jis aklai švaistėsi aplink save. Šaukdamas nusvirduliavo link ežero ir parpuolė paslydęs ant šlapio akmens. Tobijas išgirdo šiurpų garsą, kai vienuolio galva trenkėsi į akmenį. Tas garsas sukrėtė iki kaulų smegenų ir galėjo reikšti tik viena: mirtį.

Tobijas nesujudėjo. Kaip sukaustytas spoksojo į ištįsėlį tamsiu abitu, po jo galva vanduo ėmė dažytis rausvais ruožais.

Vėliau, – netgi apžiūrėjus lavoną ir tikrai nustačius, kad jis mirė prasimušęs galvą, o nenuskendo, netgi neabejotinai patvirtinus, kad apskritai visa tai buvo tik šiurpus nelaimingas atsitikimas, – netgi po to Tobiją graužė priekaištai. Jis nebūtų galėjęs jo išgelbėti; bet ko sau neatleido visą gyvenimą, tai to, kad jis nė nebandė jo gelbėti.

Tobijas tiesiog stovėjo vietoje ir glaudė prie savęs Katriną, jie kartu laukė, kol mirštantysis vis labiau ėmė silpti ir galop visiškai nurimo.

4

Tobijas nesiryžo pasmerktos mirti Katrinos perkelti į savo kambarį, kaip kad buvo iš tikrųjų nusprendęs. Ji buvo per silpna, todėl turėjo būti slaugoma čia pat, vietoje. Breseris buvo kaži kur prapuolęs, – ko gera, kad nulėktų tiesiai pas grafą ir pasiskųstų dėl keisto inkvizitoriaus savavaliavimo, – bet jo žmona liko, ir nors ši buvo pratarusi vos vieną žodį ir į Tobijo klausimus atsakinėjo tik „taip“ arba „ne“, vis dėlto padėjo jam pagal išgales rūpintis mirtinai sergančiąja. Jau Tobijas buvo rūpestingas, bet ji dar labiau – aptvarkė Katrinos žaizdas, nuvalė purvą nuo kūno ir vis pakeldavo jos galvą, kad atsargiai įvarvintų vieną kitą šalto vandens lašą. Bandymas pamaitinti piene pamirkyta duona baigėsi tuo, kad Katrina kankindamasi pravimo. Tobijas iki pat vakaro nebuvo tikras, ar ji išgyvens vieną dieną.

Tobijas nežinojo, kaip reaguotų, jeigu jinai mirtų. Jis paprasčiausiai atmetė tokią galimybę, nors ji ir buvo taip arti. Atrodė, kad likimas po septyniolikos metų leido jam vėl surasti Katriną, bet tik tam, kad taptų jos mirties liudininku.

Arba jos budeliu.

Juk iš tikrųjų jis atvyko į Buchenfeldą atlikti savo – inkvizitoriaus pareigų. Privalėjo patikrinti netiesioginius įkalčius, surengti apklausą ir tada Dievo vardu pranešti savo sprendimą. Jo uždavinys buvo nustatyti, ar dirbo ragana Buchenfelde piktus darbus, ar ne?

Ragana, vardu Katrina.

Bet visus šiuos blaivius samprotavimus jis greitai nuvijo į šalį. Savo šventąja inkvizitoriaus pareiga jis turėtų rūpintis tada, kai tam ateis laikas – ir jeigu Katrina ištvers šią dieną.

Bet stebuklas, dėl kurio jis meldėsi taip, kaip dar niekada nebuvo meldęsis per visą savo gyvenimą, įvyko: ji dieną ištvėrė; atslinkus vakarui būklė truputėlį pagerėjo. Karštis nukrito, kūnas vis dar buvo karštas, bet jau nebedegė lyg iš vidaus svilinamas kamuojančios ugnies, ir širdies dūžiai šiek tiek sulėtėjo. Galbūt dar buvo vilties. Galbūt.

Pagaliau jie ryžosi išgabenti ją iš bokšto. Marija atnešė antklodę ir vilnonį apsiaustą; juo susupo drebantį kūną, o baimė suteikė Tobijui jėgų nešti, bet Katrina buvo beveik kaip skeletas, aptrauktas karščio.deginama oda, ir nežinia kodėl dar gyveno.

Tobijas atnešė ją į kambarį, kur Breseris jam pačiam buvo paskyręs, paguldė į lovą ir pats atsisėdo šalia ant nepatogaus krėslo. Tada prigrasė Marijai nieko pas juos neįleisti, netgi savo vyro ar grafo. Ši pažadėjo bent jau pamėginti tą padaryti, ir tai iš tikrųjų buvo daugiau, negu jisai galėjo laukti. Tobijas aiškiai suprato, ką jis daro moteriai, versdamas jam padėti. Jeigu jau ne grafo pyktį, tai mažų mažiausiai savo vyro apmaudą tikrai užsitrauktų, ir už tą pagalbą brangiai užmokėtų, vėliausiai tada, kai Tobijas vėl paliktų miestą. Tačiau netgi šitas suvokimas neįstengė pralaužti pykčio ir bejėgiškos nevilties sienos, kuri buvo apsupusi jo mintis.

Buvo tiktai Katrina.

Jis galvojo vien apie ją, ir kai tik bandė pagalvoti, kokie klausimai jam dar neduoda ramybės, mintys tučtuojau grįždavo prie jos. Nesitikėjo kada nors ją vėl sutiksiąs; taip, per pastaruosius septyniolika savo gyvenimo metų jis ginė bet kokią mintį apie ją, kad išsivaduotų iš skausmo, sekiojančio paskui. Šią naktį jis nesudėjo akių, valanda po valandos sėdėjo ant taburetės šalia lovos, lai-

kė jos ranką ir kartais pakeisdavo drėgnus rankšluosčius; juos Marija buvo uždėjusi jai ant kaktos ir kojų.

Tobijas viską išgyveno dar kartą – kiekvieną valandėlę, kai jie būdavo kartu, iki pat baisiosios pabaigos. Galiausiai atsitiko lygiai taip, kaip Katrina tą vakarą miške buvo išpranašavusi: jie išvarė ją. Ir pridarė jai didelių blogybių.

Rytui brėkštant Katrina, iki tol nuo karščio neatgavusi sąmonės, užmigo giliu, ramiu miegu, ir jo patyrimas slaugant ligonius jam sakė, kad turėtų praeiti nemažai laiko, kol ji pabus. Vis dėlto Tobijas liko prie lovos, kolei lauke jau visiškai prašvito. Tada pakilo ir pavargusiais žingsniais išslinko iš kambario.

Namuose jau nebebuvo tylu. Iš apatinio aukšto skverbėsi Breserio ir jo žmonos balsai; atrodo, juodu ginčijosi. Tik dabar Tobijas pajuto, koks yra nusikamavęs. Skaudėjo nugarą, degė akys, o burnoje jautė šleikštulį. Lipdamas laiptais žemyn susvirduliavo ir staiga panoro būti toli nuo čia, saulėtame savo vienuolyno rožių sode Liubeke. Kartkartėmis Tobijas keikdavo savo pareigas ir jį imdavo graužti abejonės Dievu ir pasauliu.

Breseris su žmona buvo kambaryje, kur jisai vakar valgė. Durys buvo ne visai uždarytos ir Tobijas galėjo matyti, kad jie abu iš tikrųjų ginčijosi; jo nuostabai, Marija priešinosi kiek tik įmanydama. Jis nesuprato žodžių, nes buvo begal pavargęs ir negalėjo sutelkti dėmesio. Nuleidęs pečius nuboglino toliau, išskėstais pirštais atstūmė duris ir pasisveikindamas linktelėjo Marijai, kai ši nutilo pusiau žodžio ir atsisuko į jį.

– Labas rytas, tėve, – tarė jinai. – Kaip jums sekasi?

Tobijas šyptelėjo.

– Gerai, – atsakė. – Manau, kad ji ištvers.

Breserio veidas sulig šiais žodžiais dar labiau apniuko, bet jisai susilaikė nieko nepasakęs, tik piktai nužvelgė Tobiją ir tada nusisuko į langą. Lauke šen ten šmirinėjo žmogystos, ryškioje ryto saulės šviesoje jos atrodė kaip paslaptingi lakstantys šešėliai.

Tobijas nuvijo mintis, priėjo prie stalo ir nusikamavęs susmuko ant kieto suolo. Atsirėmė alkūnėmis į stalo lentą, pabuvo kurį laiką susiėmęs veidą rankomis ir tada lėtai perbraukė pirštais akis. Akys degė, tartum kas būtų šliūkštelėjęs rūgšties. Jis pats nesuprato, kodėl toks pavargęs. Ši naktis tikrai nebuvo pirmoji, kai neteko sudėti bluosto. Bet jis jautėsi taip, lyg būtų nemiegojęs visą savaitę.

– Gulkitės, tėve, – tarė Marija. – Jūs mirtinai pavargęs. Aš paklosiu jums savo lovą.

Tobijas nuleido rankas, dėkingai šyptelėjo ir papurtė galvą.

– Labai malonu, – tarė jis, – bet nebūtina. Atnešk man šlakelį vandens ir šio to užkąsti, tai ir viskas, ko man reikia.

Marija neprieštaravo ir nuėjo išpildyti jo pageidavimo.

Breseris pasiliko.

Jis neatsisuko į Tobiją, stovėjo išsitempęs, sukryžiavęs už nugaros rankas. Tobijas ilgai žiūrėjo į jį, paskui atsikrenkštė. Breseris nenoromis atsigręžė ir pažvelgė į vienuolį. Jis vis dar tylėjo.

– Na, ką pasakė grafas? – paklausė Tobijas.

Storulis žybtelėjo akimis ir nervingai mostelėjo ranka, lyg būtų vaikęs įkyrią musę.

– Aš jus prašau, Breseri, – pavargusiu balsu tarė Tobijas. – Jūs buvote pas grafą, kai išėjote iš bokšto. Ką jis pasakė?

– Nieko, – atsakė Breseris. – Šiaip ar taip, nedaug ką. Bet jis buvo įtūžęs.

– Tuo aš visai tikiu, – tarė Tobijas. Jis norėjo, kad jo balsas neatrodytų toks išvargęs. – Bet ir aš esu įtūžęs. Kai tik užvalgysiu, jūs mane nuvesite pas jį. Man reikia su jūsų ponu persimesti keliais žodžiais.

Dabar Breseris tikrai išsigando. Kurį laiką jis bejėgiškai spoksojo į Tobiją, taip, kone pasibaisėjęs, tada išlemeno:

– Tai... tai neįmanoma.

– Kodėl gi ne? – paklausė Tobijas.

Breseris delsė. Staiga jis nebeišlaikė ramiai stovėjęs, ėmė nervingai treplenti nuo vienos kojos ant kitos.

– Nes... aš manau, nėra reikalo, – vapėjo jisai. – Jis čia ateis. Aš... aš turiu jums perduoti, kad jis apie pietus turi būti čia, nori su jumis pasikalbėti.

– Aš galiu nueiti tą kelią už jį, – tarė Tobijas. – Nuveskite mane pas jį. Vakar, rodos, sakėte, kad nelabai toli, ar ne?

– Su arkliu – taip, – paskubom atsakė Breseris. – Pėsčiomis bus visos dienos kelias, jeigu ne daugiau.

– Aš galiu joti, – ramiai tarė Tobijas.

– Bet grafo ten jau nebėra. Aš manau, jis... jis tikrai jau bus išjojęs, kad pakeliui dar aplankytų vieną kitą kaimą. Mes tikrai su juo apsilenktume, patikėkite manimi.

Tobijas atsiduso. Breseris buvo netikęs melagis veikiausiai dėl savo kvailumo. Tik nedaugelis žmonių suprato, kad melas iš tiesų yra menas, ir tik vienas kitas gudruolis įsigudrino jį įvaldyti. Jeigu jis būtų nepavargęs, tai nieko nelaukdamas kaip reikiant atskaitytų Breseriui pamokslą.

– Na gerai, – tarė Tobijas, ir Breseris garsiai atsikvėpė. – Tada aš palauksiu grafo būtent šičia. Tikriausiai taip

bus visai gerai. Jūs galėtumėte man aprodyti miestą, kol jis atvyks. O aš galėsiu pasikalbėti su kai kuriais žmonėmis. Na, taip, – pridūrė, kai Breseris norėjo apsisukęs išeiti, – ir dar kai kas.

Breseris sustojo. Jo žvilgsnis vėl tapo pasalūniškas.

– Kas gi?

– Man šio to reikia vienai užduočiai atlikti.

Breseris pakreipė galvą.

– Kokiam reikalui?

– Mums reikia gydytojo, – atsakė Tobijas. – Tikro gydytojo, o ne šitos grafo žolininkės. Ligonės būklė labai sunki. Aš noriu būti tikras, kad jinai išgyvens.

– Ragana?

– Katrina Ferkolt, – lediniu balsu atšovė Tobijas. – Ar aš galiu jumis pasitikėti, kad jūs pasiųsite ką nors į Liūneburgą?

– Kelias... kelias labai tolimas, – išsisukinėdamas lemeno Breseris. Tobijas aiškiai galėjo matyti, kaip dirbo jo kakta, kai jis ieškojo sau žodžio. – O aš dar gerai ir nežinau, kur mes rasime gydytoją...

– Kodėl jums nepasiuntus pas tą patį, kur čia yra buvęs vasarą pasirūpinti Ferkoltu? – pertraukė jį Tobijas. – Būkite ramus, aš atsilyginsiu jam už paslaugą.

– Ne todėl, – išpyškino Breseris. – Tiktai... į Liūneburgą visos dienos kelias, kad ne daugiau, ir...

– Tada duokite pasiuntiniui arklį, – tarė Tobijas. – Suraskite patikimą žmogų. Ir įkalkite jam į galvą, kad aš jo laukiu grįžtant iki vakaro – ir su gydytoju. Jūs pats būsite atsakingas, jeigu jis laiku negrįš.

Breseris tvardėsi, nervingai gniaužė rankas.

– Dovanokite, garbingasis tėve, bet ar jums neatrodo, kad per daug jau stengiatės taip besirūpindamas? Aš manau, ji, šiaip ar taip, mirs. Raganos deginamos.

Tobijas įsmeigė į jį žvilgsnį. Kiek įmanydamas stengėsi, kad tik nepradėtų šaukti, bet pats jautė, jog nelabai gali suvaldyti savo veidą. Breseris išblyško ir per pusę žingsnio atsitraukė atgal.

Ramiai, kiek tik begalėdamas, Tobijas pasakė:

– Raganos deginamos, tai tiesa, Breseri. Jeigu jos yra raganos. Jeigu tikrai įrodyta, kad jos yra sudariusios sandėrį su velniu. Kai joms surengiamas teismas ir viskas pasveriama už ir prieš ir paskirtasis inkvizitorius yra padaręs išvadą, kad ji iš tikrųjų kalta. Aš esu čia, kad visa tai ištirčiau. Juk negaliu spręsti apie mirusią, ar ne taip?

– Ne, tėve, – sustingęs atsakė Breseris. – Dovanokit. Aš maniau...

– Eikite ir pasiųskite pasiuntinį, – šaltai nutraukė jį Tobijas. – Ir prašom niekur neprapulti. Kai tik pavalgysiu ir truputį pailsėsiu, norėčiau pasišnekėti su kai kuriais žmonėmis.

Breseris dar valandėlę spoksojo į jį su vos slepiama neapykanta, bet daugiau nepasakė nė žodžio, išėjo ir Tobijas liko vienas.

Nuovargis tarytum banga ritosi per jį visą; tai buvo ypatingas nuovargis, kurs nebūtų leidęs užmigti, jeigu būtų jam pasidavęs. Pagunda padėti galvą ant rankų nors trumpam, tik akimirką užmerkti akis buvo didelė. Kartu jis jautė baimę, nes juto, kad už jo vokų, prietemoje, dar kažkas tykojo: kaži kokia tamsa, juodesnė už naktį be mėnulio.

Kas tai buvo per mintys? Ar tikrai jo paties?

Tobijas išsigandęs pašoko. Širdis bildėjo, akių vokai buvo sulipę; pilnas baimės jisai suvokė, kad vis dėlto buvo užmigęs, nors veikiausiai tik akimirką. Ir kaži kas... buvo pasikeitę.

Tada jisai suprato: Breseris išeidamas neuždarė lango. Neaiškios žmogystos, šmirinėjančios gatvėje, dabar tyliai stovėjo – ir žiūrėjo į jį pro atvirą langą.

Tai buvo trys dideli, keisti žmogėnai, vaiduokliškos jų akys spoksojo į jį. Tobijas jautėsi taip, tarytum anų žvilgsniai būtų palikę ant jo odos lipnius atspaudus. Vien tik žinojimas, kad jisai, – nors tai buvo tik kelios akimirkos, – sėdėjo čia bejėgis ir buvo varstomas šitų niūrių žvilgsnių, sukėlė jam nemalonų jausmą.

Tobijas nuvijo mintį, atsistojo ir linktelėjo žmogystoms lauke. Iš pradžių tos nepaisė, tada apsisuko – viena po kitos ir visos vienodai, lyg būtų kokios apeigos – ir nuėjo į šalį. Keista, galvojo Tobijas. Ir kraupu.

Mintyse jis paragino save susitvardyti. Situacija buvo gan sunki jau ir be to, kad pradėtų matyti ir vaiduoklius. Jis turėjo išlaikyti blaivią galvą. Bet šį pasiryžimą veikiau galėjai įsivaizduoti, negu iš tikrųjų taip padaryti. Pernelyg daug buvo nutikę per tas kelias valandas, jam esant šitame klaikiame Buchenfelde.

Tobijo praeitis jį pasivijo; vienu vieninteliu atsitiktiniu mostu nubraukė viską, kas buvo tarp tos baisiosios dienos prieš septyniolika metų ir vakarykščios. Ką bus sumanęs jo Dievas ir Kūrėjas su juo padaryti? Kokiu nepaprastu keliu Jis jį veda? Tobijas pabandė sukaupti savo mintis maldoje, bet jau po keleto žodžių pajuto, kaip mintys nusprūdo. Šita vieta jį trikdė, vieta be bažnyčios; jo vienuolynas ir vyskupas buvo toli. Tada jis ėmė galvoti apie tai, ką turėjo patirti kankiniai, į kuriuos buvo nutaikyti pagonių akmenys, ir apie tai, kad Dievas tiesai visada turėtų nutiesti kelią.

Pagaliau atėjo Marija ir atnešė valgyti. Net nesukalbėjęs padėkos maldos jis viską sukirto lig paskutinio kąs-

nio. Valgė ramiai. Nebuvo jau taip skubu pasišnekėti su žmonėmis. Gal net geriau, jeigu pirmiau pasikalbės su grafu ir tik paskui su jo valdiniais.

Staiga tarpduryje pasirodė Breseris. Permetęs akimis storulis įsitikino, kad Tobijas jau baigė valgyti, tada kryptelėjo galva atgal.

– Padariau, ką buvote įsakęs, pone. Pasiunčiau berniuką su skubia žinia į Liūneburgą. Bet aš negaliu pažadėti, kad jis grįš ligi temstant. Kelias tolimas, o saulė jau dvi valandos kaip patekėjusi.

Tobijas susilaikė neatsakęs. Jis visiškai neturėjo noro vėl ginčytis su Breseriu. Slapčiomis labai apgailestavo priėmęs pasiūlymą apsigyventi po jo stogu. Bet ieškotis kitos prieglaudos ir dėl to leisti jam džiūgauti taip pat nenorėjo.

Taigi jis pavargęs tik linktelėjo, ne visai grakščiai atsikėlė ir nepasakęs nė žodžio pro Breserį išėjo iš kambario. Prieangyje vėl sustojo.

– Tai pavedžiokite mane kiek, – tarė jis. – Dar yra laiko, kolei laukiame grafo.

– Jūs norite... su kokiu konkrečiu žmogumi pasikalbėti? – paklausė Breseris.

Tobijas paneigė.

– Paprasčiausiai parodykite man miestą. Aš paskui nuspręsiu, su kuo pasikalbėti.

Tai buvo ne pirmas kartas, kai jis vadovavo raganų teismo tyrimui. Iš patyrimo žinojo, kad kartais geriau pasikalbėti ne tik su liudytojais, kurie jau laukdavo jo atvykstant. Šiems būdavo gerai įkalama į galvą, ką turi sakyti.

Iš tikrųjų Breseris atrodė kiek nusivylęs, nes tik abejingai gūžtelėjo pečiais.

– Kaip norite, – tarstelėjo striukai ir praėjo pro šalį.

Tobijas, išėjęs iš namo, sustojo, prisimerkęs žvilgtelėjo į labai stiprią ryto saulės šviesą ir giliai atsiduso. Tačiau vietoj vėsaus, gaivinančio ryto oro jis vėl jautė tą bjaurų dvoką. Regis, virš miesto kabojo gaubtas šlykščių kvapų, tokių aštrių ir salsvų, kad jam bemaž užėmė kvapą ir sukėlė skrandyje vėmulį.

– Dieve brangiausias! – tarė jis. – Taip baisiai dvokia!

Breseris linktelėjo.

– Taip. Šiandien ypač blogai. Priklauso nuo vėjo. Dažniausiai nupučia bjaurų kvapą tolyn nuo miesto, bet kartais kaip tik neša čia. Taip kaip šiandien. – Jis dygėdamasis susiraukė ir pažiūrėjo į Tobiją, tarytum būtų laukęs pritarimo tam, ką toliau pasakys. – Ačiū Dievui, kad ne kiekvieną dieną esti taip blogai. Bijau, kad anksčiau ar vėliau teks palikti miestą. Niekas negali to ilgai ištverti.

– Bet kas gi, visų apaštalų vardan, kelia šitą dvoką? – paklausė Tobijas.

– Pelkė, – atsakė Breseris.

– Jūs man jau esate sakęs, – suirzęs atkirto Tobijas. – Aš jus klausiu, kas tai per pelkė?

Breseris patylėjo valandėlę.

– Gal pats ją apžiūrėsite, – tarė jis. – Sunku čia ką ir pasakyti. Kelias netolimas, – pridūrė matydamas, kad Tobijas abejoja. – Galėtume prieiti prie jos pavėjui.

– Kodėl gi ne? – gūžtelėjo pečiais Tobijas.

Kuo labiau tas dvokas kėlė jam pasibjaurėjimą, tuo labiau klausė save, kas gi taip žvėriškai dvokia. Smarvė ėjo tarytum iš pragaro skylės, kur siautėjo pats Liuciferis, arba kaip iš mūšio lauko, virš kurio savo negailestingą ranką ištiesė mirtis.

– Eime.

Tobijas pašiurpo, kai Breseris pasuko ta kryptimi, iš kur pūtė vėjas, ir šleikštus puvėsių tvaikas trenkė tiesiai į juos. Sulig kiekvienu žingsniu dvokas darėsi vis bjauresnis. Tobijui jau rodėsi, kad ir vėjas virto puvėsiais; storos, tirštos tų pelėsių gleivės kabojo tarp namų ir viską buvo aptraukusios lipniu sluoksniu.

– Kaip jūs čia ištveriate? – paklausė jis dygėdamasis.

Breseris gūžtelėjo pečiais.

– Ne visada taip blogai, – tarė jis. – Kartais net visai nesijaučia – o ilgainiui prie to žmogus ir pripranti.

Tobijas tuo abejojo. Taip galėjo atsiduoti pragare, kur prarastos žmonių sielos pasmerktos amžinosioms kančioms. Bet jis nieko neatsakė, laikė ranka užspaudęs nosį ir stengėsi kvėpuoti tiktai pro burną. Po to, kai juodu perėjo pylimą ir buvo jau palikę miestą, dvokas kiek susilpnėjo. Tobijas sukalbėjo trumpą padėkos maldelę; jam pačiam toji maldelė tada atrodė juokinga. Buvo daug sunkesnių išbandymų, kuriuos galėjo skirti Kūrėjas.

Breseris pasuko į vakarus, kad apeitų Buchenfeldą dideliu lankstu. Jų tikslas buvo mažas miškelis, nuo miesto pusvalandis kelio. Kadaise jis turėjo priklausyti didžiajai ąžuolų giriai, dengiančiai kraštą, paskui prieš kelis šimtmečius buvo pradėta kirsti medžiai ir rauti kelmai, kad galima būtų pasidaryti dirbamos žemės. Daugelis žmonių tada patraukė į rytus, ten apsistodavo ir įkurdavo miestus. Kartais keliaujantys dainininkai pasakodavo apie tai arba apie žygius į Šventąją Žemę, kai Gotfrydas Bujonietis norėjęs išvaduoti Jeruzalę, ir tada Tobijas norėdavo būti gimęs kitokiais, neramiais laikais.

Breserio rankos mostas atitraukė jį nuo minčių. Priešais save Tobijas pamatė suskeldėjusias, aštriabriaunes uolas; tos tarytum kuprotas milžiniško drakono skeletas riog-

sojo ant žemės. Tačiau miškas buvo užkariavęs ir šitą uolų kalną, iš plyšių augo maži medeliai ir augalai. Akmenų luitai buvo apkermėję. Ir vėl gamta laimėjo pergalę prieš žmogaus kūrinį. Jie vos stūmėsi į priekį, nes krūmai darėsi vis tankesni, tarytum spygliuota siena, už kurios tūnojo paslaptis. Tačiau kaip tik iš šitos tankynės veržėsi tas pragariškas dvokas; dabar jis ir vėl sustiprėjo.

Tobijas klausiamai pažvelgė į Breserį, bet susilaukė tiktai gūžtelėjimo pečiais, tad nieko ir nepasakė. Kai juodu prisiartino prie miško per dvidešimt trisdešimt žingsnių, dominikonas pamatė, kad krūmuose yra terpė: per mišką buvo pramintas siauras takas; Breseris greitai pasuko link jo.

Diena liko už jų. Visiškai tamsu nebuvo, bet senų medžių vainikai virš galvų karojo tokie tankūs, kad pro juos prasiskverbusi saulės šviesa buvo virtusi pilkai žalsvu mirgėjimu. Aplinka Tobijui labai nemaloniai priminė miško properšą, kur jis buvo radęs raganų ratą. Nuo minties, kad čia galbūt jau šimtmečiais iš tikrųjų nebuvo pasirodžiusi Dievo šviesa, jį šiurpulys nukratė. Vienuolis jautėsi taip, tartum įžengęs į pasaulį, kur žmogui nėra ko ieškoti. Turbūt šis bjaurus dvokas tai – įspėjimas toliau neiti.

Staiga Breseris sustojo ir atsisuko. Neištarė nė žodžio, tik reikšmingai mostelėjo ranka, bet ir Tobijas beveik tuoj pamatė, ką šis norėjo jam parodyti.

Tik per trumpą žingsnį nuo Breserio kelias baigėsi kaip nukirstas ir nėrė į gilumą.

Po jais tįsojo pelkė.

Stingdamas iš siaubo Tobijas žengė prie Breserio ir pasižiūrėjo žemyn.

Tai buvo beveik apskrita, gerų dvidešimties žingsnių

skersmens dauba iš to paties sueižėjusio uolienų akmens, kurs buvo viso šito miško pagrindas. Senais laikais čia galėjo būti paprasčiausias ežeras, o dabar buvo ne kas kita, kaip pragaro duobė: dvokiantis, žalsvai raibuliuojantis bizalas, užklotas supuvusių lapų ir rudų dumblių sluoksniu. Nors ežere nebuvo matyti jokio nutekėjimo ar intako, jame vienur kitur raibuliavo mažytės bangelės, ir vis kildavo naujas, šleikštulį keliantis dvoko gūsis. Pačios uolos čia, kol jų nesiekė vanduo, rodos, buvo virtusios puvėkliais. Žalsvai rudi dumbliai tarytum voratinkliai buvo apraizgę akmeninės daubos sienas; nereikėjo turėti labai daug fantazijos, kad galėtum įsivaizduoti bjauriausius padarus, kurie pajėgtų gyvalioti po viršutiniu supuvusios balos sluoksniu.

Tobijas kurį laiką stovėjo sustingęs ir įsmeigęs akis žemyn į tamsų birzgalą. Tai ne pirmasis negyvas ežeras, kurį jam teko matyti, bet jis negalėjo prisiminti, kad būtų kada matęs ką nors šlykštesnio. Tai buvo tarsi pragaro lopinys ant žemės.

– Šventasis Dominykai, kas gi čia nutiko? – sušnabždėjo jisai ir pakėlė akis į dangų.

Jo klausimas, tiesą sakant, nebuvo skirtas Breseriui, bet storulis vis tiek atsakė.

– Raganos darbas.

Tobijas atsisuko. Per greitumą ant glitaus akmens vos neprarado atramos ir turėjo griebtis šakos, kad vėl atgautų pusiausvyrą.

– Ką jūs čia šnekate?

– Teisybę, tėve, – ramiai atsakė Breseris. Jo balse buvo girdėti atkaklumas, o kartu ir įsitikinimas; ir tai Tobiją išgąsdino. – Čia raganos darbas. Ir dar ne viskas, ką jinai yra pridariusi, bet šitai turbūt blogiausia. Iš anksto

aš jums nieko ir nesakiau. Norėjau, kad pats savo akimis pamatytumėt.

Tobijas tylėjo. Nežinojo, ką dabar turėtų pasakyti. Breserio žodžiai buvo visiškai beprotiški, bet šis buvo tvirtai įsitikinęs jų teisingumu.

– Iki praėjusios vasaros čia buvo ežeras kaip ežeras, – toliau kalbėjo Breseris. – Vanduo nebuvo labai geras. Dvokė ir buvo kartus, net gyvuliai jo negerdavo. Bet buvo vanduo. – Jis trumpai patylėjo, kad žodžiai padarytų įspūdį. – Tada praėjusią vasarą jinai ėmė vaikščioti į mišką. Eidavo ten dažnai ir vis nakčia. Kartais galėjai girdėti... garsus.

– Garsus?

Breseris truktelėjo pečiais.

– Nagi triukšmą. Nepaprastą triukšmą. Šauksmus, bet ne žvėrių. Ir šviesos buvo matyti.

– Ar jūs matėte? – paklausė Tobijas. – Ar pats girdėjote?

– Aš – ne, – atsakė Breseris. – Bet kiti matė. Jie patvirtins, jeigu juos paklausite. Ir kai tik ragana pradėjo čia vaikščioti, vanduo ėmė pūti. Ir galų gale pavirto tuo, kuo dabar yra. – Jis bjaurėdamasis susiraukė. – Praėjusią žiemą iš tvarto ištrūko avis ir pasiklydo. Įkrito šičia. Bet pajėgė išsikapstyti ir vėl parsirado namie. Tačiau kitą rytą buvo negyva. Ar bereikia jums dar daugiau įrodymų, kad ji iš tikrųjų yra ragana?

Tobijas tylėjo. Breserio žodžiai jo nesukrėtė – šitas žmogus buvo kvailys, ir jeigu Katrina čia net vaikščiodavo, tai toli gražu dar nebuvo įrodymas, kad ji būtų kaži kuo prisidėjusi prie šito baisaus ežero pasikeitimo. Priešingai, Tobijas tiesiog negalėjo įsivaizduoti, kaip žmogus įstengė padaryti taip, kad visiškai normalų ežerą pavers-

tų atmatomis; bet vis dėlto jam kėlė siaubą pats ežero reginys. Telkinys buvo užnuodytas. Netgi medžiai, augantys aplink uolų kūgį, buvo beveik ligoti. Jie galėjo nunykti dar prieš metus. Greičiausiai sunyks ir visas šitas miškas.

Jis norėjo atsisukti ir užduoti Breseriui dar vieną klausimą, bet lyg ir pastebėjo aname krante kaži ką judant. Smalsaudamas atidžiau pasižiūrėjo į tą pusę – ir tik paskutinę akimirką sulaikė riksmą.

Tarp medžių stovėjo mirtis.

Trumpą valandėlę ji aiškiai stirksojo tėvui Tobijui prieš akis, aukštai iškilusi, didžiulė būtybė, apsikarsčiusi juodais skarmalais ir su dalgiu dešinėje rankoje. Stovėjo pasirėmusi į dalgio kotą. Veidas buvo išblyškęs – balta blėsčiojančių kaulų kaukė, kur žibėjo tuščios klaikios akiduobės, nosis – gili skylė, o burna – žiojėjantis plyšys.

Netrukus pamėklė dingo. Net lapas nesujudėjo toje vietoje, kur ją prarijo krūmai. Tobijas išsigandęs persižegnojo ir prašnabždėjo Jėzaus Kristaus vardą. Breseris suglumęs pažiūrėjo į jį.

– Kas jums yra?

– Nieko, – atšovė Tobijas. – Aš maniau, kad... mačiau kaži ką judant... kaži ką... bet negali būti.

Jo balsas trūkinėjo ir paties ausyse skambėjo šaižiai. Mintys apsivertė. Tai buvo mirtis, kurią jis matė ten, anapus, dėl to tikrai nebuvo jokios abejonės. Juodoji pjovėja stovėjo tenai ir žiūrėjo į jį, ne į Breserį, ne į mišką, ne į pelkę, bet į jį. Ar jinai buvo atėjusi įvykdyti bausmės? Ar jinai jam parodė Katriną tik todėl, kad pasakytų, jog jo laikas jau baigėsi?

– Kaži kas? – pakartojo Breseris raukdamas kaktą. – Gal koks žvėris? – Ir jis išsigando. – Miškuose yra vil-

kų. Jie retai pasirodo, o čia, tiesą sakant, – niekados, bet gal tai...

– Joks vilkas, – nutraukė jį Tobijas. – Nebuvo čia jokio žvėries.

– Tai kas gi tada?

– Niekas, – atsakė Tobijas. – Galbūt... man pasirodė. Šitas... dvokas veda mane iš proto. – Jis staiga apsisuko ir mostelėjo į kelią. – Eime. Aš jau pakankamai prisižiūrėjau.

Breseris, dar kurį laiką dvejodamas, spoksojo į jį, tada truktelėjo pečiais ir pasislinko į šalį jo-praleisti.

Ir už Breserio iškilo dar viena, didesnė būtybė, balta, blėsčiojanti tarp juodų uolų; jos rankose blizguliavo plienas, aštrus kaip skustuvas, jis...

Tobijas suprato savo klaidą likus vos akimirkai, kai jis galėjo visiškai prarasti savitvardą ir tiesiog paleisti gerklę.

Būtybė už Breserio buvo ne mirtis. Ji nebuvo apsikarsčiusi juodais skarmalais, bet apsisiautusi ilgu, ligi kulkšnių berankoviu apsiaustu, mūvėjo vilnonėmis kelnėmis, buvo su auliniais batais ir neryškiais šarviniais marškiniais. Veido balkšvumas buvo ne negyvų kaulų, tiktai keistos kepurės spalvos, o blizgantis plienas buvo ne dalgis, bet dvipusio kardo ašmenys; be jokios makšties, laikomas vien paprasčiausios kilpos, kardas kabojo ant vyriškio diržo.

Vyras, – jisai stovėjo kelio šešėlyje taip, kad Tobijas negalėjo matyti jo veido, – apžiūrinėjo Breserį ir jį; ir kai Breseris taip pat atsisuko, irgi išsigandęs krūptelėjo, tik dėl visiškai kitos priežasties, Tobijas tatai suvokė po akimirkos.

– Ponas! – tarė Breseris. Tada nusilenkė, nervingai žengė žingsnį atgal ir kurį laiką ieškojo žodžių.

– Ponas? – Tobijas žiūrėjo į jį raukydamas kaktą. Tai buvo?..

– Grafas, tėve, – užsikirsdamas pralemeno Breseris. – Grafas Teovulfas.

– O jūs, man regis, esate tėvas Tobijas, – pridūrė anoji būtybė šešėlyje.

Tėvas Tobijas nustebęs linktelėjo, žengė žingsnį priešais grafą ir vėl sustojo dar kartą žvilgtelėti anapus ežero. Argi buvo įmanoma, kad... ne. Neįmanoma, kad Teovulfas būtų galėjęs stovėti anapus, pereiti daubą ir nepastebėtas išdygti už jų – neįmanoma per tuos kelis akimirksnius, kur buvo prabėgę.

– Aš nebuvau ten, anapus, – tarė tuo metu Teovulfas.

– Jūs...

– Girdėjau jūsų žodžius, taip, – pertraukė jį Teovulfas. – Aš nesiklausiau jūsų, jeigu jūs taip manote. Tai buvo visai atsitiktinai. – Tobijas išgirdo tylų, ne itin malonų juoką. – Jūs esate ne pirmasis, kurs tampate tamsių šios vietos burtų auka, tėve. Daugelis čia mato daiktus, kurių nėra. Man regis, tai priklauso nuo ežero. Iš vandens kyla blogi garai, jie sujaukia sąmonę. Eime geriau iš čia. Yra malonesnių vietų, kur galima pasikalbėti.

Tobijas neprieštaravo – kas gi jam beliko daryti, nes ir Teovulfas, ir Breseris greitai apsigręžė ir pasuko atgal, net nelaukdami jo atsakymo.

Tobijas garsiai atsiduso, kai jiė paliko mišką ir vėl įžengė į saulės šviesą. Dvokas ir čia visur tvoskė, bet toliau jau nebuvo toks troškus kaip prie pat ežero, ir dabar jis pajuto, kaip tenai buvo vėsu. Jisai sužvarbo. Nugara ir rankos pasidarė kaip žąsies oda.

Sustiręs Tobijas ėmė trinti žastus rankomis, užrietė galvą ir žiūrėjo į saulę, tarytum jos aiškioje, beveik bal-

toje šviesoje būtų radęs paguodą. Tik po netrumpos valandėlės vėl nuleido žvilgsnį ir pažvelgė Teovulfo ir Breserio linkui; jie buvo paėję kelis žingsnius į priekį ir pusbalsiu kalbėjosi. Tiksliau tariant, Breseris kalbėjo, o Teovulfas klausėsi, retkarčiais linktelėdamas galva ir, beje, neišleisdamas iš akių Tobijo.

Grafas Teovulfas buvo labai aukštas, stambus vyras, toks kūno sudėjimas ir tvirtos rankos darė jį senesnį, negu iš tikrųjų jis buvo. Veidas platus, visai nenutukęs, o skruostai glotniai nuskusti, kas Tobiją truputėlį nustebino. Iš po paikos baltos skrybėlės, – greičiausiai ją nešiojo prisidengti nuo saulės, – kyšojo juodžiausių, kokius tik Tobijas kada nors buvo matęs, plaukų sruoga. Akys slėpėsi po tankiais antakiais.

Tai buvo labai guvios akys. Tobijas, vos tik susidūręs su jo žvilgsniu, tuojau suprato, kad tos akys nieko nepraleidžia, o už jų slepiasi nepaprastai aštrus protas.

Apskritai grafas nė iš tolo neatitiko to vaizdo, kurį buvo apie jį susidaręs. Jis buvo dar gana jaunas, tikrai ne daugiau penkiasdešimties, ir nedarė visagalio tirono įspūdžio, valdančio šalį geležine ranka. Jo apdaras buvo tinkamas, netgi, gali sakyti, paprastas; vienintelį papuošalą – sunkų antspaudinį žiedą suraizgytu aukso simboliu nešiojo ant kairės rankos nykščio.

– Ar patenkintas? – staiga paklausė Teovulfas.

Iš pradžių Tobijas buvo taip nustebintas, kad netgi nieko neatsakė. Teovulfas tyliai nusijuokė, nutraukė Breserio žodžių tėkmę nežymiu, bet įsakmiu mostu ir lėtai prislinko prie jo.

– Ar jūs patenkintas tuo, ką išvydote? – paklausė jisai. – Aš manau, kad jau susidarėte tam tikrą nuomonę apie mane po viso to, ką jums teko patirti ir pamatyti. Ar ji sutampa su tuo, ką dabar matote?

Tobijas krūptelėjo, kai jam pasidarė aišku, kaip begėdiškai buvo įsispoksojęs į Teovulfą. Jis bandė gelbėtis juoku.

– Atleiskite, – tarė Tobijas. – Aš buvau tik... šiek tiek sutrikęs... ir nustebintas. Breseris sakė, kad jūs pasirodysite tik per pietus.

– Breseris yra paikius, – draugiškai atkirto Teovulfas. – Aš liepiau jam paprašyti jus kartu su manimi papietauti. – Jis atsiduso, metė į storulį pašiepiamą žvilgsnį ir mostelėjo ranka. – Tu gali eiti, Breseri. Aš palydėsiu tėvą Tobiją atgal į miestą. Eik ir pasakyk savo žmonai, kad paruoštų gerą porciją savo nuostabių kepsnių.

Breseris nutolo taip greitai, kad atrodė, lyg būtų nuo grandinės paleistas. Tobijas buvo nustebęs, kaip tasai įstengė savo trumpomis mažomis kojomis taip skuosti. Kai jis žiūrėjo Breseriui įkandin, jam krito į akis, kad grafas buvo atėjęs ne vienas: per akmens metimą nuo jų stovėjo du vyrai tamsiais apsiaustais. Truputį nuošaliau buvo trys pabalnoti žirgai su gūniomis ir sunkiais odiniais balnais.

– Gaila, nežinojau, kad galime čia susitikti, – tarė Teovulfas, sekdamas jo žvilgsnį. – Būčiau paėmęs dar vieną žirgą.

– Kelias juk ne toks ir tolimas, – atsakė Tobijas.

– O einant ir plepėti geriau, – pridūrė Teovulfas. – Jūs teisus, tėve. Taigi pasišnekėkime. Turime apie daug ką pakalbėti. – Jis ir dabar visai nelaukė jokio prieštaravimo, tiktai pamojo abiem vyrams sekti jį ir tėvą Tobiją ir pasuko miesto linkui.

Tobijas dvejojo. Pirmąjį susitikimą su grafu jis kitaip įsivaizdavo. Nors paslapčiomis ir džiaugėsi, kad jie tučtuoj nepuolė ginčytis, bet Teovulfas savotišku būdu kaip-

mat perėmė pokalbį. *Jis* diktavo Tobijui apie ką šnekėti, o ne atvirkščiai.

– Iš kur jūs žinojote, kad mes esame šičia? – paklausė Tobijas, kai juodu neskubėdami vienas šalia kito ėjo atgal į Buchenfeldą – tik ne ta pačia kryptimi, nes tai būtų reiškę vėl patekti į dvokiantį vėją.

– Prie pelkės? – Teovulfas gūžtelėjo pečiais. – Visai nežinojau. Mačiau judu einančius į mišką. Ir pamaniau, kad Breseris jums parodys pelkę. Kiekvienas, kuris čia atkeliauja pirmą kartą, tenai nueina. Ar padarė jums įspūdį?

Tobijas lyg ir mostelėjo ranka.

– Koks kitas žodis geriau tiktų, – tarė jisai.

– Sukrėstas? – Teovulfas nusikvatojo.

Šis vyras vis labiau erzino Tobiją. Grafas atrodė lyg koks didelis, smagus jaunikaitis. Bet, kita vertus, jo žingsniai buvo tvirti ir pasitikintys, ir kai jis ėjo, ranka buvo uždėta ant kardo rankenos, o žvilgsnis be perstojo šmirinėjo tai šen, tai ten ir apžiūrinėjo priešais plytinčius laukus. Jo kūnas kalba riterių kalba, – sutrikęs galvojo Tobijas.

– Breseris man sakė, kad prieš porą metų ten buvęs paprasčiausias ežeras, – tarė jisai, kai tyla tarp jų ėmė darytis visai nejauki.

– Tas tiesa.

– Tai kas gi nutiko?

Teovulfas pasižiūrėjo į jį ir nusijuokė.

– Argi Breseris jums nepasakė? Ragana jį užnuodijo.

– Na ką jūs! – Tobijas atsiduso. – Iš tokio žmogaus kaip Breseris gali laukti visokių nesąmonių. Bet iš jūsų?

– Pataikaujate man, tėve.

Įtampa tarp jų ėmė mažėti. Tylėdami juodu ėjo toliau. Abu atrodė paskendę savo mintyse ir galvojo vienas apie kitą. Tobijas galvojo apie tai, kad jis dar prieš savaitę bu-

vo Liubeko pilyje, mielame vienuolyne, o dabar čia eina drauge su keistuoliu grafu, kursai jį pasitiko. Juk Biblijoje pasakyta: nežinomi Viešpaties keliai.

– Jūs esate teisus, Tobijau, – po kiek laiko užmezgė nutrauktąjį pokalbį Teovulfas. – Breseris paikas. Bet jo paaiškinimas yra geras, kaip ir visi kiti. O tiesa tokia, – aš nežinau, kas nutiko ežerui. Niekas to nežino. – Jis atsiduso. – Nemanykite, kad man buvo lengva. Trys velnio varytojai apžiūrėjo pelkę ir bandė išvaryti dvasias, be to, dar pora alchemikų ir... – Jis patylėjo valandėlę, tada nusijuokė beveik šelmiškai ir pridūrė sakytum kokio sąmokslininko tonu: –... sena žolininkė, kur miške skursta – vienos dienos kelias nuo čia – ir nusimano apie juodąją magiją.

Tobijas nustebęs sustojo.

– Raganavimas? – išsprūdo jam. – Jūs kviečiatės inkvizitorių, kad apkaltintumėte savo miesto moterį raganavimu, o pats naudojatės juodąja magija?

– Katrina lygiai tokia pati ragana, kaip ir aš, – ramiai atsakė Teovulfas. – Arba žolininkė. – Jis ėmė juoktis, pamatęs, kad Tobijas nustebo. – Jūs gi domitės mokslais, ar ne, tėve Tobijau? Ir jūs esate tasai žmogus, apie kurį sakoma, kad suprantate savo sunkias pareigas ir niekada lengvabūdiškai nekeliate kaltinimų.

– Iš kur jūs tai žinote? – nustebęs paklausė Tobijas.

– Aš šiek tiek pasiteiravau apie jus, – atsakė Teovulfas. – Ir jeigu jums tie žodžiai tinka, tai turėtumėte žinoti, kad dauguma tų vadinamųjų juodųjų magijų iš tikrųjų yra ne kas kita, kaip taikomieji mokslai. Jie ne tik supranta, ką daryti, jie gali tą daryti. Tačiau šiuo atveju niekas nepadėjo. Ežeras yra užkerėtas, dėl to nėra nė mažiausios abejonės.

– Aš ne visai suprantu, – prisipažino Tobijas. – Jūs nemanote, kad Katrina yra ragana? Tai kam gi tada mane pasikvietėte?

– Aš to nedariau, – atsakė Teovulfas. – Kai sužinojau, kad Ferkoltas parašė tąjį laišką, buvo jau per vėlu jį sulaikyti. Be to, aš nesu pasakęs, kad laikau ją nekalta. Ji nužudė savo vyrą. Ir galbūt dar kai ką daugiau, – tai parodys tyrimas.

– Aš esu inkvizitorius, o ne valdžios teisėjas, – piktai tarė Tobijas. – Jeigu jau kalbama apie žmogžudystę, kurią reikia išaiškinti, tai kreipkitės į pasaulietinį teismą.

– Aš jūsų nekviečiau, – dar kartą priminė jam Teovulfas. – Bet, šiaip ar taip, esate čia. Ir aš manau, kad jūs tinkamas žmogus šiai užduočiai. Žinoma, galite išeiti ir atiduoti Katriną į teisėjo rankas, betgi jūs žinote lygiai taip pat gerai, kaip ir aš, kad nuosprendis tada tikrai bus paskirtas.

– Tik tada? – paklausė jį Tobijas. – Tai jūs dabar nemanote, kad ji kalta?

– Ji kalta, – patvirtino Teovulfas. – Bent jau taip esu įsitikinęs. Bet aš negaliu lygintis su Viešpačiu ir lemti gyvybę ar mirtį. Ne, ne, tokį nedėkingą darbą aš perleidžiu tokiems žmonėms kaip jūs.

Grafas juokėsi, bet jo juokas skambėjo šaltai ir negailestingai.

– Taigi jūs esate įsitikinęs, kad Katrina nugalabijo savo vyrą? – dar kartą pradėjo Tobijas.

Teovulfas linktelėjo.

– Kodėl? Istorija, kurią man vakar papasakojo Breseris, veikiau panaši į sunkią ligą.

– Arba į lėtą nuodijimą, – pridėjo Teovulfas. – Ferkoltas buvo Buchenfeldo vaistininkas, – ar to Breseris jums nesakė?

– Ne.

– Bet jis buvo. Anksčiau Buchenfelde yra buvęs netgi gydytojas, bet susirgo ir pasimirė. – Teovulfas nusijuokė. – Argi ne keista?

– Nė kiek, – atsakė Tobijas.

Teovulfas truktelėjo pečiais.

– Jeigu visa ta istorija žinoma, tai taip, – patvirtino jis. – Jūs turite žinoti, kad Buchenfeldas beveik dvidešimtį metų išliko nepaliestas jokių sunkių ligų. Niekas sunkiai nesirgo. Pora moterų mirė gimdydamos, daugiau nieko, jokios džiovos, jokių raupsų. Niekas nesirgo, tiktai gydytojas.

– Aš vis tiek čia nematau nieko nepaprasta, – spyrėsi Tobijas, bet Teovulfas nuleido negirdomis priekaištaujančią gaidą jo balse, – arba jos tiesiog nepastebėjo.

Grafas šyptelėjo.

– Jūs neturite humoro jausmo, Tobijau, – tarė. – Gyvenimas toks negailestingas, kad šį tą galima laimėti ir iš jo tamsiosios pusės. Bet grįžkime prie ankstesnės kalbos: gydytojas mirė prieš penkerius metus, o naujas neatvyko.

– Kodėl gi?

– Kuriam galui? – paklausė Teovulfas užuot atsakęs. – Mieste, kur nėra ligų, šundaktarių nereikia, kaip ir dievobaimingai parapijai nereikalingas kunigas, kad žmonės gautų sielų išganymą.

Tobijas krūptelėjo. Grafo žodžiai buvo įžūlūs ir metė negerą šešėlį ant jo tikėjimo. Dabar dominikonas suprato, kaip naivuoliui Breseriui kilo pavojingos ir eretiškos mintys.

– Liko tik Ferkoltas, – toliau kalbėjo Teovulfas. – Jis buvo senas žmogus, bet žmogus su patirtimi. Suprantate,

jisai susigaudydavo. Daugelis tvirtino, kad jis išmanąs gydymo meną lygiai gerai, kaip ir tikras daktaras. Nebuvo jokio reikalo kviesti į Buchenfeldą gydytoją. Buchenfeldas varganas miestas. Žmonės turi tik sau, ir net ne visada. Bet Ferkoltas buvo pats vienas. Ir buvo turtingas.

– Argi jūs ką tik nesakėte, kad Buchenfeldas esąs vargingas miestas?

– Vaistininkai išmano, kaip reikia elgtis su pinigais, – ramiai atsakė Teovulfas. – Čia jokia paslaptis. Po Ferkolto mirties aš liepiau visą jo turtą atgabenti į savo pilį. Progai pasitaikius, galėtumėt jį apžiūrėti. Turtas nemenkas.

– Jūs manote, kad Katrina būtų galėjusi jį nužudyti iš godumo? – paklausė Tobijas.

Nepatiklus jo balso tonas privertė Teovulfą pakelti į jį akis.

– Jūs pažįstate tą moterį, – staiga tarė jisai.

Tobijas valandėlę tylėjo. Buvo, žinoma, beprasmiška tatai neigti – Breseris ir jo žmona turėtų būti akli, kad negalėtų pastebėti, jog jis pažįsta Katriną. Bet jis manė pats pasakysiąs grafui palankesnei progai pasitaikius. Tobijas linktelėjo.

– Kol jūs nepateiksite man tikslesnio paaiškinimo, aš turiu tikėti šiuo motyvu, – kalbėjo Teovulfas. – Ferkoltas leidosi į kelionę Hamburgan tais pačiais metais, kai mirė gydytojas. Grįžęs su savimi parsivedė ir Katriną kaip savo žmoną. Ir dar tais pačiais metais pradėjo sirgti. Istorijos pabaigą jūs jau žinote.

– Betgi visa tai dar joks įrodymas, – atrėžė Tobijas. – Jūs pats sakėte – Ferkoltas buvo jau senas žmogus. Tikriausiai toji kelionė buvo jam per daug...

– ...arba santuokos džiaugsmai, taip, aš žinau, – nutraukė jį Teovulfas. – Jūs gal manote, kad aš pats būsiu

čia viską išgalvojęs? Bet ji nieko prie jo artyn neprileido, netgi kai jisai sunkiai susirgo ir buvo matyti, kad jau ilgai nebegyvens. Ji nė sykio neleido niekam su juo pasikalbėti, net paskutinėmis savaitėmis! O tą naktį, kai jisai mirė, pora mano žmonių ją sučiupo – ant arklio, su nešuliais ilgai kelionei ir balnakrepšiais, pilnais aukso. Ką aš turėjau manyti apie tokį elgesį, jeigu ne tai, kad ji turėjo aiškią priežastį kuo greičiau pradingti iš miesto?

Jis papurtė galvą, sunkiai atsiduso ir mostelėjo ranka taip, tarsi Tobijas būtų norėjęs kaip nors atsikirsti.

– Kai tik išgirdau, kad jūs jau keliaujate čionai, pas mus, liepiau parengti visos šitos istorijos protokolą, tėve Tobijau. Galėsite jį perskaityti ir viską sužinosite. Jūs galite šnekėtis, su kuo tiktai norite. Nemanykite, kad man rūpi ką nors nekaltą pasiųsti ant laužo. Aš tikrai daug duočiau, kad būtų galima rasti geresnį Ferkolto mirties paaiškinimą; taip pat ir visiems kitiems dalykams. Vis dėlto aš esu įsitikinęs jos kaltumu.

– Tai todėl jūs įsakėte jai leisti numirti badu? – piktai paklausė Tobijas.

Teovulfas liūdnai papurtė galvą.

– To aš nedariau, Tobijau, – tarė jis. – Aš daviau įsakymą ją įkalinti, ir tiktai bokštas yra vienintelė vieta Buchenfelde, kur ji buvo saugi.

– Ji?

– Tėve Tobijau, – atsakė Teovulfas beveik suglumęs. – Jūs tikrai nieko nesuprantate. Aš nemanau, kad jinai ragana, bet žmonės čia taip mano. Jie tuo įsitikinę. Būtų ją lėtai pakorę, jeigu nebūčiau jos saugojęs. Žmonės čia – paprasti valstiečiai ir piemenys. Jie ne visada būtinai laukia teisėjo, turi ir savų būdų reikalams tvarkyti.

– Jūsų globa tos moters vos nenugalavo, – tarė Tobijas.

– Žinau, – prisipažino Teovulfas. – Ir man labai gaila. Šita kvaila Breserio moteriškė manęs paprasčiausiai nesuprato – arba nenorėjo suprasti. Įsakiau, kad niekam neleistų prie jos prisiartinti. Bet aš turėjau galvoje, kad niekas neturi teisės atrakinti jos grandinių ar kitokiu tikslu įeiti į celę, o gali tik atnešti jai šviežio vandens ir duonos. Aš Breseriui labai aiškiai pasakiau.

Tai buvo melas. Tobijas žinojo. Jis visiškai tikėjo, kad Breseris tyčia nesuprato savo pono įsakymo, bet jis taip pat matė siaubą Marijos akyse, kai toji išvydo pasigailėjimo vertą belaisvės būklę.

– Aš priekaištauju sau, – kalbėjo Teovulfas. – Turėjau įsitikinti, kad mano įsakymai yra vykdomi. Ar ji išgyvens?

– Manau, taip, – atsakė Tobijas. – Aš jau pasiunčiau gydytojo.

– Tada tikėkimės, kad Breseris nebus toks kvailas ir neatsiųs vietoj jo kalvio, – tarė Teovulfas trumpai šyptelėjęs. Bet išvydęs ledinį Tobijo žvilgsnį tuojau surimtėjo ir pridūrė: – Mano pilyje yra sena moteriškė, ji...

– Žinau, – pertraukė jį Tobijas. – Bet nereikia. Manau, blogiausia ji bus jau ištvėrusi.

Teovulfas pašaipiai linktelėjo galva.

– Suprantu, – tarė jisai. – Jūs, aišku, atsisakysite pasinaudoti juodąja magija.

Į tai Tobijas visai nieko neatsakė. Jį apėmė toks jausmas, tarytum grafas žaistų su juo, taip, kaip žaidė su Breseriu, su jo žmona, galbūt ir su visu miestu.

Teovulfas, rodos, pajuto tą nesmagų vienuolio jausmą ir nelauktai pakeitė kalbą.

– Jūs turite mane aplankyti mano pilyje, tėve Tobijau, – tarė jis. – Parodysiu savo biblioteką. Jums patiks. Be to, pas mane daug patogiau negu Breserio namuose.

Stačiai gėda, kaip jis leidžia jiems nykti. Jeigu norite, galite gyventi pas mane, kol truks jūsų tyrimas.

Tobijas papurtė galvą.

– Bus geriau, jei liksiu mieste, – tarė jis. – Turiu pasikalbėti su daugeliu žmonių. Bet aš tikrai grįšiu prie jūsų pasiūlymo. Įdomu apžiūrėti jūsų pilį.

5

Teovulfas ir Tobijas drauge valgė pietus ir po to, žinoma, dar dvi valandas sėdėjo ir šnekučiavo – apie imperiją ir kaizerį, apie galingąjį Liubeką ir dominikonus, tik ne apie Katriną. Tobijas apsimetė negirdįs užuominų, kur Teovulfas kalbėdamas vis įterpdavo. Jis pirmiausia norėjo pasikalbėti su Katrina, kol dar nebuvo ko nors prasitaręs apie jųdviejų nutikimus. Pagaliau prigimtis reikalavo savo teisių: Tobijas tikrai ketino pradėti tyrimą Buchenfelde, kai tiktai grafas išvyks iš miesto, bet nuovargis jį bemaž įveikė. Jis nuėjo į savo kambarį ir paleido Mariją, budinčią prie sergančios Katrinos lovos.

Tobijas užmigo, kai tik ši išėjo ir paskui save uždarė duris.

Kai pabudo, saulė buvo jau veik nusileidusi. Visi daiktai kambaryje pasidarė neaiškios, blankios, pilkos spalvos, ir dėl to buvo gana vėsu.

Katrina nemiegojo.

Jis tai žinojo dar nepažiūrėjęs į ją. Tartum būtų jautęs jos žvilgsnį kaip švelnų prisilietimą, kurio ilgai, pernelyg ilgai laukė. Ji buvo mintyse, ir jos akių žvilgsnis, nors dar miglotas nuo karščio, slydo jo veidu, rankomis, visu jo stotu.

Tobijo gerklė buvo kaip užrišta. Jis negalėjo pratarti nė žodžio, sakytum piktoji dvasia būtų atėmusi jam žadą. Tai buvo ji: jo Katrina. Ar jis tikrai tikėjo, kad praėję metai tik šį tą pakeitė, tik šį tą padėjo užmiršti? Tikriausiai – ne. Skausmas aitrino jį, skausmas dėl prabėgusių metų, ir tada jis padarė tą, kas tikriausiai būtų turėję sukelti visą miestą prieš jį; jis palaimino Katriną.

Pagaliau savo ilgą, be atodūsio tylėjimą Katrina nugalėjo. Jos balsas buvo silpnas ir drebantis, ir nuo to Tobijas krūpčiojo, bet tas balsas kartu jam skambėjo kaip angelų muzika.

– Ar tu iš tikrųjų čia? – paklausė ji.

Tobijas nepajėgė tuoj atsakyti. Tiktai šyptelėjo ir jautė, kaip ašaros ima kauptis akyse, ir tada jam dingtelėjo, kad per visą tą laiką jis nebuvo verkęs ar matęs verkiančių savo brolių. Vienuoliai nepažino ašarų.

– Ar seniai tu pabudai? – paklausė jis.

– Seniai, – atsakė Katrina. – Valanda, dvi, pusė... nežinau. Gana seniai.

– Kodėl tu manęs nepažadinai?

– O kodėl turėjau žadinti? – atsakė Katrina. – Nebuvo jokio reikalo. Be to, aš norėjau į tave pasižiūrėti. Tu pasikeitei, bet aš tave tuoj pažinau.

– Praėjo daug laiko, kai...

Katrina užsikosėjo; sausu, kamuojančiu kosuliu, ir jos kūnas kilnojosi po skysta antklode. Tobijas greitai pašoko, griebė vandens ąsotį, stovintį šalia jos ant grindų, ir pripylė puodelį. Katrinos kūnas vis dar degė karščiu, kai jis pakėlė jos galvą ir kita ranka priglaudė puodelį prie lūpų. Ji gėrė dideliais, godžiais gurkšniais. Lūpos buvo suskeldėjusios ir išdžiūvusios. Kai ji puoduką ištuštino, žvilgsniu paprašė Tobiją dar vieno. Jis papurtė galvą.

– Vėliau, – pasakė. – Tu viską tik atgal išpilsi, jeigu dabar taip greit gersi.

– Ar tu išvadavai mane iš kalėjimo? – paklausė jinai.

Tobijas linktelėjo.

– Vis dėlto tai nebuvo sapnas. Aš... aš tave mačiau, kai nuėmei grandines ir mane nuprausei. Bet maniau, kad tai buvo tik vizija.

– Breseris nuėmė grandines, – atsakė Tobijas, – o jo žmona tave nuprausė. Bet aš visą laiką buvau šalia.

Katrina vėl nuleido galvą ant pagalvės ir užsimerkė, ir vienu tarpu Tobijas ėmė nuogąstauti, kad ji vėl gali užmigti, staiga, kaip kartais esti sunkiems ligoniams. Bet Katrina ėmė kalbėti toliau, ir jos balsas buvo netgi stebėtinai aiškus:

– Aš nežinojau, kad tu nuėjai į vienuolyną.

– O aš nežinojau, kad tu tapai vaistininko žmona.

Tada vėl stojo tyla. Kurį laiką atrodė, kad jie esą vieninteliai žmonės Dievo žemėje, nors ir girdėjo garsus gatvėje, ir kartą link jų neaiškiai atsklido Breserio balsas.

– Kaip tu mane suradai? – pagaliau paklausė Katrina. – Ar tau pasakė, kad aš čia esu, ar tu pats mane išgirdai?

– Išgirdau?

– Aš tave šaukiau, – murmėjo jinai. – O Dieve brangiausias, kaip dažnai aš apie tave galvodavau. Jie bandė išdildyti aliai vieną prisiminimą apie tave, bet aš to neleidau. Aš tavęs niekada nepamiršau.

Ir staiga Tobijas suprato, kodėl jo viduje kaži kas taip neapsakomai bijojo, kad neištvers ir galų gale pasakys viską, ką per ilgas valandas praėjusią naktį buvo apgalvojęs. Jautėsi esąs vertas pasigailėjimo, nes ją paliko ir išdegino iš savo atminties.

– Ir aš tavęs nepamiršau, – melavo jis.

– Aš žinojau, – sušnabždėjo Katrina. – Juk tu mane išgirdai, ar ne? Juk neteisybė, kad galima tarpusavyje kalbėtis tik tada, kai esi vieni du. Tu išgirdai, kai aš tavęs šaukiausi.

– Ne, – tyliai ištarė jisai.

Katrina pakėlė vokus ir pasuko galvą.

– Tai tada tik atsitiktinumas, kad tu esi čia?

Jis nuleido akis ir dar kartą pasakė:

– Ne.

Kurį laiką Katrina suglumusi žvelgė į jį – ir tada jos akys parodė, jog ji suvokė tą neįtikėtiną dalyką. Žvilgsnis atitrūko nuo Tobijo veido ir nuslydo paprastu abitu, kuriuo jisai vilkėjo.

– Tu? – sušnabždėjo jinai. – Tu esi... esi... esi...

– Inkvizitorius, taip, – tarė Tobijas. Tardamas šituos žodžius jis nesiryžo pažvelgti jai į akis. – Dominikonų vienuolyno abatas Liubeke gavo laišką, kur buvo kaltinama ragana čia, Buchenfelde. Mane paskyrė ištirti tuos kaltinimus.

Jo gerklė degė tariant šituos žodžius, tarytum jie būtų buvę nedideli aštriabriauniai ginklai, paliekantys kraujuojančias žaizdas. Drebėjo rankos. O mano Dieve, galvojo jisai, ir kam gi tu čia mane atvedei?

Be galo sutrikusi Katrina dar kartą nužvelgė jį – ir tada pradėjo juoktis; kimiu, keistai šaižiu juoku, ir tas juokas sukėlė jai kosulio priepuolį.

– Kas tave taip pralinksmino?

– O Tobijau, ar tu suvoki, kokius tik juokus su mumis gali krėsti likimas? Mes vėl matomės, ir tu visada gelbsti gyvybę, o dabar jie tave pasiuntė, kad sudegintumei mane ant laužo.

– Aš nesu pasiųstas dėl to, – atsakė jisai.

– Jie sako, kad aš esanti ragana, – griežtai atkirto ji. – O inkvizicija raganas juk degina, argi ne taip?

– Jeigu jos tikrai tokios yra, – tada taip, – nenoromis atsakė jis.

Kurį laiką ji žvelgė į jį su nenusakoma veido išraiška, bet paskui linktelėjo ir vėl parodė į ąsotį:

– Ar duosi man dar truputėlį vandens?

Tobijas išpildė prašymą. Katrina ir dabar ištuštino visą puoduką, bet gėrė jau kur kas lėčiau, ir vėl ilgam užgriuvo tyla. Lauke blėso paskutiniai dienos atšvaitai ir Tobijas uždegė žvakę; Marija apdairiai buvo ją padėjusi ant palangės. Žvakė blykčiojo ir pripildė kambarį šiltos šviesos.

– Kaip tu jautiesi? – paklausė Tobijas.

– Nekaip, – atsakė Katrina. – Bet ne taip jau ir blogai kaip vakar. Aš buvau mirusi, kai tu mane ištraukei iš kalėjimo.

Akimirką Tobijui prieš akis šmėstelėjo vaizdas: baltas kaulėtas veidas po tamsiu gaubtuvu, pusiau pasislėpęs tarp tankių brūzgynų.

– Beveik, – tarė jis tyliai.

– Beveik. Bet būtum kokia valanda vėliau atėjęs...

Arba atsigulęs miegoti, kaip buvo pasiūlęs Breseris...

– Bet aš taip nepadariau, – pasakė jisai.

– Tu girdėjai mane, – staiga tarė Katrina. – Tai nebuvo joks sutapimas, Tobijau. Po visų tų metų tu atėjai kaip tik tą valandą. Kiek jau laiko praėjo? Penkiolika metų?

– Septyniolika.

– Septyniolika metų. – Katrina atsiduso. – Pusė žmogaus gyvenimo. – Tada šypsnys perbėgo jos veidu. – Ar turėjai daug moterų po manęs?

Žodžiai pervėrė jį tarsi peilio smūgis. Ši žaizda dar ilgą laiką nebuvo užgijusi, nors prieš dešimtį metų ir buvo nustojęs ją jausti.

– Ne, – atsakė jis paprastai.

Katrina nusišypsojo ir ėmė apžiūrinėti jo abitą.

– Žinoma, tu saugojai nekaltybę. Vienuolis išsižada kūno džiaugsmų.

Taip, jis iškeliavo į Liubeko vienuolyną beveik tuoj pat po to siaubingo vakaro, bet jis buvo jaunas, ir dienos su Katrina jam parodė, kad yra tokia gyvenimo sritis, kuri būtinai turi savo privalumų, tokių pačių, kurias skelbia jį išauklėję rūstūs žmonės pilkais abitais. Jis nebuvo joks šventasis. Nieku būdu nėra taip buvę, kad jis būtų nenorėjęs moters. Jis tik jos nepažino. Todėl duoti įžadus ir jų laikytis jam labai lengvai sekėsi.

Katrina pažvelgė į jį užjaučiamai.

– Ką jie su tavimi padarė?

– Padarė? – Tobijas karčiai nusišypsojo. – Nieko. Nieko kita neliko. Po to vakaro... – Jis padelsė, nurijo kartų gniužulą, staiga sustojusį gerklėje, ir pabandė nusijuokti, bet išspaudė tiktai gergždžiantį garsą.

– Ar mūsų paskutinio vakaro?

– Jeigu tu jį nori taip vadinti... mano pirmoji moterie ir pirmoji žudike – abi tą pačią valandą.

Apačioje trinktelėjo durys, ir netrukus jis išgirdo balsus ir sunkius žingsnius, bildančius laiptais į viršų.

– Čia bus gydytojas, – tarė jisai ir atsistojo.

Katrina išsigandusi pakėlė ranką.

– Nepalik manęs vienos! – paprašė jinai.

– Nepaliksiu, – atsakė Tobijas. – Tuoj sugrįšiu, kai tik jis tave bus apžiūrėjęs. Jeigu nori, palauksiu prie durų. Tau nieko neatsitiks.

Net ir pats to nejausdamas jis kalbėjo tokiu tonu, kokiu buvo įpratęs visada paguosti sunkiai sergančiuosius. Katrina taip pat neprieštaravo, tiktai žvelgė į jį didelėmis išsigandusiomis akimis.

Tobijas dar kartą priėjo prie jos lovos, pasilenkė, paėmė ranką – ir pabučiavo į lūpas.

Kurį laiką jis jautėsi esąs jau nebe suaugęs žmogus, ir ne skurdžiame kambarėlyje tūnojo, bet buvo jaunas, giedojo paukščiai, kažkur tarp medžių leidosi saulė, o priešais jį gulėjo puiki mergaitė, jaunoji Katrina. Akys užmerktos, ilgi plaukai atrodė kaip kokia skraistė, o bučinys, kuriuo jį apdovanojo, buvo saldus ir gundantis.

Tobijas svajojo, bet staiga atsivėrė durys, ir jis pasibaisėjęs suprato, ką čia bedarąs.

Bematant atsitiesė, išsigandęs prispaudė kairę ranką prie lūpų, tačiau dar pakankamai turėjo nuovokumo kita ranka ant Katrinos kaktos padaryti kryžiaus ženklą. Ką jis padarė? Kas gi jam nutiko?

Nepaisydamas uragano, šėlstančio galvoje, Tobijas susivaldęs atsisuko į Breserį ir gydytoją – jie tuo metu įėjo į kambarį. Storasis Breseris žiūrėjo į jį sutrikęs, betgi jis nieko negalėjo pastebėti. Tobijas jau stovėjo nugara į duris. Net nesiteikdamas į jį žvilgtelėti, vienuolis pasisuko į gydytoją.

Tai buvo aukštas, tamsių plaukų vyras, stotas ir rankos – kaip kalvio. Veido bruožai šiurkštūs, bet akys buvo guvios, ramus jų žvilgsnis ne visai tiko prie visos jo išvaizdos. Drabužiai dulkini ir purvini, o pažastyse buvo matyti dideli prakaito lopai. Jis neištarė nė vieno nereikalingo žodžio, tiktai pasveikino Tobiją kiek linktelėjęs ir tada pasiteiravo apie ligonės būklę. Kai Tobijas atsakė, gydytojo žvilgsnis apsiniaukė. Bet ir dabar jis nieko nepasakė, tik atsisėdo ant taburetės greta lovos ir paprašė Tobiją ir Breserį išeiti iš kambario ir atsiųsti jam Mariją.

Breseris tuojau pat pasišalino ir dar ant laiptų ėmė šaukti savo žmoną, tuo tarpu Tobijas neryžtingai kurį lai-

ką stovėjo prie durų. Jis gi buvo pažadėjęs Katrinai čia pabudėti. Bet ji buvo gerose gydytojo rankose. Tasai žmogus buvo garbingas.

Tobijas buvo toks sutrikęs, kaip dar niekada savo gyvenime. Jautėsi taip, tarytum stovėtų ant plono ledo ir girdėtų jį lūžtant; tiktai tas, kad jis nebuvo tikras, kas po tuo ledu: ledinis vanduo ar liepsnojanti pragaro praraja. Drebėdamas pakėlė ranką ir apčiupinėjo lūpas. Šios tarytum degė, ir Tobijas vis dar jautė gundantį bučinio saldumą. Kodėl jis taip padarė? Nepabučiavo jos taip, kaip kunigas ligonį, kaip tėvas savo dukterį. Jis drebėjo. Aplinkui viskas sukosi, o širdis daužėsi taip garsiai, kad jam atrodė, jog turėtų girdėtis visame name. Tai, ką jisai šią valandą jautė, buvo geismas, ne kas kita, kaip nuodėmingas kūniškas geismas. Jeigu Breseris šiuo metu nebūtų atėjęs... Šią mintį jis nutraukė.

Tobijas nuskubėjo į kambarį, įsitikino esąs vienas ir abiem rankomis apglėbė kuklų medinį kryžių, kurį nešiojosi ant kaklo. Suklupo palei langą ant kelių ir ėmė melstis.

Lūpos judėjo be garso. Jis meldė Dievą jėgų, jėgų išlaikyti šitą baisų egzaminą, atsilaikyti prieš pagundą ir nusikratyti blogų minčių; kažkur viduje tos mintys vis augo. Jis privalėjo susidaryti sau aiškų vaizdą: vaizdą apie tai, ką pats pajuto, ir apie tai, kas turėjo įvykti. Dabar jis jau nebebuvo jaunasis Tobijas, tiktai inkvizitorius, turintis atlikti savo pareigas, kad ir kokios nepakeliamos jos jam būtų.

Ilgai jis taip klūpojo ir meldėsi, o mintys raizgaliojosi, sukosi ratu, kol atsivėrė durys, pasigirdo žingsniai, ir jis pakilo.

Tai buvo Marija. Ji nešėsi rankoje degančią žvakę ir jį pamačiusi krūptelėjo; tikriausiai net nežinojo, kad jis čia

bus, atėjo uždegti šviesos. Marija jau norėjo išeiti, bet Tobijas ją sulaikė.

– Negaiškite dėl manęs, – tarė jisai.

– Dovanokit. Aš... nenorėjau jums trukdyti. Nežinojau, kad meldžiatės.

– Aš vis vien jau ruošiausi kilti, – atsakė Tobijas.

Tylėdamas jisai stebėjo, kaip Marija uždegė dvi nedideles žvakes; jos pripildė patalpą jaukios šviesos ir malonaus balto vaško kvapo.

– Ar gydytojas vis dar prie jos? – paklausė Tobijas.

Marija linktelėjo. Ji vengė jo žvilgsnio. Kai Tobijas palietė jos ranką, pastebėjo, kad ši virpa. Tada greitai atitraukė savąją atgal.

– Aš vis dar neprisirengiau jums padėkoti, – tarė jisai. – Atleiskite. Jūs man tiek daug padėjote.

– Aš tik vykdžiau savo pareigą, – atsakė Marija.

– Jūs padarėte kur kas daugiau, – pataisė ją Tobijas. – Mačiau, kaip jūsų vyras žiūrėjo į jus. Nebuvo labai patenkintas. Nubaus jus, kai manęs čia nebebus.

– Nieko, – tarė jinai. – Aš pripratusi prie jo bausmių. Rėkia, šėlsta, o paskui ir vėl nurimsta. Nebijau.

Tobijas ja tikėjo. Ši tyli, kukli, paprasta moteris buvo drąsesnė ir, ko gera, net stipresnė negu jisai. Ir dėl to jam buvo juo sunkiau klausinėti toliau. Jis niekados nemėgo iš žmonių, kurie savaime pasiūlo jam savo pagalbą, reikalauti daugiau, negu jie iš tikrųjų gali duoti. Bet dabar neturėjo pasirinkimo. Marija galbūt buvo vienintelė jo sąjungininkė šitame mieste.

– Ar jūs taip pat tikite, kad jinai ragana? – paklausė Tobijas.

Jo nuostabai, Marija nusišypsojo.

– Ne, – tarė. Ir tada pridūrė tai, kas buvo jam tarsi smūgis į veidą: – Jūs mylite ją, ar ne?

Tobijas įbedė akis į Mariją. Jam rodėsi, kad jis puola giliai giliai, į tamsią prarają, ir nuo jos niekaip negali pabėgti.

– Dievas myli visus žmones, – galop išlemeno jisai. – Ir aš...

– Aš taip nemanau. – Marijos balsas skambėjo švelniai; šypsnys buvo panašus į motinos, kuri žino savo vaiko didžiąją paslaptį ir pažada jam išsaugoti ją savo širdyje. – Jūs mylite ją, kaip vyras myli moterį. Ne taip, kaip kunigas žmogų.

– Ar yra koks skirtumas? – paklausė Tobijas ir suprato, koks paikas ir demaskuojantis buvo jo pasakymas.

– Kartais taip, – atsakė Marija. – Ir gerai, kad taip. Jai reikia to, kurs ją mylėtų. Labiau negu visi kiti.

Tobijui vėl pasirodė, kad žemė ima svyruoti po jo kojomis. Aukščiausiasis Dieve, nieko nebeliko iš to, kas dar prieš kelias dienas yra buvę. Nors tarnyba buvo ir sunki, ramus, jaukus jo gyvenimas buvo visiškai pakrikęs.

– Tu esi teisi, – tarė jis pagaliau.

– Aš niekam nieko neišduosiu, – tyliai pasakė Marija. – Bet jūs turite pasisaugoti. Mano vyras įtarus ir su viskuo, ką jisai tariasi žinąs, tučtuojau skuba pas grafą. Jūs susipažinote su Teovulfu. Jis pavojingas žmogus.

– Aš nieko nebijau, – tarė Tobijas.

– Žinau, – atsakė Marija. – Ir tai mane baugina. Niekados nemanykite, kad grafas niekam vertas, tėve Tobijau. Žmogaus gyvybė jam nieko nereiškia. Jis nežiūrės užsimerkęs, kaip jūs jam viską gadinate.

– Viską gadinu? – pakartojo Tobijas. – Ką jūs turite galvoje?

Marija greitai apsigręžė. Ant laiptų vėl pasigirdo trankūs žingsniai.

– Vėliau, – sušnibždėjo jinai. – Pasikalbėsime vėliau. Šiąnakt, kai mano vyras miegos. Ir dar: jeigu norite žinoti, kiek tiesos yra istorijoje apie raganą, tai neklausinėkite tų, pas kuriuos jus nuves Breseris, bet eikite pas Dervaltą ir jo brolį.

Tada ji greitai žengė žingsnį atgal, atidarė duris ir pridūrė daug garsiau ir kitokiu balsu:

–... kaip jūs pageidausite, tėve Tobijau. Dar galite pasvarstyti.

Breseris įėjo į kambarį ir piktokai pasižiūrėjo, kai pamatė Tobiją ir Mariją drauge.

– Aš tėvui Tobijui pasiūliau, kad galėtume jam šiai nakčiai užleisti mūsų miegamąjį, – pasakė Marija. – Mudu abu pakaitomis galėtume budėti prie ligonės. Bet jis nenorėjo.

Tobijas sulaikė šypsnį. Marija buvo ne tiktai kur kas drąsesnė už savo vyrą, – ji buvo ir gerokai protingesnė.

– Gerai... sumanyta, – atsakė Breseris mikčiodamas ir tokiu tonu, kad tikrai rodė priešingai. – Jūs tikriausiai mirtinai išvargęs.

– Taip, – prisipažino Tobijas. – Bet aš privalau galų gale atlikti savo tarnybines pareigas. Pradėsime tyrimą.

Jo žodžiai akivaizdžiai įstūmė Breserį į keblią padėtį.

– Jau beveik tamsu, – tarė storulis. – Žmonės čia eina anksti miegoti. Būtų geriau, jeigu aš rytoj pavedžiočiau jus dienai brėkštant.

– O, aš visiškai nenoriu būti vedžiojamas, – atsakė Tobijas. – Bus geriau, jei pats susidarysiu vaizdą. Leiskite man paprasčiausiai šiek tiek pasikalbėti su žmonėmis.

– Kaip norite, – nusivylęs atsakė Breseris. – Bet reikės tam laiko.

– Laiko aš turiu pakankamai.

– Šiandien penktadienis, – tarė Breseris. – Grafas man pavedė teismo procesą sekmadienį at...

– Kokį teismo procesą? – šaltai nutraukė jį Tobijas.

– Procesą prieš raganą, – atvirai nustebęs atsakė Breseris. – Jūs gi pats esate sakęs, kad primygtinai reikalausite deramo proceso.

– Teisybė, – tarė Tobijas, – jeigu aš nutarsiu, kad tas procesas bus. – Jis nužvelgė Breserį niekinamu žvilgsniu ir netgi pasistengė savo balsui suteikti tą išdidų toną, kurio šiaip jau labai nekentė. – Aš manau, kad atėjo metas viena ar kita išsiaiškinti, Breseri, – tarė jisai. – Nežinau, kokį vaidmenį jūs čia, mieste, vaidinate, bet man regis, jūsų pono ranka nebuvo labai laiminga, perduodama jums savo valdžią. Yra tam tikri formalumai, kurių aš pats laikausi. Ir tai reiškia, kad pirmiausia turiu įsitikinti, ar šitie kaltinimai yra ne vien tik keista fantazija ar kerštas, ir tik tada nuspręsiu, ar procesas bus. Be to, jūs pats pasirūpinote, kad jūsų belaisvė dabar yra tokios būklės, jog visiškai negali duoti parodymų.

– Čia jūs teisus.

Nei Tobijas, nei Breseris nepastebėjo, kaip į kambarį įėjo gydytojas. Jis atrodė nusikamavęs. Ant marškinių puikavosi kelios naujos dėmės, o jo akys žėrėjo neslepiamu pykčiu.

– Panašu į stebuklą, kad jinai dar gyvena. Kas ja rūpinosi? Jūs, tėve?

Tobijas linktelėjo.

– Tikiuosi, kad nepakenkiau, – tarė jis. – Nesu labai prityręs slaugyti ligonius, bet...

– Visai priešingai, – nutraukė jį gydytojas. Jis priėjo prie stalo, atsisėdo ir sunkiai atsirėmė plaštakomis į sta-

lo lentą. – Sakyčiau, kad jūs išgelbėjote jai gyvybę. Būkite maloni, atneškite man ko atsigerti. Gal stiklą vandens.

Paskutiniai sakiniai buvo skirti Marijai; ši skubiai apsisuko ir išėjo, tuo tarpu jos vyras sustojo tarp durų ir išpūtęs akis priešiškai, drauge su neramia sąžine spoksojo čia į Tobiją, čia į gydytoją.

– Ar ji išgyvens? – paklausė Tobijas.

Gydytojas valandėlę patylėjo. Tada linktelėjo.

– Taip. Šita moteris turi savyje neįtikėtinų jėgų. Kas atsakingas už tai, kad ji buvo taip smarkiai sumušta?

– Nepalankus aplinkybių susiklostymas, – atsakė Tobijas.

Gydytojas abejodamas suraukė kaktą, storasis Breseris taip pat atrodė nustebęs. Tačiau Tobijas buvo nusprendęs, kad tikriausiai nebūsią labai protinga išduoti tai, ką jisai žinąs.

– Nepalankios aplinkybės, šit kaip, – tarė gydytojas. Jis nesmagiai nusijuokė. – Na gerai, galima ir taip pavadinti. Bet man tai nerūpi.

Jis atidarė savo krepšį, pasirausė ir galop nusivylęs truktelėjo pečiais. Tada pažvelgė į Breserį.

– Ar jūs visą Ferkolto turtą nugabenote į pilį, ar grafas pasitenkino tik jo auksą padėjęs į saugią vietą? – pašaipiai paklausė.

– Aš nesuprantu.

– Jai reikia tam tikrų vaistų, – paaiškino gydytojas, – deja, tokių aš čia neturiu. Galėčiau pasiųsti jų parnešti, bet Ferkolto vaistų spintoje turėtų būti visko, ko jai reikia.

Breseris pradėjo nevykusiai trepučiuoti nuo vienos kojos ant kitos.

– Aš... aš nežinau, – pagaliau prisipažino jis. – Grafo

vyrai viską sukrovė į dvi dėžes, dabar jos rūsyje. Galiu pasižiūrėti, ar...

– Tiesiog parašykite, ko jai reikia, – įsiterpė Tobijas. – Paskui aš pats pažiūrėsiu.

– Aš moku skaityti! – išpoškino Breseris. – Aš tuojau sutvarkysiu. Duokite man... lapą, nueisiu žemyn ir pasižiūrėsiu, kol jūs valgysite. Rūsio laiptai pavojingi, – pridėjo nervingai šypsodamasis. – Dvi pakopos kiauros. Jeigu tenai, apačioje, nesigaudai, tai nesi tikras dėl savo gyvybės.

Gydytojas abejodamas pažiūrėjo į jį, tačiau išsitraukė pergamento lapą iš krepšio ir pakraigňojo ten keletą žodžių; Breseris tyliai sau persiskaitė, skaitant lūpos judėjo tarytum sausumoje spurdančios žuvies žiaunos.

– Jeigu jums sunkoka mano rašysena, – tarė gydytojas, – aš mielai eisiu kartu ir pats pasižiūrėsiu.

– Jau viskas gerai, – skubiai atsakė Breseris. – Galiu perskaityti. Čia tik dėl šviesos, mano akys jau nebe pačios gerosios.

Kai jis išėjo, Tobijas sutrikęs pažiūrėjo jam įkandin. Jeigu būtų tam buvęs koks nors pagrindas, tai jis tikrai būtų ėmęs manyti, kad Breseris trūks plyš bandė sutrukdyti, kad jis arba gydytojas neliptų žemyn. Vienuolis uždarė paskui Breserį duris, nuėjo prie stalo ir eidamas metė žvilgsnį pro langą. Lauke buvo tamsu, nors pirštu į akį durk. Nė vienuose namuose nedegė žiburys. Tačiau vienu tarpu jam pasirodė, kad kaži kokia žmogysta šmėstelėjo palei langą.

– Ar tai jis kaltas?

Tobijas ne iš karto suprato gydytojo klausimą.

– Kas?

– Aš klausiu, ar jis taip sumušė šitą vargšę moterį? – pakartojo gydytojas.

– Kaip jūs tai sužinojote? – Tobijas metė paskutinį irzlų žvilgsnį į langą ir atsisėdo.

– Aš gi turiu kaktoje akis ir matau, – atsakė gydytojas. – Be to, Breserį aš pažįstu. Jis yra idiotas, bet kartu ir pavojingas. Kankinti jam tiesiog malonu. Tai irgi priežastis, dėl kurios Teovulfas paskyrė jį seniūnu. Ar tai jo kaltė?

– Nežinau, – prisipažino Tobijas. – Neva tai buvusi klaida. Grafas tvirtina, kad Breserio žmona esanti kalta, nes ji blogai supratusi jo paliepimą. Bet tai yra melas.

– Jie norėjo ją numarinti, – tūžmingai tarė gydytojas. – Žinoma, tai būtų buvęs paprasčiausias kelias.

– Kuriam galui?

– Ja atsikratyti, – atsakė gydytojas. – Antroji galimybė esate jūs, tėve. Bet aš nemanau, kad Teovulfas yra labai jau sužavėtas jūsų pasirodymo.

– Nevisiškai, – pripažino Tobijas. – Jūs išties gerai čia, toje realybėje, gaudotės.

– Aš esu vienintelis gydytojas, kurs retkarčiais pasirodo šioje nykioje vietovėje. Kas gi man daugiau belieka, jei ne šičia gaudytis? – pašaipiai atsakė gydytojas.

Tik po kiek laiko Tobijas apskritai suvokė tai, ką dabar išgirdo.

– Jūs dažnai apsilankote? – paklausė jisai susijaudinęs.

– Kartkartėmis. Žmonės čia atsparūs. Retai serga, o jeigu ir suserga, tai mane kviečiasi dar rečiau. Jie neturi pinigų užsimokėti.

– Tai gal pagaliau jūs esate tas, kuris gydė Ferkoltą?

– Ne, – atsakė gydytojas. – Aš esu tasai, kurs jo negydė. Norėjau, bet jinai mane nuo jo pavarė.

– Bet jūs jį matėte?

– Žinoma.

– Ar jis buvo nuodijamas? – tiesiai paklausė Tobijas.

Gydytojas patylėjo trumpą valandėlę.

– Kiek galiu spręsti, – taip, – atsakė jisai.

– Ką tai turėtų reikšti – kiek jūs apie tai galite spręsti?

– Aš jo kaip reikia neapžiūrėjau. Katrina neleido. Ji puolė kaip furija, kai norėjau jį tiktai paliesti. Bet aš manau, tai buvo nuodai. Nuodai, kurie veikia labai lėtai, bet negailestingai.

– Jūs žinote kokie?

Priešais sėdintysis nusijuokė.

– Ne, tėve. Jeigu ši moteris iš tikrųjų yra apsėsta velnio, kaip šitie kvailiai tvirtina, tai ar jūs galite pasakyti, apie kokį čia demoną eina kalba?

Tobijas sumišęs pažvelgė į jį, ir gydytojas, mostelėjęs ranka, paaiškino:

– Žiūrėkite, až žinau sudėtį ir veikimo būdą keleto šimtų nuodų, ir dar yra keletas šimtų, kurių veikimo aš gerai nežinau, ir tikriausiai tūkstančiai, apie kuriuos iki šiol dar nieko nebuvau girdėjęs. Jeigu būčiau galėjęs apžiūrėti Ferkoltą tuoj po to, kai jisai mirė, tai gal galėčiau jums pasakyti ką nors tiksliau. Bet dabar...

Jis apgailestaudamas gūžtelėjo pečiais.

Tobijas buvo nusivylęs, nors ne taip jau labai. Būtų įžūlu reikalauti iš likimo, kad jam taip lengvai sektųsi. Kiek patylėjęs jisai tarė:

– Aš manau, jūs žinote, kokiu reikalu čia esu?

– Žinoma.

– Tai gal nepalaikysite už bloga, jeigu jus pakviesiu liudininku.

– Kaip tik palaikysiu. Bet aš manau, dėl to jums nepakenksiu.

– Vargu, – atsakė Tobijas šypsodamasis, bet vėl tuojau pat surimtėjo. – Ar jums nesvarbu galbūt nekaltam padėti – arba įrodyti kaltojo kaltumą?

– Aš neteikiu reikšmės ginčui su šituo grafu, – atsakė gydytojas. – Teovulfas yra pakvaišęs. Dar ir pavojingas. Žmonės jo čia bijo kaip maro. Ir turi tam pagrindo.

– Kodėl gi?

Grįžo Breseris ir gydytojas negalėjo atsakyti, jis tiktai giliai atsiduso. Ši tema jo nedžiugino.

Breseris atnešė pilną saują mažų, dulkinų buteliukų ir puodelių; jie buvo apklijuoti siaurais, neišskaitomai prikeverzotais lapeliais. Gydytojas išrinko vieną iš mažiausių buteliukų, jau buvo betiesiąs jį Breseriui, bet paskui padavė Tobijui.

– Iš šito paimti ant peilio galo ir ištirpdyti vandenyje, – pasakė jisai. – Kas dvi valandas.

– Ir viskas?

– Ir viskas, – patvirtino gydytojas. – Vien tik šalti kompresai ant blauzdų; jūs jau juos dedate. Visa kita palikime Dievo valiai.

Tobijas atsargiai įsikišo buteliuką į abito kišenę ir pamatė, kaip Breseris vėl išnešė kas liko – veikiausiai ne atgal į rūsį, nes greitai sugrįžo ir nepasiklausęs prisėdo prie jų, taigi jie negalėjo toliau kalbėti, ką buvo pradėję. Tobijas niršo dėl to. Bet, šiaip ar taip, jisai buvo Breserio namuose. Šis galėjo jį be niekur nieko išginti iš kambario. Gydytojas jau buvo benorįs atsisveikinti, bet mielai nusileido Marijos spiriamas pasilikti ir su jais drauge pavakarieniauti. Marija mokėjo pavaišinti svečią: buvo sorų ir net geras gabalas mėsos; gydytojui jis gan patiko.

Kai jie pavalgė, Tobijas sukalbėjo trumpą padėkos maldelę, ir gydytojas atsikėlė eiti.

– Aš jus dar kiek palydėsiu, – tarė Tobijas ir jau rengėsi atsistoti. Greitai pašnairavęs į Breserio pusę pridūrė: – Pavalgęs aš visada pasivaikštau. Senas įpratimas.

Breseris nutylėjo, bet taip, kad Tobijui buvo aišku, kokios jis yra nuomonės apie tą įpratimą. Storulis bent jau daugiau nebandė dėl kokios kvailos dingsties Tobijo sulaikyti ir palydėjo jį ir gydytoją tik iki savo namų durų. Bet šičia jis sustojo, kresnas šešėlis geltonoje šviesoje, kuri sklido iš namo, kai jie nuėjo žemyn gatve.

Tobijas nejaukiai apsidairė. Naktis buvo labai šviesi ir žvaigždėta; dar diena kita ir bus pilnatis. Ir pelkės dvokas čia jau sumažėjęs. Iš tikrųjų toks vakaras, svarstė jisai, kai galėjai pamatyti, kaip žmonės sėdi prie savo namų, plepa ar paprasčiausiai gėrisi tos valandėlės gražumu. Bet miestas atrodė tarsi išmiręs. Nė vienuose namuose nežibėjo žiburys. Nebuvo girdėti nė garso, vien tiktai Tobijo ir jo palydovo žingsniai. Buvo nejauku.

Kai jie tiek jau nutolo nuo Breserio namų, kad Tobijas buvo tikras, jog jų nebeišgirs, tiktai tada jis nutraukė tylą.

– Atleiskite, jeigu aš primygtinai reikalauju, – tarė jisai, – bet... jūs dar neatsakėte į mano klausimą.

Gydytojas pasižiūrėjo į jį nelėtindamas žingsnio. Jis buvo atjojęs, bet arklį paliko miesto pakrašty, kur tas galėjo paėsti ir sukaupti jėgų grįžti atgal.

– Kokį klausimą?

– Ar jūs tikite, kad Katrina ragana?

Trumpas šypsnys šmėstelėjo gydytojo veide.

– Atsiprašau, tėve, – atsakė jisai perdėtai mandagiai, – betgi jūs to net neklausėte, iki šiol.

– Ar iš tiesų – ne? – dar perklausė Tobijas, puikiai dėdamasis nustebęs.

– Ne. Bet aš vis tiek noriu į jį atsakyti: nežinau. Mano pareigos ne tokios, kad galėčiau sau leisti spręsti apie šiuos dalykus.

– Žmonės čia...

– Žmonės yra kvailiai, jie viską kartoja kaip papūgos, ką grafas ar Breseris jiems sako, – netikėtai šiurkščiai pertarė jį gydytojas. – Kita vertus, juk vaikai ir kvailiai visuomet sako tiesą, argi ne taip?

Tobijas buvo nusivylęs. Iš šito žmogaus jis tikėjosi daugiau pagalbos. Bet galbūt kaip tik čia ir slypėjo jo klaida; jis turėjo liautis nuolatos laukęs kitų paramos, reikėjo pačiam pradėti kažką veikti.

– Man labai gaila, jeigu negalėsiu jums daugiau kuo padėti, – tarė gydytojas, kai juodu pasiekė miesto pylimą ir kai jis atsisveikino su Tobiju paspausdamas ranką.

– O, ką jūs. Padėjote man daugiau, negu aš tikėjausi. – Jis dėkingai nusišypsojo. – Gal dar kas nors yra...

– O ką?

– Jūs gi čia galite susigaudyti? Aš turiu galvoje, pažįstate čia žmones.

– Daugumą – taip.

– Gal žinote, kaip man surasti žmogų, vardu Dervaltas? Galėčiau paklausti Breserį, bet tada, ko gera, turėčiau eiti du kartus...

– Labai lengva, – atsakė gydytojas. – Ar matote antai tą namą? Nedidelį, su dviem kaminais?

Tobijas akis įtempęs pažiūrėjo į tą pusę, kur rodė ištiesta gydytojo ranka. Jis matė tiktai šešėlius nakties dangaus fone, bet dviejų kaminų kontūrai buvo neaiškūs. Jis linktelėjo.

– Namas dešinėje, – tarė gydytojas.

Tobijas paleido jo ranką.

– Ačiū jums. Gal dar pasimatysime.

– Mielai. Aplankykite mane grįždamas atgal, kai atliksite čia savo užduotį.

Tobijas pažadėjo; palaukė, kol gydytojas atrišo savo arklį, įsėdo į balną ir išnyko tamsoje. Tada apsigręžė ir nuėjo link namo su dviem kaminais. Jo žvilgsnis neramiai klaidžiojo gatve. Buvo labai tamsu, labai tylu, ir jis vėl ėmė galvoti apie šešėlį, kurį tarėsi matęs. Pats negalėjo pasakyti, kas čia buvo taip nepaprasta – šešėlis jam pasirodė tarsi ne žmogaus siluetas ir net ne gyvulio, bet milžiniška figūra didžiule žvėries kaukole.

Tobijas nusišypsojo dėl šitos savo minties, kai pasidarė aišku, kad vaizduotė ir vėl jam iškrėtė piktą pokštą. Jis viso to tikrai nematė; apskritai jis ničnieko nematė, tiktai kaži kas šmėstelėjo, ir tam buvo šimtai paaiškinimų.

Jis priėjo namą, sustojo priešais duris ir pabeldė. Niekas neatsiliepė.

Tobijas laukė. Mintyse suskaičiavo iki penkių, pabeldė dar kartą ir vėl laukė. Vėl nieko. Kai jis kėlė ranką trečią kartą, viduje pasigirdo brūžkavimas ir mieguistas balsas paklausė:

– Kas čia?

– Ar čia Dervaltas? – taip pat paklausė Tobijas. – Aš esu tėvas Tobijas. Dabar gyvenu Breserio namuose; galbūt jūs mane jau esate matęs. Turiu su jumis pasišnekėti.

Valandėlę viešpatavo tyla. Paskui:

– Palaukite kiek.

Viduje ėmė bildėti trinksėti ir netrukus pro durų plyšį prasiskverbė geltona žvakės šviesa. Skląstis buvo atšautas.

Dervaltas buvo žemo ūgio žmogus, Tobijui siekė tik iki peties. Plaukai reti ir jau pražilę, o po kairiąja akimi žėravo raudonas randas. Ir jo rankos buvo randuotos; trūko kairės rankos dviejų mažylio narelių. Jis laikė degančią žvakę rankoje; pridengė ją kita ranka, pasitraukė į šalį ir įleido Tobiją.

Tobijas greitai ir su neslepiamu smalsumu apsidairė. Tai buvo begal erdvus pastatas, viduje – tik vienintelė patalpa, kaip kad įprasta paprastuose namuose. Didelis plytų ir molio židinys kambario gale buvo užėmęs trečdalį; dar buvo dvi lovos su prikimštais šiaudų maišais ir šiurkščiomis antklodėmis. Prie pat durų stovėjo didžiulis stalas su keturiomis kėdėmis, keletas skrynių ir paprasta spinta.

– Sėskitės, garbingasis pone.

Dervaltas greitai uždarė duris (Tobijui krito į akį, kad šis metė vos ne išgąstingą žvilgsnį į gatvę, lyg būtų turėjęs įsitikinti, ar niekas nepastebėjo naktinio svečio), pastatė žvakę ant stalo ir dar mostelėjo ranka, kai Tobijas ramiai sau stovėjo. Tiktai dabar vienuolis pastebėjo, kad Dervaltas gyvena ne vienas. Iš po antrosios lovos antklodės kyšojo plaukų kuodas; buvo matyti ir pora blausių, smalsiai jį tyrinėjančių akių. Tobijas apsimetė nematąs, atsisėdo ir laukė; Dervaltas taip pat atsisėdo ant kitos kėdės priešais jį.

– Kuo galiu jums būti naudingas, pone? – paklausė Dervaltas.

Taip, iš tikrųjų kuo? Tobijas prisipažino sau truputį nustebęs ir pyktelėjęs, kad jo apsilankymas sukėlė nuostabą ne tik Dervaltui. Jis ir pats visai nepagalvojo apie tai, ko nori jį paklausti.

– Turiu atsiprašyti už vėlų sutrukdymą, – pradėjo jisai. – Bet kadangi aš jus jau vis tiek pažadinau, gal būtumėte toks malonus ir atsakytumėte man į keletą klausimų?

– Kalba apie raganą, – spėjo Dervaltas. Žmogysta po antklode staiga sujudėjo, ir pats Dervaltas atrodė išsigandęs.

– Apie kaltinimus, kurie yra iškelti Ferkolto našlei, – atsakė Tobijas.

– O kodėl jūs dėl to atėjote pas mane? – paklausė Dervaltas.

– Aš čia apklausiu kiekvieną, – tarė Tobijas. – Jūs paprasčiausiai esate pirmasis. Juk turiu nuo ko pradėti.

– Taip, – atsiduso Dervaltas. – Bet nežinau, ar aš... galėsiu jums padėti. Aš ją nelabai pažinojau.

Jis metė neramų žvilgsnį į antrąją lovą ir ėmė dirgliai kramtyti apatinę lūpą.

– Jūsų žmona gali kuo ramiausiai keltis, – tarė Tobijas. – Tai, ką mes kalbėsime, nėra jokia paslaptis. Galbūt aš ir jai turėsiu keletą klausimų.

Dervaltas krūptelėjo, bet privertė save nusišypsoti.

– Ji nėra... nėra mano žmona, – prisipažino jisai. – Bet ir nėra taip, kaip jūs manote. Reikalas tas, kad...

– Tas manęs dabar visiškai nedomina, – nutraukė jį Tobijas. – Ar jūs vedęs?

Dervaltas papurtė galvą:

– Ne.

– O tu, moterie? – pakeltu balsu jis kreipėsi į žmogystą po antklode.

Iš pradžių jis nesulaukė jokio atsakymo, paskui pilkai rudas ryšulys sujudėjo ir pasirodė smulkus, nepaprastai

mielas moters veidas. Blausioje šviesoje buvo sunku nuspėti jos amžių, bet, šiaip ar taip, matyti, kad ji tikrai jaunesnė už Dervaltą.

– Daugiau – ne, – atsakė ji užsikirsdama. – Mano vyras mirė prieš ketverius metus.

– Taigi, o ko jūs bijote? – paklausė Tobijas sumišusį Dervaltą. – Aš esu čia, kad nuspręsčiau, ką daryti su ragana, ne dėl kokios kitos priežasties... Ką jūs galėtumėte papasakoti apie Ferkolto žmoną?

Dervaltas vis dar buvo sutrikęs. Jau ko ko, bet šito tai nelaukė. Paprastai Tobijas būtų kitaip reagavęs, bent jau švelniai būtų pabaręs ir davęs jiems suprasti, kad nevalia negerbti santuokos ir leistis į nuodėmę, bet gal atsitikimas su Katrina jį taip supainiojo, kad jis nutarė geriau nutylėti.

Dervaltas dar kiek padelsė, bet kai prabilo, balse jau nebuvo girdėti nenoro, kaip iki tol.

– Nedaug ką, pone, – tarė jisai. – Jinai juk ragana, ar ne tiesa? Ką gi galima papasakoti apie raganą?

– Ar jūs kada matėte ją kerėjimais užsiimant? – paklausė Tobijas. – Arba ką kita darant, kad jūs taip įsitikinęs?

Dervaltas papurtė galvą.

– Aš – ne, – atsakė. – Bet kiti. Ir nelaimė prasidėjo kaip tik tada, kai jinai atvyko į miestą.

– Kokia nelaimė? – paklausė Tobijas.

– Na... šiaip viskas, – sumišęs atsakė Dervaltas. Jo akys blykčiojo. – Derlius suprastėjo. Daug žmonių mieste mirė, daug susirgo. O tada ežeras miške. Jis...

– Aš mačiau, kas jam nutikę, – pertraukė jį Tobijas ir atsiduso.

Taip nieko nebus. Tai, ką dabar girdėjo iš Dervalto,

tą patį daugybę kartų išgirstų ir kitomis dienomis. Jis žinojo: niekas pats nieko nebuvo matęs, tik iš kito girdėjęs, o tas kitas buvo kažką matęs ar patyręs. Ir visada pasitaikydavo nelaimė, kuri būdavo nusakoma kaip raganavimas.

– Nagi papasakokite man, kaip visa tai prasidėjo, – tarė Tobijas. – Ferkoltas vieną dieną ją parsigabeno iš kelionės?

Dervaltas linktelėjo:

– Taip. Jau ketveri ar penkeri metai. Tai buvo tuojau po Pargio mirties...

– Pargio?

– Gydytojo, – tarė Dervaltas. – Mes čia turėjome gydytoją. Bet jis mirė ir kurį laiką buvo tiktai Ferkoltas. Jis čia buvo vaistininkas, bet šitai jūs, be abejo, jau žinote. Buvo senas, sako, esą išvykęs į miestą ieškoti sau įpėdinio – arba pagalbininko.

– Ir vietoj to grįžo su moterimi.

– Taip. – Dervalto pirštai pradėjo žaisti su žvake, net jam pačiam to nepastebint, ir liepsna ėmė pliūpčioti. – Ji buvo labai graži, – kalbėjo jis toliau. – Buvo gera žmona. Ferkoltas atsigavo su ja. Iš tikrųjų ji buvo jam pagalbininkė. Nusimanė apie jo vaistus lygiai taip pat, kaip ir jisai pats. Ir daug kam ji čia padėjo.

– Tam galų gale ir yra vaistininkas, ar ne?

– Bet ne dovanai, – tarė Dervaltas. – Sveikata – jau toks daiktas, tik turtingiesiems. Žmonės čia nėra pasiturintys, pone. Vos vienas kitas visados turi sočiai pavalgyti, iš kur jis gali ištraukti pinigų vaistams? Ferkoltas dažnai atsisakydavo pagelbėti, jeigu ligonio šeima negalėdavo surasti pinigų už jo vaistus.

– O Katrina – ne?

– Ne visada, – atsakė Dervaltas. – Tik kai Ferkoltas nematydavo, ir tai ne kiekvieną kartą. Jie dažnai tarpusavyje ginčydavosi, nes ji vaikams ir vargšams dažnai duodavo vaistų veltui. Ir gana dažnai slapta juos gydydavo, jis to net nepastebėdavo. Ji iš tikrųjų buvo geros širdies. Kažin ar yra Buchenfelde, kas jos nemylėjo ir kam jinai dar nebūtų padėjusi.

– Tai visai nepanašu į raganą, – tarė Tobijas.

Dervaltas pasižiūrėjo į jį ir nutilo. Žvilgsnis vengė Tobijo.

– Kodėl tu jam nepapasakoji visko? – paklausė jaunoji moteris iš lovos. – Papasakok ir istorijos pabaigą.

– Kokią pabaigą?

Dervaltas prikando lūpą ir tylėjo, o moteris pasakė:

– Ji išgelbėjo jam gyvybę, paskutiniaisiais metais. O pati savąja rizikavo.

– Ar tiesa? – paklausė Tobijas.

Dervaltas nenoromis linktelėjo.

– Tai buvo nelaimingas atsitikimas, – tarė jisai. – Aš buvau... miške. Prie ežero, pelke jį vadina. Tada buvo dar ne taip blogai kaip dabar, bet jau tikrai negerai. Aš... esu dailidė, kad žinotumėt. Bet žiemą ne visada turiu darbo. Tada skaptuoju puodelius ir medinius šaukštus. Aš... ieškojau medžio. Tenai yra puikių šaknų, apačioje prie ežero. Bet buvau neatsargus. Paslydau ant akmens ir įpuoliau į vandenį.

– Ir ką? – paklausė Tobijas, kai Dervaltas nesirengė pats toliau pasakoti.

– Aš nemoku plaukti, – prisipažino Dervaltas. – Ir jeigu jūs buvote prie ežero, tai žinote, kokie statūs jo krantai. Niekur neradau atramos ir būčiau tikrai priburbulia-

vęs, jeigu nebūtų atėjusi Katrina. Ji šoko į vandenį ir ištraukė mane.

– Ir paskui vos nemirė, – pridėjo moteris iš lovos.

Tobijas nustebęs pasižiūrėjo į Dervaltą. Tas linktelėjo.

– Po to mes abu susirgome, – tarė jis. – Vanduo jau tada veikiausiai buvo užnuodytas. Aš savaites gulėjau karščiuodamas. Ji mane slaugė ir vaistų įlašindavo, visą tą laiką. Tik daug vėliau sužinojau, kad jinai taip pat sirgo kaip ir aš. Bet nepaisydama rūpinosi manimi, nors pati dvi dienas gulėjo kovodama su mirtimi. Buvo gera moteriškė.

– Kodėl jūs kalbate būtuoju laiku? – paklausė Tobijas.

– Na, kad... kadgi viskas kitaip apsivertė, – tarė Dervaltas.

– Kas kitaip apsivertė?

– Būtent viskas, – atsakė Dervaltas. – Prašau, tėve, aš... apie tai nenorėčiau daugiau kalbėti. Jie sako, kad ji ragana. O jeigu visi taip sako, tai taip ir bus.

– Aš jau keletą kartų esu apie tai girdėjęs, kai čia atėjau, – piktai tarė Tobijas. – Bet man niekas iki šiol nėra pasakęs, ką ji iš tikrųjų yra padariusi.

– Jūs matėte ežerą, ar ne? Jinai jį užkerėjo. Ir Kleverio vaiką.

– Kokį vaiką?

– Ji kivirčijosi su jo moterimi, – atsakė Dervaltas. Jo balsas dabar skambėjo kone griežtai. – Abi pradėjo rėkti viena ant kitos tiesiog gatvėje, ir jinai ją prakeikė. O kai po penkių savaičių į pasaulį atėjo anos vaikas, tai buvo be rankų, o plaštakos augo jam tiesiai iš pečių.

Tobiją nukrėtė šiurpas.

– Jūs tai... matėte? – paklausė jisai.

– Visi matė, – tarė Dervaltas. – Visas miestas. Buvo patikrinimas. Pats grafas atvyko pasižiūrėti vaiko ir...

Kaži kas subildėjo prie durų. Dervaltas taip išgąstingai krūptelėjo, kad tik per plauką neapvertė žvakės. Akimirką jo veidas persikreipė iš baimės.

– Kas čia buvo? – paklausė Tobijas.

– Nieko, – atsakė Dervaltas. – Tikriausiai koks bastūnas šuva.

Bet balsas ir baimė akyse jį išdavė. Jam kainavo nemažai pastangų dar išvis kalbėti.

– Prašau... dabar eikite, pone, – suirzęs tarė jisai. – Jau vėlu... ir aš viską jums pasakiau, ką žinau.

Ne viską. Bet Tobijas suprato, kad dabar iš dailidės daugiau nieko nebesužinos. Jis pakilo, pasisuko į duris ir dar kiek pastovėjo.

– Aš tikrai su jumis dar kartą pasikalbėsiu, – tarė jisai. – Liepsiu pakviesti, kai tik pradėsiu oficialiai klausinėti liudytojus.

– Galite, – atsakė Dervaltas. – Bet aš jums nieko daugiau negalėsiu pasakyti be šito, ką dabar pasakiau, girdite? Nieko!

Tobijas suglumęs pasižiūrėjo į jį. Dervaltas kone rėkė, balsas buvo šaižus. Jis drebėjo.

Bet kai vienuolis jau norėjo pasukti link durų, Dervaltas dar kartą jį sulaikė.

– Ar norite gauti iš manęs vieną gerą patarimą, tėve? – paklausė jisai.

Tobijas dar kartą stabtelėjo:

– Mielai.

– Neikite... sutemus į gatvę. Pavojinga. Miškas netoli, ir kartais čia užklysta vilkų. Pernai netgi lokys buvo mieste. Sužeidė du vyrus ir arklį sudraskė, kol mums

pavyko jį nugalabyti. Neikite iš namų, kai saulė jau nusileidusi.

Tobijas įsmeigė į jį akis. Bet šis tik linktelėjo.

– Paklausysiu jūsų patarimo, – pažadėjo jisai ir ištiesė ranką durų link.

Tobijui žengiant pro duris, Dervaltas užgesino žvakę, kad šviesa nepatektų į gatvę, ir vienuolis išėjo.

Buvo jau pasidarę vėsu. Vėjas sustiprėjo, o beveik prasidėjusios pilnaties šviesa išdildė visas spalvas.

Tylus šiugždesys pasiekė Tobijo ausį, jis net negalėjo pasakyti, iš kur ir kas, o Dervalto žodžiai vis dar sukosi jam galvoje: neikite iš namų, kai saulė jau nusileidusi...

Tobijas nusišypsojo, – tik dėl to, kad norėjo save padrąsinti, – pastatė nuo žvarbos pečius ir pasuko atgal ta kryptimi, kur buvo Breserio namai. Jo žingsniai, kad ir kokie tylūs buvo, kraupiai aidėjo grįstoje gatvės atkarpoje. Vėjas plaikstė abitą, o šešėliai, rodos, tankiau susispietė, lyg norėdami padaryti sieną, juodą sieną tunelio, kuriuo jisai žengė ir kuris neturėjo nei pradžios, nei pabaigos.

Jis buvo ne vienas.

Nuojauta taip staiga ir taip tvirtai įsiskverbė jam į sąmonę, kad nereikėjo jokių įrodymų. Kaži kas čia buvo. Visai netoli jo. Tobijas jautė, kad jį kaži kas stebi.

Jisai sustojo, persižegnojo kaire ranka, o kitą pridėjo prie nedidelio kryželio su Nukryžiuotuoju, kabančiu ant kaklo. Bet medis buvo šaltas. Prisilietimas nesuteikė, kaip įprasta, paguodos, tik vėl jis pajuto žvarbą.

Plakančia širdimi Tobijas apsidairė aplinkui. Iš pradžių nieko nematė, tik tą tamsą, kuri stebuklingu būdu atrodė viešpataujanti tik čia, mieste, – iš čia jis galėjo įžiūrėti mišką ir laukus su visomis smulkmenomis, nes dangus

buvo žvaigždėtas, o mėnulis švietė kaip didelis, balzganas žibintas. Bet dėl nežinia kokios kraupios priežasties jo šviesa nekrito čia, tarpu namų. Buchenfeldas skendėjo visiškame juodume. Jeigu nebūtų buvę bokšto šešėlio, kurs išsišovė virš kitų pastatų lyg milžinas iš suakmenėjusios tamsumos, jis, ko gera, dar ne iš karto būtų suradęs Breserio namą. Buchenfeldas atrodė susilydęs į vientisą tamsią masę.

Ir šitoje masėje kaži kas judėjo.

Tobijo širdis išgąstingai šoktelėjo, kai už kelių metrų pamatė šešėlį, miglotą ir pusiau paskendusį tamsoje, bet vis tiek aiškiai matomą; tai buvo žmogaus siluetas – stovėjo ten ir žiūrėjo į jį.

Jis nervingai nurijo seiles, liežuvio galiuku aplaižė lūpas, kad sudrėkintų, ir atstatė pečius.

– Kas tu esi? – paklausė. – Ko iš manęs nori?

Jo balsas drebėjo ir išdavė didesnę baimę, nei jos iš tikrųjų buvo. Šešėlis nesijudino. Ir tuojau už jo išniro antras.

– Kas jūs esate? – dar kartą paklausė Tobijas. – Kalbėkite!

Jis ryžtingai žengė žingsnį link abiejų nebylių žmogėnų – ir staiga vėl sustojo.

Dabar jis judesius labiau jautė, negu juos matė: kairėje ir dešinėje gatvės pusėje išdygo dar dvi figūros, didelės ir tamsios kaip ir pirmosios. Jos nieko nesakė. Nė karto grasinamai nesujudėjo, tiktai paprasčiausiai stovėjo ten ir žvelgė į Tobiją.

Vis dėlto viena figūra pajudėjo ir akimirką pečiai ir galva išlindo iš už namo šešėlio, kur jinai stovėjo.

Tobijas nesuriko tik todėl, kad jo gerklė buvo tarytum užrišta.

Žmogysta vilkėjo juodą apsiaustą; tas apsiaustas jį visą slėpė ir baigėsi didžiuliu smailiu gobtuvu. O po juo nebuvo veido, tiktai išbalę, blyksintys kaulai. Ir būtų pakakę pažvelgti tik į šitą veidą, kad atpažintum ir visus kitus, – Tobijas staiga suprato, kad toks pat šiurpus vaizdas yra ir po kitais gobtuvais – jokių veidų, tiktai kaulų vaipuliai. Probėkšmiais blyksteldavo metalas: dalgio ašmenys; ant jo koto rėmėsi viena žmogysta.

Tėvą Tobiją sukaustęs paralyžius truko trumpą, baisią akimirką. Tada jisai suriko ausį veriančiu balsu, švystelėjo į orą rankas ir kiek tik kojos neša pasileido gatve žemyn.

Beveik pakvaišęs iš baimės pasiekė Breserio namus, įpuolė vidun ir užlėkė laiptais į viršų. Bėgdamas dar spėjo pamatyti pro duris lendančią Breserio galvą ir išgirdo, kaip šis jam kažką pavymui sušuko, bet jisai nė nestabtelėjo ir įpuolė į kambarėlį pastogėje. Kai uždarė paskui save duris, pašėlęs pulsas pamažu ėmė rimti.

Bet ilgai, labai ilgai truko, kol Tobijas atgavo drąsą, pasėdėjęs prie durų pakilo ir atsisėdo ant nepatogios taburetės šalia Katrinos lovos.

– Liuciferis, – sušnabždėjo jisai, – puolęs Viešpaties angelas ir jo pragaro jėgos žaidžia su manimi negailestingą žaidimą.

6

Buvo antra naktis, kai jis galėjo šiek tiek bluostą sudėti. Nors vis užsnūsdavo sėdėdamas, bet ir vėl greitai pabusdavo smarkiai plakančia širdimi ir įsispoksodavo į duris, o per daug sudirginti ner-

vai kėlė vaizduotėje apgaulingus garsus ir visokį šmėkščiojimą: savo širdies dūžiuose jis girdėjo sunkius, ne žmogaus žingsnius, lėtai kylančius laiptais į viršų, ir šniokavimas sklido tik jau ne iš žmogaus burnos. Šešėliai, kurių kambarį pripildė mėnulio šviesa, jam rodėsi tarytum šliaužiantys padarai, o lygus Katrinos kvėpavimas – tarsi kokie kraupūs šnabždesiai ir kuždesiai, lyg šėtono vaikų balsai, pasakojantys nelemtus nutikimus. Nežinia kuriuo metu, – turėjo būti jau vidurnaktis, bet nebuvo tikras, nes daugiau nebegalėjo pasitikėti savo laiko nuojauta, – jis pakilo, akį užmetęs įsitikino, kad Katrinai viskas gerai, ir priėjo prie lango.

Miestas, ramus ir tamsus, plytėjo po juo, vienintelis ištisas šešėlis, kur namų kontūrus buvo galima tiktai numanyti, o ne iš tikrųjų matyti, netgi pačią pelkę, tamsiąsias pragaro žiotis, kur klajojo giltinės. Tobijas norėjo prisiversti pasidairyti tamsiųjų padarų, kur jį buvo taip išgąsdinę, bet žvilgsnis išsigando miesto vaizdo ir savaime, taip, kone prieš jo valią, nukrypo pro miesto pylimą į vakarus, per sudorotus laukus, tįsančius mėnulio šviesoje, ir link miškelio, kur buvo pelkė.

Tarp medžių šokinėjo liepsna.

Pirmas akimirkas Tobijui beveik atrodė, kad šičia tik naujas pokštas, kurį pakišo jam pernelyg iškamuoti nervai; jisai žinojo, kad nuo per didelio nuovargio galėjo matyti daiktus, kurių iš tikrųjų nebuvo. Porą kartų sumirksėjo, perbraukė ranka sau per akis ir dar kartą pasižiūrėjo tenai.

Vaizdas tas pat. Miškas nakčia buvo lyg tamsi masė, netaisyklingos formos šešėlis pasišiaušusiais kraštais, bet jo viduryje buvo aiškiai matyti blyškiai melsvas švytėjimas. Ugnis?

Kurį laiką nejudėdamas stovėjo ir žiūrėjo į miško pusę. Švytėjimas nesikeitė, buvo nei blankesnis, nei šviesesnis; tai iš tiesų reiškė, kad ten, anoje pusėje, niekas nedegė. Ir kad kaži kas buvo nuėjęs į tą baisią vietą ir ten vidurnaktyje užkūręs ugnį... ne, šito tėvas Tobijas, kad ir kaip norėdamas, negalėjo įsivaizduoti. Be to, ir spalva buvo ne tokia. Ji kaitaliojosi – čia mėlyna, čia žalia, šiurpi, smarkiai plieskianti – tokios Tobijas dar niekada iki šiol nebuvo matęs. Tai kas gi tada buvo tas nepaprastas švytėjimas?

Tobijas turėjo prisiminti Breserio žodžius. Jis jų labai nepaisė, tariamus garsus ir šviesas laikė gryna vaizduote – betgi dabar pats juos matė. Kaži kas nutiko toje pragariškoje miško vietoje. Bet kas? Ir visų pirma – tai neturi nieko bendra su Katrina. Ragana, kuriai priskiriami šitie nepaprasti dalykai, gulėjo veikiau mirusi nei gyva jo kambarėlyje.

Kurį laiką jis svarstė, ar nenulipus į apačią ir nenulėkus į mišką kaip reikiant išsiaiškinti šito nepaprasto švytėjimo priežasčių. Bet iš tikrųjų tiktai kurį laiką. Jis visai nebijojo miško ar to, ką ten galėjo rasti. Jis bijojo miesto. Negalėjo pasiekti miško, neperėjęs miesto, o tai reiškė dar kartą susidurti su baisiaisiais šešėliais. Ne. Nieku gyvu. Jis buvo silpnas žmogus, ir paties Dievo meilė neleido jam priešintis kraupioms piktųjų dvasių išperoms.

O gal reikėtų nulipti žemyn ir pažadinti Breserį, parodyti jam šviesas ir paklausti, ką jis dabar apie tai manąs, kai tariamoji ragana guli šalia jo. Bet iš to nebuvo jokios naudos. Tik ne Breserį.

Šviesos buvo matyti gerą pusę valandos, o kai galų gale pradėjo blėsti ir jau visai užgeso, Tobijas dar ilgai

stovėjo prie lango ir įsmeigęs akis žiūrėjo į lauką, tada apsigręžė ir vėl grįžo prie savo taburetės. Jis buvo suglumęs. Daugiau nieko nebenorėjo matyti; taip, nieko apie tai girdėti. Nė sykio, nė vienoje iš savo knygų nebuvo skaitęs apie tokią šiurpulingą ugnį.

Vis dėlto jis jau buvo atitolęs nuo to, kad tikėtų burtais. Visam tam turėjo būti logiškas paaiškinimas. Jau vien dėl Katrinos.

Kaži kas visai tyliai pabeldė už durų.

Tobijas išsigandęs pašoko, išpūtė akis ir palengvėjusia širdimi nusišypsojo pažinęs prislopintą Marijos balsą už durų.

– Pone! Jūs dar nemiegate?

– Ne. Įeik.

Breserio žmona šmurkštelėjo vidun ir tuojau uždarė paskui save duris. Ji rankoje laikė žvakę, bet nebuvo uždegusi. Tobijas negalėjo tamsoje įžiūrėti jos veido, tačiau matė, kaip rimtai ji nužvelgė jį, tada Katriną, paskui vėl jį ir galų gale papurtė galvą.

– Ką jūs ketinate? – paklausė jinai. – Nusižudyti?

– Ką norite tuo pasakyti?

– Aš noriu pasakyti, kad jūs jau vakar visą naktį nemiegojote. Ir dabar nemiegate.

– Kaip tik miegojau, – paprieštaravo Tobijas, bet Marija neleido jam baigti ir piktai krestelėjo galvą.

– Sėdėdamas, ir dar šitoje kančių kėdėje, ar ne? Koks gi čia miegas! Gal jūs ir esate šventasis, bet taip pat esate ir žmogus. Dabar kas liko nakties – aš pabudėsiu prie jos lovos. Lipkite žemyn ir gulkite į mano lovą. Gerai išsimiegosite.

– O jūsų vyras? – Tobijas mėgino pajuokauti, nors iš

tikrųjų juokams buvo per daug išvargęs. – Jis tikrai nepatirs malonumo, kai pasilenks prie savo žmonos pabučiuoti su labu rytu ir ras mane.

– Breseris jau daug metų manęs nebučiuoja, ačiū už tai, Viešpatie, – atsakė Marija. – Be to, čia jo nėra. Nesirūpinkite.

– Nėra?

– Išėjo į pilį, kai tik jūs grįžote. Taigi galite nesirūpinti. Mes visiškai vieni namuose. Aš galiu ją taip pat gerai prižiūrėti kaip ir jūs, – o šiuo metu gal net geriau. Iš nuovargio aš ne taip greit puolu nuo kėdės.

Tobijas daugiau neprieštaravo. Juk Marija buvo teisi. Dabar jam ir pačiam buvo sunku tiesiai nusėdėti. O Katrina miegojo labai ramiai. Jos kvėpavimas buvo lygus ir karštis labiau nukritęs. Jis linktelėjo, netvirtai atsistojo ir nuleidęs pečius nušliūžavo pro Mariją.

– Durys apačioje, tuoj šalia laiptų, – tarė jinai. – Lovą užtiesiau nauja paklode. Bus patogu.

– Ačiū jums, – išvargusiu balsu atsakė Tobijas. – Ar pažadinsite mane, kai tik patekės saulė?

– Žinoma. Pašauksiu ir tada, jeigu jinai atsibus. Bet šitaip neatsitiks.

Tobijas metė paskutinį rūpestingą žvilgsnį į miegančią Katriną, tada išėjo iš kambario ir nušlepsėjo laiptais žemyn. Kai jau buvo nulipęs, toptelėjo į galvą, kad galėjo Mariją paklausti apie tas šviesas. Bet dabar kopti dar kartą atgal jam pasirodė per daug varginga. Tą klausimą taip pat galėjo užduoti ir rytą. Jisai susirado miegamąjį, atsigulė į lovą ir užmigo nė nespėjęs užsitraukti antklodės.

Kitą rytą Tobijas pabudo ne su pirmaisiais gaidžiais, kaip buvo įpratęs, bet dėl troškios šilumos, tvyrančios

kambaryje. Jautėsi toks pailsėjęs ir žvalus, kad tuojau suprato esant jau gerokai po saulėtekio. Marija, nepaisydama savo pažado, leido jam pamiegoti, bet jis nepyko ant jos dėl šitos mažos apgavystės. Apskritai ji buvo išmintingesnė už jį. Jis niekam nepadės, – o Katrinai mažiausiai, – jeigu pats save pražudys.

Be didelės skubos Tobijas iškėlė kojas iš lovos, atsitiesė ir dar valandėlę pasėdėjo ant lovos krašto. Žvilgsnis klaidžiojo po kambarį. Jis buvo tikrai skurdžiai apstatytas: lova, skrynia, kur galėjo būti sudėti Breserio ir Marijos drabužiai, ir mažas staliukas, čia stovėjo ąsotis su vandeniu ir molinis dubuo. Tobijas nusišypsojo pamatęs, kad vanduo šviežias. Marija rūpestingai visa paruošė net jo nežadindama. Sienos plikos, bet buvo keletas šviesesnių plotelių, kur neseniai turėjo kaboti paveikslai, ir paprastas kryžius su Nukryžiuotuoju, kabantis ant vinies galvūgalyje. Tik su tuo kryžium buvo kaži kas ne taip.

Praėjo kiek laiko, kol supratimas pasiekė Tobijo sąmonę. Kai jau buvo pasilenkęs prie dubens ir pradėjo praustis, jam tatai ir atėjo į galvą. Sumišęs pakėlė akis, išmirkčiojo iš akių vandenį ir dar kartą nužvelgė kryžių.

Tai buvo visai paprastas kryžius. Nieko ypatinga.

Ne jis. Veikiau jo kontūrai. Kryžius buvo palikęs sienoje šviesią žymę, kaip ir nukabintieji paveikslai. Bet kontūrai neatitiko. Jie buvo tokio pat dydžio ir tokios pat formos – tai buvo visiškai tas pats kryžius, kabantis čia jau ilgus metus, bet šviesioji žymė buvo nuslinkusi žemyn.

Tobijas smalsiai priėjo arčiau ir pamatė, kad kryžiaus būta nuimto. Kaži kas buvo bandęs vėl įkišti vinį į tą pačią skylę, bet padarė labai nevalyvai. Kam buvo nuimtas tasai kryžius? Ir kodėl buvo vėl pakabintas ir stengtasi sudaryti įspūdį, lyg nieko prieš tai nebūtų buvę?

Tobijas ir į tą klausimą turėjo lygiai taip pat mažai atsakymų, kaip ir į visus kitus, kuriuos iškėlė sau atvykęs į Buchenfeldą, bet šį nusprendė trūks plyš išsiaiškinti. Atsakymas į šį klausimą buvo svarbus.

Po trumpos maldelės išėjo iš kambario. Kai įėjo į prieangį, namo durys buvo atviros, ir kurį laiką jis mirksėjo nuo neįprastos šviesos. Savaime norėjo pasukti prie laiptų ir lipti viršun pasižiūrėti Katrinos, bet tuo metu duryse išdygo Marija ir tarė:

– Ji dar miega. Aš ką tik buvau pas ją. Labas rytas, tėve Tobijau.

– Labas rytas, – šypsodamasis atsakė Tobijas. – Arba geriau – laba diena. Jūs esate bloga tarnaitė, Marija. Buvote pažadėjusi mane pažadinti, kai tik saulė patekės.

– Argi tikrai? – apsimetusi paklausė Marija. – Tai jau būsiu pamiršusi. Ar galėtumėt man dar kartą atleisti?

– Melsiuosi Dievui, kad Jis atleistų jums šitą baisią nuodėmę, – atsakė Tobijas. – Nesirūpinkite. Jūs tikrai atsipirksite šimtu metų skaistyklos.

– Padarykite taip, Tobijau, – tarė Marija. – O kol tai darysite, eikite vidun. Paruošiau jums užvalgyti.

Tobijas nusekė iš paskos ir nejučia stabtelėjo pamatęs, kad kambarys netuščias. Breseris sėdėjo prie stalo ir kirto mėsos gabalą, net kepsnio sultys varvėjo jam per smakrą. Kaire ranka jis tas sultis vis braukė. Kita ranka, kur laikė kepsnį, linksmai pamojo Tobijui slinktis prie jo ir parodė į laisvą kėdę.

– Sėskitės, pone, sėskitės, – tarė pilna burna. – Užkąskite kiek drauge. Prieš mus dar sunki diena.

Tobijas metė nustebusį žvilgsnį į langą, tada pažiūrėjo į Mariją.

– Jau...

– Dar ne pietūs, – įsiterpė Breseris. – Nesirūpinkite. Aš grįžau anksčiau. Bet nenorėjau trukdyti. Jūs iš tikrųjų nusipelnėte pamiegoti.

– Jūs buvote pilyje? – pradėjo Tobijas nurijęs kelis kąsnelius; valgyti jam atnešė Marija.

Breseris linktelėjo ir ėmėsi dar vieno mėsos gabalo. Nors jis gyveno kaip skurdžius, bet kirto kaip turčius.

– Kas gi taip svarbaus nutiko, kad jūs vidunaktį ten ėjote? – klausė Tobijas.

– Grafas įsakė jam pranešti, ką pasakys gydytojas, – pilna burna atsakė Breseris. – Būčiau jums jau vakar vakare pasakęs, bet jūs taip greitai pralėkėte pro mane, kad negalėjau to padaryti. Kas ten lauke nutiko?

Tobijas padėjo duoną ir įsmeigė akis į Breserį.

– Kaip jums šovė į galvą, kad ten kaži kas nutiko? – pasalūniškai paklausė jisai.

Breseris išsišiepė.

– Taigi matyt, pone, – atsakė jis. – Buvote išblyškęs, tarytum vaiduoklį būtumėt matęs.

Taip iš tikrųjų ir buvo. Tiksliau pasakius – netgi keturis vaiduoklius. Tobijas atsargiai tarė:

– Aš... buvau kiek išsigandęs, tas tiesa.

Jis laukė, kad Breseris paklaus to išgąsčio priežasties, bet šis nepaklausė. Tiktai kurį laiką žiūrėjo į jį ir tada giliai atsiduso.

– Tai manęs nestebina.

– Kodėl?

Breseris truktelėjo pečiais ir nusišluostė riebaluotas rankas į liemenę.

– Nenorėjau jums vakar sakyti, – tarė jisai. – Buvau tikras, kad jūs klaidingai suprasite. Bet... bet Buchenfelde sutemus geriau visai neiti į gatvę.

Tai buvo beveik tie patys žodžiai, kuriuos buvo sakęs Dervaltas. Tobijas nepatikliai pažiūrėjo į Breserį ir tylėjo.

– Ar jums nekrito į akis, kaip tylu čia naktį? – paklausė Breseris.

– Žinoma.

– Tam yra priežastis, – toliau kalbėjo Breseris. – Ne visados taip buvo. Anksčiau buvo visiškai normalus miestas. Kol nebuvo pelkės ir tų kitų dalykų...

– Kokia priežastis? – irzliai paklausė Tobijas.

– Žmonės daugiau nebedrįsta išlįsti iš namų saulei nusileidus, – atsakė Breseris. – Jie netgi nedrįsta įžiebti žiburio. Dedasi... keisti dalykai, kai tiktai sutemsta.

– Ką jūs turite galvoje: keisti dalykai?

Breseris gūžtelėjo pečiais.

– Sunku ir pasakyti. Kai kas tvirtina matę dvasias. Kai kas sako, kad mirusieji klaidžioja gatvėmis. Kai kas girdi nepaprastus garsus. Jūs galite paklausti, ką tik norite, – kiekvienas papasakos vis kitokį atsitikimą.

– Tai... gan painu, ar jums taip neatrodo? – paklausė Tobijas. Drauge jis iš visų jėgų stengėsi nustumti vaizdus, kurie norėjo stotis jam prieš akis: vaizdus padarų kauliniais veidais.

– Betgi tai tiesa, – ramiai atsakė Breseris. – O, ne kasnakt, žinoma. Bet gan dažnai. Aš visiškai nenoriu žinoti, ką jūs vakar vakare matėte. Bet manau, buvo labai nekas.

– Ar seniai taip yra? – paklausė Tobijas.

– Jau visi metai, – atsakė Breseris. – Nuo tada, kai atsitiko su ežeru ir visa kita.

– Ir niekas nebandė išsiaiškinti, ką ten šitie... įvykiai reiškia? – paklausė Tobijas.

Breseris šyptelėjo, tarytum būtų pastebėjęs šiek tiek kliūvant Tobijo žodžius.

– Jūs norėjote – vakar naktį? – paklausė jisai. – Aš nieku gyvu. Vienas toks vienąkart bandė.

– Na ir?

– Niekas apie jį daugiau nieko negirdėjo.

Tobijas apstulbęs tylėjo. Tai, ką paskutinėmis minutėmis sužinojo iš Breserio, jį iš tikrųjų labiau glumino nei gąsdino. Kak ir kokie blogi buvo jo žodžiai, bet buvo tiktai žodžiai.

Daugiau jis nekalbėjo. Tylėdami juodu pabaigė pusryčiauti, paskui Tobijas sukalbėjo trumpą maldelę, Breseris neprisidėjo. Nors ir susidėjo rankas ir užmerkė akis, o lūpos judėjo, lyg kartotų Tobijo tariamus žodžius, bet Tobijas gerai jautė, kad Breseris tiktai apsimeta. Tėvas Tobijas ėmė galvoti apie kryžių, kur buvo nukabintas ir vėl užkabintas. Staiga jisai suprato, kad vienintelė priežastis, dėl kurios Breseris tai padarė, buvo jo, Tobijo, buvimas šiuose namuose.

Sukalbėjęs iki galo maldą, jis norėjo keltis ir išeiti iš namų, bet Breseris jį dar kartą sulaikė.

– Dar šis tas.

– O kas?

– Kalba apie ra... apie Katriną, – pasitaisė jisai.

– Kas yra?

Breseris valandėlę delsė.

– Ji negali... negali čia likti, – galų gale ištarė. – Jūs turite šitai suprasti. Žmonės jau pradeda šnekėti. Ji miega jūsų lovoje...

– Ir jūsų, Breseri, – šaltai pertraukė jį Tobijas.

– Aš nenoriu matyti jos po savo stogu, – atsakė Breseris nusukęs akis į šalį.

Storulis atrodė nelabai patenkintas savimi. Tikriausiai būtų bet kurią valandą išmetęs Katriną į gatvę. Ir Tobijas jį netgi suprato. Breseris noromis ar nenoromis priminė jam jo tikrąją užduotį. Tokia daugybė visa ko apniko jį, kad pamažu pradėjo užmiršti, kodėl čia iš viso esąs. Vargu ar jis galėjo miegoti viename kambaryje su moterimi, kuriai turėjo surengti procesą dėl raganavimo.

Apskritai Tobijas tai suprato, jo misija žlugo tada, kai jis įžengė į bokštą ir pamatė, kas yra toji ragana. Jis jau nebenorėjo, kad įvyktų šventoji inkvizicija, tik vis dar ieškojo Katrinos nekaltumo įrodymų. Proceso jis norėjo žūtbūt išvengti.

– Aš pagalvosiu, – pažadėjo jis dar kartą. – Gal jūs tuo metu dar pasvarstysite, ar yra Buchenfelde vieta, kur galėtume ją perkelti, – tik ne į tą baisųjį bokštą ten, priešais.

– Jokios, – tarė Breseris. – Bet aš kalbėjausi su grafu. Jūs galite nugabenti ją į pilį. Ten vietos pakankamai. Ir jai būtų saugu.

Tobijas nusprendė vėliau ramiai apgalvoti šitą pasiūlymą, taigi tik gūžtelėjo pečiais ir galų gale išėjo iš kambario. Breseris nusekė paskui, ir paskutinę akimirką Tobijas sulaikė norą jį dar kartą kur nors išsiųsti. Jis turėjo būti atsargus. Breserio nepasitikėjimas, šiaip ar taip, buvo sukeltas. Žmogėnas gal ir buvo kvailas, bet ne aklas.

Tobijas, lydimas Breserio, – šis jį vedžiojo ir viską aiškino, ko tik tas klausė, – pradėjo pirmąjį pasivaikščiojimą po Buchenfeldą. Tai, ką matė, patvirtino įspūdį, kurį buvo iki tol susidaręs apie šį miestelį: Buchenfeldas buvo labai varganas. Maži nameliai, daugiausia mediniai, susikūprinę stovėjo eilėmis. Atliekos buvo metamos tiesiog į nute-

kamąjį vamzdį, kur lesalo ieškojo pora apspurusių vištų. Ir vis dėlto gryname saulėtame ore miestas Tobijui pasirodė mielesnis negu praėjusį vakarą. Ten, kur šmėkščiojo nakties pamėklės, dabar buvo tiktai šešėliai, o kur vakar naktį tvyrojo baimės kupina tyla, dabar jis girdėjo darbščius nedidelio, bet labai gyvo miesto garsus.

Vis dėlto šis pirmasis pasivaikščiojimas po miestą Tobiją slėgė. Jis buvo lankęsis daugelyje paprastų namų, paprastų kaimų, kaimų, kur kartais žmonės ne visada pakankamai turėdavo bent sorų maistui, bet Buchenfelde skurdas, rodos, gyveno po kiekvienu stogu. Nė vienas – nei valstietis, nei kirpėjas, nei barzdaskutys, nei kalvis neatrodė, kad būtų buvęs turtingesnis užu savo kaimyną. Išskyrus Breserį, šitame mieste visi buvo lygūs, to anksčiau jam nebuvo pasitaikę. Jis ir užklausė apie tai Breserį.

– Tai tiesa, tėve, – atsakė storulis. – Už tai turime būti dėkingi grafui. – Jis skubiai mostelėjo pamatęs, kad Tobijas visai ne taip suprato jo žodžius. – Ne tai, ką jūs galvojate, tėve Tobijau, – tarė. – Jis nieko iš kitų neatima – visiškai priešingai. Žmonės čia be jo būtų dar didesni vargšai.

Breseris plačiai pervedė ranka per nuimtus laukus ir toliau kalbėjo skausmingu balsu:

– Abu paskutiniai derliai buvo katastrofiški. Beveik viskas, ką buvo galima gauti, sunyko. Daugybė galvijų krito. Jeigu grafas nebūtų giliai įkišęs rankos į savo privatų iždą, tai čia daugelis būtų badu miręs ar mirtų ateinančią žiemą.

Tobijo žvilgsnis taip pat klaidžiojo po tuščius laukus, ir jis prisiminė savo paties mintis, kai prieš dvi dienas išėjo iš miško ir pirmą kartą pamatė šiuos laukus.

– Tai mane stebina, – tarė jisai. – Jūs gi naudojatės trilauke žemdirbystės sistema, ar ne?

Breseris linktelėjo neslėpdamas išdidumo.

– Grafo idėja. Iš pradžių mes buvome prieš, bet vėliau jis mus įtikino.

– Jūsų derlius turėtų būti didesnis, – tarė Tobijas.

Breseris dar kartą linktelėjo.

– Tas tiesa. Bet abu paskutiniai derliai buvo kone visiškai sunaikinti. Ne kartą buvo mažai kas likę ir sėjai. Teovulfas turėjo pirkti sėklą.

– Jis tikras šventasis, tas jūsų grafas, ar ne taip? – pasišaipė Tobijas.

– Ne, – atsakė Breseris. Jo balsas buvo piktokas. – Tiktai žmogus, kurs rimtai žiūri į savo užduotį. Anksčiau, kai mums sekėsi, mes jam davėme. Dabar mums blogai, tai jis duoda.

– Būtent tiek, kad nereikėtų badauti.

– Taip. Rūpinasi, kad vienas neturėtų daugiau už kitą, tas taip pat teisinga. Argi gerai, kai vieni visko pertekę, o kaimynai alksta?

– Kaip Ferkoltas? – paklausė Tobijas.

– Ferkoltas buvo turtingas žmogus – ir... – Breseris išleido nepadorų garsą. – Ir jis atidavė savo dalį. Nenorėjo, bet Teovulfas jį privertė. Tai jokia paslaptis. Kiekvienas čia duoda, ką turi, – ir gauna, ko reikia.

– Jūs atrodote man kaip viena didelė, laiminga šeima, – išsprūdo Tobijui nesmagūs žodžiai.

– Grafas nė sau pačiam nedaro išimties, – tarė Breseris. – Jis pakvietė aplankyti jo pilį. Gal priimsite kvietimą?

Tobijas linktelėjo ir Breseris beveik įniršęs toliau dėstė:

– Tada pats galėsite pasižvalgyti. Ir jisai duoda, ką gali. Jeigu manote, kad grafas gyvena prabangoje, tai klystate, tėve. Jau dveji metai, kai Buchenfeldą užklupo šita nelaimė, niekas čia nebadauja ir nesušąla.

Tobijas sumišęs tylėjo. Breserio žodžiai buvo sakomi su tokiu užsidegimu, kad jam net į galvą nešovė jais suabejoti.

– Bet kas gi atsitiko? – paklausė Tobijas ir vėl parodė į laukus. – Žemės derlingos. Jūsų daug, turite galvijų. Kas gi atsitiko su derliais?

– Jie buvo sunaikinti, – tarė Breseris.

– Blogi orai? – paklausė Tobijas.

– Ne, – atsakė Breseris. Ir staiga jo balsas sudrebėjo, o akys įsiliepsnojo tokiu pykčiu, kokio Tobijas iš jo niekada nebūtų tikėjęsis. – Tai raganos darbeliai, tėve. Aš žinau, jums nėra šitai malonu girdėti. Bet tai yra tiesa. Ji užkerėjo visą šitą miestą!

Tobijas pažvelgė į jį be galo suglumęs. Bet susitvardė.

– Jau dvi dienos aš nieko kita negirdžiu, Breseri, – tarė jisai. – Kiekvienas man pasakoja, kad šitas miestas esąs prakeiktas. Kad tas ar anas yra nutikę. Bet man niekas nepasako, kas gi atsitiko. Kaip aš turiu ką nors nuspręsti ar jums pagelbėti, jeigu nežinau, prieš ką aš kovoju?

– Prieš visagalį blogį, tėve, – rimtai atsakė Breseris. – Jūs vakar vakare jį matėte. Ir vakar rytą miške.

– Tai jūs kažką matėte, – tarė Tobijas.

– Ne, – atsakė Breseris. – Jūs matėte. Buvote išblyškęs kaip mirtis. Aš nenoriu žinoti, kas ten buvo. Žmogaus baimė priklauso jam vienam. Bet jūs žinote, kad aš nemeluoju. Čia kažkas dedasi. Ir jeigu tai yra ne ragana, tai suraskite, kas tada. Padėkite mums!

Tobijas buvo sukrėstas. Jis nelaukė iš Breserio tokių žodžių. Taip pat nujautė, kad daugiau jų ir neišgirstų. Šituos žodžius ištarti Breseriui kainavo visas jėgas.

– Aš tai padarysiu, – pažadėjo Tobijas. – O dabar nuveskite mane pas keletą žmonių, su kuriais galiu pasikalbėti.

Breseris kurį laiką spoksojo įsmeigęs į jį skvarbias akis, tada staigiai apsigręžė ir parodė, – regis, nesirinkdamas, taip Tobijui regėjosi, – pirmą pasitaikiusį namą.

Kita dienos pusė prabėgo taip, kaip Tobijas ir tikėjosi: pasišnekėjo su puse tuzino vyrų ir moterų ir beveik visi turėjo šį tą pasakyti, kas susiję su ragana: vienas turįs votį, kurią jinai jam užkerėjusi, kitam padvėsusi katė, kai Katrina į aną pažiūrėjusi, trečias žinąs, kad vienam karvė atvedusi veršiuką su dviem galvomis po to, kai ragana ją palietusi...

Tobijas atidžiai klausėsi net ir tada, kai istorijos ėmė kartotis. Dauguma, ką jisai išgirdo, buvo įprastos nesąmonės, kai buvo sakoma, esą nelabus darbus dirbanti ragana. Tačiau įkalčių trūko. O jam reikėjo tiesioginių įrodymų, jis norėjo paneigti kaltinimus Katrinai. Buchenfeldo žmonės mėgo pasakoti nesąmones, bet tomis nesąmonėmis jie tvirtai tikėjo, tad buvo sunku be priešingų argumentų pagrįsti garantuotą gynybą. Tačiau kaip jis turėjo elgtis su pasakomis apie raganą? Jisai, inkvizitorius, turėjo žmonėms pasakyti, kad nesą jokių raganų, kai jis pats vis dėlto persekiojo raganas?

Kai jie buvo pasikalbėję jau su tuzinu žmonių, Tobijas nutarė, kad dabar palanki proga dar kartą šnektelti su Dervaltu, dabar visiškai atvirai, kad tas pokalbis greičiau nuramintų šį žmogų. Breseris jau beveik buvo perėmęs

vadovavimą, bet Tobijas porą kartų savavališkai pasibeldė į duris, taigi grafo parankiniui nesukėlė jokio nepasitikėjimo, kai dabar jis pasuko prie Dervalto namų ir pastukseno.

Niekas neatidarė, nebuvo girdėti nė garso, Tobijas pabeldė dar kartą.

– Kas čia gyvena? – tada paklausė jis.

– Dervaltas, – atsakė Breseris. Tobijas nenuleido nuo jo akių, bet neatrodė, kad Breseriui būtų sukėlęs įtarimą. – Jo dažnai nebūna namie. Man regis, jis dabar padeda Temzeriui atstatyti klojimą. Prieš porą savaičių sudegė, – pridūrė pamatęs klausiamą Tobijo žvilgsnį. – Ir čia raganos darbas.

– Žinoma, – tarė Tobijas. – Kieno gi kito.

– Kodėl jūs neinate pas jį pasiteirauti, kas nutiko? – piktai paklausė Breseris. – Plykstelėjo žaibas – vidury šviesios dienos, danguje nebuvo matyti nė vieno debesėlio. Ir jeigu jūs jau vienąkart čia esate, tai kartu paklauskite ir Miulerį, kas atsitiko su jo grūdais! Bet jūs visiškai nenorite žinoti tiesos!

Tai buvo drąsūs, beveik maištingi žodžiai, pasakyti žmogaus, turinčio tokias pareigas kaip Breseris, – pamanė Tobijas. Bet gal ir šis taip pat buvo netekęs vilties. Ir bent jau dabar jis buvo teisus.

– Aš tai padarysiu, – pažadėjo Tobijas. – Grįžkime atgal ir kiek užkąskime, Breseri. O tada jūs nuvesite mane pas tą Temzerį ir pas Miulerį.

– Dar šiandien?

– O kodėl gi ne?

Breseris valandėlę padelsė. Pasižiūrėjo į dangų.

– Jau vėlu. Neužteks laiko pas abu užeiti. Ne, jeigu norime grįžti prieš sutemstant.

Tobijas patylėjo. Po vakarykščio savo nuotykio jisai suprato panišką buchenfeldiečių baimę nusileidus saulei kelti koją iš namų, net labai gerai suprato.

– Grafo pilis – kur ji yra? Ar į tą pačią pusę? – paklausė jis.

– Ne visai, – atsakė Breseris. Tik suprato, kur Tobijas taiko. – Bet ne toks ir didelis lankstas. Arkliais galėtume tenai nukakti iš Temzerio kiemo. Jeigu paskubėsime.

– Tada negaiškime, – tarė Tobijas.

Tuo metu, kai jie tylėdami pietavo, Tobijas pirmą kartą save paklausė, ką jis turės daryti, jeigu nepavyks įrodyti Katrinos nekaltumo. Atsakymo nerado, bet jau vien tas klausimas jį dar labiau prislėgė. .

Pavalgius Breseris išėjo atvesti poros arklių, o Tobijas dar kartą pasuko į savo kambarėlį. Katrina buvo pabudusi, bet karštis vėl buvo pakilęs, atrodė, kad jinai jį vos bepažino. Kakta degė, ji kliedėjo. Milteliai, kuriuos Tobijas gydytojo nurodymu jai sugirdė, rodos, dar labiau sukėlė karštį, užuot jį malšinę. Bet jisai žinojo, kad daugelis vaistų taip veikia: išdegina ligą iš sergančiojo kūno.

Tobijas nesidžiaugė palikdamas Katriną vienai, ko gera, ir dviem dienom vieną. Bet Marija pažadėjo ja pasirūpinti. Nieko kita jis nebūtų daręs, tik mielai sėdėjęs prie jos lovos, meldęsis ir laukęs, kad ji Dievo valia pasveiktų. Bet turėjo eiti, kad įmintų šito nepaprasto miesto mįslę.

Tobijas išėjo iš namų ir drauge su Breseriu nužingsniavo gatve žemyn link miesto vartų. Vėl buvo labai šilta. Saulė stovėjo zenite, o nuo pelkės sklido troškus, salsvas dvokas.

Prie vartų juodu sėdo ant arklių ir gerą pusvalandį jojo palei upę, kol pasiekė malūną. Tobijas neklausė Bre-

serio, kodėl malūnininko namas stovi taip nuošalyje, bet suprato, vos tik į jį pažvelgęs: prie miesto upė tekėjo ramiai, bet kuo toliau, tuo labiau srovė smarkėjo; Tobijas porą kartų pasvarstė, gal čia išsimaudžius, kaip ir pirmąją dieną. Neįprastai vandens daugėjo savaime – nebuvo jokios kitos upės, kur čia įtekėtų. Jis paklausė Breserį, bet tas tik gūžtelėjo pečiais.

– Taip jau visad buvo, – atsakė šis. – Pavasarį upė kartais netgi patvinsta ir užlieja pievas. Gal kur vagoje šaltinis yra. Ar požeminis intakas. Ten gale stovi malūnas.

Tobijas jau senokai pamatė pastatą: žemas, šviesiu stogu, pastatytas tiesiog upėje. Kai juodu priėjo arti, Tobijas galėjo matyti geriau: malūnas buvo iškilęs ant medinės, ligi juosmens aukštumo platformos, didžiulis vandens ratas, kurs, nepaisydamas šniokščiančios srovės, lėtai sukosi, rodos, tiesiog iš upės dugno buvo išaugęs.

– Kokia neįprasta konstrukcija, – tarė jisai.

Breseris kupinas pasididžiavimo linktelėjo.

– Grafo idėja, – pasakė jis. – Prieš kelerius metus stovėjo prie upės kaip ir kiti vandens malūnai. Bet kartais malūnininkas negalėdavo dirbti, būdavo per mažai vandens, o kartais šlapdavo kojas, jeigu vanduo pakildavo. Dabar jis gali malti kiaurus metus – jeigu būna kas mala.

Tobijas smalsiai apžiūrinėjo statinį. Idėja pastatyti malūną upėje jam pasirodė ir paprasta, ir geniali. Jo smalsumas susipažinti su keistuoju grafu kiek artimiau augo.

– Ar didelės grafo valdos? – paklausė Tobijas. – Jam priklauso ne tik Buchenfeldas?

– Ne tik, – atsakė Breseris. – Yra beveik du tuzinai kaimų ir nedidelis lopinėlis šiaurėje. Jis net vardo neturi. Ten dvi dešimtys žmonių tegyvena.

Gana didelė nuosavybė, pamanė Tobijas, – tokiam menkam grafui, kurio vardo po dviejų kelionės dienų niekas nebuvo net girdėjęs.

Jų atvykimas buvo pastebėtas. Belipant iš balnų, vienoje malūno pusėje atsivėrė žemos durys ir išėjo žilaplaukis vyras balta prijuoste. Jis ėmė apžiūrinėti tėvą dominikoną neslėpdamas smalsumo.

Tobijas linktelėjo tam vyrui, bet palaukė, kol nulipo Breseris ir surišo abiejų arklių vadeles; turbūt neįprasta, bet tikrai veiksminga priemonė sutrukdyti jiems pasprukti. Tik tada jie patraukė link malūno.

Kadangi pastatas stovėjo viduryje upės, tad jie turėjo eiti siauru be turėklų liepteliu, jungiančiu platformą su krantu. Lieptelis nebuvo labai jau rūpestingai suręstas – balkiai girgždėjo nuo Tobijo ir Breserio žingsnių, šen ten ištrykšdavo vanduo. Tobijas juto silpną, priplėkusį kvapą, sklindantį nuo upės. Tas kvapas buvo ne toks bjaurus kaip anas pelkės dvokas, – bet panašus. Sunerimęs vienuolis sustojo ir pasitikrindamas įtraukė oro.

– Jūs visiškai teisus, tėve, – tarė Breseris, tarytum būtų skaitęs jo mintis.

– Dėl ko?

Breseris parodė į upę. Vanduo putodamas sruvo po jų kojomis; šičia jau nebebuvo melsvai sidabrinis, bet kiek rusvokas.

– Dėl to, ką jūs turite galvoje, – tarė jisai. – Ir upė pradeda taip nykti. Pelkėje irgi šitaip prasidėjo. – Storulis atrodė staiga labai surimtėjęs. – Jeigu ir čia vanduo taip pasikeis, tai tada turėsime palikti miestą.

Juodu ėjo toliau. Malūnininkas turėjo girdėti Breserio žodžius, nes stovėjo tik už kelių žingsnių, bet nieko nesa-

kė. Netgi nepasisveikino, tiktai dar kartą reikšmingai linktelėjo ir mostelėjo ranka į praviras duris. Breseris perspėjo Tobiją žvilgsniu, nieko nesakydamas, ir palenkęs galvą įėjo į malūną. Vienuolis nusekė paskui.

Viduje buvo taip tamsu, kad iš pradžių jis beveik nieko nematė. Girgždėjo milžiniškas vandens ratas, jo tik trečdalis buvo iškilęs į paviršių. Patalpa buvo tokia drėgna, kad Tobijas tuojau save paklausė, kaip čia viskas dar nesupelėjo ir nesutrūnijo. Jeigu malūnininkas iš tikrųjų čia gyveno, tai vėliausiai po metų jis turėtų susirgti podagra.

Grindys po jų kojomis sugirgždėjo, kai ir malūnininkas įėjo iš paskos. Tobijas atsisuko ir pamatė, kad šis, nors ir žemo stoto, buvo stiprus žmogus, didelėmis rankomis, ant kurių darbas su girnomis buvo palikęs gilių randų tinklą. Viena jo akis buvo apsiblaususi.

– Tu esi inkvizitorius, atėjęs sudeginti raganos? – pradėjo jis gan niurgzliai.

Tobijas rengėsi atsakyti, bet Breseris greit užbėgo jam už akių:

– Tai tėvas Tobijas, Miuleri. Jis atkeliavo pas mus iš didžiojo Liubeko, kad reikalą... – jis atsikrenkštė ir metė į Tobiją vos ne maldaujamą žvilgsnį – ... ištirtų. Aš turiu grafo paliepimą, kad jam būtų atsakyta į visus klausimus.

Miuleris tyrinėjo Breserį tokiu žvilgsniu, kuris aiškiau nei bet kokie žodžiai sakė, kaip jis žiūri į tai, ką jam grafas yra paliepęs. Tobijas tat labai atidžiai įsidėmėjo. Neatrodė, kad grafas Teovulfas būtų turėjęs vien draugų.

Bet Miuleris neprieštaravo, tik paprasčiausiai praėjo pro Breserį link rietuvės maišų už vandens rato ir šiurkš-

čiai mostelėjo ranka. Tobijas nusekė jį, tuo tarpu Breseris su neslepiamu nepasitenkinimu liko bestovįs ir paeiliui apžiūrinėjo vandens ratą ir milžiniškas girnas, tos sukosi girgždėdamos. Tobijas dar kartą prisiminė Breserio žodžius: *jeigu yra kas mala.*

– Čia, – tarė Miuleris, kai Tobijas atsargiai apėjo didžiulį akmenį ir sustojo už jo. – Tik pažvelkite. – Jis iš po prijuostės išsitraukė peilį, įbedė iki kriaunų į vieną maišą ir perpjovė nuo vieno galo iki kito.

Tobijas nejučiomis atsitraukė žingsnį atgal – ir nustebęs išpūtė akis. Tikėjosi pamatysiąs baltus miltus, bet iš maišo sunkėsį šlykšti, dvokianti masė; nuo aplipusių peilio ašmenų tįso bjaurūs varvalai.

– Šventas Dominykai! – išsigandęs sušnabždėjo jisai. – Kas gi čia dabar?!

– Tai ji padarė, – šaltai ir piktai atsakė Miuleris; tas Tobiją labiau išgąsdino, negu šis būtų rėkęs. – Pusės metų darbas žuvo per naktį.

Tobijas suglumęs pakėlė akis. Miulerio veidas tebebuvo be išraiškos, tik vienintelė matanti akis blykčiojo. Burna buvo vienas siauras brūkšnys, lūpos taip tvirtai suspaustos, kad net kraujas buvo iš jų išėjęs.

– Paaiškinkite, – tarė vienuolis. – Ar šituose maišuose buvo?..

– Miltai, – nutraukė jį Miuleris. – Puikiausi miltai, kokius tik begalima įsivaizduoti. Viskas, kas liko nuo derliaus, o tas derlius buvo visiškai menkutis.

Tobijas abejodamas apžiūrinėjo vos kokį tuziną pilnų maišų. Breseris, perrėkdamas malūno rato girgždesį, garsiai pridūrė:

– Didžiumą jau sudeginome, bijojome, kad jie yra užkeikti. Šiuos palikome, kad jūs galėtumėt pasižiūrėti.

Nerodydamas, kad koktu, Tobijas žengė žingsnį ir pasilenkė prie perpjauto maišo. Buvo sunku patikėti, kad šita šlykščiai dvokianti masė kadaise turėjo būti miltai. Plonas grybelių raizgalas buvo išpinkliojęs maišą kaip voratinklis, šen ten raitėsi kirminai. Tobijas nurijo karčią tulžį, susikaupusią po liežuviu.

– Čia, viduje, gerokai drėgna, tiesa? – iš lėto paklausė jisai. – Manau, ar negalėjo būti, kad...

– Ne, taip negalėjo būti, – šiurkščiai nutraukė jį Miuleris, neleisdamas pabaigti. – Aš visą gyvenimą esu malūnininkas. Juo buvo mano tėvas, ir jo tėvas. Aš išmanau savo amatą. Geriau už jus suprantu, kad čia nėra tinkama vieta miltams laikyti. Bet jau šitaip jie atrodė prieš čia atgabenant. Gal buvo ne tokie drėgni, bet lygiai tiek pat sugedę. Aš daviau jų šuniui paėsti. Šuo padvėsė.

Pamatęs sutrešusią masę, Tobijas nė kiek dėl to nesistebėjo. Jį stebino, kad šuo ėdė.

– Parodykite man tą vietą, kur tuos miltus laikėte, – pareikalavo jisai.

– Nieko nebus, – vietoj Miulerio atsakė Breseris. – Mes klojimą sudeginome. Kartu su viskuo, kas ten buvo.

Tobijas beveik ir laukė tokio atsakymo. Bjaurėdamasis ir sukrėstas kurį laiką spoksojo į lipnią, šlykščią košę, tada priblokštas linktelėjo galva ir apsigręžė.

– Papasakokite, kas nutiko, – tarė jis. – Bet ne šičia. Čia taip šalta. Esu šiek tiek jautrus visam šitam, – pridėjo reikšmingai šyptelėjęs.

Miuleris burbtelėjo nesuprantamą atsakymą, bet paklusniai apsigręžė ir išėjo iš malūno. Siauru tilteliu jie vėl grįžo į krantą ir pasuko dešinėn, kur stūksojo nedidelis, šiaudais dengtas namas. Tobijas jo iki šiol nepastebėjo, nes namas stovėjo už malūno. Šalia pamatė apde-

gusius klojimo griuvėsius. Vaizdas vienuolį kiek nustebino. Šitaip imti ir sudeginti pastatą – rizikinga. Kad liepsnos neperšoko ant Miulerio gyvenamojo namo, buvo kone mažas stebuklas.

Jie įėjo į trobą. Ir čia tvyrojo ta nemaloni prietema, nes visi langai buvo uždaryti, ir vaškinis langų popierius atrodė taip, lyg būtų buvęs keistas prieš penkerius metus. Bet patalpa buvo bent jau sausa. Tobijas, Breseris ir namų šeimininkas atsisėdo, tuo tarpu malūnininko žmona atnešė ąsotį alaus ir duonos. Tobijas gurkštelėjo alaus ir papurtė galvą, kai malūnininkas parodė į duoną. Jis buvo nealkanas.

– Taigi pasakok jam viską, – šiurkščiai tarė Breseris. – Neturime daug laiko. Mums dar reikia pas Temzerį – ir galbūt pas grafą.

– Kam dar vargti? – piktai paklausė malūnininkas. – Ar negana to, ką čia pamatei?

– Aš mačiau maišą suplėkusių miltų, – atsakė Tobijas – net aštriau, negu norėjo. Rodos, nepagrįstas malūnininko priešiškumas jį erzino. – Daugiau nieko. Gal jūs man pasakytumėte, kaip tai atsitiko?

Malūnininkas kone tūžmingai jį nužvelgė. Bet balsas, jam kalbant, buvo ramus.

– Greita čia kalba. Ragana juos prakeikė.

– Valdykitės! – tarė Tobijas. – Jūs negalite neteisingai liudyti.

– Kaip aš turiu valdytis, jeigu kalbama apie mano pragyvenimą. Mirsime badu, kai ateis žiema. Iš ko gyventi malūnininkui, kursai neturi ką malti? – Jis mostelėjo ranka, lyg Tobijas jį dar kartą būtų norėjęs nutraukti, ir toliau kalbėjo kiek ramesniu balsu: – Na gerai, kaip nori,

kunige. Kalba čia trumpa. Pavasarį jinai atėjo ir pareikalavo, kad aš daugiau nesinaudočiau malūnu.

– Kaip? – išsprūdo nustebusiam Tobijui.

Piktas šypsulys nuslinko malūnininko veidu.

– Aš buvau lygiai taip pat nustebęs kaip ir tu. Pasakiau jai, kad ji pakvaišusi. Nuo to laiko, kai pastatėme naują malūną, aš sumalu triskart daugiau grūdų. Bet ji pasakė, kad aš to negalįs daryti. Esą ant malūno yra kritęs prakeikimas. Tai esąs velnio išmislas. Ji reikalavo, kad aš pastatyčiau naują malūną, tokį su vėjiniu ratu, kokiais naudojasi olandai.

– Bet kodėl?

– Aš ją to paties ir paklausiau, – atsakė malūnininkas. – Bet jinai nutylėjo. Tik pagrasino, kad aš jau pamatysiąs, ką turėsiąs, jeigu jos nepaklausysiąs.

– Jūs, aišku, to ir nepadarėte.

– O tu būtum padaręs?

Tobijas kurį laiką patylėjo ir papurtė galvą.

– Ne, – tarė jis atvirai.

– Na, matai. Aš irgi nedariau. Jau keturios kartos mes malame grūdus, pasinaudodami vandens jėga. Vėjo malūnai stovi prie marių, kur nepaliaujamai pučia vėjai. Čia jie niekam tikę. Aš ją išgrūdau lauk. Tada ji ėmė siusti ir svaidyti baisius grasinimus, galų gale jai užtvojau ir išginiau iš savo namų. Bet jau po kelių dienų grūdai pradėjo plėkti. Iš pradžių visai net negalvojau – taip jau visada esti, suplėksta koks maišas, juo labiau čia, taip arti vandens. Bet po šito maišo buvo antras, tada trečias, tada atėjo Bodelis...

– Bodelis?

– Vienas iš laisvųjų valstiečių, jam buvau sumalęs grūdus. Atėjo jų pasiimti. Atidaviau miltus, gavau savo dalį,

bet dar tos pačios dienos vakarą jis vėl čia prisistatė. Virė iš pykčio. Apšaukė mane, esą aš jį apgavęs. Vos mudu nesusimušėme, toks buvo įsiutęs. Tada jis man ir parodė, kas buvo maiše, kur buvau jam atidavęs. – Malūnininkas įtūžęs maigė kumščiais stalo lentą. – Tu lygiai tą patį matei. Beveik viskas buvo suplėkę. Ne viskas, bet dauguma.

– Tada mes pakvietėme grafą, – toliau kalbėjo jau Breseris, kai malūnininkas daugiau nebešnekėjo, tik pilnas tūžmasties spoksojo kažkur į tuštumą. – Jo žmonės apžiūrėjo klojimą. Beveik visus maišus atrišo. Visur buvo tas pats.

– Visų metų derlius! – šnabždėjo malūnininkas. – Prapuolė. Viskas žuvo. Būtume badu dvėsę, jei grafas nebūtų parūpinęs grūdų. Mes! Tie, kurie praėjusiais metais gabenome grūdus į Hamburgą, tiek jų turėjome!

– Aš vis dėlto manau, kad jūs... Katriną paklausėte, ką ji turėjo galvoje sakydama tokius žodžius? – iš lėto paklausė Tobijas. Jis turėjo būti atsargus. Jeigu leistų aiškiai pajusti, kad iš tikrųjų nori ją paleisti, nieko daugiau iš žmonių nesužinotų.

– Žinoma, – tarė malūnininkas. – Bet jinai tik nusikvatojo. Nusikvatojo man į veidą ir tiesiog išrėkė, kad mane paskutinį kartą įspėjanti!

– Daugiau nieko?

– Ar maža? – paklausė Breseris, dar nespėjus malūnininkui nė išsižioti. – Dovanokite, tėve, bet... ką jūs pamatėte, pakankamas įrodymas, ar ne?

Tobijas tylėjo. Tai, ką jis dabar galėjo pasakyti, būtų viską tiktai pabloginę. Jis nusprendė dar kartą pasikalbėti su malūnininku. Tiktai be Breserio. Tobijas pakilo.

– Palikite tą vieną maišą, – tarė jis. – Gali būti, kad man jo dar prireiks. O jūs ar pakartosite savo parodymus, jeigu reikės procesui?

– Jeigu reikalausi, – piktai atšovė malūnininkas.

Jis nuėjo prie durų, atidarė ir laukė, kol Tobijas ir Breseris eis paskui.

Bet Tobijas vis dar delsė išeiti. Susimąstęs apsidairė aplinkui.

– Jūs gyvenate čia vienas su savo pačia? Vaikų neturite?

Tai truko tik valandėlę. Bet jis aiškiai pamatė išgąstį Breserio akyse, kol malūnininkas rengėsi atsakyti, ir atsakymas buvo toks trumpas – tartum žodžiai būtų jam kliuvę, tartum paskutinę akimirką būtų pasakęs ką kita, negu prieš tai buvo numatęs.

– Mes turėjome sūnų, – tarė jis. – Bet Viešpats pasišaukė jį pas save. Prieš penkerius metus.

– Man labai gaila, – atvira širdimi pasakė Tobijas. – Bet jūs žinote, vien tik Viešpats nukreipia mūsų kelius.

– Gal taip dar geriau, – atsakė malūnininkas. – Kam reikia sūnaus, jeigu neturiu ką jam palieka?

– Bus juk naujas derlius, – tarė Tobijas.

– Na ir kas? Niekas nesiryš malti pas mane.

Tobijas norėjo atsakyti, bet negalėjo. Kartėlio to vyro žodžiuose buvo per daug. Atrodė, niekas jam nebegali suteikti paguodos. Tobijas palaimino jį ir atsisveikino tyliai linktelėdamas galva. Netardami nė žodžio jie sugrįžo ir vėl užsėdo ant arklių.

Ir toliau juodu tylėjo, kol nutolo nuo upės ir malūno porą mylių.

– Jis gerokai įtūžęs, – galiausiai pratarė Tobijas.

– Ar malūnininkas? – Breseris negrabiai pasisuko balne pasižiūrėti į jį ir vos nenupuolė nuo arklio. Skubiai

įsikibo į šiurkščią kanapinę virvę, – ji atstojo jam vadeles, – ir tvirčiau atsisėdo ant gyvulio nugaros. – Taip, o kodėl gi ne? Jis sako teisybę.

– Dėl raganos?

– Ir dėl jos, – atsakė Breseris. – Bet ne tik. Net jeigu jau rytoj viskas pasitaisytų, – niekas daugiau nebemals pas jį grūdų.

– Bet juk ne jo kaltė! – tarė Tobijas.

– Na ir kas? – Breseris liūdnai nusišypsojo. – Jūs gi žinote, kokie tie žmonės. Viena sako, kita daro. Man jo gaila. Likimas jam buvo sunkus. Pirma prarado žmoną ir sūnų, o dabar vėl.

– Žmoną ir sūnų? – dar perklausė Tobijas.

– O, jūs stebitės? – Breseris gūžtelėjo pečiais. – Tai antroji žmona. Juodu susituokė prieš trejus metus, bet Dievas iki šiol nedavė jiems vaikų. Gal jis per senas.

Tobijas susimąstęs pažiūrėjo į jį. Tai, ką Breseris jam čia pasakojo, buvo svarbu, nepaprastai svarbu. Bet kiekvieną kartą, kai jis norėdavo sukaupti mintis, šios visada išsprūsdavo.

– Aš melsiuosi už jį, – pagaliau tarė jis.

Breseris nusišypsojo.

– Padarykite taip, tėve, – atsakė, o jo žodžiai skambėjo kaip šiurkšti pašaipa.

Breseris jojo iš tikrųjų greitai, Tobijas turėjo net raginti arklį – tas jam ne visai sekėsi, nes buvo nelabai įgudęs raitelis. Be to, Breseris jam, – tyčia, ar ne, to jis negalėjo pasakyti, – pakišo aiškiai prastesnį, o pats jojo su tokiu, kuriam ir daug greitesnis jojimas būtų buvę niekai. Taip tylėdami juodu jojo beveik valandą, labiau vienas paskui kitą negu šalimais, ir Tobijui iš tikrųjų palengvėjo, kai galų gale priešais išniro Temzerio kiemas: di-

džiulė, rūpestingai prižiūrima sodyba; iš jos jau iš tolo buvo girdėti smagus plaktukų stuksenimas, pjūklų zyravimas ir daugelio žmonių balsai.

Juodu artinosi prie sodybos iš šono, taigi sudegusį klojimą pamatė tik beveik pasiekę kiemą. Gaisro, matyt, būta senokai, arba Temzeris ir jo pagalbininkai labai spėriai dirbo, nes pastatas buvo jau kone visas atstatytas: dviaukštis, ne mažiau kaip trisdešimties žingsnių kvadratinis statinys su neseniai pjautų medžių stogo konstrukcija, kur keletas vyrų buvo pradėję tvirtinti didžiulius nendrių ryšius.

Reginys nustebino Tobiją. Po viso to, ką iki šiolei buvo patyręs, jis tikėjosi išvysti nedidukę sodybą, skurdžią ir purviną, kur keletas žmogelių grumiasi dėl gyvenimo.

Bet buvo visiškai priešingai. Nors klojimas buvo didžiulis, bet neatrodė toks jau milžiniškas, nes savo dydžiu pritapo prie kitų šitos sodybos pastatų. Gyvenamasis namas, kur buvo įtaisyti ir tvartai, buvo taip pat erdvus; dar buvo ir kitas, kiek mažesnis klojimas, labai senas, bet gerai išsilaikęs. Pro praviras duris Tobijas matė du jaučiais traukiamus vežimus, o trečioji dviratė karieta buvo pastatyta šalia gyvenamosios patalpos.

Jų atvykimas neliko nepastebėtas. Vienas kitas vyras ant pusiau baigto klojimo stogo liovėsi dirbęs ir smalsiai spoksojo žemyn į du skirtingus raitelius; prasivėrė gyvenamojo namo durys ir pasirodė žilagalvis, kresnas vyras, iš paskos – jo amžiaus moteris ir pulkas erzeliuojančių vaikų.

– Temzeris? – paklausė Tobijas kryptelėjęs galva žilagalvio link.

Breseris nuneigė.

– Čia Ulbertas, pirmasis samdytas bernas. Temzeris... – Jis prisidengė akis ranka, kurį laiką ieškodamas dairėsi, tada kita ranka parodė viršun į klojimo stogą. – ... ten. Anas vyras žaliais marškiniais. Matote?

Tobijas valandėlę žiūrėjo į tą pusę. Pagaliau pažino Temzerį, nes tasai ėmė mikliai balansuoti ant gegnių.

Jie nulipo nuo arklių. Bernas paėmė iš jo ir Breserio rankų vadeles ir nuvedė arklius, tuo tarpu moteris priėjo arčiau ir prisistatė esanti valstietė. Vaikai – veikiausiai valstietės anūkai – apspito Tobiją su Breseriu ir nesidrovėdami ėmė apžiūrinėti svetimuosius – ir vaikiškai tyrinėti, čiupinėjo, tampė drabužius ir krėtė visokias išdaigas. Breseris nepatenkintas nuvaikė mažuosius kamuotojus, o Tobijas leido jiems laisvai elgtis ir tik retkarčiais vienam kitam, jau per daug įžūliam, perbraukdavo ranka per plaukus.

Pagaliau Temzeris nusikabarojo ilgomis kopėčiomis žemyn ir plačiais žingsniais patraukė link jų, jo žmona grįžo į vidų paruošti šio to užkąsti. Breseris su Tobiju nuėjo pasitikti valstiečio.

– Jūs būsitė tėvas Tobijas! – pasisveikino Temzeris, paėjęs tiek, kad galėjai girdėti. Jisai šypsojosi, o šypsena neatrodė nei dirbtinė, nei perdėta. Valstietis iš tikrųjų džiaugėsi jį matydamas, ko gera, visai ne dėl to, kad būtų iš jo ko nors norėjęs, tiesiog šiaip, nes buvo malonus žmogus, mielai sutinkantis svečius.

– Tesaugo jus Dievas, – atsakė Tobijas ir paspaudė jam ištiestą ranką. – O jūs, man regis, esate Temzeris.

Temzerio rankos paspaudimas buvo tvirtas ir nuoširdus. Jis kone šelmiškai pažiūrėjo į Tobiją ir, kryptelėjęs galva į Breserį, pridėjo:

– Aš manau, Breseris jau išklojo jums visas blogybes apie mane?

Breseris dirbtinai nusišiepė, o Tobijas pasistengė atsakyti tokiu pačiu tonu:

– Rodos, nedaug ką bloga apie jus gali pasakyti.

– Yra tokių, kurie mano kitaip, – tarė Temzeris, tada mostelėjo ranka, norėdamas sutrukdyti Tobijui toliau kalbėti šita tema. Jis nebuvo tikras, ar čia tik ne pokštas.

– Taigi jūs esate tasai šventasis žmogus, kurio mes jau kelios savaitės laukiame, kad jis Bažnyčios rūstybę nukreiptų į nuodėmingosios raganos kailį, – tarė jis pašaipiai, atsitraukdamas kelis žingsnius ir apžiūrinėdamas Tobiją, tarsi tik dabar būtų jį pirmą kartą išvydęs. – Turiu prisipažinti, aš jus... kitokį įsivaizdavau.

– Kokį gi? – paklausė Tobijas.

Temzeris truktelėjo pečiais.

– Nežinau, – prisipažino. – Kitokį. Gal vyresnį. Rūstesnį.

Tai, be abejonės, buvo klausimas, bet Tobijas negalėjo į jį atsakyti, nes Temzeris parodė į namus:

– Eime vidun, aš esu laimingas, matydamas jus savo namuose. Tikriausiai esate ištroškę, jeigu jojote visą kelią nuo Buchenfeldo iki čia.

– Ne, ne visą, – atsakė Tobijas. – Prieš tai buvome sustoję pas malūnininką.

Temzeris susiraukė.

– Tada tikrai jums reikia gero gurkšnio, – tarė jisai. – Juk neatsisakysite kvietimo drauge užkąsti?

– Gal ir neatsisakysime, – vietoj Tobijo atsakė Breseris. – Negalime ilgai užtrukti. Tėvas Tobijas šiandien dar nori aplankyti grafą.

Temzeris nustebo, ir Tobijas, atrodo, jautė, kad tai buvo nevisiškai malonus nustebimas. Tačiau valstietis susitvardė ir nutylėjo, kas jam buvo ant liežuvio galo, tiktai truktelėjo pečiais.

– Na, bet ąsotį alaus su mumis išgersite, ar ne? Ir truputis paviržio taip pat nepakenktų. Iki pilies dar gera valanda kelio.

– Mielai, – atsakė Tobijas, neleisdamas Breseriui vėl vietoj jo atsakyti. Staiga jis šyptelėjo ir susiėmė abiem rankomis užu strėnų. – Jeigu būčiau visai atviras, tai man labiau patiktų minkšta pagalvė. Nesu labai įpratęs jodinėti.

Valstietis garsiai nusikvatojo, o Breseris atrodė labai nesmagiai.

– Pažiūrėsime, ką čia mes galime padaryti, – tarė Temzeris. – O dabar eime į vidų. – Jis apsigręžė ir vėl tuoj sustojo pamatęs abudu arklius; bernas vedė juos į kitą sodybos pusę pagirdyti. – Kurį arklį davė jums šitas nedorėlis? – paklausė jisai. – Keršį ar širmąją kumelę?

– Kumelę, – atsakė Tobijas, o Breserio akys tuo metu svaidė Temzerio pusėn žaibus.

– Tai panašu į jį. Kuinas beveik toks pat senas kaip ir jis pats ir vargu ar tinkamas net mažą vežimą traukti. – Jis giliai atsiduso ir pasižiūrėjo į Breserį priekaištingu žvilgsniu. – Aš duosiu jums kitą arklį, jeigu josite toliau, – tarė jis. – Tokį, kuriuo galima ir joti. Ulbertai! – pridūrė pakeltu balsu. – Pabalnok širmį ponui. Tik paskubėk!

– Aš suradau ramų arklį, – teisinosi Breseris. – Ar tau būtų geriau, jei būčiau išrinkęs tokį, su kuriuo sprandą galėtų nusisukti?

Temzeris net nesiteikė atsakyti ir pasuko namo link,

Tobijas nusekė jam iš paskos. Jau eidamas į vidų jis dar sustojo ir apsidairė aplinkui. Dauguma mažų žmogelių ant klojimo stogo vėl buvo ėmęsi darbo, ir plaktukų kaukšėjimas bei šūkčiojimai taip pat garsiai kaip ir pirma aidėjo po kiemą. Tik vienas vyriškis dar nebuvo pajudėjęs ir vis žiūrėjo iš viršaus į jį. Tada Tobijas jį pažino. Tai buvo Dervaltas. Jis paskutinę akimirką įveikė pagundą jam linktelėti ir skubiai nusekė paskui Temzerį.

Viduje šeimininkė jau buvo paruošusi tai, ką ji įsivaizdavo esant paprastus pietus: didelis stalas šviesioje, begal erdvioje virtuvėje iš tiesų linko nuo suneštų valgių ir gėrimų, net Tobijas nejučia sustojo ir nustebęs nužvelgė abudu valstiečius.

– O, tai tik sutapimas, – šypsodamasis tarė Temzeris. – Mūsų viskas jau buvo paruošta. Žmonės lauke, suprantate? – Jis parodė į langą, pro kur buvo matyti atstatomas klojimas. – Mes negalime daug užmokėti. Paskutinis derlius nebuvo labai geras. Dauguma dirba tiktai už pietus ar kepalėlį duonos, kur gali namo parsinešti.

– Jūs... valgote labai anksti, – tarė Tobijas eidamas prie stalo ir sėsdamasis – iš tikrųjų tiktai dėl to, kad išvis ką nors pasakytų, nes šnairomis žvilgtelėjęs matė, kad Breseris vėl buvo suskatęs kalbėti. Jo įprotis nuolatos įsiterpti Tobiją jau ėmė erzinti.

– Nori nenori, tėve. Vyrai anksti eina namo. Kelias į Buchenfeldą tolimas, o jie bijosi būti išgąsdinti tamsos.

Jo balsas su tais žodžiais buvo toks pašaipus, kad Tobijas nejučia jį paklausė:

– O jūs ar nebijote?

– Ne, – atsakė Temzeris. – Jie yra prietaringi valkatūnai, jei mane klausiate.

– Jūs nebijote... to, kas čia dedasi naktį? – paklausė Tobijas.

– To? – Temzeris tartum sulaikė žodį ant liežuvio lyg alaus gurkšnį, kurio skonį nori sužinoti – ir kuris jam nepatinka. Galop gūžtelėjo pečiais: – Tas dedasi, bet ir nesideda, – atsakė jis paslaptingai. – O dabar vis dėlto imkimės šito. Prašom, vaišinkitės – po gero gurkšnio ir kalbėtis geriau.

Jis pasilenkė per stalą ir pripylė Tobijui sklidiną puodelį auksinio alaus; alus buvo labai skanus. Po vargingo jojimo tai buvo tikras malonumas. Tobijas ištuštino puodelį dideliais gurkšniais ir neatsisakė, kad vėl būtų pripilta, bet dabar jau tik gurkštelėjo. Jo galva turėjo būti šviesi. Breseris nugėrė tik mažytį gurkšnelį ir pastatė puodelį. Jisai spoksojo pro langą.

Į vidų buvo įsmukę ir keletas vaikų; dabar jie nesidrovėdami kirto nuo stalo valgį. Tobijas šypsodamasis žiūrėjo į juos. Jam patiko vaikai. O kaipgi sako Viešpats? Jiems priklausys dangaus karalystė.

– Čia dar ne visi jūsų vaikai? – paklausė Tobijas.

Temzeris nusijuokė.

– Jeigu visai atvirai – nė vieno. Mažylis, tas šviesiais plaukais, mano anūkas. O kiti samdinių.

Tobijas atsiduso. Žiūrėdamas į vaikus staiga prisiminė, kuo jį buvo taip sugluminę malūnininko žodžiai, ir kol Temzeris rengėsi atsakyti, akimirką ėmė net baimintis, kad vėl išgirs istoriją apie mirusį vaiką.

– Mes čia esame ne tam, kad kalbėtume apie vaikus, – įsiterpė Breseris.

Temzeris pasiuntė jam piktą žvilgsnį, bet Tobijas greitai pakėlė ranką ir raminamai tarė:

– Ko gera, jis teisus. Mūsų laukia dar tolimas kelias. Iki pilies ir atgal...

– Šiaip ar taip, jums tas nepavyks, – tarė Temzeris. – Turėsite pernakvoti pilyje, o dar geriau – šičia. Aš džiaugčiausi, jeigu jūs praleistumėte vakarą su mumis. O rytoj anksti rytą pailsėję jau galėtumėte joti toliau, aplankyti grafo. Breseris jau dabar gali joti ir viską paruošti jūsų atvykimui.

Tobijas kurį laiką visai rimtai svarstė šį pasiūlymą, – juo labiau kad jautė, jog jis buvo tikrai garbingas, – bet paskui atsisakė.

– Mielai taip padaryčiau, – tarė jis, – bet Breseris, deja, yra teisus. Aš turiu labai daug nuveikti, o laiko – labai mažai. Bet galbūt pagalvosiu dėl jūsų pasiūlymo. Tikriausiai, dar pabūsiu kurį laiką Buchenfelde.

– Tikrai? – pašaipiai paklausė Temzeris pasisukęs į Breserį. – Bet argi jums dar mažai susakė įrodymų dėl piktų raganos kerų?

– Dėl vieno iš tų įrodymų aš ir esu čia, – rimtai tarė Tobijas. – Man buvo pasakyta, kad jūsų klojimas sudegė.

– Tas tiesa, – atsakė Temzeris. Staiga jo balsas visiškai pasikeitė. Jis atrodė... įpykęs. – Betgi jūs matote, nuostoliai jau beveik vėl padengti. Ačiū Dievui, – pašaipiai pridūrė, – paskutinis derlius buvo toks prastas, kad nelabai kas tų grūdų ir sudegė.

Suglumęs Tobijo žvilgsnis šokinėjo nuo Temzerio prie Breserio. Negalėjai nepastebėti, kad tarp abiejų vyrų vyko nebyli dvikova. Breseris spoksojo į Temzerį beveik neapykantos kupinu žvilgsniu, bet valstietis drąsiai jį atlaikė.

– Man taip pat sakė, kad... čia esą kažkas negerai, – tarė Tobijas atsargiai.

Temzeris nusijuokė.

– Niekai. Kas gi taip sako? Breseris?

– Aš ten buvau, – dusliu balsu atsakė Breseris.

– Tai kaip tik turėtum geriau žinoti, – tarė Temzeris. Dabar jis visiškai nesistengė nuslėpti savo pykčio. Staiga pasuko galvą ir pasižiūrėjo į Tobiją.

– Šitame gaisre visiškai nėra nieko velniška, tėve, – tarė jis. – Tada išeitų, kad žaibą jūs priskiriate burtams.

– Žaibas iš giedro dangaus, – ginčijo Breseris. – Giedriausią dieną. Danguje juk nebuvo nė debesėlio!

– Buvo visiškai normali vasaros perkūnija, – spyrėsi Temzeris. – Šitaip juk būna. Breseris tai žino lygiai taip pat gerai kaip ir aš. Visi šitie tauškalai apie raganavimą ir juodąją magiją sumaišė jam galvą.

Breseris buvo beužsiplieskiąs, bet Tobijas valdingu mostu jį nutildė.

– Jūs netikite, kad Katrina yra ragana? – paklausė jisai.

– Ragana? – Temzeris nusijuokė ir truktelėjo gurkšnį alaus. – Ji tokia pat ragana, kaip aš arba jūs.

Buvo matyti, kad Tobijas susijaudino.

– Man rodos, šitaip manydamas, jūs čia esate tikrai vienišas, – tarė jis.

– Argi taip? – Temzeris metė dar vieną piktą žvilgsnį į Breserio pusę. – Aš tuo netikiu. Gal jums reikėtų susirasti kitą vadovą, tėve. Ir pasikalbėti su žmonėmis, kurie nesibaimintų būti sekami.

– Nepersistenk, Temzeri, – pagrasino Breseris.

– O jūs to nebijote? – tuoj paklausė Tobijas.

– Ne, – papurtė galvą Temzeris. – Nedaug yra to, ko aš galėčiau bijoti, tėve. Esu senas žmogus. Kas dar man gali atsitikti? Aš negaliu skųstis. Mūsų Viešpats Dievas dovanojo man daugiau, negu aš galėjau tikėtis. Taigi ko turėčiau bijoti – ir kodėl? Dėl tų kelerių metų, kurie man

dar liko? Dievas mane iki šiol puikiai saugojo. Jis ir toliau taip darys.

– Jūs neatrodote toks jau senas.

– Man beveik šešiasdešimt, – atsakė Temzeris.

Tobijas nustebo. Valstietis priklausė prie tokių žmonių, kurių amžių sunku nuspėti.

– Taip, tai tiesa, – šypsodamasis tarė Temzeris, pastebėjęs Tobijo nuostabą. – Žinote – ilgas amžius turi tiek daug privalumų. Pradedi į daug ką žiūrėti iš naujo. Katrina – jokia ragana.

– O tavo klojimas? – atkakliai vis klausė Breseris.

– Aš tau jau sakiau – tai buvo žaibas, – aštriai atkirto Temzeris. – Po velnių, Breseri, – juk pats buvai ten. Matei viską. Tai ką reiškia šitos nesąmonės?

– Žaibas ar ne, – skubiai įsiterpė Tobijas, norėdamas baigti abiejų vyrų ginčą, – man pasakojo apie... įvairius keistus dalykus, kurie čia dedasi. Sugedusius miltus man pačiam teko matyti.

– O, tas tiesa, – tarė Temzeris. – Jūs dar daugiau pamatysite, jeigu Breseris jus stropiai vedžios, o tą jis tikrai darys. Betgi to jūs rasite visur, visada ir bet kokiame mieste. Jeigu tik ganėtinai ilgai ieškosite, visados rasite ką nors nepaprasta. Visados buvo lengviau rasti velnią ar raganą, užuot ieškojus žmonių kaltės.

– Ar jūs taip sakydamas... turite galvoje konkretų asmenį? – paklausė Tobijas.

Temzeris buvo besirengiąs atsakyti, bet tiktai papurtė galvą.

Tobijas dar kiek patylėjo. Tada ramiai ištuštino savo puoduką ir metė į Breserį raginamą žvilgsnį.

– Dėkoju, jau laikas joti toliau, – tarė jisai.

Breseris linktelėjo ir atsistojo, o Temzeris nusivylusiu žvilgsniu pasižiūrėjo į Tobiją ir pasakė:

– Ar galėčiau jus dar valandėlę sutrukdyti, tėve?

– Mielai.

Tobijas buvo beveik atsikėlęs ir norėjo sėstis vėl atgal, bet Temzeris jau atsistojo ir mostelėjo į duris.

– Palydėkite mane iki klojimo, – paprašė jisai, – kol šitas kvailys nepritauškė dar daugiau nesąmonių. Jūs galite pasikalbėti su dviem mano tarnais, jie matė, kaip klojimas sudegė. Ir aš jums įrodysiu, kad tai buvo žaibas, o ne velnio darbas.

Breseris spoksojo į jį su neslepiama neapykanta, bet jo žvilgsnis, rodos, tik linksmino valstietį. Vienas paskui kitą, – ir lydimi vėl gero pustuzinio erzeliuojančių vaikų, – jie nuėjo prie klojimo. Kai išėjo į lauką, Tobijas nejučiomis pakėlė akis. Dervalto jau nebebuvo ant stogo. Bet pamatė jį pusiau pravirame klojime, kai ėjo pro vartus. Jisai stovėjo ant ožio, kur buvo uždėta didžiulė, nuobliuota sija, ir skaptavo pleištui įdubą. Kai Tobijas įėjo vidun paskui Temzerį ir Breserį, jis trumpai pakėlė akis ir vėl tartum išsigandęs palinko prie savo darbo. Breserio žvilgsnis abejingai praslydo pro jį.

– Štefanai! Bertai! – šūktelėjo Temzeris. – Ateikite čia!

Abu šauktieji smagiais žingsniais priėjo. Tai buvo du jauni nuoširdžių veidų vyrai; jie nužvelgė Tobiją neslėpdami smalsumo, o Breserį – neslėpdami priešiškumo.

– Tėvas Tobijas atkeliavo pasiteirauti dėl gaisro, – tarė Temzeris. – Papasakokite jam, kaip ten buvo.

Vienas jų – jaunesnis – žengė į priekį. Dar delsė, rodos, ėmė lyg jaudintis.

– Tik jau nesibaimink, – tarė Tobijas. – Tiesiog papasakok, ką matei.

– Atsitiko... labai greitai, garbingasis tėve, – pradėjo samdinys. – Plykstelėjo žaibas. Siaubingas žaibas, visai plonytis ir toks šviesus, kad net akis suskaudo.

Tobijas pasisuko į vyresnįjį:

– Ar tiesa?

Vyriškis linktelėjo:

– Taip. Tikrai taip, kaip sako Štefanas. Tokio dar neteko regėti. Buvo baisu. Tas... tas žaibas šnypštė, oras dvokė, tarytum pats velnias iš pragaro būtų išlėkęs. Žaibas buvo visai plonytis ir... šakotas.

Tobijo žvilgsnis sekė ištiestą vyriškio ranką, ir jis iš tikrųjų pamatė platų, suodiną pėdsaką, išsiraizgiusį kaip žaibas, tenai klojimo sienos molinės plytos buvo virtusios juodu, trupančiu šlaku.

– Viskas bemat užsiliepsnojo. Dar spėjome išplėšti duris, kad galvijai išeitų, bet derliaus jau nebebuvo galima išgelbėti. Visas sudegė.

– Ir visai nebuvo lietaus? – klausė Tobijas. – Jokios audros, jokio griaustinio?

– Po to, – pasakė Bertas. – Tučtuoj po to kilo audra.

– Mūsų laimė, – pridūrė Temzeris. – Jeigu nebūtų pradėję lyti, tai, ko gera, viskas būtų supleškėję. O dabar tik pora maišų grūdų ir senas klojimas.

– Jūs labai šaltakraujiškai žiūrite į derliaus praradimą, – tarė Tobijas.

Temzeris truktelėjo pečiais.

– Šiaip ar taip, jo nebuvo daug. Aš nieko neatgausiu, jeigu skųsiuosi likimu. Be to... – jis greitai pridūrė ir pašaipiai žvilgtelėjo į Breserio pusę, – grafas mums, be abejonės, padės iškęsti sunkiausią metą. O dar turime kiek atsargų žiemai.

Breseris tūždamas spigino jį akimis, bet nieko nesakė.

– Koks oras buvo tą dieną? – kreipėsi Tobijas į Štefaną.

Samdinys ilgai negalvojo.

– Buvo karšta, – tarė jisai. – Labai karšta. Ir tvanku. Vos begalėjai kvėpuoti, taip buvo sunku. Oras sproginėjo.

– Gal iš tikrųjų tai buvo tiktai audra, – mąsliai pasakė Tobijas. Ir tik tam, kad nuramintų Breserį, pridėjo: – Galbūt. Aš... apie tai pagalvosiu.

– Taip ir padarykite, tėve, – tarė Breseris ir toliau su Temzeriu keisdamasis piktais žvilgsniais. Už jo Dervaltas trumpai pakėlė akis nuo savo darbo ir metė į Tobiją kone maldaujamą žvilgsnį. Šis linktelėjo ir tuo parodė, kad suprato.

– Manau, dabar jau pats laikas, – tarė jis. – Eikite ir atveskite arklius, Breseri. Aš noriu dar šiek tiek pasižvalgyti, – jis mostelėjo galva į suodžių pėdsaką sienoje. – Tik valandžiukę.

Breseris pažiūrėjo į jį beveik taip pat niūriai, kaip kad iki šiol spoksojo į valstietį ir jo samdinius, tada dingo netaręs nė žodžio, o Tobijas greitai priėjo prie sienos, dar nespėjus Temzeriui rasti progos jį vėl įtraukti į pokalbį. Netrukus valstietis pasiuntė abudu samdinius prie darbo ir pats taip pat išėjo.

Kurį laiką Tobijas tiesiog stovėjo priešais apsvilusią sieną ir susidomėjęs apžiūrinėjo. Ne dėl to, kad vaizdas jam būtų ką sakęs – plytos buvo juodai apanglėjusios ir trapios. Bet jis iki šiol nebuvo matęs žaibo kirčio, tiktai kartą keletą suskaldytų medžių. Vis tiek labai sąžiningai apžiūrėjo tą vietą ir tada šiaip sau, be jokio tikslo, ėmė slampinėti po klojimą.

Šalia Dervalto jisai sustojo ir paklausė taip garsiai, kad jo žodžiai turėjo visur aplink girdėtis:

– O kaip jūs, gerasis žmogau? Jūs irgi matėte žaibą? – Tada daug tyliau, beveik puse lūpų pridūrė: – Kas vakar vakare su jumis pasidarė, Dervaltai?

– Ne, – atsakė Dervaltas taip pat garsiai, gal net ir per garsiai. – Aš negyvenu šitame kaime. Esu iš Buchenfeldo. – O pašnibždomis pridėjo: – Neikite pas grafą, maldauju jus! Ne šiandien! Man reikia su jumis pasišnekėti. Ateikite čia naktį. Aš paprašysiu Temzerį leisti man pernakvoti. Vidurnaktį prie klojimo.

– Ar čia yra ir daugiau iš Buchenfeldo? – garsiai paklausė Tobijas smalsiai žiūrėdamas į būrelį žmonių.

Dailidė ranka apvedė visą klojimą.

– Beveik visi, pone. Gal reikia juos pakviesti?

Tobijas dėjosi valandėlę galvojąs. Bet iš tikrųjų įdėmiai stebėjo mažytes žmonių figūras ant stogo. Kai kurie nustojo dirbę ir spoksojo į Dervaltą ir Tobiją. Tada jis papurtė galvą.

– Ne, – tarė. – Bet aš pasikalbėsiu su jais vėliau. Galbūt sekmadienį, po mišių.

7

Grafo pilis stūksojo vidury girios, ten galėjai nukakti per ketvirtį valandos mišku nutiestu keliu; kelias buvo taip išmaltas provėžų ir duobių, kad arkliai ne kartą klupo ir jie vos begalėjo išsilaikyti balnuose. Senokai susidarytas pilies vaizdas buvo vienintelis, kuris taip tiksliai atitiko Tobijo vaizduotę, tarytum jis jau būtų ją kada matęs.

Iš tikrųjų tai buvo veikiau tvirtovė nei pilis, niūri, su alavine viršūne, žemomis sienomis ir bokštu, o šis bu-

vo labiau į platumą negu į aukštumą ir be langų. Sienų aukštis buvo sulig trijų žmonių augumu, tad ir plokščias bokšto stogas nebuvo išsikišęs pro ąžuolų girios lapiją, – arba šis statinys buvo labai senas, ir medžiai tuo laiku, kai jis buvo statomas, dar nebuvo tokie dideli išaugę, arba statytojams buvo svarbiau jį paslėpti negu pastatyti saugų. Patyrusi Tobijo akis, – gausiems jo interesams priklausė ir architektūra, – tučtuojau pamatė, kad pilies įrengimas nors ir paprastas, bet vis dėlto protingai apgalvotas: galimas užpuolikas galėjo būti netikėtai užkluptas kampų, briaunų, apylankų ir visokių iškyšulių labirinte ir dėl to galėjo tapti nejudamu ir netgi bejėgiu taikiniu visiems, stovintiems ant sienų ar ant bokšto. Teovulfo pilis jam labiau priminė riterių plėšikų tvirtovę.

Breseris patvirtino Tobijo spėliojimus linktelėdamas galva.

– Taip, tikrai, – tarė jis. – Grafo protėviai buvo riteriai plėšikai. – Jisai nužvelgė Tobiją ilgu, keistu žvilgsniu. – Bet jam nėra malonu apie tai girdėti. Neprasitarkite, jeigu jis pats neužsimins.

Patarimas buvo nuoširdus. Bet vien jau tas, kad jis ir vėl bandė jam nurodinėti, – tai esą geriausi norai, – Tobiją siutino. Ir šį kartą jis neslėpė savo nuomonės.

Juodu priartėjo prie atvirų pilies vartų per akmens svydį; dabar Tobijas dar kartą sulaikė savo arklį, ir Breseris trūktelėjo vadeles taip, kad jo arklys piktai pamuistė galvą ir ėmė šokinėti.

– Dabar paklausykite manęs, Breseri, – aštriai pradėjo Tobijas. – Nuo to laiko, kai esu čia, jūs bandote man paaiškinti, ką aš turiu daryti ir ko ne, ką aš turiu sakyti,

o ko geriau nesakyti. Aš pats puikiai moku susidaryti nuomonę. Ar supratote?

Breseris įbedė akis į jį. Jo žandikauliai judėjo, ir akys kurį laiką žaižaravo taip piktai, kaip ir tada, kai ginčijosi su valstiečiu. Jis piktai linktelėjo.

– Kaip įsakysite, tėve Tobijau, – šaltai tarė jis. – Aš tik norėjau jus...

– Man visiškai tas pat, ko jūs norėjote, Breseri, – nutraukė jį Tobijas. – Aš prašiau jus pabūti man vadovu. Nei daugiau, nei mažiau. Jeigu norėsiu ką sužinoti, paklausiu. Jeigu norėsiu ką nors pasakyti, tai ir pasakysiu. Ir neklausiu jūsų leidimo.

– Tegul bus kaip jūs norite, tėve, – atsakė Breseris. – Dovanokite už įžūlumą. Taip daugiau nebus.

Tobijas beveik pasigailėjo savo paties žodžių. Juos labai reikėjo pasakyti, bet pasirinko netinkamą metą. Jisai tokius žmones kaip Breseris perprato net per gerai ir žinojo, kad jie draugiškumą ir gerumą linkę suprasti kaip silpnumą.

Jis pasileido toliau ir paskutinius metrus iki vartų nujojo lengvai šuoliuodamas; su žirgu, kurį jam liepė pažaboti Temzeris, nebuvo jokio vargo. Senas kuinas, su kuriuo sukorė pirmąjį kelio galą, tikriausiai būtų visiškai sugriuvęs.

Tobijas nuvaikė mintis ir ėmė atidžiai stebėti aplinką. Tai, ką jis, įjojęs pro vartus, pamatė tvirtovės viduje, – Teovulfo buveinę mintyse nusprendė ir toliau vadinti tvirtove, – tiko prie išorės: ir vidiniame kieme buvo niūru, viskas padaryta drėbliai. Tvirtovė susidėjo tiktai iš galingo sienų keturkampio ir gremėzdiško bokšto; šis dabar, žiūrint iš arčiau, jam atrodė dar keistesnis – sumūrytas, niūrus kaži koks pastatas, kurs kėlė tokį jausmą, tarsi turėtų

bet kurią akimirką griūti žemyn ir palaidoti tave po savo griuvėsiais. Netgi ne jo išvaizda, bet labiau veikimo jėga priminė vienuoliui bokšto namą Buchenfelde.

Tobijas nusliuogė nuo žirgo. Priešingai nei valstiečio kieme, niekas nepasitiko jų pasisveikinti ir paimti arklių. Vidinis kiemas, – jis buvo dvidešimt ir trisdešimt žingsnių, – buvo visiškai tuščias, tik girdykla ir mūrinis šulinys; šis buvo uždengtas geležimi apkaustytu mediniu dangčiu. Buvo labai nedaug siaurų langų. Tobijas manė, kad ši vadinamoji tvirtovė arba tuščia, arba sienos sugėrė visus garsus.

Jis metė klausiamą žvilgsnį į Breserį, – storulis nepaisė jo kaip užsispyręs vaikas, – ir pririšo vadeles prie medinio kuolelio šalia girdyklos. Girdykla buvo tuščia, ant dugno susikaupę dulkių.

– Atrodo, čia nieko nėra, – tarė jis mąsliai. – Gal reikėjo mums aiškiau pranešti apie savo atvykimą.

– Grafas jau čia, – burbtelėjo Breseris. Jis nulipo nuo arklio, paliko jį taip stovėti ir greitais žingsniais nuskuodė prie vieno pastato.

Tobijas manė, kad jie eis į vieną iš trijų namų, bet Breseris drožė tiesiai link bokšto. Duris Tobijas pamatė tik tada, kai prie jų buvo jau beveik priėję: siaura, vos sulig pečiais aukštumo skylė, pro kur galėjo įlįsti tiktai vienas žmogus. Tas, kursai statė šitą tvirtovę, atrodo, bus turėjęs didžiulę priešų baimę.

Breseris pabeldė kumščiu į duris. Medis buvo toks storas, kad smūgiai, rodos, beveik nesukėlė jokio garso, bet buvo išgirsti: po valandėlės duryse pasigirdo sunkaus skląsčio girgždesys, tada durys atsivėrė ir išblyškęs, apžėlęs šeriais veidas ėmė markstytis nuo neįprastos saulės šviesos. Užsimiegojęs balsas piktai suvebleno:

– Kas čia?

– Aš, – tarė Breseris. – Atvedžiau grafui svečią.

– Svečią? Kokį? – Veidas labiau išlindo į saulės šviesą, ir Tobijas tarėsi pažinęs vieną iš tų vyrų, kur vakar buvo matęs grafo palydoje. Bet nebuvo tikras. Jis nelabai paisė tų palydovų.

Šiaip ar taip, vyriškis, atrodo, Tobijo neprisiminė, nes kurį laiką tyrinėjo jį ne visai draugišku žvilgsniu, tada truktelėjo pečiais ir pasitraukė atgal, kad įleistų abudu svečius. Breseris kviesdamas mostelėjo, Tobijas prasispraudė pro jį ir pasilenkė prie žemų durų.

Viduje buvo taip tamsu, kad iš pradžių Tobijas buvo tarytum aklas. Kai akys priprato prie dulkinos prieblandos, pamatė, kad jie yra mažyčiame kambarėlyje be langų; ir kitas išėjimas iš jo buvo lygiai toks pat siauras ir žemas, bet už durų buvo nuostabiai šviesi, plati laiptinė, vedanti į viršų dvivėrių durų link, taip pat masyvių, bet išraižytų įvairiais ornamentais ir drožiniais.

– Palaukite šičia, – suniurnėjo vedlys, kai jie priėjo prie durų. – Aš pranešiu apie jus grafui. Pažiūrėsime, ar jisai turi laiko.

Tobijas suglumęs pažvelgė į jį, bet Breseris greitai mostelėjo ir Tobijas nieko nepasakė. Jie palaukė tik kelias akimirkas, kol tarnas sugrįžo ir šiurkščiu mostu davė suprasti, kad sektų paskui.

Grafas atrodė ne mažiau nustebęs kaip ir jo sargybinis, bet šis daug greičiau susitvardė; tik trumpą valandėlę jisai žiūrėjo į tėvą Tobiją ir Breserį; į Tobiją – nustebęs, į Breserį, atvirkščiai, – atvirai smerkdamas, tada išspaudė šypseną ir žengė ištiesęs ranką priešais Tobiją.

– Tėvas Tobijas! – sušuko jisai. – Koks džiugus netikėtumas, kad galiu pasveikinti jus savo namuose.

– Netikėtumas? Jūs mane kvietėte. Netgi primygtinai reikalavote, kad aš jus aplankyčiau.

– Tas tiesa. Bet nesitikėjau taip greitai jus išvysti.

Jis mostelėjo ranka, kai Tobijas norėjo atsakyti, ir geranoriškai uždėjo jam ant peties ranką norėdamas apkabinti. Tobijas kiek pasimuistė. Nemėgo būti liečiamas. Tada jausdavosi tarytum medžiojamas žvėris. Nors dabar kiek beįstengdamas pabandė tatai nuslėpti, bet Teovulfas buvo gan jautrus – pajuto. Atitraukė ranką ir atsiprašydamas nusišypsojo.

– Užeikite, Tobijau, – tarė jis dar kartą. – Jūs tikriausiai pavargęs. Ilgas kelias nuo Buchenfeldo iki čia.

– Tikrai taip, – patvirtino Tobijas. – Bet mes su arkliais.

– Tada norėčiau tikėti, kad Breseris parinko jums ne patį blogiausią arkliapalaikį, – pašaipiai pridūrė Teovulfas. – Žinokite, kad jam patinka taip daryti. – Jis pastebėjo, kaip Breseris kiek susiraukė, ir atsiduso. – O, aš jau matau – jis taip ir padarė. Leiskite man spėti – širmąją kumelę.

Tobijas linktelėjo, o Teovulfo žvilgsnyje, kuriuo jis badė Breserį, buvo dar daugiau paniekos.

– Turėtumei gėdytis, Breseri, taip netikusiai kenkdamas mūsų svečiui. Kuinas sugrius, jeigu net riebi katė užšoks jam ant nugaros. Ir dar daugiau turėtumei gėdytis, jog iš anksto nepasiuntei žmogaus, kad praneštų apie jūsų atvykimą.

– Mums nedaug ko reikia, – tarė Tobijas.

– Jūs turite būti taip sutinkamas, kaip to yra vertas Dievo žmogus, – paaiškino Teovulfas. – Deja, jūs mane labai stebinate.

– Ar mes jums trukdome? – paklausė Tobijas.

– Nieku būdu. Bet jūs jau apžiūrėjote mano namus. Jie nėra dideli ir mes čia neteikiame daug reikšmės prabangai. Pažiūrėsiu, ką virėjas dar gali paruošti, bet bijau, kad bus tik visai paprastas valgis.

– Nesivarginkite, – tarė Tobijas. – Aš nesu alkanas. Mes tiesiai iš Temzerio sodybos.

Teovulfas nusiviepė.

– O, suprantu, – atsakė jisai. – Jo žmona palepino jus savo virtuvės stebuklais.

– Ko gera, taip, – tarė Tobijas. Tada nusišypsojo ir paglostė pilvą. – Labai gerai.

– Ką čia ir bekalbėti! – pridūrė Teovulfas. – Ji nuostabi virėja. Aš kartais aplankau jos vyrą, ir tik dėl vienos dingsties – kad pas juos pavalgyčiau, prisipažįstu.

Tobijas kaip dera nusišypsojo, tuo tarpu jis ėmė jaustis vis blogiau. Teovulfo draugiškumas veikė savotiškai.

Labai galėjo būti, kad Tobijas to nenuslėpė; bet staiga jam tapo aišku, kad vis dėlto jis atsirado ne laiku, taip, kaip tvirtino Teovulfas.

Jie įėjo į grafo menę. Teovulfas buvo ne vienas. Patalpa priminė Buchenfeldo bokštinio namo kambarį su židiniu; ir čia prie židinio riogsojo didžiulis stalas. Beveik tuziną kėdžių buvo užsėdę vyrai, jie turėjo būti visiškai skirtingo luomo – vieni buvo brangiau apsitaisę net už patį grafą, kiti vilkėjo paprastus durtinius ir kelnes, kaip valstiečiai ar tarnai. Gausūs, tačiau paprasti pietūs buvo jau patiekti, ir kaip tik dabar, Tobijui ir Breseriui įeinant, tarnas pilstė alų.

– O! – nustebęs tarė Tobijas. – Jūs turite svečių. Labai gaila. Nenorėjau jums trukdyti.

– Visai netrukdote, – ryžtingai pasakė Teovulfas. – Jie, šiaip ar taip, jau rengėsi iškeliauti. Apie mūsų susitikimo

priežastis reikėtų daug pasakoti, betgi jūs žinote, kaip būna: pradedi šnekėtis, ir valandų valandos pralekia net nepastebėtos.

Tobijas ėmė jaustis vis nesmagiau, juo labiau kad grafas šnekėjo taip garsiai, o jo žodžiai turėjo tiktai vieną tikslą: duoti suprasti svečiams, kad dabar jie turi išeiti. Ir išties, dauguma atsistojo ir išėjo iš menės net nepersimetę su Teovulfu nė žodeliu. Netrukus menė ištuštėjo. Tobijas bergždžiai bandė sugauti nors vieno pro jį praeinančio vyro žvilgsnį. Niekas nežiūrėjo į jo pusę. Bet nė vienas neatrodė suirzęs ar įtūžęs.

– Man iš tiesų labai gaila, grafe, – tarė jis dar kartą. – To dar betrūko, kad išvaryčiau jūsų svečius.

Teovulfas paniekinamai mostelėjo ranka ir nusijuokė.

– Taip ir atsitiko, – tarė jis juokdamasis. – Bet šitaip jūs man padarėte paslaugą, tėve. – Jis vėl nusijuokė pastebėjęs vienuolio sumišimą, priėjo prie stalo ir įsmuko į didžiulį, raižytomis atramomis krėslą. Tada garsiai atsiduso, valandėlę užmerkė akis, paskui linksmai mostelėjo ranka, kad Breseris su Tobiju taip pat sėstųsi.

– Aš jau visą valandą ieškojau dingsties, kaip juos iškrapštyti lauk, – prisipažino jisai šypsodamasis. – Bet kartais reikia pasiklausyti savo valstiečių, šiaip jie tampa maištingi ir nebenori niekam tarnauti.

Tobijas nejaukiai šyptelėjo ir pasižiūrėjo į duris.

– Vis dėlto... – tarė jisai. – Bent jau... galėjote su jais atsisveikinti. Aš dar turiu tiek laiko.

– O, aš kaip tik tikiuosi, kad jūs turite daugiau laiko, tėve, – pasakė Teovulfas. – Ar suteiksite man garbės praleisti naktį po mano stogu? Be to, man su jais nebūtina atsisveikinti. Dar turėsiu malonumo visą vakarą ir, galimas daiktas, pusę nakties su jais praleisti, – pridėjo jis

kreivai šyptelėjęs. – Šiandien vakare numatyta medžioklė. Ar norite prisidėti?

Tobijas papurtė galvą; Teovulfas, kaip išdavė jo veidas, slapta to ir tikėjosi.

– Tada aš turėsiu jus kelias valandas palikti vieną, – apgailestaudamas tarė grafas. – Na, bet bus matyt. Gal man pavyks kokia dingstimi pasišalinti. Jūs nemėgstate medžioklės?

– Man dar niekada neteko medžioti, – tarė Tobijas. – Nemanau, kad Dievo tarnas turėtų būti medžioklėje.

– Bet kartais medžioklė naudinga, – atsakė Teovulfas. – Man nekelia jokio džiaugsmo pralieti nekalto padaro kraują, kurs man nieko nepadarė ir iš tiesų prieš mane yra bejėgis. Jeigu aš medžioju, tai ieškau vilkų arba lokių, o ne bejėgių stirnų ar kiškių. Bet taip jau yra, kaip jūs sakote, – kartais reikia daryti tai, ko širdies gilumoje neapkenti.

Jis kalbėjo visai ramiai, tarsi tarp kita ko, ir nežiūrėdamas į vienuolį, bet Tobijas gal net per vėlai suprato, kad Teovulfas visai ne tuščiai sau plepėjo, kaip iš pirmo žvilgsnio atrodė. Jis puikiai žinojo, ko čia atkeliavo inkvizitorius. Tobijas prisiminė turįs būti atsargus. Jis vėl nepakankamai įvertino Teovulfą.

– Taip, – atsargiai tarė jis. – Žmogus yra kūrybos viršūnė, todėl jis ir išmano, kaip medžioti ir kaip žeme pasinaudoti.

Teovulfas žiūrėjo į jį pusiaumirka, bet labai atidžiai. Tada nusišypsojo, atsirėmė rankomis į savo galingojo sosto ranktūrius, atsitiesė ir pasilenkė pasiimti alaus ąsočio, bet sustojo pamatęs, kad Tobijas sėdi priešais jau naudotą vieno svečio indą, tad vėl pastatė savo taurę ir įsakmiai mostelėjo tarnui.

Vyriškis skubiai nunešė lėkštes ir priešais Tobiją padėjo naują taurę. Tobijas norėjo sulaikyti, kai tas į ją pylė, bet Teovulfas pasižiūrėjo į jį vos ne rūsčiai.

– Jūs užgaunate mane, tėve, – tarė jis. – Ir pirmiausia mano aludarį. Nors gurkšnelį išgerkite ilgai jojęs. – Jis pakėlė akis. – O tu, Breseri, – kodėl neini į virtuvę ir nepaprašai ko užkąsti?

Breseris suprato užuominą ir pasišalino, o Tobijas nusileidęs paėmė taurę ir nugėrė mažą gurkšnelį. Alus šiame krašte buvo geras, bet reikėjo būti atsargiam. Jis jau net per daug išgėrė, nes buvo pratęs tik retkarčiais paragauti vyno.

– Taigi jūs buvote pas Temzerį, – iš naujo pradėjo Teovulfas, kai išėjo ir tarnas ir juodu liko vieni.

– Ir pas malūnininką.

– Tai sukorėte tolimą kelią – visos dienos. Taigi juo labiau reikėtų čia pasilikti.

– Bus matyt, – vangstėsi Tobijas.

– Ar sužinojote, ką norėjote sužinoti? – paklausė Teovulfas.

Tobijas delsė. Kodėl jis nepasitiki šituo žmogumi?

– Aš... aš nesu tikras, – išsisukinėdamas atsakė. – Tai, ką man parodė malūnininkas, buvo labai blogai. Bet Temzeris...

– Tvirtino visiškai priešingai, – įsiterpė Teovulfas. – Breseris tikras kvailys, jeigu nuvedė jus tą pačią dieną pas tuos abu vyrus.

Tobijas klausiamai pasižiūrėjo į jį.

– Malūnininkas neapkenčia Katrinos, – paaiškino Teovulfas. – Ir ne tik nuo tada, kai ji sugadino jo grūdus, atleiskite, – pasitaisė jis, – nuo tada, kai jis mano, kad ji užkerėjo jo grūdus.

– Kodėl?

– Ar jis pasakojo, kad liko bevaikis nuo to laiko, kai mirė pirmasis jo sūnus? Taigi jis nuėjo pas Ferkoltą ir ėmė gerti įvairiausius miltelius, kad pašalintų šitą gėdos dėmę. Aš net įtariau, kad buvo nulėkęs ne vien pas šundaktarį. Galų gale iš nevilties kreipėsi į Katriną; jūs gal žinote, kad dažnai ji ligoniams ir be jokio atlyginimo yra padėjusi?

Tobijas dar kartą linktelėjo, o Teovulfas išsiviepė. Tada nusijuokė.

– Jis impotentas, – tarė. – Tai ir yra jo vaikų neturėjimo paslaptis.

– Ir Katrina... išplepėjo apie tai? – netikėdamas paklausė Tobijas.

– Žinoma, ne, – atsakė Teovulfas. – Visi tai žinojo. Bet Katrina buvo paskutinė, kuria jisai pasikliovė, – taip jis manė. O kai ir ši jam negalėjo padėti, tai žmonės pamažu pradėjo iš jo šaipytis. Žinote, kokie tie žmonės. O jis savo ruožtu ėmė ją kaltinti dėl savo likimo. Jis vis tiek apšauktų raganavimu, net jeigu jo malūną audra nugriautų ar potvynis kiltų. O su Temzeriu yra kitaip. Prieš trejus metus vyresnėlis jo sūnus nupuolė nuo arklio ir susilaužė abidvi kojas. Niekas netikėjo, kad jis kada nors vėl galės lakstyti. Katrina jį išgydė. – Jis ištuštino taurę, giliai atsiduso ir pats sau įsipylė. – Matote, tėve, šitie abu jums nekokie liudininkai.

– O jūs?

Teovulfas kurį laiką patylėjo.

– Ko gero, ir aš ne, – tarė jis. – Ar jau esu sakęs, kad nepavydžiu jums tokios užduoties?

– Taip, – atsakė Tobijas. – Sakėte.

– Bet dabar visa tai pamirškite, – pasakė Teovulfas

pasikeitusiu, beveik džiugiu balsu. – Mes dar pakankamai turime laiko pasišnekėti iki smegenų kaitimo. Dabar papasakokite, kas nauja pasaulyje.

– Bijau, kad turėsiu jus nuvilti, – atsakė Tobijas. Jisai stengėsi, kad tie žodžiai nesukeltų nerimo. Teovulfas, be abejo, norėjo ne šiaip sau su juo pasišnekėti, kad pasikeistų malonumais. Šis žmogus ničnieko nebuvo palikęs likimo valiai. – Gyvenimas vienuolyno mūruose yra dar vienišesnis negu tokioje pilyje kaip jūsų. Bijau, kad mažiau už jus žinau apie kaizerį ir reichą.

– Dabar jūs jau kuklinatės. – Aš juk esu sakęs, kad teiravausi apie jus, tėve Tobijau, ar jau pamiršote? – Grafas šaipūniškai pagrasino jam pirštu. – Mudu turime labai daug ką bendra, tėve.

– Tikrai? Ir ką gi, pavyzdžiui?

– Na – mūsų meilė tiesai, pavyzdžiui, – atsakė Teovulfas. – Žinau, kad jūs esate teisingas žmogus. Jūs tarp savo brolių turite gerą vardą, ar ne tiesa? Ir mūsų bendras domėjimasis mokslu.

– Jūs... tuo domitės?

– Savaime suprantama. Sakėte, kad buvot pas malūnininką? Vadinasi, matėte jo malūną.

– Tai jūsų konstrukcija?

Teovulfas išdidžiai linktelėjo.

– Taip, – tarė jis, trumpai šyptelėjo ir pasikuklino: – Arba, sakykime, – iš dalies. Idėja ne man kilo, bet iš vienos knygos, kurią perskaičiau. Tik aš jį sukonstravau. Ar jums patiko?

Užuot atsakęs Tobijas metė žvilgsnį į knyginę prie židinio. Ten buvo keturios lentynos, ir visos keturios buvo pilnos. Tikras lobis tokioje niūrioje ir atkampioje vietoje.

Teovulfas sekė Tobijo žvilgsnį ir jo veide dar kartą pasirodė išdidumas.

– Ramiai galite apžiūrėti mano biblioteką, – tarė. – Jums patiks, esu tikras.

Tobijas atsistojo, apėjo aplink stalą ir pasuko prie spintos. Jis girdėjo, kaip Teovulfas irgi atsikėlė ir sekė paskui, bet arti nepriėjo, sustojo už poros žingsnių.

Tobijas gan ilgai nieko kita ir neveikė, tik apžiūrinėjo knygas. Skaitė antraštes ant sunkių, kietų kaip akmuo kiaulės odos nugarėlių, traukė vieną kitą tomą ir vartė ar skaitė kokią ištrauką. Iš tikrųjų tai buvo be galo vertingos knygos – visos knygos buvo tikra brangenybė. Čia buvo beveik vien moksliniai veikalai, kai kurių temos tokios, apie kurias Tobijas nebuvo net girdėjęs.

Tačiau šiame sukauptų žinių lobyne jis rado du ar tris pavadinimus, kurie jam nepatiko; tai buvo uždraustos knygos, susijusios su uždraustais dalykais – su juodąja magija ir burtais bei kitų tikėjimų erezijomis. Jis to ir paklausė, bet Teovulfas tik gūžtelėjo pečiais.

– Argi jums nežinomos tokios knygos? – paklausė jisai.

– Tai kas kita, – atsakė Tobijas.

Bet Teovulfas jį vėl tučtuoj pertraukė:

– Kodėl? Jei aš turiu šitas knygas, tai dar nereiškia, kad jomis tikiu, ar ne taip? O iš kur tada žinoti, kas teisinga, o kas ne, jeigu neišklausysi tai, kas klaidinga? Kaip jūs, pavyzdžiui, galite pareikšti savo nuomonę apie raganą, jeigu nežinote, ką ji daro ir kodėl daro?

Tobijas nutylėjo. Daug ką jis būtų galėjęs atsakyti į šituos žodžius, – pavyzdžiui, kad jie labai jau panašūs į ereziją, – bet nelabai turėjo noro dabar leistis su Teovulfu į teologinį ginčą. Ne tam čia buvo. Demonstratyviai jis užvertė knygą, kur laikė rankose, ir įkišo atgal į lentyną.

– Daugelio kitų inkvizitorių rankomis jums jau būtų pasirašytas mirties nuosprendis, – tarė jis atsisukęs į Teovulfą.

Grafas nusišypsojo.

– Grasinimas, tėve?

Tobijas atlaikė jo žvilgsnį; bet šitai jam sunkiai sekėsi.

– Ar jums atrodo, kad aš manyčiau, jog reikia jums grasinti?

– Vargu, – atsakė Teovulfas. – Pagaliau mudu esame toje pačioje pusėje, ar ne?

Ir trumpai valandžiukei tarp jų atvirai plykstelėjo nesantaika. Bet abudu susitvardė.

– To aš nežinau, – galų gale prisipažino Tobijas. – Nesu tikras.

– Argi?

Teovulfas nusijuokė, priėjo prie jo ir iš pirmo žvilgsnio nesirinkdamas paėmė iš lentynos vieną iš sunkiųjų foliantų. Pergamentas šiugždėjo tarp jo pirštų. Šmėkšteldavo nuostabios iliustracijos, meniški rašmenys ir susiliedavo į savotišką paveikslą, kurs atrodė vėl turįs visiškai kitokią reikšmę. Staiga Tobijas jau suabejojo, ar Teovulfas tikrai atsitiktinai paėmė šią knygą, nes tai buvo viena iš knygų apie raganavimą.

– O aš maniau, kad jūsų užduotis čia, Buchenfelde, turėtų būti visiškai aiški, – kalbėjo Teovulfas po valandėlės.

– Tokia ji ir yra, – atsakė Tobijas. – Aš esu čia pasiųstas, nes Ferkoltas prieš savo mirtį išsiuntė laišką, kur iškėlė sunkius kaltinimus dėl raganavimo.

– Na ir kaip? – pasiteiravo Teovulfas. – Ar jau turėjote progos įsitikinti, kas iš šitų kaltinimų yra tiesa, o kas ne?

– Dar ne, – atsakė Tobijas. – Yra keletas dalykų, kurie mane labai trikdo, grafe. Ir keletas žmonių.

– Ir aš priklausau prie tų žmonių, – spėjo Teovulfas.

Tobijas neatsakė, bet jo tylėjimas buvo pakankamas atsakymas. Staiga Teovulfas užvertė knygą ir nerūpestingai įkišo atgal į lentyną. Jo veidas kaipmat pasidarė šaltas.

– Aš trikdau jus, – spėjo jisai. – Bet tai priklauso nuo tarpusavio santykių. Ir jūs trikdote mane. Ir tai yra tas, ką aš retai patiriu. Dar niekada nebuvau girdėjęs apie tokį inkvizitorių kaip jūs.

– Apie žmogų, kuris ieško tiesos? – paklausė Tobijas.

– Apie žmogų, kuris nenori jos matyti, – aštriai atkirto Teovulfas. – Breseris parodė jums pelkę, ar ne? Nuvedė pas malūnininką, ir jūs pamatėte, kokioje būklėje dabar yra miestas. Žmonės čia bijo, Tobijau! Paskutiniai derliai buvo prasti. Kas nežuvo, vienaip ar kitaip buvo sunaikinta. Dedasi tokie... dalykai.

– Dalykai?

– Sako, kad nakčia mirtis suka ratus laukais aplink miestą, – labai rimtai atsakė Teovulfas. – Ir dar ne viskas. Jūs iki šiol juk dar nieko nepadarėte, tiktai rūpinotės Katrinos sveikata?

– Visai ne, – tarė Tobijas. – Padariau. Pasišnekėjau su kai kuriais žmonėmis. Bet aš dar nieko negirdėjau, kas mane būtų įtikinęs, kad čia tikrai yra įsivėlęs raganavimas!

– Ak negirdėjote? – piktai tarė Teovulfas. – Tad eime su manimi! – Jis piktai apsisuko ir nuskubėjo durų link. – Eime! – šūktelėjo dar kartą. – Parodysiu vieną iš įrodymų, kuris jums labai pravers!

Juodu išėjo iš menės, o netrukus ir iš bokšto, ir Teovulfas, nelėtindamas žingsnio, nuskubėjo tiesiog prie abiejų arklių prie išdžiūvusios girdyklos. Vartų sargybinis sekė iš paskos, bet Teovulfas nepatenkintas nuvijo jį ir šūktelėjo perduoti svečiams, kad jie sugrįšią po valandos. Tada nekantriai įšoko į balną ir laukė, kada Tobijas taip pat įsės.

Tobijas sekė paskui kaip apkvaitęs. Staigus, smarkus Teovulfo nuotaikos pasikeitimas jį be galo nustebino. Jis įtemptai svarstė, ar bus ką pasakęs – o gal ką praleidęs, kad grafas staiga tapo toks piktas, bet nerado jokio atsakymo.

Grafas šuoliavo per mišką taip greitai, kad Tobijui sunku buvo neišleisti jo iš akių, o dar turėjo iš visų jėgų laikytis balne. Jis nebuvo patyręs raitelis. Atrodo, lengva joti iš paskos smagia risčia, bet iš tikrųjų taip nebuvo.

Ačiū Dievui, jų tikslas buvo ne per toliausiai. Kelias šakojosi, ir Teovulfas pasuko į kairę, į siauresnę atšaką, kur iš ratų provėžų netrukus pasidarė piktžolėmis užgožtas takas; kartais jis buvo vos matomas, kad net grafas buvo priverstas lėčiau joti, norėjo to, ar ne. Bet dabar jis nė karto neatsisuko į Tobiją, tiktai pykdamas vikriai lankstėsi nuo nukarusių šakų ir krūmynų.

Pagaliau juodu pasiekė proskyną, kur stovėjo mažytis namelis, tikriau sakant, skurdi lūšnelė – stogas buvo nuvirtęs ant šono. Už jos, vėjo perpučiamoje kamarėlėje, buvo įkurdintos dvi liesos ožkos, o ne mažiau liesesnis, nususęs kiemsargis ambrydamas puolė priešais abu raitelius, bet staiga atšoko atgal tempiamas grandinės. Kitoje namelio pusėje buvo siauras aptvaras, kur klampojo pustuzinis kiaulių.

Teovulfas nušoko nuo balno, paspyrė šunį ir atsisuko į Tobiją.

– Eime! – valdingai paliepė jisai. – Noriu jums kai ką parodyti.

Tobijas pakluso kone prieš savo valią. Teovulfo žodžiai turėjo beveik sugestyvią galią; prieš juos tą valandą jis buvo bejėgis. Nejučiomis ištiesė ranką ir grafo padedamas išsirangė iš balno.

Tuo tarpu trobelės durys atsivėrė ir pasirodė išblyškęs, šeriuotas vyriškis susivėlusiais, pečius siekiančiais plaukais. Jis tikrai išsigando pamatęs grafą, bet nespėjo ištarti nė žodžio, nes Teovulfas jį tučtuojau užsipuolė:

– Kur yra? Mes norime pamatyti!

Žmogelis parodė ranka į miško pakraštį:

– Tenai. Bet mes... aš manau, kad jau nedaug kas iš jo li...

Teovulfas staiga sustojo ir įsmeigė akis į jį, o vyriškis visiškai užsičiaupė ir nervingai tripinėjo nuo vienos kojos ant kitos. Už jo tarpduryje išniro antras, kiek mažesnis šešėlis. Pora blausių, baimės kupinų akių žvelgė į Teovulfą ir Tobiją.

– Ką su juo padarėte? – riktelėjo Teovulfas. – Tik nesakykite, kad sudeginote! Aš gi jums uždraudžiau!

– Žinau, pone, – vapėjo žmogelis, – bet mano žmona... aš manau, mes... mes bijojome. Mes...

– Aš liepsiu tave išplakti, nenaudėli, – rėkė Teovulfas. – Tai kur jūs užkasėte?

– Už... už didžiųjų krūmų, pone, – mikčiojo žmogelis. – Kur akmenys. Tai, kas liko. Ne... ne viskas žuvo. Degė nelabai gerai...

Jis vėl nutilo, ir kai Tobijas pasuko akis ir pamatė Teovulfo veidą, suprato kodėl. Grafo veidas degte degė iš įtūžio.

– Gerai, – tarė Teovulfas ir pamėgino atgauti savitvardą. – Tada tikėkimės, kad iš tikrųjų gan blogai sudegė. Tavo labui. – Jis piktai mostelėjo. – Eik. Vesk mus į tą vietą ir iškask!

Žmogus susigūžė kaip priluptas šuva ir pradingo trobelėje; po akimirkos grįžo su kauptuku ir semtuvu ir baimingai panardinęs akis nuskubėjo pro Tobiją ir Teovulfą.

Juodu nusekė iš paskos. Trumpą galelį jie grįžo tuo pačiu keliu, kuriuo Tobijas su grafu buvo atkeliavę, tada prasibrovė kairėn į tankumyną. Žmogelis veltui bandė kauptuko kotu praskinti Teovulfui ir Tobijui taką. Tobijo rankos ir veidas gavo ne vieną dygliuotos šakos smūgį, ir Teovulfas lankstėsi vis labiau plūsdamasis.

Pagaliau jie pasiekė vietą, kur miškas buvo ne toks tankus – dar ne proskyna, bet vis dėlto akmenuotos žemės lopinėlis, kur, be sukumpusių bukų, augo tiktai samanos ir paparčiai. Šito mažo lopinėlio viduryje buvo neseniai kasta. Netardamas nė žodžio apšepėlis ėmė kapliuoti kauptuku žemę.

– Kodėl jūs toks griežtas jam? – paklausė Tobijas tyliai, kad tik Teovulfas girdėtų.

Grafas piktai patempė lūpas.

– Kodėl? – paklausė. – Aš uždraudžiau šitam kvailiui sudeginti tą gyvulį! Norėjau, kad jūs pamatytumėt. Bet neišmanėlis valkatūnas visiškai nesupranta... – Jis nutilo, kurį laiką spoksojo pro Tobiją į tuštumą ir tada prisivertė pasakyti santūresniu balsu: – Atleiskite, tėve. Buvau tiesiog supykęs.

– Supykot už tai, kad jis nepaisė jūsų paliepimo? – pasiteiravo Tobijas.

Jo nuostabai, Teovulfas nusišypsojo.

– Ne, – tarė. – Jam ir jo žmonai bandžiau paaiškinti, kad mums gal dar prireiks šitos dvėselienos. Bet jie tik tauzijo kažką apie velnią ir pragarą ir tikriausiai vos begalėjo sulaukti, kol aš nueisiu, kad galėtų greičiau jį sudeginti ir užkasti.

– Apie ką čia kalbate? – paklausė Tobijas.

– Greitai pamatysite, – atsakė Teovulfas. – Ir gal geriau imsite mane suprasti.

Tobijui buvo aišku, kad Teovulfas nieko daugiau nepasakys. Taigi jis kantriai ir nieko nesakęs atsistojo už kiauliaganio, kurs taip mojavo kauptuku, lyg nuo to būtų priklausiusi jo gyvybė. Žmogelis buvo jau gerą gabalą įsirausęs į žemę, bet, ko gera, abudu su žmona iš tikrųjų labai giliai bus užkasę tą dvėselieną. Iš po kauptuko lėkė į šalis žemės grumstai ir akmenys, o jis pats jau beveik iki kelių stovėjo duobėje.

Pagaliau kauptukas minkštai ir labai nemaloniai į kaži ką atsitrenkė. Vyriškis metė kauptuką į šalį ir ėmė darbuotis semtuvu, kasė toliau. Galų gale jisai pasilenkė ir vaitodamas ištraukė iš duobės suglebusį padarą, suvyniotą į maišą. Bjaurėdamasis paguldė jį ant žemės, vėl griebėsi kauptuko ir ėmė juo draskyti maišą.

Tobijas nejučia sulaikė kvėpavimą pamatęs, kas buvo maiše.

Ten gulėjo apanglėjęs paršelis – paršelis su dviem galvomis.

Tobijas išblyško, išsitiesė lyg baslys ir persižegnojo. Ledinis, stingdantis išgąstis, sumišęs su šleikštuliu ir pasibaisėjimu, visą sukaustė, tačiau jis nepajėgė atplėšti žvilgsnio nuo šiurpaus apsigimėlio.

Gyvulio oda buvo sudegusi, šen ten per susvilusią mėsą baltavo korėti kaulai, bet antroji subjaurota galva,

prigludusi šalia tikrosios ir kyšanti iš peties, buvo aiškiai matoma. Joje nebuvo nei akių, nei ausų, bet jau negalėjai pasakyti, ar šis apsigimimas buvo įgimtas, ar tai tik ugnies padarinys, bet jis tikrai buvo. Ir prieštaravo visiems Dievo įstatymams ir pačiai gamtai, – isteriškai galvojo Tobijas.

– Dieve aukščiausias, – šnabždėjo jisai.

Teovulfas pūkštė.

– Velnio išpera, – tarė jis.

Tobijas jo nepaisė, dar kartą persižegnojo ir greitai žengė žingsnį atgal, tada galų gale atplėšė žvilgsnį nuo baisiosios dvėselienos ir pasisuko į kiauliaganį.

– Jis... buvo gyvas? – paklausė drebančiu balsu.

Vyriškio akys iš baimės buvo apsiblaususios. Kaip ir Tobijas, tarytum įbestas spoksojo į apanglėjusią gaišeną. Adomo obuolys nepaliaujamai lakstė, o kakle tvinkčiojo gysla.

– Taip, – atsakė jisai. – Aš jį tučtuoj užmušiau. Bet jis... buvo gyvas, kai atėjo į pasaulį. Spardėsi, žviegė, tarytum velnias būtų jį apsėdęs, ir... ir man įkando.

– Ar smarkiai? – paklausė Tobijas.

Vyriškis papurtė galvą, bet vis tiek prispaudė ranką prie savęs, lyg būtų buvęs sužeistas.

– Ne. Ačiū Viešpačiui.

Tobijas kiek tik bepajėgdamas nuslopino šleikštulį, atsargiai pritūpė šalia maitos ir prisivertė tą baisų reginį dar kartą ir labai gerai apžiūrėti. Išskyrus tą antrąją galvą, neatrodė, kad gyvulys būtų turėjęs dar kokių neįprastumų – kiek dar buvo galima spręsti po to, kai kiauliaganys ir jo žmona bandė jį sudeginti. Tobijas negalėjo ant jų abiejų pykti. Visiškai nesvarbu, ką grafas jiems buvo įsakęs: jeigu jau jį reginys supurtė iš siaubo, ką gi tada turėjo jausti tie paprasti žmonės?

Jis staigiai atsistojo, apsisuko ir nežiūrėdamas į vyriškį tarė.

– Užkaskite vėl. Ir labai giliai, girdite? Ir ant tos vietos uždėkite keletą sunkių akmenų, kad joks žvėris neiškastų dvėselienos.

Tobijas atsitraukė kelis žingsnius nuo duobės ir norėjo stabtelėti, bet Teovulfas jau buvo apsigręžęs ir ėjo atgal į kelią, taigi jis turėjo sekti iš paskos. Skubėjo, bet tik tada jam pavyko pasivyti grafą, kai jie vėl priėjo prie trobelės ir Teovulfas jau sėdo į balną. Tobijas norėjo jį užkalbinti, bet grafas žvilgsniu paliepė jam taip pat šokti į balną ir sekti paskui – veikiausiai jis nenorėjo, kad kas nors girdėtų jų pokalbį.

Dabar Teovulfas jau nejojo taip greitai kaip į aną pusę, Tobijas net galėjo prie jo prisigretinti, kai jie vėl pasiekė platesnį miško kelio ruožą. Bet staiga jis pasijuto tarytum pritrenktas. Viskas, ką galėjo pasakyti, visi išdailinti argumentai, kuriuos buvo sugalvojęs pokalbiui su grafu, atrodo, nustojo galioti. Žodžiai virto nieku, išvydus šį kraupų reginį.

– Tai ir buvo tas, ką jūs man norėjote parodyti? – galų gale tarė Tobijas.

Teovulfas niūriai linktelėjo. Jo veide niršulio dabar visiškai jau nebebuvo; bet Tobijas matė jame apmaudą ir rūpestį, o to iki šiol dar nebuvo pastebėjęs.

– Man labai gaila, kad jus išgąsdinau, – tarė Teovulfas. – Bet aš norėjau, kad jūs tai pamatytumėt. Yra dalykų, kuriuos sunku nupasakoti žodžiais.

– Čia jūs teisus, – burbtelėjo Tobijas. Jis jautėsi bejėgis. Vienu tarpu vėl norėjo grįžti į mieląjį Liubeką. Mano Dieve, galvojo jis, kodėl Tu užkrovei man tokią užduotį.

Tobijas apsidairė, pamatė niūrią girią, nesvetingą kraštą ir nuolankiai nudelbė akis.

– Kodėl gi Breseris man apie tai nieko nepasakojo? – po kurio laiko paklausė jisai grafą.

Teovulfas dusliai nusijuokė.

– Jis apie tai nežino, – pasakė. – Niekas nežino, ir jeigu jūs neišplepėsite, tai taip ir liks. Piemuo ir jo žmona tikrai neprasitars.

– Jūs norite tai... nuslėpti? – netikėdamas paklausė Tobijas.

Teovulfas linktelėjo.

– Gyvulys prieš tris dienas atėjo į pasaulį, – tarė jis. – Niekas, išskyrus anuos abu, jus ir mane, nėra jo matęs. Taip ir turi likti.

– Bet kodėl gi?

– O kodėl gi ne? – atšovė Teovulfas. – Argi yra kokia nauda dar labiau skleisti baimę? Žmonės čia ir taip jau bijo, be šių istorijų apie dvigalves kiaules, o tos istorijos greitai sklinda.

– Bet juk tai įrodymas.

Teovulfas staiga sulaikė savo arklį ir įdėmiai pažvelgė į Tobiją.

– Ar jums jo reikia? – paklausė jisai.

Tobijas iš pradžių nesuprato.

– Ką... jūs turite galvoje?

– Jums reikia įrodymo, kad galėtumėt nuteisti raganą? – paklausė Teovulfas dar kartą. – Aš turiu galvoje – ar jums reikia dar vieno įrodymo be to, ką jau žinote?

Tobijas buvo visiškai sutrikęs.

– Argi jūs pats ką tik nesakėte, kad išvis dar neturiu jokio įrodymo? – paklausė jisai.

Grafas linktelėjo.

– Jūs ir nerasite jokių, – paaiškino jisai. – Ne tokių įrodymų, kurie jums atrodo svarbūs. Jeigu to, ką iki šiol esate matęs, neužteks, kaip tada? Paties šėtono pasirašytas patvirtinimas? – Jis piktai nusijuokė. – Jūs žinote viską, ką turite žinoti, Tobijau. Dabar atlikite savo pareigą.

– Bet būtent dėl to aš turiu dar daugiau žinoti.

– Nuteiskite raganą, – reikalavo Teovulfas. Jis kalbėjo labai tyliai, labai rimtai. – Taip reikia, supraskite pagaliau.

– Nesvarbu, ar ji kalta, ar ne? – pasibaisėjęs paklausė Tobijas. – Bet... bet jūs gi pats sakėte, kad nesate įsitikinęs, jog jinai ragana!

– Tačiau tai visiškai neturi jokios reikšmės, – tarė Teovulfas.

– Aš turiu... nuteisti nekaltą? Jūs reikalaujate, kad aš nusiųsčiau ant laužo moterį, pats neįsitikinęs, ar ji iš tikrųjų yra padariusi tai, kuo kaltinama?

– Ar jūs nenorite suprasti, kas čia vyksta, ar negalite? – suirzęs paklausė Teovulfas. – Taip, aš visiškai aiškiai reikalauju to iš jūsų, jeigu jau taip norite, kad pasakyčiau. – Jis piktai mostelėjo. – Žmonės čia beveik pakvaišę iš baimės. Čia kaži kas dedasi, Tobijau! Kaži kas baisaus. Aš nežinau, ar čia velnias yra įsipainiojęs, ar tiktai baisių sutapimų vėrinys. O tai irgi visiškai neturi reikšmės. Svarbu, kad žmonės čia laukia ženklo. Ženklo, kad kaži kas įvyks. Kad jiems bus pagelbėta. Apsidairykite gi aplinkui! Varganas miestas, keletas beviltiškų sodybų ir žmonių, kurie nieko neveikia, tiktai kaltina dėl savo nelaimių velnią ir piktąsias dvasias, užuot patys paėmę savo likimą į rankas.

– Kodėl jiems nepadedate, jeigu iš tikrųjų taip manote? – paklausė Tobijas.

– Bet aš gi tai darau, – paprieštaravo Teovulfas. – Bent jau mėginu daryti. Tačiau, deja, mano priemonės ribotos. Taip pat ir mano galimybės. Aš galiu jiems duoti aukso, kad nusipirktų grūdų. Galiu duoti medžio, kad susitvarkytų savo namus. Galiu juos apsaugoti nuo plėšikų ir valkatų. Bet aš negaliu jų apsaugoti nuo jų pačių baimės! Jūs – Dievo žmogus. Jūs šitai galite.

– Įvykdydamas žmogžudystę? Turėčiau būti išprotėjęs.

– Ne žmogžudystę, – pataisė jį Teovulfas. – Tėve Tobijau, bet kuris inkvizitorius, jumis dėtas, jau seniai šitai Katrinai būtų surengęs procesą. Įrodymų daugiau, negu reikia. O nuo kada inkvizitoriui reikia įrodymų? Jūs...

– Nutilkite! – nutraukė jį Tobijas. Jo balsas drebėjo. – Nieko daugiau nenoriu girdėti!

– Kodėl? – Teovulfo akys susiaurėjo. – Ar nepatinka, ką sakau? Bijote tiesos?

– Man rodos, kad nusivyliau jumis, grafe, – sausu balsu tarė Tobijas. – Laikiau jus garbingu žmogumi. Ne nedoru žmogžudžiu.

– Nedoru žmogžudžiu? – Teovulfas nusijuokė. Bet juokas skambėjo piktai. – Jeigu jūs mane vadinate nedoru žmogžudžiu, tai mes visi tokie. Kiek jūs jau sudeginote raganų, tėve Tobijau? Dešimtį? Šimtą?

– Nė vienos, – prislopintu balsu atsakė Tobijas. – Ir jeigu...

– Tai aš manau, kad jūs dar neseniai einate šitas pareigas, – pašaipiai įsiterpė Teovulfas. – Ir taip pat manau, kad jūs neilgai jas ir turėsite. Inkvizitoriaus uždavinys yra...

– ...nežudyti nekaltų, – susijaudinęs nutraukė jį Tobijas. Jis kone rėkė.

– Ne? Tai kas tada? Nesakykite, kad tikrai ginti žmones nuo raganavimo ir juodosios magijos!

Sėdėdamas balne grafas pasviro į šalį ir sugniaužė priešais Tobijo veidą kumštį. Tobijas pamanė, kad jam grasinama, ir loštelėjo atgal. Bet šitaip nebuvo.

– Aš noriu jums pasakyti, kas yra inkvizicija, Tobijau! – susijaudinęs toliau kalbėjo Teovulfas. Jis pakratė kumštį. – Sugniaužtas Bažnyčios kumštis. Kalavijas, kuriuo jinai parklupdo visus kitatikius! Vienintelis dalykas, ką gina inkvizicija, yra pati Bažnyčia! Ir nesakykite dabar, kad tai esą netiesa! Jūs žudote ir deginate Jėzaus Kristaus vardu, bet patikėkite manimi, tėve Tobijau, – pusė jūsų brolių Jį patį užtemptų ant laužo, jeigu Jis šiandien vėl ateitų.

– Tai šventvagystė! – iššniokštė Tobijas.

– Tikrai? O gal tik tiesa, kurios jūs nenorite girdėti? – šoko Teovulfas. – Ką darytumėte, jeigu pas jus ateitų kas ir tvirtintų esąs Dievo sūnus? Kurs prikelia mirusiuosius ir leidžia vaikščioti šlubiams? Kurs penkis tūkstančius pamaitina viena žuvimi ir kepaliuku duonos? Aš neabejoju jūsų nuoširdumu, tėve Tobijau. Jūs turbūt esate išimtis, bet patikėkite manimi – daugelis jūsų imtų šaukti apie burtus ir velnio darbus ir jį dar kartą prikaltų prie kryžiaus!

– Užtenka! – rėkė Tobijas. – Užtenka, sakau! Kad aš daugiau šito negirdėčiau!

Tobijas užsidengė rankomis ausis, bet jam nepavyko užspausti jų nuo Teovulfo žodžių, kurie tarytum strėlės smigo jam į širdį. Nes jie buvo tiesa. Nes grafas kalbėjo apie tai, apie ką Tobijas niekada nedrįso pagalvoti, – bet dažnai slapta jautė.

Teovulfas kurį laiką tylėjo. Bet nurimo tik iš lėto. Kvėpavo greitai, trumpais, stipriais atodūsiais, o jo veide tvyrojo susijaudinimas. Tačiau kai galų gale jis prašneko, balsas vėl buvo gana ramus.

– Man... labai gaila, – tarė jisai. – Nereikėjo taip kalbėti, žinau. Bet aš po truputį pavargstu nuo veidmainystės, tėve Tobijau. Maniau, kad jūs būsite tasai žmogus, kurs mane supranta. Aš vis dar tuo tikiu.

– Ką aš turiu suprasti? – paklausė Tobijas. Ir jisai pasistengė, kad balsas būtų ramus. Šiaip taip pavyko, kaip ir Teovulfui. – Kad jūs reikalaujate iš manęs įvykdyti žmogžudystę – dėl gryno išskaičiavimo? Kad būtų galima nuraminti žmones?

– Tai politika, ne išskaičiavimas, – paaiškino Teovulfas. – Bet vis dėlto gal jūs esate teisus. Kas gi daugiau toji politika, jeigu ne išskaičiavimas? Viskas yra politika, tėve Tobijau. Bažnyčia degina raganas, kad liaudis nesipriešintų. Karalius degina savo priešus, kad nuslėptų savuosius rūpesčius. O mes... – Jis atsiduso. – Ak, velniai rautų! – staiga tarė. – Esu kvailys. Aš... aš visiškai ne taip pradėjau. Man labai gaila. Nieko nepasakiau, ką iš tikrųjų norėjau pasakyti.

– Kaipgi, – atsakė Tobijas. – Žinoma, pasakėte.

Teovulfas ilgai žiūrėjo į jį neaiškiu žvilgsniu.

– Tai... rengsite procesą?

– Aš niekada nebuvau sakęs, kad taip nedarysiu, – tarė Tobijas. – Bet aš jį atliksiu teisingai – sąžiningai ir su Dievo palaiminimu.

– Ji nugalabijo Ferkoltą, tuo aš esu visai tikras, – pasakė Teovulfas. – Jis buvo atgrasus senas žmogus, gobšus ir piktas. Daugelis mieste jo bijojo, ir beveik visi jo

nekentė. Bet žmogžudystė lieka žmogžudyste. Ji turi būti nubausta.

– Jeigu jinai taip padarė – žinoma, – atsakė Tobijas. – Bet tai ne mano užduotis.

Teovulfas daugiau nesupyko, nors Tobijas to beveik laukė. Bet arba jis buvo pavargęs toliau ginčytis, arba pasiryžo laikytis kitokios taktikos.

– Eime, – tarė jis. – Jokime toliau.

Žirgai vėl pasileido risčia; Teovulfas palaukė kurį laiką, paskui vėl pradėjo nutrauktąją kalbą:

– Kas nutiks, kaip jūs manote, jeigu išteisinsite Katriną?

Tobijas patraukė pečiais.

– Nežinau. Ji turės atsakyti prieš teisėją, jeigu tikrai bus nugalabijusi savo vyrą.

– Aš ne tą turiu galvoje, – tarė Teovulfas. – Kaip jūs manote, kas dėsis čia, Buchenfelde?

– Apie ką jūs?

– Jie naujos raganos ieškosis, – atsakė Teovulfas. – Arba raganiaus. Supraskite – žmonės čia vos ne iš galvos kraustosi iš baimės. Jie nusivylę. Viešpatauja nerimas. Nieko dar nematyti, bet jau gali jausti. Paskutiniai derliai žuvo, ir jūs matėte, kas nutiko su ežeru miške. Jeigu išteisinsite Katriną, Tobijau, ieškosis jie kitos aukos. Ir gal daugiau negu vienos. Gal bus lavonų. Ar matėte tuos vyrus, su kuriais šiandien vakare eisiu į medžioklę?

– Mačiau.

– Bet jūs nežinote, kas jie yra, – kalbėjo Teovulfas. – Jie mano valstiečiai, priklausomi nuo feodalo. – Paskutinį žodį jis taip keistai pabrėžė, kad Tobijas jį net klausiamai nužvelgė, bet Teovulfas apsimetė nematąs ir kalbėjo toliau. – Jie čia ne tik todėl, kad drauge sumedžiotume

porą stirnų ar šernų, Tobijau. Jie atvyko todėl, kad bijo. Su žiema ateis badas. Jie reikalauja, kad ką nors daryčiau. Bet aš nežinau ką.

– Įvykdyti žmogžudystę ne išeitis.

Teovulfas atsiduso.

– Žmogžudystė... kas per žodis, Tobijau? Kartais atsiduriama tiesiog netinkamoje vietoje netinkamu laiku. Kartais aš pats save klausiu, ar esu tinkamoje vietoje.

– Nepanašu, kad skųstumėtės savo likimu, – abejodamas tarė Tobijas.

– Vis dėlto, – atsakė Teovulfas. – Arba ne. – Jis nusišypsojo. – Taip ir ne, greičiausiai taip turėtų būti. Nenorėčiau su niekuo kitu keistis, bet aš manau, tam kitam lygiai taip pat yra. Kuo jūs mane laikote, Tobijau?

– Kuo aš jus laikau? Ką jūs turite galvoje?

– Galingu ir įtakingu žmogumi, kursai geležiniu kumščiu valdo savo valdinius? – klausė Teovulfas. – Jeigu taip yra, tai klystate. Aš noriu būti su jumis visiškai atviras, Tobijau: mano grafystė žlunga. Žmonės daugiau nebedirba, nes bijo. Jie palieka dirvonuoti laukus, jau nebesiryžta išeiti iš savo namų. Daugiau nebepasitiki vienas kitu, ima nepasitikėti ir manimi. Mums gresia žlugimas. Ir aš nežinau, ar dar begalėsiu užkirsti tam kelią. Galbūt jau per vėlu.

– Ar galiu ir aš su jumis visai atvirai kalbėti? – paklausė Tobijas.

Teovulfas linktelėjo.

– Ar tai tikroji mano atvykimo priežastis? – vėl paklausė Tobijas. – Jūs baiminatės dėl savo valdžios?

Kurį laiką Teovulfas žiūrėjo į jį apstulbęs, tada atkragino galvą ir ėmė garsiai kvatotis. Tobijas sumišęs spoksojo į jį.

– Tai ir yra, apie ką jūs galvojote? – paklausė Teovulfas atgavęs kvapą. – Tada galiu jus nuraminti, mano drauge. Aš nenoriu jos, šitos valdžios. Ji yra per sunki tam, kas su ja gaunama. Padovanočiau, jeigu atsirastų toks, kurs būtų pakankamai kvailas, kad ją paimtų. Bet noriu jums pasakyti, ko iš tikrųjų aš noriu: noriu naktį ramiai miegoti. Noriu pabusti rytą nebijodamas, kad pasaulis aplink mane paskendęs liepsnose. Noriu, kad žmonės, kurie pasitiki manimi, išgyventų ir kitą dieną. Mano grafystė nedidelė, tėve Tobijau, bet, kas be ko, vis dėlto daugiau nei du tūkstančiai žmonių yra mano žinioje. Ir aš nenoriu, kad jie žūtų – nesvarbu, nuo velnio, ar nuo chaoso.

– Jūs norite tiktai ramybės ir tvarkos, ar taip? – liūdnu balsu paklausė Tobijas. – Todėl mane ir pakvietėte.

– Aš nekviečiau jūsų, – pataisė jį Teovulfas. – Ir jeigu būtų mano valia, nuplakčiau kiekvieną, kuriam iš burnos išsprūstų žodis *raganavimas*. Bet jūs jau vis tiek esate čia. Reikalai pajudėjo, ir aš turiu žiūrėti, kad padaryčiau tai, kas geriausia. Tam tikra prasme jūs esate teisus: nieko daugiau nenoriu savo krašte, tiktai ramybės ir tvarkos. Ir kiekviena priemonė man teisinga tatai išlaikyti.

Jis valandėlę patylėjo. Tada tarė:

– Aš turiu jums pasiūlymą, Tobijau, – ir prašau tuojau dabar neapsispręsti, pagalvokite. Dieną, dvi – kiek reikės.

– Na ir kokį gi? – nepatikliai paklausė Tobijas.

– Buvo mano klaida jus įkalbinėti, piktnaudžiauti jūsų tarnyba, – tarė Teovulfas. – Aš tai suprantu. Bet jūsų reakcija man rodo, kad neapsirikau: jūs tikrai esate teisingas žmogus, tokiu jus ir laikiau. Bet patikėkite manimi, kai sakau, kad liaudis reikalauja aukos. Todėl apmąs-

tykite štai ką: aš paskyriau procesą Katrinai ateinantį sekmadienį, bet suprantu, kad jums reikia daugiau laiko. Duodu dar savaitę. Per tą laiką teiksiu jums visokeriopą pagalbą, kokios tiktai pareikalausite. Nė vienas klausimas jums neliks neatsakytas ir nė vienos durys prieš jus neužsivers. Taigi pakankamai turite laiko, kad susidarytumėte savo nuomonę. Bet sekmadienį, po savaitės, jūs raganą teisite. Pripažinsite ją kaltą ir nuteisite sudeginti ant laužo, visiškai nesvarbu, kokias išvadas iš tikrųjų padarysite. – Jis greitai pakėlė ranką, kai Tobijas vėl norėjo jį nutraukti, ir kiek pakeltu balsu kalbėjo toliau: – Jeigu patikėsite, kad jinai ragana, tai, šiaip ar taip, vis tiek jūsų pareiga ją sudeginti. Jeigu matysite, kad nekalta, mes taip sutvarkysime, kad tik atrodys, lyg jinai būtų jau sudeginta. Aš duodu jums savo žodį – pasirūpinsiu, kad jinai būtų išgabenta visiškai slaptai. Kur tiktai panorėsite – į laisvę ar į tokią vietą, kur galės atsakyti už Ferkolto mirtį.

Tai buvo baisus pasiūlymas. Ir vis dėlto Tobijas išsyk nepaprieštaravo. Teovulfo planas labai jau viliojo – nors tai buvo tik priežastis taip pasprukti nuo atsakomybės, kurią grafas prieš jo valią jam užkrovė.

Ir išgelbėti Katrinai gyvybę...

– Nieko dabar nesakykite, – tarė Teovulfas. – Apgalvokite, prašau jus. Savo apsisprendimą jūs galite pasakyti man šiandien vakare, kai grįšiu iš medžioklės, arba rytoj anksti rytą. Suprantu, ką jūs turite jausti, bet patikėkite manimi, verta bent jau pagalvoti apie tai.

– Taip ir padarysiu, – pažadėjo Tobijas.

8

Kelias atgal į Teovulfo pilį prabėgo netariant nė žodžio, tuo Tobijas tylomis buvo patenkintas. Jis dabar nenorėjo šnekėti – nei su grafu, nei su kuo kitu. Apskritai nenorėjo net galvoti apie Teovulfo pasiūlymą. Tas, aišku, buvo neįmanoma, nes vien jau tvirtas ketinimas negalvoti apie ką nors, žinoma, buvo geriausias būdas tikrai apie tai galvoti. Ir Tobijo mintys nuolat sukosi apie Teovulfo pasiūlymą.

Nors tas pasiūlymas ir buvo baisus, tačiau kartu turėjo kažkokią velnišką pagundą – jau dabar Tobijas ėmė ją jausti. Ir toji pagunda galėjo tiktai didėti, nes jis pastebėjo, kad kiekvienas argumentas, sugalvotas prieš, iš tikrųjų ją tik stiprino.

Ko gera, jau dabar jis buvo pralaimėjęs šitą kovą.

Tobijo pareiga būtų buvusi šį įžūlų reikalavimą iškart ir labai griežtai atmesti. Vien jau tas, kad jis to nepadarė, parodė jo silpnumą. Ir kad Teovulfas primygtinai reikalavo tik vėliau išgirsti atsakymą, – be jokios abejonės, vėl buvo jo mažytis gudrus ėjimas.

Viskas būtų labai paprasta, jeigu Katrinos vietoje būtų kokia kita moteris, kurią Tobijas turėtų teisti. Dieve, galvojo jis toliau, kokį išbandymą Tu man skyrei tartum tyčia mane čia pasiųsdamas?

Kai jie sugrįžo į pilį, Tobijas paprašė Teovulfą paskirti jam kambarį, kur galėtų netrukdomas melstis. Jis tučtuoj gavo mažą, tuščią kambarėlį bokšto viršuje, – šaltą ir tamsų, nes, kaip ir visose kitose patalpose, čia buvo tiktai mažytis langelis, pro kur krito siauras šviesos spindulėlis. Bet kambarėlis teikė kaip tik tai, ko Tobijas da-

bar ieškojo: tylą ir vienumą. Rūpestingai uždarė duris, atsiklaupė prie lango ant grindų ir pradėjo melstis.

Valandą, antrą ir net jau trečią, kol ėmė blėsti šviesa ir įskaudo nugara.

Bet vis tiek jis nieko nejautė – tiktai šaltą tuštumą.

Paguoda, kurią visados rasdavo maldoje, neatėjo. Beveik neišsenkantis jėgų ir stiprybės šaltinis – iki šiol buvęs jo tikėjimas – buvo išsekęs.

Tobijo akys pasruvo ašaromis, kai suprato, kad Dievas jo jau nebeišgirdo, o iš skausmo siela prisipildė siaubo, kai tapo aišku kodėl: ne todėl, kad gerasis Viešpats staiga būtų virtęs žiauriu, bet todėl, kad jis, Tobijas, daugiau nebemokėjo Jo prisišaukti. Jam jau nebesisekė atverti savo širdies. Raktas į Dievą, visų religijų didžioji paslaptis – sąžiningumas – buvo išnykęs. Tobijas jau nebuvo sąžiningas. Nei Dievui, nei pačiam sau.

Jis bandė įsikalbėti, kad iš tikrųjų galvoja apie baisųjį Teovulfo pasiūlymą; paprasčiausiai jį logiškai apsvarstė ir leido nuspręsti savo sąžinei. Bet visų pirma gal tai ir buvo didžiausias melas.

Tiesa buvo ta, kad jis niekada ir neketino nuteisti Katrinos. Jam buvo visiškai vis vien, ar jinai nugalabijo savo vyrą, visiškai neturėjo reikšmės, ar jinai ragana, ar ne. Jis niekada negalvojo daryti ką nors kita, o tik įrodyti jos nekaltumą ir ją išteisinti. Didžiulis melas, kurį jam pasiūlė Teovulfas, vaizdžiai parodė jo paties miglotus ketinimus.

Taip – jis galėjo išgelbėti jai gyvybę. Turėjo būdų ir galių, nes vienur Teovulfas buvo tikrai teisus: po kukliu drabužiu, kurį vilkėjo, jis dar vis buvo inkvizitorius, žmogus, kurs ne tiktai Bažnyčios paguodą, bet ir baimę skleidė. Inkvizicija iš tiesų buvo tai, ką Teovulfas ir sakė –

plieninis Bažnyčios kumštis, kursai galėjo nušluoti kunigaikštystes, jeigu to būtų reikėję. Bet iki šiolei jis visą laiką save įtikinėjo, kad toji inkvizicija skiriama tiktai Dievo vardu, baisi jėga, ginklas – tačiau toks, kurs kirto tiktai blogį ir nebuvo padaręs nė vienos žaizdos gėriui. Ir tai buvo melas.

Kai lauke jau visiškai sutemo, kieme įsižiebė raudona deglų liepsna, ir Tobijas išgirdo balsus. Jis pavargęs atsistojo, priėjo prie lango ir iškišo galvą, kad galėtų pažiūrėti žemyn. Langas buvo aukštai, o sienos tokios storos, kad galėjo apžvelgti tik nedidelį kiemo plotelį. Tobijas matė, kad Teovulfo svečiai visi buvo susirinkę mažame ketvirtainyje. Kai kurie tarnai vedė čia pabalnotus arklius. Sumišę skardūs balsai sklido link jo. Draugija tikrai ruošėsi į medžioklę, apie kurią buvo šnekėjęs Teovulfas.

Tobijas išėjo iš savo kambarėlio, pasuko į dešinę ir jau rengėsi lipti laiptais koridoriaus gale, bet pamatė nuėjęs ne į tą pusę, tad sustojo ir norėjo grįžti atgal. Bet apsisukęs kitame laiptų gale pamatė šešėlį ir susilaikė nepaklausęs kelio. Šis bokštas buvo didesnis, negu atrodė iš lauko.

– Kas ten? – šūktelėjo jis.

Žmogysta kitame laiptų gale taip pat sustojo. Tobijas galėjo įžvelgti tik jos siluetą; jam pasirodė, kad suaugėlis būtų per mažas – ten turėjo būti liliputas arba vaikas.

– Atleiskite, – vėl tarė jis. – Bet aš...

Šešėlis sujudėjo ir Tobijas pamatė šmėstelėjus jo veidą.

Tai buvo veidas, kurį jisai pažino.

Tobijas matė jį tiktai vieną kartą, ir tada jis buvo iškreiptas baimės ir įtampos, bet vis dėlto jis buvo tikras, kad neklydo.

Tai buvo berniukas, kur jam vos nesuskaldė makaulės, kai jis keliavo į Buchenfeldą.

Apstulbęs Tobijas išsižiojo ir išsprogino akis, o tą akimirką vaikas apsisuko ir protekinom dingo sutemoje.

– Ei! – šūktelėjo Tobijas. – Sustok!

Pagaliau jisai atsitokėjo iš stingulio ir puolė laiptais žemyn paskui berniuką, šokdamas iškart per dvi pakopas ir kaire ranka laikydamasis sienos.

– Na palauk gi! Aš nieko tau nedarysiu! Noriu tik pasikalbėti!

Žinoma, berniukas buvo jau seniai dingęs, kai Tobijas, sunkiai alsuodamas, pribėgo laiptų galą. Ir visiškai negalėjo suvokti, į kurią pusę tasai nuskuodė – į kairę ar į dešinę. Viskas įvyko taip greitai, jis buvo tiesiog apstulbęs, kai vėl pamatė berniūkštį tarp šitų sienų.

Šniokuodamas Tobijas pabandė tamsiame koridoriuje įžiūrėti pėdsakus, – tačiau ant šaltų akmenų tai buvo visiškai beprasmiška.

Į kurią pusę nulėkė berniukas?

Tobijas pasižiūrėjo ir kairėn, ir dešinėn. Į kairę ėjo trumpas koridoriaus galas, prie jo šliejosi kiti laiptai, o kitoje pusėje buvo matyti trejos vienodos durys. Ar jis girdėjo garsą už tų kurių durų? To nežinojo.

Ilgai nedelsęs Tobijas pasuko į kairę ir ėmė klebenti vienas ir kitas duris. Abejos pirmosios buvo uždarytos, bet prie trečiųjų jam pasisekė: durys taip lengvai prasivėrė, kad jis tik per plauką neprarado pusiausvyros ir vos neįvirto į vidų, paskutinę akimirką spėjo atsitiesti nusitvėręs už durų.

Vaiko patalpoje niekur nebuvo matyti. Tačiau Tobijo nusivylimas truko tiktai akimirksnį, jis tuojau užleido vietą nuostabai.

Kambarėlis buvo mažas ir be langų, kaip ir dauguma patalpų šitoje baisioje šešėlių pilyje, bet jame buvo šviesu kaip dieną: degė penkiasdešimt žvakių ir skleidė šiltą, geltoną šviesą. Visur aplinkui stovėjo stalai ir lentynos, nustatytos puodais, buteliais, ąsočiais ir visokiomis dėžėmis.

Ant sienos priešais duris kabojo paauksuotais rėmais tamsių spalvų paveikslas, kur buvo pavaizduotas vidutinio amžiaus vyras, apsigobęs kailiniu apsiaustu, apačioje dėvėjo šarvinius marškinius ir juosėjo kalavijo diržą. Be abejonės, – Teovulfo protėvis. Aštrus, ne toks jau nemalonus, bet labai neįprastas kvapas sklandė ore, o ant vieno stalo Tobijas pamatė sustatytus katilus, dubenis ir raitytus metalinius vamzdelius; tokius iki šiolei jis buvo matęs tiktai paveiksluose, kurie vaizdavo alchemiko laboratoriją. Staltiesė ant šito stalo buvo visa juoda kaip anglis.

Tobijas greitai metė žvilgsnį pro petį atgal į koridorių; įsitikinęs, kad jo niekas iki šiol dar nepastebėjo, įėjo į patalpą ir uždarė paskui save duris. Ir per kitas geras dešimtį minučių jis pamiršo berniuką, pamiršo Teovulfą, taip, netgi sąžinės konfliktą, kur buvo įstūmęs tas pasiūlymas, nes tai, ką jisai rado šiame nepaprastame kambaryje, jį visiškai apstulbino.

Tai buvo laboratorija. Ant įvairių stalų, taip pat ir ant grindų Tobijas aptiko visokiausių nepaprastų prietaisų ir daugybę knygų, o dideliuose odiniuose aplankuose – popieriaus lapų; šie daugiausia buvo prirašyti lotyniškai, bet kai kurie ir Tobijui visiškai nesuprantamomis kalbomis. O visoje šitoje ąsočių ir butelių begalėje buvo taip pat daugybė visokių skysčių ir medžiagų.

Nėra jokios abejonės, – apstulbęs galvojo Tobijas, – Teovulfas – alchemikas. Nežinojo, ar geras, ar blogas, bet

tikrai labai stropus. Ant vieno stalo Tobijas rado medžiagų sąrašą; Teovulfas tuo sąrašu tikriausiai rėmėsi, nes kai kuriuos reikalingus mėginius kartu su šaltiniais, iš kur juos gavo, buvo pasižymėjęs.

Ir galiausiai Tobijas rado tai, kas jį ne tik nustebino, bet ir neapsakomai išgąsdino. Visai atsitiktinai: jau beveik buvo nusprendęs išeiti, bet netyčia užkliudė ir pargriovė ant vieno stalo stovėjusį molinį ąsotį. Paskutinę akimirką jam pavyko pagriebti, kol šis nenukrito ir nesudužo. Bet kaži koks to ąsočio turinys apliejo Tobijui rankas.

Vienuolis dygėdamasis susiraukė. Tai buvo tamsiai rudas skystis, miške subraižytą odą degino tarytum kokia rūgštis. Ir dvokė tas skystis bjauriausiai. Tobijas tučtuoj pastatė ąsotį vėl į vietą, nusišluostė rankas čia pat esančiu rankšluosčiu – ir staiga nustebęs pasižiūrėjo į savo pirštus.

Jis pažino tą kvapą. Smarvė nebuvo tokia stipri kaip miške, bet, be jokios abejonės, čia buvo tas pats dvokas, kur ėjo iš pelkės.

Apstulbęs jis dar kartą griebė ąsotį, nutraukė skudurą, kuriuo buvo uždengtas, ir pauostė skystį. Paskui vėl greitai pastatė atgal ir pasibjaurėjęs susiraukė. Negalėjo būti nė jokios abejonės – vanduo šiame ąsotyje buvo iš to miško ežero. Bet, dėl Dievo meilės, kam jis buvo reikalingas grafui?

– Jūs patenkintas?

Tobijas išsigandęs atsisuko ir pažvelgė į Teovulfo veidą. Jis buvo pajuodęs iš niršulio, o akys taip piktai liepsnojo, kad Tobijas nejučiomis žengė atbulas.

– Tuo, ką radote? – tuo pačiu tonu kalbėjo Teovulfas. – Tai yra kaip tik tas, ko jūs ieškojote, ar ne taip?

– Aš... atleiskite... aš norėjau ...

– Jūs tikriausiai tiktai paklydote ir ieškojote, kur išeiti, ar ne? – pertraukė jį Teovulfas.

Tobijas pažvelgė į jaunąjį grafą dar labiau sumišęs. Jis nesuprato jo pykčio. Tobijas įsiveržė čia nepaklausęs leidimo, o šitą kambarį Teovulfas, ko gera, rūpestingai slėpė nuo smalsių akių; pakankama priežastis supykti. Betgi jokios priežasties tokiam įtūžiui. Tai, ką jisai matė Teovulfo akyse, buvo grynas kraujo troškimas.

– Aš... iš tikrųjų pasiklydau, – atsakė jis trūkčiojančiu balsu. – Vaikas – tiksliau, berniukas... Norėjau paklausti jį, kaip išeiti, bet jis tiesiog pabėgo.

Pyktis iš Teovulfo akių dingo; atrodė, trumpą valandėlę grafas atsikvėpė.

– Berniukas? – dar pasitikslino jisai. – Čia nėra vaikų. – Staiga jo veide šmėstelėjo nuostaba. – O, – tarė jis tada, – suprantu. Jūs turite galvoje čigonės vaiką.

Dabar atėjo metas nustebti Tobijui:

– Čigonės?

Teovulfas linktelėjo.

– Vargšė moteris. Prieš porą dienų radau ją miške. Jos žmonės ją išvarė, nes jinai laukėsi vaiko, ir visiškai viena jį ten, už miesto, pagimdė ir pametė. Moteriškė buvo labiau mirusi nei gyva, kai radau ją ir berniuką. – Jis nusijuokė, juokas buvo ne visai nuoširdus, o žvilgsnis, kuriuo tyrinėjo Tobiją, – per daug linksmas, kad tuo patikėtum. – Mažylis tikras velnio išpera. Kad būtumėte matęs, kaip jis motiną gynė, kai pabandžiau tiktai paliesti ją.

Tobijas ne tiktai matė, bet ir savo kailiu patyrė, ką gali šitas vaikas. Jis taip pat girdėjo, ką pasakojo jo motina, ir tai buvo visiškai kitokia istorija, negu toji, kur grafas jam porino.

Jis perdėtai smarkiai atsikrenkštė, norėdamas parodyti, kad tema baigta, ir smalsiai, neslėpdamas susižavėjimo, apsidairė po kambarį.

– Man iš tikrųjų labai gaila, kad aš čia įsiveržiau, grafe, – tarė jisai. – Bet turiu taip pat prisipažinti, kad visa tai mane stebina. Jūs bandote save kaip alchemikas?

Teovulfas susiraukė ir skausmingai atsidusęs papurtė galvą.

– Norėčiau, kad taip būtų, – tarė jis. – Aš jums sakiau, kad domiuosi mokslais.

Tobijas linktelėjo.

– Taigi tada ir knieti pačiam viena ar kita pabandyti, – kalbėjo Teovulfas. Jisai šypsojosi, žiūrėdamas į Tobiją, ir vaikštinėjo šalia. Greiti, kone išgąstingi žvilgsniai, metami į lentynas, stalus ir ant jų sukrautus reikmenis, neprasprūdo pro vienuolio akis. Teovulfas kažko ieškojo, kažko, ir nebuvo visai tikras, ar Tobijas to kažko nepamatė.

– Deja, dar neprisikasiau iki burtininko mokinio stadijos, – šaipėsi Teovulfas. – Jeigu tą žodį galiu vartoti jūsų akivaizdoje, tėve Tobijau.

Tobijas liko rimtas.

– Visa tai neatrodo kaip mokinio darbas, – pabrėžtinai tarė jis. Mąsliai pažvelgė į ąsotį su dvokiančiu vandeniu ir palietė jį ranka. – Eksperimentuojate su pelkės vandeniu?

Teovulfo šypsulys atrodė kaip mėšlungio sutrauktas.

– Taip, – prisipažino jisai.

Tada apėjo aplink stalą ir sustojo. Žiūrėjo į Tobiją, o pirštais visur grabaliojo, kol galop užčiuopė popieriaus lapą, kurį buvo prisižymėjęs ir kurį Tobijas buvo perskaitęs, akimirką pažaidė su juo ir apvertė. Mažiau pasta-

biam būtų atrodę, kad čia tik šiaip sau – tarytum pirštai negalėjo nustygti be darbo. Bet Tobijas jau buvo išmokęs atkreipti dėmesį ne tiktai į kalbą, bet ir į žmonių judesius.

– Mėginau išaiškinti, kas čia ne taip, – prisipažino Teovulfas. – Bet man nepasisekė.

– Taigi jūs vis dėlto netikite raganavimu? – paklausė Tobijas. – Aš turiu galvoje – jeigu bandote išspręsti problemą moksliškai, vargu ar galėtumėte manyti, kad toji problema atsiradusi magijos būdu...

Teovulfas nusišypsojo. Nieko neatsakė į šituos žodžius, tiktai papurtė galvą ir staiga greitais, energingais žingsniais vėl apėjo aplink stalą ir sustojo per porą žingsnių priešais Tobiją.

– Įdomus klausimas, – tarė jis. – Bet lengviau paklausti, negu atsakyti, tėve. Geriau pašnekėkime apie tai prie gero bokalo šiandien vakare. Arba rytoj.

– Nemanau, kad aš pasiliksiu, – atsakė Tobijas. – Noriu kuo greičiau joti į Buchenfeldą.

– Dabar? – išsigando Teovulfas.

– Kodėl gi ne dabar? – atrėžė Tobijas. – Kelias ne toks jau ir tolimas. Žirgas, kur man davė Temzeris, jį gali įveikti per dvi valandas.

– Apie tai negali būti ir kalbos! – ryžtingai tarė grafas. – Jūs esate mano svečias šiandien vakarą ir rytoj iki pietų. Aš to reikalauju. O gal norite mane įžeisti?

– Nieku būdu, – šaltai atsakė Tobijas. – Bet aš turiu reikalų.

– Viena naktis šen ar ten tikrai nieko nepakeis, – šiurkščiai paprieštaravo Teovulfas. – Patikėkite manimi, Tobijau, – kelias atgal į Buchenfeldą pavojingas, ypač nakčia. Šičia yra laukinių žvėrių, be to, galite pasiklysti.

– Tada aš jus palydėsiu kokią varsną, – tarė Tobijas. – Jūs kaip tik norėjote iškeliauti su savo medžiokliais.

– Mes jojame į skirtingas puses, – bemat atsakė Teovulfas ir netgi kiek džiūgaudamas, lyg būtų laukęs kaip tik tokio pasiūlymo. – Ir... – jis padelsė, tada nusišypsojo beveik vaikiškai, – ...mes labai greit josime.

– Bet aš...

– Tada suteikite man garbę ir pasilikite, – pertraukė jį Teovulfas. – Šiaip ar taip, jau tuoj sutems. Be to, mudu dar turime gausybę įdomių dalykų aptarti. Ir, – pabrėžtinai pridūrė, – jūs dar neatsakėte į mano pasiūlymą.

Kurį laiką jis ilgai žiūrėjo į Tobiją, tada staigiai apsisuko, priėjo prie vienos lentynos ir paėmė dvi alavines taures. Netardamas nė žodžio, šiek tiek įpylė iš ąsočio į abi taures jo turinio ir vieną padavė Tobijui.

Tobijas paėmė, bet laukė, kol Teovulfas skatindamas kilstelėjo savo taurę.

– Išgerkite gurkšnį, tėve, – paragino grafas. Jisai šypsojosi. – O gal bijote, kad nunuodysiu?

Dar kartą šyptelėjęs pridėjo taurę prie lūpų ir vienu mauku ją ištuštino. Tobijas liko rimtas, bet kiek palaukęs taip pat išgėrė ir nutarė, kad tai buvo iš tiesų puikus vynas.

– Aš liepsiu jums duoti kambarį su patogia lova, – tarė Teovulfas, statydamas savo taurę. – Galėsite pailsėti, kol grįšiu iš medžioklės. Ilgai neužtruks. Dvi, gal tris valandas. O paskui duosiu jums porą vyrų, jie palydės jus į Buchenfeldą, jeigu vis dar būtinai norėsite išjoti naktį.

Tėvas Tobijas neprieštaravo. Pagal savo būdą Teovulfas per greitai nusileido – jis vis tiek elgėsi tikrai keistai.

– Tai ko jūs siekiate? – paklausė Tobijas dar kartą ir parodė į prietaisus. – Juk nebandote pagaminti aukso?

Teovulfo žvilgsnis pasidarė ledinis, bet jis nieko neatsakė, tiktai apsisuko ir nuėjo prie durų, kur dar kartą stabtelėjo. Tobijas suprato raginimą. Jis nusekė paskui grafą, pasilenkė eidamas pro jį prieš žemą durų staktą ir sustojo koridoriuje.

– Aš domiuosi mokslais, – tarė Teovulfas išėjęs paskui ir eidamas drauge koridoriumi. – Lygiai taip, kaip ir jūs, tėve. Bet iš pradžių tai buvo ne kas kita, tik laiko praleidimas: vakarai čia ilgi ir nuobodūs.

– O kaip dabar? – paklausė Tobijas.

Atrodė, kad Teovulfas neatsakys, nes truktelėjo pečiais ir ilgokai tylėjo.

– Nežinau, – galų gale prisipažino. – Gal tiktai tuščia pramoga.

– Bet ir pavojinga, – pridėjo Tobijas, kai grafas nieko daugiau nesakė.

Teovulfas pažvelgė į jį klausiamai, ir Tobijas paaiškino:

– Tokioje vietoje, kur žmonės šneka apie raganavimą ir juodąją magiją, gali kilti pavojus ir alchemikui. Net jeigu jis ir grafas.

Jo nuostabai Teovulfas nusišypsojo.

– Nejaugi jūs man grasinate, tėve? – paklausė jisai.

Tobijas papurtė galvą ir prisivertė nelabai linksmai šyptelėti.

– Aš žinau, kokie yra žmonės, Teovulfai, – tarė jis. – Reikia duoti tiktai dingstį, ir jie prisieks, kuo tiktai nori, matę patį velnią ant šluotos.

– O čia pakvaišęs grafas, kursai savo pilies rūsyje verda visokius stebuklingus gėrimus, kaip tik toks ir yra, tą jūs turite galvoje? – Teovulfas garsiai nusikvatojo. – Galbūt jūs netgi teisus. Bet, be manęs ir jūsų, tik du žmonės pilyje žino apie šitą kambarį. Taip turi ir likti.

– Aš niekam apie tai nepasakosiu, – pažadėjo Tobijas.

Teovulfas linktelėjo:

– Žinau.

– Ar esate jau toks tikras?

Teovulfas dar kartą linktelėjo ir pažvelgė į jį.

– Visiškai, – atsakė. – Manau, kad gana gerai jus pažįstu, tėve. Mūsų nuomonės gal ne visada sutampa, bet aš girdėjau, kad esate teisingas žmogus.

Juodu praėjo pro kambarį, kur Tobijas paskutines valandas buvo pasinėręs į maldą, ir Teovulfas sustojo, suraukė kaktą, pasižiūrėjo čia į jį, čia į uždarytas duris, ir vienu tarpu Tobiją apėmė keistas jausmas, kad grafas gerai žino, kas čia buvo įvykę.

Bet vienuolis nuginė šitas kvailas mintis ir greitai patraukė toliau.

– Pažadėkite man čia pasilikti ir manęs palaukti, – tarė Teovulfas, kai juodu atėjo į didžiąją salę, kur buvo židinys ir stovėjo stalas.

Tobijas nieko neatsakė, bet Teovulfas jo tylėjimą, atrodo, suprato kaip sutikimą, nes staiga patenkintas nusišypsojo, kaire ranka mostelėjo į didįjį stalą, dešine – į knygų lentyną šalia židinio ir tarė:

– Sėskitės. Jeigu ko prireiks, pakvieskite tarną. Jis įvykdys visus jūsų pageidavimus. Tarp kita ko, manau, kad jūs rasite pakankamai knygų praleisti toms dviem ar trims valandoms. Aš pažadu kuo greičiau sugrįžti.

Tobijas ir dabar nieko neatsakė. Jis, kaip ir anksčiau, buvo apsisprendęs palikti pilį ir kuo greičiau grįžti į Buchenfeldą, bet jam atrodė, kad nėra jokios prasmės dar kartą apie tai kalbėti. Apskritai jis jautėsi nuvargęs, kūnas buvo apsunkęs, ir kai atsisėdo į didįjį krėslą, kuris, tiesą sakant, buvo skirtas grafui, jį apėmė toks paleng-

vėjimo jausmas, tarytum savaitę būtų nemiegojęs. Norėjo tiktai akimirką užmerkti akis, bet vėl atplėšti vokų buvo beveik neįmanoma. Kai galų gale atsimerkė, jam pasirodė, kad kambarys sukasi aplinkui.

Tobijas girdėjo, kad Teovulfas kaži ką sakė atsisveikindamas, bet jau nebeturėjo jėgų atsakyti, tiktai linktelėjo ir vėl užsimerkė.

Tikriausiai jis buvo užmigęs čia pat, vietoje, nes tai, ką sąmoningai pajuto, buvo triukšmas, sklindantis pro langą iš kiemo.

Sunkiai, tarytum vokai būtų svėrę visą centnerį, Tobijas atsimerkė ir apsidairė. Buvo vienas. Ant didžiojo stalo, kurs prieš tai dar buvo tuščias, stovėjo paprastas, šaltas valgis ir žvakidė, kur degė pustuzinis žvakių.

Burnoje Tobijas jautė nemalonų skonį, o smilkiniuose lengvą svaigulį. Kai pabandė atsistoti, jam pavyko ne iš karto. Tiktai iš trečio sykio pakilo, bet kojos buvo labai netvirtos, turėjo net griebtis stalo briaunos, kad nesusmuktų vėl atgal.

Kas buvo jam nutikę?

Triukšmas iš kiemo vis dar sklido į vidų. Taigi jis buvo numigęs tik valandėlę, nes medžiokliai, matyt, dar nebuvo išjoję.

O gal jau sugrįžę atgal?

Mintis, kad, ko gera, jis kelias valandas išsėdėjo ir išmiegojo šitame krėsle, jį taip išgąsdino, kad iš pradžių net ir nuovargis praėjo. Tada giliai įkvėpė ir iškvėpė, perbraukė abiem rankomis per veidą ir netvirtais žingsniais nuslinko prie lango pasižiūrėti žemyn.

Deglų apšviestas kiemas atrodė kaip dieną. Penki ar šeši Teovulfo vyrai lakstė fakelų šviesoje ir padėjo pulkeliui vyrų žaboti arklius ar sėsti į balnus. Garsus juokas

ir kalbos, senos odos gurgždesys ir metalo žvangėjimas pasiekė vienuolio ausį, ir jis lengviau atsikvėpęs suprato, kad medžioklių draugė iš tikrųjų dar tik ruošėsi iškeliauti. Taigi jis miegojo vos keletą minučių.

Bet keista, kad užteko ir tiek...

Tobijas buvo pavargęs, – jojimas jį labiau nukamavo, negu jis norėjo prisipažinti, – bet taip pavargęs, kad užmigtų viduryje pokalbio su Teovulfu, jis tikrai nebuvo.

Taip – veikiausiai jis bus tiesiog pervertinęs savo jėgas.

Nuo to laiko, kai atsirado Buchenfelde, nė vienos nakties nebuvo kaip reikia miegojęs.

Jis dar kurį laiką žiūrėjo į šurmulį kieme, tada grįžo atgal prie stalo ir paėmė vieną ąsotį, kur stovėjo šalia valgio.

Jame buvo vynas. Tobijas pastatė jį atgal, paėmė kitą ąsotį ir patenkintas pamatė, kad čia buvo pripilta vandens. Suvilgė tuo vandeniu veidą, dar vieną saują užsipylė ant sprando ir nusipurtė pajutęs šaltį.

Rankos ir kojos buvo tartum švininės, bet dabar bent jau pavyko nesumerkti akių. Vienu tarpu netgi paklausė save, ar tik Teovulfas nebuvo įvarvinęs jam ko nors į vyną, kad užmigtų. Bet nuvijo tą mintį beveik taip pat greitai, kaip ši buvo ir atėjusi. Kam grafui reikėjo taip daryti? Be to, jie abudu gėrė iš to paties ąsočio.

Tobijas nugalėjo pagundą dar atsisėsti ir palaukti, kol Teovulfas ir kiti pagaliau išjos. Galimas daiktas, kad vėl būtų užmigęs. Taigi jis ilgokai prastovėjo prie stalo, – o tam reikėjo geležinių jėgų, kad apskritai išsilaikytų ant kojų, – ir laukė, kol balsų maišalienė ir kanopų bildesys kieme nutolo. Iš tikrųjų tatai truko vos keletą minučių, bet jam atrodė kaip visa amžinybė.

Palengva tėvui Tobijui pavyko nugalėti savo nuovargį. Kai triukšmas ir bildesys kieme pamažu nutilo, jis pasitraukė nuo stalo ir, nuleidęs pečius, mažais, pavargusiais žingsneliais nutipeno link durų. Išėjo iš menės, nulipo laiptais žemyn ir skėlė galva į staktą, nes buvo pamiršęs, kokios žemos tos durys.

Kieme vis dar degė deglai ir jų šviesoje Tobijas pamatė, kad jo ir Breserio arkliai tebestovi toje pačioje vietoje, kur ir buvo palikti. Ir grafo vyrai, kuriuos jisai stebėjo iš viršaus, dar buvo šičia: vartų sargybinis, kuris jį su Breseriu įleido ir nuvedė pas grafą, taip pat trys ar keturi kiti, paprastais drabužiais apsivilkę žmogėnai; šie nustebę žiūrėjo į vienuolį.

Tobijas pasuko link arklių, dar stabtelėjo ir nuėjo į šalį. Akys jam degė kaip liepsna, o kakta svilte svilo. Jis jautė troškulį. Sunkiai nušlepsėjo prie šulinio, siekė ranka kibiro ir tik tada atsiminė dangtį, uždėtą ant angos.

– Nieko nebus, garbingasai tėve, – ištarė balsas už jo.

Tobijas pasuko galvą ir pažino sargybinį.

– Šulinys išdžiūvo, – mostelėjęs ranka paaiškino vyriškis. – Jau keleri metai. Vandenį reikia neštis iš šaltinio miške, pusvalandis kelio nuo čia.

Tobijas nusivylęs nuleido rankas, smarkiai užsimerkė ir keturis penkis kartus giliai ir lėtai įkvėpė. Šviežias oras jį, regis, dar labiau vargino nei gaivino. Kiekvienas žingsnis buvo sunkus.

– Jūs atrodote labai išvargęs, tėve, – kalbėjo vartų sargas. – Kodėl jums neatsigulus ir šiek tiek nenumigus? Pažadinsiu, kai tik grafas ir kiti sugrįš.

– Aš čia neliksiu, – pusbalsiu ištarė Tobijas.

– Bet grafas sakė...

– Man reikia grįžti, – nutraukė jį Tobijas.

Vyriškis kurį laiką tylėjo. Jo veide gerai buvo matyti vidinė kova – viena, baimė prieš Teovulfą, kuris tikrai buvo davęs labai aiškius nurodymus dėl Tobijo, tačiau ir kita – vis dėlto pagarba vienuoliui. Galop nugalėjo baimė prieš šventąjį žmogų.

– Kaip įsakysite, pone, – tarė jisai. Dabar jis pamojo dviem vyrams, kurie čia sukinėjosi su balnais ir ėjo į kitą pilies kiemo pusę. – Šiuodu jus palydės.

– Nebūtina, – paprieštaravo Tobijas. – Aš pats rasiu kelią.

– Bet grafas primygtinai reikalavo, kad jūs turėtumėte palydą, – spyrėsi sargas.

– Tada pasakykite jam, kad aš palydos atsisakiau, – priešgyniavo Tobijas.

Sargas valandėlę abejojo, tada pasakė:

– Grafas labai supyks, jeigu tai išgirs, tėve. O kantrybe jis negarsėja.

– Nieko jis jums nepadarys, – burbtelėjo Tobijas.

Jis buvo iš tiesų pavargęs. Tiesiog per daug pavargęs, kad galėtų įsiklausyti į to žmogaus žodžius. Vienintelis dalykas, kuris jį dar laikė ant kojų, buvo tikras žinojimas, kad jis turi eiti – net nenujausdamas, iš kur kilo šitas žinojimas, – ir susitarimas su Dervaltu. Jis taip pat nepamiršo ir panikos dailidės akyse, kai tas jam pašnibždėjo nelikti šią naktį pilyje.

– Prašom apsigalvoti, tėve, – tarė vartų sargybinis. Jo balsas išdavė baimę. – Grafas...

– Grafas nieko nesakys, – pertraukė jį Tobijas. Tada pabandė sėsti į balną, bet nepavyko, tad turėjo pasinaudoti tarno pagalba.

– Pasakykite jam, – pridėjo galų gale užsiropštęs ant arklio nugaros ir dar svirduliuodamas, – kad aš būtinai,

nedelsdamas ir vienas turėjau grįžti į Buchenfeldą. Ir dar jam pasakykite, – pridūrė kiek palaukęs, – kad pagalvosiu apie jo pasiūlymą ir duosiu atsakymą po dviejų dienų.

Vyriškis dar kartą norėjo paprieštarauti. Griebė pavadį, bet Tobijas nustūmė jo ranką ir pavarė žirgą link vartų.

Sargybinis, kaži ką šaukdamas, pasileido jam iš paskos, bet Tobijas buvo tiesiog per daug pavargęs ir nebepajėgė suprasti. Beveik užsigulęs ant žirgo sprando ir labiau miegodamas nei budrus išjojo pro vartus.

Vienuolis jodamas, ko gera, buvo tikrai užmigęs, nes pamatė, kad jau buvo atsidūręs vidury miško, siaurame, iš abiejų pusių dygliuotais krūmais apaugusiame kelyje; virš jo senutėlių ąžuolų vainikai buvo susilieję į vieną stogą.

Pilies ir vyrų daugiau jau nebuvo nei matyti, nei girdėti, ir vieninteliai garsai, kuriuos jis dar girdėjo, be vėjo šlamenimo medžių viršūnėse, buvo jo žirgo klepenimas. Tobijas staiga suvokė, kad visiškai neturi supratimo, kur dabar esąs; bet šis suvokimas dar nebuvo perėjęs į išgąstį, o čia priešais prasiskyrė krūmai, ir jis prietemoje iš tolo atpažino valstiečio sodybą. Žirgas, – jis gi priklausė Temzeriui, – pats surado namus ir be jo pagalbos atkeliavo prie savo tvarto.

Tėvas Tobijas išsitiesė balne ir pasirąžė. Akys vis dar degė, o blogas kvapas burnoje buvo toks stiprus, kad vos bloga nesidarė. Bet, šiaip ar taip, jautėsi kiek geriau. Grafo pilyje galėjo visai prarasti jėgas, o dabar buvo tiktai pavargęs.

Ir paskutiniai nuovargio likučiai išsisklaidė, kai žirgas ėmė ramiai žingsniuoti prie tvarto. Tobijas vėl jautė šal-

tį, kurs buvo apgaubęs nakties mišką, jautė troškulį ir alkį. Jis tikėjosi, kad sodyboje dar ne visi miega. Kai tik pasikalbės su Dervaltu ir įsitikins, kad yra saugus, tada nueis pas valstietį ir pasiprašys, kad tas priimtų jį nakvynės. Nežinia kodėl tame kieme jis jautėsi daug saugiau negu tarp niūrių, šaltų Teovulfo mūrų.

Bet šios viltys nepasiteisino.

Kai Tobijas prijojo prie sodybos, pamatė, kad nė viename lange nespingsi žiburys. Namai stūksojo tamsoje tarytum juodos uolos. Niekas net nekrustelėjo. Ir gyvulio jokio balso nebuvo girdėti.

Tobijas laukė bent šuns, gal tas ambrydamas puls jam priešais, bet didžiuliame ketvirtainyje ničniekas nė nesujudėjo, kai žirgas lėta žingine pasuko prie tvarto. Tada jisai žirgą sustabdė, sunkiai nusiropštė nuo jo nugaros ir pasižiūrėjo į dangų.

Buvo jau beveik vidurnaktis. Jis atėjo kaip tik pačiu laiku, kaip ir buvo susitaręs su Dervaltu.

Tobijas lėtai nuėjo prie nebaigtos daržinės. Jo žingsniai tyliai aidėjo, ir kai žirgas kartą suprunkštė, jis nejučiomis krūptelėjo. Vėl jam toptelėjo, kokia nepaprasta buvo ši tyla, tarytum visa gyvastis būtų pabėgusi iš šitos sodybos.

Vienuolis nuvaikė tas kvailas mintis ir įėjo į daržinę. Toji buvo tuščia. Blyškioje mėnulio šviesoje jis atpažino paliktus instrumentus, – už jų vos neužkliuvo, ir tvarkingai sukrautas molines plytas – rytojaus dieną darbas turėjo būti toliau dirbamas. Dervaltas dar nebuvo atėjęs.

Tėvas Tobijas kurį laiką neryžtingai pastovėjo tarpduryje, pasidairė po didelę, tamsią, visiškai tuščią patalpą ir galop atsisėdo netoli durų ant nuobliuotų medinių sienojų rietuvės.

Dervaltas nesirodė.

Tobijas laukė ketvirtį valandos, pusvalandį, galų gale valandą, bet vienintelė gyva būtybė, kurią per tą laiką jis pamatė, buvo nakties paukštis; tas valandėlei nutūpė ant beveik baigtos daržinės gegnių ir vėl nuplasnojo toliau. Dailidė neatėjo.

Tobijas buvo nusivylęs ir drauge sunerimęs. Jisai žinojo, kad Dervaltas negalėjo taip lengvai pamiršti jų susitarimo, tačiau dėl kaži kokios priežasties neatėjo.

Nauja diena buvo užgimusi jau daugiau nei prieš valandą, ir Tobijas galiausiai nutarė, kad tolesnis laukimas būtų visiškai beprasmis. Jis nutarė eiti prie trobos ir prižadinti valstietį, bet paskui šitos minties atsisakė. Būtų turėjęs atsakyti į daugelį klausimų, kad paaiškintų savo atsiradimą čia vidury nakties.

Jis taip pat galėjo pajojėti dar valandą ir grįžti į Buchenfeldą. Taigi su nevilties atodūsiu pasuko link tvarto pasiimti žirgo.

Viduje buvo visiškai tamsu, bet gyvulį tuoj pat rado, – nes tas buvo vienintelis arklys, kur čia stovėjo.

Tobijas nustebęs sustojo ir ėmė apžiūrinėti ilgą eilę tuščių gardų prie sienos. Tvartas buvo įrengtas mažiausiai kokiam tuzinui gyvulių, bet savo užtvare stovėjo tiktai jo arklys, panardinęs galvą į avižų maišą, kabantį priešais. Ir staiga Tobijas suprato, kodėl šitame kieme buvo taip keistai tyku. Visiškai paprasta, nes vienintelis žmogus šičia iš tikrųjų buvo tik jis. Visi kiti buvo iškeliavę.

Bet kur? Ir dar vidury nakties?

Sutrikęs ir gerokai sunerimęs jis vėl išsivedė žirgą iš tvarto, aikčiodamas užsiropštė ant nugaros ir išjojo iš valstiečio sodybos.

Šį kartą Tobijas negalėjo pasikliauti gyvuliu ir turėjo pasirausti savo paties atmintyje, kur čia būtų tikras kelias į Buchenfeldą. Jis pripažino, kad apskritai neturėjo jokios orientacijos; visiškai pasitikėjo Breserio vadovavimu. Bet buvo beveik įsitikinęs, kad suras kelią bent jau prie upės, o iš ten tereikia keliauti pavandeniui, kad patektum į Buchenfeldą.

Taigi jis tiesiog jojo keliu žemyn, kuris – kaip prisiminė – vedė tiesiai prie upės ir malūnininko namo, ir laužė galvą dėl Temzerio ir jo žmonių paslaptingo dingimo. Kodėl Dervaltas perspėjo jį, kad nepasiliktų šią naktį pilyje, naktį, kai ir valstietis su visais savo samdiniais, ir grafas su savo svečiais nebuvo savuose namuose?

Tobijas gerą valandą jojo nakčia; galų gale priešais išniro upė ir vandens malūnas. Jis padarė didelį lankstą aplenkdamas tą malūną ir prie upės dar kartą nulipo nuo žirgo šaltu vandeniu suvilgyti veido, nes nuovargis vėl buvo apėmęs. Ir arklys garsiai malšino troškulį. Bet tas daug negėrė, ir kai Tobijas buvo jau keletą rieškučių vandens užsipylęs sau ant galvos ir sprando, jo dėmesį vėl patraukė aštrokas kvapas, kylantis iš upės. Čia vanduo buvo kitoks negu Buchenfeldo pietuose. Ten – švarus ir skaidrus, o čia – netikęs. Tobijas nugalėjo pagundą dar daugiau atsigerti, rankove nusišluostė veidą ir akis ir už pavadžio išsivedė žirgą atgal į kelią.

Kai Tobijas vėl norėjo sėstis į balną, išgirdo garsą. Tas garsas buvo tylus ir kaži koks neaiškus; jis negalėjo pasakyti, nei kas tai buvo, nei iš kur sklido. Sunerimęs apsižvalgė aplinkui, nieko nepastebėjo ir jau vėl norėjo stvertis balno, o čia pasigirdo dar kartą: tai buvo žmonių balsai. Balsai didelio pulko, ir dar greitai šuoliuojančių arklių dundesys; žmonės kalbėdamiesi šūkčiojo vieni ki-

tiems. Tolumoje Tobijas tartum atpažino keletą šešėlių, judančių jo pusėn.

Dar kartą jį apėmė nenusakoma baimė. Greitai už pavadžio jis nuvedė žirgą paupiu į krūmų prieglobstį. Tai buvo tiktai išdžiūvusios šakos, jų vos pakako gerai paslėpti arklį.

Balsai ir žirgų dundesys vis artėjo. Tobijas jau galėjo matyti pavienius siluetus. Tai buvo raiteliai, raiteliai tamsiu apdaru, apsigobę apsiaustais; tie apsiaustai tarytum juodi sparnai plazdėjo už nugarų, kai jie, užgulę ant arklių sprandų, šuoliavo į šitą pusę. Veidai aiškiai švysčiojo tamsoje, Tobijas girdėjo, kaip jie šaižiais balsais šūkalojo tarpusavyje, bet suprasti negalėjo.

Vienuolio širdis ėmė spurdėti. Kažkas... nepaprasta sklido nuo šitų raitelių. Jis negalėjo pasakyti kas, lyg ir būtų kažkur jau matęs, tik dar nesuprato kur, bet šitą keistenybę galėjo gerai jausti. Niūri, pavojinga aura gaubė jojančiuosius.

Atrodė, jie kažką medžioja.

Kai tėvas Tobijas pamatė, ką medžioja, tai vos nepradėjo šaižiai rėkti.

Tai buvo žmogus.

Tasai žmogus klupinėdamas, greitai, plačiais žingsniais žirgliojo palei upės krantą vos per akmens svydį nuo Tobijo slėptuvės. Ir dar greitosiomis vis dairėsi į savo persekiotojus, dėl to dažnai klupdavo ir kone parpuldavo. Dar kelios akimirkos, spėjo Tobijas, ir medžiotojai turėjo jį pasivyti.

Jis privalėjo ką nors daryti!

Bet nieko nedarė. Tiesiog stovėjo ir žiūrėjo, tarsi sukaustytas baimės ir siaubo. Vėliau save vis įtikinėjo ir

įtikinėjo, kad nieko nebūtų galėjęs padaryti; jis buvo vienas ir beginklis, o anų raitelių buvo daugiau negu tuzinas. Ir vis dėlto jis neatleido sau šito delsimo. Paprasčiausiai stovėjo įbedęs akis į kelią ir buvo tiesiog sukaustytas baimės.

Juodieji raiteliai iš tiesų greitai prisivijo. Tačiau prisiartinę prie sprunkančio žmogaus per trisdešimtį žingsnių jie sutramdė žirgus ir pradėjo sklaidytis. Vieni šuoliavo toliau paskui žmogų, tuo tarpu kiti ėmė daryti lankstą, norėdami anam atkirsti kelią.

Jie žaidžia su juo, – pasibaisėjęs galvojo Tobijas. – *Jie žaidžia su juo kaip katė su pele.*

Ir medžiojamasis dabar suprato, kad nebeturi jokios vilties. Staiga jis ėmė bėgti lėčiau, kurį laiką pastovėjo ir įniršęs apsidairė į visas puses. Tada pakėlė rankas, bejėgiškai, beveik maldaujamai, ir kaip tik tą akimirką danguje prasiskyrė debesų skraistė ir blyški mėnulio šviesa nušvietė jo veidą.

Tai buvo Dervaltas!

Tobijui nebuvo laiko galvoti apie naują, kaustantį išgąstį, kurį sukėlė šis atpažinimas, nes tuojau prišuoliavo pirmasis raitelis, ir ta pati, šalta mėnulio šviesa krito jam ant veido.

Tai buvo mirtinai išblyškęs, vienų kaulų snukis. Nosis ir akys – juodos, bedugnės skylės, burna išsišiepusi ir perkreipta, o rankos, laikančios žirgo pavadį, buvo ne rankos, bet liesi skeleto pirštai!

Kaip greitai praplyšo dangus, taip greitai debesys vėl užsitraukė ir gailestingoji tamsa nusileido ant kraupaus paveikslo. Ir persekiotojai, ir persekiojamasis vėl virto tamsiais, neaiškiais šešėliais, kurie beveik visiškoje tyloje atrodė bešoką groteskišką šokį.

Tačiau to, ką tėvas Tobijas šią valandą pamatė, būtų užtekę, kad atsidurtų prie beprotybės ribos. Jis norėjo rėkti, pulti iš savo slėptuvės, atkišti tiems siaubingiems padarams šventą kryžių, kurs kabojo jam ant kaklo, sviesti jiems didelę galią turinčius burtažodžius, kuriuos jis kaip inkvizitorius buvo išmokęs, sudeginti juos savo šventų žodžių jėga...

...bet jis nieko negalėjo. Tarytum ne tiktai jo valia, bet ir visas mąstymas buvo išnykęs. Šią akimirką jis netgi nejautė baimės. Tiesiog stovėjo, spoksojo į šokančius šešėlius ir veltui laukė, kad kažką pajus, ką būtų galima pavadinti baime ar išgąsčiu. Bet jo viduje nieko nebuvo, tiktai gili tuštuma be Dievo, tuštuma, blogesnė už bet kokią baimę, kurią jis būtų galėjęs pajausti. Nejudėdamas Tobijas žiūrėjo, kaip raitelis skeleto veidu puolė prie Dervalto, ir paskutinį akimirksnį, kai jau manė, jog šis tiesiog sutryps dailidę, žirgas šoko į šalį ir raitelio ranka iškilo viršun. Baisūs skeleto nagai žaibiškai švystelėjo, ir staiga Dervaltas, apimtas siaubo, suriko iš skausmo, svirduliuodamas paėjo atgal ir suklupo.

Raitelis šuoliavo toliau; dar nespėjus Dervaltui net atsikelti, prilėkė kitas galingas šešėlis, ir dar vienas smūgis krito ant dailidės. Riksmas dabar buvo dar baisesnis; šį kartą jis jau ne keturpėsčias parpuolė, bet krito ant žemės paslikas.

Tėvas Tobijas tyliai dejuodamas užsimerkė, susmuko ant kelių ir persižegnojo, tada suėmė rankas maldai. Nors lūpos ir judėjo, bet galva buvo kaip iššluota. Jis daugiau neberado šventų žodžių. Kaip ir prieš porą valandų grafo pilyje, čia nebuvo nieko, kas galėtų atsakyti į jo begarsę maldą, jokios šiltos, saugančios rankos, kuri paliestų jo sielą ir palengvintų skausmą. Kai po va-

landėlės jis vėl atsimerkė, šešėliai vis dar buvo čia, o vaizdas dar baisesnis negu pirma. Dervaltas vėl atsirėmė rankomis ir keliais ir vaitodamas šitaip sėdėjo. Kaulinių veidų raiteliai puslankiu apsupo jį ir upės krantą. Kai mėnulio šviesa dar kartą apšvietė kraupią sceną, tėvas Tobijas palaidojo paskutinę viltį. Tai buvo ne haliucinacija, ne pokštas, kurį jam krėtė pervarginti ir per daug suerzinti nervai: vyrų, sėdinčių karo žygių žirgų balnuose, veidai nebuvo įprasti. Tai buvo išsiviepusios kaukolės.

Tuo tarpu Dervaltas vargais negalais vėl atsistojo ir svyruodamas stovėjo. Jo žvilgsnis be vilties klaidžiojo aplinkui, kurį laiką tyrinėjo upės krantą ir tada vėl nukrypo į jį apsupusį nebylų didžiulių, grėsmingų figūrų pusratį. Dervalto veidas buvo apsipylęs krauju, jis atrodė jau visiškai nebeturįs jėgų laikytis ant kojų. Tačiau svyruodamas pabandė žengti vieną žingsnį, kitą, trečią, tada vienas raitelis pavarė savo arklį kiek į šalį ir taip užkirto jam kelią.

Bet Dervaltas vis dar nepasidavė. Sukaupęs jėgą ir drąsą, kurių suteikė jam greičiausiai vien tik neviltis, staiga jis pasisuko, beveik tą pačią akimirką metėsi į priešingą pusę ir žaibo greitumu atsidūrė prie vieno raitelio. Šaukdamas ištiesė rankas ir iš visų jėgų griebė už žirgo apynasrio.

Žirgas ėmė muistytis. Priekinėmis kojomis įtūžęs kirto į orą ir tik per sprindį nekliuvo Dervaltui į galvą, o kaulinio veido raitelis tik vargais negalais išsilaikė balne.

Kitas raitelis šalimais pabandė staiga pasukti savo žirgą ir kartu griebėsi už diržo; veikiausiai norėjo išsitraukti ginklą, – spėjo Tobijas. Bet Dervaltas jau buvo pranėręs tarp abiejų žirgų ir plačiais žingsniais skuodė tolyn.

Tučtuojau kiti kaulaveidžiai raiteliai sutampė savo žirgų pavadžius ir nušuoliavo paskui.

Jeigu jie būtų norėję, tai tučtuoj būtų pasiviję, o dabar priešingai – Dervaltas per kelias akimirkas nuo jų gerokai atitolo, tada raiteliai paspartino greitį ir vėl prisivijo. Medžiotojai ir medžiojamasis buvo tiktai šešėliai tamsioje naktyje, ir manevras, kurį Tobijas kartą jau buvo matęs, pasikartojo – persekiotojų pulkas vėl persiskyrė.

Tobijas matė, kaip Dervaltas, užpultas dviejų padarų, vėl parpuolė ant kelių, o raiteliai dar kartą ratu apsupo savo auką. Dabar jie Dervalto nepuolė. Visa dėjosi jau tolokai nuo Tobijo slėptuvės; jis negalėjo gerai įžiūrėti smulkmenų, bet po valandėlės šešėliai vėl pajudėjo, ir Tobijas numanė, kad Dervaltui dar kartą bus pavykę pasprukti nuo savo baisiųjų persekiotojų. Tai buvo žaidimas. Mirtinas, nežmoniškas žaidimas. Mirusieji buvo atsikėlę iš savo kapų medžioti gyvųjų, ir jis, Tobijas, kurs tikriausiai buvo vienintelis galėjęs ką nors padaryti, nedarė nieko. Jis taip tvirtai sugniaužė rankas, kad net kraujas ištryško iš pirštų, ir judino lūpas bebalse malda, kuri jau nebebuvo malda, tiktai veikiau tušti, bereikšmiai žodžiai. Taip jis ir sėdėjo, o kraupusis šešėlių šokis ištirpo naktyje, ir jis vėl ilgam liko vienas.

Praėjo beveik valanda kol Tobijas surado jėgų vėl išvesti savo žirgą iš krūmų ant upės kranto, tada visas drebėdamas įsiropštė į balną ir nujojo atgal, Buchenfeldo link.

9

Kitą rytą Tobijas pakirdo jau gerokai praaušus. Kai pramerkė akis, kambarys buvo pilnas ryškios saulės šviesos ir šilumos. Pačią pirmą akimirką sunkiai susigaudė. Nelabai prisiminė, kaip sugrįžo atgal į Buchenfeldą. Viskas, kas įvyko tarp tų baisių valandų ant upės kranto ir to laiko, kai jis įsvirduliavo į šiuos namus, atrodė jam tarytum nelemtas, beprasmiškas košmaras. Tobijas negailestingai vijo žirgą, kad paspruktų nuo beprotystės, kuri jo tykojo nakčia, tačiau su kiekviena mylia siaubas vis didėjo, ir kiekvieną kartą, kai bandė save įtikinti, kad nieko nebūtų galėjęs padaryti, vis labiau jam atrodė, kad dėl visko, kas nutiko ant upės kranto, kaltė tenka jam. Dervaltas tikriausiai buvo negyvas; bet gal dar būtų galėjęs gyventi, jeigu jis, Tobijas, nebūtų bandęs iš jo išgauti paslapčių, o jų tasai neturėjo teisės išduoti. Dervaltas pasitikėjo juo, nes matė jame ne žmogų, kurs prašo jo pagalbos, bet Bažnyčios galią, Dievo galią, kuri jį patį apsaugotų nuo baisių pragaro būtybių.

Atsakomybė dėl Dervalto likimo krito Tobijui ant sąžinės. Ir kai ateis diena, kai jisai stos priešais Viešpatį ir turės apsakyti visą savo gyvenimą ir darbus, turės pripažinti ir šitą kaltę.

Tobijas atsistojo. Buvo murzinas, šlapias nuo prakaito, ir kai metė žvilgsnį į lovą, kur gulėjo, tai pamatė, kad paklodė buvo suvelta ir drėgna. Visiškai nesijautė atsigavęs ar pailsėjęs, baimė vis dar buvo apėmusi, netgi labiau negu aną naktį. Jisai žinojo, kad niekados nepamirš praėjusios nakties kraupių vaizdų. Ir savo paties bejėgiškumo. Tai ko jisai čia atkeliavo? Jis, ne tiktai šventi-

kas, ne tiktai pamokslininkas, bet ir inkvizitorius, atstovaujantis vienintelei šiame pasaulyje jėgai, kuri galėjo užkirsti kelią pragarui ir jo pasiuntiniams. Ko jis čia atkeliavo, jeigu ne apsaugoti šitų žmonių nuo tamsos pasiuntinių?

Tačiau jis tiems pasiuntiniams juos atidavė.

Tobijas suprato, kad tokie svarstymai nieko neduoda, ir iš visų jėgų prisivertė galvoti apie praktiškus dalykus. Nebuvo jokios prasmės priekaištauti sau. Jis vis dar galėjo bandyti užkirsti kelią pačiam blogiausiam.

Kaip ir aną dieną, Marija ir šiandien buvo pastačiusi šalia lovos dubenį su šviežiu vandeniu. Jis paskubom nusiprausė, nusišluostė veidą abito rankove ir išeidamas metė žvilgsnį į Nukryžiuotąjį virš lovos. Žymė, kur anksčiau būta kryžiaus, rodos, šaipėsi iš jo. Viskas pasirodė jam taip aišku ir paprasta – kodėl jis negalėjo tiesiog ištiesti rankos ir paimti atsakymą, kurs turėjo būti čia pat, priešais jį?

Bet jo mintis tarytum buvo kas sukaustęs, lyg pikti, tamsūs kerai būtų persmelkę šio miesto orą kaip ir ežero dvokas, kažkokia nematoma galia, kuri ne tiktai miesto gyventojams, bet ir jam trukdė matyti tikrovę.

Tobijas išėjo iš miegamojo, pasižiūrėjo į tuščią kambarį ir tada pasuko link laiptų. Namas buvo tylus kaip visada, tik numindžioti laiptai girgždėjo, ir kai buvo netoli pastogės kambarėlio durų, išgirdo prislopintus balsus: kalbėjosi Marija su Katrina.

Jis jau buvo benorįs tiesti ranką į duris, bet tą pačią akimirką išgirdo kažkokį keistą garsą užu savęs, ir kai atsisuko, pamatė Breserį, išdygusį laiptų apačioje; tasai nustebęs spoksojo į jį.

– Tėve Tobijau? Jau atsikėlėte?

– Jeigu nebūčiau atsikėlęs, vargu ar galėčiau čia stovėti ir atsakinėti į tokius kvailus klausimus, – suirzęs atsakė Tobijas.

Breseris liūdnai šypsojosi ir trepučiavo nuo vienos kojos ant kitos.

– Kur jūs buvote vakar vakare? – paklausė po kiek laiko. – Aš jūsų ieškojau.

– Juk pasakiau grafui, kad neliksiu jo pilyje.

– Jis buvo labai piktas, kai grįžo iš medžioklės ir sužinojo, kad jūs išjojote vienas, – atsakė Breseris, nepaisydamas jo žodžių. – Aš tučtuoj išjojau jūsų ieškoti, bet niekur negalėjau rasti.

– Pasiklydau tamsoje, – irzliai atkirto Tobijas.

– Nelabai protingai padarėte, tėve, – švelniai papriekaištavo Breseris. – Nežinia, kas galėjo jums nutikti. – Jis ypač pabrėžė paskutinius žodžius, o žvilgsnis buvo klausiantis, beveik pasalūniškas. Ar žinojo jisai, kas tėvui Tobijui buvo nutikę?

– Kaip matote, man nieko neatsitiko, – trumpai atsakė Tobijas. – Palaukite manęs. Turime aptarti kai kuriuos dalykus – kai tik būsiu pasirengęs.

Net nepažvelgęs daugiau į Breserį, jis nuėjo toliau, atidarė duris ir įėjęs greitai vėl uždarė, tada pasisuko į lovą.

Katrina iš tiesų jau buvo pabudusi. Akys vis dar blizgėjo nuo karščio, bet dabar jau nebeatrodė kaip mirštančioji. Ji atsitiesė lovoje, ir kai pažino Tobiją, veidas suspindo šypsniu. Norėjo netgi atsikelti ir ištiesti į jį rankas, bet Breserio žmona, sėdinti šalia jos ant žemos taburetės, švelniai paguldė ją atgal ir priekaištingai papurtė galvą.

– Nejudėk, – tarė. – Tau dar ilgai reikės sveikti. – Ta-

da ji pasisuko ir pakėlė akis į Tobiją: – Labą rytą, tėve Tobijau.

Vienuoliui neprasprūdo pašaipa Marijos žodžiuose. Jis atsakė į jos šypsnį ir tokiu pat linksmu balsu tarė:

– Tu ir vėl manęs laiku nepažadinai.

– Jeigu prisiminsime, kada jūs grįžote, tėve, – atsakė Marija, – tai aš visiškai teisėtai turėčiau jus mažiausiai dar trims ar keturioms valandoms užrakinti miegamajame. – Ji papurtė galvą ir smarkokai atsiduso. – Aš pakankamai turiu darbo su ligone. Ką jūs ketinate daryti? Kuo greičiau save pražudyti?

Ji atsistojo, greitai metė žvilgsnį Katrinos pusėn ir mostelėjo ranka į taburetę, kur buvo sėdėjusi.

– Sėskitės, Tobijau, – tarė jinai. – Jūs iš tikrųjų turite apie daug ką pasikalbėti. Tuo tarpu aš paruošiu užvalgyti – ir prižiūrėsiu jūsų Breserį.

Tobijas buvo šiek tiek sutrikęs, o Katrina tarė:

– Aš jai viską papasakojau.

– Papasakojai... ?

– ...nedaug papasakojo, aš dar ne visai supratau, – pertraukė jį Marija. – Bet nesirūpinkite, niekam to neišduosiu.

Tobijas buvo taip suglumęs, kad kurį laiką net neieškojo žodžių, tiktai priblokštas ir abejodamas žiūrėjo čia į Katriną, čia į Breserio žmoną. Tada Katrinos akyse pastebėjo įspėjantį žybtelėjimą ir suprato, kad ji iš tikrųjų ne viską papasakojo Marijai. Išgąstis, kuris buvo jį apėmęs, šiek tiek atslūgo. Tačiau jis neištarė nė žodžio, kantriai laukė, kol Marija uždarė paskui save duris ir jos žingsniai nuaidėjo koridoriumi, tada atsisėdo ir paėmė Katrinos ranką.

Jos pirštai virpėjo. Tobijas jautė, kaip greitai plaka

Katrinos širdis. Ji atrodė sveikesnė, negu iš tikrųjų buvo. Ir vis dėlto jos būklė kažkokiu stebuklingu būdu pagerėjo per tas kelias valandas, kai jis matė ją paskutinį kartą.

– Ar tu tikrai manai, kad buvo protinga jai viską išduoti? – paklausė Tobijas.

Katrina skausmingai nusišypsojo:

– Ji tiesą pasakė, Tobijau. Aš nieko jai neišdaviau, tik atsakiau į kelis labai aiškius klausimus. Bet nesirūpink – kai kuriuos dalykus aš pasilikau sau.

Tobijas šyptelėjo. Bet šitas šypsnys, kaip ir daug kas paskutinėmis dienomis, buvo melas. Katrinos žodžiai skaudino. Tai, kas jiedviem buvo atsitikę tą vakarą prie ežero, dabar Tobijui skausmingai iškilo priešais akis. Tačiau tų akimirkų grožis prisiminimuose išblėso, o liko vien bežadis siaubas mirštančio žmogaus akyse.

Tobijas atsikosėjo, kad nutrauktų tylą, – ji darėsi vis nemalonesnė, – ir jautė, kaip Katrinos pirštai sustingo jo delne. Ji, atrodo, pajuto, kad jam kažkas atsitiko.

– Kaip tu jautiesi? – paklausė jisai tik tam, kad ką nors pasakytų.

Katrina nusišypsojo pavargusia šypsena ir ištraukė savo ranką. Jis nejučia norėjo ją sulaikyti, tačiau taip nepadarė, tik nuleido žvilgsnį.

– Man viskas gerai, – pagaliau tarė Katrina. – Šiaip ar taip, geriau negu vakar. Kodėl tu neužėjai į viršų?

Tobijas klausiamai pasižiūrėjo į ją.

– Šiąnakt, – pasakė Katrina. – Aš girdėjau, kai tu grįžai.

– Buvau labai pavargęs, – išsisukinėdamas atsakė Tobijas. – Nežinojau, kad tu jau prabudusi.

Tiesa buvo ta, kad mintis pasižiūrėti Katrinos jam net nebuvo atėjusi. Jis buvo toks pilnas baimės ir siaubo, kad

lyg į paniką puolęs žvėris tiesiog įlėkė į namą ir pasislėpė savo lovoje.

– Ar pas grafą buvai? – paklausė Katrina. Jos šypsnys staiga pasirodė nelabai tikras.

Tobijas nepaneigė, tiktai linktelėjo, pačiupo jos ranką ir tvirtai suspaudė.

– Jis įdomus žmogus, ar ne?

– Jis *ypatingas* žmogus, – atsakė Tobijas. – Jis... išmuša mane iš vėžių.

– Tu ne vienintelis, kuriam taip būna, – atsakė Katrina trumpai šyptelėjusi. – Jis išmuša kiekvieną, kas susiduria su juo pirmą kartą.

Tobijas nieko į tai neatsakė. Jam vis sunkiau sekėsi aiškiai sudėlioti savo mintis. Jau trys dienos, kai surado Katriną, trys dienos nuo tos valandos, kai praėję septyniolika metų staiga pavirto į nieką, tarytum jų nė nebūta. Ir vis dėlto – juodu jau nebebuvo vaikai. Jis – vienuolis dominikonas, o ji – kas buvo ji? Ragana? Velnio pati, nuodijanti žmones?

– Ar tu... žinai, kuo esu kaltinama? – paklausė Katrina, ir skambus jos balsas blykstelėjo tarytum skaisti ugnis niūriose jo mintyse.

– Taip, – atsakė jis ir nebeturėjo jėgų atlaikyti jos žvilgsnio. Gerklėje sustojo kartus tumulas. Tobijas jautė, kad pasakys ar padarys kaži ką visiškai beprasmiška, jeigu nepakeis temos. – Kodėl tu man nepapasakoji, kaip tau sekėsi? – paklausė jisai. – Aš jau nemaniau, kad kada nors tave dar sutiksiu.

Katrina ištiesė laisvąją ranką prie siauros palangės, įsikibo ir truputį pasikėlė lovoje. Tobijas norėjo jai padėti, bet ši papurtė galvą, ir jis susilaikė. Pabūgo ir pats sau prisipažino bijąs ją paliesti, nes gerai prisiminė, kas bu-

vo nutikę paskutinį kartą, kai jis vienas su ja buvo pasilikęs šitame kambaryje.

– Aš nežinojau, kad tu ištekėjusi, – pradėjo jisai iš naujo ir tylomis keikė save už negrabumą.

Jeigu Katrinai šis klausimas ir pasirodė keistas, tai jinai tą puikiai nuslėpė, nes tiktai valandėlę mąsliai žvelgė į jį ir tada linktelėjo.

– Netgi du kartus, – tarė ji. – Pirmasis mano vyras mirė praėjus tik kelioms savaitėms po mūsų vestuvių.

– Gaila, – atsakė Tobijas.

Graudus šypsnys iškreipė Katrinos veidą, bet jinai ir toliau valdėsi.

– O kaip tau klojosi? – paklausė galva mostelėdama į jo abitą. – Kaip matau, padarei karjerą.

Pašaipūs jos žodžiai Tobiją užgavo. Kad yra žmonių, kurie priešiškai žiūri į Bažnyčią ir jos tarnus, jis anksti suprato ir su tuo sutiko. Jis galėjo dienų dienas diskutuoti su kokiu atskalūnu neprarasdamas savitvardos, bet pašaipa dėl jo tarnystės Dievui jį siutino.

– Aš dėviu šitą apdarą savo valia, – tarė jis užsigavęs.

Katrina tikrai nustebo.

– Tikrai? – dvejodama paklausė.

Tobijas linktelėjo.

– Iš pradžių – ne, – prisipažino. – O, tai buvo tiesiog bausmė, kai jie mane išsiuntė į vienuolyną, į Liubeką. Aš galėjau pasirinkti: tardymo kankynė, kur būtų buvusi įtraukta ir mano šeima, arba keleri metai vienuolyne, kur turėjau būti auklėjamas ir privalėjau pasitaisyti. – Tobijas skaudžiai nusišypsojo. – Tėvas Hegenvaldas tikrai buvo įsitikinęs, kad mano siela dar ne visai prarasta. Ir tikrai nebuvo per daug nusiminęs dėl to keliaujančio pamokslininko mirties. Aš manau, kad jis laikė mane lyg

kokia ilgesne Dievo ranka, kuri anam vargšui davė tai, kas ir priklausė.

Keista, kad Tobijui pavyko apie tai kalbėti gana lengvai, nes kad ir kokia baisi buvo toji valanda, vis dėlto vėliau, jau būdamas suaugęs, jisai suprato, kad iš tikrųjų tai buvo tik nelaimingas atsitikimas, dėl kurio iš tikrųjų nė vienas ten buvęs – ir netgi pati auka – nebuvo kuo nors kaltas. Ir tiktai dėl vieno dalyko jis pasakė ne visą tiesą: tėvas Hegenvaldas keliaujančio pamokslininko baisiajai mirčiai ne tiktai slapčia, bet ir visai atvirai pritarė tinkamu laiku nutylėdamas ir aiškia užuomina, – šitai Tobijas tik paskui iki galo ėmė suprasti.

Bažnyčia nemėgo elgetaujančių vienuolių, nes jinai labai gerai suprato, – nepaisant viso to, ką kunigai skelbė iš sakyklų, – kad pilnas skrandis daug lengviau buvo įtikinamas, jog Dievas yra gailestingas, negu urzgiantis.

– O vėliau? – paklausė Katrina, kai jisai nutilo.

Tobijas gūžtelėjo pečiais.

– Toliau trumpa istorija, – atsakė jis. – Buvau auklėjamas vienuolių. Jie mokė mane skaityti, rašyti ir visų pirma mąstyti.

– Ir įtikino tave, – spėjo Katrina.

Tobijas papurtė galvą.

– Ne, aš suradau Dievą, tas tiesa, bet aš Jį suradau savyje. Niekas nemėgino manęs dėl ko nors įtikinėti.

Žinoma, jie bandė užsispyrusiam jaunuoliui, koks jis tada buvo, tikėjimą Bažnyčia ir Dievu įmušti lazda. Bet visi šitie bandymai veikiau trukdė jam surasti tikrąjį savo tikėjimą. Tatai susiklostė savaime, tiesiog iš tvirto žinojimo, kad pasaulis ir žmonių likimai paklūsta kažkokiam labai kompleksiškam, nesuprantamam planui, ir

tai nėra vien tik koks nors atsitiktinumų padarinys. Tai buvo jo logika, kuri galiausiai atvedė jį prie Dievo.

Ir galbūt, mąstė Tobijas, tai irgi buvo priežastis, dėl kurios jo tikėjimas paskutinėmis dienomis buvo pradėjęs svyruoti, nes tai, ką jisai čia ir dabar išgyveno, niekaip nebuvo galima paaiškinti jokia logika.

– O tu? – paklausė jisai.

Katrina vėl nusišypsojo tuo savo gailiu ir skausmingu šypsniu.

– Mano istoriją galima beveik taip pat greitai papasakoti, – tarė jinai, nežiūrėdama į jį, bet žvelgdama pro langą. – Jie išgabeno mane, kaip ir tave. Tiktai ne į vienuolyną, bet į tokius namus, kur... turėjau dirbti.

Tas vos pastebimas užsikirtimas jos žodžiuose Tobiją įtikino, kad jinai sako nevisiškai tiesą.

– Buvau ten, kol man sukako dvidešimt, – kalbėjo Katrina toliau. – Tada pabėgau. Jau prieš tai porą kartų buvau bandžiusi, bet vis sugaudavo, o tada vis dėlto man pavyko. Visus metus klaidžiojau po šalį, kol galų gale sutikau Bertą.

– Bertą?

– Savo vyrą, – atsakė Katrina. – Savo pirmąjį vyrą. Jis buvo man labai geras, mane priglaudė ir mudu susituokėme. Bet jis mirė, ir aš vėl likau viena.

– O Ferkoltas? – paklausė Tobijas.

Katrina valandėlę patylėjo, tada lėtai pasuko ant pagalvės galvą ir pažvelgė į jį nesuprantamu žvilgsniu.

– Jis buvo man labai geras, – tarė jinai. – Bent jau iš pradžių. O aš tada buvau jauna ir turėjau kaip nors pragyventi.

– Ir todėl tu nuėjai su juo?

Katrina truktelėjo pečiais.

– Kodėl gi ne? Aš buvau tarnaitė vienoje smuklėje, kai susipažinau su juo, beveik baudžiauninkė. Jis buvo senas žmogus, bet mielas ir turtingas.

– Atrodo, lyg būtų jis tave nupirkęs, – tarė Tobijas.

– Gal ir taip, – patvirtino Katrina. – O kas čia bloga? Jis norėjo manęs, o aš norėjau iš gyvenimo kiek daugiau negu lėkštės sriubos per dieną. – Ji tyliai nusijuokė. – Dabar tu pasibaisėjai?

Tobijas į šį klausimą nieko neatsakė. Jis turėtų būti pasibaisėjęs, bent jau apstulbęs, bet per gerai pažinojo gyvenimą, kad jos nesuprastų.

Taip jų pokalbis truko daugiau kaip valandą. Abudu tarytum bijojo per daug sužinoti apie gyvenimą, kurį kiekvienas nugyveno per tuos septyniolika metų. Ir iš tikrųjų Tobijas ne kartą sugavo save Katriną vos girdintį, kai jinai kaži ką pasakojo arba atsakinėjo į jo klausimus. Gal jis viso to iš tikrųjų net nenorėjo žinoti. Katrina – jo prisiminimų Katrina – buvo jaunutė mergaitė, kurią jisai mylėjo, ir norėjo išsaugoti bent šios tyros meilės atminimą.

Pagaliau tai buvo Katrina, ėmusi kalbėti apie tuos dalykus, kurių jisai iki šiol kiek įmanydamas vengė.

– Ar tu tuo tiki? – nelauktai paklausė Katrina.

Tobijas netgi labai gerai žinojo, ką jinai turėjo galvoje. Tačiau kurį laiką sumišęs žiūrėjo į ją ir paklausė:

– Kuo?

– Kad aš esu ragana, – rimtai atsakė Katrina.

– Nesąmonė! – tarė Tobijas – ne pagal savo būdą per greitai ir įtikinamai žengdamas šį žingsnį.

O Katrina net nesistengė papurtyti galvos ar nusišypsoti, ji ir toliau klausiamai žiūrėjo į jį.

– Aš... dar neilgai esu čia, – kalbėjo Tobijas mikčiodamas. – Neturėjau pakankamai laiko apsidairyti.

– Bet šnekėjaisi su kai kuriais žmonėmis, – atsakė Katrina. – Ir gyveni Breserio namuose. Jis nekenčia manęs.

– Aš netikiu raganavimu, – tarė Tobijas ir suprato, kokį nepaprastą prisipažinimą dabar ištarė.

– Tu? Inkvizitorius?

– Taip, – atsakė Tobijas. – Aš dažnai būdavau kviečiamas, kad nuteisčiau kokią raganą. Beveik visados išaiškėdavo, kad tai būdavo tiktai isterija arba neapykanta. Jau pasidarė įprasta kaltinti velnią, kai negali susitvarkyti su savo bėdomis.

– Bet tai ne atsakymas į mano klausimą, – tarė Katrina. – Ar tu tiki tuo, ką apie mane kalba?

– Ką tu dabar klausi? – valandėlę patylėjęs paklausė Tobijas. – Inkvizitorių – ar paprastą vienuolį?

– Argi yra koks skirtumas?

– Aš... nežinau, – neryžtingai prisipažino Tobijas. – Manau, kad taip.

– Tada aš klausiu inkvizitorių, – tarė Katrina.

Tobijas papurtė galvą.

– Aš patyriau daugybę siaubingų dalykų nuo tada, kai čia atkeliavau. Bet nė vienas iš jų nėra raganos darbas. Tai nieko nekeičia, – kalbėjo jisai kiek pakeltu balsu, – kas ką šneka apie šituos baisius dalykus.

Tobijas buvo beketinąs papasakoti jai, ką buvo patyręs praėjusį vakarą, tačiau nutylėjo. Jis vis dar tikėjosi, kad visa tai, pasitelkus šiek tiek logikos, vis dėlto bus galima išspręsti.

– Keisti dalykai? – Katrina taip nenatūraliai nusijuokė, kad Tobijas net krūptelėjo, nes niekada nemanė, jog jinai gali juoktis tokiu šaltu, žiauriu juoku. – Taip, – kal-

bėjo ji toliau niekinamu tonu. – Taip, galima pavadinti ir keistais dalykais.

– O kaip tu pavadintumei? – paklausė Tobijas.

– Kvailystėmis, – atšovė Katrina. – Kvailystėmis, tamsumu ir neapykanta.

– Paaiškink man.

– Jeigu tu pasiliksi dar keletą dienų ir apsidairysi, daugiau nebereikės jokių paaiškinimų, – atsakė Katrina. Ji piktai mostelėjo ranka į miestą anoje lango pusėje. – Tik apsižvalgyk aplinkui. Žmonės čia nenuovokos. Tik viena kita išimtis.

– Man atrodo, kad jie veikiau prigąsdinti, – atsargiai išsitarė Tobijas.

– Prigąsdinti? O taip! Ir jie tam turi daugybę priežasčių. Bet jau ko jie turi bijoti – tai savo pačių paikumo, o ne velnio ar kokių ten raganų ar piktųjų dvasių. Tu susipažinai su Buchenfeldu. Jie sėdi savo namuose ir dreba, kai vėjas švilpauja pastogėje. Apsidairyk! Tūkstančio žmonių miestas. Jie net kunigo neturi. Ar tai dar nekrito tau į akis?

Žinoma, Tobijas buvo šitai pastebėjęs, ir tas jį kur kas labiau nustebino negu visa kita. Bet šito jis dar niekaip negalėjo suvokti.

– Ar tu žinai, kodėl? – Katrinos balsas buvo dar labiau susijaudinęs. – Jie kunigą išginė ir Dievo namus, – jie buvo tiktai vargana lentinė trobelė, – nugriovė. Prieš ketverius metus, kai aš čia atėjau, kunigas dar buvo. Bet po to prasidėjo būtent tai, ką tu pavadinai siaubingais dalykais.

– Kas? – greitai paklausė Tobijas.

Katrina gūžtelėjo pečiais.

– Audra, gyvulių epidemija, prastas derlius... Kaip tik tas ir atsitinka, jeigu miestui būna blogi vieneri, ar net

dveji metai. Kunigas buvo paikas. Užuot padrąsinęs žmones, jis pradėjo versti kaltę jų likimui. Tauzijo visokius kvailus niekus apie Dievo bausmę – apie tai, ko tie veikiausiai ir nebuvo padarę. Skyrė jiems atgailas, vertė melstis.

– Kas čia kvaila? – paklausė Tobijas.

– Nieko, – atsakė Katrina. – Nieko, jeigu kartu žmonėms įkvepiama ryžto. Bet jis to nepadarė. O tie savo ruožtu netrukus apkaltino jį ir jo Dievą. Bet neklausė, kodėl pradėjo sirgti gyvuliai arba laukuose žūdavo derliai, tik išvarė kunigą iš miesto, o Dievą iš savo širdžių.

Tobijas abejodamas pažvelgė į ją. Tai, ką pasakojo Katrina, buvo... sunkiai suvokiama. Galbūt dar kokiame mažame kaimelyje pasaulio pakrašty, kokiame Rytų mieste, kur nebuvo įsitvirtinusi Bažnyčia – bet šičia?

– Ir... po to nieko daugiau neatsitiko? – abejodamas paklausė jisai.

Katrina nusišypsojo.

– O, žinoma, nebuvo viskas taip jau paprasta, – tarė jinai. – Niekas nesigriebė lazdos ir neužtvojo jam. Bet kunigas jautė, kad žmonės vis labiau ir labiau nuo jo nusigręžia. Jis buvo paikas neišmanėlis. Ėmėsi grasinimų, užuot pasvarstęs, ką galėtų geriau padaryti, ir vieną dieną nuėjo pas grafą. – Ji karčiai nusišypsojo. – Tu susipažinai su Teovulfu.

Tobijas linktelėjo:

– Taip.

Jam nebuvo labai sunku įsivaizduoti, kaip grafas reagavo. Galimas daiktas, kad po to kunigui nieko kita ir nebeliko, kaip tik palikti Buchenfeldą, jeigu jis norėjo išsaugoti savo vardą ir neapsijuokti visiems laikams. Tačiau jis nesuprato, kodėl vyskupas neatsiuntė jokio įpė-

dinio arba netgi tyrimo komisijos, kuri gerai apžiūrėtų, kas dedasi tame Buchenfelde.

– O tu? – paklausė jisai.

Katrina ilgai ir skvarbiai žiūrėjo į jį.

– Tu žinai, ką aš manau apie Bažnyčią, – tarė jinai.

Po viso to, ką jai buvo padaręs Hegenvaldas, Katrina niekino Bažnyčią ir viską, kas su ja susiję, bet vis dėlto jinai buvo religingas žmogus. Tobijas pažinojo nemažai vyrų ir moterų, kurie lygiai taip pat galvojo. Daugelis jų galėjo turėti keblumų su inkvizicija.

– Papasakok man apie Ferkoltą, – tarė jisai. – Kas jis buvo per žmogus?

– Nėra jau taip paprasta nusakyti, – susimąsčiusi atsakė Katrina. – Jis buvo geras žmogus – bet kartu ir pabaisa.

Tobijas klausiamai pažvelgė į ją.

– Man jis buvo geras, – paaiškino Katrina. – Ir geras tiems, kurie jį pažinojo ir mėgo. Kitiems jo širdis buvo kaip akmuo. Kartą mums teko badauti, nes jis vieno draugo šeimai atidavė visą maistą, kiek turėjome, bet aš taip pat žinojau, kad jisai leido numirti vaikui, nes ano motina neturėjo pinigų vaistams. Ką gali manyti apie tokį žmogų?

– Ar jis tave mušdavo? – tyliai paklausė Tobijas.

Katrina nusišypsojo.

– Retai, – atsakė. – Gal vieną ar du kartus, kai mudu susiginčydavome, bet nedažnai taip būdavo.

– Tik tada, kai tu prieš jo valią išdalydavai vaistus? – spėjo Tobijas.

Katrina nustebusi pakėlė į jį akis.

– Aš matau, kad tu tikrai jau pasikalbėjai su kai kuriais žmonėmis, – tarė jinai.

– Taip, – atsakė Tobijas. – Ir vis mažiau suprantu, kad prieš tris dienas radau tave šitame bokšte.

Katrinos juokas pasidarė piktas.

– Argi jūs, garbingasai vienuoli, nežinote, kad velnias dažnai pasirodo gėrio pavidalu? – paklausė jinai. Tada papurtė galvą ir beveik įsakmiai mostelėjo ranka, kai Tobijas norėjo kažką sakyti. – Padėjau vienam kitam, bet šitaip greičiausiai būtų pasielgęs kiekvienas mano vietoje, kurs krūtinėje turi širdį, o ne akmenį. Aš būčiau galėjusi daug daugiau padaryti.

– Nuo ko mirė Ferkoltas? – paklausė Tobijas.

– Nuo nuodų, kur jam įpyliau, – atsakė Katrina.

Tobijas žiūrėjo į ją išpūtęs akis, kol jam pasidarė aišku, ką ji turėjo galvoje sakydama tuos žodžius.

– Tau nederėtų juokauti, – tarė jisai. – Ar aš tavimi tikiu, ar ne – tai sunkus kaltinimas, mestas tau. – Jis kiek patylėjo. – Ir ne vienintelis, – pridėjo dar.

– Žinau, – tarė Katrina.

Tobijas laukė, kad Katrina kalbės toliau, bet ši tylėjo. Jis buvo nusivylęs. Tikėjosi iš jos jei ir ne tos baisios mįslės įminimo, tai bent jau pagalbos. Bet niekas iš to, ką jinai iki šiol buvo papasakojusi, nepastūmėjo jo nė per žingsnį į priekį. Tobijui vis labiau ėmė atrodyti, kad Katrina žino, kaip įminti visas šitas mįsles. Kodėl jinai nepadeda jam išgelbėti savo gyvybės?

Tobijas dar kurį laiką rimtai žiūrėjo į Katriną, tada atsistojo, priėjo prie lango ir pažvelgė žemyn į gatvę. Vaizdas nesiskyrė nuo to, kurį buvo matęs aną rytą. Namai buvo tokie pat maži ir bjaurūs, žmonės tokie pat maži, pilki ir susigūžę, o baimė vis dar tvyrojo tarp vargingų trobelių. Bet jam prisidėjo dar šis tas: žinojimas, kad šita baimė nėra nepagrįsta, kad kažkas nakčia slampinėja po miestą.

– Čia kažin kas dedasi, Katrina, – tarė jis tyliai. – Kažin kas baisaus čia dedasi. Aš buvau malūne. Mačiau, kas atsitikę su grūdais. Ir buvau miške, mačiau negyvą gyvulį – toks niekada neturėjo išvysti šviesos. – Tobijas staiga atsisuko ir iš viršaus pasižiūrėjo į ją.

– Nežinau, apie kokį gyvulį tu kalbi, – atsakė Katrina. – Bet jis nebuvo tas vienas. Ir ne tik gyvulys. Kapinėse guli vaikas, kuriam plaštakos buvo išaugusios tiesiai iš pečių, kai jis atėjo į šitą pasaulį.

– Žinau, – tarė Tobijas. – Galbūt aš liepsiu jį iškasti, kad galėčiau apžiūrėti.

Katrina nežymiai papurtė galvą.

– Nedaryk to, – tarė jinai. – Aš padėjau jam ateiti į pasaulį. Žinau, koks kraupus vaizdas.

– Tu padėjai? – dvejodamas paklausė Tobijas.

– Kodėl ne? Čia nėra nei daktaro, nei pribuvėjos. Aš buvau vienintelė, kuri apskritai galėjo padėti.

– Girdėjau, kad tu buvai susiginčijusi su motina, dar prieš jam gimstant?

– Ir tai yra tiesa, – atsakė Katrina. – Na ir kas? Kuo čia dėtas vaikas, jeigu jo motina buvo paika boba. Aš ją ne kartą buvau įspėjusi. Ir šitą bukagalvį malūnininką, ir daugelį kitų buvau įspėjusi. Nė vienas manęs nepaklausė, o paskui apkaltino, kad esą nutiko lygiai taip, kaip aš jiems pranašavusi.

– Ir kas gi buvo? – paklausė Tobijas.

– Tai, ką tu matei, – atsakė Katrina. – Vaikas, gimęs be rankų. Likimas buvo pakankamai gailestingas ir leido jam numirti, net nespėjus kvėptelėti. Kitas atėjo į pasaulį aklas, tik mažiau laimės turėjo ir išgyveno. Ir daugelis moterų čia prarado savo vaikus. Bet tai neturi nieko bendra su raganavimu.

– Tai su kuo tada?

– Nežinau, – atsakė Katrina. – Čia bus nuo vandens. Jis užkrėstas.

– Ežeras?

Katrina linktelėjo.

– Ne tiktai ežeras. Yra šulinys miesto šiaurėje. Ten vanduo lygiai taip pat sugedęs. Perspėjau žmones iš jo negerti. Kai kurie paklausė, kai kurie ne. O kai jau buvo per vėlu, kai vieni pradėjo sirgti, kiti mirti, tada pradėjo neštis vandenį iš upės. Gėrė tą vandenį ir pamatė, kad kitą dieną dar buvo sveiki ir gyvi. Nė vienas iš šitų avigalvių nepagalvojo, kad nuodai, kur buvo vandenyje, pradės veikti gal vėliau.

– Kokie nuodai? – paklausė Tobijas.

– Iš kur galiu žinoti? – irzliai atsakė Katrina. – Aš buvau ne vienintelė, kuri juos įspėjo. Ir mano vyras, Ferkoltas, taip darė. Bet jis liovėsi pamatęs, kad jie neklausys. Ir pats grafas uždraudė toliau naudotis šuliniu po to, kai pirmieji mirė ir keletas gyvulių, gėrę to vandens, padvėsė. Bet jie tiktai tada išgirdo, kai jau buvo per vėlu.

– Tu manai, kad tai susiję su ežeru, kur yra miške? – spėjo Tobijas.

– Nežinau, – tarė Katrina. – Jeigu būčiau žinojusi, tikriausiai dabar čia nebūčiau.

– Šitas ežeras... – Tobijas skvarbiai pasižiūrėjo į ją. – Kas su juo atsitiko? Tu ten dažnai būdavai. Kai kurie žmonės tvirtino girdėję kraupius garsus ir matę šviesas.

Trumpą valandėlę jam vėl iškilo priešais akis vaizdas: nepaprastos žalios švieselės, kylančios iš nedidelio miško plotelio, kaip nuodingi pragaro pelkės atspindžiai.

– Taip, – atsakė Katrina. – Aš dažnai būdavau prie ežero. Vanduo niekados nėra buvęs toks, kad jį būtų galima

gerti. Jis netinka numalšinti troškuliui, bet turi druskų, jos yra gerai nuo kai kurių ligų. Ferkoltas dažnai nešdavosi iš ten vandens maišyti savo vaistams. Ir mane ten siųsdavo, kai paseno ir tas kelias ėmė jį varginti.

Šitas paaiškinimas jau buvo suprantamesnis, pamanė Tobijas, bet dar nebuvo visa tiesa. Juk ir jis pats matė šviesas.

– O šviesos ir garsai? – paklausė jis.

Katrina niekinamai prunkštelėjo.

– Kvaili tauškalai! – atsakė. – Žinai gi žmones. Jie visokių nesąmonių prišneka. Nežinau, kas tam prakeiktam ežerui yra nutikę, niekas nežino. Kiek daugiau nei prieš metus vanduo pradėjo dvokti ir pūti. Ir Ferkoltas nuo jo susirgo.

Tobijui sunku buvo ja patikėti, viskuo, ką jinai ir apie tą šulinį papasakojo.

– Buvo jau per vėlu, kai mes tai pastebėjome, – tarė Katrina; jai krito į akis Tobijo abejojimas. – Jisai žinojo šito vandens gydomąją galią, ilgus metus kentėjo nuo podagros, tai kartais jį gerdavo. Vanduo nesugedo per vieną dieną, bet gan lėtai, pradžioje net pastebėti negalėjai. Kai pasidarė aišku, kai pajutome, Ferkoltas buvo jau per daug išgėręs. Jisai susirgo.

– Ir dėl to mirė? – abejodamas paklausė Tobijas.

– Ne, – atsakė Katrina. – Ne nuo to. Bet karštis taip išsekino jo kūną, kad nebegalėjo atsigauti. Slaugiau jį kiek galėdama, bet jis buvo senas žmogus, o aš nebuvau gydytoja.

– Man pasakojo, kad tu atstūmei visokią pagalbą, – tarė Tobijas.

– Pagalbą? – Katrina vėl niekinamai prunkštelėjo. – Kokią pagalbą? Šito šundaktario, kurį man atsiuntė iš

miesto grafas? Ar šitos senos žolininkės, kuri jį per vieną dieną nuvarė į kapus?

– Tu prie jo nieko neprileisdavai, – pasakė Tobijas.

Dabar Katrina atsakė ne tuoj pat, ir ypatinga išraiška, sielvarto, skausmo ir nuolankumo mišinys pasirodė jos akyse.

– Tas tiesa, – po kurio laiko tarė ji labai tyliai ir su kartėliu balse. – Aš... buvau netekusi vilties. Supratau, kad jis miršta. Bandžiau daryti viską, ką tiktai begalėjau, bet to nepakako. Tikriausiai tai buvo klaida.

– Taip ir buvo, – tarė Tobijas.

– Jis man... labai patiko, – tyliai ištarė Katrina. – Jis buvo senas žmogus, kartais būdavo tikrai žiaurus, bet man jis nebuvo abejingas. Aš tiesiog praradau viltį, kai man tapo aišku, kad jo netenku.

Tobijas net per gerai suprato šitą nevilties jausmą. Negyveni su žmogumi drauge penkerius metus, nieko jam nejausdamas.

– Ar tu mane nuteisi? – staiga paklausė Katrina.

Toks tiesus klausimas taip nustebino Tobiją, kad jis net negalėjo atsakyti, tiktai sumišęs pažvelgė į ją ir pagaliau vos šyptelėjo.

– Ar tu taip padarysi? – dar kartą paklausė Katrina. – Turėjai užtektinai laiko su visais čia pasikalbėti. Kalbėjai su Breseriu, su grafu ir, be abejo, su daugeliu kitų.

– Žinoma, – bejėgiškai suvebleno Tobijas. – Bet ką mačiau ir girdėjau, to nepakanka, kad būtų galima nuteisti tave ar ką kitą.

– Bet ir išteisinti, – tyliai tarė Katrina.

Tobijas neatsakė į šitą klausimą; gal kad nežinojo, ką atsakyti, gal ir dėl to, kad slapčiomis labai gerai žinojo, bet nenorėjo pasakyti.

•

– Duok man dar kiek laiko, – tarė jis išsisukinėdamas. – Keletą dienų. Aš... rasiu sprendimą.

Katrina liūdnai pažvelgė į jį. Tobijas suprato, kad ji laukė kitokio atsakymo, ir ši mintis jį skaudino. Ar jis tikrai patikėjo, kad ji nieko nepareikalaus? Kad tylėdama lauks, kol jisai paskelbs nuosprendį?

Staiga pasibeldė kas į duris, ir Tobijas pajuto didelį palengvėjimą, kad jie dabar jau negalės toliau kalbėtis.

Tai buvo Marija. Ji stovėjo koridoriuje su dubeniu garuojančios, gardžiai kvepiančios sriubos ir kepalu duonos, ir Tobijas pasiskubino atidaryti duris ir pasitraukti atgal, kad jinai galėtų įeiti.

– Breseris nori su jumis pasikalbėti, tėve Tobijau, – tarė jinai eidama prie lovos.

Tobijas padėkojo linktelėdamas galva, atsisveikindamas trumpai šyptelėjo Katrinai ir nulipo žemyn. Kai jis įėjo, Breseris sėdėjo ant suolo prie lango susidėjęs ant stalo rankas. Pirštai nervingai žaidė vienas su kitu, o lūpos tyliai krutėjo, tarytum jis mokytųsi žodžius, kuriuos nori pasakyti Tobijui.

Kambaryje buvo tvanku. Tobijas, nė žodžio netardamas, praėjo pro Breserį prie lango, atidarė ir kelis kartus giliai įkvėpė, kai į kambarį plūstelėjo gryno oro. Nepaisant salsvoko puvėsių tvaiko, kurs vėl tvyrojo mieste, gyvenimas tekėjo įprasta vaga. Šen ten krutėjo žmonės, stoviniavo po du ar mažais pulkeliais ir šnekėjosi. Bet vis dėlto buvo kaži kas neįprasta. Staiga jisai suprato: kitoje aikštės pusėje, priešais bokštą, stovėjo dvejetas vyrų ir žiūrėjo į juos. Jie spoksojo atvirai, ne šiaip sau, bet žinodami, ko spokso. Vyrai turėjo pajusti, kad Tobijas juos pastebėjo, bet tai aniems netrukdė, gal net norėjo, kad vienuolis juos matytų.

Tobijas nuginė mintis, staigiai nusigręžė nuo lango ir pažvelgė į Breserį.

– Norėjote pasikalbėti?

Breseris pakėlė akis ir paklojo rankas delnais ant stalo, tada linktelėjo.

– Aš turėjau dėl jūsų rūpesčių, tėve Tobijau. Jums nederėjo vakar vakare vienam išjoti.

Tobijas piktai suraukė kaktą.

– Manau, kad mes apie tai jau kalbėjome, – griežtai tarė jisai.

– Kalbėjome. Bet jūs... – Breseris sumikčiojo, pirštų galais nervingai brūkštelėjo sau per lūpas ir atrodė ieškąs žodžių. – Ar galiu būti visai atviras? – galų gale paklausė.

– Žinoma.

– Jūs elgėtės... nelabai apdairiai, tėve, – atsargiai pradėjo Breseris. – Buvote įspėtas manęs, grafo ir kitų. Ir pats matėte... šiokių tokių dalykų. Jūs neturėjote visų šitų perspėjimų paleisti vėjais.

Tobijas pakreipė galvą ir beveik pasalūniškai pažiūrėjo į Breserį:

– Ar tai grasinimas?

– Ne, – atsakė Breseris šiek tiek išsigandęs. – Bet įspėjimas. Niekam nebus gerai, nei jums, nei raganai, ar kitiems, jeigu jums kas nors nutiks.

Tobijas atsakė ne tuoj pat, tik apėjo aplink stalą, atsisėdo ir kurį laiką skvarbiai žiūrėjo į Breserį.

– Ir kas gi man turėtų atsitikti? – pagaliau paklausė jisai.

– Nežinau, – atsakė Breseris taip, kad buvo aišku, jog jis labai gerai žino. – Vis dėlto jūs turite būti atsargesnis. Ne tiktai su tuo, ką darote.

Tobijas tylėjo. Tai buvo įspėjimas; toks aiškus, koks tiktai begalėjo būti.

– Aš suprantu jūsų rūpestį dėl manęs, Breseri, – tarė jis po valandėlės. – Bet jis perdėtas. Niekas neišdrįstų pakelti rankos prieš inkvizitorių, esantį Dievo tarnyboje.

Breseris, atrodo, suabejojo tokia nuomone, bet kalbą nukreipė kitur.

– Ar pagalvojote apie tai, ką aš jums vakar sakiau apie raganą? – paklausė jisai.

Tobijas klausiamai į jį žvilgtelėjo.

– Ji negali daugiau likti mano namuose, – paaiškino Breseris. – Jau pakankamai sveika. Daugiau nebėra jokios priežasties jai čia pasilikti. Žmonės tuoj pradės visaip šnekėti.

– Apie ką? – paklausė Tobijas. – Apie ją ar apie mane?

– Aš to nenoriu, ir baigta! – nukirto Breseris ir mostelėjo ranka. – Mano namuose jai ne vieta.

– Tada patarčiau pasiieškoti sau kokio kito prieglobsčio, kol aš būsiu šitame mieste, – ramiai tarė vienuolis. – Man vis tiek reikia vietos, kur galėčiau dirbti savo darbą. Aš turiu apklausti liudininkus, kai ką pasižymėti ir ramiai dirbti. Ir pagaliau procesas juk turi būti rengiamas.

Breseris įtūžęs įbedė į jį akis, bet nieko neatsakė, tiktai sugniaužė kumščius. Valandėlę jis taip spygsojo į Tobiją, tada atsikėlė ir nė žodžio netaręs išėjo iš kambario. Tobijas susimąstęs nulydėjo jį akimis. Kurį laiką jis jautė lyg ir pergalę, bet tasai jausmas greit praėjo ir liko tiktai kartus prieskonis. Jis tiesiog jau nebebuvo tikras, ar teisingai pasielgė su Breseriu. Ko gera, ano perspėjimai buvo visiškai rimti. Ir tikriausiai jam reikėjo liautis suprasti juos kaip grasinimus.

Tobijas buvo gerokai sutrikęs. Po vakarykštės nakties įvykių pokalbis su Katrina jį dar labiau įstūmė į abejones. Ji jau nebebuvo kaimynų mergaitė, kurią jisai mylėjo, bet suaugusi moteris, kovojanti dėl savo gyvybės. Dominikonas prisipažino sau, kad iki šiol jis net nebandė pažvelgti į padėtį jos akimis. Jai prieš akis buvo tikra mirtis. Netikėtas jo atsiradimas Katrinai turėjo atrodyti kaip stebuklas. Tai ar galėjo gi jis ko kita tikėtis? Ji turėjo manyti, kad jis atėjo jai padėti.

Ar jis apskritai galėjo padėti?

Tėvas Tobijas labai aiškiai suvokė, kad jis išvis turėjo tik vienut vienintelį pasirinkimą: neatidėliojant grįžti į Liubeką ir pranešti savo abatui, ką buvo čia patyręs ir pamatęs. Tačiau taip jis išleistų iš rankų tyrimą; ir tai reikštų, kad Katrinos likimas bus nulemtas.

Pilnas skausmo šyptelėjimas šmėkštelėjo vienuolio veidu. Jis visas sudrebėjo, – o jeigu jam tą valandą būtų reikėję pasirinkti: arba aukoti Katriną, arba savo tikėjimą. Tobijas visai nesuvokė, kad sprendimas jau buvo priimtas tada, kai jis įžengė į tą kambarį bokšte ir sustojo prieš savo vienintelę numylėtąją Katriną.

Staiga Tobijas nebeištvėrė tylos, tvyrančios aplinkui. Pašoko ir puolė į gatvę. Aikštėje, rodos, niekas nepasikeitė, tiktai abudu vyrai, stebėję namą, buvo dingę.

Kitas dvi valandas vienuolis praleido beveik be tikslo slampinėdamas po miestą. Su niekuo nesikalbėjo, nieko neklausinėjo, tik labai įdėmiai dairėsi aplinkui. Jau gerokai po pietų jis vėl grįžo ir užlipo į pastogės kambarėlį pasižiūrėti Katrinos. Ši miegojo. Tobijas jos nežadino, tik ilgokai stovėjo prie lovos ir žiūrėjo į išblyškusį, karščio išsekintą veidą. Ką jautė žiūrėdamas į ją,

nesuprato ir visai nenorėjo suprasti. Gal būtų buvę paprasčiau užmerkti prieš tiesą akis ir tiesiog pačiam sau pameluoti. Bet šią akimirką jis apsisprendė. Ir kai pagaliau apsigręžė ir vėl išėjo iš kambario, galutinai žinojo, ką turįs daryti.

Dar nebuvo labai vėlu, bet Marija jau buvo bepradedanti taisyti vakarienę; jie valgė kartu sunkiai tylėdami. Breseris kiek beįmanydamas stengėsi neparodyti savo pykčio, tas jam, tiesa, šiaip taip sekėsi. Kai pavalgė ir Tobijas sukalbėjo maldą, storulis atsistojo ir nė žodžio netaręs išėjo. Jo žmona liūdnai pažiūrėjo jam įkandin, tada nužvelgė Tobiją ir taip pat norėjo stotis, bet šis mostu jai parodė dar kiek pasėdėti.

Marija paklausė, bet metė į jį baugštoką žvilgsnį. Tobijui atrodė, kad dabar aplink jį buvo mažiau baimės negu prieš tai. Jis paklausė save, ką Breseris jai šnekėjo. Bet nieko nepasakė, tiktai atsistojo, nuėjo prie durų ir įsitikino, kad tasai nestovi prieangyje ir nesiklauso, rūpestingai uždarė paskui save duris ir grįžo prie stalo.

– Jis labai piktas, ar ne? – paklausė Tobijas atsisėdęs.

Marija linktelėjo. Bet vėl tuoj pat papurtė galvą.

– Taip, – tarė jinai. – Bet aš manau, kad jis paprasčiausiai bijo.

– Manęs? – paklausė Tobijas. – Ar Katrinos?

– Abiejų, – atsakė Marija kiek palaukusi. Jinai vengė jo žvilgsnio. – Jūsų, nes jūs... nes jūs esate galingas žmogus, o jos bijo kaip raganos.

– O tu? – paklausė Tobijas.

– Ji man nieko nepadarys, – atsakė Marija.

– Tu irgi tiki, kad Katrina ragana? – paklausė Tobijas suglumęs.

Marija sukaupė visas savo jėgas, norėdama pakelti galvą ir atlaikyti jo žvilgsnį.

– Aš nežinau, – prisipažino jinai, – ragana, ar ne, bet ji manęs nenuskriaus.

Tobijas įspitrino akis į ją. Visame šitame mieste Breserio žmona buvo, ko gera, vienintelis žmogus, kuriuo jis tikrai pasitikėjo; bet jisai jau buvo padaręs klaidą: tuo tarpu, kai išsiaiškino, kad Marija nebuvo prieš jį, jis visai instinktyviai pamanė, kad ši būtų už jį.

– Tai tu irgi taip manai? – burbtelėjo jisai sumišęs.

Marijos žvilgsnis blykčiojo. Pirštai, žaidę ant stalo vienas su kitu, ėmė drebėti.

– Aš esu jūsų pusėje, – tarė jinai, – bet... bet aš...

Tobijas šypsodamasis palietė jai ranką.

– Na gerai, – tarė jis tyliai. – Aš suprantu.

Marijos akys prisipildė ašarų.

– Nemanykite, kad aš jus išduočiau arba išsigąsčiau, – tarė jinai. – Bet Breseris yra mano vyras, ir grafas... – Marija vėl ėmė mikčioti.

Vienuolis švelniai papurtė galvą.

– Gerai jau, – tarė jis dar kartą. – Suprantu, ką tu nori pasakyti. – Jis vėl šyptelėjo, atsistojo ir toliau kalbėjo visiškai pasikeitusiu balsu: – Eik ir pakviesk savo vyrą. Pasakyk jam, kad man iš jo kai ko reikia ir kad turiu jam užduotį, kol dar neišėjo. Rytoj pradėsiu oficialų tyrimą. – Tobijas mostelėjo ranka į beveik tuščią kambarį, – todėl man čia reikia keleto baldų. Rašomojo stalo, kelių kėdžių... Turi atnešti iš gretimo namo, ką ten ras. Reikia ir liudytojų sąrašo, juos turiu oficialiai apklausti. Pasakyk jam, kad rytoj anksti rytą norėčiau juos matyti.

10

Šią naktį Tobijas sapnavo, kad pas jį atėjo Katrina. Jis anksti nuėjo gulti, kad gerai išsimiegotų; iš tikrųjų pirmą kartą, kai atvyko į Buchenfeldą. Ir nors viduje buvo sukrėstas, kaip reta kad yra buvę jo gyvenime, bet beveik tuojau pat užmigo; buvo visiškai nesvarbu, kokia audra siautė jo sieloje, kūnas vis labiau reikalavo savo teisių. Tobijas bemat užmigo, ir, – kitaip negu paprastai per sapną, – suprato, kad sapnuoja.

Jis buvo jau nebe Breserio namuose. Vietoj minkšto lovos čiužinio gulėjo dar minkštesniame samanų guolyje. Ir vietoj plokščių, žemų kambario lubų jo akys žvelgė į aksominį, tamsiai melsvą nakties dangų, kur nebuvo nė vieno debesėlio. Mėnulis, vos per pirštą išlindęs jo dešinėje, užliejo jam veidą blyškia šviesa; ji nustelbė visas spalvas ir nubrėžė tikslias daiktų linijas. Visokiausi miško kvapai mušė jam į nosį, jis girdėjo šlamesį lapų, aukštai virš jo galvos virbuliuojančių vėjyje.

Apstulbęs Tobijas pasikėlė, ranka, – visiškai taip, tarytum būtų išties pabudęs, – perbraukė per veidą ir akis ir sutramdė žiovulį. Buvo atsipalaidavęs, jautė malonų nuovargį. Vėsus nakties oras, – jau nebuvo bjauraus pelkės dvoko, – gerai veikė jo plaučius. Nors vis dar pavargęs, bet jautė, kaip kaupiasi energija, – paskutinėmis dienomis jos skaudžiai pasigesdavo.

Tobijas atsistojo, žengė žingsnį ir vėl stabtelėjo, norėdamas dar kartą apsidairyti. Jis buvo miške, seni kamienai supo jį tarytum juodai pilka siena. Priešais plytėjo apvali, plačiais senų ąžuolų vainikais apgožta miško proskyna, kur saulės šviesą rado kerojančios piktžo-

lės ir krūmynai; tą proskyną miško vidury jiems buvo užstoję medžiai.

Tobijas norėjo eiti toliau, bet staiga suabejojo. Negalėjo paaiškinti kodėl, bet jam kilo jausmas, kad pažįsta šitą proskyną; ir taip pat nežinia kodėl šitas prisiminimas buvo susijęs su negeru jausmu, kone su baime. Kai jis pagaliau baimę nugalėjo ir vis dėlto patraukė toliau, suprato savo abejonės priežastį.

Tobijas žinojo šitą proskyną. Kaip dabar sapne, jis čia kartą iš tikrųjų jau yra buvęs. Pirmąją dieną, kai atkako į Buchenfeldą. Tai buvo ta užburtoji proskyna, kur jisai sutiko demonus ir rado raganų ratą. Tobijas tai žinojo dar prieš praskleisdamas rankomis krūmokšnius ir eidamas artyn pasižiūrėti į juodą, apvalų sutrešusios žemės plotą, kur plytėjo balti grybų lopai, kaip nelemtas voro tinklas. Drebėdamas sustojo. Jau dieną šitoji vieta atrodė kraupiai ir įvarė jam baimės. Dabar, nakties tyloje, šaltyje ir šviesoje, kuri ištrynė visas smulkmes ir išryškino tiktai daikto esmę, vaizdas kone sukėlė jam siaubą. Turbūt šią valandą jis pirmą kartą iš tikrųjų suvokė, kodėl tokios vietos buvo vadinamos raganų ratais ir kodėl žmonės, radę tokį nuodingų grybų ratą ant negyvos žemės, bėgo nuo jų su prietaringa baime. Nors ir nebuvo matyti jokios gyvybės pėdsako, bet atrodė, kad juodos, gumuluotos žemės ratas juda. Tas ratas krūpčiojo ir šmėsavo, virpėjo ir bangavo; nors ir negalėjai gerai įžiūrėti, bet akies kraštelis visa tai pagavo. Tai buvo vieta, kur tyčiojamasi iš Dievo kūrinių: gyvas čia buvo miręs, miręs – gyveno. Žemė virpėjo, lyg po ja būtų vartęsis demonas; jis tartum veržėsi į viršų tampydamas nematomas grandines, kuriomis buvo sukaustytas nuo neatmenamų laikų, ir negalėdamas jų sutraukyti. Tobijo rankos ir lūpos

ėmė drebėti. Jo nakties vizija virto košmaru, kur net ir žinojimas, kad visa tai nėra tikrovė, nepadėjo, tiktai dar labiau pablogino, nes leido suvokti savo bejėgiškumą. Jis norėjo pajudėti, šaukti, bėgti šalin arba nors užmerkti akis, bet nieko negalėjo padaryti. Kaip suakmenėjęs stovėjo tarytum apsėstas nematomos, piktos jėgos, kuri jį vertė apžiūrinėti kiekvieną tos prakeiktos žemės pėdą ir jam pačiam neleido suteikti savo vokams apgaulingos tamsos paguodos.

Tada Tobijas išgirdo žingsnius.

Žingsniai artėjo, nors buvo lengvi ir kone šokinėjantys, o ne sunkus kanopuotos ir uodeguotos pabaisos plumpsėjimas, Tobijas jautė grėsmę. Širdis ėmė dunksėti. Išpylė šaltas prakaitas ir baimė taip užgniaužė jam burną, kad jis vos begalėjo kvėpuoti. Bet vis tiek jam pritrūko jėgų atsigręžti. Tobijas vis dar stovėjo ten įbedęs akis į juodą, kunkuliuojantį negyvos žemės liūną ir išblyškusius grybus, tuo tarpu žingsniai vis artėjo, kiek sustojo, ėjo toliau ir tada nutilo.

Staiga ir aplinka ėmė keistis. Mėnulio šviesa pasidarė mirtinai blyški, o miškas aplinkui proskyną virto keistu paveikslu, baisia tikrovės karikatūra. Nežinomi, nematomi daiktai, rodos, plaukiojo aplink jį tamsoje ir raizgiais vorų čiuptuvėliais grabinėjo jo sielą. Vis dar buvo šalta, bet kartu oras leidosi ant jo odos ir drabužių tarytum drėgna, nešvari migla, dengė akis lipniu šydu ir skverbėsi į burną, kad užnuodytų jo kūną ir iš vidaus. Dingo visos miško spalvos, medžiai pasidarė juodi, šakos ir lapai – pilki ir tik su įsivaizduojamais atspalviais. Vienuolis stovėjo vidury nakties, tarytum miškas būtų vieta pasaulio pakraštyje, kur nėra nei šiandienos, nei vakardienos, nei gyvybės, nei mirties. Vien tiktai baimė,

baimė anoje vaizduotės pusėje, ir ji galėtų užmušti jį vietoj, jeigu tai būtų tikrovė, o ne sapnas.

Žingsniai vėl pasigirdo. Jis jautė, kad kažkas stovi čia pat jam už nugaros, jautė tuo slaptu jausmu, kuris akliesiems leidžia pajusti kito žmogaus artumą. Jautė, kaip tas sustojo užu jo ir pakėlė ranką, kaip pirštai artėjo prie jo peties, trumpam sustingo ir pagaliau nusileido.

Prisilietimas išvadavo iš kerų. Tėvas Tobijas riktelėjo ir apimtas siaubo vienu šuoliu nėrė per dygliuotus brūzgynus iš prakeikto raganų rato. Iki kulkšnių įsmuko į klampynę, ši įsisiurbė į basas kojas, tartum norėdama jį sulaikyti. O nuodingieji grybai degino jam odą kaip kokia rūgštis. Vis tiek jisai svirduliavo toliau, kol galų gale prarado pusiausvyrą ir parpuolė kniūbsčias.

Tai buvo visų baisiausia, ką jam kada nors buvo tekę patirti. Ne griuvimas į pelkę, bet veikiau toks jausmas, tartum būtų atsitrenkęs į milžiniškos, gyvos būtybės nugarą, nelabą, juodą esybę, kuri buvo išlindusi tiesiai iš giliausios pragaro bedugnės. Kone pakvaišęs iš baimės ir bjaurasties jis ėmė priešintis, ištraukė viršun rankas ir spoksojo į šlykščią juodų žemės gumulų ir sutraiškytų grybų košę, aplipusią jo pirštus. Tobijas rėkė, bet jo paties balsas jau nebebuvo jo balsas, tai buvo plonas, pilnas siaubo klyksmas; tas klyksmas susigėrė į tamsią bedugnę tarpu medžių, lyg šviesos spindulys į bedugnę prarają. Nesugrįžo joks aidas. Pats žmogiško balso šitoje vietoje skambesys buvo dingęs.

Užtat jis išgirdo juoką.

Tai nebuvo vien tiktai juokas, kurs nutildė tėvo Tobijo klyksmą ir iš baimės jį patį pavertė druskos stulpu. Veikiau tai buvo kraupus žinojimas, kam priklauso šitas balsas!

Tobijas nenorėjo tuo patikėti. Jis įtempė paskutines jėgas, dar likusias jo kūne, kad tik nesujudėtų – ir vis dėlto lėtai pasuko galvą ir pažvelgė viršun, į liekną žmogystą, stovinčią terpėje, pats ją buvo pralaužęs dygliuotuose krūmuose.

Ten stovėjo Katrina.

Ji buvo pasikeitusi. Tiktai ne taip, kaip baisiai buvo pasikeitęs miškas, pasiglemžęs visa, kas gyva, ir visa, kas žmogiška. Ji vis dar vilkėjo paprastus, baltus marškinius, kuriuos jai buvo davusi Marija, bet plaukai, dabar lygūs ir švarūs, buvo nukritę ant pečių, o nuo skruostų buvo išnykęs ligos pilkšvumas. Akių spindesys jau nebebuvo kankinanti karščio ugnis, bet tikras, liepsnojantis gyvenimas. Ir jos lūpos vėl buvo pilnos ir rausvos. Tobijas, krečiamas šiurpo, galvojo – tartum miško ir jo augalų gyvybė būtų susigėrusi į jos kūną.

Katrina vis artinosi. Rankos, kurių oda buvo daili ir balta kaip porcelianas, sklaistė dygliuotus krūmynus, o šie draskė jos drabužius ir braižė kūną, visai nepalikdami žymės. Ir negyva žemė, įsiurbusi Tobijo kojas ir laikanti jį nematomomis rankomis, nė karto nesuteršė jos basų kojų. Tamsioji šios vietos jėga, kad ir kokia baisi buvo, Katrinai neturėjo jokios galios, nes iš naujo sužydėjusi jos kūne gyvybė paprasčiausiai buvo stipresnė.

Tobijas nuleido rankas. Norėjo atsikelti, bet ne iškart jam pakako jėgų. Taip ir liko tūnoti juodo dumblo vidury, kol Katrina priėjo prie jo ir ištiesė ranką. Tik tada jisai surado jėgų paliesti jos pirštus. Ir tą pačią akimirką, kai tik juos palietė, pasidarė taip, tarytum iš kunkuliuojančios joje gyvasties kažkas ėmė srūti ir į jo kūną. Tobijas jautė, kaip dingo visas silpnumas, bejėgiškumas, ir be-

veik tuo pačiu metu nuo jo pasitraukė baimė. Jos vietoje jisai pajuto šilumą ir saugumo jausmą; tatai paskutinį kartą patyrė vaikas būdamas, kai, kilus audrai, bėgdavo į motinos glėbį.

Tobijas atsistojo, pilnas nuostabos žiūrėjo kurį laiką į Katriną, tada pakėlė ir kitą ranką. Ji padarė tą patį ir jųdviejų pirštai susitiko tarp kūnų ir susiliejo kaip mylimųjų. Švelnus, be galo laimingas šypsnys nuslydo jos veidu, o akyse suruseno nauja, žadanti ugnis.

Tobijas drebėjo. Jis vėl galėjo valdyti savo kūną, bet viduje siautė uraganas. Mintys kaip laukinės sukosi ratu, skilinėjo kaip sudužęs veidrodis, atspindintis tikrovę nesuskaičiuojamais, vienas nuo kito nepriklausančiais gabalais. Jis jautė drauge ir palaimą, ir baimę kaip niekad iki šiolei, buvo kone apdujęs iš baimės ir iš laimės, norėjo prispausti ją prie savęs ir atstumti, jautė šilumą ir šaltį, didžiulį jaudulį, pasidygėjimą – viską kartu, ir dar daugiau, daug daugiau. Tai jausmas, kurio iki šiolei nebuvo pažinęs ir nemanė, kad toks jis galėtų būti. Tobijas vis dar suvokė, kad tai buvo sapnas, iš kurio negalėjo pabusti, nors ir labai stengėsi, ir vis dėlto tai buvo anapus tikrovės. Giliau ir reikšmingiau negu visa kita, ką iki šiol buvo jautęs.

Bet jis turėjo pabusti.

Pabusti mėgino lėtai, neapsakomai lėtai. Bandė atitraukti rankas ir kartu nutolti nors per žingsnį nuo jos, o kad išlaisvintų bent pirštą, jam prireikė kelių minučių. Katrina nebandė sulaikyti, bet jos angeliško veido šypsnyje nuostabą keitė nusivylimas.

– Kodėl tu bijai manęs? – paklausė jinai.

Ir jos balsas buvo jau nebe jos balsas. Tai buvo švelnus angeliškas skambesys, tarytum elfo sparnų plazdesys, šna-

resys, tarsi palietęs jo kūną ir privertęs sudejuoti. Jis visiškai aprimo. Katrina vėl buvo čia! Nei jos veidas, nei stotas nepasikeitė, ir vis dėlto staiga jinai tapo jau nebe Katrina, kurią mirštančią jisai išlaisvino iš grafo namų bokšto, bet jo prisiminimų Katrina, jo jaunystės dvylikametė mergaitė, dabar suaugusi moteris ir vis tiek nepasikeitusi. Visas skausmas ir visa baimė buvo pamiršta, jų nebebuvo, nes tarp anos dienos prieš septyniolika metų ir šiandienos jau nebuvo nieko, nes laikas šioje stebuklingoje vietoje buvo praradęs savo galią.

Jis neatsakė į jos klausimą, tik visiškai ištraukė savo ranką iš jos rankos, bet ne todėl, kad vengtų. Priešingai, Tobijas vėl priėjo arčiau ir švelniai abiem rankomis palietė jos veidą, lygiai taip, kaip tada tą vakarą prie ežero.

Katrina užmerkė akis. Šypsnys užgeso, ir didžiulis laimės jausmas užplūdo jos veidą. Jis jautė, ką jinai jaučia. Stebuklinga jųdviejų prisilytėjimo jėga vis dar veikė, rankos tarp abiejų kūnų tiesė tiltą, kurs trumpą, neapsakomai saldžią akimirką sulydė jų sielas, daug, daug stipriau, negu kad kūniškas susijungimas kada nors būtų galėjęs tai padaryti. Valandėlę jisai buvo ji, o jinai – jis, juodu tapo vientisa, didžiule esybe, susidedančia vien iš laimės ir prisipildžiusia ilgesio. Tada jis vėl nuleido rankas ir ryšys nutrūko, bet nevisiškai. Ten, kur buvo baimė ir netikrumas, liko įsitikinimas ir pasitenkinimas. Jis staiga suprato, kad niekas, jokia pasaulio galybė jų nebeišskirs. Jis vėl surado ją, po tokio begal ilgo laiko, ir šitas susitikimas turėjo prasmę, tatai jis pamažu suvokė.

– Tobijau, – sušnabždėjo Katrina.

Jis apglėbė ją, švelniai nubraukė nuo veido plaukų sruogą ir pabučiavo. Tai buvo svaigulys, ekstazė, kuri pranoko viską, ką tiktai jis begalėjo įsivaizduoti.

Šį kartą Katrina išsivadavo iš jo glėbio. Jinai žengė žingsnelį atgal, šypsodamasi žvilgtelėjo į jį ir ištiesė ranką. Kai jis tą ranką paėmė, Katrina apsisuko ir vikriai nuliuoksėjo link proskynos vidurio, nusitempė drauge ir jį. Nubėgusi sustojo, apkabino jį ir pabučiavo, dabar pašėlusiai ir pilna troškulio. Juodu apsikabino, stipriai stipriai prisiglaudė vienas prie kito ir glamonėjosi. Tobijas drebėjo iš palaimos ir geismo. Visi kūno nareliai, rodės, liepsnojo. Viskas, kuo jisai buvo prisiekęs, visos priesaikos ir pažadai, visokie įžadai, kuriuos buvo davęs, buvo pamiršti ir tapo bereikšmiai. Jis prarado savo tikėjimą baisiame, tamsiame Teovulfo pilies kambarėlyje, o dabar, šitoje dar baisesnėje, nykioje miško proskynoje, siaubingame sapne jis nešė paskutinę savo auką. Jam buvo tas pat, ar už tai bus amžinai prakeiktas. Jam buvo tas pat, ar jis milijoną metų degs pragaro ugnyje dėl šių trumpų, brangių akimirkų. Tobijas nesipriešino, kai ji lėtai nusviro ant žemės ir patraukė jį kartu su savimi. Juoda žemė glaudėsi prie jos kūno kaip lipni antklodė, ir negyvi, balti grybai buvo tartum nebylių, neįveikiamų sargybinių ratas, kurio negalėjo peržengti niekas, nei gyvas, nei miręs. Jis pasilenkė virš jos, panardino veidą į plaukus ir gėrė jos kvapą kaip svaiginantį narkotiką. Jis norėjo tiktai jos, vienintelės moters gyvenime, vienintelio žmogaus, kuriam kadaise iš tikrųjų jautė meilę. Ir staiga Tobijas suprato, kad jo gyvenimas tada, aną vakarą miške, baigėsi. Viską, kas buvo po to, visus tuos be galo liūdnus metus jam pavogė vyrai, kurie tik iš pagiežos, neapykantos ir pavydo kiekvienam, kurs galėjo pajusti laimę, mokė netikro tikėjimo palaima, sėjo nepasitikėjimą ir neapykantą žmonių širdyse. Ir jis pats buvo įtrauktas į tą klaidingą tikėjimą, kurs leido sau meluoti ir atėmė jam

geriausius gyvenimo metus. Jo rankos slydo jos veidu, per jos kaklą, toliau per pečius.

Katrina stipriai laikė jo ranką, šypsojosi ir kita ranka jį truputėlį atstūmė. Žvitriai atsistojo, pakėlė rankas ir nusitraukė per galvą marškinius. Po jais nieko nebuvo. Kūnas buvo baltas kaip alebastras ir spindėjo lyg puikiausias šilkas, ir jinai buvo tokia daili, kokia buvo likusi jo prisiminimuose. Tobijo žvilgsnis įsisiurbė į ją, slydo jos pečiais, per mažas krūtis, taliją ir tamsų, gundantį trikampį apačioje, jį paliesti iš tikrųjų jam nebuvo leista.

Ir tą akimirką jisai pabudo.

Tačiau ne iš sapno. Jis vis dar buvo proskynoje, Katrina vis dar buvo jo glėbyje, o aplinkui vis dar stūksojo šitas balzganas, išdžiūvęs, negyvas miškas; medžiai lyg juodos rankos, kaulėtais pirštais graibančios dangų ir plėšiančios gilias žaizdas, ir žemė, kur niekas daugiau nebeaugo, vien tik nuodingi grybai. Katrina vis dar tebebuvo tokia pat graži, kaip prieš valandėlę, ir pagunda, kurią jinai skleidė, vis dar tokia pat galinga. Ir vis dėlto jos nuogo kūno vaizdas, prisiminimas tų beprotiškai saldžių akimirkų prieš septyniolika metų buvo tai, kas sudaužė kerus, nes jie priminė ir didžiulę kainą, kurią jis turėjo sumokėti.

Katrina klausiamai pasižiūrėjo į jį.

– Kas tau yra? – paklausė.

Tobijas tylėjo.

Katrina buvo taip arti jo, kaip nė vienas žmogus jo gyvenime, jautė jos artumą, jos šilumą, jos kvapą ir pagundą, sklindančią iš jos. Ir šiurpų pavojų, besislepiantį užu šitos pagundos.

– Kas tau yra? – paklausė Katrina dar kartą.

Jos balse buvo girdėti svetima gaida, ne nepasitikėjimas, ne priekaištas, bet vis dėlto kažkas, kas privertė jį sudrebėti.

Staiga Tobijas suvokė, kur jie išvis buvo: ne tiktai šitoje prakeiktoje proskynoje, bet pačioje raganų rato širdyje, septynių ar aštuonių koncentrinių ratų centre, tarp mirtį nešančių baltų grybų, kurie išnaikino visa, kas buvo gyva šitoje proskynoje. Akys jam išsprogo iš baimės. Visiškai išsivadavo iš Katrinos glėbio ir atsikėlė. Ji buvo vis dar taip arti, kad jis galėjo jausti jos šilumą, bet tai buvo veikiausiai dėl to, kad staiga jis vėl pajuto nakties šaltį, jautė ant savo kūno atgrasią, juodą, bjaurią žemę ir girdėjo kraupius garsus – juos kėlė vėjas, lėkdamas šito košmariško miško viršūnėmis.

– Aš... negaliu, – išmikčiojo jisai.

Ir Katrina atsikėlė. Ji dar kartą nusišypsojo, bet vos pastebimas šaltukas perbėgo jos akimis. Ką Tobijas būtybės, – ši buvo panaši į Katriną, bet negalėjo ji būti, – akyse išskaitė – tai buvo suvokimas, kursai sukrėtė labiau negu kas kita, ką iki šiol buvo patyręs. Suvokimas, kad buvo kažkas blogiau negu pragaro galybė: abejingumas, nes velnias vis dar buvo pajėgus jausti neapykantą. Šita būtybė priešais jį nė sykio nebuvo pažinusi neapykantos. Taip, jinai nežinojo, kas yra negailestingumas, nes būti negailestingam reikėjo pažinti gailestį, kad neapkęstum meilės, kad siutintų džiaugsmas. Katrinos akyse buvo tuščia.

– Kas tau yra? – vėl paklausė jinai. – Tu nenori manęs? Aš taip ilgai tavęs laukiau. Eikš.

Jinai ištiesė į jį rankas, bet Tobijas atstūmė jas, kupinas baimės metėsi du tris žingsnius atgal.

– Ne! – šaukė jis. – Ne! Traukis! Traukis nuo manęs!

Katrina juokėsi ir ėmė eiti prie jo. Tobijas norėjo bėgti, bet kojos įsipinkliojo į plytinčią grybų ir šakų raizgalynę. Jisai suklupo ir sunkiai drėbėsi ant žemės; ši buvo vis dar minkšta ir lipni, bet kartu ir tokia kieta, kad parpuolęs vos neprarado sąmonės. Katrina ėjo artyn. Juokėsi, o jos balsas vis dar buvo lyg auksinis, lyg skardus elfo skambesys, virpinantis kiekvieną jo kūno narelį. Tai gal buvo visų baisiausia: Tobijas pajuto pavojų. Suprato, kad būtybė prieš jį buvo kas tik nori, tik ne Katrina, ir kad jis, susijungęs su ja, turėtų užmokėti tokią kainą, kuri buvo baisiau negu mirtis ar pragaro prakeikimas. Ir vis tiek jis jos troško.

– Kodėl tu priešiniesi? – paklausė Katrina. – Tu manęs daugiau nebemyli? Juk atkeliavai manęs išgelbėti. Dabar padaryk tai.

Tobijas riktelėjo iš siaubo, kai jinai susmuko šalia jo ant kelių ir ištiesė į jį rankas. Jis nustūmė jas į šalį, kelis kartus persižegnojo ir pabandė atatupstas trauktis, bet nė iš vietos nepajudėjo. Žemė visiškai pavirto klampiu liūnu, rankos iki riešų buvo įmurkdytos, ir jis negalėjo už ko nusitverti, o plonos grybų gyslos pasidarė tartum karštos virvės, jos veržėsi giliai į Tobijo odą ir jį tvirtai laikė.

– Nesipriešink, – šnabždėjo Katrina. – Nėra jokios prasmės. Tu tik meluoji pats sau. Tu nori manęs, Tobijau. Visą savo gyvenimą tu tik apie mane galvojai. Kodėl tu nori save kankinti?

Ji toliau lenkėsi į priekį. Jos lūpos, putlios, raudonos ir gundančios, artėjo, palietė jam kaktą, skruostus, galop ir lūpas. Tobijas priešinosi. Jis rėkė. Rankos vis dar buvo prikaustytos, bet visu kūnu jis blaškėsi į visas puses ir

trypė kojomis. Rėkė kaip išprotėjęs – ir staiga Katrinos šypsulys dingo, jinai užsimojo ir iš visų jėgų trenkė jam į veidą. Nuo smūgio galva atkrago. Iš skausmo jisai sudejavo, bet vėl stojosi ir įnirtingai nuplėšė negailestingus pančius, kurie laikė pririšę jo rankas prie žemės. Katrina kažką šaukė, bet jisai nesuprato, ir staiga jos balsas pasikeitė, pasidarė duslus ir drauge tūžmingas; tada vėl vienas, dar stipresnis smūgis per veidą, ir dar kartą bloškė jį atgal.

Tobijui akyse ėmė suktis margi ratilai. Košmaras ir proskyna, taip pat ir Katrinos veidas praplaukė jam pro akis, susijaukė ir pavirto susiraizgiusia spalvų dėme be prasmės ir ryšio. Ir tada jam teko trečias smūgis, ir Katrinos balsas, kuris buvo jau nebe Katrinos balsas, išrėkė jo vardą:

– Tobijau!

Dejuodamas Tobijas atmerkė akis. Jis buvo jau nebe miške, o gulėjo Breserio lovoje. Bet vis dar buvo sukaustytas. Tai, kas jį laikė, buvo tvirtos Breserio letenos ir spaudė jo rankas prie lovos. O kumštis, kuris tris kartus kirto jam į veidą ir grąžino į gyvenimą, buvo ne Katrinos, bet Marijos; išsigandęs, išblyškęs jos veidas lingavo priešais jį.

Tobijas pagaliau liovėsi priešinęsis Breseriui ir bejėgis susmuko ant pagalvių.

– Tai... gerai, – sušnabždėjo jisai.

Marija lengviau atsiduso. Bet Breseris jį ir toliau tvirtai laikė, nors ir ne su tokia baisia jėga kaip anksčiau.

– Ar pabudote? – neryžtingai paklausė Marija.

Net ir menkas galvos linktelėjimas, kuriuo Tobijas atsakė, buvo ne jo jėgoms, o balsas buvo vien tik silpnas

šnabždesys, kad jam buvo keista, kaip Marija jį iš viso suprato.

– Taip. Galite mane paleisti.

Breseris dar kiek palaukė. Tada pamažėl atitraukė kelius, – jais buvo prispaudęs Tobijo kojas, – pasikeitė klausiamu žvilgsniu su žmona ir pagaliau paleido iš savo gniaužtų Tobijo riešus. Paskui atsitiesė, bet nuo lovos nesitraukė, kad galėtų vėl čiupti, jeigu Tobijas imtų siusti.

– Kas atsitiko? – užsikirsdamas paklausė Tobijas.

Jo akys užsimerkė. Daugiau nebeturėjo jėgų jų praplėšti, viskas aplink sukosi, o Marijos balsas, rodos, sklido į jo sąmonę tarytum iš baisingai gilaus šulinio.

– Jūs pradėjote šaukti, Tobijau, – atsakė Marija. – Pradėjote rėkti, ir kai atėjom čia, blaškėtės ir mušėtės. Breseris turėjo jus sulaikyti. Bijojom, kad galite susižeisti.

Tobijas sunkiai praplėšė vokus. Marijos veidas praplaukė, o Breseris buvo tiktai blyškus spalvų lopas kažkur virš jo. Ir vis dėlto jis matė, kad kambaryje vėl buvo šviesu. Jau beveik aušo, bet nesijautė pailsėjęs, gal net labiau išsekęs nei vakare, kai čia atsigulė.

– Sapnavote? – paklausė Marija.

Tobijas vos linktelėjo. Norėjo pratarti žodį, bet iš pradžių turėjo liežuviu suvilgyti sausas ir suskirdusias lūpas.

– Taip, – sušnabždėjo jisai. – Blogą... sapną.

Jis norėjo atsikelti, bet kai išskėtęs pirštus bandė įsikibti į čiužinį ir kiek kilstelėti, nebepajėgė to padaryti, tada pirmiausia nužvelgė pats save, lyg norėdamas įsitikinti, kad košmariškas sapnas iš tikrųjų jau pasibaigęs. Ant pirštų ir basų kojų nebuvo prilipusio jokio juodo dumblo. Bet jam atrodė, tartum vis dar jaustų šlykštų, šiltą prisilietimą.

Drebėdamas Tobijas atsikėlė.

– Taip, labai blogą sapną. Dėkoju jums, kad pažadinote.

– Pas jus atėjo svečių, – tarė Breseris.

Tobijas pakėlė akis. Keista, jam vis dar buvo sunku gerai įžiūrėti Breserio veidą. Bet ir daiktų brėžiai kambaryje liejosi, tarsi būtų iš dūmų, lėtai besisklaidančių pakraščiuose. Akys ne taip gerai matė, ir liežuvis, atrodė, nebeklausė kaip reikiant.

– Svečių? – sunkiai pralemeno jis.

– Grafas atėjo, – atsakė Breseris. – Aš kaip tik buvau beeinąs jūsų žadinti ir išgirdau jus šaukiant.

– Bet mes galim jį išsiųsti, – pridūrė Marija.

Breseris metė į ją piktą, kone tūžmingą žvilgsnį, bet ši tvirtai kalbėjo toliau:

– Jisai supras, jeigu pasakysiu, kad jūs prastai jaučiatės, Tobijau.

– Nėra reikalo.

Tobijas sulaikė dejonę. Skrandyje ėmė rastis šleikštulys, ir jis jautė, kaip visą kūną išpylė šaltas prakaitas. Jeigu tai buvo kūniškas košmaro poveikis, tai jį prisiminus turėjo būti dar blogiau. Kai visai atsisėdo, svaigulys smilkiniuose aprimo, bet ėmė smarkiau pykinti ir dar prisidėjo silpnas, duriantis skausmas. Tobijui jau nebeužteko išdidumo nepaisyti ištiestos Breserio rankos, kai jis bandė atsisėsti. Antrą kartą bejėgiškai susmuko ant lovos krašto, kol galų gale pavyko atsistoti linkstančiais keliais. Akys vis dar nenorėjo klausyti. Breserio veidas buvo be jokių bruožų, nors tas ir priėjo visai arti. Tobijas pakėlė ranką, dejuodamas pebraukė per akis ir kaktą ir be žodžių papurtė galvą, kai Breseris norėjo paimti jį užu parankės.

– Jūs nekaip atrodote, Tobijau, – susirūpinusi tarė Marija. – Geriau vėl gulkitės. Turite karščio.

Tobijas dar kartą papurtė galvą – labai, labai atsargiai – ir pabandė iš suskeldėjusių lūpų išspausti šypsnį.

– Jau gerai, – suvebleno jis. – Aš ne visai gerai jaučiuosi, bet tai buvo... tiktai sapnas. Galbūt vėliau aš jums papasakosiu. O dabar veskite mane pas grafą.

Marija delsė, tačiau Tobijas įsakmiai mostelėjo ranka, ir jinai galų gale apsigręžė ir išėjo iš kambario, o Breseris tipeno šalia, kad jį paremtų. Tobijas bandė eiti narsiai, savo jėgomis, bet turėjo net trejetą kartų griebtis Breserio rankos, kol išėjo iš miegamojo, ir dar du kartus, kol perėjo trumpą prieangį ir pasilenkė prieš kambario duris.

Grafas Teovulfas sėdėjo užu stalo. Jo veidas buvo apsiblausęs, kone įtūžęs, o pirštai nervingai būgnijo į stalo viršų. Bet, kai įėjo Tobijas ir jis pažvelgė jam į veidą, pyktis staiga užleido vietą išgąsčiui. Teovulfas bemat pašoko, metė į Breserį išsigandusį, klausiantį žvilgsnį ir nuskubėjo prie Tobijo.

– Tėve Tobijau! – sušuko jisai. – Kas jums yra? Sergate?

– Ne, – atsakė Tobijas.

Kad patvirtintų savo žodį, jis paleido Breserio ranką ir ištempė pečius; tas jau buvo beveik ne jo jėgoms. Bet pridėjo:

– Šioks toks silpnumo priepuolis. Nėra ko nerimauti.

Tobijui neprasprūdo greitas, bežodis susikalbėjimas tarp Breserio ir grafo. Jis paklausė save, ar tikrai reikėjo paleisti vėjais Marijos patarimą ir čia ateiti. Apie tai, ko norėjo iš jo Teovulfas, jis vargu ar galėjo diskutuoti, o prieštarauti – tai negalėjo būti nė kalbos.

Tobijas visiškai ištraukė savąją ranką iš Breserio rankos ir priėjo prie stalo – vilkdamas kojas, mažais žingsneliais kaip karšinčius. Šleikštulys viduriuose augo, o ko-

jas, atrodo, paliko visos jėgos. Tobijas jautė, kaip šaltas, lipnus prakaitas veržėsi iš visų porų ir sunkėsi pro abitą. Jis ne atsisėdo, o veikiau sudribo ant suolo. Iš visų jėgų turėjo kovoti su pagunda tiesiog nulenkti galvą, pasidėti kaktą ant rankų ir užmerkti akis. Praėjusios nakties miegas, užuot atgaivinęs, atėmė visas galias. Šleikštulys vis stipriau maudė viduriuose. Karčios seilės rinkosi po liežuviu. Tobijas rijo jas. Grafas dar kurį laiką pastovėjo ir suglumęs žvelgė į jį iš viršaus. Tada nuėjo atgal į savo vietą kitoje stalo pusėje ir taip pat atsisėdo.

– Jūs atrodote nesveikas, Tobijau, – tarė jis. – Jeigu prastai jaučiatės, tai aš mielai ateisiu kitą kartą su jumis pasišnekėti.

Tobijas davė savo raumenims įsakymą papurtyti galvą, bet nebuvo tikras, ar jie taip iš tikrųjų padarė.

– Nebūtinai, – sumurmėjo jisai. Toliau šnekėti nebeįstengė, nes burna vėl buvo pilna seilių ir vos galėjo greitai jas nuryti.

– Kas jums nutiko? – tiesiai paklausė Teovulfas. – Aš girdėjau šaukiant.

Tobijas sukaupė visas jėgas, norėdamas pakelti galvą ir pasižiūrėti į grafą. Teovulfas sėdėjo kitoje stalo pusėje. Pakėlęs galvą Tobijas lyg ir pažino, lyg ir nepažino grafo bruožų. Tai buvo baisus aiškaus vaizdo ir siaubingų vizijų miražas. Vienuoliui atrodė, tarytum jis būtų košmarų pasaulyje, tarytum būtų pakliuvęs į milžiniško voro tinklą. Ir ant jo kūno dar kabojo keletas tų siūlų ir bandė jį nutempti atgal.

– Tai buvo tiktai sapnas, – pakartojo jis, – sapnas, ir nieko daugiau.

Teovulfas abejodamas suraukė antakius. Tada gūžtelėjo pečiais.

– Atėjau su jumis pasikalbėti. – Valandėlę palaukęs pridūrė: – Vienu du.

Tobijas buvo per daug išsekęs, net negalėjo pasukti galvos, bet girdėjo, kaip Breseris ir Marija apsigręžė ir greitai išėjo iš kambario. Po akimirkos durys užsitrenkė.

– Ar tikrai jums viskas gerai? – dar paklausė Teovulfas.

– Jeigu jau sakau – tai taip! – suirzęs atrėžė Tobijas. – Ko jūs norite? Kodėl sukorėte tokį ilgą kelią? Tik tam, kad pasiteirautumėte, kaip aš jaučiuosi?

Jis negalėjo pastebėti Teovulfo reakcijos į šitokius aštrius žodžius, nes ano veidas vėl ėmė tirpti; tešlinė košė, pamažu įgaunanti mirtinai blyškių grybų spalvą.

– Na gerai, – šaltai tarė Teovulfas. – Kaip norite. Kodėl jūs vakar vakare tiesiog pabėgote?

– Pabėgau? – Tobijas tyliai nusijuokė. – Nežinojau, kad jūsų pilyje buvau nelaisvėje uždarytas.

– Kas čia per ne sąmonė, – sušnypštė Teovulfas.

– Na, kad galima būtų pabėgti, reikia būti belaisviu – arba baudžiauninku, – atsakė Tobijas.

Teovulfo veidas pajuodo nuo pykčio.

– Liaukitės su šita kazuistika, – sudraudė jisai. – Jūs puikiai žinote, ką turiu galvoje. Davėte žodį, kad pasiliksite pilyje, kol aš grįšiu.

– Ir jūs viską, kas yra jūsų galioje, padarėte, kad aš tą žodį išlaikyčiau, ar ne tiesa? – paklausė Tobijas.

– Ką tai turėtų reikšti?

– Nieko, – atsakė Tobijas. – Tai buvo... nesąmonė. Atleiskite!

Teovulfas niūriai pasižiūrėjo į jį, tačiau daugiau apie tai nekalbėjo.

– Iš tikrųjų nebuvo labai protinga vienam kaip pirštui ir dar nakčia palikti pilį, – pradėjo jis iš naujo. – Ar jums aišku, kad visko galėjo atsitikti?

– Ne, – atsakė Tobijas. – Na kas gi, sakykim?

– Galėjote pasiklysti.

Tobijas piktai sugniaužė dešiniąją ranką ant stalo.

– Čionykščiuose miškuose yra laukinių žvėrių. Galėjote nupulti nuo žirgo ir susižeisti. Ir dar šimtai kitų dalykų. *Pavyzdžiui, tuzinas pragaro raitelių baltais kauliniais veidais*, mintyse pridūrė Tobijas, bet nutylėjo.

– Kodėl jūs bent jau palydos nepasiėmėte kartu, kur jums buvau skyręs, – supykęs kalbėjo Teovulfas. Bet tai nebuvo klausimas, į kurį jis laukė atsakymo, nes tuojau vėl šnekėjo toliau: – Jūs esate protingas žmogus, Tobijau. Bet po to, ką vakar padarėte, manau, kad esate ir labai kvailas.

– Kadangi pasipriešinau jūsų valiai?

– Kadangi jūs pats save įstūmėte į pavojų! – įsiutęs tarė Teovulfas. – Jūs galėjote žūti! Manote, kad tai šioje vietoje būtų kam padėję?

Tobijas norėjo atsakyti, tačiau tą akimirką šleikštulys tarsi lipni, šilta banga išsiliejo visame jo kūne ir užspaudė gerklę. Seilių taip greitai pritvino į burną, kad jis nebegalėjo daugiau jų nuryti. Stiprus mėšlungis sutraukė skrandį. Jis ėmė vaitoti, raitytis ir drebančiais pirštais graibstė stalą, kad visiškai nenupultų nuo kojų.

Teovulfas išblyško ir pašoko:

– Tobijau! Kas jums?

Skausmas buvo bemaž nepakeliamas. Teovulfas dviem trim žingsniais aplėkė aplink stalą ir ištiesė į jį rankas, bet Tobijas vos galėjo jį įžvelgti. Viskas aplinkui sukosi. Viskas kraipėsi ir darėsi netikroviška. Iš skausmo raudonos gijos pasirodė jam akyse, o skrandis, rodos, virto dygliuotu geležiniu kamuoliu. Jis pamojo, pasviro į šoną ir tik todėl nenupuolė nuo suolo, kad grafas žaibo greitumu jį sugriebė ir sulaikė.

Skausmas buvo nežmoniškas. Tobijas pasimuistė, griuvo priekin ir springdamas pratrūko vemti ant ištiestų Teovulfo rankų, tada prarado sąmonę.

11

Ugnis ir ledas: karščio kaitra, kuri degino jo kūną iš vidaus, ir drebulys, kuris siurbė iš jo kaulų kiekvieną lašelį šilumos. Skausmas, šleikštulys ir mėšlungis. Šviesa, tamsa ir balsai, kurie jį supo, su juo kalbėjo, rankos, kurios jį lietė, jį užklojo, jį prausė ir kartais truputėlį įlašindavo vėsaus skystimo. Visa tai ir neturinčius ryšio košmariškus sapnus Tobijas prisiminė vėliau, galvodamas apie tas abi dienas ir naktis, kai jis buvo tarp gyvybės ir mirties. Ir nors tuo metu retai atgaudavo sąmonę, vis dėlto žinojo, kas dėjosi. Ir turbūt šitas žinojimas galų gale jį išgelbėjo. Jam negalima buvo mirti. Jeigu mirs, tai mirtis nugalės du kartus, ne tiktai jį, bet ir Katriną.

Tada pragaras triumfuotų. Viršum šito miesto ir jo gyventojų ir viršum jo, nes jis nusidėjo. Jis išsižadėjo savo tikėjimo ir savo Dievo, ir padarė mirtiną kūniško džiaugsmo nuodėmę; kad tai buvo nutikę tiktai sapne, nebuvo verta nė surūdijusio skatiko.

Trečios dienos rytą Tobijas pirmą kartą iš tikrųjų pabudo. Dar buvo tamsu, bet kažkas jau buvo uždegęs žvakę; ji panardino kambarį į gelsvą, ramią šviesą, ir blausoje jis pažino Mariją, – toji susirietusi tūnojo šalia lovos ant taburetės ir sėdėdama miegojo. Dubuo su vandeniu ir šūsnis švarių rankšluosčių gulėjo šalia ant kitos taburetės.

Tobijas, pilnas dėkingumo, kurį laiką stebėjo moterį. Visoje šitoje vaizdų ir garsų sumaištyje, kurią paskutinėmis dienomis matė, vis dėlto jis jautė, kad Marija visą šį laiką budėjo prie jo lovos ir juo rūpinosi. Turbūt jai reikėjo dėkoti, kad jis apskritai dar gyvas.

Tobijas pasuko galvą. Pagalvė sušiugždėjo; nors garsas buvo ir labai tylus, bet to užteko, kad Marija pabustų. Ji per miegus krūptelėjo, staigiai atmerkė akis ir du tris kartus sumirksėjo, kol visiškai atsibudo. Tada greitai atsistojo, pasilenkė viršum jo ir rūpestingai pažvelgė į veidą.

– Kaip jaučiatės? – paklausė.

Tobijas norėjo atsakyti, bet gerklė degė, tartum būtų prarijęs sudaužytą stiklą. Tik dabar pajuto, kaip baisiai buvo ištroškęs.

– Nekalbėkite, – tarė Marija. – Tiesiog užsimerkite, jeigu „taip", ir nemirksėkite, jeigu „ne".

Tobijas nuleido vokus ir vėl juos pakėlė, ir Marija patenkinta nusišypsojo.

– Ar ištroškęs? – paklausė jinai.

Tobijas kelis kartus sumirksėjo. Marija vikriai nuėjo nuo lovos ir grįžo su plokščiu mediniu dubeniu. Kai priglaudė jį prie jo lūpų, jis jautė, kad tai buvo ne vanduo, bet šaltas sultinys. Skystis, rodės, susigėrė į jo išdžiūvusią gerklę, tada iš lėto pasiekė skrandį.

Marija vėl atitraukė dubenį, nors Tobijas išgėrė vos kelis gurkšnius, ir ryžtingai mostelėjo galva, kai jis nusivylęs pažvelgė į ją.

– Tam kartui užteks, – tarė jinai. – Džiaugiuosi, kad sultinio atgal neišpylėte.

Tobijas nurijo, keletą kartų sausai nurijo, paskui dar nurijo, ir jo gerklė vėl prisipildė karčios tulžies. Marija

tiktai tada nurimo, kai suprato, kad Tobijui nebebus bloga. Tik dabar jis pajuto bjaurų kvapą kambaryje: dvokė šaltu prakaitu. Ir jis, o ne kas kitas tą kvapą skleidė. Tai supratęs pasijuto nesmagiai. Tobijas buvo tvarkingas žmogus, be to, gan daug yra turėjęs reikalų su sergančiaisiais ir mirštančiaisiais, tad suprato, koks būni pažemintas, kai paskutinėmis valandomis kartais gali prarasti savo kūno funkcijų kontrolę.

Marija iš krūvos paėmė vieną rankšluostį, panardino į vandenį, gerai išgręžė ir uždėjo jam ant kaktos ir akių. Paskui nuėmė, paėmė naują rankšluostį ir atsargiai perbraukė jam per burną. Prisilietus skaudėjo, nes lūpos buvo sukepusios nuo karščio.

– Duokite man suprasti, jeigu bus labai nemalonu, – tarė Marija. – Ar supratote?

Tobijas mirktelėjo.

Marija kurį laiką susimąsčiusi žiūrėjo į jį iš viršaus, tada užsimetė rankšluostį ant rankos ir greitai, bet labai rūpestingai ėmė keisti išdžiūvusius blauzdų kompresus. Nuo šlapių šaltų skepetų jis drebėjo, bet drauge ir jautė, kad karštis atlėgsta. Tada Marija uždėjo jam naują rankšluostį ant kaktos; nuo jo Tobijui ant veido nutekėjo kiek vandens. Jinai rūpestingai nušluostė, vėl pasitraukė nuo lovos ir netrukus grįžo su kitu mediniu dubeniu, kur šį kartą buvo šaltas, tyras vanduo. Kaip ir sultinį prieš tai, Tobijas gėrė nieko nejausdamas.

– Ačiū, – sušnibždėjo jisai. Balsas buvo tiktai kvėptelėjimas, trūkčiojantis nusenusio žmogaus šnabždesys. Išgirdęs jis pats kone išsigando.

– Jums negalima kalbėti, – nutildė jį Marija.

Vėl Tobijas pajuto trumpą, maloniai veikiantį šilumos ir saugumo jausmą. Suprato, kad Marija buvo teisi; vis-

kas, ką dabar galėjo pasakyti ar ko paklausti, kol kas nebuvo svarbu, bet jis buvo praradęs labai daug laiko, galbūt jau per daug.

– Kaip... Katrinai? – sunkiai pravebleno jis.

Marija nustebusi pažvelgė į jį. Tada nusišypsojo, tik trumpam, ir vėl tapo rimta.

– Jūs keistas žmogus, Tobijau. Kitas, jumis dėtas, paklaustų, kas jam pačiam atsitiko, o jisai galvoja pirmiausia apie ją.

– O kas... kas... atsitiko? – užsikirsdamas paklausė Tobijas.

Žodžiai vėl susilaukė priekaištingo žvilgsnio, bet Marija, atrodo, suprato, kad, ko gera, privers jį tylėti tik atsakiusi į klausimą.

– Nežinau, – tarė jinai, – maniau, kad pats galėsite man pasakyti. Jūs mirtinai sirgote – bet tikriausiai žinote tai geriau už mane.

Kurį laiką Marija tylėjo, didelis susirūpinimas šmėkšojo susikrimtusiame jos veide. Ji vėl atsisėdo ant taburetės, kiek sudvejojo, tada ištiesė ranką ir paėmė jo dešinę į savąją. Prisilietimas veikė gerai. Jos oda buvo suskirdusi ir pilna nuospaudų, bet vis tiek Tobiją pripildė šilumos jausmo.

– Ar... ilgai... aš čia... gulėjau? – sušnabždėjo jisai.

– Dvi dienas, – atsakė Marija. – Buvo atėjęs gydytojas jūsų apžiūrėti. Buvome susirūpinę. Kurį laiką jūs... labai prastai atrodėte. Aš nebuvau tikra, ar išgyvensite.

– Ir ką jisai pasakė?

Marija truktelėjo pečiais:

– Nedaug ką. Davė jums vaistų, tada nuėjo į rūsį ir knaisiojosi Ferkolto daiktuose. Paliko man šitų miltelių ir pasakė, kad reikia paėmus ant peilio galo ištirpinti vandenyje. Jūs tikrai labai sirgote. Ir grafas buvo čia.

– Tik jis? – pašaipiai paklausė Tobijas. – O gal ir žolininkė?

– Ne, – atsakė Marija šypsodamasi. – Grafas manė, kad jūs geriau jau mirsite, negu pasinaudosite pagoniškais burtais. – Jinai nusišypsojo sulig tais žodžiais, bet tie žodžiai privertė Tobiją viduje krūptelėti, nes jie buvo jam Teovulfo žinia, ir tą žinią galėjo suprasti tik jis vienas.

– Aš alkanas, – tarė jisai. – Ar dar turite kiek sriubos?

Marija linktelėjo, atsistojo ir tuoj pat papurtė galvą.

– Einu ir išvirsiu šviežios, – tarė jinai.

Marija išėjo iš kambario, ir Tobijas vėl užmerkė akis. Jautėsi silpnai. Nors ir buvo išgulėjęs dvi dienas ir dvi naktis lovoje, bet vis tiek nieko kita nenorėjo, tik paprasčiausiai išsimiegoti.

Ir jis, matyt, tą pačią akimirką tikrai užmigo, nes kai išsigandęs šoktelėjo, kambaryje buvo šviesu ir iš gatvės į vidų sklido balsai. Bet ant žemos spintelės šalia lovos buvo naujas dubuo su sriuba, ji dar buvo drungna, kai jis ištiesė prie jos ranką. Tobijas apdairiai pasikėlė, abiem rankomis čiupo dubenį ir ėmė gerti. Sriuba buvo labai gardi. Atsargiais, mažais gurkšneliais ištuštino dubenį, pastatė atgal ir mėgavosi šiluma, maloniai jį apėmusia ir plintančia skrandyje. Dar kurį laiką taip sėdėjo užmerktomis akimis ir tiesiog atsirėmęs į sieną, tada atsargiai nusiklojo antklodę ir pamėgino stotis.

Kojos dar išties buvo netvirtos, bet vis tiek jisai jautė, kaip jėgos grįžta į kūną. Sunkiai pasuko link durų. Staiga išgirdo garsus. Žodžių negalėjo suprasti, bet, atrodo, buvo labai pikti vyriški balsai. Jie tarsi ginčijosi ar šiaip suirzę plepėjo. Tobijas stovėjo, kurį laiką susimąstęs žiūrėjo į geltoną vaškinį popierių lange, pro kur skverbėsi saulės spinduliai, ir apsigręžė.

Vis dėlto jis buvo šiek tiek pervertinęs savo jėgas, nes kai pasiekė langą, vėl kone svirduliavo nuo silpnumo ir buvo išpiltas šalto prakaito. Drebėdamas viena ranka laikėsi įsikibęs lango atbrailos, sunkiai alsavo ir tada ištiesė kitą ranką, norėdamas atidaryti langą. Jam reikėjo gryno oro.

Gatvėje stovėjo pulkelis vyrų, tarp jų buvo ir Breseris. Tobijas vis dar negalėjo suprasti, ką tie kalbėjo, bet jų mostagavimas rodė pyktį. Kalba buvo apie šį namą. Ir apie žmones, kur čia gyveno.

Tobijas vėl uždarė langą, kol vyrai lauke nepamatė, kad jis juos stebėjo, ir grįžo atgal į lovą. Sunkiai atsisėdo ant krašto, pasirėmė alkūnėmis kelių ir suėmė veidą rankomis. Užuot pagelbėjęs, grynas oras vėl sukėlė galvos svaigulį. Tobijas turėjo gultis. Jis buvo silpnas ir sirgo – ir buvo baisingai sutrikęs. Užmetęs akį į gatvę išsigando, nes paaiškėjo, kad nepakankamai rimtai priėmė Breserio žodžius.

Su šita mintimi Tobijas vėl užmigo, ir šį kartą pabudo ne pats, jį pabudino ranka, švelniai, bet atkakliai judinanti už peties. Vis dar buvo pavargęs, nors kauluose dabar nebejautė to švininio miego sunkulio nuo karščio. Jis pakėlė ranką ir bergždžiai pamėgino nustumti nuo savęs tą kitą ranką. Pagaliau atmerkė akis ir pažvelgė į susirūpinusį gydytojo veidą; prieš savaitę šį gydytoją buvo pakvietęs Katrinai.

– Tėve Tobijau? – gydytojas nusišypsojo šalta ir abejinga šypsena. – Ne taip jau lengva jus pažadinti.

– Aš pavargęs, – atsakė Tobijas tyliai. – Tai geras ar blogas ženklas?

– Kad jūs taip klausiate, jau yra geras ženklas, – atsakė gydytojas. – Kaip jaučiatės?

Tobijas kurį laiką įsiklausė, bet turėjo prisipažinti negalįs atsakyti į šį klausimą. Jautėsi silpnas, pavargęs ir nualintas, bet ir šiaip turėjo per mažai patyrimo sirgti, taigi tiktai gūžtelėjo pečiais.

– Aš manau, kad jau neblogai, – atsakė jis. – Dar pora valandų ramybės ir vėl galėsiu atsikelti.

– O aš manau, kad tokius sprendimus geriau palikite man, tėve, – tarė gydytojas ir juokais pagrasė jam pirštu. – Aš juk nesiveliu į jūsų reikalus ir nebandau gelbėti jūsų avelių sielų, ar ne taip?

– Pridariau daug rūpesčių, tiesa? – tyliai paklausė Tobijas.

Šypsnys dingo iš gydytojo akių.

– Jūs mane verčiate smarkiai sukti galvą, – rimtai atsakė jisai. – Tiesiog nesuprantu, kas jums nutiko. Kai mudu buvome susitikę paskutinį kartą, jūs buvote sveikiausias žmogus iš tų, su kuriais aš per kelis mėnesius buvau turėjęs reikalų. O prieš dvi dienas buvau neapsakomai susirūpinęs, kad galiu jūsų netekti.

– Kas atsitiko? – paklausė Tobijas.

Gydytojas atsiduso.

– Aš norėjau lygiai tą patį klausimą jums užduoti, – atsakė jisai ir dar kartą atsiduso. – Sąžiningai sakau: neturiu jokio supratimo. Suvalgėte ar išgėrėte ko sugedusio?

Tobijas ilgai negalvodamas papurtė galvą.

– Ar čia apsinuodijimas? – paklausė.

Gydytojo atsakymas vėl buvo gūžtelėjimas pečiais.

– Nežinau, – pakartojo jisai. – Simptomai tą rodo. Bet jeigu sakote nieko negėręs ir nevalgęs... – Jis kiek patylėjo, pakreipė galvą ir tiriamai pasižiūrėjo į Tobiją. – Ar nevalgėte ko iš grybų? – paklausė.

Tobijas nustėro. Staiga jam prieš akis iškilo baisiųjų

košmarų proskynos vaizdas, proskyna, pilna baltų, negyvėlių grybų ant sutrešusios žemės.

– Aš tiktai klausiu, nes simptomai rodo apsinuodijimą grybais, – kalbėjo gydytojas.

Tobijas vis dar nereagavo. Jis jautėsi taip, tarsi būtų gavęs šlapiu skuduru per veidą. *Grybai?* Bet... negali būti.

– Bijau, – atsidusęs tarė gydytojas, kai Tobijas ir dabar nesirengė atsakyti, – kad mes, regis, ir nesužinosime. Bet svarbiausia yra tai, kad jums vis geriau. Jeigu dar kelias dienas pasisaugosite ir liksite lovoje, tai greitai vėl atgausite jėgas.

Tobijas vos girdėjo tuos žodžius. Pilnas siaubo žiūrėjo į gydytoją. Apsinuodyti grybais jis tikrai negalėjo, ne, net jeigu iš tikrųjų imtų tikėti raganavimu ir juodąja magija! Gydytojas dar kurį laiką tylėdamas žiūrėjo į jį. Tada pasilenkė, pakėlė kažką nuo žemės ir įsidėjo sau į krepšį, labai rūpestingai uždarė jį ir atsistojo. Tobijas norėjo pasikelti lovoje, bet gydytojas tuoj papurtė galvą ir įspėdamas mostelėjo ranka.

– Tiktai gulėkite, – tarė jisai. – Nedarykite klaidos dėl savo jėgų, net jeigu jau kiek ir geriau jaučiatės.

– Betgi aš... jaučiuosi daug geriau, – paprieštaravo Tobijas.

– Taip, matyt, – pasišaipė gydytojas. – Atrodote kaip pats žydintis gyvenimas, tėve.

– Pabūkite dar valandėlę. – Tobijas gydytojo nepaisė ir vis tiek pasikėlė ant alkūnės. – Sakote, apsinuodijimas grybais? Ar jūs tuo tikras?

– Ne. Aš klausiau, ar jūs valgėte grybų. Galėjo būti ir kas kita. Man sakė, jūs esą buvęs naktį miške. Galbūt lietėte kokius nuodingus augalus arba... – Jis patylėjo kurį laiką. – Ar gėrėte iš ežero?

Tobijas papurtė galvą, ir gydytojas dar kartą giliai atsiduso.

– Tada aš jau nežinau, – tarė jisai. – Bet, kaip sakoma, – tai iš tikrųjų neturi jokios reikšmės. Jūs ištvėrėte. O dabar man reikia eiti, tėve, aš dar turiu daug darbo. Palieku šiek tiek miltelių, kur Marija jums davė per tas abi dienas. Po dviejų trijų dienų vėl ateisiu ir apžiūrėsiu jus. Iki tol neišeikit iš šito kambario, ar supratote?

– Taip, – atsakė Tobijas, – bet aš negaliu čia gulėti. Turiu atlikti svarbių dalykų, jūs gi tai žinote.

Gydytojo veidu perbėgo šešėlis, bet, Tobijo nuostabai, jis neprieštaravo.

– Na gerai, – tarė gydytojas sunkia širdimi. – Tada bent jau pažadėkite man, kad nepersistengsite. Jeigu pajusite, kad jėgos mažėja, gulkitės ir pailsėkite. Ir valgykite, gerkite, kiek tiktai norite. Paskutinėmis dienomis jūs praradote daug jėgų.

Po to, kai Tobijas pažadėjo savimi pasirūpinti, gydytojas išėjo. Po kurio laiko atėjo Marija. Ji nešėsi padėklą su duona, ką tiktai ištraukta iš krosnies, – jos kvapo prisipildė visas kambarys, – ir dar vieną dubenį tos nuostabiosios sriubos.

Vienuolis sukirto beveik viską, ką Marija buvo atnešusi. Ji visą laiką buvo prie jo ir žiūrėjo į Tobiją patenkinta ir drauge susirūpinusi. Moteriškė nepratarė nė žodžio, bet ir nesirengė išeiti, kai vienuolis jau buvo pavalgęs, tiktai nukraustė likučius vėl ant padėklo ir pastatė jį ant žemės, tada atsisėdo šalia jo lovos ant taburetės.

– Jums nebūtina čia likti ir mane prižiūrėti, – tarė Tobijas. – Man jau vėl viskas gerai.

– Kaip tik dėl to labiausiai ir neramu, – atsakė Marija. – Bijau, kad jeigu čia nebūsiu ir jūsų neprižiūrėsiu, tai jūs vėl tučtuoj išsikrapštysite lauk.

– Jūs klausėtės prie durų, – tarė Tobijas.

– Ne, – atsakė Marija. – Šnekėjau su daktaru prieš jam čia įeinant.

Kad ir nenorėdamas vienuolis nusišypsojo. Tada vėl tučtuojau tapo rimtas.

– Kaip Katrinai? – paklausė.

– Dabar geriau negu jums, – atsakė Marija. – Gydytojas ją apžiūrėjo, kai prieš dvi dienas buvo pas jus. Jis ir dabar dar kartą pas ją nuėjo. Bet ji stebėtinai greit pasveiko. Greičiau atgaus jėgas negu jūs, jeigu nesisaugosite.

Sulig tais žodžiais Marija nusišypsojo, bet Tobijui atrodė, kad jos balse šmėstelėjo šioks toks rūpestis. Ir tarėsi žinąs, kokį pagrindą turėjo šis susirūpinimas.

– Eikite ir pakvieskite savo vyrą, – tarė Tobijas. – Reikia su juo apie kai ką pasikalbėti.

Marija delsė.

– Būtų geriau, jeigu patausotumėt savo sveikatą, Tobijau, – tarė jinai.

– Žinoma, kad būtų geriau, – atsakė Tobijas. – Kvaila, bet aš dabar neturiu tam laiko. Taigi būkite gera ir pakvieskite Breserį, kol pats nepakilau.

Marija pasidavė. Žiūrėdama taip, tarytum stebėtų užsispyrusį vaiką, pakilo, pasiėmė padėklą ir išėjo. Tobijas girdėjo ją už durų, prieangyje, su kažkuo kalbančią, ir kiek palaukus durys vėl atsivėrė.

Bet tas, kur įžengė į kambarį, buvo ne Breseris, o grafas Teovulfas.

Jis atrodė pavargęs. Drabužiai dulkėti, o nei šiokia nei tokia balta skrybėlė ant galvos buvo nusmukusi ant ausies. Bet jisai šypsojosi, eidamas prie Tobijo lovos, ir nuoširdžiai kilstelėjo ranką.

– Tėve Tobijau, – tarė grafas linksmu balsu. – Aš girdžiu, kad jums jau geriau. Ačiū Dievui.

Ar paskutiniuose žodžiuose kartu skambėjo ir pašaipa? Tobijas nebuvo tikras, bet šypsnys, kuriuo jis atsakė į Teovulfo pasisveikinimą, išėjo nelabai draugiškas, nei kad jis iš tiesų buvo ketinęs.

Bet grafas į tai nereagavo, atsainiai koja prisitraukė taburetę ir atsisėdo. Tada garsiai atsiduso. Tobijas matė, kad Teovulfas buvo išpiltas prakaito.

– Aš tikrai džiaugiuosi, kad jums vėl viskas gerai, – kalbėjo toliau, kai Tobijas net nemėgino pats pradėti pokalbio, tiktai įspitrinęs akis žiūrėjo į jį. – Kurį laiką mes visi tikrai buvome susirūpinę dėl jūsų. – Jis dar kartą atsiduso. – Bet aš buvau jus perspėjęs, ar ne?

Tobijas suraukė antakius. Pamėgino pasikelti, tačiau du kartus bejėgiškai susmuko atgal, ir tada Teovulfas nieko nesakydamas pasilenkė ir taip pataisė pagalves, kad jis galėjo gulėti pusiausėdom.

Tobijas dėkodamas linktelėjo, bet jo veidas nė kiek nepragiedrėjo.

– Atėjote pasiteirauti apie mano sveikatą ar kad pratęstume mudviejų ginčą? – paklausė jisai.

Teovulfo šypsena trumpam dingo.

– Aš tikrai nerimavau dėl jūsų, – pagaliau tarė jisai. – Bet jūs, žinoma, teisus: tikrai yra apie ką pasikalbėti. Ir dabar turime ne per daugiausia laiko.

Grafas nusišypsojo ir jo rankos ant kelių nejučia krustelėjo.

– Aš tikiuosi, kad suradote bent kiek laiko pagalvoti apie mano pasiūlymą, – kalbėjo jisai.

– Suradau, – burbtelėjo Tobijas.

Teovulfas nekantraudamas žiūrėjo į jį. Kadangi dominikonas tylėjo, grafas atsistojo ir neramiai ėmė vaikščioti po kambarį.

– Kodėl jūs be reikalo varginate mane ir save, Tobijau? – paklausė jis nežiūrėdamas į vienuolį.

– Ką jūs norite tuo pasakyti?

Teovulfas sustojo ir staiga pasuko galvą. Vienu tarpu Tobijui pasirodė, kad jis grafo akyse pamatė įtūžį, bet nebuvo tikras, juo labiau kad Teovulfo balsas skambėjo ramiai ir kone linksmai, kai jis atsakė:

– Tą jūs žinote lygiai taip pat gerai, kaip ir aš, tėve Tobijau. Mes vieni. Niekas negirdi, niekas mūsų nesiklauso. Taigi galim atvirai kalbėtis. Aš žinau, kad jūs pažįstate šitą moterį, ir net ne nuo tada, kai čia atkeliavote.

Tobijas buvo suglumęs ir drauge susirūpinęs. Ar Marija sulaužė savo žodį ir vis dėlto išdavė jo paslaptį?

– Tai, ką aš jums prieš tris dienas pasakojau savo pilyje, Tobijau, yra tiesa, – kalbėjo Teovulfas. – Man nerūpi pakenkti Katrinai, visiškai atbulai. Man jinai visada patiko, ir dabar vis dar patinka.

– Tai kodėl jūs norite ją paaukoti? – paklausė Tobijas.

Teovulfas piktai mostelėjo ranka.

– Niekas nekalba apie jokią auką, – atkirto jisai. – Ir netgi aš pats nedelsčiau nė akimirkos paaukoti savo gyvybę, kad padėčiau čia žmonėms.

– Kam tada pagelbės nekaltą sudeginti ant laužo? – paklausė Tobijas.

– Niekam! – Teovulfo veidas pajuodo nuo įtūžio. – Ar jūs iš tikrųjų nieko nesiklausėte? Jūs nepatirsite jokio skausmo, jeigu tiksliai darysite tai, ką aš jums sakau. Apskritai niekam nieko nenutiks. Bet žmonėms čia reikia ženklo, jie turi matyti, kad kaži kas vyksta, kad Bažnyčia ir aš laikomės pažadų ir juos giname. Jie matys, kad mes suradome kaltuosius ir nubaudėme, ir po to jie

vėl visi eis prie savo darbų, ir galbūt tada viskas vėl pakryps į gera. Žiema bus sunki, bet aš galėsiu apginti žmones nuo bado. O kitais metais, Dievui padedant, bus geresni derliai.

– Jūs manote, jog Dievas taip nori, kad mes apmeluotume šituos žmones? – paklausė Tobijas.

Dar kartą Teovulfas piktai mostelėjo.

– Apmeluotume! Kas per skambus žodis! Bet jeigu jau taip – tai iš dviejų blogybių ši mažesnė. Prašau atleisti, kad aš taip atvirai kalbu, Tobijau, bet jūs gi neturite jokio supratimo, kas čia vyksta. Žmonės bijo, ieško kažko, kas galėtų atsakyti už viską. Ir jeigu ji ne ragana...

– Tai tada esate jūs, ar ne? – nutraukė jį Tobijas.

Teovulfas visiškai apstulbo. Jis išvengė Tobijo žvilgsnio, kurį laiką spoksojo į tuštumą ir ėmė brūškuoti kojomis.

– Taip, – atsakė jis. – Tikriausiai aš. Bet jeigu jūs dabar manote, kad aš to bijau, tai apsirinkate. Jau kartą esu jums sakęs: man valdžia nesvarbu. Niekada jos netroškau. Šią grafystę ir pilį paveldėjau iš savo tėvo, ir niekas manęs neklausė, ar aš to noriu, ar ne.

– Man jūsų tikrai gaila, – tarė Tobijas su kandžia pašaipa.

– Bet aš visa tai juk turiu, – abejingai kalbėjo Teovulfas, – ir privalau žiūrėti, kad iš to daryčiau tik gera.

Kambaryje stojo tyla. Kurį laiką nė vienas iš jų netarė nė žodžio. Galų gale Teovulfas pradėjo vaikščioti pirmyn atgal. Po geros valandėlės sustojo prie lango, sunėrė už nugaros rankas ir įsižiūrėjo į gatvę.

– Turiu apie tai pagalvoti, – tyliai tarė Tobijas.

– Ar jums neatrodo, kad tam turėjote pakankamai laiko?

– Jūs iš manęs reikalaujate jau be galo daug, – atsakė Tobijas. – Aš labai rizikuoju.

Teovulfas prisiversdamas nusijuokė.

– Argi ne jūsų uždavinys kitų laimę vertinti labiau už savąją, šventasis žmogau? – nusišaipė jis.

Tobijas papurtė galvą, nors Teovulfas vis dar žiūrėjo į gatvę ir negalėjo to matyti.

– Jūs ne taip mane suprantate, grafe, – tarė jis. – Jeigu jūsų sumanymas nepavyks, šitų žmonių pasitikėjimas Bažnyčia žlugs visiems laikams. Ir po to jie daugiau jau nieko nebeturės, kuo dar galėtų tikėti.

Teovulfas atsigręžė.

– Nejaugi jūs manote, kad jie dabar pasitiki Bažnyčia? – atšovė jisai. – Žinote, kad šitame mieste nėra net kunigo.

Tobijas linktelėjo.

– Ar žinote, kodėl taip yra? – paklausė Teovulfas.

– Manau, kad taip, – atsakė Tobijas, bet grafas jį tučtuojau pertraukė piktu mostu.

– Taigi, jums tikriausiai buvo sakyta, kad jis išėjęs. Tačiau tai tik pusė tiesos.

– O kaip atrodo visa? – paklausė Tobijas.

Teovulfas vėl nusiramino.

– Norite išgirsti oficialią versiją ar tikrą tiesą? – paklausė jisai.

– Tiesą, – atsakė Tobijas.

Teovulfas patempė lūpas. Jo akyse vėl šmėkštelėjo didelis, nenumalšinamas įtūžis. Kai grafas toliau šnekėjo, balsas buvo nemalonus.

– Kunigas buvo kvailys, – tarė jisai. – Užsispyręs, trumparegis senas kvailys. Žmonėms čia reikėjo pagalbos, o jis pamokslavo apie Dievo rūstybę. Žmonės buvo nustoję vilties, tačiau tas neištiesė jiems rankos, bet smogė ja į veidą. Jis nepasitraukė, bet pabėgo, Tobijau. Jeigu

nebūtų iš čia pasprukęs, žmonės būtų jį nugalabiję. Tas pat ir vėl pasikartos.

– Man susidaro įspūdis, – pradėjo Tobijas, tačiau buvo tučtuoj nutrauktas.

– Atsiprašau, tėve Tobijau, bet manęs jūsų įspūdžiai nedomina. Jūs taip pat akivaizdžiai turėjote įspūdį mano perspėjimus paleisdamas vėjais. O rezultatas – kad vos nenumirėte.

– Dabar jūs perdedate, – netvirtai atsakė Tobijas. – Tai, kas man atsitiko, vargu ar turi ką su visu tuo bendra.

– Ak, nieko neturi? – pasalūniškai paklausė Teovulfas. – Tai kaip manote, kam aš jus perspėjau nejoti vienam per mišką? Jūs, Dievas mato, būtumėt buvęs ne pirmas toks, kurs patraukė į tamsą ir kurio daugiau jau niekas nebematė. Arba leisgyvis, arba jau būdamas prie mirties grįžta atgal. Be to...

– Be to? – paklausė Tobijas, kai Teovulfas staiga nutilo.

– Žmonės pradeda šnekėti, – atsakė grafas dar kiek padvejojęs, – apie jus ir raganą.

– Ar labai?

– Argi jūs pats to nematote? – susierzinęs paklausė Teovulfas. – Daugiau negu savaitė jūs jau šičia. Žmonės jus pakvietė, kad reikėjo pagalbos, kad jie jautė, jog gresia pavojus, manė, kad čia yra ragana, kuri kartu veikia su velniu ir jo demonais. Bet vienintelis dalykas, ką jūs padarėte, – kad būtų išlaisvinta ir išgydyta. Nieko neįvyko, kol jūs čia esate, visiškai nieko.

Tobijas galvojo apie tai, ką jis buvo matęs rytą: pulkelis vyrų ginčijosi su Breseriu ir suirzę rodė į namą. Jis tylėjo.

– Aš esu čia ne tiktai tam, kad pasiteiraučiau apie jūsų savijautą, – staiga prisipažino Teovulfas. – Esu čia, nes jie mane pakvietė.

– Tai dabar jūs norite teisti inkvizitorių? – paklausė Tobijas. Jis veltui mėgino tai sakyti juokaudamas. Bet žodžiai vis dėlto skambėjo tiktai grasinamai.

Teovulfas linktelėjo.

– Taip, – tarė jis rimtai. – Kai dabar išeisiu iš šio kambario, tai turėsiu jiems ką nors pasakyti, arba, dievaži, nežinau, kas atsitiks.

Tobijas sumišęs pažvelgė į jį. Tai nebūtų pirmas kartas, kada liaudies pyktis nukrypsta prieš inkvizitorių, kai tas nedaro to, ko žmonės tikisi. Tobijas nė kiek nebijojo, jis negalėjo įsivaizduoti, kad būtų prieita iki to, jog žmonės jam ką nors padarys. Tačiau būgštavo, kad jie tiesiog ignoravo jo buvimą ir elgėsi taip, kaip iš anksto buvo ketinę.

– Aš sakiau jums, nereikėjo paimti Katrinos iš bokšto, – rimtu balsu toliau kalbėjo grafas, tarytum skaitydamas jo mintis. – Šituose namuose jinai nėra saugi.

Teovulfas net nesistengė nuslėpti savo nusivylimo.

– Na gerai, – tarė, – pažiūrėsiu, ką galiu padaryti. Bet iki vakaro man reikia apsisprendimo, arba – arba.

– O jeigu aš... atmesiu jūsų pasiūlymą? – paklausė Tobijas.

– Tada, – atsakė Teovulfas itin rimtu balsu, – atsakomybė už viską, kas toliau atsitiks, teks tiktai jums vienam, tėve Tobijau.

Daugiau nė žodžio neprataręs grafas paliko vienuolį vieną. *Tada atsakomybė už viską, kas toliau atsitiks, teks tiktai jums vienam, tėve Tobijau...*

Tobijas kartojo ir kartojo sau tuos žodžius. Bet vis tiek jam nepavyko nugalėti kraupaus, gūdaus jų skambėjimo. Jis jautėsi suglumęs ir bejėgis labiau, negu kada nors iki šiolei. Ar šitie grafo žodžiai buvo grasinimas ar įspėjimas, iš kurio sklido rūpestis dėl jo ir miesto gerovės? Jis

to tiesiog nežinojo. Ir nesužinos, jeigu ir toliau gulės lovoje ir lauks, kad reikalai patys savaime išsispręstų.

Tobijas ketino palūkėti, kol bus tikras, jog Teovulfas jau yra išėjęs iš namo, bet jo kūnas dar buvo per silpnas. Jis vėl užmigo, o kai pabudo, jautėsi nusikamavęs ir nusilpęs labiau negu prieš tai. Diena vėl ėjo į pabaigą. Jis buvo vienas, bet pro duris sklido Marijos ir Breserio balsai; juodu garsiai šūkalojo tarpusavyje, o iš gatvės jis nugirdo įprastus miesto garsus: balsus, žingsnius, vežimo tarškesį... Viskas atrodė taip paprasta, taip baisiai paprasta.

Tobijas atsikėlė, kurį laiką užmerktomis akimis sėdėjo ant lovos krašto ir įsiklausė į save. Kankinantis silpnumas buvo virtęs vis dar jaučiamu, bet jau pakenčiamu šleikštuliu; o tas šleikštulys trankėsi skrandyje ir viduriuose. Jis atsistojo, metė žvilgsnį į langą – tas buvo uždarytas, ir vaškinis popierius gėrė visą paskutinių saulės spindulių jėgą, – ir pagaliau pasuko prie durų. Kai jas atidarė, Breserio ir Marijos balsai aidėjo dar irzlesni. Bet jis nė vieno jų nematė. Kurį laiką svarstė – eiti pas anuos, bet apsisprendė kitaip ir pasuko į dešinę, laiptų linkui. Pas Katriną. Nuo to savo košmaro (bet ar iš tikrųjų tai buvo tik sapnas?) jisai bijojo vėl ją pamatyti. Ne jos kaltė, kas dėjosi jo galvoje, ir vis dėlto jis jau negalės daugiau į ją žiūrėti taip viltingai, kaip dar prieš keletą dienų.

Priešais Katrinos duris Tobijas sustojo ir pamėgino susikaupti. Dar valandėlę pasiklausė – Breseris su žmona vis dar ginčijosi, tada atidarė duris ir susilenkęs įėjo į kambarį.

Katrina miegojo. Gulėjo užmerktomis akimis, ant šono, sulenkusi kairę ranką ir pabrukusi po galva, ir dabar jau švarių plaukų sruoga kabojo jai ant kaktos. Veidas vėl

buvo įgavęs sveiką spalvą, o daugybė mažyčių brėžių ir skaudulių buvo jau užgiję.

Didžiulio švelnumo jausmas užplūdo Tobiją, kai jisai stebėjo šitą miegančią moterį. Ir pirmą kartą per tas dienas šis jausmas vėl buvo visiškai tyras; visiškai nekaltas, visiškai bebaimis, visiškai negraužiamas abejonės ir nebylaus, bet atkaklaus jo paties sąžinės kuždesio. Jis tiesiog stovėjo ten ir žvelgė į ją, ir galbūt tai buvo paskutinė valanda jo gyvenime, kai jis iš tiesų buvo laimingas, nes tai buvo vaizdas, kurį buvo išsaugojęs savo prisiminimuose: smulkaus, miego atpalaiduoto mergaitės veido vaizdas, žmogaus, kuris tiesiog buvo čia ir kurį jis mylėjo, nieko iš jo nereikalaudamas ir nieko neprivalėdamas duoti.

Tobijas net nežinojo, ar jam leidžiama ją mylėti. Jo gyvenimas, jo mintys, jo siela, kiekviena jo buvimo dalelė priklausė Bažnyčiai. Jis buvo prisiekęs mylėti Dievą ir Bažnyčią, ir šią priesaiką ne šiaip sau žostelėjo. Bet vis dėlto jis mylėjo ir ją, kaip vyras kad yra mylėjęs moterį. Tobijas staiga suprato, kad baisusis karštligės sapnas buvo daugiau negu košmaras, daugiau negu beprasmiška, pikta vizija, kuria jį kankino jo paties mieganti sąmonė. Tai buvo jo norų išraiška, tai, ko jis per visus tuos metus norėjo, bet negalėjo turėti. Ir vis dėlto netroško Katrinos kūniškai. Tai, ką jis jai jautė, buvo tyra, nekalta meilė, nieko bendra neturinti su kūniškų geidulių patenkinimu. Šiuos poreikius jis išmoko suvaldyti, sutramdyti ir pagaliau pamiršti per pusę amžiaus, net jeigu jie, žvelgiant į Katriną, trumpą akimirką ir vėl buvo suliepsnoję kaip lėtai užgęstančios ugnies liepsna. Jis mylėjo ją, ir niekas, jokia dangaus ar pragaro galybė nebūtų galėjusi čia ko pakeisti. Ir šita mintis dar kartą įstūmė Tobiją į didelę neviltį.

Katrina miegodama neramiai vartėsi. Jos ranka nuslydo per smilkinius, o galva lėtai nukrito vėl ant pagalvės. Vienu tarpu atrodė, tarsi jinai būtų pabudusi. Tobijas laukė kone sulaikęs kvapą, bet suprato, kad ji ir toliau miega, tada patyliukais apsigręžė, išėjo iš kambario ir kuo tyliau uždarė paskui save duris. Jis labai džiaugėsi, kad Katrina nepabudo. Paskutiniai jų pokalbiai iš tikrųjų buvo varginantys. Jis buvo inkvizitorius, o jinai – tariamoji ragana; ši praraja buvo kažkur tarp jų, net jeigu jie to ir nenorėjo.

Jis vėl nulipo laiptais žemyn ir įėjo į kambarį, kur Breseris ir Marija vis dar triukšmingai vienas kitą atkakliai įtikinėjo. Išgirdę girgždant duris jie staiga nutilo ir atsisuko. Marijos veidas rodė sumišai baimę ir apmaudą, kai jinai pamatė Tobiją jau atsikėlusį, tuo tarpu Breseris spoksojo į jį tokiu pačiu tūžmingu žvilgsniu, kaip ir prieš tai į savo žmoną. Jis taip pat nieko nepasakė, tiktai norėjo apsisukti ir pro vienuolį išeiti iš kambario, bet Tobijas rankos mostu jį sulaikė:

– Palaukite!

Breseris sustojo, bet dabar jis nė kiek net nesistengė atrodyti mandagus. Žvilgsnyje, kuriuo varstė Tobiją, nebuvo nė menkiausio užuojautos ar kokio palengvinimo ženklo.

– Jums nereikėjo keltis, Tobijau, – tarė Marija, – ir juo labiau lakstyti aplink.

– Žinau, – atsakė Tobijas. – Bet reikia labai daug ką nuveikti, kad galėčiau leisti laiką lovoje. Būkite gera ir pataisykite man ką užkąsti, o aš tuo tarpu pasikalbėsiu su jūsų vyru.

Jis nė kiek nebuvo alkanas; visiškai atbulai – vien tiktai nuo minties apie valgį skrandyje vėl kilo šleikštulys.

Bet iš Marijos veido Tobijas suprato, kad nedidelis melas pasiekė numatytą tikslą: jinai dabar žiūrėjo į jį ne kaip į kunigą, bet vien kaip į ligonį, kuriuo rūpinosi, ir geras jo apetitas turėjo būti jai geras ženklas. Sviedusi paskutinį perspėjantį žvilgsnį Breseriui, Marija išėjo iš kambario.

Tobijas priėjo prie stalo ir atsisėdo. Keletas žingsnių laiptais į viršų ir vėl žemyn jį, žinoma, nuvargino. Keliai drebėjo, rankas vos begalėjo ramiai nulaikyti.

– Sėskitės, Breseri, – tarė Tobijas. – Aš turiu jums dvi tris nedideles užduotis.

Breseris tylėdamas pakluso. Tobijas nurijo piktą žodį, buvusį jau ant liežuvio galo, ir susitvardė. Dabar jis negalėjo padaryti klaidos ir negalėjo švaistyti savo jėgų, kad parodytų tokiam mulkiui kaip Breseris jo vietą.

– Rytoj anksti rytą štai ką man padarysite, Breseri, – pradėjo jisai. – Pasiimsite keletą patikimų vyrų ir nueisite į gretimą namą. Jį išvalysite ir atidarysite langus, kad įeitų kiek gryno oro. O jūs pirmiausia imsitės bokšto kambario, kur radome Katriną. Išvalykite jį kaip reikiant, ar supratote?

Breseris linktelėjo, bet spoksojo į jį taip nustebęs, kad Tobijas dar nusprendė sutvirtinti savo žodžius:

– Jūs pats atsakysite už tai, kad neliktų jokių šiukšlių ir purvo ir nesibastytų jokių žiurkių ar kitokių parazitų. Paskui liepkite atnešti lovą, stalą ir porą kėdžių, taip pat nemažai baltinių ir antklodžių. Ar supratote?

Breseris dar kartą linktelėjo.

– Bet kam? – paklausė jisai.

Tobijas sulaikė atodūsį.

– Man regis, jūs teisus, Breseri, – tarė jisai. – Veikiausiai bus geriau, jeigu Katrina čia nepasiliks. O aš daugiau

negaliu ir nenoriu varyti jūsų iš jūsų paties namų. Be to, man reikia vietos, kad galėčiau deramai atlikti tyrimą ir procesą, daugiau vietos, negu čia yra.

Breserio veidas nušvito.

– Tada jūs galų gale jau pradėsite raganos teismą?

– Taip, pradėsiu nuo liudytojų apklausos. Rytoj pat, anksti rytą, vos patekėjus saulei. Jūs man dar šiandien vakare parengsite sąrašą su vardais ir pasirūpinsite, kad minėtieji asmenys rytoj iki pietų pas mane pasirodytų. Ir pasiųskite ką pas grafą, kad jam praneštų, jog procesas įvyks ateinantį sekmadienį – iki tol turėčiau būti baigęs savo tyrimą.

– Baigsite, – atsakė Breseris.

Tobijas niūriai nužvelgė jį.

– Galbūt palikite tai man, mielasis drauge, – atsakė jisai. – Net jeigu ir esate teisus. To, ką iki šiol aš mačiau, dar nevisiškai pakanka susidaryti galutinei nuomonei, nors mačiau be galo daug.

Šiuos žodžius sakydamas jis neišleido Breserio iš akių. Nors senis kiek beįmanydamas stengėsi atrodyti ramus, tačiau jo veidas vis dėlto nušvito ir akyse kažkas blykstelėjo; Tobijui tai priminė paukštšunį – pagaliau tas pastebėjo grobį, kurio pėdomis sekė jau kelias valandas. Dabar jis turėjo būti atsargus. Breseris buvo avigalvis, tačiau nemažai turėjo ir klastingo gudrumo, o tą dažnai turi žemesnio intelekto žmonės.

– Taigi eikite ir darykite, ką jums pasakiau, – užbaigė Tobijas ir nepatenkintas mostelėjo ranka. – Ir, – pridūrė, kai Breseris buvo jau atsistojęs, – pasirūpinkite, kad aš sulaukčiau ne tik tokių liudytojų, kurie pūstų jūsų dūdelę, Breseri. Aš noriu viską girdėti, ką tiktai galima išgirsti apie Katriną.

Breserio veidas vėl apsiniaukė, bet Tobijas suprato padaręs teisingai, kad Breserio abejones, – jei tokių būtų, – galėtų galutinai išblaškyti. Jis vėl nepatenkintas mostelėjo ranka, o Breseris dar kartą apsisuko ir išėjo.

Tobiją apėmė nuovargis, jautėsi nusikamavęs, bet pirmą kartą per ilgą laiką tas nuovargis jam neatrodė nemalonus. Kad kūnas po karščiavimo ir košmariškų sapnų dabar vėl pats prašėsi miego, tikriausiai buvo geras ženklas. Tobijas pakilo ir išėjo iš kambario susirasti Marijos, kad atsisakytų vakarienės. Jis tučtuojau eitų į lovą, kad kitą rytą galėtų anksti keltis ir pradėti savo oficialius tyrimus; tyrimus, kurių išvadomis nė kiek nesidomėjo, bet jos buvo svarbios, nes, šiaip ar taip, reikėjo laikytis tam tikrų formalumų.

Perėjęs per prieangį Tobijas išgirdo prie namų balsus. Breseris kalbėjosi su vienu vyru; Tobijas to vyro nepažino, bet kaži kokia balso intonacija jį sulaikė. Vyras kalbėjo tyliai, prislopintu sąmokslininko balsu – arba žmogaus, kone pakvaišusio iš baimės. Tobijas apsidairė, pro pravertas namo duris pamatė vieną šešėlį, paskui dar vieną – šio galėjo matyti tiktai kairę ranką ir dalį peties. Vienuolis jau norėjo eiti toliau, bet čia Breseris pakėlė balsą ir savo susijaudinimą vos begalėjo suvaldyti.

Tobijas daugiau nebedelsė, tučtuoj apsigręžė, perėjo prieangį ir išėjo iš namo.

Akys jam išsiplėtė iš nuostabos, kai pažino aną vyrą, kur šnekėjosi su Breseriu.

Tai buvo ne kas kitas, o Dervaltas.

Dailidė pažino Tobiją tą pačią akimirką, kaip ir vienuolis jį. Dervaltas suakmenėjo iš baimės, norėjo apsisukti ir dumti šalin, bet Tobijas griežtai paliepė jam grįžti ir Dervaltas sustojo. Breseris staigiai atsigręžė, ir jis atrodė

nustebęs ir išsigandęs. Bet tvardėsi daug geriau negu Dervaltas. Tik trumpai jo žvilgsnis palakstė nuo dailidės iki Tobijo, tada jis atsikrenkštė ir išspaudė šypseną.

– Tėve Tobijau. Jūs... Jūs esate...

Tobijas nutildė jį mostu ir nuėjo link Dervalto. Nepatikliai nužvelgė mažą, žilagalvį žmogelį. Dervaltas susigūžęs stovėjo vietoje. Visas drebėjo, veidas buvo išblyškęs, išpiltas prakaito. Tada Tobijas pastebėjo purviną, persisunkusį krauju raištį ant jo kairės rankos.

Jį sukaustė ledinė baimė.

– Dervaltai! – suriko jisai. – Kas, dėl Dievo, nutiko?

Dailidė atvėrė burną lyg ir norėdamas atsakyti, bet nieko neištarė, tiktai greitai metė kone paklaikusį žvilgsnį į Breserį, ir Tobijas suprato.

– Eikite į vidų ir atneškite vandens šitam žmogui, – šiurkščiai paliepė jis Breseriui. – Greitai! Matote, kad serga.

Breseris nesijudino. Jo akys nepatikliai žaižaravo.

– Bet jūs...

– Darykite, ką sakau! – paliepė Tobijas.

– Aš nemanau, kad jis... – vėl pradėjo Breseris.

Tobijas apsisuko ir nusmelkė jį akimis.

– Jeigu man reikės jūsų patarimo, Breseri, tai aš jus ir paklausiu, – piktai tarė jis. – O dabar eikite ir darykite pagaliau, ką liepiu.

Jis ir pats nustebo, nors vienu tarpu atrodė, tartum Breseris lyg ir norėtų priešintis jo įsakymui. Storulio akyse buvo tiktai užsispyrimas ir nepasitikėjimas, daug didesnis ir atkaklesnis negu iki šiolei. Bet paskui jis apsigręžė ir plačiais, įnirtingais žingsniais pradingo namo viduje.

Tobijas nulydėjo jį akimis, kol įsitikino, kad tas tikrai negalės slapta klausytis jo žodžių, tada vėl greitai atsisuko į Dervaltą ir priėjęs uždėjo ranką jam ant peties.

– Kas atsitiko? – paklausė jis išsigandęs. – Naktį aš mačiau jus prie upės.

Dervalto veidas atrodė dar labiau išblyškęs.

– Nieko! – iškošė jis pro dantis. Senis krustelėjo, tartum norėdamas nusipurtyti vienuolio ranką, ir pasitraukė kiek toliau. Jis drebėjo visu kūnu.

– Kas nutiko jūsų rankai? – paklausė Tobijas.

– Nieko, – pakartojo Dervaltas, nežiūrėdamas į jį. – Nelaimingas... nelaimingas atsitikimas. Nepasisaugojau.

– Nelaimingas atsitikimas? – abejodamas perklausė Tobijas. – Nešnekėkite nesąmonių, žmogau. Aš mačiau, kas atsitiko. Buvau prie upės.

Dervaltas pakėlė galvą, kurį laiką dvejodamas žvelgė į jį ir vėl įsistebeilijo į žemę.

– Aš... aš nežinau... Aš nežinau, apie ką jūs kalbate, tėve, – tarė jisai.

Tobijas rengėsi piktai paprieštarauti, bet suprato, kad Dervalto tylėjimas nebuvo užsispyrimas ar priešiškumas. Žmogus bijojo. Jis buvo kone pakvaišęs iš baimės.

– Kas atsitiko? – paklausė Tobijas dar kartą. – Ką reiškia tie tauškalai apie nelaimingą atsitikimą?

– Buvo nelaimingas atsitikimas, – nepasidavė Dervaltas. – Prieš dvi dienas Temzerio kieme. Tašiau siją ir kiek užsižioplinau. Tada kirvis ir nuslydo.

– Ir jūs įsikirtote ranką? – abejodamas paklausė Tobijas.

Dervaltas papurtė galvą.

– Ne ranką, – tarė, – tik tris pirštus. Bet buvo labai nekas. Temzeris su savo tarnu nugabeno mane į pilį. Senoji moteris, kur gyvena pas grafą, aptvarstė ir užtepė tepalo. Šiaip tikriausiai būčiau nukraujavęs.

– Netikiu nė vienu jūsų žodžiu, – ramiai pasakė Tobijas.

– Betgi buvo šitaip! – nepasidavė Dervaltas.

Jo balsas drebėjo. Atrodė kone beviltiškas, ir kurį lai-

ką Tobijui buvo tiesiog jo gaila. Negerai, kad jis taip kankino tą vargšą žmogų, tačiau neturėjo kito pasirinkimo.

– Kodėl jūs man meluojate? – paklausė jisai. – Aš esu jūsų pusėje, Dervaltai. Ką dar turiu padaryti, kad tai įrodyčiau? Buvau tą vakarą tenai. Laukiau jūsų, bet neatėjote, ir tada aš susiruošiau atgal. Nusileidau prie upės atsigerti. Ir kai norėjau vėl sėstis į balną, pamačiau jus. Ir tuos, – pridūrė jis, ypač tai pabrėždamas, – kur jus persekiojo.

Dervaltas krūptelėjo. Jis pradėjo neramiai trepukuoti nuo vienos kojos ant kitos, o sveikosios rankos pirštai nervingai judėjo ant diržo.

– Aš... aš nežinau, apie ką jūs kalbate, tėve, – vapėjo jisai. – Aš negalėjau ateiti. Jie visi išjojo padėti grafui medžioklėje. Jam visada reikia varovų, o ir atlyginimas ne toks jau menkas.

– Ir dėl to pamiršote mūsų susitarimą? – Tobijas neprielankiai šyptelėjo. – Jūs pats tuo netikite, Dervaltai. Jūs savo gyvybe rizikavote, kad pasikalbėtumėt su manimi, o dabar norite man pasakyti, kad pamiršote, norėdamas gauti keletą helerių?

– Lygiai taip ir buvo, – spyrėsi Dervaltas. – Galite bet ką paklausti. Temzerį ir jo tarnus, ir kitus. Aš irgi buvau ten. Medžioklė truko beveik kiaurą naktį, ir aš... jūsų aš taip pat nepamiršau, bet negalėjau iš ten išsėlinti. Jie būtų ėmę įtarinėti, jeigu nebūčiau buvęs kartu.

– Tai tada prie upės greičiausiai buvo jūsų brolis dvynys, – nusišaipė Tobijas. – Arba vaiduoklis.

– To nežinau, – atsakė Dervaltas. – Aš... aš nežinau, ką jūs ten matėte, tiktai ne mane. O dabar, prašau, leiskite man eiti, tėve.

Tobijas atsiduso. Jis nujautė, kad bet koks jo sakomas

žodis bus beprasmis. Kaip Dervaltas ištvėrė klaikią žmogaus medžioklę prie upės, Tobijui buvo mįslė, bet ši medžioklė senį taip sukrėtė, kad jokia pasaulio galybė dabar nebūtų galėjusi priversti jo išsiduoti nors vienu žodžiu. Vis dėlto Tobijas pabandė dar sykį:

– Na gerai, – tarė jisai, – galbūt aš iš tikrai jus būsiu su kuo supainiojęs. Bet dabar aš čia, ir mudu esame vieni. Jūs galite pasakyti, ką tą naktį man norėjote papasakoti.

– Nieko, – skubiai atšovė Dervaltas. – Nieko. Aš buvau paikas. Labai gaila, kad pridariau jums tiek rūpesčių.

– Galiu jus rytoj oficialiai pasikviesti kaip liudytoją, – tarė Tobijas, – jeigu jums taip geriau.

– Jeigu reikalausite, aš, žinoma, ateisiu, – atrėžė Dervaltas. – Bet negalėsiu nieko daugiau pasakyti negu dabar.

Tobijas pasidavė. Galbūt jis turėjo dar duoti tam žmogui kiek laiko.

– Na gerai, – pasakė jis atsidusęs. – Tada ateikite pas mane rytoj. Lauksiu jūsų valandą prieš pietus čia, priešais.

Jis mostelėjo galva į bokšto namą ir pamatė, kaip Dervaltas dar kartą krūptelėjo.

– Bet aš nieko negaliu jums pasakyti, tėve, – pakartojo dailidė. Jo balsas skambėjo kiek šaižokai. Žvilgsnis šmirinėjo tamsia gatve. – Nežinau, ką jūs norite žinoti. Apie raganą aš viską jums papasakojau, ką žinau. Ko dar iš manęs norite? Kodėl jūs mane kankinate?

– Nes... – Tobijas užkando sakinį, nuleido žvilgsnį ir iš bejėgio pykčio sugniaužė kumščius. Jis neturėjo jokios teisės pykti ant šito žmogaus. Tačiau jautė vis stipresnį, nenumaldomą įtūžį tai nematomai jėgai, stovinčiai už vi-

sų šitų baisių įvykių, tai jėgai, kuri kalta buvo dėl to, jog baimė ir teroras užnuodijo žmonių sielas šitame mieste ir kad šis paprastas žmogus, turėjęs drąsos pasitikėti juo, buvo sužalotas ir vos galo negavo.

– Gerai, – tarė Tobijas. – Eikite. Lauksiu jūsų rytoj.

Dervaltas apsisuko vietoje ir taip greitai nėrė šalin, tarsi būtų buvęs koks bėgikas. Tobijas žiūrėjo jam įkandin, kol šešėlis pradingo tarp namų. Ir vėl vienu tarpu pasirodė, kad mato dar vieną šešėlį – kaži kas stovėjo tamsoje, kitapus aikštės, ir žiūrėjo į jo pusę.

Tobijas lėtai apsigręžė ir grįžo atgal į namą. Prieangyje jis susidūrė su Breseriu; šis nešėsi puoduką.

– Galite taip nesistengti, – atžariai tarė Tobijas. – Jo jau nebėra.

Breseris sustojo, metė nustebusį žvilgsnį į gatvę ir tada pažiūrėjo į vienuolį. Tačiau Tobijas nieko nepasakė, dabar jis turėjo sukaupti visas jėgas, kad sulaikytų triumfuojantį savo šypsnį.

– Užrašykite jo vardą sąrašo pradžioje tų, su kuriais rytoj norėsiu pasikalbėti, – niūriai pridūrė Tobijas. – Ir pasirūpinkite, kad jis tikrai ateitų.

Breseris linktelėjo. Ir nusišypsojo. Tobijas pažvelgė kone kupinas pagiežos, tada šiurkščiai prasispraudė pro jį ir nuskubėjo laiptais į viršų.

Tiktai vėl priėjęs prie Katrinos durų jis truputį nusiramino. Prisipažino sau elgęsis kaip kvailys. Ko, dėl Dievo, dar tikėjosi po viso to, kas buvo nutikę Dervaltui? Kad tasai viduryje gatvės patikėtų jam savo paslaptį? Kad už savo pirmąją, net nepadarytą išdavystę vos nesumokėjęs gyvybe dabar dar kartą viešai tai padarytų? Ne, galvojo Tobijas, piktas pats ant savęs, žinoma, ne. Dar gerai, kad apskritai pavyko atgauti Dervalto pasitikėjimą.

Tobijas atidarė duris, susilenkęs įėjo į vidų ir pamatė,

kad Katrina vis dar miega. Tyliai prislinko prie lango, atidarė ir pažvelgė žemyn į gatvę.

Nors šiaudiniai namų stogai dar mirguliavo paskutinėje besileidžiančios saulės žaroje, bet kone visur jau karaliavo tamsa. Siauros gatvelės atrodė lyg juodos prarajos, pilnos niūrių nakties paslapčių. Tobijas dabar matė, kad jis neapsiriko. Kitoje aikštės pusėje stovėjo dvi žmogystos. Jos buvo per toli, kad galėtum atpažinti veidus. Bet jis buvo visiškai tikras, kad tenai yra tie patys vyrai, kur matė rytą besiginčijančius su Breseriu. Tobijas nežinojo jų vardų, tačiau nusprendė kitą dieną dar kartą gerai pasižvalgyti mieste ir anuos taip pat įtraukti į sąrašą tų, su kuriais jam reikės pasikalbėti.

Vienuolis gana ilgai stovėjo prie lango. Saulė nusileido, pagaliau miestą užgulė beveik bežvaigždė naktis.

Ir kai jau visiškai sutemo, jis vėl pastebėjo šviesą.

Iš pradžių buvo tiktai blausus bliksėjimas, toks blausus, kad Tobijas nebuvo tikras, ar iš tikrųjų mato ką žibsint, bet kuo ilgiau stebėjo tą miškelį už Buchenfeldo, tuo aiškiau matė: nejauki, blyksinti žalia šviesa skverbėsi pro medžius ir buvo užliejusi laukus aplinkui tartum kokiais skystais žaliais nuodais. Toje šviesoje šmėžavo šešėliai, švysčiojo kraupūs begarsiai šuorai, kad akis net negalėjo jų sekti. Nežinia, kas ten dėjosi prie ežero, bet tai buvo pragaro dalis, ir Tobijas ją matė. To pragaro vartuose prasivėrė plyšys, ir su šita šiurpia, žalia šviesa į pasaulį šliaužė baimė ir neviltis.

Užu jo sujudėjo Katrina; net neatsigręžęs jisai žinojo, kad ji pabudusi.

– Kaip tu jautiesi? – paklausė Tobijas.

Kiek palaukusi Katrina atsakė, ir Tobijas suprato, kad jau kurį laiką jinai jį stebėjo. Ji taip pat turėjo žinoti, ką jis matė.

– Man rodos, geriau negu tu, – pagaliau ji pratarė.

Tobijas nusisuko nuo lango, atsirėmė sienos ir kiek šyptelėjo.

– Beprotystė, ar ne? – tarė jisai sukryžiavęs ant krūtinės rankas. – Noriu išgelbėti tau gyvybę, o dabar per tave beveik būčiau miręs.

Jis išgirdo Breserio žingsnius prieangyje ir įsitempė. Tačiau Breseris bildėjo laiptais žemyn. Kažkas turėjo atsitikti šitame name. Tobijas žinojo, kad jam ir Katrinai jau nebelieka daug laiko.

– Aš apgalvojau, – tarė jis lėtai.

Katrina klausiamai pažiūrėjo į jį.

– Tu turi iš šitų namų išeiti, – kalbėjo jisai. – Jau rytoj anksti rytą. Aš paliepiau Breseriui viską paruošti ir pergabenti tave atgal į bokštą.

Katrina nieko nesakė, bet jos akyse buvo matyti didžiausia baimė, ir Tobijas kiek pakeltu balsu kalbėjo toliau:

– Nesisielok, tu niekada nebūsi sukaustyta grandinėmis. Aš pasirūpinsiu, kad tau nereikėtų kankintis. Liepsiu ten pernešti lovą ir viską, ko tau reikės. Taip pat pasirūpinsiu, kad, be manęs ir Breserio žmonos, niekas neįžengtų į tą namą. Bet tu negali čia pasilikti.

– Tai tu nori..., – pradėjo Katrina.

– ...atlikti tai, kam esu čia pakviestas, – nutraukė ją Tobijas. – Kaip tik rytoj anksti rytą pradėsiu oficialų tyrimą. Apklausiu liudytojus, pasižiūrėsiu įrodymų ir tave taip pat apklausiu.

Katrinos akyse šmėkščiojo siaubas. Tobijas ir vėl nuvijo tą mintį – tačiau Katrina vis dar turėjo būti tvirtai įsitikinusi, kad jis tik tam atkeliavo, kad ją išlaisvintų.

– Tu nori...

– Dabar paklausyk manęs, – labai tyliai, bet labai rim-

tai pertraukė ją Tobijas. – Turbūt tai bus paskutinis kartas, kai mes vieni du tarpusavyje galime kalbėtis. Aš nepasitikiu nei Breseriu, nei grafu. Todėl labai svarbu, kad tu mane išklausytum. Ir kad darytum būtent tą, ką aš tau pasakysiu. Tu turi manimi pasikliauti, lygiai taip pat tuo, ką artimiausiomis dienomis sakysiu ar net darysiu. Ar pažadi?

Katrina linktelėjo.

– Gerai, – tarė Tobijas, – tada klausykis. Išskyrus Breserio žmoną, apie mus niekas nežino. Grafas žino tiek, kad mes pažįstame vienas kitą, bet nieko daugiau. Aš surengsiu tau procesą. Elgsiuosi su tavimi ne per griežtai, bet ir ne visada galėsiu būti labai malonus. Darysiu būtent tai, ko laukiama iš inkvizitoriaus. Procesas truks dvi, daugiausia tris dienas, tada surengsiu tau dar vieną nemalonią apklausą ir pabaigoje paskelbsiu savo nuosprendį.

– Ir kaip tai atrodys? – paklausė Katrina. Jos balsas drebėjo iš baimės.

– Aš tave išteisinsiu, – atsakė Tobijas.

12

Turbūt išvis pirmą kartą nuo to laiko, kai jis įžengė į šį miestą, kitą rytą pabudo pailsėjęs ir trokšdamas veikti. Kai Marija, praėjus ketvirčiui valandos po saulės patekėjimo, atėjo į jo kambarį kaip ir kiekvieną rytą su dubeniu vandens ir švariu rankšluosčiu, užtiko jį jau sėdintį ant lovos krašto. Ji gerokai nustebo, kad jis taip greitai ir visiškai nugalėjo savo ligą. Ir pats Tobijas stebėjosi, kad toks žvalus pakirdo. Tačiau dėl to jo bėdos nieku būdu nebuvo sumažėjusios, visai at-

virkščiai. Bet galbūt, manė jisai, tai priklausė tiesiog nuo to, kad jis visiškai pagrįstai pirmą kartą nuo atvykimo žinojo, ką darysiąs. Jo planai buvo aiškūs, ir, dievaži, jie turėjo pavykti, jeigu Katrina ir jis nenorėjo prarasti savo gyvybės. Beveik džiugiai nusiteikęs atsakė jis į Marijos klausimą, neskubėdamas suvalgė ankstyvus pusryčius ir tada iš namų patraukė į bokštą stebėti, kaip Breseris vykdo jo paliepimus.

Šitie rūpesčiai pasirodė esą nereikalingi. Trys vyrai ir pora moterų, kuriuos Breseris buvo pasiėmęs padėti, dvokiantį, tamsų kambarį buvo jau beveik ištuštinę ir išvalę. Tai vis dar buvo tamsi skylė, tačiau medinės langinės buvo atidarytos ir skaisti saulės šviesa sruvo vidun. Viena moteris brūžino didžiuliu šepečiu ir muilo gabalu grindis kiek tik galėdama. Tobijas ją kurį laiką stebėjo, tada nuėjo į didelę, niūrią patalpą per visą antrąjį bokšto aukštą ir išsirinko keletą baldų; jie turėjo būti nugabenti į celę. Breseris tiktai kartą trumpai paprieštaravo ir pasakė, kad čia esanti grafo nuosavybė, tas veikiausiai nebūsiąs toks laimingas, radęs brangiais savo baldais apstatytą celę. Bet Tobijui išties net nereikėjo į tai atsakyti; ledinio žvilgsnio, kuriuo jis pervėrė Breserį, visiškai pakako šitam prieštaravimui užslopinti jau pačioje užuomazgoje. Užuot toliau prieštaravęs, Breseris nuėjo vykdyti Tobijo įsakymų.

Tobijas ir į šitą šurmulį kurį laiką žiūrėjo netardamas nė žodžio, paskui vėl nuėjo į žemutinį namo aukštą pasirengti kitai dienai. Šiame name jis neketino nakvoti, todėl dėl smarkaus triūso, kurį rodė Breserio pagalbininkai, jam buvo neramu. Kaip nuo Teovulfo pilies, taip ir nuo šitų mūrų sklido niūri, priešiška nuotaika. Šiaip ar taip, daugumą ateinančių dienų jis turės praleisti čia. Taigi Tobijas pasiėmė porą vyrų iš nedidelio Breserio padėjėjų

pulkelio ir liepė jiems židinio salėje perstatyti baldus taip, kaip jis pageidavo: šventinis stalas virto teisėjo stalu; jį Tobijas liepė pastatyti priešais langą, kad galėtų skaityti ir rašyti negadindamas akių ir kad saulės šviesa, – labai naudingas šalutinis efektas, – liudytojams šviestų į akis ir spangintų, kai tie sėdės jam priešais. Daugelį ant sienų sukabinėtų ginklų liepė išnešti, dėl to jam buvo atsilyginta Breserio protestu.

Kai namas greitosiomis buvo iškuoptas ir baldai perstatyti pagal jo pageidavimą, senis vėl atėjo pas jį ir pasiūlė pradėti pirmųjų liudytojų apklausą po vidurdienio, tačiau Tobijas tokį pasiūlymą atmetė. Jis norėjo pradėti tuojau. Iš Breserio pareikalavo sąrašo su liudytojų vardais ir paliepė įvesti pirmąjį. Storulis nutaisė rūškaną veidą, bet daugiau nepriešingavo ir nuėjo atvesti žmogaus.

Kita dienos pusė prabėgo taip, kaip Tobijas ir buvo tikėjęsis: apklausinėjo tuziną Buchenfeldo vyrų ir moterų; tie viena ar kita turėjo pasakyti apie raganą ir jos velniškus darbus. Jie pasakojo daugmaž tais pačiais žodžiais nesąmones, kurias Tobijas jau dažnai buvo girdėjęs; ne kartą turėjo susitvardyti, kad neprunkštelėtų ir nepasakytų, ką manąs apie jų šventvagiškus kvailus tauškalus. Tačiau jis išgirdo ir tokių dalykų, į kuriuos pažiūrėjo rimtai, – pavyzdžiui, į jaunojo kiauliaganio pasakojimą, esą prieš tris savaites apyaušriu į šiaurę nuo miesto matęs per laukus jojančią mirtį.

Kitaip jis elgėsi su Temzerio parodymais. Laisvo pasiturinčio valstiečio netgi nebuvo Tobijo sąraše, bet savo noru ir staiga išdygo tas priešais stalą.

Tobijas šiek tiek nustebo jį matydamas. Pasipiktinęs įrašė trūkstamą vardą į Breserio sąrašą ir nutarė kitą dieną pats pasikviesti jį kaip liudytoją. O kad senasis valstietis dabar čia atsirado, negalėjo būti atsitiktinumas.

– Temzeris! – nudžiugęs sušuko Tobijas. Jis norėjo stotis, bet valstietis atsainiai mostelėjo ranka ir atsisėdo ant kėdės. Neatrodė sukaustytas kaip kiti, kuriuos Tobijas buvo prieš tai klausinėjęs, bet sėdėjo laisvai, užsidėjęs koją ant kojos, tarytum lankytų bičiulį, o nestovėtų kaip liudytojas priešais inkvizicijos teismą.

– Nesivarginkite, tėve Tobijau, – tarė jisai. – Sėdėkite ramiai. Manau, kad jūsų netrukdau.

– Nė kiek, – atsakė Tobijas. – Priešingai, šiaip ar taip, norėjau su jumis pasikalbėti.

– Man sakė, jūs esą sirgęs, – tarė Temzeris.

Tobijas numojo ranka.

– Tas tiesa. Bet nebuvo jau taip blogai. Žinote, kokie tie žmonės. Trejetą kartų nusikosti, o jau sako – sergi džiova.

Temzeris nusijuokė.

– Ką jūs čia dabar? Bet man vis dėlto džiugu matyti, kad jums vėl gerai sekasi.

– Aš dar turiu jūsų atsiprašyti, – tarė Tobijas. – Negalėjau, deja, grąžinti jums žirgo. Tikiuosi, kad kas nors tai padarė.

– Jis krito, – atsakė Temzeris.

Tobijas apstulbęs pažvelgė į jį.

– Krito?

Temzeris linktelėjo. Jo veidas apniuko, tada jis atsiduso, gūžtelėjo pečiais ir mostelėjo ranka, tarytum norėdamas nuvyti į šalį mintį.

– Breseris liepė jį atvaryti atgal, tuoj pat kitą rytą, – tarė jisai. – Bet žirgas daugiau nebenorėjo ėsti. Po pietų prasidėjo diegliai ir padvėsė dar prieš saulėlydį.

Tobijas apstulbęs toliau žiūrėjo į jį. Nežinia kodėl gyvulio kritimas jį išgąsdino. Negalėjo taip sutapti, kad žirgas nugaišo tą pačią dieną, kai ir jis pats kovojo su mirtimi. Ir po to, kai jie abu...

Po to, kai jie abu atsigėrė vandens iš upės.

Kažkas iš tos jo baimės tikrai turėjo atsispindėti veide, nes Temzerio šypsnys bematant išnyko.

– Kas jums? – paklausė jisai susirūpinęs.

Tobijas krestelėjo galvą.

– Nieko, – tarė. – Man tik reikėtų... apie kai ką pamąstyti. – Jis prisivertė nusišypsoti, kaire ranka mostelėjo į šalį ir išsitiesė. – Gerai, kad esate čia, – kalbėjo toliau, staiga keisdamas temą ir toną. – Kaip sakoma, aš vis tiek būčiau jus prašęs pas mane ateiti. Man reikia jūsų parodymų.

Temzeris nusišypsojo.

– Bet argi jų dar neturite?

Tobijas linktelėjo:

– Žinoma. Bet visa turi turėti savo tvarką. Aš taip pat esu suvaržytas tam tikrų formalumų, suprantate? Dabar jau oficialioji tyrimo dalis. Turiu jus prašyti dar kartą papasakoti man visą istoriją – net jeigu jinai atrodo truputėlį ir naivoka, – pridėjo trumpai šyptelėjęs.

Valstiečio veidas rodė, kad jis nenorom pakluso ir dar kartą su visomis smulkmenomis papasakojo Tobijui gaisro, kur sunaikino jo klojimą, istoriją. Tobijas nuolatos jį pertraukinėjo, pats įsiterpdavo, šio to teiraudavosi ir visų pirma pasižymėdavo vardus tų, kurie matė žaibą ir tuoj pat po jo ugnį. Temzeris kantriai atsakinėjo į viską, ką šis norėjo sužinoti. Ir neklausiamas dar šį tą pridėdavo; daugiausia tai, kas rodė Katrinos nekaltumą, šitai Tobijas ne be tam tikro pasitenkinimo patvirtindavo. Tačiau jis turėjo būti atsargus. Breserio elgesys, kai jie pirmą kartą buvo apsilankę Temzerio namuose, aiškiai parodė, kad valstiečio simpatijos Katrinai nebuvo jokia paslaptis. Kaip liudytojas jis nebuvo jau toks vertingas. Jeigu Tobijas norėjo išteisinti Katriną, o vėliau šitą išteisina-

mąjį nuosprendį ir pateisinti, tai jam reikėjo daugiau negu vieno žmogaus parodymų.

Jis stropiai užrašė Temzerio parodymus į protokolą, paskui leido jam, – kas buvo neįprasta, bet valstietį tikrai pradžiugino, – tai, kas užrašyta, perskaityti ir patvirtinti, ir kai Temzeris jau norėjo pakilti ir eiti, paprašė jį kurį laiką dar pasilikti. Valstietis vėl pritūpė ant kėdės ir nekantraudamas žiūrėjo į jį.

Tobijas kurį laiką įsitempęs galvojo, kaip čia jam pradėjus. Reikalas buvo ne iš lengvųjų. Pagaliau po to, kas buvo nutikę Dervaltui, Temzeris buvo vienintelis, kuriuo jis šiek tiek pasitikėjo; o jeigu ir jį išgąsdins, tai, ko gera, praras paskutinį savo sąjungininką.

– Dėl to, kas ištiko arklį, man išties gaila, – tarė Tobijas dar kartą. – Buvo labai geras žirgas.

– Mano geriausias, – patvirtino Temzeris. – Prieš du mėnesius grafas už jį man siūlė penkis auksinus. Bet aš jo nepardaviau. – Jis atsiduso ir liūdnai šyptelėjo. – Betgi ne mano būdui liūdėti dėl dalykų, kurie nutinka ir negali jų pakeisti. Dievas duoda, Dievas ir atima.

Tobijas suglumęs žiūrėjo į jį. Net ir tokiam žmogui kaip Temzeris brangaus gyvulio netekimas turėjo būti skaudus. Kad jisai tą netektį iš pažiūros taip šaltakraujiškai priėmė, Tobiją nustebino.

– Ar jūs žinote, dėl ko žirgas nudvėsė? – paklausė jisai.

Temzeris atsakė nežinąs.

– Čia ne pirmas gyvulys, kur taip nugaišta, bijau, kad nebus ir paskutinis. Praėjusį rudenį – dvi karvės, prieš tai vasarą – veršis. Bet aš negaliu skųstis. Kitiems dar blogiau yra buvę. Vienas valstietis, dvi valandos kelio nuo čia, prarado beveik visus savo galvijus.

– Ir niekas nežino, kodėl nugaišo tie gyvuliai? – abejodamas paklausė Tobijas.

Dabar Temzeris valandėlę patylėjo. Neilgai, bet vis tiek Tobijui tas krito į akis; valstietis irgi turėjo jausti, kad Tobijas pastebėjo jį delsiant. Galų gale jis smarkiai papurtė galvą.

– Ne, – pasakė. – Gal kokia liga. O gal ir pašaras sugedęs – matėte, į ką pavirtę grūdai?

Tobijas negirdomis nuleido klausimą.

– Aš priekaištauju sau, – tarė jisai. – Norėčiau atlyginti jums nuostolius, bet už tokį gerą gyvulį neužteks mano kuklių lėšų.

– Kodėl sau priekaištaujate? – paklausė Temzeris. – Čia ne jūsų kaltė ir...

– Gal kaip tik mano, – nutraukė jį Tobijas. – Žirgą pažadėjau tuoj pat grąžinti. Jeigu būčiau taip padaręs, jis dabar būtų gyvas.

– Jums leidus pasakysiu, kad taip nebūtų buvę, – pataisė jį Temzeris šypsodamasis. – Bet aš esu tikras, jūs būtumėt tai padaręs, jeigu būtumėt galėjęs padaryti.

– Aš netgi mėginau, – tarp kita ko pasakė Tobijas, nežiūrėdamas į Temzerį. Bet akies krašteliu skvarbiai žvelgė į jį, šnekėdamas toliau. – Breseris, be abejonės, jums sakė, kad aš nakvojau ne pilyje, bet dar vakare parjojau atgal.

Temzeris linktelėjo ir nieko neatsakė.

– Sugrįžau į Buchenfeldą ne tiesiu keliu, – toliau kalbėjo Tobijas, – bet pirmiausia nujojau į jūsų sodybą.

Temzeris klausiamai pažiūrėjo į jį. Ir vis dar tylėjo. Tobijas dabar jau atvirai pažvelgė jam į veidą, bet nieko kita nematė, tiktai smalsumą.

– Tenai nieko nebuvo, – patylėjęs kalbėjo toliau. – Taigi... šiek tiek suglumau. Buvo jau tikrai vėlu, bijojau, kad prikelsiu jus iš miegų, bet kiemas buvo tuščias. Kur jūs visi buvote?

– Medžioklėje, – atsakė Temzeris. – Argi grafas jums nesakė, kad tą vakarą jisai rengia naktinę medžioklę?

– Kaipgi, sakė, – tarė Tobijas. – Tai irgi buvo priežastis, dėl kurios aš nutariau joti atgal. – Jis trumpai šyptelėjo. – Neturėjau jokio noro pusę nakties vienas tuose baisiuose mūruose sėdėti ir laukti, kada jie sugrįš ir pradės gerti.

Temzeris patempė lūpą.

– Bijau, kad ilgai būtų reikėję laukti, – tarė jisai. – Šitos medžioklės kartais trunka net iki kito ryto. O dėl gėrimo, jūs tikrai esate teisus. Jeigu būtumėte taręs žodį, tai aš, žinoma, būčiau pasilikęs namie.

– Jūs nebuvote drauge su medžiotojais, – lyg tarp kita ko tarė Tobijas.

– Žinoma, ne, – atsakė Temzeris. – O ko jūs tikėjotės? Aš paprastas valstietis, o kilmingi ponai nenori, kad su jais būtų toks kaip aš, kai jie medžioja šernus ir stirnas. O jeigu jau visai atvirai – aš visai ir nenorėčiau būti su jais. Bet mano vyrai ir aš pats mielai parsisamdome kaip varovai. Bernai patenkinti galėdami šiek tiek užsidirbti, o man visai neblogai prasiblaškyti.

Tobijas kurį laiką žiūrėjo į jį įdūręs akis. Temzerio žodžiai skambėjo įtikinamai, gal net per daug įtikinamai. Galimas daiktas, kad jis pradėjo kiekviename žodyje girdėti melą, o kiekviename neatsargiame poelgyje matyti išdavystę. Tačiau šito mielo, seno žmogaus pasakojimas ir naktinė šernų medžioklė kažkodėl neišėjo jam iš galvos. O tie žodžiai jam atrodė net labai panašūs į paaiškinimą, kurį valstietis kruopščiai buvo apgalvojęs, nes kaip tik laukė šito klausimo.

Tai, žinoma, buvo nesąmonė, nes Temzeris iki pat šios valandos negalėjo žinoti, kad naktį Tobijas dar kartą buvo jo sodyboje.

– Vis dėlto man labai gaila, – vėl tarė Tobijas. – Jeigu galiu ką nors padaryti, kad atlyginčiau jums už prarastą gyvulį, tai leiskite man žinoti.

– Galite, – atsakė Temzeris, staiga vėl šypsodamasis. – Suteikite mano žmonai ir man garbę pakviesti jus šiandien vakarienės. – Jis pasipurtęs apsidairė po didelę, drėgną salę. – Negaliu įsivaizduoti, kad jūs galite manyti, jog labai iškilminga nakvoti šitame pragare.

Tobijas delsė. Po viso to, ką patyrė, šiek tiek abejojo, ar vertėtų dar kartą prietėmiais išeiti iš Buchenfeldo. Kita vertus, gerai užvalgyti pas Temzerį būtų labai pravartu. Taip jis galėtų išvengti Breserio draugijos ir kartu atsispirti pagundai užlipti į Katrinos kambarėlį.

– Aš apie tai pagalvosiu, – pažadėjo jisai. – Ar ilgai dar būsite mieste?

– Dar kurį laiką, – atsakė Temzeris. – Manau, kad josiu atgal valandą prieš saulėlydį. Galėtumėt mane palydėti, jeigu norėtumėt. Pažadu, kad rytoj, saulei patekėjus, lygiai po pusvalandžio vėl būsite mieste.

– Pagalvosiu, – atsakė Tobijas. – Manau, mielai priimsiu jūsų kvietimą.

Temzeris atsisveikino. Tėvas Tobijas tą dieną apklausė dar tris liudytojus. Pagal jį, buvo jau pakankamai daug padaręs, kad Buchenfeldo nepatikliuosius įtikintų, jog pasveikęs savo darbą alieka kaip dera stropiai. Tobijas išėjo iš namo, nuėjo pas Breserį ir pasakė Marijai, kad neruoštų vakarienės. Tada pavedė jai nueiti į viršų ir pakviesti Katriną. Marija nustebusi pažvelgė į jį. Katrina nuo to laiko, kai buvo atgabenta į šituos namus, nė kartelio nebuvo išėjusi iš kambarėlio pastogėje. Bet Tobijas Marijai keliais maloniais žodžiais paaiškino, kad dabar jau viskas esą gerai ir jai nereikią baimintis, tada ši apsisuko ir nuėjo vykdyti jo paliepimo. Kas be ko, jis šiek tiek nu-

stebo, kad Marija taip apstulbo; buvo visiškai aišku, ką jisai tame bokšto name rengiasi daryti.

Tobijas valandėlę luktelėjo, bet Marija su Katrina atėjo ne tuojau, galų gale jis apsisuko ir nuėjo į kambarį toliau laukti. Buvo pavargęs. Ilgas valandas trukę pokalbiai, klausimai ir rašymas jį nukamavo. O čia dar laukė ilgas kelias.

Kai Tobijas pasilenkęs kūprino pro duris, pamatė, kad ir Breseris čia. Paskutinį kartą matė storulį prieš valandą ir buvo pasiuntęs atlikti užduoties. Dabar tasai sėdėjo prie stalo, trumpais savo pirštais sukiojo molinį puoduką ir piktai, bet drauge džiūgaudamas smaksojo į Tobiją.

– Galų gale apsisprendėte iškeldinti raganą? – paklausė jisai.

Tobijas nužvelgė jį rūsčiai ir be žodžio linktelėjo galva.

– Tai gal neprieštarausite, jeigu aš vėl miegosiu po savo stogu? – agresyviai rėžė Breseris. – Jūs, be abejo, irgi tenai nakvosite?

Tobijas sustingo vidury žingsnio. Breserio žodžiai buvo ne tik priešiški, bet ir užgaunantys. Jis jau rengėsi piktai atsikirsti, bet staiga pamatė, kad Breserio žvilgsnis buvo kaip stiklinis. Žvilgtelėjo į puoduką ir suprato, kad storulis buvo girtas. Ginčytis su girtu iš tikrųjų buvo bergždžias reikalas.

Breseris priekabiai spoksojo į vienuolį ir, atrodo, tik ir laukė, kad šis ką pasakytų. Tačiau Tobijas nusigręžė ir sustingęs žiūrėjo pro langą, kol pagaliau ant laiptų pasigirdo žingsniai. Tada pasuko link durų.

– Eime kartu! – šiurkščiai paliepė jisai.

Breseris visiškai ramiai ištuštino puoduką, šnopuodamas atsistojo ir netvirtomis kojomis apėjo aplink stalą. Per tą trumpą valandą, kuri buvo praėjusi nuo to laiko, kai Tobijas jį matė paskutinį kartą, senis, ko gera, turėjo

išmaukti visą ąsotį, kad taip greitai pasigėrė, galvojo jisai. Na, juodu pasikalbės apie tai rytoj.

Marija su Katrina slinkino priešais, kai Tobijas išėjo iš kambario. Jis dabar pirmą kartą matė Katriną kitokią, nei gulinčią lovoje. O vaizdas išgąsdino. Ji buvo labai išblyškusi ir žengė taip netvirtai, kad Marija turėjo ją paremti. Apsirengusi jau ne tais skudurais, su kuriais rado ją Tobijas, o Marijos drabužiais, – šie atrodė jai per platūs. Ir vis tiek buvo gerai matyti, kokia ji sulysusi. O ko jisai tikėjosi? Katrina buvo leisgyvė, kai jis surado ją vos ne prieš savaitę.

Tobijas nuskubėjo priešais ir pačiupo jos ranką. Tuo pat metu galvos mostelėjimu davė suprasti Breseriui, kad šis paimtų kitą jos ranką. Tasai pakluso, nors ir aiškiai dygėdamasis, ir kai prisilietė prie Katrinos, storulio veidą iškreipė grimasa, tarytum prisilietimas būtų kėlęs jam fizinį atgrasumą.

Katrinos akys atrodė pilnos šimtų neišsakytų, kupinų baimės klausimų, tačiau Tobijas papurtė galvą, ir jinai suprato. Tylėdami ir iš lėto, kiek tik begalėjo paeiti Katrina, jie paliko namus ir perėjo aikštę į kitą pusę, kur stūksojo bokštas.

Ir nors reikėjo paeiti tik kelis žingsnius, bet tie žingsniai buvo tikra kančia.

Buchenfeldas keitėsi sulig kiekvienu širdies dūžiu. Ligi šiolei abejingas, susikūprinęs miestas staiga prisipildė kunkuliuojančio priešiškumo. Žmonės sustojo gatvėje tarytum pagal negirdimą komandą ir spoksojo į Katriną, į Breserį ir į jį. Duryse ir languose staiga pasirodė veidai. Visos kalbos, visi garsai nutilo, ir, kol jie ėjo, Tobijas matė šimtus įsmeigtų blausių, nepalankiai blizgančių akių.

Taip pat ir Katrina matė juos lydinčią neapykantą. Tobijas jautė, kaip jos kūnas po šiurkščiu drabužiu įsitempė.

Žvilgsnis neramiai klaidžiojo, niekur negalėjo sustoti ir kupinas baimės galiausiai vėl grįžo prie jo veido.

Tobijas mėgino akimis suteikti jai nors truputį drąsos ir ėjo toliau.

Niekas nesijudino. Vienuolis iš visų jėgų stengėsi susitvardyti, kad galėtų tuos kelis žingsnius iki bokšto namo ramiai ir oriai nueiti. Ir kai jie galų gale įžengė pro duris į vėsų, tamsų vidų, Tobijas negalėjo susilaikyti ir lengvai atsikvėpė. Ir Katrinai, rodės, nukrito akmuo nuo pečių.

Jie sustojo. Tobijas metė į Katriną trumpą, suglumusį žvilgsnį ir tada dar kartą pasisuko į duris. Dabar jis galėjo matyti jau tik mažą aikštės plotelį, bet pastebėjo, kad žmonės lauke vis dar nesijudino. Jie ten tiesiog stovėjo. Tarytum nebylūs, grėsmingi kareiviai, įsmeigę akis į namą ir jo gyventojus. Ir Tobijas tučtuoj suabejojo, ar šitas priešiškumas skirtas tiktai Katrinai.

– Kas... čia buvo? – paklausė jis suglumęs.

Katrina tiktai žvilgtelėjo į jį baimingai, o Breseris nusijuokė tyliu, girtu juoku.

– Aš gi jus įspėjau, tėve, – tarė jisai taip pabrėždamas žodį „tėve“, kad Tobijas visomis kitomis, tik įsivaizduojamomis aplinkybėmis būtų laikęs tai kaip įžeidimą. – Žmonės čia bijo raganos. Kaip jūs manote, kodėl aš nenorėjau, kad jinai ir toliau gyventų po mano stogu?

– Tai nebuvo jokia baimė, – paprieštaravo Tobijas. Jis norėjo dar daugiau pasakyti, bet ūmai suprato, kad Katrina juk stovi šalia ir girdi kiekvieną žodį. Jis parodė galva į vedančius aukštyn laiptus. – Eime!

Visi nuėjo į viršų. Katrinos žingsniai tapo lėtesni, kai ji suprato, kur veda jos kelias. Priėjusi prie bokšto

kambarėlio, jinai sustojo. Žvilgsnis, kuriuo nužvelgė Tobiją, išdavė, kaip jos vidus buvo sukrėstas.

Tobijas padrąsindamas nusišypsojo ir pirmasis žengė į celę.

– Eime, – tarė jis.

Katrina delsė. Ir tikriausiai vien tik Breserio buvimas paskatino ją eiti toliau. Bet ji drebėjo taip smarkiai, kad vos begalėjo žengti kelis žingsnius iki durų. Didelėmis, baimės išplėstomis akimis apsidairė aplinkui. Tobijas suprato, kad patalpa turėjo būti pasikeitusi, bet Katrinai visuomet ji liko tarytum pragaro prieangis. Tai buvo vieta, kur jinai vos nemirė kamuojančia, vieniša mirtimi.

– Nebijok, – tarė Tobijas. – Tu čia saugi. Daug saugesnė negu Breserio namuose.

Jisai suabejojo, ar Katrina apskritai suvokė jo žodžius. Jos žvilgsnis klaidžiojo pilkomis, supleišėjusiomis sienomis, apžiūrinėjo kampą prie sienos šalia lango, kur Tobijas ją rado. Iš akmens vis dar kyšojo plieninės ąsos, prie kurių buvo pritvirtintos grandinės.

– Aš... nenoriu... čia likti, – sušnabždėjo Katrina drebančiu balsu.

– Bet taip turi būti, – paprieštaravo Tobijas. Jisai pabandė jai žvilgsniu parodyti, kad negali laisvai kalbėti, juk šalia buvo Breseris ir girdėjo kiekvieną žodį, nors ir buvo girtas. Tobijas neabejojo, kad storulis grafui viską perduotų. Bet Katrina nepastebėjo ir šito slapto ženklo. Jinai tiesiog bijojo. Siaubingai bijojo.

– Aš... aš nenoriu, – tarė dar kartą.

Tobijas giliai atsiduso, papurtė galvą ir ištiesė į ją ranką. Katrina baikščiai atsitraukė žingsnį nuo jo, atsirėmė į sieną ir kupina baimės krūptelėjo.

– Tau nieko neatsitiks, aš pažadu, – tyliai tarė Tobijas. – Tau čia nereikės ilgai pasilikti.

Jis puikiai suprato pavojų, slypintį šitame paskutiniame pasakyme. Breseris galėjo prisiminti šituos žodžius, Tobijui skelbiant nuosprendį. Bet jis jautė, kad Katrina galėjo visiškai prarasti savitvardą.

Tobijas žengė prie Breserio ir ištiesė ranką.

– Raktą.

Breseris delsė. Alkoholis leido jam jaustis drąsiau. Bet vis dėlto pasigraibė savo liemenėje, ištraukė didelį, jau gerokai aprūdijusį raktą didžiule galva ir įmetė į Tobijo delną.

Tobijas sugniaužė pirštus, vėl atsisuko į Katriną ir iškėlė raktą į orą.

– Aš pats užrakinsiu tave, – tarė jisai. – Tai vienintelis raktas, kitą turi tiktai grafas. Niekas čia neįeis be mano sutikimo.

– Betgi aš... aš nenoriu čia likti, aš negaliu.

– Jau pakaks! – nelauktai pasakė Tobijas tokiu aštriu balsu, kad Katrina krūptelėjo ir nustebusi, kartu ir išsigandusi pažvelgė į jį. – Ištraukiau tave iš čia, nes tu buvai veikiau mirusi nei gyva, bet dabar pasveikai ir kaip pati matai – mes pabandėme iš šitos skylės padaryti žmonišką būstą. Kuo tu skundiesi? Aš galėčiau ir vėl surakinti tave grandinėmis.

Jis bandė Katrinai žvilgsniu rodyti, kad šitie žodžiai taikomi vien tiktai Breseriui, bet ši nepastebėjo slaptų jo signalų. Katrinos veidas visai prarado spalvą. Jinai iškėlė rankas, žengė žingsnį, vėl sustojo ir tada vėl žengė link Tobijo.

Jis greitai atsitraukė atgal ir jau stovėjo tarpduryje.

– Liepsiu vėliau atnešti ko užvalgyti, – pasakė. – Ir pastatysiu sargybon prie durų žmogų, jis budės, jeigu manęs paties čia nebus.

Sulig tais žodžiais Tobijas apsisuko, išėjo iš celės ir užstūmė paskui save duris. Pirštai drebėjo, kai kišo į spyną raktą ir du kartus pasuko. Katrina kitoje pusėje prisiglaudė prie pat durų ir prispaudė veidą ir rankas prie mažo langelio grotų. Bet Tobijas nebeturėjo jėgų atlaikyti jos žvilgsnio. Užsikišo raktą už virvės, atstojančios jam diržą, ir plačiais žingsniais nulipo laiptais žemyn.

Breseris sekė paskui, tačiau Tobijas ėjo taip sparčiai, kad tas jį prisivijo tiktai tada, kai jau buvo pasiekę pusrūsį.

– Ar girdėjote, ką sakiau? – tarė Tobijas šiurkščiai. – Nusiųskite vėliau savo žmoną pas ją, tegu neša valgyti, ir pasirūpinkite, kad patikimas žmogus visą naktį budėtų prie jos durų.

Breseris, laužydamas rankas, kiurnėjo šalimais.

– Nieko iš to nebus, – pravebleno jis, sunkiai versdamas liežuvį. – Niekas neišdrįs būti šalia raganos.

– Tada būkite pats, – piktai rėžė Tobijas. – Jūs gi skundėtės, kad per paskutines dienas aš pridariau jums nepatogumų, ar ne taip? Tai va, viršuje stovi lova, gan plati ir patogi net karaliui. Jums visai gerai bus kiekvieną sykį ten išsiblaivyti.

Tobijas sustojo, šaltai nužvelgė Breserį nuo galvos iki kojų ir pridūrė tuo pačiu piktu balsu:

– Ir jūs pats man atsakysite savo gyvybe už jos saugumą, Breseri.

Storulio prieštaravimai buvo išsekę. Jis nuolankiai linktelėjo, o lūpos vapėjo nesuprantamus žodžius.

– Kaip įsakysite, pone, – išlemeno jisai po valandėlės.

Tėvas Tobijas paliko storulį stovintį ir išėjo.

Artinosi sutemos. Saulė vakaruose lėtai slinko už horizonto. Dar negana to, vėjas pasisuko ir vėl nešė pūvančio ežero smarvę. Tobijas dygėdamasis suraukė nosį, pasisuko eiti link Breserio namų – ir staiga sustojo.

Kitoje aikštės pusėje, siauros gatvelės šešėlyje, kad galėjai matyti tiktai siluetą, stovėjo Temzeris. Jis buvo ne vienas. Toliau gatvėje stirksojo dar ir kitas vyras; tas smarkiai skeryčiodamasis kalbėjosi su valstiečiu. Dėl didelio atstumo Tobijas negalėjo nei mostų suprasti, nei žodžių girdėti. Tačiau neramus tonas, kuriuo abu vyrai šnekėjosi tarpusavy, leido numanyti, apie ką juodu kalbasi. Be to, Temzeris nežymiai mostelėjo galva į Breserio ir bokšto namus.

Net pats gerai nežinodamas, kodėl taip pasielgė, Tobijas greitai smuko atgal pro bokšto namo duris į vidų, kad nebūtų pastebėtas.

Jis ilgokai stebėjo abudu vyrus. Neaiškus nepasitikėjimo jausmas pasitvirtino, kai Temzeris po kurio laiko apsigręžė, neskubėdamas perėjo pusiau grįstą aikštę ir prisiartino prie Breserio namų. Netrukus iš gatvės gilumos išlindo ir antrasis šešėlis, tasai pasuko priešinga kryptimi, link miesto vartų. Tobijas jį pažino: tai buvo grafo arklininkas, kurs aną vakarą, prieš keturias dienas, taip žūtbūtinai ir bergždžiai bandė Tobiją sulaikyti.

Apie ką gi kalbėjosi šie abudu vyrai?

Vienuoliui šovė į galvą, kad jis tiesiog mato vaiduoklius, ir visa tai buvo galima paaiškinti visai paprastai.

Jis neturėjo padaryti klaidos kiekviename tarp kita ko pasakytame žodyje, kiekviename menkame sukrutėjime įžvelgdamas paslaptį; bet ir nieku būdu neturėjo būti lengvabūdiškas.

Gerokai suglumęs Tobijas išėjo iš namo antrą kartą ir perėjo aikštę. Kadangi jam kelias buvo trumpesnis, tai Temzeris ir jis Breserio namus pasiekė beveik drauge. Valstietis stabtelėjo išgirdęs žingsnius, atsisuko ir nusišypsojo.

– Tėvas Tobijas, – tarė jis džiugiai. – Norėjau kaip tik eiti jūsų pasiimti.

Tobijas greitai žvilgtelėjo į dangų.

– Dar anksti, – atsakė. – Apskritai aš dar turiu gausybę darbų padaryti. Ir...

Temzeris pertraukė jį nors ir maloniu, bet gan ryžtingu mostu.

– Jūs visą dieną sunkiai dirbote, tėve, – tarė. – Taigi padarykite pats sau paslaugą ir bent kiek patausokite save. – Jis nusišypsojo kone suktai. – Pamatysite, mano žmona puikiausia virėja. Net pats grafas vertina jos virtuvę.

– Jau esu girdėjęs, – atsakė Tobijas. – Bet vis dėlto... Man regis, nebuvo jau tokia gera mintis neapgalvotai jums pažadėti. Esu pavargęs, be to, laukia dar begalės darbo. Prašom atleisti, jeigu aš būčiau linkęs verčiau pasilikti šičia.

Vienu tarpu jis tarėsi lyg pastebėjęs Temzerio žvilgsnyje išgąstį. Tačiau kai tas atsakė, balsas skambėjo labai ramiai:

– Mano pati būtų be galo nuliūdusi! Aš jau iš anksto pasiunčiau vaikį perduoti jai, kad jūs šiandien vakare suteiksite mums garbę. – Jis papurtė galvą. – Esu tikras, jinai jau viską yra paruošusi.

– Na, jeigu jau taip...

Tobijas šyptelėjo, skėstelėjo rankomis ir ėjo toliau. Ir Temzeris sekė iš paskos. Po teisybei, Tobijas tikrai neketino atsisakyti, bet Temzerio reakcija – taip greitai jis vėl susitvardė – taip pat išsklaidė paskutines jo abejones, ar nepasitikėjimas buvo pagrįstas, ar ne. Dėl nežinia kokios priežasties valstiečiui buvo labai svarbu, kad vienuolis šį vakarą praleistų jo namuose.

Arba dar kažkur – tiktai ne mieste.

Bet kodėl?

Beprotiškiausios mintys sukosi Tobijo galvoje, kai jisai pirma Temzerio ėjo į Breserio namus. Galbūt buchenfeldiečiai norėjo užbėgti keistajam inkvizitoriui už akių ir patys surengti Katrinai savąjį teismą? Tačiau tada vargu ar Temzeris būtų buvęs tas, kurs turėjo vienuolį nuvilioti. Tobijas turėjo sau prisipažinti, kad šitos mįslės įminti negalės. Taigi jam nieko kita daugiau ir nebeliko, tik palydėti valstietį ir žiūrėti, kas bus. Bet šį kartą jis turėtų būti atidesnis negu aną vakarą pilyje.

13

Juodu išjojo anksti, taigi sodybą pasiekė dar saulei nenusileidus. Regis, niekas čia nebuvo pasikeitę. Nors daugiau negu tuzinas žmogystų ant pusiau užbaigtos daržinės stogo laipiojo, kalė ir pjovė, Tobijui pasirodė, tarytum darbas nė kiek nebuvo pajudėjęs į priekį. Didelis, pasišiaušęs aviganis tamsiai geltonu kailiu pasveikino savo poną džiaugsmingai amsėdamas. Temzeris sustabdė arklį ir taip mikliai iššoko iš balno, kad Tobijas iš tokio jo kūno sudėjimo ir visų pirma iš tokio amžiaus vyro vargu ar būtų to laukęs, paskui pritūpė paglostyti šuniui galvos ir sprando. Tada pažvelgė į Tobiją ir mostelėjo jam padaryti tą patį. Tačiau Tobijas delsė. Jis visada bijojo didelių šunų, nors nė karto gyvenime nė vienas šuo nebuvo jam įkandęs ar net užpuolęs.

– Kas gi jums, Tobijau? – mirksėdamas paklausė Temzeris. – Bijotės mūsų senojo Hortuso?

Šeimininkas nusijuokė, kai Tobijas nei patvirtino, nei paneigė, ir smagiai pridūrė:

– Nepaisykite jo amsėjimo. Jisai pats mieliausias padaras, kokį tik aš pažįstu.

Ne iš įsitikinimo, bet kad taip nestovėtų tarytum bailys, Tobijas nerangiai nusiropštė nuo arklio nugaros, priėjo prie šuns ir atsargiai ištiesė ranką. Šuo pakreipė galvą, apuostė pirštus – ir urgzdamas atviepė lūpą. Tobijas greitai atsitraukė atgal. Temzeris nustebęs suraukė kaktą, greitai griebė šunį užu sprando ir tvirtai suspaudė glėbyje.

– Va čia aš nesuprantu, – tarė jisai sumišęs. – Hortusas dar niekada nebuvo taip padaręs.

Tobijas truktelėjo pečiais, prisivertė kiek šyptelėti ir pagarbiai lankstu apėjo šunį. Tas atidžiai lydėjo jį akimis, iš nasrų sklido duslus, grėsmingas urzgesys. Suglumęs Temzerio žvilgsnis šokinėjo nuo Tobijo prie šuns, tada jisai kaži ką sumurmėjo, dar kartą gūžtelėjo pečiais ir nuvedė šunį pririšti prie grandinės.

– Iš tikrųjų keista, – suglumęs tarė, kai grįžo prie Tobijo. – Dar nė karto neteko matyti, kad jis taip elgtųsi, kai niekas neerzina.

Tobijas gūžtelėjo pečiais.

– Galbūt jam nepatinka žmonės su abitais, – pasakė šypsodamasis.

Temzerio šypsulys atrodė dirbtinis. Ir vėl trumpą valandėlę tarp jų atsirado naujas jausmas: abipusis nepasitikėjimas, o to iki šiolei Tobijas, būdamas šalia šito žmogaus, dar nebuvo pajutęs. Tačiau toji akimirka prabėgo taip greitai, kaip ir buvo atėjusi, ir juodu įėjo į trobą.

Išties Temzerio žmona jau buvo suruošusi tikrą puotą. Kambaryje buvo padengtas didžiulis šventinis stalas: sidabriniai indai ir žvakidės iš to paties brangaus metalo

stovėjo ant baltutėlės kaip sniegas damasto staltiesės. Dideliuose, poliruotuose mediniuose dubenyse buvo pridėta vaisių ir kepinių, o pro duris iš virtuvės sklido viliojantys kvapai ir įsijaudrinę valstietės ir jos mergų balsai.

Tobijo žvilgsnis nustebęs ir susižavėjęs slydo šventiškai išpuoštu stalu. Vaizdas bent jau leido nujausti, kodėl Temzeris taip ramiai susitaikė su tokio brangaus žirgo kritimu. Tai, ką jis čia matė, būtų prilygę vieniems didžiausių prekybos namų Liubeke ar Hamburge. Tobijas žinojo, kad Temzeris nėra vargšas, o koks pasiturintis jis buvo, – rodė ši puota.

– Ar jūs stalą taip nukrovėte... tiktai dėl manęs? – paklausė Tobijas.

Valstietis linktelėjo. Atsiprašantis šypsulys perbėgo jo veidu.

– Aš gi jums sakiau, tėve Tobijau, kad mano žmona labai apsidžiaugs, galėdama jus pavaišinti. Juk nesupyksite ant jos dėl išlaidumo?

– O kodėl gi turėčiau supykti? – sumišęs paklausė Tobijas. – Tikras krikščionis turi matyti ne tiktai savo gera, bet ir žmones aplink save.

Temzeris tyčia nuleido negirdomis paskutinį sakinį, mostu parodė kiek lukteleti ir dingo virtuvėje. Tobijas kurį laiką girdėjo jį kalbant su savo žmona, paskui valstietis grįžo, dar kartą mostelėjo atsiprašydamas ir kviesdamas parodė į suolą užu stalo.

– Sėskitės, Tobijau, – tarė jis. – Reikės dar valandžiukę palūkėti. O gal norėtumėte atsigaivinti po jojimo?

Tobijas klausiamai pažvelgė į jį.

– Galėtume porą žingsnių paėjėti, – paaiškino Temzeris. – Tuojau už namo yra šaltinėlis. O jeigu norite, tai parodysiu jums ūkį.

Tobijas priėmė pasiūlymą dėkingai linktelėdamas, ir juodu vėl išėjo iš trobos ir perėjo per kiemą. Šaltinis, apie kurį kalbėjo Temzeris, buvo mažytis upeliūkštis, burbuliuojantis tarp nedidelės apsamanojusių plokščių akmenų krūvelės ir vos už kelių žingsnių vėl susigeriantis į žemę. Bet vanduo buvo šaltas kaip ledas, ir Tobijas, gerai nusiprausęs veidą ir rankas, gurkštelėjo porą gurkšnių ir pripažino, kad vanduo iš tikrųjų skanus.

Nors ir nesidairydamas, vienuolis jautė, kaip valstietis jį stebėjo, kai jis malšino troškulį, tarytum laukdamas, kad Tobijas pasakytų ką apie vandenį; apie vandenį, kurs tokiame mieste kaip Buchenfeldas turėjo būti tikras lobis. Tačiau Tobijas tiktai pakraipė galvą, atsitiesė ir pasakė Temzeriui, kad jam dabar būtų įdomu susipažinti su jo ūkiu.

Valstietis net nebandė nuslėpti savo nusivylimo, bet nieko nepasakė ir mostu pakvietė sekti iš paskos.

Ūkis iš tikrųjų buvo labai didelis. Kur kas didesnis, negu Tobijas iki šiol buvo manęs, nes anapus taisyklingo ketvirtainio, kuris buvo plūktas iš molio ir iš trijų pusių apstatytas pastatais, ir už pusiau baigto klojimo ketvirtoje pusėje dar buvo keletas žemų, ilgų tvartų; Tobijas iki šiol jų dar nebuvo pastebėjęs, čia, sprendžiant iš kvapo, buvo laikomos kiaulės. Tobijas buvo šiek tiek nustebęs. Tokiam žmogui kaip Temzeris geriau tiktų karvės, pamanė jisai.

– Kiaules lengviau laikyti, – paaiškino Temzeris. – Tos ėda viską, ką tiktai paduodi, neėda to, kas nepatinka. O karvės tai kvailos. Visą laiką reikia žiūrėti, kad neprisišlamštų nuodingų žolių ar negertų sugedusio vandens.

– Vanduo jūsų šaltinyje nebuvo sugedęs, – tarstelėjo Tobijas. Staiga jisai suvokė aptikęs paslapties pėdsakus.

Taip arti, kad reikia tiktai ištiesti ranką ir pasiimti atsakymą. Tačiau tuo pat metu, kai jau norėjo tą padaryti, mintis ir vėl jam išslydo.

– Tai tiesa, – atrėžė Temzeris, – bet toks šaltinis tiktai vienas. Tikra nedidelė bangenybė. Jo vandenį naudojame tik valgiui virti ir gerti.

Vanduo, mąstė Tobijas. Užnuodytas vanduo upėje, dvokianti pelkė miške, šulinys, nugalabijęs žmones, kurie gėrė iš jo. Kitas šulinys grafo pilyje buvo gerai uždengtas... Viskas buvo kaži kaip susiję su vandeniu.

– O kas atsitiko ežerui miške? – paklausė Tobijas, nežiūrėdamas į valstietį, bet akies krašteliu labai atidžiai stebėjo, kaip tas reaguos.

Truko ilgai, labai ilgai, kol Temzeris turėjo ką nors atsakyti; bet užuot atsakęs tik liūdnai nusišypsojo.

– Aš jau maniau, kad nepaklausite manęs apie tai.

Tobijas atvirai žiūrėjo valstiečiui į veidą. Šis atlaikė jo žvilgsnį; ir nors Tobijas kad ir kaip tyrė jo akis – žvilgsnyje nebuvo jokios veidmainystės, jokio melo, jokios pašaipos. Jisai mintyse atsiprašė Temzerį už viską, dėl ko buvo įtarinėjęs. Jeigu visame šitame užkerėtame mieste dar galėjai rasti garbingą žmogų, tai tas žmogus buvo šis valstietis.

– Nagi, – tarė Tobijas, – dabar tą ir darau. Ar jūs žinote?

Temzeris papurtė galvą.

– Niekas to nežino. Aš tik tiek žinau, kad čia tikrai nebuvo jokių burtų.

– Tai kas gi tada?

Temzeris atsiduso.

– Tikriausiai niekas ir nesužinos. Taip jau yra: šaltiniai ištrykšta ir išsenka, miškai auga ir sunyksta, žvėrys atsiranda ir dvesia. Kartais ištisa vietovė suserga ir išmiršta. Kartais medis auga šimtus metų ir staiga be

jokios aiškios priežasties nuvirsta. Žmogus gali susirgti ir numirti – tai kodėl gi negali upė arba ežeras?

– Kiekviena liga turi savo priežastį, – atsakė Tobijas. – Niekas nenutinka, jeigu prieš tai ko nors nėra buvę. Tiktai mes kartais to nesuvokiame.

– Taip bus ir su šituo ežeru, – atsakydamas Temzeris gūžtelėjo pečiais. – Jo vanduo niekados nebuvo toks geras, kad galėtum gerti. Galbūt turėjo taip atsitikti, galbūt jisai gedo gan lėtai, per kelias kartas. Bet patikėkite manimi, – tvirtai pridūrė, – čia niekuo, tikrai niekuo dėtas raganavimas.

– Daugelis Buchenfelde yra kitokios nuomonės, – tarė Tobijas.

Temzeris niekinamai mostelėjo ranka.

– Buchenfeldo žmonės yra besmegeniai, – tarė jis. – Kartoja kaip papūgos tai, ką jiems sako, net nesusimąstydami apie tuos žodžius.

Tobijas klausiamai pažvelgė į jį.

– Ir kas jis toks? – paklausė.

Temzeris tylėjo.

Tada Tobijas po valandėlės pridūrė:

– Grafas Teovulfas?

– Jeigu jau žinote, tai kam dar klausiate? – atsakė Temzeris.

Tobijas atsiduso.

– Norėčiau žinoti, – tarė jisai. – Teisybė tokia: aš visiškai nieko nežinau. Viskas taip... painu. Atrodo, niekur negali rasti prasmės.

Temzeris labai tyliai nusijuokė:

– Galbūt jos ir nėra?

– O, deja, – atsakė Tobijas. – Aš tik negaliu jos suvokti. O čia nėra nieko, ką galėčiau paklausti patarimo.

Tai, kas buvo panašu tartum į gilų atodūsį, iš tikrųjų

buvo klausimas, tą valstietis taip pat puikiai suprato. Tačiau jis nesuteikė Tobijui paslaugos žengti dar vieną žingsnį į priekį, tiktai pasižiūrėjo į šiaurę, nors tenai nieko ypatinga nebuvo, kas būtų galėję patraukti jo dėmesį.

– Padėkite man, Temzeri, – galiausiai pasakė Tobijas. – Aš prašau jus.

– Kaip? – paklausė Temzeris. – Aš jums viską pasakiau, ką buvo galima pasakyti apie raganą. Ji nėra tokia.

– Aš taip nemanau, – atsakė Tobijas. – Ar Katrina ragana, ar ne, dar paaiškės. Bet aš čia esu ne vien tik tam, kad surengčiau jai procesą.

– Taip? Tai dar dėl ko?

– Maniau, kad žinosite, – atsakė Tobijas šiek tiek nusivylęs. – Inkvizicijos uždavinys yra ne vien tiktai deginti raganas ir rengti procesus. Aš esu čia, kad padėčiau šito miesto žmonėms. Bet dar nežinau, kur ir prieš ką.

– O kaip jums atėjo į galvą mintis, kad aš tai galiu žinoti?

– Nesuprantu viso šito, – prisipažino Tobijas. – Po to, ką išgirdau iš Breserio ir Katrinos apie grafą, aš įsivaizdavau jį kaip tironą.

Temzeris nusijuokė, bet vis dar nežiūrėjo į jį.

– Dabar nustebote, kad jis ne toks, ar ne?

Tobijas linktelėjo.

– Tikėjotės pamatyti pagiežingą seną vyrą, valdantį kraštą su kalaviju rankoje, – šypsodamasis kalbėjo Temzeris, – o sutikote jauną, draugingą grafą, kurs leistų nukirsti savo dešinę, kad tik išgelbėtų valstiečius. Bet galbūt jis yra ir vienas, ir kitas?

– Ką jūs turite galvoje?

– Žinote, – lyg tarp kita ko tarstelėjo Temzeris, – jeigu atsėlintų vilkas grobti mano gyvulių, tai aš savo gyvy-

be kovočiau dėl bandos, bet tas man netrukdytų papjauti vieną gyvulį pergalei atšvęsti.

– Jūs kalbate apie žvėris, – suglumęs tarė Tobijas. – Aš apie miesto žmones.

– Nėra jau toks didelis skirtumas, kaip jums atrodo. Vieni laiko kiaules ar raguočius, kiti – miestą.

Jo žodžiai nieko nepaaiškino, tiktai sukėlė dar didesnį Tobijo sumišimą. Iš priešiškumo, kurį Temzeris dieną parodė Breseriui, vienuolis jau nusprendė, kad valstiečio santykiai ir su grafu buvo bent jau prieštaringi. Tačiau dabar išgirsti žodžiai buvo...

Ne – jis paprasčiausiai nežinojo kas. Tai nebuvo nei neapykanta, nei pyktis, nei baimė, nei pavydas, nei panieka.

– Jūs manote, kad žmonės jo bijo?

– Žmonės visada bijo galingųjų, – atsakė Temzeris. – Jie bijo Bažnyčios, nes jinai galingesnė už juos, jie bijo manęs, nes esu stipresnis už daugelį, jie bijo karaliaus... Jie taip pat bijo ir grafo. Tai suprantama.

– O jūs?

– Nežinau, – prisipažino Temzeris kiek pasvarstęs. – Neturiu dėl ko jo bijoti.

– Miesto žmonės taip pat neturi dėl ko bijoti. Esu girdėjęs, kad jis daug jums gera yra padaręs.

Temzeris nei šiaip nei taip pasižiūrėjo į Tobiją. Tada atsiduso, apsigręžė ir mostelėjo namų linkui.

– Eime. Manau, kad vaišės jau bus paruoštos. Šiandien vakare prie ąsočio gero alaus galėsime toliau pasišnekėti. Dabar neverskime kitų mudviejų laukti.

Tobijas nusivylė. Jau tartum buvo pralaužęs tylos sieną, už kurios buvo pasislėpęs Temzeris. Bet nebuvo tikras, ar pasisektų antrą kartą pralaužti spragą šitoje nema-

tomoje sienoje. Galbūt paprasčiausiai jis tik nustebino Temzerį. Bet gal Temzeris taip pat norėjo jam kažką pasakyti, tad ir prisiviliojo į savo namus, kur saugiai nuo smalsių ausų galėjo pasikalbėti. O gal jisai, Tobijas, tik uždavė netinkamų klausimų. Kai juodu grįžo į namus, pietūs išties jau buvo paruošti, ir prie ilgojo stalo jau buvo susėdę ne tiktai Temzerio žmona ir samdiniai, bet ir tuzinas vaikų; šie Tobijui, jau pirmą kartą apsilankius, buvo kritę į akis, taigi dabar jau neturėjo progos su valstiečiu šnekėtis apie ką kita, abu tik pasikeitė maloniais žodžiais.

Kitaip negu grafo pilyje Tobijas čia vos jautė alkoholio veikimą. Visų pirma tai priklausė nuo sukirstų pernelyg gausių pietų, o antra, dar ir nuo to, kad alus buvo ne per stipriausias. Ilgainiui jisai ėmė jausti nedidelį, bet labai malonų nuovargį, malonų sunkulį; tas sunkulys pirmiausia atsirado kojose, tada rankose ir pagaliau apėmė visą kūną.

Pavalgę dar šį tą plepėjo, tada Temzerio žmona pagaliau pakilo ir pradėjo nurinkinėti valgių likučius – tai dar sėdintiesiems atrodė esąs signalas kilti nuo stalo. Pora mergų padėjo Temzerio žmonai, samdiniai ir vaikai atsisveikino ir išėjo, taigi Tobijas su valstiečiu pagaliau liko vienu du.

Buvo labai tylu. Iš virtuvės sklido trijų triūsiančių moterų šnaresys, dabar labiau prislopęs, o Temzeris pridėjo į židinį pliauskų ir pakūrė. Degančių pagalių spragsėjimas ir pliūpčiojanti liepsna nuteikė jaukiai, smagiai, ir nuo to Tobijas maloniai jautė, kaip jo kūnas dar labiau atsileido. Dabar jis iš tikrųjų buvo apsnūdęs, ir kai Temzeris galiausiai nutraukė tylą ir kaži ko paklausė, Tobijas turėjo paprašyti dar kartą pakartoti.

Valstietis nusišypsojo.

– Klausiau, ar jūs pavargote, Tobijau?

– Šiek tiek, – prisipažino vienuolis.

Temzeris atsistojo.

– Tada liepsiu, kad jums paklotų lovą, – tarė jisai.

– Galėtume dar kiek pasikalbėti, – atsakė Tobijas. – Nenoriu pasirodyti nemandagus.

Temzeris tyliai nusijuokė.

– Jūs toks ir nesate, – atsakė jisai. – Mes čia labai anksti einame gulti.

– Tai negaiškite dėl manęs. Aš taip pat noriu su saulėtekiu grįžti į miestą.

– Žinoma, – atsakė Temzeris. – Tuojau paliepsiu mergai. Bet prieš eidamas gulti išgerkite su manimi dar taurę vyno.

Tobijas ranka parodė atsisakąs.

– Man regis, kad aš jau per daug išgėriau.

– Niekai! – paprieštaravo Temzeris geraširdiškai priekaištaujamu balsu. – Paragavote mūsų pačių daryto alaus, dabar paragaukite ir mūsiškio vyno.

Jisai apsisuko ir nuėjo prie lentynos šalia lango pasiimti dviejų didelių taurių. Tada paprašė Tobiją valandėlę kantrybės ir dingo virtuvėje. Tobijas sumišęs nulydėjo jį akimis. Kaži kas jam... kėlė nerimą. Kilo absurdiška nuojauta, kad jau kartą buvo patyręs tokią situaciją; toji nuojauta nebuvo maloni.

Temzeris grįžo abiejose rankose nešdamas pilvotą ąsotį ir su sąmokslininko šypsena lūpose.

– Štai, – tarė, statydamas jį ant stalo ir šluostydamasis rankas, – tas ąsotis ypatingoms progoms.

– Aš tikrai neypatingas gėrėjas.

Temzeris įsakmiai mostelėjo.

– Jokių prieštaravimų! – tarė jis griežtai. – Aš primygtinai reikalauju! Mažas gurkšnelis prieš miegą abiem bus gerai. Be to, nekantriai laukiu jūsų nuomonės apie vyną. Jis tikra brangenybė.

Temzeris pripylė iki kraštų dvi alavines taures tamsiai geltono, žėrinčio skysčio.

Tobijui staiga toptelėjo į galvą, kad kartą panašiai jau yra buvę. Ši mintis jam pasirodė paika.

Temzeris pakėlė taurę, norėdamas išgerti į jo sveikatą, tada ir Tobijas priglaudė savąją prie lūpų, bet negėrė ir netrukus pastatė atgal.

– Ar liepėte mergai, kad paklotų man lovą? – paklausė jisai.

Temzeris vėl nuleido savo taurę.

– Žinoma, – atsakė jis.

Tobijo mintys sukosi galvoje. Jis įnirtingai ieškojo kokios dingsties, kad galėtų dar kartą išsiųsti Temzerį.

– Tai prašom liepti jai dar kartą kruopščiai patikrinti kambarį, – tarė jisai. – Jinai turi apžiūrėti, kad po lova nebūtų jokių vorų ar tarakonų. Parazitai man bjaurūs.

Temzeris norėjo kaži ką sakyti, bet Tobijas jį nutraukė nevykusiai šypsodamasis:

– Žinau, kad jūs palaikote namuose švarą, Temzeri, bet čia tik tokia mano užgaida. Neapkenčiu parazitų kaip maro. Kartais valandų valandas tikrinu kambarį, jeigu pirmą kartą būnu kokiuose namuose. Prašom nesuprasti to kaip asmeninio įžeidimo.

Temzeris truktelėjo pečiais, padėjo ant židinio atbrailos taurę ir netaręs nė žodžio dar kartą išėjo į virtuvę.

Tobijas pakilo, greit prišoko prie židinio ir vietoj Temzerio taurės pastatė savąją. Tada grįžo į savo vietą, ir kai Temzeris įėjo, jis vėl sėdėjo kaip sėdėjęs.

– Perdaviau jūsų nurodymus, – tarė šeimininkas. Jis vis dar atrodė suglumęs, net kiek pyktelėjęs.

Tatai Tobijas visiškai suprato. Jo išsisukinėjimas iš tikrųjų buvo gerokai paikas.

– Norėčiau dar kartą prašyti jus mane suprasti, – pasakė jisai atsiprašinėdamas. – Tikiuosi, kad neįsižeidėte.

– Ne, – atsakė Temzeris. Čiupo savo taurę, nugėrė gerą gurkšnį ir akimis parodė Tobijui taip pat išgerti.

Tobijas pakluso. Vynas išties buvo nuostabus: tirštas, saldus ir labai stiprus. Jeigu ištuštintų visą šitą taurę, tai visą naktį miegotų lyg negyvas – visiškai nesvarbu, ar įtarimai pasitvirtintų, ar ne.

Jis nugėrė dar vieną, dabar jau ne tokį didelį gurkšnį ir akies krašteliu matė, kaip Temzeris savąją taurę ištuštino vienu mauku ir pasigardžiuodamas liežuvio galu aplaižė lūpas.

– Na? – paklausė valstietis. – Ką pasakysite, Tobijau?

– Nelabai ką nutuokiu apie vyną, – atsakė Tobijas išsisukinėdamas, – bet man regis, kad iš tikrųjų puikus gėrimas. Vis dėlto nemanau, kad galėčiau jį visą išgerti. Žinote, aš daug nepakeliu.

– Gerkite tiek, kiek galite, – atsakė Temzeris. – Ir būkite ramus. Aš pasirūpinsiu, kad jus pažadintų valandą prieš saulei tekant.

Tobijui nepavyko atlaikyti jo žvilgsnio. Toji maža gudrybė pasirodė jam nedora ir žema. Jis apgavo Temzerį gal ir be reikalo. Gal jo siela iš tikrųjų buvo taip užnuodyta, kad jis visur nešiojosi tiktai gryną melą. Jo nuodėmklausys Liubeke, jeigu ten greitai grįžtų, jam kaip reikiant išdrožtų pamokslą.

Jis dar kartą atsargiai siurbtelėjo iš taurės, tada pastatė pusiau nugertą ant stalo ir pakilo.

– Gal būtumėte malonus parodyti manąjį kambarį?..

– Savaime suprantama. Eime.

Juodu išėjo iš kambario ir užlipo plačiais, nelabai sta-

čiais laiptais į mansardinį valstiečio trobos aukštą. Temzeris vedė jį ilgu koridoriumi iki mažo kambarėlio, čia durys buvo pravertos. Geltona degančios žvakės šviesa krito į koridorių, ir Tobijas galėjo matyti sulinkusią mergos nugarą; toji triūsė po lova ir bandė surasti nesančių parazitų.

Kai juodu įėjo į kambarį, jaunoji moteris atsitiesė ir sutrikusi nužvelgė pirmiausiai Tobiją, o paskui savo šeimininką.

– Aš viską apieškojau, – tarė jinai.

Temzeris trumpai šyptelėjo.

– Bus gerai, – pasakė jisai, – dabar eik.

Merga išėjo, o valstietis parodė į plačią, ką tik paklotą lovą. Lova taip pat buvo užtiesta puikiausiu baltu damastu. Tobijui staiga atėjo į galvą, ką pats Temzeris buvo pasakęs apie žmonių santykius su galingaisiais. Jeigu tiesa, kad turtas reiškia galią, tai šis valstietis buvo bent jau toks pat galingas, kaip ir grafas.

– Aš manau, čia yra viskas, kad jūs būtumėte patenkintas, tėve Tobijau, – tarė Temzeris – ir nustebęs pakėlė kairę ranką prie burnos, norėdamas sulaikyti žiovulį.

Tobijas negalėjo taip susitvardyti, kad nenustėrtų ir apstulbęs nepažvelgtų į valstietį. Viskas, ką jisai dar prieš akimirką galvojo apie Temzerį, buvo pradingę. Visi atsiprašymai, kuriuos mintyse buvo jam pasakęs, žlugo. Jo nepasitikėjimas vėl pabudo.

– Man atrodo, kad jūs buvote teisus, kai kalbėjote apie vyną, – sumišusiu balsu tarė Temzeris. – Tikriausiai reikėjo man būti kiek atsargesniam.

– Jau vėlu, – atsakė Tobijas. – Aš taip pat esu pavargęs. O išgėriau mažiau negu jūs. – Jis gan smarkiai pa-

sitrynė krumpliais akis ir sunkiai atsidusęs susmuko ant lovos krašto.

Temzeris dar kartą nusižiovavo, pamirkčiojo ir vos praplėšė akis. Veidas rodė, kad jis buvo nuvargęs ir sutrikęs.

– Jeigu dar ko reikės, tai šūktelkite, – tarė. Jis judėjo taip, lyg kokio nerimo pagautas.

Tobijas krito į lovą, užsimerkė ir apsimetė, kad jam begal sunku dar kartą praplėšti vokus.

– Labos nakties, – pasakė.

Temzeris išbrūžkavo mažais, pavargusiais žingsniais. Jis kone susverdėjo, uždarydamas paskui save duris, ir buvo girdėti, kaip lėtai ir vangiai nušlepseno.

Tobijas vis tiek geras penkias minutes gulėjo nejudėdamas ir užmerkęs akis, paskui vėl atsikėlė. Jis buvo visai nepavargęs, priešingai, galvoje blaškėsi mintys. Įtarimas, nors ir atrodė įnoringas ir absurdiškas, pasitvirtino. Temzeris mėgino kažką jam įduoti, kad miegotų. Ir negalėjo būti jokio sutapimo, kad jisai mėgino jam pakišti lygiai taip, kaip ir Teovulfas, norėdamas, kad Tobijas praleistų naktį jo pilyje. Migdomieji buvo ne vyne, bet taurėje. Gudrybė, kuri buvo tokia pat paprasta, kaip ir geniali – ir kuri Tobijui pasirodė visiškai absurdiška. Kas gi lentynoje laikytų migdomųjų miltelių jau priruoštą taurę?

Kas, jei ne tas, kurs dažnai turi pasirūpinti, kad nelaukti svečiai tam tikrų dalykų nematytų ar negirdėtų...

Tobijas priėjo prie lango ir pasižiūrėjo žemyn į kiemą. Visur tvyrojo tyla ir tamsa, niekur nematyti nė švieselės, ir vienintelis garsas buvo tylus grandinės džengtelėjimas – Temzeris buvo pririšęs šunį.

Per gerą valandą vaizdas nepasikeitė. Tobijas dažnai pažvelgdavo aukštyn į dangų, bet langas buvo tokioje

nepatogioje vietoje, kad jis negalėjo matyti nei mėnulio, nei žinomo žvaigždyno. Jam atrodė, kad iki vidurnakčio dar turėtų būti visa valanda, o namuose vėl išgirdo garsus. Prislopintus, atsargius žingsnius; balsus – jie kalbėjo skubotai ir pakuždomis; kelis kartus varstomas duris. Galiausiai atsargius, sėlinančius žingsnius, kylančius laiptais į viršų. Tobijas skubiai grįžo į lovą, atsigulė ir paskutinę akimirką nugalėjo pagundą užsikloti antklode. Jis tik užsimerkė, atmetė į šoną galvą ir ėmė alsuoti kiek galėdamas lygiau.

Girdėjo, kaip durys į jo kambarį tylutėliai ir vos prasivėrė. Tobijas nedrįso atsimerkti, bet suprato, kad tai buvo Temzeris; šis atėjo čia ir įsitikino, kad vienuolis iš tikrųjų miega. Ir toji maža apgaulė, pasirodo, buvo sėkminga: jis gulėjo lygiai taip pat, kaip ir buvo susmukęs lovoje, kai Temzeris išėjo, taigi tarytum būtų užmigęs tą pačią akimirką, jau nebeturėdamas jėgų apsikloti.

Netrukus durys vėl buvo uždarytos ir Temzerio žingsniai nutolo. Tobijas dar luktelėjo kiek, tada vėl atsikėlė ir nuslinko prie lango. Šį kartą jis labai stengėsi atsistoti taip, kad kūnas blyksinčioje žvakės šviesoje nemestų šešėlio.

Jo kantrybei teko nelabai sunkus išbandymas. Praėjo tiktai kelios akimirkos, ir apačioje atsivėrė trobos durys, žemai, kieme pasirodė Temzerio figūra.

Jis buvo ne vienas. Ketvertas ar penketas bernų sekė jam iš paskos, o iš kitos kiemo pusės link jų artinosi dar du samdiniai, vesdami už pavadžių pustuzinį jau pabalnotų arklių. Kai vyrai sėdosi į balnus, Temzeris dar kartą atsigręžė, priėjo prie pririšto šuns ir paleido. Tas nerimastingai lodamas šoko aukštyn prie savo šeimininko, ir Temzeris greit ėmė glostyti jam galvą, norėdamas nuraminti. Tada žvilgtelėjo aukštyn į langą, už kurio manė miegant Tobiją.

Tobijas prisispaudė šalimais lango prie sienos ir savaime sulaikė kvėpavimą. Žinojo, kad Temzeris negalėjo jo matyti, ir vis tiek jam kilo beprotiškas jausmas, tartum valstiečio žvilgsnį būtų pajutęs savo kūnu. Vienuolio širdis ėmė daužytis ir kvėpavimas padažnėjo.

Jisai laukė, kol pagaliau buvo tikras, kad Temzeris jau nebežiūri į viršų, tada išdrįso vėl pasižiūrėti pro langą. Tuo tarpu visi vyrai, išskyrus patį valstietį, jau buvo balnuose. Temzeriui, atrodo, buvo nelengva užsiropšti ant savojo žirgo nugaros. Pats buvo netvirtas. Keletą kartų griebė pro šalį, kol pačiupo pavadį, o atsisėsti į balną jam, regis, kainavo šiek tiek jėgų. Tobijas gerai prisiminė, kaip jam pačiam buvo sunku nugalėti migdomųjų miltelių veikimą ir žengti bent vieną žingsnį. Po tokio veržlumo, kurį Temzeris ne kartą dieną buvo demonstravęs, dabartinis jo nerangumas buvo paskutinis įrodymas: jis kentėjo nuo tų pačių miltelių veikimo, kurių Teovulfas buvo įbėręs Tobijui į taurę.

Tobijas vėjais paleido kitą brangią valandėlę pykdamas, kol įsitikino, kad raiteliai jau paliko kiemą ir išjojo. Jis neturėjo per daug laiko.

Greitai nuėjo prie durų, atidarė jas kiek tik įmanydamas tyliau ir kurį laiką užmerkęs akis klausėsi, kas dedasi prieangyje. Nieko. Namuose buvo visiškai tylu. Tikriausiai visi, kurie nelydėjo valstiečio per naktinį pasijodinėjimą, miegojo.

Vis dėlto Tobijas ant pirštų galų išslinko iš kambario ir nulipo laiptais žemyn, ir kai dėjo koją ant vieno laiptelio, kurs nuo jo svorio gerokai girgžtelėjo, tai širdis ėmė šokinėti, jisai sustojo kaip įbestas ir sustingęs kurį laiką klausėsi. Bet ir dabar neišgirdo nė garso. Kuo skubiausiai ir stengdamasis nesukelti išdavikiškų garsų nuėjo link durų, apžiūrėjo kiemą ir nusivylęs, drauge su atslūgusia

širdimi nustatė, kad Temzeris ir pusė tuzino jo samdinių buvo išjoję.

Jis palaukė tiktai akimirką. Tada ryžtingai išėjo iš namų ir pažiūrėjo į tą pusę, kur buvo pradingę vyrai. Tikėjosi tolumoje pamatyti bent jų šešėlius.

Sekti juos pėsčiomis nebūtų buvę protinga. Bet jisai juk žinojo, kur gali rasti arklį. Laimė buvo jo pusėje. Tvarto durys buvo atidarytos. Dvejetas žirgų stovėjo pažaboti savo aptvaruose. Jis išsivedė pirmąjį ir nerangiai užsiropštė ant keteros, tada dar kartą atsargiai apsižvalgė į visas puses ir išjojo.

Naktis buvo labai tamsi. Viltis rasti pėdsakus, kuriais galėtų sekti, sudužo jau po kelių akimirkų. Keletas savaičių nebūta lietaus, taigi žemė buvo išdžiūvusi, kieta ir nerodė jokių pėdsakų, kad jis galėtų atpažinti. Nors ir nežinojo, ar Temzeris ir jo samdiniai buvo toli nujoję, vis dėlto nedrįso varyti žirgo greičiau, tik lengva ristele. Viena, Tobijas nebuvo patyręs raitelis, o kita, jodamas šuoliais būtų kėlęs triukšmą, ir tokios juodos nakties tyloje būtų girdėti per kokią mylią.

Vienuolis siuntė į dangų maldas, kad Viešpats nukreiptų jį teisingu keliu, ir leido žirgui savo nuojauta rasti kelią.

Darėsi vis tamsiau. Dangus apsitraukė sunkiais, pilvotais debesimis. Oras kvepėjo lietumi ir kartą jam pasirodė, tarytum būtų išgirdęs tolimą griaustinį.

Nors debesų šydas sugėrė kone kiekvieną šviesos blyksnelį, jam rodėsi, kad jis joja vėl atgal, Buchenfeldo kryptimi. Visai nenutuokė kodėl, bet buvo tikras, kad Temzeris jį išviliojo iš miesto.

Staiga Tobijui vėl sukilo baimė. Jis nujautė, kad viskas, ką iki šiolei patyrė, buvo tiktai didžiulės, gūdžios paslapties dalis; ir į tą paslaptį jisai vis giliau skverbėsi,

bet negalėjo jos suprasti. O kas, galvojo Tobijas pasibaisėjęs, jeigu anie iš tikrųjų buvo pakeliui į Buchenfeldą, į Buchenfeldą – ir pas ją?

Nuogąstis dėl Katrinos leido jam pamiršti baimę dėl savo paties gyvybės. Jis ėmė joti greičiau, galop išdrįso lėkti šuoliais ir greitai artėjo prie miesto. Iki šiolei Buchenfeldą jisai buvo matęs tik tylų ir be gyvybės, bet dabar bent jau viena miesto dalis buvo skaisčiai apšviesta. Per nelygų žemės pylimą sklido blykčiojanti, rausvai geltona šviesa nuo gausybės degančių deglų, o vėjas nešė į šitą pusę duslių balsų chorą. Tai nebuvo giesmė, kaip jam iš pradžių pasirodė, bet vien tiktai ūžesys. Jokių žodžių, tik garsai. Kas, dėl Dievo meilės, dėjosi šitame mieste?

Nors smalsumas ir baimė tuo metu smarkiai pašoko, Tobijas pristabdė žirgą. Atsargumas pasirodė besąs pagrįstas. Jau po valandėlės tamsoje priešais jisai pastebėjo porą neaiškių šešėlių. Į kraupų žmonių minios ūžesį dar įsimaišė žirgų kanopų bildesys. Tobijas girdėjo šuns amsėjimą ir griežtą balsą, raginantį aną laikytis rimties. Tai buvo Temzeris ir jo samdiniai.

Tobijas jojo dar lėčiau, pagaliau visiškai sustojo ir dvejodamas apsidairė. Viskas atrodė taip pasikeitę. Jis galėjo atpažinti Buchenfeldą tiktai todėl, kad dangus viršum miesto žėravo nuo rausvų deglų atšvaitų.

Vienuolis pasuko žirgą į kairę ir perlėkė vieną nudorotą lauką taip greitai, kiek tik leido tamsa. Temzeris ir jo tarnai vėl buvo dingę iš akių, kai jis aplenkė miestą dideliu lanku ir artinosi prie jo iš priešingos pusės.

Nors Tobijas ir labai greitai jojo, bet jam buvo aišku, kad Buchenfeldą pasieks tiktai po valstiečio ir jo palydovų. Per gerą dvidešimtį žingsnių nuo pylimo, juosiančio Buchenfeldą vietoj mūrinės miesto sienos, jisai sustabdė

žirgą, nulipo ir susirietęs nubėgo priekin. Nebuvo jokio vargo persiropšti per tą pylimą, bet širdis iš susijaudinimo padūkusiai daužėsi, tarytum norėdama iššokti iš krūtinės. Kurį laiką Tobijas nepasidavė absurdiškai minčiai, kad visur mieste turėjo girdėtis grėsmingas būgnijimas.

Paskutinius metrus jis tiesiog nušliaužė keturpėsčias ir galų gale, pasiekęs kalvos viršūnę, tvirtai prisispaudė prie žemės.

Tobijas nieko negalėjo matyti, vien tik buchenfeldiečių vargingų trobelių šešėlius. Ugnies šviesa miesto centre panardino dangų virš jo į sukrešėjusio kraujo spalvą, ir duslus, čia stiprėjantis, čia vėl nuslopstantis balsų gaudesys pamažu pavertė jo paties širdies plakimą trūkčiojančiu, kalančiu ritmu.

Valandėlę jis tik taip ir gulėjo, klausėsi ir bergždžiai klausė save, ką dabar privalo daryti. Tobijas buvo bejėgis. Neturėjo nė menkiausio patyrimo su tokiais dalykais – pagaliau tai nebuvo jo uždavinys nakčia įsigauti į demonų apsėstą miestą. Giesmė, – nors neabejotinai sklido iš žmonių burnų, – skambėjo kaip pragaro muzika. Ritmas, duslus monotoniškas ir kartu dirginantis, rodos, sklido tiesiai iš Liuciferio karalystės. Ir žodžiai, – iš tikrųjų tai nebuvo žodžiai, – vertė jį galvoti apie pagonišką ritualą. Tobijas jautėsi sugrąžintas į savąjį sapną, kur sutiko Katriną miško laukymėje, ir trumputę valandėlę jam dabar vėl kilo lygiai toks pat jausmas, kaip ir tuomet: atrodė, kad jis yra pasaulio krašte, kur laikas ir gamtos bei žmonių įstatymai daugiau jau nebegalioja. Jis bijojo. Buvo kone pakvaišęs iš baimės. Betgi visiškai nebeturėjo kitokio pasirinkimo, kaip tik eiti prie šitos pragariškos šviesos miesto centre. Dabar Tobijas suprato, kad visi čionai susirinko užmušti Katrinos. Šita naktinė procesija negalėjo turėti kito tikslo.

Lygiai tuo pat metu, kai Tobijas sukaupė visą savo drąsą ir atsistojo, monotoniškas balsų skambesys lyg ir pasikeitė; ir deglai sušvytavo visai kitokia liepsna. Jie dabar jau nedegė ramiai, bet smarkiai liepsnojo, sakytum vyrai, kur juos laikė, pagal vieną komandą būtų pradėję judėti.

Ar ne per vėlai jis atėjo? Gal jie jau ištempė Katriną iš bokšto? Gal jau dega laužas, ant kurio jinai turėjo būti paaukota?

Tūkstančiai baisiausių minčių šovė jam į galvą tuo metu, kai sukaustytas siaubo ir baimės ėjo priekin ir galiausiai pasiekė vartus. Tobijas buvo per toli nuo pagrindinės gatvės, tad negalėjo atpažinti ko nors daugiau, matė tik neaiškią tamsių kūnų masę ir blyksinčius, kibirkščiuojančius deglus.

Kai procesija lėtai ir saugiu atstumu traukė šonu Tobijo, jisai pamėgino žūtbūtinai sau išsiaiškinti, ką turi daryti. Reikėjo sužinoti Katrinos likimą, tačiau tam reikėjo pereiti miestą ir grįžti atgal prie bokšto. Šiaip būtų visiškai beprasmiškas reikalas. Nors Tobijas neapkentė ir bijojo fizinio smurto, bet visiškai pasitikėjo savimi, jeigu reikėtų susiremti su vienu vyru ir kovoti dėl savo ar Katrinos gyvybės. Tačiau prieš tokią galybę žmonių jis neturėjo jokių šansų.

Galvojant apie tai, tėvą Tobiją apėmė isterija ir siaubas. Šventasis Dominykai, kas jam nutiko, kad jau ėmė kilti tokios mintys? Kas nutiko, kad fizinis smurtas jį baugino tik todėl, kad dėl tokių aplinkybių buvo tikras pralaimėsiąs kovą?

Tada jis pasuko akis – ir kaži ką pamatė, tas privertė jį kuriam laikui netgi pamiršti Katriną.

Tarp miškelio medžių šiaurėje vėl buvo atsiradęs tas kraupus, žalias lopinys. Trumpą valandėlę šitoje šviesoje jisai galėjo įžiūrėti tuzino raitelių siluetus, tie išsidriekę šuo-

liais artinosi prie miesto. Tamsios, susilenkusios būtybės plevėsuojančiais juodais apsiaustais ir blyškiais veidais.

Kaukolės.

Tėvo Tobijo širdis dar kartą lyg paklaikusi šoktelėjo, kai jisai pasuko galvą į kitą pusę ir pamatė, kad procesija dabar ėjo tiesiai į jį. Jeigu Tobijas teisingai įvertino kaukolinių raitelių greitį ir numatė daug lėtesnį giedančios minios slinkimą, tai vieni ir kiti turėjo susitikti kone tiesiai priešais jį!

Jis beviltiškai apsidairė vietos pasislėpti. Nebuvo jokios. Tada peršliaužė per pylimą, prisispaudė kitoje jo pusėje prie žemės ir kurį laiką užmerkęs akis klausėsi duslaus artėjančių žirgų dundėjimo, minios giedojimo, – dabar jis buvo kiek prislopęs, bet užtat dar kraupesnis, – ir pasiutusio savo paties širdies daužymosi. Rausva deglų šviesa jau užliejo ir tą pylimo dalį, kur jisai slėpėsi.

Procesija iš tikrųjų sustojo beveik prie pat jo slėptuvės. Žmonės su deglais taip neįprastai sustojo pusračiu, lyg būtų kokios žybsinčios, rausvos velnio akys; to keisto pusračio reikšmės Tobijas nesuprato, bet visa tai, kaip ir monotoniškas giedojimas, vertė jį krūpčioti.

Raiteliai nuo miško pamažu artinosi. Tobijo būsena buvo savotiška – jis buvo pagautas liguisto susižavėjimo ir neapsakomos baimės. Siaubas pasiekė ir peržengė tą ribą, kai vėl ėmė atrodyti nerealus. Greičiausiai būsiu išprotėjęs, isteriškai mąstė Tobijas. O gal jis tik sapnavo? Gal vis dar tebegulėjo Breserio miegamajame ir grūmėsi su mirtimi, o visa tai buvo tik dar viena nelemta vizija, kuria jį kankino karščio iškamuotas protas?

Vienuolio žvilgsnis neramiai klaidžiojo po vienas prie pat kito glaudžiai sustojusių kūnų masę. Jisai atpažino keletą veidų: Temzerį, jo tarnus, Breserį – netgi Marija

stovėjo šitos siaubingos procesijos viduryje; tačiau Katrinos jis niekur neaptiko.

Raiteliai dabar jau buvo gana arti, ir Tobijas be jokios abejonės galėjo atpažinti, kad tai tie patys kaukolinių veidų padarai, kur aną naktį buvo matęs prie upės, kai tie medžiojo Dervaltą. Jam atrodė, kad išsiviepusios jų kaukolės šaiposi, ir kai jie įniro į blykčiojantį, raudoną kaip kraujas šviesos ratą, kurį sudarė degantys deglai, tada Tobijas pamatė, kad tie veidai ir plonų rankų skeletai mirguliavo kraupia, žalsvai mėlyna spalva, tartum iš jų vidaus būtų sklidęs tasai šiurpus žibėjimas; vienuolis pamatė tą pačią šaltą ugnį, kurią skleidė ežeras miške.

Tobijas slinko į priekį šlaitu žemyn, kol jo drebančios rankos beveik atsidūrė rausvoje šviesoje. Jis dabar visiškai suvokė, kad elgiasi daugiau negu lengvabūdiškai. Vienas vienintelis neapgalvotas judesys, vienas vienintelis neatsargus garsas arba net atsitiktinis kurio nors vyro ar moteriškės ten, apačioje, žvilgtelėjimas, ir jisai žuvęs. Bet visa tai jau nebeturėjo jokios reikšmės. Tobijas buvo visiškai arti to, kad galėtų atskleisti kraupią paslaptį, gaubiančią Buchenfeldą ir jo gyventojus.

Raiteliai sustojo. Tik vienas jų dar pajojo kiek į priekį, kol per akmens skrydį prisiartino prie vyrų ir moterų sienos. Tada ir šis sustabdė savąjį žirgą ir pasistojo balne. Kartu įsakmiai pakėlė ranką. Jis nieko nepasakė, tačiau vienas po kito procesijos dalyviai suklupo ant kelių; ne visi iš karto, bet vienas po kito, ir atrodė, tartum per žmonių minią lėtai nuslydo banga, o šiai praėjus visi nuleistomis galvomis klūpėjo ant kelių. Tai buvo šiurpus vaizdas, tačiau ir toks, – nors Tobiją ir buvo suėmusi baimė, – kartu skleidė net kažkokį žavesį. Jis kone galėjo paliesti tą jėgą, kuria kaukolėtieji padarai valdė minią. Taip smarkiai jis tą jėgą jautė.

Kurį laiką visiškai nieko nevyko. Kraupus kaukolėtojo raitelio tuščių akiduobių žvilgsnis slydo minia, tarytum jis būtų grožėjęsis nuolankiai nuleistų galvų vaizdu – arba tarsi būtų siurbęs iš jų jėgas. Siaubas, kurį skleidė žmogysta šiurpulingu kaukolės veidu, kažką pažadino šituose žmonėse, kažką, ką šie vėl susiurbė į save, – baisios, pulsuojančios energijos srovę, kuri iš klūpančios minios tekėjo į tą vieną raitelį ir dar labiau stiprino jo galybę ir terorą.

Kaukolėtasis raitelis, rodos, gaivinosi žmonių siaubu, gėrė jį, kaip šiurpus, didumo sulig žmogum vampyras savo aukos kraują. Paskui, po ištisos amžinybės, – Tobijui taip atrodė, – tasai vėl nuleido ranką ir galvos pakilo. Besimeldžiantys (Tobijas nerado jokio kito žodžio tam, ką matė, nors vien tik toks pasakymas atrodė kaip šventvagystė) nesistojo, tačiau drįso bent jau žvilgtelėti į savo tamsųjį viešpatį. Tobijas galėjo matyti vienų kitų veidų išraišką: tai buvo ne tiktai baimė, bet ir laukinis, šėtoniškas džiaugsmas, laukimas, nuo kurio sustingo jo vidus.

Kaukolėtasis raitelis vis dar stovėjo. Tačiau dabar kiti, tartum pagal slaptą ženklą, vėl pajudėjo taip, kad ir šis antrasis, mažesnis pulkas sustojo pusračiu, padarė pusę mažojo rato, o šis buvo apsuptas didesnės pusės kito, daug didesnio rato...

Ir tik dabar Tobijas suprato, kad tai nebuvo vien pusratis. Buchenfeldiečių eilė sudarė tris griežtus, vienas nuo kito atskirtus pusračius, vieną vis didesnį už kitą, taigi, – kai jis mintyse užbaigė figūrą, – koncentriškų, vis mažėjančių ratų sistemą, kurios centre stovėjo tuzinas kaukolėtųjų raitelių. Ir vaizdas priminė jam raganų ratą miške, kurį pats matė ir kurį sapne tokiu baisiu būdu buvo aplankęs.

Monotoniška, gaudžianti minios giesmė dabar ėmė keistis. Iš jos lūpų vis dar sklido, rodos, bereikšmiai garsai, tačiau ritmas ėmė greitėti, darėsi karštligiškas ir kartu dar grėsmingesnis. Kūnai visi drauge pradėjo palengva siūbuoti priekin ir atgal, o trys pusračiai, sudaryti iš tų kūnų, judėjo vienas priešais kitą taip, kad visa milžiniška žmonių minia, regis, pavirto vientisa, trūkčiojančia mase. Kaukolėtasis raitelis ir šitą reginį stebėjo gan ilgai tylėdamas, tada vėl pakėlė ranką, ir ne tiktai siūbavimas, bet ir visi minios garsai staiga nutilo. Buvo šiurpulingai tylu. Net ir vėjas aprimo, tarytum gamta sulaikė kvapą, pamačiusi čia vykstančius šventvagiškus dalykus.

– Pakaks! – sušuko kaukolėtasis vyras toli aidinčiu, nepaprastai grėsmingu balsu. – Aš šiandien sukviečiau jus čia ne tam, kad mane garbintumėte!

Tobijas jautė, kaip siaubas dar kartą sugniaužė žmonių širdis. Dauguma galvų nulinko, o veiduose tų, kurie vis dar drįso žvelgti į apokaliptiškąjį raitelį, šmėžavo didžiausias siaubas; tokia pat mirtina, niekieno nenumaldoma baimė, kurią Tobijas išskaitė Dervalto akyse, kai bandė su juo pasikalbėti.

– Jūs nepaklusote mano įsakymams! – toliau kalbėjo kaukolėtasis raitelis, ir dar kartą visa minia susigūžė tarytum nuo smūgio. – Jūs mane pasikvietėt! Jūs buvote tie, kurie norėjot mano pagalbos! Jūs viską paėmėt, ką buvau davęs, o dabar atsisakote klausyti, kas man priklauso – tai jūsų paklusnumas!

Vėl stojo mirtina tyla. Tobijas užgniaužęs kvapą laukė, kada kaukolėtasis raitelis ims rėkauti, bet dabar iš klūpančiųjų eilės staiga pakilo viena žilaplaukė žmogysta ir nuleista galva, mažyčiais, kupinais baimės žingsneliais nutipeno link baisūno. Tobijas netgi nenustebo pažinęs ne ką kitą, o valstietį Temzerį.

Tas ėjo lėtai; akys bailiai nudurtos į žemę, o pečiai atstatyti kiek į priekį, tartum laukiant smūgio. Jis neišdrįso pakelti žvilgsnio net tada, kai visiškai prisiartino prie pat kaukolėtojo raitelio ir sustojo. Tobijas negalėjo suprasti, ką Temzeris šnekėjo, bet jo žodžiai, nesvarbu, ką jis ten sakė, rodos, raitelį supykdė, nes tasai jau po kelių akimirkų valstietį nutraukė įširdusiu mostu.

– Tu drįsti man prieštarauti? – suriko raitelis ir grasindamas sugniaužė blyškų, žalsvai mirguliuojantį kaulėtą kumštį. – Jūs neklausote! Jūs visi neklausote! Jūs laužote savąją sutarties dalį ir dar drįstate man prieštarauti!

Temzeris susigūžė tarsi užtvotas šuva, bet vis dar nedrįso pakelti akių į siaubūną, o jo balsas iš jaudulio pasikeitė taip, kad Tobijas jau galėjo suprasti žodžius:

– Aš maldauju jus, pone... Jūs... Jūs turite suprasti! Kunigas yra...

– Nutilk! – sugriaudėjo kaukolėtasis raitelis.

Jo žirgas išsigando staigaus, garsaus balso ir pradėjo trypti, taigi kurį laiką raitelis buvo užsiėmęs tramdydamas žirgą. Tada palinko į priekį, ištiesęs dešinę ranką dūrė į šalia stovintį ir drebantį valstietį ir dar tūžmingesniu ir garsesniu balsu kalbėjo toliau:

– Ragana turi mirti, ir jūs tai žinote! Kas dar turi atsitikti, kad suvoktumėte, jog jinai yra ta, kaltoji dėl visų jūsų nelaimių. Ar dar per mažai nudvėsė jūsų gyvulių? Ar dar per mažai žuvo jūsų derliaus? Ar dar per mažai serga jūsų vaikai? Aš įsakiau jums ją nugalabyti, tačiau užuot taip padarę, jūs dar leidote, kad šitas ilgaskvernis čia visur aplink šniukštinėtų!

– Pone... – nedrąsiai atsakė Temzeris, – betgi mes negalėjome...

– Išvarykite jį iš čia! – piktai pertraukė jį kaukolėtasis raitelis. – Išginkite iš miesto, kaip ir aną kad išginėt! Aš

gi buvau jums įsakęs taip daryti su visais, kurie čia ateina ir skleidžia netikrą tikėjimą!

– Betgi, pone, jis... jis yra inkvizitorius, – atsakė Temzeris. Jo balsas drebėjo iš baimės. Ir vis dėlto dabar jam pakako drąsos pakelti galvą ir pažvelgti tiesiai į kaukolėtąjį veidą. – Jis nėra šiaip sau kunigas, – kalbėjo valstietis toliau. – Mes nieko negalime prieš jį daryti. Jeigu išguisime iš čia, tai jis duos žinią vyskupui. O jeigu užmušime, jie atsiųs kitą.

– O jūs ir tą kitą išvarysite arba galą padarysite, jeigu reikės, – atsakė kaukolėtasis raitelis. – Tai netikri kunigai. Jie skelbia meilę, bet sėja neapykantą ir abejonę žmonių širdyse. Ar jau pamiršote, kaip buvo, kai čia viešpatavo ilgaskvernis? Ar jau pamiršote, kas buvo, kai jūs kreipėtės į jį pagalbos?

– Žinoma, ne, pone, – paskubom atsakė Temzeris. – Betgi Bažnyčia galinga, ir mes turime būti atsargūs. Man regis, kad inkvizitorius jau kažką įtaria. Jeigu dabar padarysime klaidą, tai visiems mums tas gali reikšti galą.

Kaukolėtasis raitelis įsistebeilijo į jį. Nieko nepasakė, tačiau jo juodų, tuščių akiduobių žvilgsnis buvo toks kiaurai veriantis, kad Temzeris neilgai trukus vėl panarino galvą ir atsitraukė per žingsnį.

– Jūs bijote, – galų gale pasakė raitelis. Jo balsas vis dar buvo toks pat garsingas kaip iki šiolei, tačiau dabar kandžiai pasišaipydamas rėžė: – Bet galbūt visa tai, ko jūs bijote, yra netikra. Galbūt jūs per daug padidinote šito ilgaskvernio galias, taip kaip padidinote netikrų pamokslautojų ir netikros Bažnyčios galias?

Temzeris norėjo kaži ką atsakyti, tačiau kaukolėtasis raitelis tūžmingu rankos mostu įsakė jam užsičiaupti ir kreipėsi į minią:

– Kas buvo tasai, kuris jums pagelbėjo? Netikri pra-

našai – ar aš? Kas buvo tasai, pas kurį atėjote, kad išlaisvintų jus iš tirono jungo, kursai žudė jūsų sūnus ir grobė jūsų dukteris, kiek tik užsigeisdamas? Netikras pamokslautojas – ar aš? Kas garantavo jums jūsų saugumą? Bažnyčios valdovai ir nutukę vienuoliai, sėdintys savo vienuolynuose prisikimšę pilnus pilvus, – ar aš? Jūs reikalavote! Jūs mane pasikvietėte, ir aš atėjau! Jūs visada reikalaudavote, ko tiktai jums reikėdavo – dabar aš esu tas, kuris reikalauja! Aš pasakiau jums, kur rasti tą, kuri kalta dėl visų jūsų nelaimių. Dabar darykite, kas turi būti padaryta! Nugalabykite ją, padarykite galą ir tam netikram kunigui, jeigu to reikės!

– Betgi, pone, – Temzeris pravebleno tokiu kupinu baimės balsu, kad vos vos galėjo tą balsą suvaldyti, – tai... tai neįmanoma. Jeigu mes pakelsime ranką prieš inkvizitorių, tai...

Valstietis užsikirto pusiau žodžio, kai į jį dar kartą smogė žvilgsnis iš tų baisiųjų, tuščiųjų akiduobių.

– Tai? – paklausė kaukolėtasis raitelis lyg iš pasalų.

Temzeris daugiau nieko nesakė ir baisūnas griausmingai nusikvatojo.

– O, kokie jūs bailiai, – tarė nepatenkintas. – Pasirengę užrašyti velniui sielas, jeigu jums atrodo, kad iš to turėsite nors truputėlį naudos. Bet kai reikia ką padaryti, nors tai būtų ir didžiausia smulkmena, tai pradedate drebėti ir aimanuoti. Tačiau laikas imti jau praėjo! Po savaitės aš grįšiu ir pareikalausiu jūsų apsisprendimo. Jeigu ragana vis dar bus gyva, tada žinokite, kas gali atsitikti!

Tobijas pakankamai daug išgirdo. Drebėdamas iš siaubo jis pašliaužė kiek atgal nuo rausvosios šviesos ir tada išdrįso atsitiesti. Susikūprinęs nubėgo pylimu žemyn ir kitoje pusėje vėl krito kniūbsčias. Po to nėrė šalin į tamsą.

14

Nors buvo tiktai keli šimtai žingsnių, bet kol Tobijas pasiekė bokšto namą, visiškai prarado kvapą. Jis taip lėkė, kaip dar niekada iki šiol savo gyvenime nebuvo lėkęs, bet vėl sustojo ir pilnas baimės apsidairė, jam rodės, kad padaras blyškiu veidu ir kaulėtais pirštais išnyra iš šešėlio ir čiumpa jį. Tačiau nieko panašaus neatsitiko. Buchenfeldas stūksojo nebylus ir tamsus, pilnas šalčio ir tylos. Labiau negu bet kada jis jautė, tartum eitų ne per pilną gyvų žmonių miestą, o per milžiniškas kapines, prikištas keistų, sulig namais didumo antkapių. Tiktai tie antkapiai šią naktį iš tikrųjų buvo tušti, nes jų savininkai buvo palikę miestą ir susirinkę prie jo vartų pagarbinti mirties.

Išpiltas prakaito Tobijas prilėkė prie namo ir įpuolė vidun. Net nelėtindamas žingsnių perbėgo salę su židiniu, užlėkė laiptais į viršų ir tik trumpai stabtelėjo prie pirmojo viršutinio aukšto durų. Nuo sudirgusių nervų jam rodėsi, tarytum kas bruzda ir šnekasi, nors viso to čia nebuvo nė kvapo. Tarytum kas šmėkščioja, slampinėja šešėlyje, skardžiai kvatoja ir pakuždomis krizena lyg kokie neklaužados vaikėzai, banguoja, siūruoja, sakytum pati tamsa ėmė ir atgijo. Kurį laiką jis tarsi jautė, kaip laiptai po kojomis virpčioja nuo nematomo persekiotojo žingsnių, kol galiausiai suvokė, kad tai drebėjo jo paties keliai.

Tėvas Tobijas iš visų jėgų prisivertė nusiraminti, užmerkė akis ir laikė suspaudęs kumščius; taip stipriai, kad net nagai įsmigo į delnus.

Atsargiai jis nuėjo toliau, įsirėmė delnais ir pečiais į dureles, – jos buvo viršuje, laiptų gale, – ir pravėrė nedidelį plyšį.

Didžiulė salė visa skendėjo tamsoje. Tobijas ilgokai pastovėjo, mėgino įsižiūrėti į tamsą ir įsitempęs klausėsi. Nieko nematė, nieko ir negirdėjo. Atsargumas, ko gera, buvo perdėtas, nes pats gi matė Breserį baisiosios procesijos viduryje. Tačiau, šiaip ar taip, storulis galėjo palikti ką saugoti Katrinai.

Sukąstais dantimis Tobijas toliau vėrė juodąsias dureles, kol spausti pečiais pasidarė lengviau. Sugirgždėjo subraškėjo, – jam tikrai atrodė, kad buvo girdėti net kitame miesto gale, – ir paprastas mechanizmas pradėjo veikti. Tobijas vikriai šoktelėjo porą žingsnių laiptais žemyn, tada vėl atsitiesė ir ėmė kurį laiką klausytis. Bet ir dabar buvo visiška tyla. Čia nieko nebuvo. Ir kuriam galui? Vienintelį raktą nuo Katrinos celės, išskyrus tą, kur buvo pas Teovulfą, turėjo jisai pats su savimi, o Breseris ir visi kiti manė jį esant Temzerio sodyboje, saugiame nuotolyje, be to, dar narkotikų nublokštą į gilų miegą.

Tobijas pamėgino susigaudyti tamsoje ir plačiai išskėstomis rankomis grabinėjosi ta kryptimi, kur įsivaizdavo esant Katrinos celę. Suprantama, rado ne iš karto: daugelį sykių skaudžiai atsitrenkė į kliūtis, o kartą kažką parvertė, ir tas kažkas bildėdamas trinksėdamas nukrito ant žemės ir sudužo. Šiaip taip galų gale pirštai užčiuopė gruoblėtą sienos akmenį. Tobijas kurį laiką pamąstė, prisipažino sau, kad tikrai nenutuokia, kurioje didžiulės patalpos vietoje jis dabar yra, ir aklai pasuko į kairę. Ir jau už keleto žingsnių gruoblėta mūro siena po pirštais virto drėgnu, jau ne tokiu šiurkščiu medžiu.

Tobijas greitai išsitraukė raktą, tamsoje sugrabaliojo spyną ir vargais negalais atrakino. Jisai prarado keliolika brangių sekundžių, kai skubėdamas bandė atidaryti duris ne į tą pusę, ir triukšmas, kurį sukėlė, turėjo girdėtis

visoje gatvėje; prisiminė jis tą kapų tylą, apgaubusią Buchenfeldą.

Kai Tobijas galų gale atidarė duris ir susilenkęs įėjo į celę, akys pirmiausiai vėl išvydo šviesą: blausus mirgėjimas sklido pro langą į vidų ir visą patalpą, taip pat visus daiktus joje pavertė grūdėtu, pilkšvai juodu keisčiausių formų reljefu.

Katrina buvo pabudusi. Stovėjo prie lango ir žiūrėjo žemyn į gatvę. Kai Tobijas įėjo, ji net galvos nepasuko. Jisai suprato, kad ši matė procesiją. Ir žinojo, ką tai reiškia.

Tobijas vėl pasijuto bejėgis. Ir viskas vienu kartu iškilo jam priešais akis taip nerealiai ir beprotiškai kaip anas iškentėtas sapnas. Tame chaose, kuris siautė jo galvoje, buvo dar silpnutis, vis labiau silpnėjantis balselis; tas balselis jam šnabždėjo, kad dabar pati paskutinė akimirka grįžti atgal. Jis dar galėjo išeiti iš celės. Vėl ją užrakinti, pasprukti iš namo, o jeigu pasisektų, gal netgi iš miesto, ir pasikviesti pagalbos. Aišku, nesisektų taip lengvai susilaukti pritarimo; istorija, kurią turėtų papasakoti, buvo pernelyg jau fantastiška, kad galėtum ja patikėti – betgi jisai nebuvo šiaip koks nuskuręs klajojantis pamokslininkas, kurį galima išjuokti ir guiti šalin, o oficialus Bažnyčios atstovas, be to, inkvizitorius, žmogus, turintis milžinišką galią ir įtaką, tą ir pats Teovulfas jam buvo sakęs. Jisai galėtų priversti, kad pagalba būtų suteikta, jeigu negautų jos laisva valia. Ir apskritai šitas kelias buvo vienintelis įmanomas. Tačiau kartu tatai reiškė ir galutinai prarasti Katriną. Net jeigu buchenfeldiečiai patys jos nenugalabytų, jinai būtų jam prarasta.

Tobijas žvilgtelėjo į tamsiai pilką šešėlį, kuriuo buvo virtęs Katrinos veidas priešais langą, ir šitas žvilgtelėjimas, rodos, truko amžinybę. Dabar buvo laikas galutinai apsi-

spręsti. Dabar, šitą pačią paskutinę akimirką jisai privalėjo žengti žingsnį, ir tas žingsnis į vieną ar į kitą pusę viską pakeis. Tobijas turėjo pasiryžti: tikėjimas – ar Katrina.

Kodėl gi tokiam svarbiam apsisprendimui visada lieka tiek mažai laiko? – galvojo vienuolis suglumęs. Kodėl likimas nedavė jam bent kiek daugiau to laiko, kad galėtų suprasti, ką privalo daryti – paklusti logikai ir tam, kuo tikėjo ir kuo iki šiol gyveno, ar savo širdies balsui?

– Tu juos matei, – staiga pratarė Katrina.

Ji kalbėjo labai tyliai ir nežiūrėdama į jį. Rodėsi, tie žodžiai susigėrė į tamsą, kol jį pasiekė. Jos balsas buvo be jokios išraiškos. Tai nebuvo baimė, nebuvo panika – niekas. Ir kaip tik šita ramybė nulėmė apsisprendimą. Kone giedras jos balso tonas rodė fatalizmą žmogaus, kursai suvokė, kad jau viskas baigta. Jinai nieko negirdėjo, ką aname miesto gale kalbėjo apokaliptiškasis raitelis, tačiau žinojo, kad pralaimėjo ir kad nebeliko jau nieko, kas dar galėtų ją išgelbėti.

– Kas čia dedasi, Katrina? – paklausė Tobijas.

Jisai atsistojo už jos ir pakėlė rankas, norėdamas paliesti jos pečius, bet sustingo ir žvilgtelėjo pro langą. Jam vis dar rodėsi, kad mato kaukolių veidus tuščiomis akiduobėmis, amžinai sustingusią kaukolės grimasą; toji grimasa dabar jau buvo ne vien tik bereikšmis kaukolės vypsulys, bet piktdžiugiškas pragaro juokas; tasai šaipėsi iš jo, kišo jam į akis jo paties mažystę ir bejėgiškumą.

– Mes turime dingti, Katrina, – tyliai tarė Tobijas.

Prabėgo kelios akimirkos, o jinai net nepasijudino; paskui labai iš lėto apsigręžė ir pasižiūrėjo į jį. Ir nors celėje šviesa buvo blausi, Tobijas pamatė nenusakomą jos veido išraišką.

– Tu?..

– Galėsi man viską vėliau paaiškinti, – pertraukė jisai. – Dabar negalima prarasti laiko. Aš išgabensiu tave iš čia.

– Tu... tu nesupranti, ką kalbi, – sušnabždėjo Katrina. Tačiau kartu akyse sužibo netikėtos, jau prarastos vilties kibirkštis. Bet ji kalbėjo toliau: – Jie nudės mus abu.

– Galbūt, – greitai atsakė Tobijas. – Betgi jie tikrai užmuš tave, jeigu čia pasiliksi. Tu juos matei, ar ne?

Katrina linktelėjo.

– Ir tu žinai, su kuo jie buvo susitikę?

Katrina dar kartą linktelėjo.

– Tai eime pagaliau, – tarė Tobijas. – Aš nežinau, kiek laiko mums dar liko. – Jis norėjo paimti Katrinos ranką, tačiau toji žengtelėjo nuo jo atgal.

– Ne, – tarė jinai. – Jie... jie niekada neleis mums pasprukti. Aš mirsiu. Pasisaugok tu pats. Jie tau nieko nedarys, jeigu tu mane paliksi. Su tavimi jie nėra susivaidiję.

– Bet aš su jais esu, – šiurkščiai atkirto Tobijas. – Aš negaliu tavęs čia palikti, Katrina. Esu atsakingas už tave. Ir tada būčiau atsakingas, jeigu tu nebūtumei toji, kas esi.

Kurį laiką Tobijas netgi bandė įsikalbėti, kad sako tiesą; kad lygiai taip būtų daręs dėl bet kurios kitos moters – tačiau, žinoma, tai buvo netiesa. Dėl bet kurios kitos jisai būtų padaręs tai, kas jau seniai buvo jo pareiga padaryti, būtent palikti Buchenfeldą ir leistis į kelią pasikviesti pagalbos, kad būtų sunaikintas šis velniškas sąmokslas prieš Dievą ir Bažnyčią.

Tačiau Katrina nebuvo bet kuri kita. Ir staiga Tobijas nė kiek nedvejodamas suprato, kad tai, ką daro, yra teisinga. Jeigu ją išduos, tai išduos ne tiktai save patį, bet ir viską, kuo kada nors tikėjo. Juk kas gi kitas buvo tikėji-

mas Dievu, jeigu ne meilė? Ir kokia gi didesnė nuodėmė galėjo dar būti, kaip išduoti šitą meilę, nors ir bijojo dėl savo paties pasigailėtino gyvenimo?

– Aš myliu tave, – sukuždėjo jisai.

Šitie trys žodžiai kainavo jam nežmoniškų pastangų. Niekados per savo gyvenimą iki šiol jų nebuvo ištaręs, visuomet, kai tik juos išgirsdavo, pajusdavo nemalonų jausmą – atrodė jam vaikiški ir pernelyg jausmingi. Ir vis dėlto tie žodžiai buvo viskas, kas brangiausia. Galbūt net vienintelis dalykas, kurs teikė žmogiškajam gyvenimui prasmės. Nesvarbu, kad ką nors darai. Nesvarbu, kad nori pakeisti pasaulį arba žmonių likimus. Visiškai nesvarbu, kad esi mylimas. Visa, kas svarbu – tai jausti meilę kitiems žmonėms – ir pagal tai gyventi.

– Žinau, – atsakė Katrina.

Jinai priėjo arčiau, greitai jį apkabino ir švelniai pabučiavo. Tai buvo tiktai dvelktelėjimas, paliktas jos lūpų. Šią valandą jis vargu ar jautė ką nors daugiau nei tik trumpą prisilietimą, ir vis dėlto šis bučinys užantspaudavo sutartį, kurią jie be žodžių sudarė tarpusavyje, galutinai.

Tobijas paėmė ją už rankos ir išsivedė iš kambario. Dabar jam geriau sekėsi rasti kelią tamsioje patalpoje. Akys jau buvo pripratusios prie blausios šviesos. Bet vis tiek kelis kartus tamsoje į kaži ką atsitrenkė, ir Katrina vis klupinėjo, būtų jau parpuolusi, jeigu Tobijas nebūtų jos tučtuoj sulaikęs. Juodu pasiekė laiptus. Tobijas stabtelėjo norėdamas pasiklausyti, netardamas nė žodžio linktelėjo Katrinai ir nuėjo toliau.

Namas buvo toks pat tylus, kaip ir tada, kai jisai atėjo, ir gatvėje nebuvo nė menkiausio krepštelėjimo. Katrina nejučiomis norėjo pasukti į dešinę, siaurute gatvele link upės ir miško, tačiau Tobijas papurtė galvą ir parodė į

priešingą pusę. Dangus vis dar žėrėjo raudonai nuo šimtų deglų atšvaitų, bet juodu negalėjo rizikuoti ir per daug arti prieiti prie velniškosios procesijos. Tobijas nežinojo, kiek dar ši truks. Kai tiktai žmonės pastebės, kad Katrina pabėgusi, tikriausiai liausis būriavęsi ir puls jos medžioti. Ir pirmiausiai ieškos miške.

Taigi jie perėjo miestą į priešingą pusę ir ėmėsi ropštis per pylimą. Šitoje vietoje buvo labai statu, beveik kaip tikra siena, tad jiems reikėjo ne tiktai keturpėstiems šliaužti į viršų, bet ir kopte kopti. Tobiją jau beveik apleido jėgos. Puri žemė po juo visai nesilaikė. Rūpestis dėl Katrinos vis dėlto atrodė nepamatuotas. Nors jinai vos tik prieš kelias dienas buvo ištrūkusi mirčiai iš nagų, rodėsi turinti kur kas daugiau jėgų negu jis.

Nulipti, laimei, buvo paprasčiau. Juodu čiuožė pylimu žemyn labai ir nesusižalodami. Ir vėl Katrina pirmoji atsistojo ant kojų ir ištiesė ranką jam pagelbėti.

– O dabar?

Tobijas kurį laiką įtemptai mąstė. Norėdamas būti sąžiningas, turėjo prisipažinti, kad ligi šiol jų pabėgimas buvo gerokai neapgalvotas. Tiesą sakant, jis galvojo tik apie tai, kaip išsprukti iš miesto. Jeigu juos lydėtų bent šiokia tokia laimė, be abejo, buchenfeldiečiai tiktai kitą rytą aptiktų, kad Katrinos jau nebėra celėje, taip pat ir Temzeris tiktai prieš saulėtekį susigaudytų, kad jo svečias išgaravęs. Betgi tuo jie negalėjo pasikliauti. Galbūt nelaboji procesija jau kitą valandą grįš atgal ir Breseris bei jo žmonės tučtuoj pastebės, kad Katrina pabėgusi.

– Turime pasislėpti, – tarė Tobijas. – Gal žinai kokią vietą – tokią, kur mūsų niekas negalėtų rasti?

Katrina kurį laiką dvejodama žiūrėjo į jį, tada linktelėjo, bet tas linktelėjimas buvo lyg ir svyruojantis, tarytum

būtų nevisiškai tikra, ir parodė į šiaurę, nedidelio miško plotelio pusėn, kur buvo ežeras. Tobijas nejučiomis krūptelėjo. Tačiau jis neprieštaravo, kai Katrina pasakė:

– Nė vienas iš jų nedrįs prisiartinti prie ežero.

– O kiti? – paklausė Tobijas. – Tie...

Jisai neištarė to žodžio, bet Katrina suprato, ką šis turėjo galvoje.

– Tie taip pat ne, – atsakė jinai. – O jeigu ir išdrįstų, tai jie nežino mano slėptuvės. Tenai yra ola, prie pat ežero. Bet įėjimas taip užslėptas, kad aš jį tik per gryną atsitiktinumą radau.

Tobijas nusekė paskui Katriną, kai toji apsisuko ir plačiais, tvirtais žingsniais pasileido nuvalytais laukais. Buvo juodžiausia naktis, kokią tik Tobijas buvo kada matęs: aplinkui viešpatavo visiška tamsybė, tarytum kokiame kalėjime, be langų ir be durų. Tiktai deglai mirguliavo tolumoje šalta, žaliai melsva šviesa, atrodo, sklindančia tiesiai iš pragaro.

Tobijas pamėgino nuvaikyti mintis ir gerai įsižiūrėti į kelią. Žemė buvo akmenuota ir dar išvagota giliomis vagomis. Ir nors iš paskutiniųjų stengėsi įsikalti į galvą, kad šita siaubinga tamsa yra jų sąjungininkas, saugantis juos, bet negalėjo atsikratyti jausmo, jog yra stebimas ir tykomas nematomų, piktų akių.

Laiko nuojauta buvo visiškai susijaukusi. Jis nenutuokė, ar juodu bėgo jau visą valandą, ar tiktai keletą minučių, ir čia Katrina staiga sustojo. Tobijas norėjo kažką sakyti, bet ši greitai kilstelėjo ranką ir liepė tylėti; ir kai jis baugščiai susigūžė ir ėmė klausytis, jam pasirodė, kad kažką girdi: garsus, nuo kurių jį visą sukaustė baimė. Tai buvo duslus arklių kanopų bildesys, greitai artėjantis jų linkui.

Paklaikęs jisai pasisuko ir plačiai išplėstomis akimis įsisiurbė į tamsą. Iš pradžių sunkiai sekėsi susivokti, nes blyksintis raudonis virš Buchenfeldo buvo prigesęs; procesija veikiausiai jau baigėsi, arba bent jau anie buvo užgesinę tuos savo deglus. Bet paskui Tobijas pamatė kitą šiurpulingą šviesą – keletą mažyčių, žalsvai blyksinčių taškų, nelyginant jonvabalių, šokančių toli laukuose. Tačiau tai, ką matė, buvo joks šokis; tuzinas raitelių dūmė artyn, jų veidai mirguliavo ta pačia kraupia žalia šviesa, kaip ir ežeras priešais juos.

– Jie mus pastebėjo, – paklaikęs iš baimės pašnibždom pratarė Tobijas.

Katrina papurtė galvą:

– Ne. Jie... kažką medžioja, – ištarė jinai dvejodama. – Kažką, bet ne mus.

Tobijas suglumęs nužvelgė pirma ją, paskui vėl tas mažytes, žiburiuojančias švieseles. Kaip jinai galėjo iš tokios tolybės, ir dar kai tokia šviesa, ką nors atpažinti? Jis pats tiktai vos vos begalėjo įžiūrėti jos veidą. Katrinos akys buvo kaip katės.

– Greičiau! – staiga tarė Katrina. – Gal dar spėsime.

Juodu skuodė toliau, į artimiausią mišką, esantį priešais. Tobijas metė greitą žvilgsnį per petį ir pamatė, kad raiteliai buvo jau priartėję, bet kartu ir šiek tiek nukrypę į vakarus. Jojo ne jų linkui. Katrina, pasirodo, buvo teisi. Jeigu raiteliai būtų juos užmatę, vargu ar jie būtų spėję padaryti lankstą ir nuo jų paspukti.

Galų gale juodu pasiekė mišką. Tobijas norėjo galvotrūkčiais lėkti toliau, palei kelią, vedantį link ežero, bet Katrina sugriebė jam ranką, skubiai papurtė galvą ir nusitempė paskui save. Krūmynai atrodė jam tarytum kokia šakų ir spyglių siena. Tada pastebėjo nedidukę, aukščio vos iki

kelių properšą tarp krūmų, pro ją mirguliavo žalia ežero šviesa. Katrina parpuolė kniūbsčia ir ėmė šliaužti per krūmynus, ir kai Tobijas dar kurį laiką delsė, jinai patraukė jį paskui. Kad ir kaip jisai stengėsi saugoti veidą, guldamas beveik prie pat žemės, vis tiek buvo gerokai subraižytas net iki kraujų. Spygliai vis kabinosi į abitą, tarytum norėdami sulaikyti. Vienu tarpu Tobijui net atrodė, kad jis įstrigo į dygliuotą raizgalynę, bet tada priešais jį iškilo Katrina, greitai atsisuko, ištiesė ranką ir padėjo atsistoti jam ant kojų. Tobijas ir pats, ir Katrinos tempiamas atsikėlė ir apsidairė. Juodu buvo beveik neįžengiamos girios vidury. Žemė per plaštaką padengta gumbuotomis šakomis, šaknimis, blyškiomis, gličiomis samanomis ir grybeliais. Pūvančio ežero smarvė kone gniaužė kvapą. Jie turėjo būti tikrai netoli vandens, nes žalsvai melsvas švytėjimas sklido pro tankiai augančius medžius.

Nepaisydamas Katrinos Tobijas pasisuko į šiurpaus švytėjimo pusę ir ėmė brautis pro krūmynus. Jis buvo taip arti prie gūdžiosios ežero paslapties, kaip niekada iki šiol – tiesiog turėjo pamėginti išsiaiškinti, iš kur sklido šita kraupi, žalia šviesa. Katrina bandė jį sulaikyti, tačiau Tobijas nustūmė jos ranką ir toliau brovėsi pro klastingą visokių raizgalų tinklą. Po poros žingsnių krūmai priešais prasiskyrė ir jis antrą kartą išvydo negyvą miško ežerą.

Betgi kaip jis buvo pasikeitęs!

Iš dvokiančio, pūvančio klano buvo pasidariusi tikra pragaro pelkė; kone vertikaliai į žemę nyranti skylė, o jos vanduo buvo juodų juodžiausias, tarsi pripiltas dervos. Taigi net ne vanduo skleidė šitą baisingą žalsvą šviesą, o uolos, supančios dauburį. Blankus, atgrasus žvilgesys buvo aptraukęs milžinišką granitą tarytum skylėta

antklodė. Tiktai vienoje vietoje, gilokai nuo paviršiaus, kraupioji šviesa buvo matyti ir ežere.

– Aukščiausiasis Dieve! – sušnabždėjo Tobijas. – Kas gi čia?

– Nežinau, – atsakė Katrina.

Jinai pabandė sugriebti jį ir įsitraukti atgal į mišką, tačiau Tobijas ir vėl nusikratė jos rankos. Spoksojo žemyn į ežerą ir bergždžiai bandė rasti kokį nors logišką paaiškinimą tam, ką čia matė. Blizgesys, apgaubęs uolas ir netgi žemės plotą aplinkui ežerą, buvo ta pati šiurpioji šviesa, kurią skleidė ir kaukolėtųjų raitelių veidai. Tai buvo...

Katrina staiga taip smarkiai griebė Tobiją už pečių, kad tasai kniubtelėjo ir atbulas įvirto į spygliuotą krūmą. Aklai grabaliojosi aplink save, surado kiek tvirtesnę šaką įsitverti ir tada atsikėlė. Rankos kraujavo, o skersai veidą buvo nusidriekęs ilgas peršintis brėžis. Įpykęs Tobijas atsisuko į Katriną.

Toji žiūrėjo žemyn į ežerą, o dešinę ranką įspėjamai buvo prispaudusi prie lūpų. Tobijas kurį laiką suglumęs spoksojo į ją, pažvelgė į tą pačią pusę kaip ir jinai, bet nieko kita nematė, tiktai sergantį, nykstantį mišką kitame krante. Ar iš tikrųjų ką nors girdėjo, ar tiktai įsivaizdavo girdįs, jisai nesuprato, – tačiau netrukus pastebėjo kažką judant. Šakos pradėjo virpuliuoti, tada prasiskyrė, išlindo vienas, kitas ir galų gale visas pustuzinis aukštų padarų kaukolių veidais. Jie tempė tamsų, ilgą ryšulį, – tas atrodė gana sunkus.

Katrina švelniai sugriebė Tobijui už rankos ir įsitraukė atgal į tankumyną. Šį kartą jis jau nebesipriešino. Jeigu baisūnai juodu pastebės, jeigu jie vien tiktai įtars, kad šie slepiasi šitame miške, ir jį akylai stebės, tada abu su Katrina jau prapuolę.

Atsukęs nugarą į tą žalsvą švytėjimą, kurs visai neskleidė šviesos, Tobijas bejėgiškai klupsnojo įsitvėręs Katrinos rankos kaip koks vaikas. O ši slinko nė kiek nedvejodama, tarsi kokia nakviša. Ne kartą išsisuko nuo visokių kliūčių; Tobijas net nebūtų pastebėjęs, jeigu nebūtų jų parodžiusi. Pagaliau Katrina sustojo, paleido jo ranką ir ėmė kuistis prie gumbuoto dygliakrūmio. Kai ji vėl atsitiesė, Tobijas pamatė tamsią, gilyn einančią landą.

– Kas čia? – paklausė jis.

Šitos juodos skylės vaizdas sukėlė jam nemalonų jausmą. Tai turėjo būti slėptuvė, apie kurią kalbėjo Katrina, ola, kurios įėjimo niekas negalėtų rasti gerai nežinodamas, kur ieškoti.

Užuot atsakiusi, Katrina dar kartą greit mostelėjo jam nutilti, pritūpė – ir staiga dingo. Tobijas išgirdo šiugždesį, paskui duslų smūgį ir netrukus Katrinos kaip nesavą balsą, sklindantį iš gilumos:

– Greičiau! Paskubėk!

Tobijas dar kartą apsidairė aplinkui ir pradėjo atsargiai šliaužti žemyn, bet jau po pirmo neapdairaus žingsnio prarado pusiausvyrą; jisai dar susilaikė nešūktelėjęs ir nučiuožė žemyn į juodą nebūtį. Netrukus smarkiai atsitrenkė į Katriną; ši jau laukė jo nedidelės olos dugne. Tamsoje juodu užsigrūdo vienas ant kito. Tobijas jautė, kaip skaudžiai įspyrė alkūnę Katrinai į šoną. Galiausiai jis taip trenkėsi keliais į akmenį, kad iš skausmo jau nebegalėjo susilaikyti nesurikęs, nuriedėjo į šalį ir ėmė raitytis.

– Tylėk! – išsigandusi sušnabždėjo Katrina. – Dėl Dievo meilės, Tobijau, nė garso!

Tobijas sukando dantis. Iš paskutiniųjų sulaikė dejonę. Dešinysis kelis degė ir tvinksėjo. Jautė, kaip šiltas kraujas sruvena per koją. Tačiau nedrįso išleisti nors

menkiausio garselio ir taip gulėjo drebėdamas, tuo tarpu Katrina priropojo prie olos angos. Tobijas negalėjo matyti, ką ji daro, tik išgirdo, kaip sušnarėjo, ir po valandėlės prapuolė paskutinis blausus šviesos mirgėjimas; olos angą jinai, be abejo, vėl uždengė krūmais – juos ką tik buvo prastūmusi į šalį.

Visiškos tamsos banga užgulė Tobiją. Ir staiga, be niekur nieko, jį vėl apniko baimė. Puolė tarytum plėšrūnas, tykantis tamsoje, ir dabar jau tikras dėl savo grobio, suleido nagus į jo protą, o iltis – į širdį. Kiekvienas bandymas priešintis tai baimei, pasitelkus logiką, jau iš pat pradžių buvo pasmerktas žlugti. Tobijas suprato, kad yra saugus, gilioje oloje, bet kartu ir suvokė, kad niekada iš čia neištrūks, kad atsidūrė nelaisvėje tokioje vietoje, kur nėra šviesos ir oro, – pragaro prieangyje. Tamsa tartum sunkiausia našta gulė jam ant krūtinės ir gniaužė kvapą. Ir ūmai Tobijas pajuto, kaip toji tamsa įgavo pavidalą, atgijo ir peršliaužė per jo rankas, kojas ir veidą. Lipnūs voratinkliai užlipdė akis ir burną. Tamsa šliaužė tarytum pragaištis kiekviena jo odos pora ir nuodijo vidurius.

Tobijas rėkė, priešinosi ir apimtas panikos ėmė trankytis aplinkui. Kumščiais daužė uolą ir šakas, o tada nutvėrė Katriną; jai, matyt, gerai kliuvo, nes šūktelėjo iš skausmo, bet netrukus smarkiai griebė jam už rankų.

– Liaukis! – suriko.

Ranka tėškė jam į veidą; su tokia jėga, kad jo galva atkaro ir trenkėsi į uolą. Akyse pasipylė margų žvaigždžių ir žaibų fejerverkas, tačiau tvinksintis skausmas pakaušyje jį vėl grąžino į tikrovę. Riksmas, kuris vis dar stovėjo gerklėje, staiga nuščiuvo. Tobijas sudribo, valandėlę laikė veidą tarp delnų ir pabandė nuryti kūkčiojimą. Bet nepavyko.

– Nusiramink! – maldaudama šnabždėjo Katrina. – Išgirs tave, jeigu ir toliau taip rėksi.

Tobijas prisivertė kvėpuoti kiek tik beįmanydamas ramiau ir giliau, bandė apie nieką kita negalvoti, tik apie tai, kad juodu yra saugūs ir kad šitas urvas yra ne kas kita, o tamsi, tuščia ola po žeme. Ne pragaro žiotys, kur jie buvo gyvi palaidoti, bet tiktai urvas žemėje.

– Ar jau viskas gerai?

Katrinos ranka švelniai palietė jam petį, tamsoje apgraibomis surado veidą ir pabandė kilstelėti smakrą. Oloje viešpatavo juodžiausia naktis. Jisai girdėjo greitą, karštą Katrinos alsavimą. Ištiesė ranką ir drebančiais pirštais apčiuopomis ėmė ieškoti ten, kur spėjo ją esant. Pirštai palietė jos ranką, šliaužė aukštyn pečiais ir kaklu ir paglostė skruostą, paskui beveik išsigandęs vėl atsitraukė.

– Prašau, nerėk daugiau, – tarė Katrina. – Nė garso.

Tobijas susitvardė.

– Atleisk. Mano nervai ne patys stiprieji.

– Jau gerai, – tarė Katrina. – Nemanau, kad jie būtų mus išgirdę. Tik prašau, būk atsargus.

– Betgi jie... jie gi čia, – pralemeno jisai.

Tobijas jautė, kaip jį vėl sukaustė panika. Atrodė, kad sąmonė jau nebeveikia kaip reikiant. Jį apėmė baimė, velniška baimė, baimė, kuri buvo viskas: neapykanta, beprotybė, žmogžudystė. Aukščiausiasis Dieve, galvojo jisai trumpą šviesią valandėlę, kokiu keliu aš nukeliavau. Inkvizitorius pragaro nasruose.

– Jie mūsų nesuras, – vėl pasakė Katrina. Taip pat ir jos balse skambėjo baimės kupina gaidelė. – Prašau, Tobijau! Aš... aš suprantu, ką tu jauti. Ir man ne kitaip klojosi. Betgi turi su tuo kovoti. Jeigu tu su tuo nekovosi, mudu žuvę. Jie nužudys mus abu, jeigu pastebės.

– *Nužudys?* – Jis vos nesusijuokė. Mirtis jam pasirodė kaip išeitis po viso to, ką patyrė ir dabar patiria. Iš tikrųjų buvo baisesnių dalykų už mirtį. Rankos vis labiau drebėjo. Tobijas jautė, kaip visą kūną pila šaltas, lipnus prakaitas. Nematomos sienos aplinkui jį, rodos, slinko viena prie kitos, norėdamos sutraiškyti.

– Ar galiu valandėlę tave palikti vieną? – susirūpinusi paklausė Katrina.

Tobijas linktelėjo, nors vien jau ta mintis pasilikti vienam šitoje pragariškoje tamsoje stūmė jį kone prie beprotybės ribos.

Niekaip jis negalėjo įžiūrėti, ką Katrina daro, bet girdėjo, kaip ši greitai pakilo ir priėjo prie olos angos. Kurį laiką užtruko ir grįžo atgal.

– Visur ramu, – tarė jinai. – Nemanau, kad jie būtų mus girdėję.

Tobijas pažiūrėjo į tą pusę, iš kur sklido jos balsas. Jisai įtempė akis, bet priešais save nematė net menkiausio šešėlio. Katrina buvo vien tiktai balsas su kvapu ir šiluma, tačiau be veido, prisiminimas be kūno.

– Jie? – paklausė Tobijas po valandėlės. – Ką tu turi galvoje taip sakydama?

Katrina neatsakė. Bet jisai galėjo jausti, kaip ta krūptelėjo. Galėjai tik stebėtis, kaip greitai kiti jutimai perėmė akių funkciją, ir šios dabar tapo nebereikalingos.

– Tu žinai, kas jie tokie, ar ne? – paklausė jisai.

Katrina vėl nieko neatsakė. Ji subruzdėjo tamsoje ir pabandė kiek pasislinkti nuo jo, tačiau ola paprasčiausiai buvo tam per maža. Tobijas nelabai norėjo pabėgti nuo jos artumos, kuri jį pripildė didžiulės laimės ir kartu nenusakomos kančios, taip pat ir Katrinai sekėsi nekaip. Jo ranka prisilietė prie jos rankos, tada nuslinko žemyn ir

suspaudė riešą. Katrina pabandė išvengti jo gniaužtų, bet šįkart Tobijas nepaleido.

– Katrina, prašau, – tarė Tobijas kone maldaudamas. – Pasakyk man, ką tu žinai.

– Ne dabar, – atsakė Katrina. – Prašau tave, Tobijau! Aš... aš viską tau papasakosiu, bet ne čia ir ne dabar. Vėliau, kai mudu būsime saugioje vietoje.

– Saugioje vietoje? – Tobijas vos nesuriko ir išsigandęs krūptelėjo. – Saugioje vietoje? – pakartojo daug tyliau, bet vis dar tokiu pačiu baugiu balsu. – Ką tu turi galvoje? Kur tu dar ruošiesi?

Katrina kurį laiką patylėjo. Tada atsakė:

– Aš maniau, kad iš mudviejų tu esi tas, kursai suplanavo mūsų pabėgimą.

Tobijas sumišęs tylėjo. Katrinos žodžiai priminė tai, kaip be galo kvailai jis elgėsi. Ji buvo visai teisi – jis išlaisvino ją iš bokšto; tačiau dabar pats prisipažino sau, kad šitas poelgis buvo ne tiktai neapgalvotas, bet netgi kvailas. Be Katrinos pagalbos juodu jau būtų sugauti – ir nužudyti.

Tobijas paleido jos ranką.

– Man labai gaila, – tarė, – tu teisi.

– Dėl ko tau labai gaila? – paklausė Katrina vis dar tuo pačiu pašaipiu, gal netgi įžeistu balsu. – Kad išgelbėjai man gyvybę?

– Aš elgiausi kaip koks beprotis, – pasakė Tobijas rimtai. – Tačiau Dievas mato, aš tiesiog baiminausi dėl tavęs. Norėjau tau padėti. Dabar jie tave nužudys, jeigu vėl sugaus.

– Ar taip, ar taip jie būtų tai padarę, – tyliai atsakė Katrina.

Tobijas papurtė galvą.

– Ne. Aš... būčiau galėjęs jiems sutrukdyti. Aš būčiau...

aš būčiau privalėjęs jiems sutrukdyti. – Jis vėl paslėpė veidą rankose ir užgniaužė kūkčiojimą. – Dieve mano, ką aš dabar padariau?

– Tu teisingai pasielgei, – tarė Katrina. Jinai ištiesė ranką, pirštais palietė Tobijui skruostą ir lūpas, ir jo kūnu perbėgo drebulys. – Aš žinau, kad tu nori man padėti, bet patikėk manimi, tau tas nebūtų pavykę. Jie niekada nebūtų leidę, kad tu mane išteisintum. Visiškai nesvarbu, kokius įrodymus dėl mano nekaltumo būtum radęs, – jie nebūtų to leidę.

– Kas jie tokie? – paklausė Tobijas. – Prašau, Katrina, pasakyk man, kas dedasi šitame mieste? Kas... čia atsitiko? Jie rengia juodąsias mišias! Jie garbina demonus ir dvasias!

Katrinos pirštai vėl palietė jam veidą, ir vėl jisai pajuto tą šiurpulį, prieš kurį buvo bejėgis. O, Tobijas mėgino, iš visų jėgų stengėsi suvaldyti savuosius jausmus, stengėsi žūtbūtinai atsikratyti vaizdų ir minčių, kylančių iš prisiminimų. Tačiau nebepajėgė sulaikyti savo rankų, kai tos pakilo ir palietė Katrinos pečius, kad švelniai priglaustų ją prie savęs.

Katrina nė kiek nesipriešino, tiktai prisiglaudė prie jo ir padėjo galvą ant peties. Jisai jautė jos širdies plakimą po skystute drapana ir kerintį plaukų kvapą. Rankos glostė jai plaukus, lietė veidą ir slydo akimis, nosimi, lūpomis, tarytum neregio pirštai, norintys užčiuopti priešais sėdinčiojo veidą, nes negalėjo matyti. Ir vėl atsitiko tas pat: tarytum kokie burtai – Katrina iš naujo virto žmogumi, kurį jisai pažinojo, iš moters tapo vaiku, prie kurio jisai ėjo su tyra, nuoširdžia meile.

Paskutinį, patį paskutinį kartą Tobijas pabandė suvaldyti savo jausmus.

– Katrina, prašau, nereikia, – sušnabždėjo jisai. – Mes... negalim taip.

Katrina juokėsi; labai tylus, šiltas skambesys greitai ir visiškai ištirpdė jo pasipriešinimą, taip pat ir viską, ką jie būtų pasakę ar galėję padaryti.

Staiga jie atsidūrė jau nebe oloje, bet vėl prie ežero. Vėl vaikai, kokie buvo kadaise. Jisai jautė jos kūną po savo rankomis, jos šilumą, greitus, bet raminamus širdies dūžius, pagundą, sklindančią iš jos, tokią saldžią, beveik ligi skausmo.

Jo lūpos dar kartą sušnabždėjo beprasmiškus prieštaros žodžius, bet rankos slydo jos drabužiais, nusmaukė juos nuo pečių ir glostė nuogą nugarą.

Katrinos kvėpavimas padažnėjo. Jinai persisvėrė per jį, suėmė jo veidą į abi rankas tarytum sergančiam vaikui ir pabučiavo.

Tobiją apėmė svaigulys, kokio niekados iki šiol net negalėjo įsivaizduoti. Jis jau nebebuvo savo minčių viešpats. Iš visų jėgų prisitraukė ją prie savęs, draskė apdarą ir padėjo Katrinai, kai ši norėjo nuvilkti jam abitą. Vis stipriau glaudė ją, atsakinėjo į jos bučinius, glamonėjo veidą, kaklą, krūtinę, visą jos kūną. Košmariškas sapnas tarsi pavirto beprotiškos laimės sapnu. Tai, kas buvo pragaras, dabar pavirto dangumi.

Po gerokos valandėlės Katrina atsikėlė ir ankštoje oloje nerangiai ėmė vilktis drabužius.

– Tu labai gailiesi? – paklausė jinai staiga.

– Gailiuosi? – Tobijas kurį laiką galvojo. Jisai padarė daugiau, negu vien tik sulaužė savo įžadus, bet visa tai jau nebeturėjo jokios reikšmės. – Ne, – atsakė jis.

Katrina pasilenkė prie jo, trumpai pabučiavo į lūpas ir vėl atsitiesė.

– Ką tu ketini daryti? – paklausė Tobijas.

– Pasižiūrėsiu, ar jie jau nuėjo, – atsakė Katrina.

Tobijas norėjo sulaikyti, bet Katrina jau buvo užsikepurnėjusi viršun. Šį kartą jis pamatė trumpai švystelėjus blausią šviesą, kai ji praskleidė krūmus prie angos. Pašnarėjo kiek ir vėl pasidarė tamsu. Veikiausiai Katrina išsiropštė iš olos.

Ji buvo pradingusi nelabai ilgai. Tobijas tą laiką išnaudojo – vėl šiaip taip užsivilko abitą ir greitosiomis apsivalė. Ir mėgino susitvarkyti savo mintis. Jis visai nejautė, kad reikėtų atgailauti. Praras savo darbą ir bus išbrauktas iš ordino. Bet jau tai nebebuvo svarbu – Katrina ir jisai gyvens.

– Jų jau nebėra, – pasakė Katrina, grįžusi atgal pas jį. – Buvau miško pakrašty. Niekur niekas nė krust.

– Vos tiktai išauš, jie pamatys, kad tu pabėgusi. O kad aš dingau, Temzeris dar anksčiau pastebės. Aš jam buvau liepęs mane pažadinti.

Katrina valandėlę pamąstė.

– Dar dvi valandos iki saulei patekant, – tarė ji, – galėtume suspėti. Bet būtų saugiau čionai pasilikti ligi vakaro. Grafas išsiuntinės visus savo žmones mudviejų ieškoti, kai tiktai sužinos, kad aš pabėgau.

Tobijas vos šyptelėjo. Ne grafo žmonių, ne Breserio ir ne Buchenfeldo gyventojų jisai bijojo. Bet mintis kiaurą dieną pasilikti šitoje tamsioje, dvokiančioje skylėje po žeme jam buvo tiesiog nepakeliama.

– Ne, – pasakė jisai. – Turime eiti. Kuo greičiau, tuo geriau.

Tobijas susirūpinęs kurį laiką žiūrėjo į Katriną. Dabar ji nebuvo visiškai užskleidusi krūmais landos, taigi mažumėlis blausios šviesos krito į olą ir jis galėjo įžvelgti jos apybrėžą.

– Ar toli iki artimiausio miesto? – paklausė jisai. – Pietų pusėje.

– Ar palei upę? – Katrina mostelėjo galva. – Pusdienis kelio. Kodėl klausi?

– Dar užtruks, kol jie iš tikrųjų supras, kas atsitiko, – atsakė Tobijas. – Ieškos mūsų pirmiausia ta kryptimi, iš kur esu atėjęs, šiaurėje. Jeigu mums pavyks pasiekti miestą, tada būsime saugūs.

– Nesumenkink grafo, – tarė Katrina.

Bet Tobijas pertraukė ją rankos mostu:

– Aš vis dar inkvizitorius, Katrina. Visiškai nesvarbu, kas bus paskui, bet manimi patikės. Esu tikras, yra daugybė žmonių, kurie labiau domisi tuo, kas dedasi šitame mieste, negu tuo, ką aš esu padaręs.

Katrina neprieštaravo, tiktai po valandėlės patraukė pečiais ir nušliaužė pirma jo prie angos.

Kaip lengvai jinai ropštėsi siaura landa. O Tobijas trejetą ar ketvertą kartų nučiuožė atgal; tikriausiai nebūtų išsikepurnėjęs, jeigu Katrina nebūtų pasilenkusi ir ištiesusi jam rankos.

Sprausdamasis pro spygliuotus brūzgynus prie angos, jis vėl susibraižė veidą ir rankas. Aimanuodamas atsistojo, apsidairė aplinkui ir pagaliau pamatė, kaip Katrina rūpestingai užtaisė olos angą.

– Dar nežinia, ar neprireiks kada saugios slėptuvės, – atsakė jinai į nustebusį jo žvilgsnį.

Tobijas gūžtelėjo pečiais.

– Iš tikrųjų saugi, – tarė jis. – Kaip tu ją radai?

Katrina nusišypsojo.

– Įkritau čia, – prisipažino.

Tobijas liko rimtas. Pasižiūrėjo į tą pusę, iš kur sklido kraupioji ežero šviesa. Tačiau mėnulis ir žvaigždės buvo

užliejęs kraštą blyškia, sidabrine šviesa, ir žaliai melsvas mirguliavimas buvo beveik užgesęs.

– Tu čia dažnai būdavai, tiesa? – paklausė jis tylomis ir nežiūrėdamas į Katriną.

– Anksčiau – taip, – atsakė Katrina, – kol visa tai nebuvo prasidėję. Paskui jau nedrįsdavau. Ežeras... mane baugina, o, be to, ir jie dažnai čia būna.

– Jie?

Katrina, atrodo, lyg ir jautė, kad Tobijas šį kartą jau nebepasitenkins išsisukinėjančiu atsakymu. Ji kad ir žvelgė kurį laiką pro šal į tuštumą, bet galiausiai atsiduso, prisivertė nusišypsoti ir pažvelgė į jį.

– Tu matei, ką jie veikė, – pasakė ji. – Breseris ir kiti. Visi jie vieno galo, visi aliai vieno, kiekvienas vyras, kiekvienas vaikas, kiekviena moteris.

– Tu manai, kad visas Buchenfeldas garbina velnią?

Katrina papurtė galvą.

– Ne velnią, velnias tinka tik senoms boboms ir vaikams gąsdinti.

– Ir kvailiems kunigams, tokiems kaip aš, – pridūrė Tobijas.

– Ir kvailiems kunigams, tokiems kaip tu, – patvirtino Katrina vėl pašaipiai šyptelėjusi. – Tai joks velnio garbinimas. Tai...

Jinai sustingo vidury sakinio, taip pat ir Tobijas išgąstingai krūptelėjo. Kažkur už jų nežinia kas sujudėjo. Šešėlis šmurkštelėjo šalin, bet jis tuo nebuvo visiškai tikras.

– Greičiausiai koks žvėris, – sušnabždėjo Tobijas.

Katrina patylėjo. Šitas miškas buvo negyvas, toks negyvas, kad likęs tiktai žemės plotas. Ežero maro dvelksmas buvo nužudęs netgi medžius ir spygliuotus krūmus.

Katrina vėl ėmėsi vadovauti, kai juodu susiruošė eiti. Ji žingsniavo spėriai ir vis sustodavo pasiklausyti. Tiktai

porą ar trejetą kartų drabužiai buvo užkliuvę už šakų ir tik vienintelį kartą Tobijas turėjo jai padėti nulenkti gan atkaklų krūmą. Tada jie pasiekė miško pakraštį ir žengė į naktį.

Tobijas besidaužančia širdimi apsidairė aplinkui. Po juodžiausios praėjusių valandų tamsos žvaigždžių šviesa jam atrodė nenatūraliai šviesi. Jis manė galįs matyti per kelias mylias. Labai toli esantį, – daug toliau, negu iš tikrųjų galėjo būti, – manė įžiūrįs Buchenfeldą, susigaužusį šešėlį, kurs nelyginant baisūnas žvėris tūnojo slėsnumoje. Netardama nė žodelio Katrina pasidavė pietų pusėn. Jie paėjo tiktai keletą žingsnių, o Tobijas vėl sustojo ir ėmė klausytis.

– Kas tau yra? – paklausė Katrina.

Tobijas papurtė galvą ir drauge mostelėjo, kad ši tylėtų. Jis kažką girdėjo. Buvo visiškai tikras ir netgi šiek tiek stebėjosi, kad Katrina neišgirdo jokio garso. Visas įsitempęs stengėsi įsisiurbti akimis į tamsą. Tačiau vienintelis dalykas, ką girdėjo, buvo tiktai jo paties kvėpavimas ir vos girdimas vėjo šlamesys medžiuose.

– Eime toliau! – skubino Katrina. – Mes...

Tobijas dar kartą pakėlė ranką ir nutraukė ją.

– Tyliau, – tarė jis.

Katrina nieko daugiau nebesakė, bet išsigandusi pasižiūrėjo į jį ir tada suraukė kaktą.

Siaubas vėl apėmė Tobiją ir vienu tarpu grasino užvaldyti jo aiškų mąstymą. Kilo jausmas, tartum būtų praradęs žemę po kojomis. Šita situacija buvo ne jo jėgoms. Nereikėjo taip daryti, – mąstė visas sudirgęs. Jisai buvo taikos žmogus, galėjo ginčytis žodžiais, bet ne ginklais. Viską darė nevykusiai jau nuo tos valandos, kai ištraukė Katriną iš bokšto, o dabar buvo gerai pasirengęs pražudyti ir visa, kas liko. Jis...

Tėvas Tobijas iš paskutiniųjų prisivertė nebaigti minties iki galo, sugniaužė kumščius, kad sutvardytų drebančias rankas, ir kurį laiką užsimerkė; taip stipriai, kad net akyse suraibuliavo. Kai vėl atsimerkė, buvo bent kiek apsiraminęs. Tačiau tai buvo apgaulinga, pavojinga ramybė, ramybė, kuri gali dingti net menkiausiam pavojui kilus, net tyliausiam šnaresiui pasigirdus.

– Aš... aš nebegaliu, – šnabždėjo jisai. Pažvelgė į Katriną, o balsas buvo kone maldaujantis. – Prašau, Katrina...

Toji greitai priėjo prie jo ir ramindama uždėjo ranką ant jo rankos.

– Suprantu, – pasakė jinai patyliukais. – Nebijok, Tobijau. Aš apsaugosiu tave.

Net jeigu jis būtų galėjęs tik pusę tiek aiškiai mąstyti, ir tada šią valandą, ko gera, būtų šaižiai nusikvatojęs. *Jinai* apsaugos *jį!* Tai buvo... absurdas. Tiesiog juokinga.

– Aš esu šaunus didvyris, ar ne? – tarė jisai ir pabandė nusišypsoti, bet išėjo tiktai kreivas vypsnis.

– Toks tu ir esi, – atsakė Katrina visiškai rimtai. – Tai, ką padarei, buvo beprotiškai drąsu, Tobijau. Visiškai nesvarbu, kaip viskas baigsis – aš niekada nesu mačiusi drąsesnio vyro už tave.

Tobijas nebuvo tikras, ar šitie žodžiai buvo nuoširdžiai pasakyti, ar tiktai tam, kad jį nuramintų. Bet kad ir kaip absurdiškai visa tai atrodė, Katrinos artumoje jisai jautėsi saugus. Katrina pažino kiekvieną žemės pėdą, pažino čionykščius žmones, žinojo, kaip jie mąsto ir elgiasi, ir ji buvo stipri, daug stipresnė už jį.

Juodu ėjo toliau, paliko užu savęs giraitę. Staiga Tobijas sustingo ir atsigręžęs primerktomis akimis įsispitrijo į miško pakraštį.

– Kas nutiko?

Katrinai jau nebepavyko nuslėpti nekantrumo savo balse.

Tačiau Tobijas neatsakė, įsitempęs ir toliau spoksojo į mišką, tada apsisuko ir pasileido atgal.

– Ką tu ketini daryti? – paklausė pašiurpusi Katrina. – Tu...

Tobijas sustojo netoli miško pakraščio, kurį laiką pasilenkęs žiūrėjo į susiraizgiusių šakų ir negyvų medžių tankmę, tada vėl įsispoksojo į žemę. Menkoje šviesoje vos begalėjai įžiūrėti, ir išties tebuvo grynas atsitiktinumas, kad jisai išvis pastebėjo, o dabar, iš arti, to jau negalėjai nematyti: žemė šitoje vietoje buvo šviežiai sukasta.

– Kažkas šičia kasė, – tarė Tobijas, – visai neseniai.

Katrina suraukusi kaktą spoksojo priešais į tamsią žemę.

– Ką tu turi galvoje?

Užuot atsakęs, Tobijas atsitūpė ir ištiesė rankas. Žemė po pirštais buvo drėgna ir puri, ne kieta, išdegusi aplinkinių laukų žemė, bet minkšta; ji iškasta iš gilumos ir dar turėjo sušvinkusios ežero smarvės – čia visur aplinkui jos buvo prisigėrusi visa žemė. Jam vėl staiga šovė į galvą mintis apie kaukolėtuosius raitelius, kuriuos labai trumpai buvo matęs ant ežero kranto. Jie kažką nešėsi. Ir Tobijas pradėjo nujausti, kas tai buvo.

– Čia kaži kas yra užkasta, – sušnabždėjo jisai.

– Nesąmonė! – irzliai atkirto Katrina ir piktai mostelėjo ranka. – O jeigu ir taip – ką tu nori daryti? Vėl iškasti? Gal net plikomis rankomis?

Kaip tik taip ir padarysiu, apmaudžiai pagalvojo Tobijas ir ėmė rankomis drabstyti purią žemę.

Katrina netikėdama sudejavo.

– Ką tai reiškia? – paklausė sutrikusi. – Tu...

– Tylėk! – nutraukė ją Tobijas. – Verčiau padėk man.

Katrina apstulbusi spoksojo į jį ir vis dar purtė galvą.

– Tu visiškai praradai protą, – pasakė jinai. – Net jeigu jie čia ką ir užkasė, tai tu manai, kad galėsi įrodyti, jeigu vėl iškasi?

Tobijas trumpam liovėsi abiem rankom rausęs purią žemę.

– Gal ir viską galėsiu, – atsakė. – Jie ne šiaip kažką užkasė. Jie užkasė gyvą būtybę. Žmogų. – Jis kurį laiką tylėjo. – Ir šis, ko gera, tikrai ne pirmas, ar ne taip?

Katrina neatsakė.

– Jie žudo žmones, – toliau kalbėjo Tobijas. – Jiems negana vien tik švęsti juodąsias mišias, ar ne taip? Jie aukoja žmones. Ar aš teisybę sakau?

Katrina tylėjo, tačiau jos tylėjimas buvo pakankamas atsakymas.

Tobijas vėl ėmė kaip apsėstas žerti į šonus juodą, lipnią žemę. Vien tik mintis, kad jis gali būti teisus ir kad jie iš tikrųjų žmones – žmones! – aukoja, kone varė iš proto. Bet būtų dar blogiau numoti ranka ir nepasižiūrėti, kas slėpiasi po šita juoda negyvos žemės skraiste.

Nereikėjo labai giliai kasti. Veikiai pirštai susidūrė su kliūtimi. Jisai užčiuopė sunkią, šlapią medžiagą, paskui dar kaži ką, atrodė, lyg būtų drėgna oda, ir tada kupinas pasibaisėjimo suvokė, kad tai buvo žmogaus kūnas.

Tobijas pastėro. Nujautė, ką gali rasti, tačiau kažką nujausti ir po to pamatyti – buvo du visiškai skirtingi dalykai. Vienuolis suvaitojo tarytum nuo skausmo, užsimerkė ir tada įtempęs visas savo jėgas prisivertė vėl praplėšti akis ir pažvelgti į blyškų, mirtyje sustingusį veidą, dabar jau pasirodžiusį iš po drėgnos žemės.

Tobijas šį veidą pažino.

Tai buvo Greta. Jaunoji moteris, apie kurią Breseris sakė, kad ji tikrai kilusi ne iš Buchenfeldo, ir kurią Tobi-

jas sutiko ant upės kranto, kur jinai buvo pagimdžiusi ir paskandinusi savo kūdikį.

Ir ji buvo mirusi ne natūralia mirtimi. Išilgai kaktos žiojėjo atvira žaizda. Veidas buvo kraujais aptekęs ir žemėtas, o subjaurotose, bet atmerktose akyse sustingęs siaubas, išduodantis kančias, kurias moteris turėjo patirti paskutinę savo gyvenimo valandą.

– O Dieve brangiausias, – sušnabždėjo Tobijas silpnu balsu ir nejučia persižegnojo. – Kas... kas tai padarė?

– Jie ir mus nugalabys, jeigu dar ilgiau čia tupinėsime, kvaily tu, – atsakė Katrina.

Tobijas pakėlė akis. Ar iš tikrųjų tiktai baimė buvo jos balse? Įtūžis skirtas tik tam, kad jisai prarado brangų laiką, laiką, kurs galbūt galėjo nulemti jų gyvybę arba mirtį? Ar...

Tėvas Tobijas negalėjo užbaigti minties iki galo, nes ūmai, regis, viskas nutiko vienu metu: akies krašteliu pamatė, tarytum koks vaiduokliškas šešėlis švystelėjo nepaprastai greitai, išgirdo Katrinos riksmą, išgirdo vienintelį sunkų, plumpsintį žingsnį, matė, kaip Katrina staigiai pasisuko ir puolė šalin, ir tą pačią akimirką pajuto ledinį oro gūsį, paskui baisiausią kirtį į pečius.

Smūgis partrenkė Tobiją ant žemės. Iš skausmo ir iš baimės jisai suriko. Pečiai, rodos, buvo perskelti perpus kirviu. Jautė lipnų, šiltą kraują, varvenantį nugara ir rankomis. Vėl pamatė šešėlį ir sveikąja ranka gindamasis užsidengė veidą.

Šitas mostas išgelbėjo jam gyvybę. Kalavijas, nekliudęs galvos, giliai įsmigo į pečius, paskui dusliai prašvilpė vos per pirštą nuo jo kūno ir rėžėsi į duobėje gulinčios negyvos moters krūtinę. Tobijas šaukė ir blaškėsi aplink lyg be galvos. Kojos atsitrenkė į milžinišką žmogėną blyš-

kiai mirguliuojančiu veidu, ir jis pakniopstomis atšoko. Kalavijas išsprūdo užpuolikui iš rankų ir dabar virpėdamas styrojo žemėje, tarytum negyvėlė būtų bandžiusi jį nučiupti, taip atkeršydama savajam žudikui.

Užpuolikas urzgė tarsi įnirtęs žvėris, kai, praradęs pusiausvyrą, nosimi nėrė keletą žingsnių atgal. Tačiau visiškai nepadarė Tobijui paslaugos ir nepargriuvo – nedavė laiko, kuriuo šis būtų pasinaudojęs – atsikėlęs ir leidęsis bėgti. Ir žmogėnas vėl puolė.

Tobijas, sukaupęs visas valios pastangas, stengėsi neprarasti sąmonės. Sopulys pečiuose buvo nepakeliamas. Ugnies bangos ritosi kūnu. Jam darėsi bloga nuo skausmo, o dešinioji ranka ėmė trūkčioti. Viskas, ką jisai matė, buvo milžiniškas, persikreipęs šešėlis baltų kaulų veidu ir godžiai ištiestos kaulėtos rankos, išdžiūvę skeleto nagai.

Milžinas nebandė ištraukti iš žemės kalavijo, bet žengė link jo. Ir vėl šaižus skausmas persmelkė Tobijui šonkaulius. Kaukolės grimasa susproginėjo priešais akis, visas pasaulis ėmė suktis. Į naktį smigo šešėliai, tirštesni už pačią tamsą; alpulio tamsa, iš kurios jis niekada jau nepabus. Jau viskas, galvojo Tobijas. Jisai merdėjo. Kūrėjas jį nuteis ir kaip puolusį angelą pasmerks amžinajam prakeikimui.

Tačiau niekada nesibaigianti tamsa, kurios jisai laukė, neatėjo. O milžinas staiga susverdėjo. Iš jo tūžmingo riaumojimo beliko tiktai sunkus atodūsis – tada žengė netvirtą žingsnį atgal ir lėtai susmuko ant kelių.

Užu jo išniro dar vienas, mažesnis šešėlis. Tobijas matė, kaip Katrinos rankos pakilo į viršų ir neilgu vėzdu užsimojo dar vienam smūgiui. Vėzdas taip trenkėsi į kaukolėtojo žmogėno pakaušį, kad garsas sudrebino vienuolį iki sielos gelmių.

Valandėlę pabaisa nejudėdamas klūpojo ant kelių, šiurpulingai iškėlęs rankas lyg maldaudamas. Tada susvyravo ir žnektelėjo prie vienuolio kojų.

Katrina paleido iš rankų vėzdą. Greit prišoko prie Tobijo ir išsigandusi atitraukė rankas, kai pamatė, kas atsitiko su jo pečiais. Jos akys išsiplėtė.

– Dieve aukščiausias! – sudejavo jinai. – Tobijau!

Tobijas gailiai vaitojo iš skausmo. Norėjo atsikelti, bet dešinioji ranka daugiau jo nebeklausė. Bejėgiškai susmuko atgal ir trenkėsi galva į kietą kaip akmuo šaknį.

Šis naujas smūgis galutinai atėmė jam sąmonę, nes vėliau jautė tik Katrinos rankas, triūsiančias prie jo pečių. Tobijas bandė atsimerkti, bet pamatė tiktai šokančius šešėlius, apraizgytus raudonais skaudulingais voratinkliais.

– Nesijudink! – girdėjo jisai Katrinos balsą.

Balsas skambėjo nei šiaip nei taip, o atsiliepęs aidas buvo kraupus, tarytum jie būtų giliai po žeme, kokiame be galo ilgame, siaurame akmenų urve. Tobijas norėjo kaži ką sakyti, tačiau balsas atsisakė jam tarnauti. Žaizda pečiuose vis dar kraujavo; jisai jautė, kaip greitai, tvinkčiodama teka iš jo gyvastis. Be skausmo, kuris tarytum koks kumščio didumo degantis voras tūnojo pečiuose, dar kažkas kitas įšliaužė į jo vidų – sunkus, gundantis snaudulys, žadantis niūrią ramybę ir begalinį miegą. Vienuolis suprato, kad neturi pasiduoti, bet staiga mirtis jam pasirodė kaip išsigelbėjimas.

– Tu negali užmigti, Tobijau, – tarė Katrina, lyg perskaičiusi jo mintis. – Prašau, nemiegok. Bet tau negalima judintis. Aš pabandysiu sustabdyti kraujavimą.

Tobijas nebūtų galėjęs pasijudinti, jeigu net ir būtų norėjęs. Kūnas buvo sukaustytas, visiškai paralyžiuotas, tarytum būtų pavirtęs akmeniu; tik dešinioji ranka vis dar

trūkčiojo ir mėšlungiškai grabinėjo žemę. Viskas, ką jis galėjo padaryti, buvo neva linktelėjimas.

Tobijas vėl prarado sąmonę, tačiau šį kartą Katrina sugriebė jį už pečių ir taip supurtė, kad tas net suriko iš skausmo.

– Tu negali užmigti! – šaukė jinai. – Girdi! Atsimerk! Velniai rautų, Tobijau, aš neleisiu, kad tu numirtum!

Tobijas dejavo. Katrina atlošė jam galvą ir ėmė skaldyti antausius, kol tas galų gale atmerkė akis ir vargais negalais mostelėjo ranka, kad apsigintų nuo smūgių.

Katrina lengviau atsiduso, tada atsitraukė ir trumpai palietė jam skruostą. Nusišypsojo.

– Man labai gaila, – tarė, – bet tu privalai dabar nepasiduoti.

Tobijas akimis parodė, kad stengsis. Jinai suprato, šyptelėjo dar kartą ir tada vėl pasilenkė prie jo pečių. Tobijas, laukdamas naujos skausmo bangos, sukando dantis. Jautė, kaip kraujo srovė, plūstanti iš žaizdos, pamažėle darosi vis silpnesnė ir drauge pradeda užsiverti tamsi amžinojo miego praraja, kuri norėjo įsitraukti jį į savo glėbį.

Jis antrą kartą per tas kelias dienas pajuto mirties prisilietimą. Ir antrą kartą jo išvengė.

Po kurio laiko gyvybė ėmė grįžti į jo kūną. Jis jautė kiekvieną savo šėlstančios širdies dūžį tarytum duslų, kupiną skausmo kretulį. Bet tai buvo kitokia kančia, kurią dabar jautė, – ne skausmas, verčiantis alpti. Kiek palaukus Tobijas jautėsi pakankamai stiprus ir galįs atsikelti, bet Katrina jį sulaikė.

– Tik nesijudink! – tarė jinai įspėdama. – Žaizda ne tokia jau baisi, bet gali vėl atsiverti. – Tada trumpai šyptelėjo: – Palaukime truputėlį.

– Mes turim... eiti toliau, – sušnabždėjo Tobijas. – Nėra... laiko.

Katrina patylėjo, tačiau žvilgsnis, kuriuo jį apžiūrinėjo, daug ką pasakė. Jie niekur daugiau neis. Sužeidimas buvo per sunkus.

– Man labai gaila, – šnabždėjo Tobijas.

Katrina tylėjo. Prispaudė jo ranką sau prie skruosto ir užsimerkė.

– Aš viską sugadinau, – pralemeno Tobijas. Staiga jo akys prisipildė ašarų, tačiau jisai jų nesigėdino. – Buvau toks kvailys, Katrina, bet norėjau tau gi padėti. Aš...

– Žinau, – nutraukė jį Katrina tyliai ir prispaudė pirštą jam prie lūpų. Tada apsisuko ir pasilenkė prie sustingusio žmogėno, riogsančio greta Tobijo.

Vyras buvo negyvas.

Išblyškusio kaulėto veido grimasa po juodu gobtuvu jau atsipalaidavo ir buvo matyti žmogaus veidas. Jis buvo aptekęs krauju, iš siaubo išplėstomis akimis. Tobijas nenustebo. Giliai viduje žinojo, kad šitos kaulėtos būtybės nebuvo jokie demonai, jokie negyvėliai, pakilę iš savo kapų, bet gyvi žmonės.

– Jisai priklauso Teovulfo žmonėms, ar ne? – tyliai paklausė Tobijas.

Katrina linktelėjo. Šypsojosi, o jos veidu ritosi ašaros. Ir kai palietė jam skruostą, jisai jautė, kaip drebėjo jos rankos.

Tobijas daugiau nieko neklausinėjo, ir Katrina daugiau nieko nesakė, tiktai vėl atsisėdo šalia, atsargiai pakėlė jo galvą ir padėjo sau ant kelių.

Taip juos ir rado Teovulfas su buchenfeldiečių palyda; šie po valandos, su pirmaisiais naujos dienos spinduliais atšuoliavo čia per laukus, kad pargabentų juos atgal į miestą.

15

Praėjo dešimt dienų, ir Tobijas vėl išvydo dienos šviesą. Jisai skaičiavo, kiek kartų valgė, – gaudavo du kartus per dieną, – įskaitant dar tas dvi dienas, kai pragulėjo karščiuodamas. Be Marijos, kuri nešė jam valgį ir slaugė kiek begalėdama, ir gydytojo, kurs pasirodė trečiąją dieną, jisai nematė nė vieno žmogaus.

Tatai neturėjo jokios reikšmės. Net jeigu atsitiks stebuklas ir jisai ištrūks iš čia gyvas, – o tam buvo šiokių tokių žymių, – vis tiek jo gyvenimas buvo praradęs bet kokią prasmę. Nieko daugiau nebuvo likę, dėl ko būtų vertėję gyventi ir melstis. Jeigu apskritai dar kas nors jį stebino, tai tik tas, kad jo iš karto nenugalabijo. Tačiau Breserio žmona nešė jam gerą, gausų maistą, ir jisai nebuvo sukaustytas grandinėmis ir neįmestas į tamsią skylę, kaip anksčiau Katrina, bet pabudo iš savo karštligiškų sapnų minkštoje, švarioje lovoje. Tai buvo gultas, kurį jisai buvo liepęs įtaisyti Katrinos celėje. Jos kalėjimas dabar tapo jo kalėjimu. Prie langų vėl buvo pritvirtintos lentos.

Marija ateidavo dažnai, bet su juo nepersimetė nė vienu žodžiu. Pirmomis dienomis Tobijas daugelį kartų mėgino pradėti su ja kalbą, bet toji visai nepaisė. Veikiausiai buvo griežtai uždrausta su juo šnekėtis. Galbūt netgi tykojo koks sargybinis ir slapta klausėsi jų. Taip ir praėjo tos dešimt dienų beveik visiškoje tamsoje ir kapų tyloje.

Tačiau vienuoliktąją dieną atėjo grafas.

Tobijas buvo užmigęs ir vėl sapnavo Katriną: tikrą vaizdų ir jausmų, įspūdžių ir garsų narpulynę, pilną miglotų nusivylimų ir beprasmiško, skausmingo pykčio. Staiga

kažkas papurtė jį už sužeistojo peties. Tobijas dejuodamas atmerkė akis ir iš pradžių, nieko nematydamas, ėmė markstytis nuo neįprastos žvakės šviesos.

Jis netvirtai atsisėdo, prisidengė ranka akis ir mėgino atpažinti jį pažadinusią būtybę. Pačią pirmą akimirką suprato tik, kad tai ne Marija. Tada šokantys priešais akis šešėliai susiliejo į vieną figūrą; toji netrukus įgavo ir veidą: pailgą, jaunatvišką grafo veidą; akys žvelgė į jį iš viršaus drauge su užuojauta, gailesčiu ir apmaudžiu piktumu.

– Teovulfas, – pravebleno Tobijas. – Atėjote manęs užmušti?

– Atėjo tas, kuris nori su jumis pasikalbėti, – tarė Teovulfas rūsčiu balsu, praleisdamas pro ausis Tobijo žodžius.

– Jūsų senjoras? – tyliai paklausė vienuolis. – Velnias?

Teovulfas suraukė kaktą, tačiau tylėjo. Žengė žingsnį atgal ir mostelėjo ranka. Tobijas sunkiai atsikėlė. Judėjo labai atsargiai. Žaizda buvo gana gerai sugijusi, bet vis tiek dar skaudėjo.

– Ar galėsite eiti? – paklausė Teovulfas, kai Tobijas vargais negalais atsistojo.

Tobijas piktai linktelėjo.

– Taip, – atsakė. – Jūsų žmogus buvo tikras nevykėlis. Mane visai nesmarkiai sužeidė.

Teovulfas atsiduso. Tačiau jis atrodė veikiau liūdnas, negu supykęs.

– Jūs toks kvailys, tėve Tobijau. Aš nusivyliau jumis.

– Aš – ne, – lediniu balsu atsakė Tobijas. – Greitai nujaučiau, kad nesate tas, kuo dedatės.

Teovulfas negirdomis praleido šiuos žodžius.

– Ir kodėl gi jūs taip padarėte? – sumurmėjo jis purtydamas galvą. – Viskas būtų pasibaigę gerai, jeigu būtu-

mėt padaręs taip, kaip buvau jums pasiūlęs. O dabar jau nieko nebėra, ką dar galėčiau dėl jūsų padaryti.

– Man regis, jūs jau pakankamai daug dėl manęs padarėte.

– Jeigu manote, kad jūsų pašaipa čia tinka, tai apsirinkate, – rimtai atsakė Teovulfas. – Jūs viską sugadinote, prakeiktas idiote.

– Taip? – Tobijas pabandė nusijuokti, tačiau jam išsprūdo tiktai gergždžiantis garsas. – Kur jūs mane vesitės? Į mišką užkasti šalia tos vargšės moters? O gal pasistengėte mano kūnui surasti geresnę slėptuvę?

– Apsirinkate, tėve Tobijau, – ramiai atsakė Teovulfas. – Aš nesu joks žudikas.

– O, žinoma, ne, – nusišaipė Tobijas. – Tai buvo iš tikrųjų vien baisių atsitiktinumų susiklostymas, ar ne? Tikriausiai jūs dėl pagalbos, kur suteikėte šitiems vargšams žmonėms, taip nusigyvenote, kad jums ir jūsų vyrams stinga pinigų apdarams, mirusiųjų kaukolėmis ginatės nuo šalčio ir vėjo.

Teovulfas atsiduso. Tačiau nieko daugiau nepasakė, tiktai apsisuko ir nuėjo link durų. Kantriai laukė, kol Tobijas ims sekti iš paskos, praleido jį pirma, ir kai Tobijas norėjo sustoti, mostelėjo ranka, kad tas eitų.

Vienuolis markstėsi. Neįprasta šviesa spaudė iš akių ašaras. Nubraukė jas rankove, apsidairė aplinkui ir nustebęs pamatė, kad prie durų nebuvo pastatyta jokio sargybinio; Teovulfas buvo atėjęs jo pasiimti vienas.

– Kur jūs mane vedate? – paklausė jis dar kartą.

– Pas jūsų teisėją, – atsakė Teovulfas.

Tobijas klausiamai pasižiūrėjo į jį.

– Jums bus atliekamas procesas, – į jo žvilgsnį atsakė Teovulfas.

– Procesas? Kas jį atliks? Jūs – ar Breseris?

Teovulfas vėl piktai suraukė kaktą dėl pašaipaus jo tono. Bet ir šį kartą jo balsas liko ramus.

– Vienas iš jūsiškių, – atsakė jisai.

– Aš turiu...

– Jūs esate Bažnyčios žmogus, – pertraukė jį Teovulfas. – Nesate pavaldus mano teisingumui. Aš neturiu jokios teisės spręsti. Tai turi padaryti kiti.

Tobijas buvo apstulbęs.

– Ką... tai turėtų reikšti? – paklausė jis nepatikliai.

– Argi negalite įsivaizduoti? – atsakė Teovulfas staiga nekantriai. – Aš nežinau, kokiais burtais ragana supainiojo jums sąmonę, Tobijau, tačiau jums pačiam dar tiek turi būti aišku, kad jūsų padėties žmogus, kurs padeda raganai pabėgti ir dar nužudo nekaltą valstietį, neturi laukti pasigailėjimo. Nei iš manęs, nei tuo labiau iš savo brolių.

Tobijas vis dar negalėjo suvokti.

– Jūs pa...?

– Jūs nesate vienintelis inkvizitorius pasaulyje, tėve Tobijau, – pašaipiai jį pertraukė Teovulfas. – Jeigu man nebūtų jūsų gaila, vargšas kvaily, tai šita situacija atrodytų gal net ir smagi: inkvizitorius, kurs turės atsakyti prieš inkviziciją.

– Jūs pakvietėte... pakvietėte inkvizitorių? – nepatikliai paklausė Tobijas.

– Mums nebeliko jokios kitos išeities, – atsakė Teovulfas.

Tobijas sutrikęs spoksojo į jį.

– Jūs... jūs išsikraustėte iš proto! – prašniokštė. – Išdrįsote po viso to, kas čia atsitiko, kreiptis pagalbos į Bažnyčią?

– Ar jums būtų maloniau, jeigu aš būčiau jus įsakęs sudeginti vietoje? – šaltai paklausė Teovulfas. – Niekas man nebūtų prieštaravęs. Net jeigu jūs manimi iš tikrųjų netikite, Tobijau, – man jūs patinkate. Aš manau, kad jūs esate inteligentiškas žmogus. Ir manau, kad iš esmės nesate atsakingas už tai, kas atsitiko. Ragana jus apkerėjo.

– Jūs gi beprotis! – išlemeno Tobijas. – Negi manote, kad aš nebūčiau viso to pasakęs?

Teovulfas linktelėjo.

– Suprantama, būtumėt, – atsakė jisai. – Bet kas gi jumis patikės? Išskyrus tai, nedaug ką galėtumėt pasakyti – mes tikrai turėjome pakankamai laiko pasiruošti.

Tobijas spoksojo į jį. Suprato, kad Teovulfas vis dar žaidė su juo savo žiaurų žaidimą. Jis jam nemelavo. Visai atvirai sakė visą tiesą, kad iš jo pasityčiotų ir parodytų jo paties bejėgiškumą. Ir Teovulfas buvo teisus. Niekas juo nepatikėtų, ne, po to, kai jisai bandė pabėgti su Katrina.

– Eime, – tarė Teovulfas. – Jau eime. Mūsų laukia.

Tobijas pakluso, bet nieko negalėjo padaryti, kad jo žingsniai nebūtų tokie lėti ir vangūs. Rankos ėmė šiek tiek virpėti. Jautė, kaip išpylė šaltas prakaitas ir skrandyje ėmė rastis blogulys. Žengiant žingsnį reikėjo milžiniškų pastangų, ir vis dėlto jisai nejautė jokios baimės; po teisybei, nieko nejautė, tiktai didžiulę, visa apimančią tuštumą, kur dingsta bet koks jausmas.

Kai juodu pasiekė laiptus ir jis lėtai pirma Teovulfo pradėjo lipti stačiomis, medinėmis pakopomis žemyn, matė, kad didžioji, niūrioji židinio salė buvo pasikeitusi. Čia buvo pristatyta stalų ir kėdžių. Šalia durų Tobijas pamatė porą vyrų su blizgančiais šalmais ir ietimis. Ginkluoti samdiniai, galbūt net kareiviai, lydintys antrąjį inkvizito-

rių, apie kurį buvo kalbėjęs Teovulfas. Gale ilgo stalo, priešais židinį, sėdėjo trejetas vyrų, vilkinčių jo ordino drabužiais. Du jauni vienuoliai tamsiais, vešliais plaukais, kurių tonzūra atrodė tarytum baltas randas; žmogus, sėdintis tarp jų, buvo senas, plikas jo pakaušis blizgėjo šviesoje.

Kai Tobijas nužengė nuo paskutinės laiptų pakopos, plikagalvis vienuolis pakėlė galvą ir pažvelgė į jį.

Tai buvo Pretorijus, jo abatas.

Kurį laiką Tobijas vėl manė sapnuojąs keistą, bjaurų, košmarišką sapną. Galbūt silpnumas kėlė jam haliucinacijas. Tačiau nebuvo jokios abejonės: liesas, asketiškas veidas, išraižytas gilių randų, – dėl jų kilmės abatas per visą savo gyvenimą atkakliai tylėjo, – tamsios akys, apsiblaususios nuo senatvės ir vis tiek žvalesnės negu kitų, į kurias dabar žvelgė Tobijas, siaura burna, kuri visuomet atrodė nuožmiai besišypsanti, bet iš kurios Tobijas išmoko visko apie dievobaimingumą ir meilę žmonėms. Ne ką kitą, tik tėvą Pretorijų buvo pakvietęs Teovulfas.

Pretorijus pakėlė liesas, podagros ir senatvės išsukiotas rankas ir pamojo jam prieiti arčiau. Tobijas iš pradžių nesijudino, vis dar netikėdamas žiūrėjo į abatą, ir Teovulfas jį net stumtelėjo. Dvejodamas Tobijas žengtelėjo porą žingsnių ir sustojo tam tikru atstumu nuo teisėjo stalo. Pretorijus vis dar žiūrėjo į jį. Jo veidas buvo neperžvelgiamas kaip akmeninė kaukė, tačiau akių blizgesys privertė Tobiją sudrebėti. Tai nebuvo pyktis ar pasibaisėjimas, bet didelis, atviras liūdesys. Tobijas staiga suprato, kad Teovulfas padarė klaidą. Klaidą, kuri buvo daug didesnė, negu jisai galėjo nujausti, nes stengdamasis, kad atvyktų ne šiaip koks dominikonas, bet pats Pretorijus, jo vienuolyno abatas, jisai perlenkė lazdą. Pretorijus iš

tikrųjų buvo nuoširdžiausias žmogus, kurį Tobijui kada nors yra tekę pažinti. Senasis abatas buvo tuo garsus, kad tikėjimo klausimais buvo negailestingas ir neleido galioti jokiai nuomonei, kuri nukrypdavo nuo oficialių popiežiaus doktrinų. Tačiau jis taip pat buvo geriausias ir mieliausias žmogus, kurį Tobijui yra tekę sutikti. Tobijas nė iš vienų lūpų nebuvo girdėjęs tokių šiltų ir tokių supratingų žodžių apie žmogiškąją esybę ir jos silpnumus, tik iš Pretorijaus, nors šis ir turėjo tokį garbingą titulą. Bet visų pirma jis buvo teisingas žmogus; ir žmogus griežčiausios logikos.

Pretorijus jau buvo senas, kai Tobijas atkeliavo į Liubeko dominikonų pilį, praėjus keletui savaičių po kraupaus įvykio su elgetaujančiu vienuoliu. Pretorijus pats ėmė rūpintis jaunuoliu, ir jeigu apskritai kokiam žmogui reikėtų būti dėkingam, tai tik Pretorijui, kad Tobijas, nepaisant visko, surado savo kelią į Dievą ir į tikėjimą. Kaip ypač talentingų mokinių mokytojas, Pretorijus visuomet jam būdavo mažiau atlaidus negu kitiems, nes iš pat pirmų dienų pamatė, kad Tobijas turi mąslų protą ir viskuo gyvai domisi. Tobijas niekada nebuvo aklas fanatikas kaip daugelis novicijų, kur ateidavo į vienuolyną – ir po kiek laiko jį vėl palikdavo, negalėdami savo mokslu pasiekti tikslo. Jam buvo per maža atmintinai mokytis Bibliją. Dažnai juodu praleisdavo kiauras naktis sėdėdami greta ir šnekėdamiesi – apie tikėjimą, etiką arba žmonių tarpusavio santykius. Daugelį dalykų, ko jisai buvo klausęs Pretorijų, dauguma jo brolių būtų supratę kaip šventvagystę arba ereziją. Pretorijus jausdavo, kad dažnai čia būdavo vien tiktai smalsumas, kurs valdė Tobijo mintis ir veiksmus. Nekaltas vaiko smalsumas, kurį jisai išsaugojo net ir būdamas suaugęs vyras ir kuris jam niekada neleisdavo

vien pritarti įvykiams, bet visą laiką vertė ieškoti kiekvieno dalyko priežasties. Taip, mąstė Tobijas, jeigu buvo žmogus, kuris juo tikėjo, tai tik Pretorijus.

– Broli Pretorijau, – sumurmėjo Tobijas, – aš...

Pretorijus rankos mostu davė jam suprasti, kad nutiltų. Tuo pat metu pasuko galvą ir linktelėjo už Tobijo stovinčiam žmogui:

– Atneškite jam krėslą.

Tobijas apžiūrinėjo abudu abatą atlydėjusius vienuolius. Tai buvo lyg tyčia broliai Štefanas ir Telarijus; jie Liubeke, ordino brolijoje, nepriklausė prie pavyduolių; jų santykiai visada buvo draugiški ir santūrūs. Dar neseniai jie priklausė ordinui – Štefanas vienerius, Telarijus – dvejus metus. Veikiausiai Pretorijus juos pasirinko todėl, kad jie galėtų išklausyti Tobiją be išankstinio nusistatymo. Krėslas buvo atneštas, ir Tobijas dėkingas atsisėdo. Nors turėjo kone dvi savaites, kad galėtų atsigauti, bet vis dėlto jautėsi silpnas ir nuvargęs.

– Broli Pretorijau, – pradėjo jis dar kartą, ir dabar abatas jo nepertraukė. – Aš... aš taip džiaugiuosi jus matydamas.

Pretorijus trumpai šyptelėjo.

– Man taip pat smagu tave matyti, – atsakė jisai. – Girdėjau, kad kurį laiką tu buvai kone prie mirties. Kaip jautiesi?

Tobijas prisivertė nusišypsoti.

– Nelabai gerai, – prisipažino jisai.

Pretorijus atsiduso.

– Tu žinai istoriją apie sūnų paklydėlį, Tobijau. Viešpats rūpinasi ypač tais, kurie išklysta iš tiesaus kelio ir nori atgailauti. Ar žinai, kodėl aš atvykau?

Tobijas linktelėjo.

– Ir taip pat žinai, kuo tu kaltinamas? – kalbėjo Pretorijus.

Tobijas dar kartą linktelėjo ir neištarė nė vieno pasiteisinamo žodžio.

– Tai baisūs kaltinimai, – tarė Pretorijus. – Man sunku patikėti, kad jie gali būti tikri.

Jis vėl akimirką patylėjo ir vėl klausiamai pasižiūrėjo į Tobiją, Tobijas ir dabar nieko nepasakė. Tada, dar neprasidėjus tarp jų nepakeliamai tylai, brolis Telarijus pernelyg smarkiai atsikrenkštė. Tobijas pastebėjo, kad Telarijus priešais save buvo išskleidęs kelis pergamento lapus, o rankoje turėjo plunksną.

– Ar tai tiesa? – staiga paklausė Pretorijus. – Man buvo sakyta, kad tu prisidėjęs prie raganos pabėgimo.

– Taip, – atsakė Tobijas. – Tai tiesa.

Pretorijus suraukė antakius ir kilstelėjo savo krėsle; šitas judesys, atrodė, jį visiškai pakeitė, iš draugo ir bičiulio jis virto teisėju.

– Mes gana seniai pažįstami, Tobijau, – tarė jisai, – aš esu senas žmogus ir neturiu laiko tuščiai plepėti. Kelionė čion mane išvargino, o tai, ką išgirdau, sukrėtė. O dabar aš tave klausiu tiktai vieno: ar tu esi pasirengęs apie tai, ką čia esi patyręs ir padaręs, sąžiningai papasakoti?

– Aš pasirengęs, – atsakė Tobijas.

Jisai pakėlė akis ir pažvelgė į Teovulfą; tasai stovėjo šalia jo, bet buvo atsitraukęs per tris keturis žingsnius. Tobijas galėjo apsirikti, tačiau jam atrodė, kad grafo veide pastebėjo šiokių tokių nerimasties ženklų. Galbūt Teovulfas nujautė, kad reikalas galėjo pakrypti ne visai taip, kaip buvo suplanavęs.

– Jeigu taip, tai pradėkime apklausą, – tarė Pretorijus.

Tobijas nustebęs pasižiūrėjo.

– Apklausą?

– Tu stovi priešais mane ne kaip kaltinamasis, Tobijau, – tarė Pretorijus, – bet kaip liudytojas. Mes esame pakviesti, kad nuspręstume, ką daryti su ragana, ir tai bus padaryta čia ir dabar. – Jisai rankos mostu parodė į Telarijų: – Tu tiksliai užrašysi visus Tobijo atsakymus, broli.

Tobijas sujaudintas prisipažino sau, kad jis apie Katriną nė nepagalvojo. Kad Pretorijus ir kiti du galės teisti ir Katriną, jį galutinai nustebino.

– Tu čia buvai atsiųstas, – pradėjo Pretorijus, – kad išaiškintum kaltinimus, kuriuos Katrinai primetė Ferkoltas. Ji buvo kaltinama raganavimu, juodąja magija ir velnio garbinimu. Ar tiesa?

– Dėl kaltinimų, taip, – atsakė Tobijas.

Jisai matė, kaip Teovulfas suraukė kaktą. Ir Pretorijus atrodė šiek tiek suerzintas tokio atsakymo.

– Ką tu darei atvykęs į Buchenfeldą?

– Garbingasai tėve, aš ieškojau to, kurs buvo parašęs laišką su kaltinimais, tačiau...

– Jisai paleido ją į laisvę!

Pretorijus supykęs pakėlė akis, taip pat ir Tobijas pasuko galvą. Storulis Breseris stovėjo vos už kelių žingsnių nuo jo, veidas degė pykčiu. Ištiestu pirštu parodė į Tobiją ir dar pridūrė:

– Pirmas dalykas, ką jis padarė, buvo tai, kad paleido iš nelaisvės raganą ir atgabeno ją po nuosavu mano stogu! Aš turėjau išeiti iš savo namų, kad padaryčiau jai vietos!

– Tylėk, Breseri! – tarė Pretorijus.

Abatas kalbėjo visai tyliai, o jo veidas, tariant šiuos žodžius, buvo be jokios išraiškos kaip ir iki šiol, tačiau jų skambesys buvo toks dygus, kad Breseris kaip priluptas šuva nudelbė žvilgsnį ir atsitraukė per porą žingsnių.

Pretorijus vėl kreipėsi į Tobiją.

– Ar tai tiesa?

– Tiesa, – atsakė Tobijas, – taip pat tiesa, kad aš Katriną pažįstu.

Pretorijus nutraukdamas pakėlė ranką.

– Ne taip greitai, Tobijau, – tarė jis. – Pirmiausia tik atsakyk į mano klausimus. Vėliau turėsi progą pasiaiškinti. – Jisai metė į Breserį ir grafą šaltą, įspėjamą žvilgsnį ir atsikrenkštė. – Taigi tu išlaisvinai raganą. Kodėl?

– Kad jis ją pažinojo, – kupinas pykčio rėžė Breseris. – Pamatė seną savo meilužę, kuri...

– Užteks! – griežtai nutraukė jį Pretorijus. – Aš įsakau jums tylėti, Breseri. Dar vienas toks išsišokimas, ir turėsiu paprašyti jus išeiti.

– Aš tik vėliau ją atpažinau, – prisipažino Tobijas. – Kai įėjau į šituos mūrus, radau moterį, prirakintą prie grindų. Moterį, kuri buvo veikiau mirusi nei gyva, degte degė, karščio apimta, visą savaitę buvo alkana ir ištroškusi. Liepiau Breseriui išgabenti ją iš ten, nes antraip jau būtų mirusi.

Telarijaus plunksna skrebino popierių, ir Pretorijus kantriai laukė, kol vienuolis užprotokolavo parodymus.

– O toliau? – paklausė jisai.

– Liepiau ją perkelti į manąjį kambarėlį Breserio namuose, – atsakė Tobijas. – Mes ja rūpinomės.

– Mes? Kas tie – mes?

– Breserio žmona, aš pats ir daktaras, jį liepiau pakviesti.

– Ir ji ten buvo, tavo kambaryje ir tavo lovoje?

– Taip, kol jos būklė leido vėl ją čia perkelti.

– O kur tu tuo metu nakvodavai, Tobijau?

Tai buvo ne Pretorijaus, o Štefano klausimas. Ir iš pra-

džių Tobijas labai nustebo. Bet sulaikė aštrų atsakymą, kabantį ant liežuvio galo, ir į klausimą atsakė teisingai.

Apklausa truko gerą valandą: Pretorijus, kartais ir Štefanas uždavinėjo klausimus, į kuriuos Tobijas atsakinėjo, o brolis Telarijus stropiai rašė lapą po lapo. Pretorijus susilaikė nuo kokių komentarų, nors jo veide buvo galima išskaityti, kad daug kas iš to, ką girdėjo, jį labai išgąsdino – ir kad jam buvo sunku vienu ar kitu dalyku patikėti.

Pagaliau Tobijas pasakodamas priėjo prie tos nakties, kai jisai stebėjo buchenfeldiečių procesiją. Ir tada buvo pirmas kartas, kai Pretorijus nutraukė jį vidur sakinio.

– Visi šito miesto žmonės, sakai? – paklausė jis. – Visi vyrai, moterys, vaikai?

– Kiek apie tai galiu spręsti, – atsakė Tobijas. – Aš tik kelias dienas tebuvau čia, nepažįstu kiekvieno veido, bet manau, ten buvo visi, kas tik galėjo pajudėti.

Pretorijus nužvelgė Teovulfą ilgu, mąsliu žvilgsniu, tada vėl kreipėsi į Tobiją.

– Ar supranti, kokius kaltinimus čia pateiki? – paklausė jis. – Tu, vadinasi, tvirtini, kad visas miestas yra velnio valdžioje ir garbina demonus.

– Ne demonus, – rimtai atsakė Tobijas. – Tai gyvų gyviausi žmonės, broli Pretorijau. Bet aš tada dar to nežinojau.

Pretorijus suraukė kaktą, lyg turėdamas apgalvoti šitą keistą atsakymą, tada mostu davė Tobijui suprasti, kad šis gali kalbėti toliau.

– Aš žinojau, kad jie Katriną užmuštų, – sakė Tobijas. – Man buvo aišku, jog Teovulfo pasiūlymas, atsižvelgiant į visas aplinkybes ją žūtbūt apkaltinti, kad paskui būtų galima slapta išgabenti, tarnavo vieninteliam tikslui – mane galutinai užliūliuoti.

– Taigi tu grįžai atgal jos išlaisvinti ir kartu su ja pabėgti?

– Taip. – Tobijas linktelėjo. – Bet aš neketinau tiesiog leisti jai pabėgti.

– Kodėl gi ne?

– Nes ji nekalta! – tuo įsitikinęs atsakė Tobijas. – Jokia jinai ragana. Vieninteliai demonai, esantys šiame mieste, yra grafas Teovulfas ir jo parankiniai. Leisti jai pabėgti kaip paprastai nusikaltėlei, kuriai dovanojama laisvė, būtų reiškę pripažinti jos kaltę. Aš ketinau pabėgti drauge su ja.

– O paskui? – paklausė Pretorijus. – Kas turėjo būti toliau?

– To aš nežinau, – prisipažino Tobijas. – Neturėjau laiko rimtai pamąstyti. Galbūt mes būtume atėję pas jus, broli Pretorijau.

– Betgi tai nesąmonė! – įsikišo Teovulfas.

Pretorijus metė į jį piktą žvilgsnį, tačiau, atvirkščiai negu Breseris, grafas neatsitraukė atgal, bet žengė link stalo ir parodė į Tobiją, mesdamas jam kaltę:

– Jis visai neketino perduoti jos bažnytiniam ar pasaulietiniam teismui. Ar jau taip greit pamiršote, ką prieš kelias akimirkas jis pats prisipažino? Kad jo planas buvo ją išteisinti? Jis visai neieškojo jos kaltės įrodymų, tik visuomet norėjo pagrįsti jos nekaltumą.

– Taip galėjo būti, – ramiai atsakė Pretorijus. – Betgi šitai taip pat yra inkvizitoriaus uždavinys, grafe. Teisti kaltuosius ir nekaltuosius vienodai – reikštų daryti blogą, užuot su blogiu kovojus. – Jis ryžtingai mostelėjo ranka, neleisdamas Teovulfui toliau šnekėti, ir vėl kreipėsi į Tobiją: – Taigi jūs kartu pabėgote iš miesto? Kur?

– Prie... prie ežero miške, – dvejodamas prisipažino

Tobijas. – Katrina tenai žinojo slėptuvę, kur mes norėjome praleisti naktį.

– Kodėl? – paklausė Štefanas. – Jūs jau buvote gerokai nuėję. Būtumėt galėję tuo pasinaudoti ir rasti saugią vietą.

– Aš nežinojau, ar jie jau pastebėjo, kad mudu pabėgome, – atsakė Tobijas. – Jeigu jie būtų vijęsi su arkliais ar net šunimis, nebūtume toli nukeliavę. Šitas klanas netoliese su savo bjauriu dvoku man atrodė vienintelė vieta, kur galime būti saugūs nuo šunų. Aš tikėjausi, kad ta bjaurastis paslėps mūsų pėdsakus.

– Greičiausiai taip ir bus padariusi, – tarė Pretorijus. – Kas atsitiko ten, prie ežero?

– Mudu suradome olą, – atsakė Tobijas. – Bet prieš tai aš vėl pamačiau vyrus su kaukolių kaukėmis. Netikrus demonus, – pridūrė mesdamas neapykantos kupiną žvilgsnį į Teovulfo pusę, – kurie vertė šito miesto žmones juos garbinti. Jie kaži ką nešėsi, vėliau pasirodė, kad tai buvo moters lavonas.

Teovulfas vėl kažką netinkama burbtelėjo, ir vėl Pretorijus greitai ir įspėjamai pakėlė ranką.

– Ne taip greitai, – tarė jis, – mes buvome prie olos. Kas ten atsitiko? Jūs praleidote naktį tenai?

– Taip ir buvo, – pripažino Tobijas ir nenutylėjo net to, kas ten atsitiko. Jį užplūdo gėdos jausmas, tačiau tuo pačiu metu buvo tvirtai įsitikinęs, kad laužydamas įžadus klausė vien tiktai savo širdies balso.

Pretorijus klausėsi viso to akmeniniu veidu, netardamas nė žodelio. Kartais mostu duodavo suprasti, kad Tobijas kalbėtų toliau.

Kai Tobijas priartėjo prie pabaigos, didelėje, apytamsėje patalpoje įsiviešpatavo tyla. Jis buvo nusikamavęs. Ger-

klė degė, o gomurys buvo toks išdžiūvęs, kad vos begalėjo šnekėti. Tobijas kalbėjo daugiau negu valandą.

Pagaliau Pretorijus giliai atsiduso. Jis taip pat atrodė išvargęs. Liūdesys iš akių nebuvo išnykęs, veikiau dar labiau padidėjęs.

– Ar tai jau visa, tikra istorija? – paklausė jis po kurio laiko.

Tobijas pavargęs linktelėjo.

– Viskas, ką aš galiu papasakoti, – tarė jis. – Bet paklauskite Katriną, kokį vaidmenį iš tikrųjų grafas Teovulfas atlieka šiame mieste. Ir jeigu jūs ja nepatikėsite, tai nuvykite į jo pilį ir paklauskite mirusios moters vaiką. Jeigu dar jo taip pat nenugalabijo.

Teovulfo veidas buvo visiškai bejausmis. Klausėsi Tobijaus žodžių, tarytum šie visai jo neliestų, tarytum jis būtų šito ypatingo proceso abejingas stebėtojas.

– Taigi tu prisipažįsti, kad padėjai tą naktį pabėgti raganai? Tu prisipažįsti, kad su ja įpuolei į kūniškosios meilės nuodėmę? Ir tu pripažįsti, kad jinai nužudė tą vyrą, kuris bandė užkirsti jums kelią pabėgti? – galų gale Pretorijus apibendrino jo parodymus.

– Dėl tų priežasčių, kurias jums paaiškinau, – atsakė Tobijas.

– Matote, garbingasai tėve, yra lygiai taip, kaip aš buvau sakęs, – staiga sušuko Teovulfas. – Jinai jį užkerėjo.

Tobijas jautė, kaip susitraukė jo skrandis.

– Betgi tai... tai...

Pretorijus pertraukė jį rankos mostu.

– Žinau, ką tu nori pasakyti, Tobijau. Tačiau aš bijau, kad grafas Teovulfas teisus. Tai esi ne tu, kursai čia kalba su manimi.

– Pretorijau, aš prašau jūsų! – Tobijas pašoko. – Nežinau, ką jisai jums sakė, betgi patikėkite manimi, mano

protas dar niekada nebuvo toks aiškus. Tiesiog juokinga tvirtinti, kad kažkas susuko man galvą.

– Ir vis dėlto bijau, kad man nebelieka kito pasirinkimo, kaip tik tuo patikėti, – tarė Pretorijus, – po to, ką aš dabar čia iš tavęs išgirdau.

– Garbingasis Pretorijau, jūs mane pažįstate! – atsakė Tobijas. – Argi jūs iš tiesų manote, kad aš būčiau leidęsis suviliojamas burtų?

– Žinoma, ne, – atsakė Pretorijus, – bet gal to, ką tu laikai savo širdies balsu.

– Tačiau Katrina yra...

– Mes žinome, kas jinai yra, – pertraukė jį Pretorijus švelniai. Jis liūdnai šyptelėjo. – Katrina man viską papasakojo, ir jeigu to nebūtų padariusi, tai aš vis tiek būčiau supratęs. Ar tu jau pamiršai, kad aš buvau tasai, kurs rūpinosi tavo auklėjimu? Aš pats tada stengiausi, kad jai baigtųsi kuo švelnesne bausme. Jinai ir mane apvylė, taip kaip tave ir visus kitus.

Tobijas tiktai po valandėlės suprato, ką reiškia šitie žodžiai.

– Betgi ji ne ragana! – tarė jis. – Mes... mes tada buvome vaikai, broli Pretorijau! Mes nežinojome, ką darome.

Dar kartą senu Pretorijaus veidu nuslinko toji švelni, liūdna šypsena.

– Tu buvai vaikas, Tobijau. Tačiau velnio keliai labai painūs, o jo klastingumas begalinis. Kartais jisai pasirodo pavidalu to, kurį, atrodo, mes labiausiai mylime.

– Bet jinai jokia ragana! – pakartojo Tobijas.

Pretorijus žiūrėjo į jį pilnas užuojautos.

– Tu myli šitą moterį, – tarė jis. – Tai nieko nekeičia dėl to, ką tu padarei, arba dėl to, kad tu už tai turėsi atsakyti. Ar tau aišku, kad jau gali atsisakyti savo gyvenimo ir savo sielos išganymo dėl jos?

– Jinai niekuo nenusikalto! – nesutiko Tobijas. – Kas čia atsitiko, neturi nieko bendra su raganavimu. Aš esu tas, kurį jūs turėtumėt nubausti. Aš sulaužiau savąjį tikėjimą. Katrina nieko nepadarė, tik grūmėsi dėl savo gyvybės.

– Tu vis dar bandai ją ginti, – tarė Pretorijus. – Tai daro tau garbę, betgi tai yra taip pat ir kvaila. Daugiau niekas nesikeis nei tau, nei jai, Tobijau. Katrina viską jau prisipažino.

Tobijas netikėdamas spoksojo į jį.

– Jinai prisipažino?

– Ragana viską prisipažino, – vietoj abato atsakė Štefanas. – Prisipažino užsiiminėjusi burtais ir juodąja magija. Prisipažino jau vaikystėje susimeilinusi su velniu ir nuo to laiko susitikinėjanti su juo kiekvieną pilnaties naktį. Ji toliau prisipažino užkalbėjimais numarinusi ežerą miške, į šiaurę nuo Buchenfeldo. Prisipažino užkerėjusi daugelio valstiečių gyvulius ir paskutiniais metais visą derlių.

– Tai, ko gera, prisipažino ir jodinėjusi ant šluotos po dangų, ar ne taip? – pašaipiai pridūrė Tobijas ir iš pykčio sugniaužė kumščius. – Nuo kada jūs tikite tokiomis nesąmonėmis?

Štefano akys piktai blykstelėjo. Tačiau jis net nebandė atsakyti, tada Pretorijus vėl pakėlė ranką ir nežymiai mostelėjęs paprašė rimties. Valandėlę abatas skvarbiu žvilgsniu žiūrėjo į Tobiją, tada vėl kreipėsi į sargybinį prie durų:

– Atveskite čia kaltinamąją!

Tobijas negalėjo nuslopinti išgąstingos aimanos. Iš tikrųjų dar ne visai gerai suprato, kad šitame procese kalbama ne apie jį. Jis buvo tiktai liudytojas; liudytojas, pats užsikrovęs sau sunkią kaltę. Kaltinamoji vis dėlto buvo Katrina. Staiga jį apėmė naujas išgąstis, ir jisai suprato,

kad tai buvo ne jo gyvenimas, apie kurį per paskutines valandas jis kalbėjo, bet jos.

Sargybinis grįžo po valandėlės, ir kai Tobijas pamatė Katriną, kurį laiką pamiršo viską ir jautė tiktai įtūžį ir nusivylimą. Ta dešimtis dienų, kurias jisai praleido kalėjimo tamsoje, taip pat ir jai praėjo ne be pėdsakų. Tačiau jis pasveiko ir buvo sukaupęs naujų jėgų, tuo tarpu Katrina atrodė sunykusi ir išsekusi kone taip, kaip tada, kai ją rado bokšte. Ji vis dar buvo su tais pačiais drabužiais, kuriais vilkėjo tada, kai juodu bėgo, bet dabar drapanos buvo sudriskusios ir su didelėmis, tamsiomis dėmėmis, tos dėmės galėjo būti ne kas kita, tik jos pačios sudžiūvęs kraujas. Plaukai karojo purvini ir susivėlę. Dešinioji ranka buvo apsukta kraujuotu raiščiu, ir ji sunkiai judėjo. Kiekvienas žingsnis, rodos, kėlė jai didžiulę kančią.

– Jūs ją... kankinote? – netikėdamas gergždžiančiu balsu pratarė Tobijas.

– Kaltinamoji buvo apklausinėjama, kaip tokiais atvejais yra įprasta, jeigu tai pasitarnauja tiesai, – pasakė Pretorijus.

– Jūs ją kankinote! – spyrėsi Tobijas.

Jis ūmai pasisuko, įdūrė akis į Pretorijų ir susijaudinęs pasilenkė priekin. Telarijus ir brolis Štefanas taip pat įsitempė, ir Tobijas staiga suprato, kad jo elgesys jiems visiems davė dingstį nuogąstauti, ar tik jis nepuls Pretorijaus.

– Jūs... jūs prievarta išgavote iš jos prisipažinimą, – ištarė jisai drebančiu balsu. – Ką tai reiškia? Ir aš kankinamas viską prisipažinčiau, ką tik iš manęs norėtumėt išgirsti.

Žinoma, Tobijas suprato, kokie beprasmiai buvo šitie

žodžiai. Pretorijus net nesistengė atsakyti į tuos žodžius, tiktai įsakmiu mostu liepė Katrinai prieiti arčiau.

Toji pakluso.

Tobijas veltui bandė sugauti jos žvilgsnį. Katrina turėjo jausti, kad jis į ją žiūri, bet jo žvilgsnio vengė.

– Katrina Ferkolt, – vėl pradėjo Pretorijus tuo šaltu, oficialiu tonu. – Tu žinai, kuo esi kaltinama.

Katrina linktelėjo. Jinai drebėjo visu kūnu.

– Taip, – sušnabždėjo be garso.

– Mes apklausėme visus liudytojus, – kalbėjo Pretorijus. – Patys apžiūrėjome tavo darbų įrodymus ir turime tavo pasirašytą prisipažinimą, kur tu patvirtini susidėjusi su velniu ir jo demonais. Tačiau prieš paskelbdamas galutinį nuosprendį aš noriu duoti tau progą atlyginti žalą, kurią esi padariusi.

– Kas... kas per nesąmonė! – pratarė Tobijas sutrikęs. – Ji nieko nepadarė! Štai tas dėl visko yra kaltas! – Jis parodė į Teovulfą, o šis ir dabar liko visiškai ramus.

– Tylėk, Tobijau, – tarė Pretorijus. Kreipdamasis į Katriną, jis kalbėjo toliau: – Prašom pakartoti tą savo prisipažinimo dalį, kur kalbėjai apie tėvą Tobiją ir pabėgimą iš nelaisvės. O gal tu tam per silpna? Aš mielai liepsiu tėvui Telarijui perskaityti, o tau tada reikės tiktai linktelėti, jeigu tai atitiks tiesą.

– Aš galiu... kalbėti, – tyliai paprieštaravo Katrina. Vis dėlto ji trumpai pažvelgė į Tobiją, tačiau žvilgsnis, kurį jisai sugavo, tik išgąsdino; akyse buvo įrašytas nenusakomas skausmas.

– Taigi tu prisipažįsti, kad piktuosius kerus, kuriuos tau davė šėtonas, panaudojai tėvo Tobijo dvasiai ir valiai supainioti?

Katrina linktelėjo:

– Taip. Aš priverčiau jį man padėti.

– Betgi tai netiesa, – ginčijo Tobijas.

– Taigi tu prisipažįsti, – nesujaudintas tų žodžių toliau kalbėjo Pretorijus, – jį užkerėjusi, kad šitaip tau padėtų pabėgti iš nelaisvės?

– Taip.

Katrina dar valandėlę žiūrėjo į jį. Lūpos drebėjo, alsavimas buvo toks greitas, kad Tobijas matė, kaip kilnojasi jos krūtinė po suplėšytais drabužiais. Tada ji vėl atsisuko į Pretorijų ir nudūrė akis.

– Buvo tikrai taip, – kalbėjo ji toliau. – Tą naktį, kai pabėgome, jis pats budėjo prie manęs kalėjime. Laukiau, kol jis užmigs, tada įsiskverbiau į jo sapnus ir padariau, kad jisai patikėtų esąs juodųjų mišių liudytojas, kai šito miesto gyventojai meldžiasi velniui. Po to man pasidarė lengva įveikti jo pasipriešinimą ir jį įkalbėti, kad padėtų man pabėgti.

– Vadinasi, tai atsitiko prieš jo valią, – įsitikino Pretorijus.

– Bet visa tai juk netiesa, – ginčijo Tobijas. – Katrina! Kodėl... kodėl tu taip kalbi? Pasakyk jiems, kaip buvo iš tikrųjų! Pasakyk jiems, kas čia iš tikrųjų dedasi! Tai juk ne tavo kaltė!

– Jūs pabėgote, – toliau kalbėjo Pretorijus. – Kur?

– Prie ežero, – atsakė Katrina. – Prie olos, visai prie pat to ežero, aš ją žinojau. Žinojau, kad mes ten būsime saugūs.

– Prie olos? Kas tai per ola? Ar kokia ypatinga vieta?

– Taip. Tai vieta, kur aš kartais susitinku su savo valdovu.

– Valdovu? Kas jis toks?

– Velnias, – prisipažino Katrina. – Tai ola, kur aš pažadu vykdyti jo valią ir kur jisai duoda man savo paliepimus.

– Pretorijau! – sudejavo Tobijas. – Jūs negalite tuo patikėti! Jūs žinote, kuo reikia laikyti tokius plepalus!

– Tai kas gi atsitiko toje oloje? – klausinėjo Pretorijus, visai nepaisydamas Tobijo.

– Aš suvedžiojau Tobiją, – sakė Katrina. – Aš jį apkerėjau, kad sulaužytų savo įžadus ir su manimi pultų į kūniškosios meilės nuodėmę.

– Ar sunkiai sekėsi? – norėjo sužinoti Pretorijus.

Katrina atsakė purtydama galvą:

– Ne. Toji ola yra tokia vieta, kur pragaro galia labai didelė. Joks vyras niekaip nebūtų galėjęs ten prieš mane atsilaikyti. Aš jį galutinai įtikinau, kad esu nekalta ir kad jis turi padėti man pabėgti. Tada mes vėl išėjome iš miško ir patraukėme prie upės. Bet mus pastebėjo. Buchenfeldiečiai buvo jau sukilę manęs ieškoti. Valstietis Janošas mus užklupo. Kai Tobijas jį pamatė, aš priverčiau, kad tėvas Tobijas pultų tą valstietį. Bet Janošas buvo stipresnis. Parbloškė Tobiją, o kai šis nesiliovė priešintis, išsitraukė peilį ir smogė jam į pečius.

– O toliau? – paklausė Pretorijus, kai Katrina nutilo.

– Kai Tobijas galynėjosi su Janošu, aš nulėkiau atgal į mišką ir susiradau vėzdą, – atsakė Katrina. – Tuo vėzdu aš jį ir užmušiau.

– Betgi taip nebuvo, – sumurmėjo Tobijas.

Jis daugiau jau nebešaukė. Iš balso buvo likęs tik šnabždesys; Pretorijus tikriausiai jo visai net negirdėjo. Tobijo akys degė, bet ašaros buvo išsekusios. Jis turėjo jausti siaubą, pyktį, paniką – ką nors, tačiau nejautė nieko. Jis pralaimėjo. Ką dabar dar sakė ar darė, niekas nebegalėjo ko nors pakeisti.

Vėl ilgą, be galo ilgą valandą salę užvaldė slegianti tyla. Tada Pretorijus atsikrenkštė, pakėlė galvą ir paeiliui nužvelgė Teovulfą, Tobiją ir Katriną.

– Kaltinamoji prisipažino įvykdžiusi nusikaltimus, kuriais buvo apkaltinta, – pradėjo jisai. – Jinai prisipažino sudariusi sąjungą su velniu ir, pasinaudodama magiškomis jėgomis, pridariusi Buchenfeldo gyventojams ir apylinkėms nuostolių. Prisipažino padariusi viską, kiek tik leido jos galios, kad užnuodytų šitą vietą ir pasėtų žmonių širdyse velnio sėklą. Toliau nagrinėjant bylą, prisipažino jau prieš ketverius metus pasirūpinusi, kad čionykštis kunigas būtų išvarytas. Be to, dar prisipažino savo vyrą, vaistininką Ferkoltą, iš lėto nuodijusi visus metus. Jinai prisipažįsta ir dėl sunkiausio kaltinimo, būtent, pasinaudodama savo raganiškais kerais, padariusi inkvizitorių visiškai bevalį. Todėl aš nusprendžiu, kad ji kaip ragana turi būti sudeginta ant laužo, o jos pelenai tuoj pat išbarstyti į visas keturias puses. Nuosprendis turi būti įvykdytas dar šiandien.

Tobijas vos begirdėjo žodžius. Suprato, koks bus nuosprendis, bet vis dar nieko nejautė, nes jau buvo pasiekęs tokią nevilties ir neryžtingumo ribą, kad buvo dingusi visa baimė.

Katrinos akys prisipildė ašarų. Ji drebėdama pasižiūrėjo į Pretorijų, tada staigiai apsigręžė ir pažvelgė į Teovulfo pusę.

Buvo keista – tačiau iš vienokios ar kitokios reakcijos, kurios tikėjosi Tobijas, Teovulfo veide jisai išskaitė visiškai nelauktą: išgąstį.

Šis nuosprendis Teovulfo negalėjo nustebinti. Jis pasiekė savo tikslą, ir vis dėlto neatrodė, kad dėl to džiūgautų. Taip pat ir Pretorijui neprasprūdo pro akis nelaukta grafo reakcija, nes klausiamu žvilgsniu kreipėsi į Teovulfą.

– Ar turite dar ką pasakyti, grafe?

Teovulfas skubiai papurtė galvą.

– Ne, – atsakė, – norėčiau tiktai išsakyti viso miesto padėką, kad jūs pagaliau išlaisvinote iš nelaimės, kuri kelerius metus mus slėgė. Žinoma...

Pretorijus buvo jau vėl atsisukęs į brolį Telarijų, tačiau dabar nustebęs pakėlė akis ir pasižiūrėjo į grafą:

– Kas dar?

– Aš visai nenorėčiau kištis, – neryžtingai pradėjo Teovulfas. – Bet man neduoda ramybės tai, ką ji papasakojo apie tą olą.

– Ką jūs turite galvoje? – Pretorijus klausiamai pakreipė į šoną galvą.

– Jeigu iš tikrųjų yra vieta, kur klaidžioja velnias, – atsakė Teovulfas, – tai mes negalime taip elgtis, tarytum viskas būtų jau baigta. Kas nors kitas gali netyčiomis pakliūti į tuos pačius spąstus, kaip kad nutiko jūsų vargšui kunigui. Arba kokia kita ragana ims daryti tai, ką šita nelaboji moteriškė pradėjo. Mes turime rasti tą olą ir padaryti taip, kad niekas prie jos neprieitų.

– Tada šitai turite padaryti jūs, – patarė jam Pretorijus su nekantrumo gaidele balse.

Teovulfas liūdnai šyptelėjo.

– Prašom atleisti, garbingasai abate, bet aš bijausi, kad nerasiu nė vieno žmogaus šitame mieste, kurs išdrįs savo noru prie tos olos prisiartinti. Be to, aš nesu tikras, ar mes ją tikrai rasime, jeigu ragana ten mūsų nenuves.

– Jis teisus, broli, – tarė Štefanas. – Mes privalome piktąsias dvasias iš tos vietos išvaryti. Jeigu pragaro galybės užteko įveikti tokį žmogų kaip brolis Tobijas, tai ji pražudys bet kurį kitą, kas prie jos vien tik prisiartins.

Pretorijus kurį laiką mąstė apie šituos žodžius ir pagaliau linktelėjo; tačiau tas linktelėjimas buvo toks sunkus, tarytum šį sprendimą būtų priėmęs skaudžia širdi-

mi ir tikrai nesitikėdamas iš to nieko gera. Abatas dar kartą kreipėsi į Katriną:

– Ar tu pasirengusi parodyti mums tenai kelią? – paklausė. – Tatai neturės jokios įtakos tavajam nuosprendžiui. Bet gal tu gausi daugiau Dievo malonės, jeigu mums padėsi, kad dar daugiau nekaltųjų nepakliūtų į velnio žabangas.

– Aš... parodysiu jums kelią, – užsikirsdama sušnabždėjo Katrina.

– Tai daugiau negaiškime, – užbaigė procesą senasis abatas.

16

Daug žmonių šią popietę paliko Buchenfeldą ir traukė prie ežero: Breseris, Teovulfas su pustuziniu vyrų iš savo palydos, vienuoliai, taip pat dvidešimt ginkluotų vyrų – tie laukė prie bokšto namo. Matyt, žinia, kurią Pretorijui pasiuntė Teovulfas, taip išgąsdino senąjį abatą, kad šis dėl visa pikta nusprendė atvykti čia su pulkeliu karių.

Nepaisant viso to, ką Pretorijus pats buvo pasakęs, su Tobiju buvo elgiamasi kaip su belaisviu: senajam abatui mostelėjus, kareiviai jo nesukaustė, bet buvo pasodintas ant žirgo, ir pavadį laikė ne pats Tobijas, o karys. Vienas ginkluotųjų jojo prieky, vienas užpakaly ir dviese iš šonų. Jie elgėsi su juo pabrėžtinai mandagiai, tačiau tuo pat metu ir nepakęsdami jokio priešgyniavimo. Tobijas suprato, kad jį nužudytų, jeigu mėgintų bėgti. Ir kurį laiką iš tikrųjų jis turėjo mintį sprukti. Šitaip viską greitai užbaigtų. Tačiau visai nesvarbu, ką besakytum

ar begalvotum apie Tobiją, jis niekada nebuvo *bailys*. Greitai nuvijo šitą mintį ir paklusniai jojo tarp dviejų ginkluotųjų.

Buvo jau gana vėlu. Saulė lėtai slinko už horizonto ir ilgi šešėliai ėmė tiestis per žemę. Pakilo žvarbus vėjas, bet pūtė į ežero pusę ir taip saugojo juos nuo pelkės dvoko. Tobijas suprato, kad jie nebesuspės grįžti atgal su dienos šviesa. Jis netgi nebuvo tikras, ar jie, dar nesibaigus dienai, pasieks ežerą, nes turėjo taikytis prie Pretorijaus, lėčiausio iš viso pulko, ir gana pamažu judėjo priekin. Senasis abatas nebuvo įgudęs raitelis, kiūtojo susirietęs balne, tarytum jam apskritai buvo kančia išsilaikyti ant žirgo. Kai visi prisiartino prie miško per šimtą žingsnių, Pretorijus, – jis kartu su kitais abiem dominikonais buvo šito nedidelio pulkelio priekyje, – sustojo ir pamojo Tobijui prijoti. Kurį laiką tiriamai žiūrėjo į jį, tada neramiai mostelėjo ranka.

– Na, broli Tobijau, – pradėjo jisai, – parodyk man tą vietą, kur tu dediesi radęs nužudytą moterį.

Toks klausimo formulavimas Tobiją nustebino. Jis lėtai pasuko galvą, norėdamas rasti tą vietą, kur juodu su Katrina susidūrė su kauline kauke. Iš pradžių jam labai sunkiai sekėsi; jau blėstančioje, bet vis dar vaiskioje dienos šviesoje čia viskas atrodė pasikeitę. Galiausiai pastebėjo spragą tarp krūmų, vedančią per mišką link ežero. Netgi dieną toji spraga atrodė kaip niūri skylė, – vaizdas, nuo kurio jam vėl per nugarą greitai perbėgo ledinis drebulys.

– Nagi? – paklausė Pretorijus.

Tobijas dairėsi toliau. Kone beviltiškai bandė atgaivinti atmintyje, kuriuo keliu pasuko juodu su Katrina palikę olą. Prisiminė, kad patraukė į pietus ir buvo nuėję tiktai

keletą žingsnių – bet ar tų žingsnių buvo dešimt? O gal penkiolika? Gal šimtas? Tobijas negalėjo atsiminti. Pagaliau parodė maždaug ta kryptimi, ir Pretorijus mostu davė jam suprasti, kad jis turįs joti priekyje.

Tobijas taip toli nujojo nuo miško, kad buvo visiškai tikras, jog dabar sukorė bent jau dvigubai tiek negu tą vakarą; padaręs didelį lankstą grįžo atgal ir vėl vedė Pretorijų ir kitus dar tris ar keturis kartus palei miško pakraštį. Jis įdėmiai stebeilijo žemę, bet nieko nerado. Kiekviena žemės pėda atrodė lygiai tokia pati, kaip ir kitos. Ir po kurio laiko pats sau pasakė, kad beprasmiška.

– Jau nebežinau, – priblokštas prisipažino jisai.

Pretorijus staiga dar labiau nuliūdo ir nusiminė. Pavargęs pasuko žirgą atgal prie miško pakraščio, kur laukė Teovulfas, jo palydovai ir kareiviai. Katrina stovėjo tarp iš padilbų žvelgiančių ginkluotų vyrų. Atrodė, jai buvo sunku laikytis ant kojų. Tačiau jos žvilgsnis buvo gyvas ir aiškus, ir kaip kvailai šitą valandą jautėsi Tobijas – jam kone pasirodė, kad jos akyse įžvelgė pasitikėjimą, kai ši trumpai į jį žvilgtelėjo.

– Taigi – rodyk mums kelią, – įsakė Pretorijus, kai, padedamas Telarijaus ir vieno kario, nulipo nuo žirgo.

Katrina iš pradžių lyg ir negirdėjo. Bet paskui paklusniai apsisuko ir lėtais, pavargusiais žingsneliais ėmė sliūkinti miško link.

Keistas netikrumo jausmas apėmė Tobiją. Jis jautėsi taip, tarytum žingsnis po žingsnio vėl skverbtųsi į keistąjį savo košmariškų sapnų pasaulį, tarytum sulig kiekvienu žingsniu toltų nuo realybės ir vėl leistųsi atgal į baimės ir pragaro apsuptį. Netgi patį Pretorijų šita prakeiktoji vieta, rodėsi, pripildė nemalonių jausmų. Ir kareivių žvilgsniai darėsi vis baugesni.

Pagaliau Katrina sustojo ir surištomis rankomis parodė vietą šalia kelio: vos iki kelių aukštumo, beveik nepastebimą angą tarp krūmų.

– Kas čia? – paklausė Pretorijus.

– Reikia ten lįsti, – tyliai atsakė Katrina. – Jums reikės... šliaužti.

Pretorijus kurį laiką svarstė, paskui papurtė galvą. Mostu pasišaukė porą karių ir parodė į krūmus šalia Katrinos.

– Praskinkite kelią! – įsakė jis.

Katrina tikrai išsigando.

– Ne! – tarė ji. – Jūs negalite to daryti!

Abudu ginkluotieji išties nesiryžo daryti tai, kas jiems buvo liepta. Tobijas pastebėjo, kad ir Teovulfas atrodė išsigandęs.

– Ką tai turėtų reikšti? – aštriai paklausė Pretorijus.

– Jūs... – Katrina nutilo, kurį laiką įtemptai ieškojo žodžių ir kone maldaujamai žiūrėjo į Tobiją.

– Jūs negalite to daryti, – galiausiai pasakė. – Niekas neturi teisės čia ką nors keisti.

– Nesąmonė! – sušuko supykęs Pretorijus.

Jis pakartojo savo įsakmų mostą ir kartu davė trečiajam kareiviui suprasti, kad tasai pavestų Katriną kiek į šalį. Tada abudu ginkluotieji pakėlė savo ilgus, dviašmenius kardus ir pradėjo sutartinai kapoti krūmus.

Ašmenys vis įsipinkliodavo į šakų ir vijoklių raizgalynę, ir vyrai turėjo įtempti visas savo jėgas, kad išlaisvintų ginklus iš tos pinkliavos. Šlamėjo, traškėjo, braškėjo, kai jie įširdę toliau kapojo krūmus. Tobijo ausyse šitie garsai greitai virto skausmingu dejavimu ir vaitojimu, prie kurio, atrodė, pamažu prisijungė ir visas miškas. Jis ūmai

suprato, kad Katrinos perspėjimas buvo teisingas. Tai, ką jie darė, buvo blogai. Nusikaltimas, kuris negalėjo likti nenubaustas. Tai buvo šventa, neliečiama vieta, net jeigu joje ir galėjo tvyroti blogio dvelksmas. Ir joks žmogus neturėjo teisės ką nors pakeisti arba net sugriauti; Katrinos baimė nebuvo suvaidinta: jos akys buvo tamsios iš nuogąsčio, o žvilgsnis visą laiką nepaliaujamai lakstė spygliuotų šakų šakelių siena, tarytum laukdama, kad toji siena bet kurią akimirką štai pakils ir grius ant jos.

Ilgai užtruko abudu vyrai, kol pabaigė savo darbą. Ir kai jau buvo baigę, drebėjo iš nuovargio. Spygliuotų vijoklių ir nudžiūvusių krūmynų sienoje žiojėjo properša, gan plati, kad žmogus pasistengęs galėtų prasibrauti.

Pretorijus galvos mostu grąžino abudu vyrus atgal ir paragino Katriną:

– Eik!

Net kai jie įsibrovė giliau į mišką, Tobijas nieko negalėjo atpažinti. Čia galėjo būti ir visai kita vieta, nuo šičia per daugelį mylių. Tiktai kai Katrina po ilgoko laiko vėl sustojo ir pritūpė, kad galėtų susidoroti su negyvų krūmų raizgalyne, jisai suprato, kad jie pasiekė tikslą.

– Stok!

Katrina išgąstingai pakėlė akis, o Pretorijus valdė ją tuo pačiu šiurkščiu balsu:

– Ką tu ten darai?!

– Jūs... norėjote pamatyti olą, – atsakė Katrina užsikirsdama. – Anga yra...

Pretorijus nutraukė ją piktu mostu.

– Stokis!

Katrina pakluso. Žvilgsnis neryžtingai lakstė nuo Pretorijaus prie Tobijo.

– Ar čia įėjimas? – Pretorijus parodė krūmus.

Katrina linktelėjo:

– Taip. Bet paslėptas, ir jūs jo ne...

– Laikai mane kvailiu, moterie!? – užsipuolė ją Pretorijus. – Ar iš tikrųjų manai, kad leisčiau raganai eiti į tokią velnišką vietą? – Jis įsakmiai mostelėjo ranka abiem ginkluotiesiems, kur iškirto krūmynuose proskyną, tada į krūmus palei jų kojas. – Pašalinkite brūzgynus!

Abudu kareiviai pakluso. Po krūmais pasirodė juoda, bedugnė landa, Tobijas ją pažino. Bet ji buvo lyg ir kitokia. Toji landa pasirodė jam daug siauresnė ir gerokai gilesnė negu tada. Ir tik dabar jis pajuto sutrešusių puvėsių tvaiką, plūstantį iš gilumos.

Pretorijus sudrebėjo.

– Tu neperdėjai, moterie, – tarė jis. – Tai pragariška vieta. – Jis įsakmiai pakėlė ranką: – Duokite man deglą.

– Nedarykite to! – išsigandusi šūktelėjo Katrina.

Pretorijus dėbtelėjo į ją.

– Kodėl ne? – paklausė šiurkščiai. – Bijai, kad tavo viešpats tavęs nenubaustų už tai, kad atvedei čionai Dievo žmogų?

– Landa labai siaura, – atsakė Katrina, – ir labai gili. Susižeistumėt, jeigu bandytumėt lįsti vidun.

– Ji teisi, Pretorijau, – pridūrė Tobijas, – man pačiam vos pavyko. Tai per daug pavojinga.

Pretorijus liūdnai nusišypsojo.

– Kaipgi man iš tokios vietos išvaryti velnią, jeigu negaliu ten patekti?

– Leisk man tai padaryti, – pasisiūlė brolis Telarijus. Trumpai šyptelėjęs pridūrė: – Turiu patyrimo. Toje vietoje, kur užaugau, buvo daugybė olų. Būdamas vaikas smagiai ten landžiodavau.

– Jisai teisus, garbingasai abate, – dabar jau įsiterpė ir Štefanas. – Pasižiūrėkite į šitą skylę! Negali net pasakyti, kokio jinai gylio.

Pretorijus kone piktai nužvelgė paeiliui abudu jaunuosius dominikonus, tačiau po to, regis, suprato, kad jie teisūs. Jis buvo jau nejaunas – ir veikiausiai ši vieta jam lygiai taip pat įvarė baimės kaip Tobijui ir visiems kitiems; net jeigu to ir neprisipažino.

– Na gerai, – tarė galų gale abatas, kreipdamasis į Telarijų. – Tada eik su Dievu ir pasižiūrėk, ką ten apačioje rasi. Bet tučtuoj grįžk atgal. Ir nieko neliesk, girdi?

Telarijus greit linktelėjo. Iš rimtos jo veido išraiškos buvo matyti, kad jį pamažu apima abejonės, ar iš tiesų buvo protinga taip greitai pasisiūlyti tą olą ištyrinėti. Tačiau jis nieko nepasakė ir kantriai laukė, kol jam bus paduotas degantis deglas. Tada atsargiai pašliaužė į priekį, kolei kojos tabalavo landoje. Užsimerkęs grabinėjo ieškodamas už ko laikytis, kaire ranka įsikibo į landos krašto netvirtą žemę ir bandė pamažu leistis gilyn. Bet staiga prarado atramą ir šaukdamas nubildėjo žemyn. Deglas dingo kartu su juo.

– Telarijau! – Pretorijus puolė ant kelių prie landos.

Dominikonas nieko tenai nematė. Bet deglas buvo neužgesęs; virpanti, gelsvai rausva šviesa sklido iš olos.

– Broli Telarijau! – dar kartą šūktelėjo Pretorijus. – Ar tu sužeistas?

– Ne.

Telarijaus balse, nors jis buvo ir labai neaiškus, galėjai girdėti panikos gaidelę.

– Ką ten matai? – paklausė Pretorijus.

Telarijus nieko neatsakė, bet visi galėjo girdėti, kaip tas krebžda apačioje. Po valandėlės deglo šviesa vėl pasidarė ryškesnė. Telarijus vargais negalais bandė išsiropšti viršun. Štefanas su Tobiju pasilenkė, norėdami padėti jam įveikti bent jau tą tarpą, kur buvo likęs, ir deglas vos nenudegino Tobijui veido.

– Na? – susijaudinęs paklausė Pretorijus, kai Telarijus išsiropštė iš olos ir kurį laiką gaudė kvapą. – Ką tu ten matei?

Telarijus papurtė galvą ir veltui porą kartų mėgino išspausti atsakymą.

– Nieko, – atsakė drebančiu balsu. – Tiktai urvą, kiek didesnį negu kapas. Aš nieko nemačiau. Bet ten... ten yra pragaras. Velnias gyvena ten, apačioje, broli. Aš galėjau jį pajusti. Galėjau užuosti jo dvoką ir jausti jo kvėpavimą.

Telarijaus akys blykčiojo iš siaubo, kurį tarėsi pajutęs ten, apačioje.

– Tada mes privalome tą velnią išvaryti, – piktai pasakė Pretorijus.

– Ne! – Telarijus baisiausiai išsigando. Akys išsiplėtė ir jis kone maldaudamas iškėlė rankas. – Nebandyk to, broli. Velnias... velnias ten, apačioje, labai galingas. Mus visus pražudytų. Į tą vietą jūs negalite nė kojos kelti!

Pretorijus kurį laiką žiūrėjo į jį beveik apstulbęs, tada jo veidas apsiniaukė iš rūstybės.

– Kokias nesąmones tu tauški, Telarijau, – tarė jisai.

– Niekam nevalia įžengti į tą prakeiktą vietą, – spyrėsi Telarijus. – Atneškite čionai dervos ir akmenų ir užmūrykite angą, arba sudeginkite visą šitą mišką, bet aš maldauju jūsų, tik neikite į tą vietą.

Buvęs rūstus Pretorijus dabar apstulbo. Tai, ką Telarijus tenai, oloje, pajuto, turėjo būti kur kas blogiau už visa kita, ką per visą savo gyvenimą jis buvo patyręs.

Bet galų gale Pretorijus vis dėlto papurtė galvą.

– Nebijok, broli, – tarė jis švelniai, – kartu mes nugalėsime antikristą, o jeigu ne mes, tai kiti. – Jis kreipėsi į Teovulfą: – Pasiųskite ką į miestą, grafe. Reikia pakviesti vyrų su kastuvais ir kauptukais.

Teovulfas klausiamai pasižiūrėjo į jį:

– Kam?

– Atkasime šitą prakeiktą vietą, – ryžtingai atakė Pretorijus. – Saulės šviesa išdegins ten piktąją dvasią. O jeigu saulės jėgų nepakaks, liepsiu sudeginti visą šį prakeiktą mišką!

– Ne! – pasibaisėjusi suriko Katrina. – Jūs negalite taip daryti!

– Kodėl ne?! – Pretorijus apsigręžė ir įtūžęs žengė prie jos. – Ko tu baiminiesi, ragana? Kokią niūrią paslaptį slepia ši vieta?

Jis atšiauriai griebė Katriną už pečių ir supurtė taip stipriai, kad tos net galva atsilošė. Katrina suinkštė iš skausmo ir pabandė išsivaduoti iš jo gniaužtų, bet Pretorijus laikė tvirtai ir be gailesčio dar smarkiau supurtė.

– Kalbėk! – šaukė jis. – Ką tu padarei su šita vieta? Koks prakeiksmas slegia šitą mišką?

Katrina staiga liovėsi priešinusis įsiutusiam Pretorijaus purtymui, iškėlė surištas rankas į viršų ir su tokia jėga smogė abatui į pečius, kad šis, iš skausmo šūktelėjęs gergždžiančiu balsu, parpuolė ant žemės. Katrinos akys degė tokiu įtūžiu, kad Tobijui priminė laukinio, šėlstančio plėšraus žvėries žvilgsnį. Greitai, – niekas iš aplinkui stovinčiųjų net nespėjo susivokti, – jinai peršoko per pargriuvusį abatą ir puolė prie vieno ginkluoto kario. Žaibiškai smogė rankomis į jo kalaviją. Pati prasikirto gilias, žiojėjančias žaizdas, tačiau aštrus kaip peilis plienas perpjovė ir virvę, kuria buvo surištos jos rankos. Ir kol visiškai apstulbęs karys atsipeikėjo iš nuostabos, Katrina pargriovė jį ant žemės ir išplėšė jam kalaviją. Beveik tą pačią akimirką puolė priekin kiti du kariai ir Teovulfas. Tačiau užuot jiems padėjęs, Teovulfas negrabiai atsitrenkė į vieną karį, ir jie abudu parpuolė ant žemės. Tre-

čiasis karys suklupo, norėdamas prasisukti nuo anų griūvančiųjų. Paskutinis karys rankoje laikė tiktai deglą. Katrinai nebuvo sunku atimtuoju kalaviju nublokšti į šalį degantį medgalį. Ašmenys nubrėžė virpantį lanką ir staiga karys šaižiai suriko. Ištryško kraujas, kai šis krito ant žemės.

Katrina apsidairė aplinkui. Kalavijas jos rankose buvo aptėkštas krauju. Ginklas buvo toks sunkus, kad jai reikėjo pastangų išlaikyti jį vienoje rankoje. Tuo tarpu Teovulfas ir trys kariai sunkiai stojosi ant kojų; Breseris ir dar kiti taip pat atsigavo iš nuostabos ir visi kaip vienas puolė pirmyn.

Katrina plačiai ir galingai užsimojo kalaviju, ir tas perskrodė orą, o puolantieji išsigandę vėl atšoko atgal nuo švilpiančio plieno. Katrina negrabiai, bet smarkiai dar kartą smogė ir vienu šuoliu prišoko prie sužeistojo kario, – tas gailiai vaitodamas gulėjo ant žemės. Ji aklai švaistėsi kalaviju dar prieš vieną vyrą, puolantį ją, kaire ranka pasiėmė degantį deglą, o kita ištraukė iš kario durklą, užkištą už diržo. Tada žaibiškai apsisuko, puolė ant kelių šalia Pretorijaus ir prikišo durklo smaigalį jam prie gerklės.

– Toliau nė žingsnio!

Vyrai išsigando. Tik vienas blyksintis kraujo lašas tarytum ašara nuriedėjo abato kaklu žemyn.

– Toliau nė žingsnio! – pakartojo Katrina. – Arba aš jį nužudysiu!

Jos žvilgsnis be paliovos lakstė vyrų veidais; tie apsupo ją glaudžiu puslankiu, tačiau niekas nedrįso prieiti artyn. Jinai buvo tartum įvarytas į tarpeklį žvėris, kursai nebeturėjo ko prarasti. Ir buvo kone išprotėjusi iš baimės. Vienas vienintelis neapdairus judesys, ir ji nužudys Pretorijų.

– Tu išsikraustei iš proto! – pasakė Teovulfas, atsitokėjęs pirmasis. – Tavęs tas neišgelbės!

Jisai pakėlė ranką ir Katrina tučtuoj stipriau prispaudė durklo smaigalį prie Pretorijaus kaklo. Paskui pirmąjį kraujo lašą nusirito antras, trečias, paskui plona srovelė nusidriekė senojo abato kaklu.

– Atgal! – suriko Katrina. – Traukis atgal! Tučtuojau!

Akimirksnį vyrai jos žodžių tartum negirdėjo. Tada Teovulfas labai lėtai pakėlė rankas ir du, paskui tris mažus žingsnius atsitraukė atgal.

– Prašau, nedaryk to, – maldaujamai tarė Teovulfas. – Tu viską tik dar labiau pabloginsi.

Pretorijus dejavo iš skausmo. Jis buvo užmerkęs akis ir drebėjo visu kūnu.

– Užmuškite ją, – šnabždėjo jisai. – Užmuškite raganą! Nežiūrėkite manęs!

Niekas nesijudino. Telarijaus ir Štefano veiduose šmėkšojo neviltis, tuo tarpu Teovulfas tikrai galvojo apie tai, kaip jis galėtų priveikti Katriną, kad toji negalėtų nužudyti senojo abato.

– Mesk durklą, Katrina. Leisk jam eiti, ir pažadu, kad aš tau padėsiu.

Katrina net nesistengė ką nors į tai atsakyti. Paskubom dairėsi aplinkui, šiek tiek atlyžo ir truputėlį atitraukė durklą nuo Pretorijaus, kai tas vėl ėmė virpėti.

– Ar kas yra už manęs? – paklausė ji. Niekas neatsakė, tačiau Katrinai turėjo būti aišku, kad ji apsupta.

– Jūs turite pasitraukti, – kalbėjo ji. – Noriu jus visus matyti. Visus! Ir nebandykite manęs apgauti. Aš žinau, kiek jūsų yra.

Grafas Teovulfas kurį laiką žiūrėjo į ją dvejodamas. Tačiau galų gale jis linktelėjo ir vyrai pasitraukė už savo grafo.

– Aš dabar eisiu, – tarė Katrina ir privertė Pretorijų atsikelti.

– Tu neisi! – ramiai atsakė Teovulfas.

– Aš dabar eisiu, – užsispyrusi pakartojo Katrina. – Ir reikalauju, kad valandą manęs nesivytumėt. Pasiimsiu šitą žmogų su savimi ir jį nužudysiu, jeigu tik man pasirodys, kad jūs mane sekate.

– Nugalabykit ją, – dejavo Pretorijus. – Aš įsakau jums!

Katrina žaibo greitumu kryptelėjo durklą ir senajam abatui padarė dar vieną žaizdą. Abudu vyrai, kur buvo pakėlę ginklus vykdyti Pretorijaus įsakymą, išsigandę atšoko atgal.

– Valandą! – pakartojo Katrina. – Ne per daug prašau už abato gyvybę.

Teovulfas spoksojo į ją kupinas pagiežos.

– Tu nuo manęs niekada nepaspruksi, – tarė jis dusliu balsu. – Net jeigu turėtum metus, aš tave surasčiau. Pasiduok, ir aš pažadu, kad tau padėsiu.

– Nori dovanoti man laisvę? – nusišaipė Katrina.

Teovulfas rimtai papurtė galvą.

– To aš negaliu, – atsakė jis. – Bet pažadu tau greitą ir neskausmingą mirtį. Tai yra daug. – Mostelėjęs į abudu dominikonus pridūrė: – Negu turėtum to laukti iš šitų vienuolių.

Katrina perkreipė lūpas.

– Ačiū, – tarė atžariai. – Tačiau toks biznis man nepatinka. Tu suprasi, jeigu aš norėsiu pagalvoti apie tai valandą.

Jinai žengtelėjo žingsnį atgal ir netikėtai vėl sustojo. Jos akys ieškojo Tobijo.

– Ar palydėsi mane? – paklausė.

Tobijas skausmingai šyptelėjo.

– Aš negaliu, – tyliai atsakė jis. Atsargiai žengtelėjo

žingsnį Teovulfo ir Telarijaus šonu, tada sustojo ir ištiesė kairę ranką. – Prašau, paleisk jį, Katrina. Leisk šitam senam žmogui eiti. Jis nėra tavo priešas.

Tobijas apdairiai ir pamažu ėjo link Katrinos, o toji tokiu pačiu greitumu slinko atgal. Jos akys degė. Tobijas buvo tikras, kad ji visai nemąsto apie tai, ką rengiasi daryti. Ji paprasčiausiai bijojo. Ji kovojo dėl savo gyvybės.

– Pasiimk mane, – tarė Tobijas. – Jeigu tau reikia įkaito, tai paleisk Pretorijų ir imk mane vietoj jo. Aš duodu tau žodį, kad tu gausi žirgą ir valandą laisvės, jeigu jį paleisi. Prisiekiu tau viskuo, kas man šventa.

– Jisai sako tiesą, – įsikišo Telarijus. – Mes tau nieko nedarysime. Paleisk brolį Pretorijų ir tu būsi laisva – visą valandą. Niekas iš čia esančiųjų tavęs nepersekios, nė vienas karys ir nė vienas iš grafo palydos.

Tardamas paskutinius žodžius Telarijus metė kone maldaujamą žvilgsnį į Teovulfą, o tas valandėlę stovėjo akmeniniu veidu ir pagaliau pritardamas linktelėjo.

Katrina traukėsi žingsnis po žingsnio atgal į mišką, kairėje rankoje laikydama degantį deglą, kita ranka apglėbusi Pretorijų taip, kad durklo smaigalys rėmėsi jam į smakrą.

– Katrina! – maldaudamas ištarė Tobijas. – Prašau!

Nebyliu žvilgsniu ji paprašė Tobiją atleidimo. Bet Pretorijaus nepaleido, tiktai mažais žingsneliais traukėsi tolyn. Staiga Tobijas suprato, koks buvo didelis pavojus jai suklupti ir per neatsargumą nužudyti senąjį abatą. Jis greitai davė kitiems ženklą nesekti. Jo nuostabai, vyrai iš tikrųjų kurį laiką pakluso. Katrina buvo nutolusi septynis, aštuonis, netgi dešimt žingsnių, tada vyrai vėl sukruto.

Šitas keistas persekiojimas truko kurį laiką, kol miškas už Katrinos pamažėle ėmė retėti – ir staiga už jos jau nieko nebebuvo!

Tobijas išsigandęs iškėlė rankas ir įspėdamas šūktelėjo Katrinai, kai paskutinę akimirką suprato, kad toji buvo priėjusi ne prie miško krašto, bet prie ežero! Dar vienas vienintelis žingsnis, ir jinai praras pusiausvyrą, atbula puls į gelmę ir tikrai nusitemps paskui save Pretorijų!

Katrina sustojo. Kaip užspeista apsidairė aplinkui. Ji turėjo suprasti, kad daugiau nebėra kur bėgti. Už jos nugaros buvo tiktai granito apsuptas pelkės duburys su savo užnuodytu vandeniu, o priešais – persekiotojų puslankis. Tai buvo senos medžiotojų ir medžiojamojo žaidimo taisyklės: auka galėjo bėgti tol, kol pajėgė judėti, tačiau persekiotojai niekada nebūtų leidę ištrūkti iš jų rato. Viskas baigta, prislėgtas galvojo Tobijas. Jie žus. Abudu.

Akies krašteliu jisai pastebėjo, kaip Teovulfas beveik nepastebimai įsitempė ir savo žmogui kitame puslankio gale metė greitą žvilgsnį.

– Prašau, Katrina, – tarė jis dar kartą maldaudamas, – paleisk jį. Prašau, neužsikrauk dar ir jo gyvybės ant savo sąžinės.

Katrinos veidas sutrūkčiojo. Akys prisipildė ašarų. Tobijas ištiesė Katrinai abidvi rankas ir labai atsargiai žengė link jos.

– Paleisk jį, Katrina, – maldavo jisai. – Aš pažadu tau, kad tu liksi gyva. Aš tuo pasirūpinsiu. Eisiu net į Romą, jeigu to reikės. Tu gi jokia ragana. Aš tą žinau, taip pat ir Pretorijus tavimi patikės, jeigu tu papasakosi jam visą teisybę. Paleisk jį ir aš pažadu tau, kad bus surengtas naujas procesas. – Jis kreipėsi maldaujamu balsu į Pretorijų: – Pasakyk jai, kad tai tiesa, broli! Tik pažadėk viską patikrinti, ką ji ir aš esame pasakę, ir Katrina paliks tave gyvą.

Pretorijus drebėjo. Jis kiek tik begalėdamas smarkiau atlošė galvą, kad išvengtų durklo smaigalio, kurs grasino

įsmigsiąs jam į kaklą. Ir vis tiek Tobijas matė, kaip abato veide šmėstelėjo baimė ir įtūžis.

– Ji ne ragana! – maldaudamas kalbėjo Tobijas. – Aš esu tas, kurs nusidėjo. Jeigu jūs norite ką sodinti į teisiamųjų suolą, tai sodinkite mane. Mane ir šitą grafą, kurs miestą ir jo žmones yra pavergęs. Tiktai pažadėkite man bent kiek mus išklausyti.

Pretorijus šiek tiek pamėgino nustumti Katrinos ranką, tačiau ši įsiutusi taip spustelėjo jį už pečių, kad pati ant gličios žemės prarado pusiausvyrą.

Tobijas viską matė nepaprastai aiškiai, tarytum laikas jau buvo beveik sustojęs, kad jis nepraleistų nė mažiausios šito kraupaus įvykio smulkmenos. Basos Katrinos kojos žūtbūtinai ėmė ieškoti atramos ant gleivėtais dumbliais apaugusių akmenų, kai ji pajudėjusi slystelėjo žemyn. Katrina iš baimės suriko, taip pat ir Pretorijus išsigandęs suriaumojo, kai suprato, kas nutiko. Tai jo paties ranka smogė per Katrinos ranką ir iki kriaunų suvarė durklą sau į kaklą.

Tobijas išskėstomis rankomis puolė į priekį ir tą pačią akimirką suprato, kad jau per vėlu.

Katrina pargriuvo. Paleido deglą, šis ore nubrėžė liepsnojantį pusratį; tuo pat metu kita jos ranka įsikirto nagais Tobijui į petį ir nusitempė paskui save į gelmę. Negyvas Pretorijaus kūnas – tarp jų, tarytum ir miręs abatas bandė įsispraustі tarp Tobijo ir raganos, kad juos vieną nuo kito apsaugotų; jie puolė akmenuotan duburin ir pūkštelėjo į sušvinkusį vandenį. Po akimirksnio paniro ir degantis deglas.

Ežeras sprogo.

Deglo liepsna neužgeso, atrodė, kad valandėlę godžiai siurbia vandenį, taip rasdama sau naujo maisto – ir netrukus į padangę pliūptelėjo pragaro ugnis. Nerdamas To-

bijas visur vandenyje matė ryškias baltas ir oranžines liepsnas; tos liepsnos susiliejo į vieną ūžiantį ugnies stulpą, ir nudžiūvę medžiai aplinkui ežerą užsiliepsnojo. Vyrai, puolę jiems iš paskos, virto gyvais deglais, klykdami ir svirduliuodami jie metėsi atgal. Ir tada Tobiją pačiupo milžiniška letena ir nutempė žemyn.

Iš vandens virto kunkulai ir garai. Ir nuo kraupaus dundėjimo, sproginėjimo ir riaumojimo spengė ausys. Kaži kas trenkė jam į krūtinę ir varė iš plaučių orą. Ežero paviršius, dabar jau tikrai keturi penki metrai virš jo, virto kunkuliuojančiu ugnies kilimu, nuo kurio į gelmę varvėjo ugnies liežuviai. Ir pats vanduo, kur jis plaukė, atrodo, skleidė baisų, pragarišką karštį.

Pagaliau slėgis, nubloškęs Tobiją į gelmę, atlėgo, ir jis vėl pradėjo kilti viršun. Vanduo viršum jo vis dar liepsnojo, o karštis buvo toks didelis, kad jis net susirietė iš skausmo.

Staiga kažkieno ranka griebė jam už peties. Tobijas pasuko galvą ir pažino Katriną; toji plaukė šalia jo gličioje, pilkšvai žalsvoje pliurzėje. Nuo viršum jų galvų degančio vandens sklido kraupi šviesa – Katrina buvo apgaubta kruvinu tos šviesos raudoniu ir atrodė, kad ji pati liepsnoja. Ji bandė jam kažką sakyti, rodė laisva ranka žemyn ir galų gale, kai tas tik spoksojo į ją ir paskutines akimirkas, kurios jam dar buvo likusios gyventi, nieko nedarė, tiesiog nusitempė paskui save.

Net jeigu Tobijas ir būtų norėjęs, jau būtų nebeturėjęs jėgų išsikapstyti. Katrina tempė jį gilyn į ežero dugną. Jisai jautė, kaip slėgis krūtinėje tolydžio darėsi nepakeliamas. Ausyse tvinksėjo kraujas, o plaučius apėmė neapsakomas bukas skausmas. Viskas aplinkui sukosi. Katrina pavirto miglotu šešėliu, ir tas šešėlis šokinėjo priešais jį ir slinko lygiai tokiu pat miglotu, blyškiai žalsvu

šviesos ruožu. Jo plaučiai šaukėsi oro. Pagundą pražioti burną ir gurkštelėti šito mirtino vandens jis galėjo ištverti tiktai vieną akimirką.

Žalia šviesa po jais išsiplėtė, pavirto mirguliuojančios šviesos ir vandens kunkulų puslankiu, aukštumo sulig žmogum, ir ūmai užliejo visą pasaulį. Tarytum per sapną Tobijas įsidėmėjo, kad juodu staiga atsidūrė ne vandenyje, o siaurame, akmeniniame tunelyje, per kurį Katrina tempė jį įnirtingais grybšniais, – ir netikėtai jo galva iškilo į vandens paviršių ir šaltas, neapsakomai saldus oras priplūdo į plaučius!

Kurį laiką Tobijas nieko daugiau nedarė, tiktai kvėpavo, traukė į plaučius šitą neapsakomai brangų orą ir vėl buvo gyvas. Tik tada atmerkė akis ir apsidairė. Iš pradžių jam išvis buvo sunku ką nors suvokti. Žalio švytėjimo, kur matė vandenyje, čia buvo pilnas oras. Tačiau jis įžiūrėjo tiktai šešėlius; akys buvo pilnos ašarų, o pats toksai silpnas, jog turėjo įtempti visas savo jėgas, kad drebančiais grybšniais išsilaikytų virš vandens. Bet dabar bent jau matė, kad yra erdviame, bet labai sekliame duburyje, kurs buvo beveik pilnas vandens. Gličiais dumbliais ir blyškiai šviečiančiais supuvusiais grybais apaugęs viršus buvo vos per plaštaką viršum jo galvos. Ir vandenyje visur aplinkui plaukiojo tamsūs, beformiai gumulai, jų negalėjo net atpažinti.

Tobijas girdėjo už savęs sunkiai alsuojančią Katriną ir atsisuko. Nuo to, ką pamatė, jam širdis apmirė. Baimė smigo į kūną tarytum įkaitusio kalavijo ašmenys. Katrina buvo tiktai per sieksnį už jo, bet jinai buvo ne viena. Šalia ant bangų suposi dar vienas veidas. Veidas plačiai pražiota, sustingusia burna; kai tas veidas panirdavo ir vėlei iškildavo į paviršių, burnon pribėgdavo vandens ir

vėl išbėgdavo; veidas baltas ir išpurtęs, o vietoj akių burbuliavo sušvinkusi, pilka masė.

Paskui išniro kiti išpampę veidai.

Beformiai kūnai, plaukiojantys šalia jo vandenyje, – Tobiją paėmė kone isteriškos mintys, – buvo lavonai. Už Katrinos mirtinai išblyškusiais veidais ant bangų šokinėjo dar viena galva, ir trečia, ir ketvirta, ir penkta... Požeminis ežeras buvo pilnas negyvėlių!

Iš siaubo Tobijui aptemo sąmonė. Jautė, kaip Katrina pagriebė jį už pečių ir ėmė vilkti paskui save. Jis buvo per silpnas, daugiau nebeįstengė plaukti, bet Katrina apvertė jį ant nugaros ir viena ranka laikė galvą virš vandens, pati tuo tarpu stipriais mostais kasėsi į priekį. Negyvėliai pradėjo šokti ant vandens. Nuo jo ir Katrinos sukeltų bangų jie pašaipiai linksėjo abiem gyviesiems, įsiveržusiems į jų pasaulį.

Tobijas neprarado sąmonės, nes likimas buvo per žiaurus, kad paliktų jam šitą išeitį, – jis matė ir girdėjo, kvėpavo ir jautė viską pasibaisėtinai aiškiai, bet vis dėlto menkai tesuvokė, kas dėjosi aplink jį ir kas jam nutiko. Po valandėlės Katrina pasiekė šito požeminio ežero krantą ir dejuodama išvilko jį iš vandens; Tobijas nugriuvo ant gličių, kietų uolų, o jo kojas vis dar skalavo šito pragariško ežero vanduo. Šiurpas taip jį purtė, kad visas drebėjo ir šaukė, rietėsi į krūvą tarytum siaubo pagautas vaikas.

Betgi ir šiurpiausia baimė kada nors turi savo galą, ir po kurio laiko Tobijas vėl ėmė rimti. Viduje, rodos, pradėjo veikti kažkas panašu į senovinį, labai tikslų mechanizmą; jo mąstymo sritis, kurios reguliavo baimę, siaubą, išgąstį ir paniką, šis mechanizmas visai paprastai susilpnino. Kone prieš savo valią jis atmerkė akis. Katrina gulėjo visai prie pat jo, išblyškusi ir drebėdama iš nuovargio, apgaubta vos įžiūrimo, šlykštaus, žaliai melsvo

mirgėjimo, tos pačios pragaro šviesos, kuria spinduliavo kiekvienas šito siaubingo vandens lašelis. Tai buvo šviesa, jo matyta naktį, mirtina šviesa, kurią skleidė užsimojęs kaukolę Teovulfas ir jo palydovai.

Pamažu Katrinos alsavimas rimo, ir kūnas palengva liovėsi drebėjęs.

Duburys buvo didžiulis. Ir taip palindęs po ežero krantu, kad Katrina negalėjo atsitiesti. Akmeninės lubos ir uolos už jų pleveno ta pačia pikta, šalta žalia šviesa, kurią skleidė ir vanduo. Dabar Tobijas jautė, kad oras, pirma atrodęs jam toks saldus ir grynas, iš tikrųjų buvo pilnas baisios trūnėsių ir puvoklių smarvės. Toji smarvė buvo tiršta ir lipni, ir kiekvienas kvėptelėjimas kėlė šleikštulį, tik vargais negalais galėjo jį nuslopinti. Oda degė, tarytum ežere būtų ne vanduo, o rūgštis, – ji palengva skverbėsi į jo kūną.

Tobijas sunkiai pasikėlė ant alkūnių ir pasižiūrėjo į vandenį. Nedideliame požemio ežere tikrai plaukiojo daugybė apirusių kūnų. Jų turėjo būti kur kas daugiau nei trisdešimt ar keturiasdešimt.

Kūnai buvo išbrinkę ir išpurtę, oda mėlynai pilkšvos, šlykščios spalvos. Dauguma jų buvo jau beveik virtę skeletais – jie dar laikėsi nesuirę tiktai dėl drabužių skiaučių, – o kiti atrodė dar neilgai išbuvę vandenyje. Taip pat ir šie kėlė kraupų vaizdą, nes vanduo, kur jie plaukiojo, buvo pilnas lavonų nuodų.

Tai buvo ne tiktai vyrų, bet ir moterų, ir vaikų lavonai.

Katrinos ranka staiga palietė jam petį. Prisilietimas buvo kaip ugnis. Tobijas suriko, bloškė į šalį jos ranką ir ėmė lupti ožius. Jis taip springo, kad net pradėjo spjaudyti tulžimi.

– Man labai gaila, Tobijau, – tarė Katrina. Jos balsas drebėjo, o žodžiai kėlė kraupų aidą iš duburio gilumos.

Tačiau skausmas balse buvo tikras. Vanduo ant veido maišėsi su ašaromis. – Aš... aš nenorėjau, kad tu visa tai pamatytum.

Tobijas drebėdamas atsitiesė, kiek tik leido žemas duburio kraštas, ir kaire ranka persižegnojo. Tačiau tai tebuvo tuščias mostas, be jokios reikšmės. Tobijas buvo tokioje vietoje, kur net jo paties tikėjimas jau nebepadėjo, nes ši vieta buvo pragaras; vieta, kur paprasčiausiai niekas kitas neegzistavo, tik velniškas klaikas.

– Kas čia? – sušnabždėjo jisai.

Katrina nudūrė akis.

– Ežero paslaptis, – atsakė. – Štai priežastis, dėl kurios jisai pražuvo. Prakeikimas, krintantis ant Buchenfeldo.

Jos žodžiai savotiškai paveikė Tobiją. Nors jį vis dar purtė siaubas ir panika, tačiau prabudo smalsumas. Tarsi stebėdamasis pats savimi, logikos blyksniu, kuris, ko gera, dar slypėjo jame, Tobijas pasilenkė į priekį ir pakaitomis žiūrėjo čia į ežerą, čia į Katriną.

– Tu manai, kad čia tie nuodai, kurie užnuodijo ežerą? Kad čia tie negyvėliai, kurie užkrėtė laukus ir išdvasino gyvulius?

– Po Buchenfeldu teka požeminis upelis, – tarė Katrina. – Tas upelis turi įtekėti į upę kažkur netoli malūno, bet aš manau, kad jis dar turi nemažai atšakų. Vanduo nuo čia iki pat malūno užnuodytas.

– Šulinys mieste...

–... iš kur gėrę žmonės susirgdavo arba pagimdydavo apsigimusius vaikus, – pridūrė Katrina.

– Tai ir yra prakeiksmas, slegiantis Buchenfeldą? – netikėdamas pakartojo Tobijas. – Tai... lavonų nuodai. Visų šitų negyvėlių nuodai. – Suglumęs jisai žiūrėjo į Katri-

ną. – Bet kodėl... kodėl tu man nepasakei? – paklausė jis. – Kodėl tu man to nepapasakojai – arba bent jau Pretorijui, kai jis tave klausinėjo? Čiagi... jokie burtai.

Katrina liūdnai šyptelėjo ir visiškai nusuko akis, norėdama pažiūrėti į mažąjį ežerėlį.

– Ar jau seniai tu apie tai žinai? – paklausė Tobijas.

– Nelabai seniai, – sumurmėjo Katrina. – Prieš porą dienų, kai jie įmetė mane į kalėjimą. – Ji plačiai mostelėjo ranka. – Yra dar vienas įėjimas į šitą duburį. Matyt, netgi daugiau negu vienas. Aš jį visiškai atsitiktinai radau. Labai daug duburių yra šiose apylinkėse.

– Ar Teovulfas apie tai žino? – paklausė Tobijas.

Katrina labai keistai pasižiūrėjo į jį – ir tada liūdnai nusijuokė.

– Teovulfas? – Ji atsiduso ir porą kartų papurtė galvą. – Grafas Teovulfas yra drauge su jais, – sušnabždėjo jinai.

Tobijas spoksojo į ją. Jis nesuprato, ką ji šneka.

– Ką... ką tai turėtų reikšti?

– Jisai ten, – pakartojo Katrina, galva linktelėdama į negyvėlius ežere. Kurį laiką žiūrėjo įbedusi akis į tuštumą, tada vėl žvilgtelėjo į jį ir dar kartą nusišypsojo tuo skausmingu, liūdnu šypsniu. – Grafas Teovulfas nėra grafas Teovulfas, Tobijau, – tarė jinai.

Tobijas staiga suprato, ką jinai turėjo galvoje. Tačiau negalėjo patikėti, nes mintis buvo tiesiog per daug absurdiška. Per daug kraupi, kad būtų tikra.

– Ką tai turėtų reikšti? – vėl paklausė jisai.

– Žmogus, kurį tu pažįsti kaip grafą Teovulfą, – pusbalsiu atsakė Katrina, – nėra grafas. Taip pat ir tarnai iš tikrųjų nėra jo tarnai. – Ji mostelėjo ranka į žaliai šviečiantį vandenį. – Va šitie yra grafas ir jo tarnai, Tobijau. Ir tie, kurie jį palaikė.

Katrinos balsas buvo duslus nuo ašarų, dabar ji nebegalėjo jų sulaikyti; ji per daug buvo sužinojusi.

Tobijas spoksojo į ją išsižiojęs. Nepaisydamas jokios logikos jis vis dar bandė save įtikinti, kad ji klysta. Bet kartu labai gerai suprato, kad tai buvo vienintelis įmanomas paaiškinimas. Įrodymai buvo akivaizdūs. Tariamasis grafas, kurs elgėsi labai jau keistai; nuošalus miestas, taip aiškiai slepiantis baisią paslaptį, ir negyvi žmonės, ir apsigimę gyvuliai, visi kaži kaip susiję su vandeniu...

Ir vis dėlto jis nenorėjo visu tuo patikėti.

– Kas jis? – paklausė Tobijas.

– Teovulfas? – Katrina skausmingai nusišypsojo. – Kodėl tu neklausi, kas jis buvo?

– Na gerai, – tarė Tobijas, – kas jis buvo?

– Pabaisa! – Katrinos veidas pajuodo iš neapykantos. – Jis buvo žvėris, Tobijau. Velnias žmogaus pavidalu. Valdė šitą miestą ir savo karalystės dalį kaip tikras šėtonas. Pasiimdavo, ką tiktai panorėjęs, o jo valstiečiai badaudavo. Jis rengdavo medžiokles, Tobijau, kad praleistų laiką – bet medžiojamieji buvo žmonės. Pasiimdavo iš kaimo kiekvieną jam patikusią merginą. O kai tos įkyrėdavo, tada atiduodavo savo vyrams.

– Ir jie vieną dieną jį nugalabijo, – spėjo Tobijas.

Katrina kurį laiką žvelgė sustingusiomis akimis pro jį į tuštumą.

– Jie neišdrįso patys pasipriešinti, – atsakė. – Jie paprasti žmonės, Tobijau, per visą savo gyvenimą išmokę kęsti ir ištverti. Keletas bandė maištauti. Ir jisai tuos nužudė. Kai kurie mėgino kreiptis pagalbos į karalių ar Bažnyčią, bet, žinoma, nebuvo išgirsti – o tie, kurių balsas buvo per daug stiprus, tuos grafas pagaliau taip pat liepė užmušti. Tik vienas vienintelis atsirado mieste, kurs turėjo drąsos atvirai stoti prieš jį.

– Teovulfas, – spėjo Tobijas, – ar kaip jis ten turėtų vadintis.

Katrina linktelėjo:

– Tada jis vadinosi kitaip. Buvo labai jaunas, dar kone vaikas. Ir vis tiek buvo drąsesnis negu daugelis čionykščių. Tas visai atvirai stojo prieš grafą, ir buvo išgirstas net už Buchenfeldo ribų.

– Kodėl Teovulfas neliepė jo tiesiog nugalabyti kaip ir visus kitus? – paklausė Tobijas.

– Jis padarė dar blogiau, – tarė Katrina. – Liepė jį suimti ir nugabenti į Liūneburgą, kur buvo atiduotas teismui už maištą ir tėvynės išdavimą ir pasmerktas myriop. Bet dieną prieš tai, kai turėjo būti įvykdytas mirties nuosprendis, tasai sugebėjo pasprukti. Ir nepraėjo nė pusės metų, kai vyrai su kaulinėmis kaukėmis pirmą kartą buvo pastebėti netoli miesto.

– Jūs įkūrėte šitą velnio kultą, kad atkeršytumėte Teovulfui? – netikėdamas paklausė Tobijas.

Katrina kone piktai papurtė galvą.

– Tai joks velnio kultas, – atsakė aštriai. – Tau sunku tuo patikėti, Tobijau, tačiau jie tiki Dievą kaip tu ir aš, tiktai kitonišku būdu. Jie neskelbia bedievystės, tiktai išsižada Bažnyčios, nes atmeta jos galybę, taip kaip atmeta visokią galybę, kuri per nieką laiko žmogų.

– Betgi mes to kaip tik nedarome, – atsakė Tobijas.

Katrinos akys prisipildė ašarų ir užuojautos.

– Tu galbūt ne, mano drauge, – tarė tyliai. – Nesvarbu, ar karalius, ar kaizeris, ar popiežius valdo, visada yra valdovai ir valdiniai, ir visada yra tokių, kurie muša, ir tokių, kurie yra mušami. Jie nebenorėjo daugiau priklausyti prie tų, kurie mušami. Tai ir viskas.

– Bet jie galėjo kreiptis pagalbos į Bažnyčią, – ginčijo Tobijas.

– Jie tą darė, – priminė Katrina. – Pamiršai, ką aš tau pasakojau apie kunigą? Jie maldavo jį padėti, tačiau tas juos išvarė ir iškoneveikė. Jis buvo paperkamas senas žmogus, lygiai taip pat prisirišęs prie galybės, kaip ir Teovulfas.

Katrina staiga nutilo, ir Tobijui atrodė, kad jisai pateko į jausmų malūną. Jis tam nepritarė, tačiau suprato, kodėl Buchenfeldo žmonės taip elgėsi. Pavergtieji ir skurdžiai visuomet yra tie, kurie lengviausiai pasiduoda naujos, netikros religijos pagundai. O krikščionybės pradžioje vargšai, beturčiai ir vergai argi nebuvo pirmieji, išklausę Viešpaties žodžius – tokia eretiška jam pasirodė šita jo paties mintis?

Tobijas beveik išsigandęs nuvijo tą mintį ir žvilgsniu Katrinai davė suprasti, kad ji kalbėtų toliau.

– Kuo toliau, darėsi vis blogiau, – pasakojo Katrina. – Po to, kai pabėgo kunigas, Teovulfo teroras tapo nebepakeliamas. Galbūt mieste buvo išdavikas ir persakinėjo jam, kas vyksta, o gal pats tiesiog jautė pasipriešinimą, pamažu kylantį prieš jį. Grafas žudė ir plėšė kaip niekada, ir tada...

–... jie nugalabijo jį, – užbaigė Tobijas, kai Katrina nieko toliau nesakė.

Jinai linktelėjo.

– Tu buvai ten? – paklausė jis.

– Ne. Visą istoriją sužinojau vėliau. Kai atvykau į Buchenfeldą, viskas jau buvo pasibaigę. Ferkoltas man papasakojo. Jie naktį įsmuko į pilį ir grafą nudėjo, taip pat visus, kas tik buvo su juo. Lavonus sumetė į šulinį pilies kieme ir užmūrijo. Tu matei tą šulinį.

Tobijas linktelėjo. Jo žvilgsnis lakstė po ežerą ir visus ten plaukiojančius lavonus.

– Bet kaip jie čia atsirado?

Katrina vėl gūžtelėjo pečiais.

– Požeminė upė, – tarė ji. – Teka nuo šulinio iki čia. O tada to niekas nežinojo. Jie užpylė šulinį ir užmūrijo. Niekas negalėjo nujausti, kas atsitiks.

Tobijas krūptelėjo. Vėl jo žvilgsnis ieškojo sutrūnijusių kūnų vandenyje. Istorija, nupasakota Katrinos, veikiausiai buvo ne tik žiauraus tirono, gavusio baisų galą, istorija, bet kartu ir keršto, kuriuo negyvėliai keršijo savo žudikams.

– Praėjo keleri metai, kol jie buvo čia atplukdyti, – toliau kalbėjo Katrina. – Ir tada ežeras virto tokiu, koks dabar yra. Nuodai pamažu plito ir užnuodijo apylinkių žemę per mylias.

– Ar Teovulfas žino apie tai? – paklausė Tobijas.

– Ar apie šį ežerą? Taip. Bet kas iš to? Jis negalėjo ateiti ir jų iš čia pašalinti. Juos paliesti – reiškia mirti.

Tobijas drebėdamas galvojo apie tai, ką jam buvo pasakojęs Dervaltas. Tasai tik vienintelį kartą trumpam buvo įpuolęs į nuodingąjį šito ežero vandenį, ir nuo to buvo paguldytas į mirties patalą.

– Tada mes taip pat mirsime, – sumurmėjo jisai.

– To aš nežinau, – atsakė Katrina. – Gal taip, o gal ir ne... Ar gurkštelėjai vandens?

Tobijas iš lėto linktelėjo galva, bet paskui prisiminė, kad vėliau tą vandenį išvėmė.

– Jeigu tavo žaizda neužsikrės, tikriausiai išsikapstysi iš čia gyvas, – pasakė Katrina. – Viskas Dievo valioje, kas toliau bus.

Dievo valioje... Žodžiai skambėjo kaip pikta pašaipa. Kurį laiką juodu sėdėjo greta kraupioje, žalsvoje prietemoje, ir vis tiek buvo nutolę vienas nuo kito labiau, negu kada nors anksčiau gyvenime. Tobijas jautėsi toks vienišas.

Tada Katrina šiek tiek pasikėlė ir prišliaužė prie jo.

Paėmė jam dešinę ranką. Oda buvo drėgna, apglieta tirštu, nuodingu ežero vandeniu, ir nors Tobijas jautė greitą jos širdies plakimą krūtinėje, iš pradžių jam pasirodė, kad prisilietė lavonas.

– Bet kaipgi per visus tuos metus jų niekas neaptiko? – paklausė Tobijas. – Kaip jis galėjo užimti Teovulfo vietą, kad niekas to nepastebėjo?

– Grafas Teovulfas – tikrasis grafas Teovulfas – visiškai neturėjo draugų. Jis retai palikdavo pilį, dažniausiai tada, kai rengdavosi į medžioklę arba čia, į miestą. Vargu ar kas už jo valdų yra jį matęs akyse.

– Dieve aukščiausias, – sumurmėjo Tobijas užmerktomis akimis. – Tai... beprotybė, Katrina. Jūs turėjote suprasti, kad negalėjo taip ilgai trukti. Anksčiau ar vėliau kas nors turėjo pamatyti apgaulę.

– Taip, – tarė Katrina. – Anksčiau ar vėliau turėjo šitaip atsitikti. Betgi žmonės retai galvoja apie rytdieną, jeigu jie šiandien turi kovoti, kad išliktų gyvi, Tobijau. Ir galbūt penkerių metų laisvė jiems buvo verta tos kainos, kurią jie vieną dieną turėjo sumokėti.

– Ferkoltas? – Tobijas praplėšė akis, sunkiai pasikėlė ant alkūnių ir rimtai pasižiūrėjo į Katriną. Jam buvo sunku toliau kalbėti. Tačiau balsas buvo visiškai ramus, kai paklausė: – Ar tu jį nužudei?

Katrina linktelėjo.

– Tada.., – Tobijo balsas ėmė drebėti, – tada viskas tiesa, ką jis laiške sakė apie tave? Tai tu esi ragana?

Jo nuostabai, Katrina nusišypsojo. Iš lėto pakraipė galvą, vėl paėmė jam ranką ir kone prievarta laikė, kai jis norėjo ištraukti.

– Ne. Ferkoltas buvo ne kas kitas, o tik piktas, senas žmogus. Jis bandė Teovulfą šantažuoti, o kai suprato, kad

Teovulfas ir aš... tapome artimesni, tada išgalvojo visus tuos kaltinimus, kad mums atkeršytų.

– Teovulfas ir tu? – Tobijas netikėdamas išplėtė akis.

– Kodėl ne? – Katrina truktelėjo pečiais. – Jisai gerai atrodo. Aš buvau jauna, o Ferkoltas senas.

Tobijas vis dar spoksojo į ją netikėdamas. Teovulfas ir Katrina? Iš pradžių toji mintis jam pasirodė absurdiška – bet kartu daug ką paaiškino, gal jau net viską.

– Tada... tada jisai sakė tiesą, – suvebleno Tobijas suglumęs. – Tada jis iš tikrųjų ketino leisti tau pabėgti.

Katrina nieko į tai neatsakė, kalbėjo toliau:

– Ferkoltas grasino viską išduosiąs. Žinoma, niekada jisai nebūtų išdrįsęs, nes lygiai taip pat buvo kaltas dėl grafo ir jo parankinių mirties, kaip ir visi kiti šičia. Bet sugalvojo labai šėtonišką planą. Kai jam tapo aišku, kad turės mirti, tada parašė tą laišką, kur apkaltino mane raganavimu, tikėdamasis, kad atsitiks būtent taip, kas po to ir atsitiko: kad jie atsiųs inkvizitorių, tas tirs kaltinimus ir atskleis visą istoriją, – jinai skausmingai nusišypsojo. – Matai, jo planas pavyko. Jis jau gulėjo mirties patale ir suprato, kad nebus patikėta tokia kraupia istorija; juk tai tauškalai seno, mirštančio žmogaus, kurio sąmonė jau kone aptemusi. Tačiau inkvizicija, atėjusi čia ir pamačiusi šitą ežerą, sunykusius laukus ir negyvus gyvulius...

Tobijas vos begirdėjo žodžius. Suvokė, kad netikrasis grafas jau iš pat pradžių jam sakė tiesą, ir jį apėmė ledinis siaubas. Staiga suprato, kad dėl visko kaltas buvo jis.

– Bet kodėl tada jis bandė tave nužudyti? – paklausė Tobijas.

Katrina piktai atsiduso:

– Tai buvo Breserio išmonė. Jis ėmė nekęsti manęs nuo pat pirmos dienos. Galbūt manė, kad iš tikrųjų galės

kaip nors išsikapstyti, jeigu mane nugalabys, o paskui vaidino nustebusį. O gal norėjo kaltę suversti savo žmonai – to aš nežinau. Jis kvailys.

– Kvailys čia veikiausiai buvau aš, – sumurmėjo Tobijas. – Šventasis Dominykai, ir ką aš padariau?

– Nepriekaištauk sau, – tarė Katrina. – Niekas negalėjo nuspėti, kad lyg tyčia tu būsi tas, kurį jie čia atsiųs.

– Kitas tave būtų vietoj nuteisęs ir sudeginęs.

– Teovulfas būtų pasirūpinęs, kad aš gyva pasprukčiau, – įsitikinusi paprieštaravo Katrina.

– Betgi tai netiesa! – atrėžė Tobijas, iš paskutiniųjų stengdamasis kaip nors surasti bent vieną Teovulfo išdavystės įrodymą. – Jis norėjo tavo mirties.

– Niekados! – atsakė Katrina.

– Bet aš girdėjau! – ginčijo Tobijas. – Tą naktį, kai mudu kartu bėgome, girdėjau, kaip jis reikalavo tavo mirties.

Tačiau jam nepavyko palaužti Katrinos įsitikinimo.

– Galbūt jis paprasčiausiai bijojo, – tarė ji. – Galbūt manė, kad tai vienintelė išeitis.

Tobijas tylėjo. Viskas, ką reikėjo pasakyti, buvo pasakyta. Jis vis dar jautė jos šaltą, sustingusią ranką.

– Tu jį vis dar tebemyli? – pašnabždom paklausė.

Tačiau Katrina neatsakė, nes tartum pasigirdo, kad kažkur lyg kas šliaužia, šnara, o kraupioje, žalioje puvėsių šviesoje šokinėjo gelsvai rausvos ugnies liepsnelės.

Katrina pakėlė akis, taip pat ir Tobijas pasuko žvilgsnį. Deglo šviesoje jisai pamatė, kaip danga viršum jų galvų sujudėjo. Žmogėnas, staiga išniręs su deglu rankoje, kėlė siaubą: drabužiai apsvilę ir sudraskyti, o ant rankų ir ant veido buvo matyti raudonos, vandeniu paėjusios nudegimo pūslės. Vis dėlto Tobijas jį pažino; būtų pažinęs jį net ir labiau apdegusį.

– Žinoma, ji mane myli, vargšas paikiau, – tarė Teovulfas ir, nepaisydamas subjauroto savo veido, nusišypsojo.

Katrina atsitiesė. Jos akyse buvo matyti lyg ir sumišimas, lyg ir abejonė.

– Jums reikia pagalbos? – paklausė Teovulfas. Tada apdairiai padėjo deglą ant žemės, atidžiai saugodamas, kad tas neužgestų, ir rengėsi taip pat nusileisti žemyn. Atsargiai nuslydo į duburį.

Sukandęs dantis ir kankinamas skausmo Tobijas apsivertė ir prišliaužė prie grafo. Teovulfas jį įdėmiai stebėjo, galiausiai ištiesė ranką, kai šis buvo taip arti, kad galėjo jį pasiekti. Tobijas apsimetė nematąs. Bandė atsikelti pats vienas, bet nepavyko, tada Katrina sugriebė jam už rankos ir pastatė ant kojų.

Tobijas svirduliavo ir turėjo laikytis Katrinos peties, kad vėl neparpultų ant žemės. Burnoje ėmė rastis nenusakomai šlykštus kartulys. Jis jautė, kaip į kūną vėl pradeda plūsti karštis. Ežero nuodai jau pradėjo veikti.

Katrina apglėbė Teovulfą, priglaudė veidą jam prie skruosto ir išsigandusi atšoko, kai tas dusliai ir skausmingai sudejavo. Atrodė, kad tik dabar ji pastebėjo, kaip sunkiai jis buvo sužeistas.

– Aš taip bijojau dėl tavęs, – tarė Teovulfas. Tada ištiesė apdegusią dešinę ranką ir palietė Katrinos skruostą. Pirštai paliko drėgną pėdsaką ant jos odos. Katrina užsimerkė. Jos lūpos pradėjo drebėti, ir tyli, gaili dejonė išsiveržė iš krūtinės.

– Nebijok, – tarė Teovulfas. – Tau nieko neatsitiks. Viskas baigta. Dabar jau niekas tavęs daugiau nebenuskriaus. Jie visi negyvi. Visi, išskyrus vieną iš šitų kvailų vienuolių. Jisai sužeistas, bet išgyvens.

Teovulfas, kone pašaipiai žvelgdamas, atsisuko į Tobiją.

– Aš turėčiau jį užmušti, bet man jo reikia. Jisai patvirtins, kad ragana sudegė ugnyje, kad ji pati save sudegino, žinoma, ir jus, tėve Tobijau.

– Jūs... jūs visa tai suplanavote, – sudejavo Tobijas.

Teovulfas tyliai nusijuokė.

– Suplanavau, turėdamas galvoje aplinkybes, kad Katrina galėtų pasprukti.

– Jūs mane užmušite? – ramiai paklausė Tobijas.

– Jus? – Teovulfas suraukė kaktą, tarsi kurį laiką svarstydamas. – Kaip jūs ir galit šitaip pagalvoti? – atsakė apsimetęs, kad labai tuo pasipiktino. – Aš nesu joks žudikas.

– O, žinoma, ne, – atkirto Tobijas. – Žudomų jūs turite. Tokių kaip Dervaltas – arba kaip jos vyras. – Jis parodė į Katriną, ir toji sulig šiais žodžiais liūdnai pasižiūrėjo į jį.

Teovulfas atsiduso.

– Jūs vis dar nesuprantate, Tobijau, – tarė jis, – ir aš bijausi, kad ir nesuprasite, nors ir kaip bandžiau jums paaiškinti. Čia kalba ne apie jus, mane ar Katriną.

– Tai apie ką? – paklausė Tobijas. – Apie galią?

Teovulfas kurį laiką pagalvojo.

– Galbūt, – atsakė. – Bet ir tai dabar nebeturi jokios reikšmės.

– Kas tada? – paklausė įsiutęs Tobijas. – Kas dar yra svarbu jums, jeigu žmogaus gyvybė tokia menkavertė? Jūsų paties viešpatavimas? Tai, kad valdote čia šituos žmones? Norite toliau žudyti, toliau apgaudinėti ir akis jiems dumti?

Grafas, nepaisydamas jo žodžių, nusišypsojo.

– Jūs dar kartą klystate, Tobijau, – tarė jis kantriai.

– Ak šitaip? – nusišaipė Tobijas. Jūs nežudėte? O kas atsitiko su Dervaltu? Jis gyvas ar negyvas? O šita vargšė moteris, kur užkasėt miško pakrašty? Kas nutiko jai? Vai-

kas, kurį jinai pagimdė ir nužudė, buvo jūsų vaikas, ar ne? Ir visi kiti vaikai, gimę negyvi, ar be rankos, ar akies? Visa tai ne jūsų kaltė? Pasakykit man, kas dar skiria jus nuo to žmogaus, kurio vardą jūs pavogėt?

– Greičiausiai aplinkybė, kad šitie žmonės mane čia pasikvietė, – atsakė Teovulfas. – Jiems reikėjo manęs, o ne atvirkščiai.

– Jūs tikrai kalbate velnio liežuviu! – sušuko Tobijas. – Kodėl jūs neprisipažįstate, kad tapote pagundos būti galingam auka? Žmogaus gyvybė jums nieko nereiškia. Jūs valdote šituos žmones lygiai taip pat negailestingai, kaip ir tas, iš kurio pavogėte ir pilį, ir žemes, ir gyvybę.

– Galbūt jūs netgi teisus, tėve Tobijau, – tarė Teovulfas susimąstęs. Jis šyptelėjo. – Bet kiekviena liaudis turbūt gauna tokį valdovą, kokio pati nusipelnė.

– Žodžiai! – dygėdamasis iškošė pro dantis Tobijas. – Vien tiktai žodžiai, Teovulfai! Jūs galite gražbyliauti, tą aš žinau, tačiau žodžiai kas kita negu darbai. Jūs tvirtinate padėjęs šitiems žmonėms, bet engiate juos dar baisiau negu tikrasis grafas. Priešo, kur buvo prieš jus, jie bent jau galėjo nekęsti. Jūs verčiate juos tikėti, kad jie jus myli. Betgi tai netiesa! Jie bijo jūsų, jūsų ir šito sumanyto šventvagiško kulto, kad padarytumėte juos paklusnius. Bet aš neleisiu, kad jūs ir toliau taip darytumėt, girdite?

Teovulfas nesuprasdamas kurį laiką žiūrėjo į jį, o Tobijas kalbėjo toliau:

– Jūs turite mane užmušti, Teovulfai. Šį kartą negalėsite pasakyti, kad jūs ne toks, ir nusiplauti rankas. Jūs turite paimti kalaviją ir mane nužudyti, arba aš, prisiekiu jums Dievu, eisiu ir papasakosiu visiems, kas čia dedasi.

– Jūs labai lengvabūdiškai kalbate apie mirtį, tėve Tobijau, – rimtai tarė Teovulfas.

Tobijas piktai mostelėjo ranka.

– Žinau, kad jūs galite mane nužudyti, nors ir sužeistas. Taigi arba darykite tai, arba leiskite man eiti ir tada atsakysite už savo darbus.

– Tobijau, prašau! – Katrinos balsas skambėjo maldaujamai. – Tu nesupranti, ką kalbi. Eime su mumis. Eime kartu į Teovulfo pilį, mes tave išslaugysime. Ir tu viską suprasi.

– Aš pakankamai suprantu, – tyliai atsakė Tobijas. – Tai melas, Katrina, viskas tiktai melas. Visi šitie žodžiai apie laisvę ir gerovę, apie santarvę ir dorumą – tiktai melas. Jis ir tau melavo. Ar tu to dar nesupranti? Jis pasinaudojo tavimi, kad galą padarytų Ferkoltui, kurs galėjo būti jam pavojingas, kad aš jam negalėčiau kenkti, Pretorijų taip pat ir kitus kad nugalabytų. Jis ir toliau tavimi naudosis. Tu jam niekas daugiau, tiktai įrankis, žaisliukas, kaip ir visi kiti žmonės šičia.

– Žinau, – liūdnai tarė Katrina.

Tobijas apstulbęs pasižiūrėjo į ją.

– Tu...

Teovulfas tyliai juokėsi.

– Matote, Tobijau, yra dalykų, kurie jus dar stebina. – Jo balsas buvo pilnas pašaipos.

– Bet... betgi kaip...

– Kas žino, – juokdamasis pertraukė jį Teovulfas, – gal vis dėlto dar yra šis tas, ko jinai jums nepasakė – ar ne tiesa, Katrina?

Jisai atsisuko į Katriną ir paragino mostelėjęs ranka, tačiau toji vengė jo žvilgsnio ir žiūrėjo tiktai į žemę.

– Ji visa tai žino, ką dabar pasakėte, tėve Tobijau, – kalbėjo Teovulfas. – Mes neturime tarpusavyje jokių paslapčių. Aš jai iš pat pradžių pasakiau, ką ketinu daryti ir ko iš jos noriu. Katrina visada tai žinojo.

Jis perėmė deglą iš kairės rankos į dešinę, griebėsi diržo ir lėtai ištraukė kalaviją. Aštrus kaip skustuvas plienas slydo iš makščių, džeržgiančio garso aidas tarytum šimteriopai atsimušė nuo duburio sienų, ir Tobijo žvilgsnis buvo tarsi prikaustytas prie spindinčių ašmenų. Tačiau tai, ką jisai jautė, – nebuvo baimė.

– Tai ir tu man visą laiką melavai? – sušnabždėjo jisai sutrikęs.

Katrina pakėlė akis. Ašaros bėgo jos veidu, o lūpos virpėjo taip smarkiai, kad jis galėjo girdėti, kaip ji griežia dantimis.

– Ne, – suvapėjo jinai, – niekados.

– Niekas nebūtų nukentėjęs, jeigu nebūtumėt visko pražudęs, kvaily, – tarė Teovulfas ramiai. – Jeigu būtumėt taip daręs, ką jums pasiūliau, kai lankėtės tada mano pilyje. Jeigu būtumėt ją pripažinęs kalta ir slapčia galėjęs išgabenti, tada ir teisingumas būtų buvęs įvykdytas, ir klastingas Ferkolto planas sužlugdytas.

Tobijas vos begirdėjo jo žodžius. Spoksojo į Katriną ir veltui bandė iš tikrųjų suvokti, ką girdi.

Teovulfas žengė pusę žingsnio atgal, nuleido kalaviją ir įkišo jo viršūnę į siaurą plyšį žemėje taip, kad stačia geležtė virpėdama, lyg koks išsikraipęs sidabrinis kryžius, liko styroti tarp jų.

– Katrina, – sumurmėjo Tobijas, – klausyk! Aš... aš vis dar tave myliu! Nesvarbu, ką tu padarei, aš tave visados mylėsiu.

Katrina nusišypsojo pro ašaras.

– Žinau, – pašnibždom atsakė. – Ir aš tave, Tobijau. Bet jis... jis. – Jos balsas nutrūko. Ji nebegalėjo toliau kalbėti ir kiek tik beįmanydama tramdė ašaras.

– Vienur, Tobijau, – šaltai tarė Teovulfas, – jinai jums nepasakė tiesos. Jos tikrasis vyras nemirė prieš aštuo-

nerius metus. Jis buvo suimtas, atiduotas teismui ir dėl tėvynės išdavimo turėjo būti nubaustas mirties bausme. Taip ir būtų buvę, jeigu ji dieną prieš tai, kai nuosprendis turėjo būti įvykdytas, nebūtų jo išlaisvinusi ir padėjusi pabėgti.

Tobijo akys išsiplėtė. Viskas aplinkui sukosi.

– Katrina! – suvapėjo jis. – Tu...

– Jisai sako tiesą, Tobijau, – sušnabždėjo Katrina. – Jis mano vyras. Ir aš jį vis dar tebemyliu.

Teovulfas garsiai atsiduso.

– Tu privalai apsispręsti, – tarė jis. – Girdėjai, ką pasakė Tobijas, jis kalba rimtai. Jeigu jis išeis iš šitos vietos, mirsiu aš. O jeigu aš išeisiu iš šitos vietos, mirs jisai.

Ir tai buvo paskutiniai žodžiai, pasakyti vieno iš jų, toje vietoje, giliai po žeme, kur pragaras buvo taip arti, kad toji vieta beveik jam priklausė. Tobijas suprato, kad dabar jau viskas baigta. Visai nesvarbu, kaip apsispręs Katrina, jisai šią valandą galutinai pralaimėjo. Gyvenimas jau nebeturėjo jokios prasmės. Storasis Breseris pasirodė esąs teisus – blogis buvo neapsakomai stiprus.

Tobijas įsmeigė akis į Teovulfą ir be žodžių, tik mintyse, uždavė paskutinį, viską nulemiantį klausimą, kurio per visą tą laiką neišdrįso ištarti: *Kas tu esi? Velnias?*

Teovulfas atsakė taip pat be žodžių: *Galbūt.*

Katrina stovėjo drebėdama, mirtinai išblyškusi. Ašaros riedėjo jos veidu, o mėšlungiško kūkčiojimo garsai Tobijo ausyse skambėjo tartum tylus, beviltiškas šauksmas.

Inkvizitorius užmerkė akis, kai Katrina lėtai ištiesė ranką prie kalavijo, styrančio žemėje tarp jo ir Teovulfo.

Tobijas pasijuto vienui vienas. Ir staiga jam pasidarė šalta. Neapsakomai šalta.

Hohlbein, Wolfgang
Ho-98 Inkvizitorius: romanas/Wolfgang Hohlbein; iš vokiečių kalbos vertė Vytautas Kardelis. – Vilnius: Alma littera, 1999. – 439 p. – (Sfinksas)

ISBN 9986-02-730-6

Šiuolaikinis vokiečių rašytojas, populiariausias fantastinės literatūros kūrėjas romane viduramžių tikrovę ir fantastiką sujungia į patrauklų epą.

UDK 830-3

Wolfgang Hohlbein

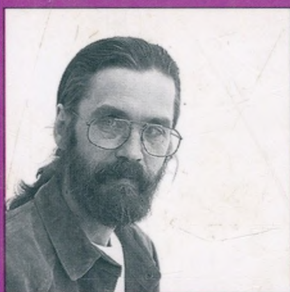
Inkvizitorius

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Vytautas Kardelis

Dailininkas Jokūbas Jacovskis
Korektorė Aušrinė Matulevičiūtė
Techninė redaktorė Birutė Tolvaišienė
Kompiuteriu maketavo Zita Pikturnienė

SL 412. Užsakymas 1135
Išleido leidykla „Alma littera“, Šermukšnių g. 3, 2600 Vilnius
Puslapis internete: http://www.almali.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, 3000 Kaunas

SFINKSAS

RAŠYTOJAS VOLFGANGAS HOHLBEINAS (g. 1953) karjerą pradėjo 1982 m., kai Überreuter leidykla paskelbė fantastinio romano konkursą. Kartu su žmona Heike per tris savaites parašė romaną „Pasakų mėnulis“, apdovanotą įvairiomis premijomis. Dabar V. Hohlbeinas – vienas produktyviausių ir populiariausių fantastinės literatūros vokiečių rašytojų – parašęs apie 130 knygų (kai kurias su kitais autoriais), jų tiražas – per 5 mln.: 1991 m. išleista 12, 1996 – 13 jo knygų. Garsiausi ciklai – „Charity“ (12 tomų), raganų ciklas (8 tomai), „Envoro saga“ (12 tomų), „Indiana Jones“ (8 tomai), „Kapitono Nemo vaikai“ (8 tomai). Rašytojo knygos vis dažniau patenka į vokiečių bestselerių sąrašus, o skaitytojų vis daugėja. Nuo 1993 m. jis rašo scenarijus ir televizijos serialams.

V. Hohlbeinas su žmona ir šešiais vaikais gyvena netoli Diuseldorfo; rašytojo namuose taip pat įsikūręs pulkas kačių ir šunų.

„Inkvizitorius“ – meistro kūrinys. Kaip niekas kitas V. Hohlbeinas geba sujungti istoriją ir fantastiką į patrauklų nuotykių epą.

Vokietija niūriais viduramžiais: inkvizitorius Tobijas kviečiamas į nuošalų Buchenfeldo miestą imperijos šiaurėje. Ten dedasi baisūs dalykai – pūva grūdai, vanduo užnuodytas, o vaikai ateina į pasaulį apsigimę. Buchenfeldo žmonės tariasi žinantys, kas kaltas dėl visų šitų nelaimių: Katrina, vaistininko žmona, – ragana. Pamažu Tobijas pradeda tyrimą, bet pasirodo, kad tariamą raganą pažįsta – kadaise buvo įsimylėjęs.

ISBN 9986-02-730-6

